CONSTANTIN ARGETOIANU

ÎNSEMNĂRI ZILNICE

Volumul II

1 ianuarie — 30 iunie 1937

**Ediție
de
STELIAN NEAGOE**

EDITURA *MACHIAVELLI*
București, 1999

Colecția
ISTORIE & POLITICĂ

DIRECTOR – FONDATOR
Prof. univ. dr. STELIAN NEAGOE

București-1, B-dul Banu Manta nr. 22

ISBN 973-96599-9-14

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Volumul al II-lea din *Însemnări Zilnice* ale lui Constantin Argetoianu cuprinde prima jumătate a anului 1937 (ianuarie–iunie).

Asupra caracterului acestui gen de scriere politică, Argetoianu a notat la 10 ianuarie 1937: „Aceste *Însemnări* neconstituind în gândul meu — după cum am spus-o înainte de a începe primul caiet — decât material documentar în vederea unui triaj și unei redactări ulterioare, consemnez în ele aproape tot ce mi se aduce, exceptând numai informațiile ce-mi par de la prima vedere dubioase. Ceea ce mă împiedică să mai cercetez ce am însemnat, în vederea unei rectificări sau a unei confirmări". Altminteri, „rectificări" și „confirmări" de acest fel se găsesc deja în textul manuscris ce compune volumul de față.

Prin urmare, ciclul *Însemnărilor Zilnice* (1935–1945) a fost conceput ca un fond documentar inițial, după care să urmeze redactarea finală sub formă de *Amintiri pentru cei de mâine din vremea celor de ieri*. Din păcate, vicisitudinile istoriei de după 1945 — inclusiv gulagul comunist în care și-a aflat tragicul sfârșit însuși Constantin Argetoianu — l-au împiedicat pe memorialist să-și ducă la îndeplinire formidabilul proiect. Așa se face că posteritatea nu va beneficia de noua serie memorialistică Argetoianu, ci doar de „nudele" *Însemnări Zilnice* ale marelui scriitor politic, inegalabile și acestea în genul și cuprinderea lor.

Cititorul familiarizat de acum cu fondul și forma textelor lui Argetoianu, va întâlni și în acest volum o sumedenie de subiecte — care mai de care mai incitante, mai pline de miez faptic, mai critic-cinic prezentate sau interpretate. Câteva exemplificări: evoluția sinuoasă a Cabinetului Gh. Tătărescu, de la remanieri ministeriale la noi formule guvernamentale, cu C. Argetoianu în cărți, dar și cu G.G. Mironescu, I. Mihalache, Al. Vaida Voievod; scandalurile provocate de afacerile veroase în care erau antrenați deopotrivă reprezentanți ai Puterii și ai Opoziției; picanteriile din culisele Palatului Regal, cu protagoniștii Regele Carol al II-lea și madam Lupescu, Principele Nicolae și madam Doletti; frământările intestine din conducerile la vârf ale Partidului Național Țărănesc, Partidului Național Liberal; ascensiunea Gărzii de Fier și in-

cidentul diplomatic prilejuit de înmormântarea liderilor legionari Moţa şi Marin; filipicele la adresa Regelui Carol al II-lea care tot amâna instaurarea dictaturii personale; desfiinţarea Masoneriei din România; ascendenţele politice de la Berlin şi Roma, coroborate cu declinul Frontului Popular în Franţa, falimentul Societăţii Naţiunilor şi al Micii Înţelegeri; internaţionalizarea războiului civil din Spania; ştiri dramatice din imperiul stalinist ş.m.a.

Lumea culturală este şi ea înfăţişată în *însemnări*, remarcabile fiind schiţele portretistice consacrate unor Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Nichifor Crainic, Mihail Dragomirescu, George Enescu, George Georgescu, Martha Bibescu ş.a.

Pentru Argetoianu sunt extrem de sensibile politicile urmate în lumea financiar-bancară, în cadrul ministerelor de Externe, de Interne şi al Agriculturii. „Cafeneaua politică" frecventată de autor îi aduce sub condei feluriţi eroi principali, precum N. Titulescu, N. Iorga, Iuliu Maniu, Ion Mihalache, mareşalul Averescu, Corneliu Zelea Codreanu.

Constantin Argetoianu a întreprins în acest interval de timp două călătorii în Franţa, una în Anglia şi una în Germania. Toate patru au fost în primul rând călătorii de afaceri financiar-bancare, însă împătimitul iubitor de vestigii ale trecutului, n-a rezistat tentaţiilor de a vizita şi de a imortaliza pentru urmaşi imagini încântătoare desprinse din muzee celebre, din originalele campusuri universitare Cambridge şi Oxford. Dacă la Londra şi la Paris, Argetoianu şi-a permis şi o seamă de contacte politice la înalt nivel, în Germania s-a abţinut în mod deliberat de la aceasta, lăsând lui Gheorghe Brătianu, de pildă, satisfacţia şi meritul de a fi fost pentru a doua oară primit într-o importantă audienţă de către Cancelarul Adolf Hitler.

Scriitor fermecător, inteligent şi — fatal — subiectiv, sarcastic şi tolerant, nostalgic tradiţionalist şi adept al autoritarismului — Constantin Argetoianu ne-a lăsat o operă-fluviu fără de care Istoria politică a României secolului XX ar fi infinit mai săracă, mai incompletă.

STELIAN NEAGOE

1937

1 ianuarie. — Deşi într-o vineri, anul 1937 începe printr-o zi şi mai frumoasă ca cea cu care a sfârşit 1936. Acelaşi soare radios, acelaşi cer albastru, dar e ceva mai cald. Adevărată vreme de primăvară. Dacă ar putea ţine până la Bobotează poate veni iarnă cât de grea, căci n-ar mai ţine mult. Pentru câmp ar trebui zăpadă; pământul e uscat şi semănăturile au nevoie de apă.

Întâlnit ieri la Jockey-Club pe Dimitrie Ghica, sosit de la Bruxelles, mai verde şi cu mai multă prestanţă ca oricând. Era mâhnit de rechemarea sa, dar mai ales de *modul* cum această rechemare a fost adusă la îndeplinire. L-au înlocuit fără să-l prevină, fără să-i spună o vorbă, ba chiar minţindu-l că nu-l scot la pensie şi că-i dau preşedinţia Comitetului Consultativ diplomatic (?) de pe lângă Ministerul de Externe. Abia sosit la Bucureşti a aflat că era pus în retragere, definitiv, şi că preşedinţia propusă nu era decât o sinecură menită să îndulcească brutalitatea măsurii ce fusese luată împotriva lui. Vladimir Ghica să nu mai fie oare în bunele graţii ale perechii Caraiman?

---

2 ianuarie. — Belşugul lui Gavrilă.

În ajunul Anului Nou a fost mare revelion la dl colonel Gavrilă Marinescu, prefectul Poliţiei. D-na G., una dintre invitate, mi-a povestit că a fost grozav. Icre moi, şampanie şi câte bunătăţi. Fiecare damă, şi erau peste 20, a primit un „suvenir" sub forma unei bijuterii: broşă cu pietre scumpe, braţoletă, ceasornic etc. Şi mai sunt pesimişti care declară că „Restauraţia" a fost o decepţie şi n-a adus prosperitate în ţară!

Mi se telefonează că, Caranfil (ministrul Marinei) a demisionat în urma unui conflict pe care l-a avut cu generalul Angelescu, Paulul Armatei. Cenzura a împiedicat publicarea ştirii în gazete. Cenzura a avut

dreptate, fiindcă probabil că dl Caranfil va reveni asupra demisiunii d-sale: nu e prima pe care a dat-o ca să o retragă a doua zi. Va ceda și va rămâne precum a cedat și a rămas pe vremea când era numai subsecretar al Aerului.

———

Ieri obișnuita recepție de Anul Nou, cu discursuri din partea primului ministru și a Regelui. Liberalii minori au fost impresionați dezagreabil prin faptul că Suveranul, prin cuvintele pe care le-a pronunțat, nu s-a mai aruncat în brațele Guvernului său, ba chiar a făcut oarecare rezerve asupra trecutului, spunând: „Acum doi ani, tot cu asemenea prilej am dat o indicațiune de program de guvernare, program care se rezuma într-un singur cuvânt: gospodărie. Văd cu plăcere *că în anumite ramuri* ale activității noastre publice s-a ținut *oarecum* seamă de acest sfat..." iar în alte locuri a vorbit de *„Guvernele mele"* iar nu de „Guvernul meu". Liberalii minori credeau probabil că orgia lui Guță va fi fără sfârșit... Pe mine m-a distrat mai mult pasajul următor (la citire în gazete, căci n-am asistat la ceremonie): „Care vor putea fi realizările anului 1937, *nu este locul să o spunem aci.* Știm totuși că sunt trei comandamente superioare care *vor* cere pentru țară orice sacrificiu: este oștirea, *sunt drumurile și este sănătatea publică"*. Să fi citit și să-și fi însușit expozeul meu de la Congresul Partidului Agrar din 9 noiembrie? Să-mi fure ideile cât o vrea, numai să găsească oameni care să le pună în practică. Cu sperțarii simpatiilor lui, va fi însă cam greu.

———

Bâzu Cantacuzino care a scăpat de atâtea ori de la moarte în avion, era să-și frângă ieri gâtul, la Breaza, în automobil. Șoferul lui adormise la volan și l-a dat peste cap în șanțul șoselei. Șoferul a fost grav rănit, dar Bâzu a scăpat și de data asta.

———

3 Ianuarie. — Liberalii doljeni certându-se (banda Neamțu și banda Tătărescu Nolică sunt la cuțite) și neputându-se înțelege asupra numirii unui prefect, prefectura județului e girată din octombrie de Victor Deleanu, director în Ministerul de Interne, prin delegație. Deleanu n-a inventat praful de pușcă, dar e unul din rarii noștri funcționari de o cinste desăvârșită și nepusă la îndoială. Aseară am luat masa cu dânsul și mi-a povestit lucruri de necrezut asupra gestiunii ultimului prefect P. Gârboviceanu. Găinarul s-a urcat la rangul de bandit. Toate fondurile

județului au fost irosite și împărțite între partizanii politici și escrocii care mișunau de dimineața până seara la prefectură. Nu numai că s-au cheltuit toate sumele încrise în buget fără să se facă o lucrare, fără să se aștearnă o piatră pe șosele (pe șoseaua Calafatului, circulația automobilelor și autobuzelor a trebuit să fie întreruptă din cauza nămoalelor și făgașurilor din preajma podului Jitianu), dar județul a mai rămas deschis cu vreo 10 milioane. Inginerul Lăpădăianu, un pungaș pe care Deleanu l-a suspendat și l-a pus sub anchetă, nu poate justifica 5 700 000 lei, pe care i-a ridicat, fără nici un control! Și totuși, banditul a îndrăznit să spună că nu i se dau parale la timp, în fața unei inspecții prin care se constata că dispensarul de la Terpezița se clădea cu cărămizi nearse care se firimițau în mână, cu toate că devizul prevăzuse cărămidă presată! La același dispensar se întrebuința pentru var și beton, pământ plin de gunoaie și de rădăcini, în loc de nisip! Pentru reparații de biserici s-au „cheltuit" *9 milioane*, din care 8 au mers în buzunarele popilor înscriși în partid și s-au împărțit cu prefectul. Senatorii și deputații guvernamentali, toți bandiți, s-au sculat împotriva lui Deleanu și s-au făcut apărătorii pungașilor, tovarăși cu ei. Unul din ei, Al. Iliescu, a obținut un izlaz pentru locuitorii din Măceșu, apoi și-a însușit jumătate din pământul obținut. Altul, Valerianu, de la Maglavit, a pus stăpânire pe izlazuri în întindere de 800 pogoane, le-a dat în dijmă sătenilor pentru porumb și beneficiază de jumătate recolta. Locuitorii din Ghighera clădind o biserică cu fonduri adunate de ei, Iliescul mai sus pomenit a stors o sumă de la prefectură din care și-a însușit 30 000 lei pe care apoi *i-a donat* bisericii, cerând în schimb să fie trecut ca ctitor *și zugrăvit împreună cu familia sa pe pereții bisericii,* ceea ce s-a și făcut. Primarul din Calafat fura ca în codru; Deleanu a cerut anumite dosare de la primăria lui, dar înainte să sosească dosarele a fost chemat la telefon de ministrul Iuca care l-a rugat s-o lase mai moale, și în tot cazul să lase pe primarul Calafatului în pace. Dl primar e într-adevăr omul lui Stoiculescu, deputat, și cel mai mare gheșeftar din regiunea portului dunărean. Ar trebui să scriu un volum ca să povestesc tot ce mi-a spus Deleanu despre afacerea uzinei electrice din Craiova[1], despre câte pun

[1] Concesiunea luminatului electric din Craiova, dată societății A.E.G. din Berlin, a expirat la 31 decembrie. Uzina revenea de drept comunei. Au fost demersuri extraordinare și încercări de sperțuială fantastice pentru obținerea prelungirii concesiunii. Cei interesați n-au putut cumpăra încă toate gazetele, așa încât unele din ele au dus o campanie energică împotriva prelungirii. Pe de altă parte opoziția locală, cu câțiva oameni cinstiți în frunte, au făcut atât tărăboi încât sperțarii au trebuit să renunțe până în cele din urmă la planurile lor. Uzina a rămas comunei.

zilnic la cale Negrescu (Noaţă) primarul oraşului, Nolică Tătărescu, Popescu-Dolj, Marinescu, I.F. Popescu — toţi parlamentari liberali, şi câţi alţii. Sunt convins că ceea ce se petrece în Dolj, se petrece în fiecare judeţ din ţară. Iată unde ne-a dus democraţia, regimul electoral parlamentar şi politica de partid. Mă întreb dacă această cangrenă se va mai putea curăţa; în nici un caz — cred eu — fără vărsare de sânge.

Tot Deleanu mi-a afirmat că Guţă Tătărescu ar fi cumpărat în dosul casei pe care a ridicat-o în str. Polonă — şi despre care s-a vorbit atât — două terenuri din parcelarea Callimachi (o stradă nouă porneşte din colţul casei lui Tătărescu şi iese în Armaş). Pe un teren a dat 1 600 000 lei, pe celălalt 1 400 000. Am pus să se facă cercetări, căci de o fi adevărat, e „lată rău", vorba lui Victor Antonescu.

Demisia lui Caranfil e oficială. Tătărescu a luat interimatul Ministerului Marinei şi al Aerului. Cauzele demisiei sunt încă obscure. Unii spun că demisia ar fi fost urmarea unui conflict de serviciu între Caranfil şi generalul Paul Angelescu, care a fost de la început împotriva înfiinţării noului Minister. Paul Angelescu ar fi spus Regelui: „ori eu ori Caranfil" şi Regele ar fi păstrat pe Paul-cel-Deştept. Asemenea ultimate nu prea se potrivesc cu caracterul d-lui Paul Angelescu-Şeptilici. Alţii nu se sfiesc a spune că Caranfil ar fi furat ca în codru (ziarul *Ordinea*, al lui Kerciu, duce deja de mai multe luni o campanie înverşunată pe această temă), că un colonel ar fi descoperit o ultimă afacere a fostului ministru şi că ar fi denunţat-o Regelui, care ar fi cerut demisia imediată a vinovatului. O fi? N-o fi? Faptul este că demisia a fost bruscă, neaşteptată şi până acum neexplicată.

Întrerupând tăcerea pe care toţi oamenii politici şi-au impus-o de sărbători, şi odihna pe care şi-a acordat-o, Vaida i-a dat drumul la Cluj, de Anul Nou, ca să spună numai banalităţi, şi până şi o prostie: că i-am furat toţi — *chiar şi eu* — ideile! Asta probabil ca să afirme că are „idei"! Parcă nu-l cunoaşte lumea!

Acordul anglo-italian a fost semnat ieri la Palazzo Chigi, de către Sir Drummond Wolf, ambasadorul Angliei la Roma, şi contele Ciano, ministrul de Externe al Italiei. Textul acordului se va publica mâine.

Deşi acordul e mărginit la interesele mediteraneene ale celor două Puteri, la Londra, la Roma şi la Paris, se crede că spiritul de înţelegere şi destinderea dintre Anglia şi Italia se vor repercuta şi asupra celorlalte interese europene — şi toată lumea e foarte mulţumită. Ca să ajungă aci, Anglia n-ar fi avut nevoie să agite lumea întreagă şi să o alinieze împotriva Italiei — cum a făcut-o. O dovadă mai mult că în democraţiile picioarelor multe, capetele nu mai înseamnă nimic.

Un comunicat de la Belgrad face cunoscut lumii că, neexistând nici o opoziţie din partea României, Cehoslovaciei, Greciei şi Turciei (consultate în virtutea clauzelor Micii Înţelegeri şi Pactului Balcanic), un pact de amiciţie va fi încheiat între Jugoslavia şi Bulgaria, îndată ce ultimele formalităţi vor fi terminate. Acest pact de prietenie va fi înregistrat la S.D.N., ca să nu se uite că mai există, sau poate pentru că neînsemnând lucru mare, se încadrează de la sine în procedura şi în spiritul de la Geneva. Dar cine plăteşte „spesele" vânătoarei de la Reşiţa?

Germania şi Italia n-au răspuns încă notelor franceze şi engleze privitoare la neimixtiunea în afacerile Spaniei şi la controlul transporturilor de material şi de oameni destinaţi beligeranţilor din peninsula iberică. Ca să întărească răbdarea celor două Puteri, Neurath, ministrul de Externe german în trecere prin Berlin pentru funerariile generalului von Seekt, a convocat pe ambasadorii Franţei şi Angliei şi a avut o lungă întrevedere cu ei. Nu se prevede un răspuns din partea Germaniei înainte de 11 ianuarie, când iau sfârşit vacanţele de sărbători. Răspunsul Germaniei va fi în tot cazul identic cu al Italiei — ştirea este confirmată şi de presa din Roma — şi e probabil că cele două Puteri dictatoriale vor primi principiul neintervenţiei dar numai cu anumite condiţii, privind controlul şi că vor pune chestiunea actualilor combatanţi străini de pe fronturile spaniole.

Până să-şi dea răspunsul, Germania a ordonat flotei sale represalii împotriva sechestrării arbitrare a vasului german „Palas", capturat de autorităţile din Barcelona. Crucişătorul „Königsberg" a şi oprit în golful Biscaiei vaporul spaniol (guvernamental) „Soton" şi ar fi tras chiar

asupra lui deoarece n-a vrut să se supună şi să se îndrepte spre un port naţionalist. Vaporul „Soton" pare să fi scăpat însă. Presa iudeo-democratică franceză şi engleză face mare vâlvă în jurul acestui incident şi chelălăie din toate puterile, denunţând pentru a o mia oară, pericolul unui război mondial declanşat de Hitler. Va trece şi asta fără ca pacea generală să fie tulburată.

De pe fronturile spaniole nici o veste importantă, pare că forţele echilibrate, de o parte şi de alta a tranşeelor, aşteaptă întăriri ca să pornească din nou la luptă. De la Salamanca se anunţă moartea lui Miguel de Unamuno, despre care s-a vorbit mult în momentul dictaturii lui Primo di Riveira, dar asupra căruia căzuse oarecum vălul uitării. Liberal convins, luptase cu îndârjire împotriva regimului de dictatură şi fusese chiar obligat să se expatrieze. Familia democratică europeană îl îmbrăţişase cu căldură şi făcuse din Unamuno, scriitor de un incontestabil talent dar nimic mai mult, cel mai mare om din toate timpurile. Înapoiat în Spania după căderea Monarhiei, Unamuno redevenise rectorul Universităţii din Salamanca, dar se dezgustase de propriul său crez politic, după nebuniile demagogiei din Barcelona. A murit cam ruşinat în rândurile naţionaliste. Probabil că presa franceză care-i consacra coloane întregi acum câţiva ani, nu-i va mai acorda decât câteva rânduri ca să-i vestească dispariţia. De pe urma lui de altminteri nu va rămâne lucru mare.

Muzică arabă:

Ilustrul Kappelmeister Toscanini, jidan (?) şi antifascist a făcut un turneu cu orchestra lui în Palestina. La Ierusalim, arabii au primit „armonia Sionului" cu pietre. Ţimbalagii lui Elohim, împreună cu şeful lor, abia au scăpat cu fuga, dar cu geamurile de la automobile sparte. Bieţii ovrei nu se mai pot odihni nicăieri — în afară de Paris şi Londra. Şi chiar şi acolo, pentru câtă vreme încă?

---

4 Ianuarie. — Deşi poimâine e Boboteaza, azi-dimineaţă la ora 7 erau 5° peste zero. Semănăturile cer însă zăpadă, prin glasul agricultorilor, căci pământul e uscat.

Textul acordului anglo-italian a fost publicat. E conform cu cele prevăzute şi notate acum câteva zile în aceste însemnări, dar ţinut

într-o redacţie cât se poate de vagă. Despre Abisinia sau despre titlul de Împărat al Etiopiei luat de Regele Victor Emanuel, nimic. Se zice că ar mai fi două scrisori secrete anexate acordului, dintre care una privitoare la Spania, Italia declarând că n-are intenţie să anexeze vreo părticică din posesiunile acestui Stat. Aluzie directă la Baleare. Aşa cum a fost semnat, acordul reprezintă mai mult o destindere între Anglia şi Italia decât o schimbare de orientare politică a Italiei, care rămâne mai departe legată cu Germania în anumite — dar esenţiale — îndrumări de ordin internaţional.

Ministerul Aerului a fost oferit lui Radu Irimescu (fostul subsecretar), dar acesta, mulţumit de caşcavalul de la Reşiţa (unde e director general gras plătit), pare că nu vrea să primească. Se zice că va fi numit generalul Stoicescu din Aviaţie (fostul aghiotant al Regelui), dacă până în cele din urmă Irimescu nu va primi.

Din izvor autorizat am aflat adevăratele cauze ale demiterii lui Caranfil. De la chiar înfiinţarea ministerului său a avut împotriva lui pe Paul Angelescu jignit de toate amputările succesive care se făceau departamentului său. Mai întâi i s-a luat Armamentul[1] adică 90% din afacerile mănoase, apoi Aviaţia prin creaţia subsecretariatului şi în fine prin ultima lovitură a Ministerului Marinei şi forţelor (?) pe apă. A mai avut împotriva lui şi pe Franasovici, căruia i s-au luat de la Ministerul Comunicaţiilor serviciul maritim, N.F.R. porturile, — toate izvoare de frumoase beneficii. Vrăjmăşia dintre cei trei miniştri s-a dat pe faţă cu prilejul cheltuielilor noului departament, căci creditele pe care urma să le folosească erau înscrise în buget la ministerele Apărării Naţionale, Comunicaţiilor şi Armamentului şi cel puţin şefii celor două prime ministere au făcut noului lor coleg toate dificultăţile ca să-şi dea semnătura cerută de legea contabilităţii. Conflictele, mai ales cu Ministerul Apărării Naţionale erau zilnice. În această atmosferă a survenit un incident, pe care generalul Angelescu l-a folosit ca să obţină de la Rege capul lui Caranfil. Neexperimentat şi poate şi perfid sfătuit, tânărul ministru a dat câteva zile înainte de Anul Nou un ordin de zi pe Aviaţie şi Marină adresând urările sale ofiţerilor, subofiţerilor şi soldaţilor — după formula consacrată. Tradiţia şi protocolul cereau să se aştepte

[1] Prin înfiinţarea Ministerului Armamentului al cărui prim titular a fost însuşi generalul Paul Angelescu.

urările Suveranului care să fie apoi transmise unităților de către șefii respectivelor departamente. Îndată ce a apărut ordinul de zi al d-lui Amiral-Aviator Caranfil, „mon ami Paul" s-a dus la Palat și a montat pe Rege împotriva îndrăznețului inovator, arătând că era o discretă *călcare a prerogativelor regale* la mijloc, pe care el *în numele Armatei* nu o putea tolera — și astfel a pus chestiunea: „el ori eu". Regele care suportă tot afară de atingerile la prerogativele și la punga lui, a sacrificat fără să ezite pe Caranfil. Amuzant e că acesta dispăruse din București, ca omul, de sărbători și că Tătărescu a trebuit să-l caute cu poliția și să-l aducă val-vârtej în Capitală, ca să-i ia demisia. Rareori un om a fost mai repede umflat și dezumflat ca Caranfil care nu merita nici „cet excès d'honneur, ni cette indignité".

Radian, înapoiat de la Craiova, îmi povestește o vizită pe care cumnatul său, profesorul Herescu, a făcut-o mareșalului Averescu la Severin. Herescu este finul lui Averescu și om de încredere al lui, așa încât mareșalul îi vorbește fără perdea. Moșul i-a istorisit că înainte de a pleca din București a fost chemat să ia ceaiul cu Regina Maria. Aceasta i-a pus o serie de chestiuni pe care le recita ca o lecție învățată pe dinafară. Mareșalul e convins că chestiunile au fost dictate de Rege. Regina l-a întrebat întâi de ce nu mai vede pe Rege. Mareșalul i-a spus că răspunsul la această chestiune l-a dat deja unui om politic care i-a pus aceeași întrebare, d-lui Argetoianu: nu poate vedea pe Rege până nu va primi răspunsul datorat unei scrisori pe care i-a scris-o în 1934, după criza ce era să ducă la schimbarea Ministerului Tătărescu. Numai după ce va citi răspunsul Regelui, va judeca dacă poate sau nu să urce scările Palatului[1]. Regina l-a întrebat apoi, pe mareșal, sub ce formă vede el viitorul Guvern. Averescu i-a declarat categoric că e împotriva oricărei formațiuni eterogene fie Guvern național — pe care-l socotește irealizabil de altminteri — fie Guvern de concentrare. Numai un Guvern de autoritate, omogen, ar putea face față greutăților de tot soiul, care sunt mari, și aduce puțină liniște în țară, pe care un Guvern slab, a

[1] Acest punct al raportului Herescu este perfect exact, și am notat la timpul său, în aceste Însemnări, legătura pe care Averescu o face între raporturile lui personale cu Regele și primirea unui răspuns la scrisoarea din 1934 (care în treacăt fie zis nu comporta nici un răspuns; despre această scrisoare în *Amintirile* mele, [pag. 328–332 din vol. X, *ediția St. Neagoe*]). Veracitatea acestui punct este o chezășie și pentru exactitatea celorlalte puncte, mai interesante, raportate de profesorul Herescu.

lăsat-o pe mâna agitatorilor. A treia chestiune pe care Regina a pus-o lui Averescu, e foarte ciudată, fiindcă e privitoare la lucruri care păreau moarte și uitate de mult. Regina a întrebat pe mareșal ce crede despre situația Principesei Elena. Averescu nu s-a sfiit a răspunde *că pentru redobândirea popularității sale*, Regele să se împace cu Principesa, să anuleze divorțul *și să se încoroneze cu ea*. Indiferent dacă împăcarea ar fi de pură formă, și dacă fiecare din soți ar continua să-și ducă viața care le place. Acesta ar fi sfatul pe care l-ar da el, *dacă ar fi întrebat*, dar nu face caz din această chestiune, din punct de vedere politic. Viața privată a Regelui nu-l privește. Dacă i se cere, el poate da un sfat, cum a dat și în trecut, dar nimic mai mult. La o ultimă chestiune a Reginei: cu cine s-ar putea înțelege ca să facă un Guvern — mareșalul a răspuns: cu un singur om, cu Argetoianu.

Rămâne de văzut dacă și Argetoianu s-ar putea înțelege cu Averescu!

Ziarele franceze — căci din ale noastre nu afli nimic — îmi aduc vestea morții Arhiducelui Friedrich, care s-a săvârșit miercurea trecută, în proprietatea lui Magyarovar din Ungaria. În timpul războiului, Arhiducele a fost generalisim al armatei austro-ungare cu gradul de mareșal. Înainte de război, era Arhiducele cel mai bogat. Moștenise imensa avere a faimosului Arhiduce Albert, mine de cărbuni și moșii întinse. Avea la Tetschen o lăptărie model ale cărei produse se vindeau la Viena: cel mai bun unt și un excelent iaurt. Din cauza acestui comerț vienezii îl numiseră „der Milchpantscher" (în dialectul vienez „amestecătorul de lapte și apă"). Căsătorit cu o Principesă Croy (Arhiducesa Isabella) a pus în lume o sumă de fete. Contesa Chotek, de care s-a amorezat Arhiducele Franz-Ferdinand și care a devenit în urmă Principesă și Ducesă de Hohenberg, ca soție morganatică a Arhiducelui — a fost domnișoară de onoare la Arhiducesa Friedrich, situație în care a cunoscut pe viitorul ei tovarăș de viață și de moarte. Arhiducele Friedrich moare în vârstă de peste 80 de ani. Toată viața lui a fost un mediocru, și probabil că nu lasă multe regrete. Era fratele Reginei Maria-Christina a Spaniei.

---

5 ianuarie. — Ieri a dejunat la noi d-na Cardenas, născută Nanu, soția simpaticului și popularului fost ministru spaniol la noi — ajuns în urmă succesiv ambasador la Tokio, la Washington și la Paris de unde a

fost scos de „Frontul popular", care avea un partizan de plasat în capitala Franței. Acum Cardenas e la Washington — New York, unde „activează" ca reprezentant al lui Franco.

Englezii au publicat pe lângă acordul semnat cu Italia și notele zise secrete, dar pe care amândouă Guvernele s-au învoit să le dea publicității. Ele sunt relative la integritatea „națională" a Spaniei și printr-însele se stabilește că Guvernul italian nu are nici o înțelegere specială cu generalul Franco relativ la anumite avantaje ce s-ar fi putut acorda Italiei în Spania sau în Maroc, că ocuparea insulelor Baleare din partea Italiei nu are un caracter permanent[1] și că Italia, ca și Anglia, garantează „statu-quo-ul" teritorial al Spaniei. Presa din Roma e încântată fiindcă vede în expresiunea „integritatea *națională*" a Spaniei intenția Angliei de a nu tolera un Stat comunist în peninsula iberică. Poate că presa din Roma își face iluzii. Anglia va tolera orice, fiindcă oamenii ei politici nu sunt în stare să împiedice nimic.

În jurul Madridului s-a declanșat un violent atac al naționaliștilor, fără rezultate apreciabile până acum.

Primit ieri vizita lui Ilcuș, atașatul nostru de presă din Berlin, care mi-a adus informații foarte interesante și confidențiale în legătură cu ultima trecere a lui Gh. Brătianu prin capitala Reichului. Această a doua vizită a lui Brătianu a fost mult mai rodnică pentru el și pentru noi, ca cea dintâi, făcută în primăvara trecută, și în care debutantul — diplomat — pășise cu stângul.

Prima lui călătorie fusese motivată de ținerea unei conferințe (*Bismarck și Brătianu*) la Universitatea din Berlin, unde fusese invitat prin inițiativa lui Ilcuș, băiat inteligent, care lucrează de 10 ani la o apropiere între Germania și România. Conferința lui Brătianu făcea parte dintr-un ciclu, și a avut mare succes fiind bine documentată și ținută într-o germană foarte corectă. De pe terenul cultural, Brătianu a încercat să treacă pe cel politico-diplomat, și aci a pășit cu stângul. Venise la Berlin Atta Constantinescu, și acesta fiind prieten de la Londra unde fuseseră împreună secretari de Legație, cu Lipski, ambasadorul polo-

[1] Pentru prima oară se confirmă într-un document oficial ocuparea Balearelor de către italieni.

nez, a mijlocit prin el pentru „șef", diferite întrevederi cu Göring, cu Neurath, cu Rosenberg și chiar cu Hitler. În gândul lui Atta, prezentarea polonezului amic trebuia să deschidă inimile nemților. Efectul a fost tocmai contrariu; nemții au fost „șocați" de procedeul românului și au rămas închiși față de dânsul. Ba chiar au dezmințit puținul ce spuseseră și pe care Brătianu, sosit în țară, s-a grăbit să-l răstălmăcească. Depeșele pe care mi le-a citit Titulescu în iulie trecut (în tren, între București și Craiova)[1], erau tocmai referitoare la această dezmințire.

În a doua lui călătorie, în noiembrie trecut, Gh. Brătianu a fost însă mai bine inspirat și mai norocos. A cerut audiență prin Legația noastră, și după audiență a raportat însărcinatului cu afaceri Petala (ministrul Comnen se afla la București) în prezența lui Ilcuș, conversația sa cu Hitler — conversație de o importanță capitală pentru relațiile noastre cu Germania. Înscris pentru o audiență în serie, Führerul a șters numele lui Brătianu și l-a rugat să vină a doua zi ca să-i vorbească mai lung, fiind mai liber. Fără multe preambule, Hitler a intrat imediat în miezul chestiunii care-l interesa, spunând tânărului Gheorghe că vrea să profite de prezența descendentului celor doi Brătieni care au făurit România Mare (o politețe, chiar exagerată, nu strică niciodată) ca să facă anumite declarații pe care-l roagă *să le transmită Regelui Carol.* Și pentru ca să nu mai fie nici o îndoială asupra intențiilor sale, și pentru ca cuvintele lui să fie înregistrate, a rugat pe interlocutorul său să permită secretarului de Stat să asiste la convorbirea lor și să noteze cuvintele sale pentru încheierea unui protocol care să rămână în arhivele Cancelariei.

A chemat prin urmare pe dl Meissner[2] și acesta a asistat la întreaga audiență care a durat mai bine de un ceas și jumătate, luând note despre tot ce a spus Führer-ul. Hitler a rugat pe Brătianu să comunice Regelui că nu are nici cea mai mică intenție să susțină Ungaria în acțiunea ei revizionistă. Că a spus-o lui Gömbös când a fost la Berlin, și lui Kanya, și acum în urmă lui Hörthy la Berchtesgaden, că Ungaria urmărind reîntregirea Ungariei în vechile ei limite urmărește un vis irealizabil fiindcă nu e bazat pe nici o justificare etnică; că vrăjmășindu-se în același timp cu România, cu Jugoslavia și cu Cehoslovacia întreține de-

[1] Vezi *Însemnări Zilnice,* [vol. I, pag. 364 – *ediția St. Neagoe*].

[2] Secretarii de Stat sunt funcționari de carieră în Germania și nu se schimbă după politică. Cel de la Președinția Reichului, Meissner, ocupa aceste funcții și sub Hindenburg. — Respectuos al tradiției și al memoriei ilustrului mareșal, Hitler nu l-a schimbat, și i-a acordat chiar toată încrederea sa.

geaba o stare de agitaţie în bazinul Dunărean, şi că tot dânsa va plăti oalele sparte. Lui Horthy nu s-a jenat să-i spună chiar, să nu se ia după palavrele lui Mussolini care sunt numai parade verbale şi care nu vor fi niciodată urmate de acte. „Ungaria nu ne interesează deloc — a continuat Hitler — *e o ţară putredă complect înfeudată ovreilor, într-un cadru medieval*. Viaţa, care mişună în România şi în Jugoslavia (despre Cehoslovacia n-a spus nimic) ne interesează mult mai mult.

Te rog să spui Regelui, că suntem nu numai gata să *garantăm fruntariile actuale ale României, dar şi să sprijinim prin toate puterile noastre revendicările pe care le-ar mai avea de valorificat dincolo de graniţele ei*. Nu cerem în schimb României să-şi părăsească alianţele sale, nici cu Polonia, nici cu Mica Înţelegere, nici cu Franţa. Toate aceste alianţe defensive nu ne supără nicidecum. Cu Polonia ne place să vă ştim aliaţi; pricepem foarte bine Mica Înţelegere, frână necesară împotriva pretenţiilor ungureşti şi nu ne supără nici alianţa dvs. cu Franţa, ţară cu care nu avem nimic de împărţit. La Alsacia-Lorena am renunţat definitiv; alsacienii sunt răi patrioţi şi tipuri de burghezi scârboşi şi egoişti. Cât sunt cu Franţa sunt nemulţumiţi de Franţa şi vor să vină cu noi — când sunt cu noi sunt nemulţumiţi de noi şi vor să meargă cu Franţa. Nu ne interesează. Tot ce vă cerem e să nu adoptaţi o atitudine şi o politică ostilă Germaniei. Ne mulţumim cu atât, şi suntem gata să ne înţelegem şi pe terenul economic". Hitler a mai adăugat că vede cu ochi buni întărirea noastră militară, ca să fim în măsură să ne apărăm neutralitatea faţă de orice agresor. E singura aluzie pe care a făcut-o la situaţia noastră faţă de Rusia, fără să pună — cum spunea Nae Ionescu[1] — pentru noua îndrumare a politicii germane cu privire la România, condiţia unei prealabile declaraţii de neutralitate din partea noastră[2].

Ilcuş mi-a arătat în continuare că aceste extraordinare declaraţii făcute de Führer lui Gh. Brătianu — atât de extraordinare încât lui şi lui Petala nu le venea să le creadă —, şi-au primit imediat o dublă confirmare.

Comnen, sosind din Bucureşti câteva zile după audienţa lui Brătianu a luat masa chiar în ziua sosirii sale la Berlin la Meissner care l-a primit cu braţele deschise, felicitându-l pentru senzaţionalele cuvinte

[1] Vezi *Însemnările Zilnice* de faţă, pag. [în arhiva unde se păstrează manuscrisele memorialistice Argetoianu lipsesc filele din 18 august – 22 decembrie 1936, la care face trimitere autorul].

[2] Faimosul citat al lui Rosenberg împotriva revizionismului unguresc a apărut a doua zi după declaraţiile făcute de Hitler lui Brătianu.

de prietenie adresate de Hitler României. Comnen, care sosise cu două ore înainte de masă, cu automobilul, şi pe care Petala şi Ilcuş nu avuseseră vreme să-l pună în curent cu cele întâmplate (Brătianu părăsise Berlinul) n-a priceput nimic, şi s-a mirat de bucuria lui Meissner fiindcă nu-i cunoştea temeiul.

Meissner i-a repetat atunci aproape cuvânt cu cuvânt, declaraţiile făcute de Führer lui Gh. Brătianu. Cuvintele reproduse de Meissner au fost identice cu cele raportate de Brătianu.

A doua zi, Comnen, impresionat, s-a dus la Göring cu care avea de perfectat unele chestiuni în calitatea acestuia de dictator economic. Lăsând la o parte chestiunile economice[1], Göring a propus reprezentantului României o mică conversaţie politică. A scos din sertar o hârtie, pe care urmând-o cu ochii (era probabil protocolul lui Meissner) a repetat lui Comnen toate declaraţiile făcute de Führer lui Brătianu. Comnen era din ce în ce mai impresionat. Faţă de capul pe care îl făcea, Göring i-a spus: „Nu mă crezi? Vrei să auzi cuvintele pe care ţi le-am spus din gura lui Hitler? Uite iau telefonul şi mâine, azi chiar, poţi să-l vezi?" — „Mă rog, Excelenţă, Domnule Prim-Ministru, cum puteţi să vă îndoiţi! Îmi ajung cuvintele Măriei Voastre", a murmurat dulcele Comnen, şi s-a băgat sub scaun.

Dar înapoiat la Legaţie, a tras o telegramă kilometrică la Externe, în care relata toate cele petrecute, şi declaraţiile Führer-ului. Zile nesfârşite — povesteşte Ilcuş — Externele (din Bucureşti) n-au răspuns nimic. În fine, după două săptămâni (probabil că Victor Antonescu consultase Parisul[2], pe Beneş şi o cărturărească din Geneva) a sosit un răspuns foarte rece, prin care dl ministru de Externe aducea la cunoştinţă d-lui ministru al României la Berlin, că atitudinea reprezentantului Germaniei la Bucureşti nu se încadra în îndrumările schiţate de Führer lui Brătianu şi de Göring lui Comnen şi că după câte afla de la dl Fabricius, instrucţiunile acestuia nu depăşeau limitele unei curtenitoare dar imprecise bunăvoinţe. „România, încheia dl Victor Antonescu, rămâne fără şovăire credincioasă alianţelor şi politicii ei."

Ilcuş era indignat. (E tânăr, şi fără experienţă.) Lipsa de instrucţiuni lui Fabricius îi va părea foarte explicabilă. Hitler nu lucrează cu minis-

[1] Cursul mărcii, vizita lui Schacht, importul de petrol etc.

[2] Cam din acel moment a început să se observe o extremă culanţă din partea Franţei pentru noi, sporiri de cote la contigenţe, facilităţi de plăţi şi de tot soiul. Făceau bieţii francezi tot ce le sta în putinţă să nu ne fure nemţii, despre ale căror intenţii se vede că fuseseră informaţi prin cutra de la Externe.

trul de Externe, Neurath. Politica externă o duce, pentru Anglia şi Franţa, cu Ribbentrop, pentru centrul şi sud-estul Europei cu Göring, iar pentru restul lumii cu Rosenberg. Ribbentrop are, peste drum de Ministerul Afacerilor Străine, pe Wilhelmstrasse, un imens birou cu consilieri, cu secretari, cu dactilografe în care se lucrează mai cu spor decât în casa din faţă. Ribbentrop nu e la Londra decât un ambasador temporar, un procurist în misiune, adevărata lui activitate o desfăşoară la Berlin. Un om cu cât de puţin amor propriu n-ar ezita un moment să-şi dea demisia, în situaţia lui Neurath. Hitler i-a făcut afrontul să pună pe Ribbentrop să semneze ultima convenţie cu Japonia (contra comunismului), deşi ca ministru de Externe îi revenea lui această sarcină sau onoare. Führerul îl ţine pe Neurath *fiindcă nu e înscris în partid*, şi socoteşte că astfel poate inspira mai multă încredere „Puterilor democratice". Firele secrete ale politicii externe germane, în afară de Hitler, nu le cunosc însă decât Göring, Ribbentrop şi Rosenberg.

Ilcuş era foarte îngrijorat că Regele să nu fie fost pus la curent cu adevărata situaţie de la Berlin, şi să nu fi dat atenţia cuvenită raportului lui Brătianu, dacă cumva nu i s-ar fi pus sub ochi şi confirmarea lui Comnen. L-am liniştit: i-am spus că Regele era în curent *cu tot*, şi că apreciază situaţia cum trebuie, dar în atitudinea noastră între alianţele cu cei tari de ieri şi ademenirile celor tari de mâine, nu putea fi decât una *de expectativă*. Nu putem părăsi iepurele pentru umbra lui. Anul acesta 1937 poate să fie decisiv pentru lămurirea raporturilor dintre diferitele ţări ale Europei. Pentru moment, o ţară mică ca a noastră pe lângă un colos ca Rusia, trebuie să fie cu ochii în patru, şi să aştepte.

Ilcuş mi-a plăcut, e băiat inteligent. Poate că mi-a plăcut fiindcă a avut încredere în mine şi a venit să-mi încredinţeze (mi l-a adus prietenul său Cecropid, care e şi al meu) lucruri pe care nu le-a spus la alţii. Prin el am putut astfel afla ceea ce domnul Gh. Brătianu s-a sfiit să-mi spună, fără să-şi dea seama că sunt din puţinii oameni din România politică, care ştiu să ţină un secret.

După câte mi se povestesc, conflictul sau conflictele din Guvern care au dus la demisia forţată a lui Caranfil au fost mai complicate decât păreau la început, şi de cum le-am notat în aceste însemnări. Cel care a avut drept rezultat vrăjmăşia făţişă a vistavoiului Paul, a fost provocat printr-o „afaţere" de avioane. Astă-toamnă au venit doi mexicani (?) să ne propună cumpărarea avioanelor noastre vechi *pe preţul cât costaseră noi*. Caranfil care avea un stoc de avioane uzate, foarte aproape de sfârşitul existenţei lor, s-a gândit că ar fi o excelentă afacere, cu atât mai mult cu cât mexicanii făceau plata la Paris, în devize aşa încât avioanele uzate puteau fi imediat înlocuite prin altele noi. Cum nici o afacere nu se poate face la noi fără samsari şi fără şperţ, mexicanii au pus înainte pe voinicoşii Ciugureanu şi Mircea Frigator, deputaţi „haşişti" şi experţi în materie. Deşi era clar că mexicanii lucrau pentru contul unora sau altora din beligeranţii din Spania, şi dat fiind că erau mexicani nu putea să fie decât pentru comuniştii de la Barcelona, Caranfil, hipnotizat numai de posibilitatea reînnoirii materialului nostru aeronautic, n-a vrut să ştie în folosul cui se făcea târgul, şi a dat curs afacerii. Statul Major a opinat favorabil, cu rezerva câtorva unităţi la vânzarea cărora s-a opus, pentru a nu-şi descompleta efectivul de mobilizare. Tătărescu a aprobat şi el cu rezerva cercetării destinaţiei avioanelor care s-ar vinde. Cine a stricat afacerea a fost însă generalul Angelescu, care a declarat categoric că nu înţelege să cedăm nici măcar fier vechi din parcul nostru de aviaţie. S-au zbătut filantropii Ciugureanu şi Frigator cât au putut, i-a susţinut Caranfil din răsputeri — totul a fost inutil, Tătărescu n-a îndrăznit să încheie o afacere atât de delicată, dată fiind destinaţia avioanelor şi s-a pus la adăpostul opoziţiei ministrului Apărării Naţionale. Spre marea ciudă a lui Caranfil, care nu s-a abţinut să critice sever prin culise, pe „încăpăţânatul", afacerea a căzut şi mexicanii au părăsit România. A trecut vreme, lucrurile s-au liniştit, şi a venit altă bandă cu un avocat francez şi cu un samsar elveţian. Au venit cu o altă formulă, anume să cumpere avioane particulare! Avioane particulare în România, era o glumă de prost gust, deşi în fapt se zice că au găsit unul (pe al Marinei Ştirbei) pe care l-ar fi cumpărat. Planul lor era să obţină vânzarea avioanelor Statului vechi, către diverşi cetăţeni români, de la care apoi sindicatul străin să le cumpere.

În legătură cu cele ce mi se povestesc asupra acestei noi afaceri trebuie să notez că la *Societatea Bancară* avem o sumă de 24 milioane lei *interni* (blocaţi) încasaţi de mult în contul Guvernului spaniol (dinainte de războiul civil), sumă pe care Guvernul de la Barcelona ne-a cerut-o necontenit. Am răspuns, că fiind vorba de lei blocaţi, nu putem dispune de ei fără autorizarea Băncii Naţionale. Nu e vorba, chiar cu autorizarea Băncii Naţionale nu i-am fi trimis niciodată frontului comunist. Înainte de sărbători, Banca a primit o nouă scrisoare de la Barcelona cerând Băncii să pună banii la dispoziţia reprezentanţilor Guvernului

spaniol (care?), dar să nu facă nici o plată fără viza *d-lui Mehler de la Grand Hotel*. Or, acest domn Mehler, de la Grand Hotel este tocmai samsarul elvețian despre care am pomenit mai sus.

Vajnicul Paul Angelescu care veghea la căpătâiul lui Caranfil, a avut vânt despre noua afacere și a dat drumul lui Moruzov[1]. Pe baza raportului acestuia s-a făcut o descindere la Grand Hotel și toată banda a fost dată pe mâna Comisarului Regal, sub inculpație de spionaj. Un avocat francez a fost chiar arestat, și pus în libertate după intervenția Legației franceze. Cu toată bunăvoința, Comisarul Regal n-a putut găsi nici o urmă de culpabilitate pe terenul spionajului și afacerea s-a clasat iar negustorii de aeroplane au părăsit Bucureștiul. Ministrul Apărării Naționale a pretins însă că la percheziția de la Grand Hotel s-ar fi găsit documente compromițătoare pentru Caranfil. Prietenii acestuia și hașiștii i-au luat apărarea, pe când adversarii hașiștilor s-au pus de partea lui Angelescu. Afacerea a fost adusă înaintea Regelui care a aprobat atitudinea lui Angelescu și a cerut, pentru acest motiv ca și pentru cele deja notate mai sus, demiterea lui Caranfil.

Demisia lui Caranfil, neașteptată, a produs emoție, dar această emoție s-a transformat în cafeneaua politică, în paroxism când s-a aflat ieri că Radu Irimescu, căruia Tătărescu îi propusese în ajun succesiunea lui Caranfil, a refuzat-o. Irimescu trece drept omul Regelui, și refuzul lui a fost interpretat de șmecheri ca o indicație pentru soarta Guvernului. Dacă Irimescu a refuzat — spuneau oamenii — e că i-a poruncit Regele să refuze, și Regele i-a poruncit să refuze fiindcă vrea să trântească Guvernul. Pe de altă parte plecarea lui Tătărescu la Sinaia, cu un tren special, tot ieri seara, a fost explicată astfel „de către cei bine informați“: Tătărescu a plecat la Sinaia să pună un ultimatum Regelui — sau îi reînnoiește încrederea acordându-i la Ministerul Aerului pe cine vrea el (Irimescu ar fi fost candidatul Regelui) — sau pleacă. Ca de obicei, „cei bine informați“ nu știau nimic. Ei nu știau că Tătărescu e perfect înțeles cu Regele asupra tuturor punctelor *inclusiv data plecării lui*. Fierberea a fost totuși mare, ziarele au anunțat că renunțasem la plecarea mea la Londra, ba chiar că fusesem chemat la Sinaia, și câte și mai câte. Toată seara de ieri m-au plictisit reporterii cu telefonul. Ba chiar pe când citeam liniștit în pat m-a chemat la capătul sârmei Nae Ionescu, de obicei atât de sceptic și de iscusit și m-a întrebat: „D-ta știi ce se petrece în oraș?“ I-am răspuns că nu și mi-a fost

[1] Șeful serviciului de informații și de Siguranță de la Statul Major.

frică un moment că a izbucnit revoluția. Când m-a pus la curent cu agitația de prin redacții și de prin cafenele și despre iminenta cădere a Guvernului, mi-a venit să râd. L-am liniștit, și am izbutit. De când Regele, în discursul său de la Anul Nou, și-a însușit vederile mele de la Congres, lumea crede din nou într-o complicitate politică între Suveran și mine, și socotește că *eu învârtesc și știu toate*. Un cuvânt de la mine cântărește greu în asemenea circumstanțe. Iată de ce mi-au telefonat cu atâta încordare Nae Ionescu și ceilalți reporteri ai gazetelor. Dacă ar ști ei săracii ce legături aproape inexistente au mai rămas între Rege și mine, m-ar lăsa probabil în pace. Nu știu cum a ajuns Regele să-și însușească vederile mele, ceea ce e sigur e că eu nu am avut nici un contact cu dânsul, nici înainte de a-mi fi redactat expozeul, nici după.

Vizitat azi expozițiile pictorilor Burada, Baculescu (d-na) și Moscu (d-na). Toată lumea a ajuns să picteze bine, chiar și cei fără un talent special. E o observație care se poate întinde asupra artei în general. Tehnica și estetica au făcut uimitoare progrese. Pe vremea tinereților mele, erau câțiva oameni — puțini — de talent care scriau bine, care zugrăveau bine, care sculptau bine sau care făceau muzică bună. Toți ceilalți, erau o nenorocire. Acum toată lumea scrie, pictează, compune bine, cu gust — nu mai sunt mâzgălitori de hârtie sau de pânză — aproape. Arta se desfășoară pe nivelul mediocrității, fără excepții, nici în sus, nici în jos.

---

6 ianuarie. — Boboteaza: soare și cald. De când n-am mai văzut o astfel de Bobotează. Ieri m-am dus să mă plimb spre Herăstrău: în apele scăzute ale lacului bălbăceau și chiuiau vreo 20–30 de copii, ca vara. Dacă ar ține până în ziua de 11, fără zăpadă viscolită, să pot pleca spre Londra, după cum am hotărât!

Cuvântarea Regelui a produs o adevărată stupoare pe loc, în rândurile Guvernului cu Tătărescu în cap. Din audiența pe care o avusese în preajma Anului Nou, primul ministru plecase încântat *și anunțase colegilor săi că discursul Regelui va fi o adevărată lovitură politică prin încrederea desăvârșită pe care o va exprima Guvernului său*. Dl Guță redactase răspunsul lui în vederea măgulitoarelor cuvinte ce tre-

buiau să cadă de pe buzele regale. De aci discordanța între cele două cuvântări, megalomania ministrului fiind și mai ridicolă după dușul rece pe care i-l administrase Suveranul.

După ce a sfârșit Regele, miniștrii au rămas cam tâmpiți, căci se așteptau la altceva. Aplauze slabe. Guță, cu gura deschisă, uitase să aplaude și se întreba dacă trebuia sau nu să-și mai citească discursul, sau să improvizeze altul, mai de circumstanță. Singurul mulțumit era dr. Angelescu. La ieșire s-a grăbit să-i spună lui Inculeț: „Ei, țarule (așa îi zice Angelescu, din dragoste, lui Inculeț), „ei, țarule, cum o găsiși?" — „Dragă doctore — i-a răspuns șmecherul — știi bine că plecarea noastră era hotărâtă prin martie–aprilie; acum Regele ne-a dat a înțelege că suntem liberi să plecăm și mai devreme, *dacă vrem*, nu ne mai împiedică!" Mai toți miniștrii — minus Tătărescu — s-au dus la Dinu Brătianu să plângă pe sânul lui. Brătianu, umilit ca și Angelescu prin obraznica guvernare a lui Tătărescu, nu era nemulțumit deloc. „V-am spus eu tot timpul, că nu e de ajuns să faci discursuri frumoase și să minți. Trebuie să faci și ceva real, care să rămână." Și au început cu toții să vorbească de vremurile apropiate ale opoziției și de răfuielile lor.

———

Ziarele de azi-dimineață publică următoarea telegramă: „Berlin 5 ianuarie. Corespondentul agenției Havas transmite:

«Circulă zvonul în anumite cercuri național-socialiste că la 30 ianuarie, cu prilejul celei de a 4-a aniversări a cuceririi Puterii, dl Hitler, Cancelarul Reichului, va adresa către poporul german o proclamație anunțând că păstrează numai funcțiile sale de șef al Statului și părăsește funcțiile de șef al Guvernului. D-sa ar purta în această calitate titlul de „Führer al Reichului German".

Dl Göring ar urma să fie numit șef al Guvernului Reichului. Nu se poate încă preciza dacă va purta titlul de Cancelar.»

Acest zvon pare oarecum verosimil prin faptul că de câteva luni dl Göring este numit numai „ministrul președinte" și nu „ministru președinte *al Prusiei*".

———

Pangal vine să-mi spună că național-țărăniștii sunt consternați de discursul Regelui de la Anul Nou. Văd într-însul prefața unui regim de dictatură, căci prin formula unui Guvern „de gospodărie" Regele înțelege mai ales să înlăture Guvernele de partid sau de partide. Am rea-

mintit lui Pangal că tot așa speriase lumea Majestatea Sa, prin discursul său de la 1 ianuarie 1935 — și că n-a ieșit nimic din el.

———

7 ianuarie. — Nici Boboteaza nu ne-a adus iarna. Timpul continuă să fie senin și termometrul peste zero.

———

Monsieur Roosevelt s-a hotărât în fine să ceară Congresului o lege care să-i permită interzicerea exportului de arme în Spania. Legea a fost votată ieri în ambele Camere și promulgată. Pe când se vota legea, agenții sovietelor spaniole încărcau în grabă la New York vaporul „Mar Cantabrico". Un însemnat material de război și 18 avioane au fost astfel încărcate sub nasul autorităților americane, care priveau fără să intervină din lipsa unui text de lege. Legalismul american e un mare lucru, mai ales când poate acoperi o afacere remuneratoare.

———

De la Berlin se dezminte oficial știrea că Führerul ar avea intenția să se retragă la 30 ianuarie din fruntea Guvernului ca să rămână numai în fruntea Statului. Știrile răspândite în acest sens ar fi numai invenții pornite din cercuri răuvoitoare nazismului.

———

Prietenii lui Caranfil fac mare vâlvă în jurul amenințărilor fostului ministru al Aerului, de a da pe față toate matrapazlâcurile care s-au făcut cu prilejul comandării avioanelor noastre în Franța. E vorba de ultima comandă efectuată în 1936, și de şperțurile încasate în momentul stabilirii prețului. Beneficiarii afacerii — spun prietenii d-lui Caranfil — ar fi Victor Antonescu, generalul Angelescu și Zăuceanu. Că șperțuri s-au dat, nu încape îndoială, după câte am auzit povestindu-se la Paris. Că au luat sau n-au luat domnii sus-numiți e altă chestiune, și las toată răspunderea afirmației zvonurilor. Sunt însă convins că Caranfil nu va da nimic pe față, chiar dacă știe ceva, fiindcă mai știe că locul lui, gras plătit, din fruntea Uzinelor Comunale, face mai mult decât o răzbunare meschină.

———

8 ianuarie. — Ziarele publică răspunsul Germaniei la notele engleză și franceză privitoare la trimiterea voluntarilor în Spania. Germania

începe prin a protesta împotriva procedurii Franţei şi Angliei, care au intervenit direct la Berlin, pe când o comisie specială întrunită la Londra şi în care toate Statele interesate sunt reprezentate, e tocmai chemată să găsească măsurile care să asigure neintervenţia terţilor în Spania. Nota germană insistă apoi asupra faptului că Germania şi Italia au cerut cele dintâi să se ia măsuri împotriva trimiterii de voluntari străini în Spania. Credincioasă acestei atitudini iniţiale, Germania e gata să primească sugestiile Puterilor Occidentale — fără să mai aştepte rezoluţiile de la Londra — dar cu următoarele 3 condiţii:

1) Toate Statele vor păstra aceeaşi atitudine;

2) Se va căuta imediat o soluţie pentru chestiunile conexe (trimitere de arme, muniţii, echipament, aprovizionări etc.);

3) Se va institui un control efectiv şi serios pe teritoriul spaniol.

Odată cu Germania a dat şi Italia răspunsul ei. Acesta nu va fi însă publicat decât mâine. Din câte se află de la Roma, răspunsul italian e identic cu cel german. La Londra şi la Paris răspunsul german a făcut impresie bună — democraţiile se mulţumesc cu puţin — fiindcă, spun ziarele, Germania n-a închis poarta negocierilor ulterioare.

———

Surprizele tehnicii moderne: Degrelle, şeful Rexiştilor belgieni, oprit să vorbească în Belgia, s-a dus la Torino, şi de acolo a adresat o călduroasă cuvântare compatrioţilor săi, *prin radio*! De aci un incident între Guvernele din Bruxelles şi din Roma, cel dintâi pretinzând că autorizarea dată de Guvernul italian pentru transmiterea radiofonică, constituie un act de imixtiune în politica internă a Belgiei! O nouă problemă de drept internaţional provocată de undele lungi şi scurte!

———

Francezii şi turcii se ceartă pe sandjacul Alexandretei, la graniţele Siriei. Să dea Dumnezeu să nu se îmbete prea tare Kemal, căci am avea un nou pericol de război *european*.

———

După multe insistenţe — şi de sus — Radu Irimescu a primit postul de ministru al Aerului şi al Marinei. Ieşit din armată ca căpitan, sau maior, a debutat prin a fi „écuyer" la Jean Chrissoveloni (se ocupa de caii lui), a fost trecut apoi bancher la New York, şi în fine specialist al Aerului la Bucureşti. Băiat bun, pokerist de forţă şi arivist şi mai şi, a ajuns departe fiindcă era simpatic, şi numai fiindcă era simpatic.

Nae Ştefănescu, deşi marele om de afaceri al Partidului Liberal, îmi povestea azi-dimineaţă la Comitetul Stelei Române, cu indignare, procedeele Guvernului Tătărescu în materie de comenzi militare. S-a cerut astfel uzinelor româneşti, care s-ar putea utila în acest scop, să fabrice obuze de artilerie, în condiţii foarte ciudate: materiile prime să fie furnizate de Stat, după ce vor fi fost recepţionate de specialiştii Statului, obuzele să fie fabricate după planul şi desenele Ministerului Armamentului sub supravegherea unor comisii de ofiţeri tehnicieni, şi totuşi dacă încercările ce se vor face cu obuzele terminate nu vor corespunde, în ce priveşte traiectoria lor, caietului de sarcini, să fie refuzate. Natural nici o uzină românească nu poate primi o comandă în asemenea condiţii.

De apropiat de cazul povestit de Leonida, relativ la ofertele pentru motorizarea anumitor unităţi, cerute *într-un termen de opt zile*. Se pare că domnii de la Ministerul Armamentului vor să evite fabricarea în ţară şi pentru aceasta să provoace refuzuri şi abţineri din partea industriei româneşti, ca să poată face comenzi *mănoase* în străinătate. Acest obicei de a face comenzi cât de departe şi cât de încurcate e propriu regimurilor de şperţ. Una din acuzările pe care purtătorii de cuvânt ai lui Caranfil le aduc consorţiului Victor Antonescu — general Angelescu — Zăuceanu e că au comandat *în Franţa* aparate aeronautice care nu se pot procura decât în *America* şi în *Germania*. Asemenea comenzi *prin comision* şi *cu comision*, permit însă, e lesne de înţeles, beneficii ilicite însemnate.

———

Ziarele de azi-dimineaţă ne aduc senzaţionala ştire că ex-Regele Eduard al Angliei şi ex-Regele Alfons al Spaniei au dejunat împreună la Viena, la hotel Imperial. Dulci confidenţe trebuie să-şi fi făcut unul altuia...

———

Ieri, în mijlocul manifestaţiilor populare cele mai călduroase, s-a celebrat la Haga nunta Principesei Iuliana cu Principele Bernhard de Lippe Bierstenfeld. Regele nostru ar trebui să trimită nenorocitului mire medalia „Bărbăţie şi Credinţă".

10 ianuarie. — Ieri, căsătoria civilă a tânărului Ion Lahovari, fiul soţiei mele cu d-ra Leonida. A oficiat dl I. Săbăreanu primarul culorii de Galben, fratele d-nei Leonida, îmbrăcat în „robă" şi cu atitudini iera-

tice de „pater nobilis". După ceremonie, bufet și petrecere „în familie" (peste 100 de persoane!) la noi, petrecere pe care am întrerupt-o ca să fac „o descindere" în câmpul Grant pe un loc al lui Callimachi expropriat de primărie. Callimachi mă numise expert; din partea primăriei Eftimie Antonescu. N-am vrut să amân descinderea, și m-am dus, deși nuntaș. Ce am văzut acolo e de nedescris; porcăria și mizeria din acel cartier nu cred că se poate întâlni nici în Africa. Iar ca procedură primăria a pus stăpânire pe loc, a instalat pe el o piață de desfacere (42 de barăci), nu plătește nimic lui Callimachi, dar îl impun, *pe el*, la impozite! După nesfârșite demersuri ale avocaților, s-a ajuns în fine la o hotărâre de expropriere, dar: primăria oferă 100 lei de m.p. (!), pe când tot ea a evaluat locul în vederea stabilirii impozitelor, la 500 lei m.p.! Țara lui Hübsch.

Întâlnit ieri în fugă pe Irimescu, noul ministru al Aerului și Marinei. Era posomorât. L-am felicitat, dar mi-a răspuns: „Mulțumesc, rămâne de văzut *cum* și *când mă va lăsa* să cad!" La observația mea că nu putea fi cazul, dânsul fiind *persona grata*, a zâmbit: și Caranfil era persona grata, și Regele l-a lăsat să cadă pe o simplă însemnare a lui Paul Angelescu (va să zică se adeverește versiunea cu descinderea la Grand Hotel), fără măcar să consimtă să asculte pe cel învinovățit: Caranfil a fost debarcat fără să fie primit de Suveran cu toate insistențele ce puse-se pentru o audiență.

Aceste „Însemnări" neconstituind în gândul meu — după cum am spus-o înainte de a începe primul caiet — decât material documentar în vederea unui triaj și unei redactări ulterioare, consemnez în ele aproape tot ce mi se aduce, exceptând numai informațiile ce-mi par de la prima vedere dubioase. Ceea ce mă împiedică să mai controlez ce am însemnat, în vederea unei rectificări sau a unei confirmări. Spun aceasta pentru a explica rândurile care urmează, și care se referă la știri înregistrate în paginile precedente.

Rectificare:

1) Locurile de casă din parcelarea Callimachi pe care le-am pus în contul lui Guță Tătărescu (două la număr), n-au fost cumpărate de acesta, ci de frate-său Nolică. Faptul e și mai semnificativ, căci Nolică Tătărescu înainte de guvernarea actuală era și mai sărac decât frate-său Guță.

2) Irimescu n-a fost angajat la început de Chrissoveloni ca „écu-yer". Acest post l-a deținut Georges Mavrodi, fiul d-nei Mavrodi de la Palat. Irimescu a fost angajat din primul moment pentru afacerile de bancă.

Confirmare:

Caranfil a fost debarcat numai pe baza înscenării puse la cale de Paul Angelescu prin percheziția făcută la Grand Hotel la samsarul Mehler. Pe lângă confirmarea lui Irimescu, mai sus notată, am avut și alta care nu poate fi pusă nici ea la îndoială.

Soția lui Bilciurescu, fostul meu coleg în serviciul diplomatic, a fost călcată ieri de un tramvai și ucisă pe loc. Era o femeie încă tânără și simpatică.

---

11 ianuarie. — Nunta religioasă a fiului soției mele Ion Lahovari a fost celebrată ieri la Doamna Bălașa. Lume multă, serviciu frumos și scurt, tinerii căsătoriți formau o pereche cât se poate de reușită.

Presa internațională iudeo-democratică era plină ieri și alaltăieri de zvonurile cele mai alarmante pentru menținerea păcii: Germania ocupa Marocul spaniol, Germania amenința imperiul african al Franței etc. Germania a dezmințit toate știrile tendențioase publicate. E o metodă binecunoscută a presei de stânga, aceea de a veni în ajutorul comuniștilor de la Barcelona pe spinarea păcii europene, pe care cel mai mic gest al țărilor simpatizante cu frontul național ar compromite-o. Nu prinde. Azi, presa alarmată de ieri și de alaltăieri — a amuțit. Numai un vag ministru francez a declarat într-un discurs ținut nu știu unde, că Franța, „nu va tolera ca cineva să se atingă de convențiile și tratatele existente" (Aluzie la Maroc). Adică cum? Redactând o notă de protestare și cerând convocarea unei conferințe sterile, ca pentru România? Nici măcar cu turcii, biata Franță sub papucul comuniștilor, nu poate ajunge la o soluție în chestiunea Alexandretei[1].

---

[1] Turcii pretind că sandjakul Alexandretei fusese pus sub mandatul Franței odată cu Siria. Prin tratatul de acum un an, Franța a recunoscut independența Siriei, prin urmare, zic turcii, a căzut și mandatul asupra Alexandretei care revine împărăției lui Ata-Turk. Turcii mai adaugă că în acel sandjak, locuit de arabi și de turci, rivalitățile între aceste două ramuri musulmane sunt atât de mari încât numai o încorporare a sandjakului în domeniul Guvernului de la Ankara ar putea scăpa pe turci de masacre în masă. Guvernul francez nu pare convins de acest argument și persistă în aplicarea mandatului primit.

Certurile provocate de conflictul dintre Ottescu și Radian continuând, am dat demisia din șefia Partidului Agrar printr-o scrisoare pe care am înmânat-o lui Emanuel Antonescu. Acesta, împreună cu Vechiu a venit ieri la mine, să mă întoarcă. Le-am spus și le-am explicat că demisia mea nu era un simplu gest pentru a face presiune asupra celor recalcitranți, ci un act matur chibzuit. Situația mea politică nu e în funcție de partid; eu reprezint în această țară, *personal*, un program și o ideologie, indiferent dacă am în urma mea, sau nu, un partid. Programul meu nu voi ajunge niciodată să-l realizez în funcție de partid, căci acesta nu e în stare să-mi asigure o majoritate electorală în opoziție (care partid, e, la noi?) ci numai — poate — prin mijloacele și străduințele mele personale! Dar tocmai pentru a putea lucra în direcția care trebuie am nevoie de liniște în jurul meu, și nu-mi pot pierde vremea în arbitraje de ordin personal. Am declarat prin urmare lui Antonescu că nu-mi voi retrage demisia decât în cazul în care la înapoierea mea din străinătate (plec astă-seară la Paris și la Londra, urmând să lipsesc 3 săptămâni) voi găsi pacea restabilită în onoratul Partid Agrar. În cazul contrar, îmi voi menține demisia.

---

14 ianuarie. — Scriu aceste rânduri în Calais unde am petrecut noaptea. Vizitat azi-dimineață ce am putut; pe ploaie și mai am două ceasuri până la vapor.

De la București la Paris călătoria s-a efectuat în condiții normale și plăcute. Zăpadă nicăieri, și până la Paris — lucru neobișnuit — mai frig ca la București. Vreme frumoasă, însorită.

Luat masa, după plecarea din București cu Mirto, care merge la Paris pentru 3 zile „să semneze un contract", și stat mult de vorbă cu dânsul. Înoată în iluzii și în parale. Unde sunt vremurile când trăgea pe dracul de coadă și punea amanet ceasul pațachinei cu care trăia? E sigur de venirea lui Vaida la putere. Nici telegrama idioată trimisă de Anul Nou colonelului Laroque („Vaida Voievod salută și felicită pe colonelul Laroque etc....") nu-l tulbură. Poate că bietul Voievod va da una și lui Blum, îndată ce va fi numit prim-ministru. De politețe l-am lăsat să înoate, și nu i-am tulburat iluziile.

Mai interesante au fost câte mi-a povestit despre Titulescu, pe care-l văzuse la Monte-Carlo și pe care-l părăsise la 20 decembrie. Mirto a fost camarad de promoție în liceu, cu fenomenul, așa încât acesta s-a lăsat în scări cu dânsul. Am de altminteri impresia că se deschide față

de orice român întâlnește, ca să se disculpe, să acuze, și să se hrănească și el cu iluzia unei reveniri la putere. Mirto l-a găsit pe Titulescu foarte bine, n-ar mai avea decât 4 kg de câștigat ca să revină la greutatea lui — fizică — dinainte de boală. De globulele roșii n-a vorbit cu Mirto, cel puțin așa spune acesta. Încolo, cum l-am cunoscut toți, urlă ceasuri întregi, mai ales după miezul nopții. E furios pe Tătărescu, pe Rege, pe toți oamenii politici români — pe lumea întreagă — mai puțin admiratorii săi căci sunt și din aceștia: a enumerat cu grijă lui Mirto pe toți oamenii însemnați din Europa care i-au telegrafiat de Anul Nou, toate consultațiile de drept internațional care i s-au cerut pentru procese din Franța și din Anglia — toate băncile care i-au oferit credite nelimitate ca să lupte împotriva adversității[1].

Împotriva lui Tătărescu, mai cu seamă, spumega. Nu numai că în toate ocaziile, dl Guță s-a arătat perfect de acord cu el asupra politicii noastre externe, nu numai că la plecarea la Montreux i-a dat faimosul „proces verbal-certificat", ca rezultat al faimosului Consiliu de Miniștri din iulie prin care amicul Titulescu fusese din nou întărit în politica sa externă — dar a mai arătat lui Mirto și o scrisoare particulară semnată de Tătărescu, de Inculeț, de Victor Antonescu și de dr. Angelescu, prin care Partidul Liberal se solidariza în totul cu cele conținute în procesul verbal al Guvernului. Mirto a recunoscut în scrisoare scriitura lui Tătărescu, căci scrisoarea fusese nu numai semnată, dar și redactată și scrisă de acesta. Și toate aceste dovezi de încredere și *de solidaritate*, ca să-l lovească după două săptămâni așa cum l-a lovit. Ceea ce Titulescu n-a spus însă lui Mirto, e că toate aceste dovezi de solidaritate ale Guvernului nu erau deloc în contrazicere cu „lovitura", căci aceasta nu i-a dat-o Guvernul, *ci Regele*. N-a spus-o lui Mirto, dar o știa, căci a înjurat pe Rege ca la ușa cortului. E natural convins că plecarea lui a fost o nenorocire pentru țară. Vărsa foc față de vizita lui Antonescu la Praga, față de manifestările lui Victoraș la Bratislava și în Jugoslavia. „Știi că la Paris, Antonescu a fost primit foarte prost?" Mirto nu știa și n-o crede nici acum...

Atitudinea Guvernului față de Soviete, de Polonia, de Germania, de Italia, e curată nebunie. „Mă, răul pe care-l fac oamenii aceștia, nu-l voi mai putea drege nici eu"! Să fie pe pace, căci multă vreme nu va mai avea să intervină!

---

[1] Aceasta din urmă afirmare e probabil menită să explice sumele mari pe care le cheltuiește împreună cu suita sa la Monte Carlo sau la St. Moritz. Sumele încasate din fondurile Externelor și puse la o parte, sunt într-adevăr greu de mărturisit.

Dar față de cine s-a arătat Titulescu mâhnit și jignit până în fundul sufletului a fost față de Italia. Mirto povestea că marele „nedreptățit" plângea povestind ce i se întâmplase. După nenorocitul incident de la Geneva (cu invectiva lui împotriva gazetarilor italieni) Titulescu strânsese mărturiile scrise ale celor ce se aflau în preajma lui în memorabila ședință, și alcătuise un dosar (mania lui) prin care se dovedea că întreruperea lui violentă nu fusese îndreptată nici împotriva Italiei, nici împotriva gazetarilor italieni, *căci nu știuse cine urlase împotriva Negusului* (!!!) — versiune nouă — ci împotriva manifestanților *anonimi* care nu respectaseră cuvântul unui nenorocit. Tocmai voia să trimită dosarul său la Roma când au apărut în ziarele italiene infamii asupra lui și anume că mumă-sa îl făcuse cu un refugiat rus de rasă mongolică, și ca probă se da și un foarte tipic portret. Să se atace până și cinstea veneratei sale mame (și aci-l podideau lacrimile), era prea mult! Desigur, după asemenea procedee incalificabile, nu mai putea trimite dosarul. Și probabil că a început să alcătuiască altul, ca să dovedească că nu e mongol.

Știrea publicată de ziarele noastre, că ar fi avut la St. Moritz o lungă întrevedere cu Stoiadinovici, deși posterioară despărțirii lui Mirto de el, n-ar fi adevărată și în orice caz ar fi lipsită de sens, căci Titulescu înjura pe primul ministru sârbesc de-l spurca, și-l acuza de toate uneltirile care au dus la debarcarea lui. Mirto l-a lăsat pe dl Titulescu într-o stare de exasperare curat patologică.

Sosit la Paris pe vreme posomorâtă. Parisul mi-a părut și mai trist de cum îl lăsasem în noiembrie, și mai gol. Luat dejunul — și ce dejun — la „Escargot" cu Șoneriu și soția lui, aflători în Paris și care-mi ieșiseră înainte. Șoneriu văzuse în ajun pe Tabacovici care fusese și el să vadă pe Titulescu la St. Mortiz, și care îi povestise exact aceleași lucruri pe care mi le povestise Mirto în tren.

N-am stat decât câteva ceasuri la Paris, și cu trenul de la ora 3^{10} am plecat la Calais. Nu cunoșteam acest oraș și îmi era necaz, căci tot treceam prin el pe drum spre sau de la Londra. M-am păcălit. M-a păcălit întâi vreamea, fiindcă a plouat întruna. M-am păcălit apoi cu hotelul, hotelul Continental — cel mai bun — fiindcă are încălzire centrală, dar care nu încălzește, și m-am păcălit în fine cu orașul, care nu prezenta mare interes. Orașul nou (St. Pierre les Calais) e banal și meschin în banalitatea lui ca toate orașele de provincie franceze „dezvoltate" între 1870 și 1900. Orașul cel vechi e mai puțin banal, dar totuși mai puțin interesant ca orașele vechi franceze. Lunga ocupație engleză — două secole — tocmai în vremurile în care arhitectura franceză își lua cunoscuta și caracteristica dezvoltare, nu i-a permis o eflorescență comparabilă cu aceea a orașelor vecine. Catedrala, Notre Dame, e o arhitectură greoaie de stil gotic englez, cu arcurile ei lipsite de avânt. Piatra neagră tristă. Un turn pătrat masiv. Vechiul „Hotel de Ville" pe „place d'Armes" e mediocru, ca și turnul („le Beffroi") care-l flanchează. În fața sa monumentul lui Rodin, „les bourgeois de Calais". Îl văzusem în tinerețe — fusese expus la Paris — și mă impresionase. „A pied d'oeuvre" mi-a dat o mare decepție. Naturalismul lui deșănțat *e alături* de scopul urmărit. Un monument nu trebuie să-și piardă niciodată caracterul său simbolic, și naturalismul sau realismul, omoară orice putere de sugestie. Labele acestor nenorociți, și mâinile lor, sunt înfiorătoare în sordida lor anatomie exagerată parcă dinadins. Aproape goi, îmbrăcați cu zdrențe — ca dovadă a privațiunilor la care fuseseră supuși — mizeria lor vestimentară contrastează în chip absurd cu opulența lor musculară. Oameni ajunși să nu mai aibă ce pune pe ei, nu mai au nici ce mânca și nu se mai pot înfățișa ca specimene de atleți. Coglione și Gatamelata, pe caii lor nereali, impresionează și astăzi, la Veneția și la Padova, cum nu vor mai impresiona Burghezii lui Rodin din Calais, peste zece ani. Opera de artă trebuie să iasă din sufletul artistului, nu să fie simplu rezultat al mulajelor anatomice, folosite fie și cu cea mai desăvârșită tehnică.

De la București n-am mai citit nici o gazetă. În tren am aflat de la un ungur, „Excelenz Corin"(reprezentantul acționarilor maghiari de la Petroșani) care citea *Budapesti Hirlap*, că situația europeană s-a ameliorat. N-am socotit-o nici un moment primejduită, dar presa democratică declarase războiul gata fiindcă Hitler hotărâse ocuparea Marocului spaniol, ocupare pe care Franța n-ar fi îngăduit-o niciodată. Ba ar fi îngăduit-o grozav: s-ar fi mulțumit ca în martie 1936 să ceară convocarea unei conferințe la Londra, să protesteze energic, să se adreseze Consiliului S.D.N. și să nu mai vorbească de nimic peste 3 luni. N-a fost însă cazul să mai dea încă o dovadă de slăbiciune: într-o conversație pe care a avut-o cu François Poncet, ambasadorul francez la Berlin, Führerul a declarat că nu s-a gândit niciodată la o asemenea ocupație[1] și Guver-

[1] De fapt, nemții au pus mâna pe tot, în Marocul spaniol, pe minele din Rif, pe comerț, și zice-se chiar pe administrație — dar fără să ocupe militărește regiunea: sunt învoiți cu generalul Franco.

nul de la Paris s-a declarat mulţumit cu această declaraţie. Mai latră gazetele „frontului“ dar câinii latră şi caravana trece...

15 ianuarie. — Părăsit Calais ieri la ora 1. Marea excelentă. Sosit la Londra la ora 4 şi jumătate. Vreme acceptabilă deşi întrucâtva ceţoasă. Coborât la hotel Cumberland, o namilă de construcţie cu sute de camere şi zece etaje. Hotel american cu prăvălii, ascensoare ce fâşie spre nori, lume comună ce mişună pretutindeni — şi tot confortul. Mă cred la New York, cel puţin după câte am citit, căci m-a ferit Dumnezeu să merg până acolo.

---

16 ianuarie. — Înnorată, ceţoasă, ploioasă până aseară, vremea a trecut azi-dimineaţă la senin — soare şi cald. Liniile, fiinţele şi lucrurile rămân totuşi scăldate într-o lumină ca cernită prin invizibile ferestre de opal aşezate undeva în nemărginitele graniţe ale văzduhului; contrastele dispar şi priveliştele străzilor se îmbină unele cu altele îndulcind toate contururile. Odihnă pentru ochi, şi până în străfundul sufletului. Mai ales pe poduri şi de-a lungul Tamisei, spectacolul e feeric. În aerul lăptos pescăruşi albi dau târcoale şi se joacă pe deasupra apelor de argint sfâşiate de corăbii negre, mari şi mici. Totul e viaţă şi veselie şi nimic nu trădează mizeriile ascunse ale imensei metropole în care 9 milioane de suflete se trudesc...

Ieri dimineaţă şedinţă la „Anglo-Persian“ în luxosul ei palat din Finsbury-Circus. Făcut cunoştinţă d-lui Fraser, marele mahăr al politicii petroliste britanice, tare şi mare la „Anglo-Persian“ (acum „Anglo-Iranian“) şi a lui Kessler, cel care conduce de fapt „Royal Dutch“ de când a plecat Detterding. Oficial, în locul faimosului petrolist a fost pus preşedinte un om de paie, fiindcă Kessler n-a vrut să se instaleze la Amsterdam, mulţumindu-se să conducă tot din Londra, şi din culise.

Comitetul „Stelei“ în complect — minus Kaufman care n-a vrut să vie, şi de-abia în şedinţă mi-am dat seamă pentru ce. Nae Ştefănescu a avut o violentă ieşire împotriva grupurilor francez şi englez, pregătită de la Bucureşti: Kaufmann n-a vrut nici să se solidarizeze cu dânsul, nici să ia poziţie împotriva lui — ca să nu-şi compromită situaţia nici la Londra şi Paris, nici la Bucureşti. Nenea Nae, care a ajuns un bătrân acrit, s-a plâns că grupul român n-a fost ţinut în curent în ultimele exerciţii cu diferitele operaţiuni comerciale săvârşite. A constatat greşeli, care au contribuit la bilanţele deficitare din ultimii ani şi a cerut denunţarea contractelor dintre cele 3 grupuri, ameninţând chiar — greşeală mare — cu o intervenţie a Ministerului nostru de Finanţe, acţionar şi el al „Stelei“. Stern şi Champin i-au răspuns tăios că un contract nu se poate denunţa înainte de termen (durata contractului e prevăzută până la 1941) şi au dovedit că grupul român a fost regulat ţinut în curent cu toate operaţiunile, pe care le-a aprobat succesiv. Toată gălăgia lui Ştefănescu a avut ca scop să mai obţie o bonificaţie de 1½% asupra dobânzilor datoriei băncilor româneşti către cele 2 grupuri străine. Se pare că până în cele din urmă o va obţine. S-a hotărât în principiu distribuirea unui dividend de 10%. Cu toată cearta, banchet cordial la ora 1½ la Savoy. Un uşor atac de gută ivit aseară m-a împiedicat să profit de excelentul program culinar, pregătit cu multă îngrijire de Sir Albert Stern.

Seara am luat masa în 8 la Sir Albert.

Tipul casei engleze de la sfârşitul veacului al XVIII-lea, mobilată cu gust, şi cu multe lucruri frumoase şi de preţ. D-na Stern era absentă (la St. Moritz) dar judecând după portretul ei de Laszlo, trebuie să fie o frumuseţe. E unul din puţinele portrete ale lui Laszlo cu adevărată înfăţişare artistică.

Văzut pe Grigorcea, noul ministru la Londra, care nu şi-a prezentat încă scrisorile de acreditare (va fi primit la 3 februarie) şi caută casă pentru Legaţie. E în vorbă cu Ducele de Norfolk, să-i închirieze palatul lui — „excusez du peu“. Amicul Grigorcea se plânge de Laptew, de Buzdugan şi mai ales de Ciotori, toţi „titulari“ de seamă, pe care Ministerul i-a lăsat încă la Londra şi care-l încurcă în misiunea lui. Fac tot ce pot pentru a servi pe Titulescu şi pentru a crea o atmosferă cât de rea Regelui. Zilele acestea a apărut un volum semnat de un englez de duzină, în realitate scris de Ciotori, volum care nu e decât o lungă proslăvire a lui Titulescu, cu o contra-partidă uşor de ghicit.

Că politica lui Titulescu e încă singura care se încadrează în îndrumările Guvernului englez am avut dovada într-o lungă conversaţie cu Sir Frederick Leith-Ross, omul de încredere al Foreign-Officelui, Consilier tehnic pe lângă Ministerele de Finanţe şi de Industrie, şi însărcinat cu toate tratativele economice-financiare cu străinătatea. Deşi om foarte inteligent şi cu cunoştinţele pe care le-a dobândit printr-o lungă experienţă — în 1932 l-am găsit funcţionând deja în acelaşi post, şi

deja foarte influent — deşi vede şi el că toate măsurile internaţionale dau greş, mai speră într-o redresare a situaţiei, nu-şi dă seama că n-avem nevoie de paliative *ci de o lichidare radicală a trecutului*, trăieşte în teama provocării unui război din partea Germaniei şi socoteşte, culme a naivităţii — Rusia Sovietică ca un sprijin al ordinei şi al democraţiei!

Trebuie să notez însă că nu toţi englezii gândesc ca dânsul, în ce priveşte Germania. Sir Albert Stern mi-a raportat un cuvânt înţelept al lui Montagu-Normann, guvernatorul Băncii Angliei şi cel mai cu cap om din City: „Prosperitatea lumii depinde de prosperitatea a trei ţări: Anglia, Statele Unite şi Germania, şi *numai de a lor*". Iar bancherii din City se tem atât de puţin de o năzbâtie a lui Hitler, încât acordă pe capete credite Germaniei. Dealtminteri unul din ei mi-a mărturisit că dacă n-ar da bani nemţilor, n-ar avea cui să-i dea. Şi sunt din nou atâţia bani în Anglia, încât nu mai ştiu ce să facă cu dânşii. Ceea ce nu împiedică şomajul în atâtea regiuni ale ţării, şi pe lucrătorii din Wales, de exemplu, să moară de foame. Efectele ineluctabile ale crizei. Cărbunele detronat, lasă pe urmele lui o populaţie întreagă în mizerie...

După câte se spune aci, vor fi mari dificultăţi în Parlament la redeschidere (peste câteva zile), cu prilejul votului listei civile şi dotaţiunii Ducelui de Windsor. Guvernul va propune pentru ex-Regele Eduard un apanaj anual de 25 000 livre (25 milioane lei, circa), sumă care va fi acceptată cu greu. Parlamentarii vorbesc de 6 000 livre. Opoziţie mare şi pentru apanajul Prinţesei Elizabeta (moştenitoarea prezumtivă a Tronului), pe care Guvernul ar avea să o doteze cu 12 000 livre pe an (surorii sale mai mici, 6 000). Regele George al VI-lea nu e popular, fiindcă bâlbâie. Toată lumea e mulţumită de plecarea lui Eduard al VIII-lea considerat ca seminebun şi furioasă împotriva duduiei Simpson „care a pătat prestigiul Angliei". Sunt oameni care cred că nu se va mai putea înapoia niciodată în Anglia, căci ar putea fi ucisă. Se mai spune — în cercuri bine informate — că nici nu se va mai căsători cu Ducele de Windsor şi că se va înapoia la Simpson „singurul om pe care-l iubeşte"(!!!). Fapt că dama e acum foarte bogată, plină de scule şi de parale. Regalul ei amant s-a îndatorat până în gât ca să dea, să dea întruna iubitei sale tot ce cerea şi ce nu cerea. I-ar fi dat până şi din cele mai scumpe giuvaere ale Coroanei...

Scandalurile din familia regală care păruseră sfârşite prin abdicarea lui Eduard, par a reîncepe, dacă trebuie să credem cele publicate într-o

foaie de astă-seară cu privire la năzbâtiile Ducelui de Kent[1]. Carol Caraiman trebuie să bea lapte.

Grigorcea îmi povesteşte că Titulescu înainte de a fi demisionat de Rege parafase o convenţie militară cu Litvinov. O parafase la Montreux şi astfel se explică protestările lui faţă de mine în această privinţă, protestări pe care mi le-a făcut, pentru ultima oară, tocmai în momentul când mergea la Montreux şi nu semnase încă nimic (întrevederea noastră în tren, între Bucureşti şi Craiova). Litvinov a spus-o lui Victor Antonescu, la Geneva, întrebându-l despre intenţiile sale în această privinţă — Antonescu a scăldat-o. Litvinov l-a rugat să ceară lui Ostrovski exemplarul sovietic, căci îl trimisese lui. „Nous nous sommes bine gardés de le faire" mi-a spus Grigorcea care pe acea vreme era secretar general la Externe. Din spusele lui Litvinov, pare că convenţia conţinea un pasaj pentru liniştirea Poloniei. Nici de data asta nu se confirma de ruşi alipirea Basarabiei, se arăta numai că, după sfârşitul operaţiilor, forţele sovietice trebuiau să se retragă imediat *dincolo de frontierele actuale ruso-române*" fără să se specifice măcar Nistru ca graniţă. Titulescu interpelat, ar fi explicat că voia să încheie această convenţie pentru ca, înarmat cu dânsa să obţie una şi mai bună din partea Germaniei (!!!). Ce inconştient! Să fi fost şi acest din urmă act consecinţa „Dinytrei" şi a scăderii globulelor roşii?

În general, constat în Londra o euforie şi o încredere în viitor — în ce priveşte Anglia — impresionante, care se resfrâng până şi în aspectul vieţii de stradă. Niciodată Londra n-a fost atât de voioasă, nici chiar în legendarele vremuri Victoriene. Simpatie mare pentru Germania, deşi regimul hitlerist e odios tuturor — explice cine poate această contradicţie. Pentru Franţa, prietenie sinceră şi dispreţ profund.

---

18 Ianuarie. — Petrecut ziua de ieri la Oxford — vizitat azi dimineaţă Guilda Postăvarilor (the Drapers Guild). Două vizite în plin

[1] *Daily Express* anunţă, cu litere groase în manşetă, că Ducele de Kent ar fi fugit de acasă în tovărăşia unei dame frumoase, şi mai adaugă că lucrul nu e de mirare date fiind numeroasele certuri conjugale ale tinerei perechi princiare. Principesa Marina a născut acum câtăva vreme un copil. Ziarul pretinde a şti că Ducele de Kent a pornit spre Viena — şi el.

contrast, dar care m-au făcut să pricep mai bine sufletul poporului englez şi să-mi lămuresc temeliile puterii lui. La Oxford mi-a fost dat să înregistrez una din cele mai tari impresii din viaţa mea. N-am resimţit aşa ceva decât prima dată în faţa Partenonului, şi în Egipt în faţa Piramidelor. Cele 28 de colegii cu minunatele lor arhitecturi, cu capelele, refectoriile şi bibliotecile lor, cu curţile lor tăcute înconjurate de nobile arcade, cu lanurile lor verzi şi cu încântătoarele lor grădini înfăţişează ochilor o nesfârşită succesiune de privelişti încântătoare. High Street e de la un capăt la altul o triumfală mărturie de piatră a artei engleze de-a lungul veacurilor. Dar minunea nu constă aci, ca la Atena sau în Egipt în perfecţiunea formelor. Armonia liniilor contribuie şi ea desigur la crearea unei stări prielnice pentru minţile susceptibile să vadă ce nu se vede, dar pietrele nu impresionează prin arta sau prin măsura cu care au fost aşezate de mâini pioase şi inspirate. Impresionează prin tot ce spun celor ce pot să prindă graiul lucrurilor tăcute. Şi am avut norocul să-l prind şi eu...

Oxfordul nu are pereche în lumea întreagă. Cambridge nu e decât o sucursală, o imitaţie, un „trop plein", sau o concurenţă încercată mai târziu. O cetate închinată de mai bine de şapte secole formaţiunii morale şi intelectuale a unui popor, o cetate sfântă păstrătoare a tuturor tradiţiilor sufleteşti şi a tuturor virtuţilor acestui popor, o şcoală care dispreţuieşte specula diplomelor şi nu se preocupă să creeze profesionişti, *ci conducători*, pe toate căile vieţii dar mai ales pe acelea ale intereselor naţionale. Formidabila disciplină morală şi unitatea de acţiune ce caracterizează politica engleză, îşi au de mai bine de trei veacuri rădăcinile lor în disciplina liber consimţită a învăţământului şi a şcolarităţii de la Oxford. Căci aproape toţi îndrumătorii politici ai Angliei şi-au luat gradele pe băncile unuia sau altuia din colegiile bătrânei Universităţi. La Oxford, profesorii şi discipolii (nici nu-mi vine să pronunţ numele „student" atât de terfelit în Universităţile de pe continent) formează o mare şi intimă familie, în care bătrânii ca şi tinerii se întrec în urmărirea scopului propus. Mesele zilnice luate în comun în înaltele săli boltite, cu profesorii pe estrada lor în faţa discipolilor aleşi pe sprânceană (nu sunt mai mulţi de 2-300 în fiecare colegiu), contactul continuu între dascăl şi elev, măreţia locului, luxul traiului, portretele şcolarilor ajunşi oameni mari agăţate pe ziduri, organizaţia Universităţii care face din orice gradat un membru pe viaţă al Instituţiei, chemat să judece şi să aprobe în fiecare an, în adunări speciale, orice inovaţie propusă — totul e menit să creeze în mintea tinerilor de la

Oxford o conştiinţă cetăţenească bazată pe răspundere şi pe solidaritate. Băieţandrul care îşi petrece viaţa în faţa portretului unui Pitt, unui Schelley, unui Gladstone sau unui Salisbury şi a atâtor alţii, nu se îndoieşte o clipă că va călca pe urma predecesorilor lui — şi se poartă în consecinţă.

Loc închinat numai speculaţiunilor intelectuale, Oxfordul a devenit încetul cu încetul, pentru lumea anglo-saxonă, o adevărată Mecca a gândirii omeneşti. Nici o comparaţie cu alte centre universitare de pe continent. Aci nu se văd tovărăşii de „kneippe" sau de „Conleur" ca la Heidelberg cu studenţii gălăgioşi răspândiţi prin toate colţurile oraşului şi fără nici *o legătură intelectuală sau morală* între ei — nici chiulangii grăbiţi ca la Paris, nici zdrenţuroşi nespălaţi ca aiurea care se cred în posesiunea unei conştiinţe naţionale fiindcă strigă „zos zidanii!" şi îşi taie unghiile cu briceagul. Aci sunt numai „gentlemen" care îşi cultivă „eul" şi trupul lor şi îşi împart vremea între învăţătură, meditaţie şi sport sănătos. Numai cine a văzut de aproape răsadurile de la Oxford îşi poate lămuri „ţinuta" cetăţeanului englez şi explica seculara superioritate a poporului britanic asupra celorlalte popoare.

S-a scris atâta despre Oxford, încât nu am pretenţia să-l descopăr eu aci. Dar cine poate călca insensibil imaculatele, deşi seculare „meadows" sau trece fără a se opri o clipă pe lângă venerabilele ziduri înnegrite de vremuri? Privind la „gentlemenii" spălaţi, elegant îmbrăcaţi, obstinaţi în *corectitudine*, mi-au trecut ca prin vis în faţa ochilor jerpeliţii noştri care nu ştiu ce e o baie şi o eleganţă vestimentară sau morală, şi am măsurat toată distanţa care ne separă de bătrâna Albion. Aruncat în vâltoarea luptelor civilizaţiei, poporului nostru îi lipsesc „cele 7 secole de acasă".

Azi-dimineaţă, Sir Albert Stern m-a dus să văd sediul Guildei Postăvarilor, al cărei membru este şi se onorează de a fi. Deşi în Anglia nu se schimbă nimic, Corporaţiile au fost de fapt desfiinţate prin desuetudine, dar au rămas neatinse *cadrele* organizaţiei lor. Sunt în City, vreo 30-35 de Guilde, toate nominale, dar cu un „Court" (Consiliul de administraţie), cu un sediu şi fiecare cu averi imense. Numai Guilda giuvaergiilor a mai rămas neatinsă, şi funcţionează ca pe vremea veche. Singurul privilegiu legal care s-a lăsat Guildelor, e că Lord Mayor-ul nu poate fi ales decât din sânul lor — încolo, singura lor activitate e de ordin filantropic şi cultural. Guilda Postăvarilor posedă imobile în Londra, domenii în Anglia şi Irlanda — şi are un venit anual de circa 300 000 livre sterline (aproape 300 milioane lei), care se duc toate la

şcoli şi la spitale pe care le întreţine. Situaţia este cam aceeaşi, după câte mi s-a spus, cu mici sume în plus sau în minus, pentru toate celelalte Guilde. Dar unde Guilda Postăvarilor întrece pe toate, e în bogăţia palatului în care e instalat — în plin centru al City-ului, într-o înfundătură ce dă pe Throgmortonstreet — sediul ei. Ce saloane, ce sală de serbări, ce lux de la scară până la ultimul cabinet. Mai multă bogăţie decât gust — dar totuşi portrete admirabile semnate de marii pictori ai Angliei şi în sala serbărilor patru Goblenuri autentice, din seria Regală, de o desăvârşită frumuseţe, iar în subsol într-o cameră blindată cea mai frumoasă argintărie ce se poate vedea în vreo 20 de dulapuri şi în nenumărate sertare. Piesele de aur şi de argint, toate daruri ale membrilor Guildei întemeiată sub Enric al VI-lea în 1439. În realitate Guilda e mai veche, existenţa ei e menţionată în 1180, iar prima „chartă" i-a fost dată (recunoaşterea fiinţării sale) de Eduard al III-lea în 1364. De la 1439 datează numai statutul ei actual, şi în fruntea almanachului pe care-l publică anual figurează lista tuturor preşedinţilor (care se schimbă în fiecare an) de la acea dată până la 1936! A fi membru din Guildă e pentru orice mare comerciant din City (căci numai aceştia mai figurează astăzi pe listele Guildelor) nu numai o onoare mult apreciată dar şi o datorie de „self respect" şi de respect faţă de tradiţii şi de regulile omeniei negustoreşti. Am regăsit în Guilde, sub un alt aspect, spiritul de solidaritate cu trecutul, de solidaritate între oameni şi de solidaritate cu interesele naţiei care mă impresionase atât de adânc în ajun la Oxford. Oxfordul şi City sunt cele două poluri morale în jurul cărora se învârteşte viaţa naţională engleză. În nici o altă ţară năzuinţele morale şi materiale ale unui popor n-au fost cristalizate în instituţii atât de plastice şi nicăieri respectul omului pentru om şi pentru „regulă" nu a dat asemenea izbândă.

După o lungă discuţie cu Sir Albert Stern, obţinut în fine ca băncile române să nu scoată anul acesta bani din casă pentru plata dobânzilor către „Steaua Française" şi „Steaua British". Tot cuponul acţiunilor va servi la plata acestor dobânzi, fără să se mai treacă nimic la amortizarea datoriilor. Săvescu şi Osiceanu care mă aşteptau la capul firului telefonic din Paris, au fost încântaţi.

Toate ziarele dezmint romanul Ducelui de Kent. Istorioara care a pricinuit scandalul e nostimă. Ducesa de Kent — Marina — are o amică intimă, o englezoaică căsătorită cu un spaniol, al cărui nume nu l-am putut ţine minte, lucru fără importanţă căci e necunoscut — amică care a venit să o vadă, dar după câteva minute s-a sculat să plece având întâlnire cu un „frenolog" (!!) instalat într-un „flat" pe Fleetstreet. Ducele de Kent, care n-avea nimic se vede de făcut, s-a oferit să o conducă. Automobilul Ducelui, cu fanionul regal, a făcut senzaţie în populata Fleetstreet, lumea s-a strâns şi printre oameni s-a găsit şi un reporter fotograf care la ieşire a fotografiat tânăra pereche (dama era frumuşică) şi dată fiind sensibilitatea specială creată prin aventurile Regelui Eduard o nouă legendă şi-a luat zborul! În cercurile de sus, „on rit jaune" şi plictiseala e mare, fiindcă incidentul dovedeşte cât de puţin mai crede publicul în moralitatea Familiei Regale!

---

19 ianuarie. — Comandorul Dumitrescu, ataşatul nostru militar, băiat drăguţ, m-a plimbat ieri după amiază prin Richmond Park. Drumul până acolo m-a interesat mai mult decât parcul însăşi, care, dacă este cel mai întins din Londra, nu e şi cel mai frumos şi mai bine ţinut. Dar formidabila animaţie a periferiei oraşului prin Kensington, Hammer-Smith, Cheswick şi Kew dă măsura activităţii imensei metropole. N-am putut vedea bine valea Tamisei de pe înălţimile de la Richmond fiindcă vremea era ceţoasă şi nu m-am putut opri nici la grădina de la Kew, fiindcă înnoptase.

De dimineaţă vizitasem muzeul „Victoria and Albert" (South Kensington). O lume. Cel mai interesant amestec de mobile, de covoare, de fierărie, de porţelanuri, de mulaje, de artă plastică, de pictură şi de câte altele. Minunăţii; una din cele mai bogate colecţii din lume. Un imens covor persan din al XVI-lea secol, lacurile chinezeşti, bronzurile japoneze, o serie din operele bune ale lui Rodin (dăruite de el), portretul acestuia de Lavery, portretele Reginei Carolina de Brunswich — paţachina lui George III-de Gainsborough, câteva altele de Romney, peisaje de Constable şi de Turner, m-au încântat. Printre mobile, cele italiene din „quattro cento" şi din al XVI-lea secol mi-au părut mai frumoase, adică de o clasă superioară celorlalte. Mai ales mi-a plăcut o serie de „cassoni" (lăzi pentru zestrea mireselor) pictate, din „cinque cento". M-au lăsat cu totul indiferent faimoasele „cartoane" ale lui Rafael[1] din

[1] Schiţe mari destinate ca modele fabricilor de tapiţerii din Flandra. Autentice.

colecția Regală de la Hampton-Court. Am dat numai o raită prin imensul muzeu; pentru a vedea într-adevăr totul ar trebui zile și zile.

20 ianuarie. — Azi-dimineață vizită la „Tower" (la Tour de Londres). Mare decepțiune. Ca arhitectură, în afară de capela St. John în stil romanic îmbâcsit dar clădită solid și pe planuri simple, nimic. Dacă n-ar fi amintirile istorice legate de monotonele și puțin maiestoasele ziduri, Tower-ul n-ar merita o vizită. Puțină emoție în fața locului delimitat în care au fost executate nevestele lui Enric al VIII-lea, Jeanne Grey și Ducele Essex[1]. În jurul sinistrei platforme stau de gardă, pe rezemătoarele băncilor, corbi imenși și îmblânziți care lasă oamenii să-i mângâie și să-i apuce de cioc. Turnurile ca și incinta n-au nimic impunător. Mult mai impunătoare, ca arhitectură militară, sunt cetățile noastre de la Hotin și de la Cetatea Albă. Am vizitat turnul în care au fost uciși „les enfants d'Eduard". N-am resimțit nici o emoție, e lucru perimat, teribila dramă e prea departe de noi.

Vederea pe Tamisa ar putea fi frumoasă dar ceața m-a împiedecat să mă bucur de ea. Cine o fi avut ideea să așeze pe cele patru turnuri ale edificiului central acoperișuri chinezești? Îmi pare totuși bine că am văzut și Tower-ul, pe care întâmplarea mă făcuse să-l ocolesc în precedentele mele vizite la Londra. Să fi fost la Londra și să nu fi văzut Tower-ul era o rușine, de care eram conștient. Acum am scăpat de ea — dar și de corvoada clasicei vizite!

---

24 ianuarie. — Paris. Sosit aseară de la Londra. Voiaj excelent cu „Golden Arow". Mare calmă. Lume multă, englezi porniți spre Riviera și oameni de afaceri care n-au ce căuta duminica la Londra. Avut ca tovarăș de călătorie pe Grigorcea, plecat și el să facă week-endul la Paris. Mi-a mai povestit de ale lui Titulescu. La plecarea lui d'Ormesson a vrut să-i dea o masă extra-extra, a poftit pe toți miniștrii și pe Președintele Consiliului; masa era pentru 1½, oră la care toți invitații au fost de față, dar Titulescu nicăieri. Unu și trei sferturi, două, două și un sfert — nimic. Invitații se uitau unii la alții și se întrebau dacă să plece. În fine, *la două și douăzeci* a sosit marele european. Credeți că s-a scuzat? Nicidecum. Despre Savel Rădulescu, Grigorcea are cea mai proastă opinie. Preferă mult pe Victor Bădulescu. Eu îi pun pe amândoi într-un coș și îi dau pe gârlă.

[1] Celelalte sute de victime ale agitatorilor vremii au fost toate executate în afară de cetate pe „Tower Hill".

În legătură cu calda simpatie a Regelui față de fostul său ministru de Externe, Grigorcea îmi relatează următoarele: există la Haga, pe lângă Curtea Internațională, o listă de experți din care se numesc arbitrii în diferitele conflicte supuse Curții — listă alcătuită din experții numiți de fiecare Stat, pe trei ani; printre experții români figura și Titulescu și mandatul său expirând astă-toamnă. Victor Antonescu a vrut să-l reînnoiască. Se temea însă că Titulescu să nu primească cumva. A pus pe Antoniade să-l sondeze, și răspunsul „ilustrului" a fost, că de vreme ce era vorba *de o continuare* — primește. S-a făcut decretul, dar când Antonescu l-a dus la Rege, acesta a refuzat categoric să-l semneze!

Lui Dimitrie Ghica, după câte spune Grigorcea, se pare că Victor Antonescu i-a plătit o veche poliță. Ghica și-a bătut crunt joc de el, pe când era ministru la Paris, și lucrul nu era greu, față de un asemenea caraghios, dar caraghiosul a ajuns tare și mare fiindcă mai era și lichea și s-a răzbunat.

Am petrecut ziua de joi 21 la Cambridge. Impresii de aceeași ordine ca la Oxford, dar mai slabe. Atmosfera este aci deja ceva deosebită, de la abstract spre concret, și colegiile se încadrează mai puțin exact în contectura generală a orașului.

Pietrele vorbesc mai puțin, *în afară de colegii*; strada la Cambridge este aproape mută. Capela de la King's College și tot Trinity-Colle sunt însă o minunăție și ca efect arhitectural întrec pe cele de la Oxford. Gateway-ul de la Trinity, grădinile de pe malurile Cam-ului și cea de la Christ's Coll sunt de o nespusă frumusețe. Frumos, frumos... și câtă omenie, și cât „omenesc" în toate. Mare nație!

Vineri am vizitat Galeria Națională a Portretelor. Iarăși o specifică concepție engleză. Întreaga istorie a Țării, jalonată prin sute de portrete ale oamenilor al căror nume s-a identificat cu evenimentele mari și mici ce au conturat evoluția națiunii în cursul veacurilor. Unele din aceste portrete sunt excelente opere de artă, altele sunt mai slabe. Pe toate le domină formidabilul portret al lui William Pitt, de Hafener.

Părăsit Londra pe ploaie mare și pe ceață, așa încât nu mi-a prea părut rău. Parisul, după Londra pare oraș mic fără zgomot și fără circulație — o adevărată destindere pentru nervi. Totul e relativ pe lume!

Rectificare: am notat mai sus[1] că Regele Eduard ar fi dăruit d-nei Simpson din giuvaericalele Coroanei; informaţia a fost însă greşită, e vorba de giuvaericalele defunctei Regine Alexandra, moştenite de Princess Royal (sora Regelui George al V) şi cumpărate de la acesta de către Regele Eduard. *Cumpărate dar nu plătite*, aşa încât — dat fiind că fostul Rege nu mai are decât datorii — giuvaericalele au fost în cele din urmă *restituite* Principesei.

---

25 ianuarie. — Plouă, plouă, plouă, mai rău ca la Londra.

Toate ziarele, azi-dimineaţă sunt pline de discursul de ieri ţinut la Lyon, de către Leon Blum. Discursul ţinut sub pretextul unei întruniri „du rassemblemant populaire" (formulă nouă care înlocuieşte în Franţa pe aceea a „frontului popular" prea terfelită prin excesele din Spania) aranjată cu mare alai de Hériot era aşteptat cu nerăbdare de naivi — dl Blum trebuia să facă declaraţii senzaţionale pe terenul politicii internaţionale. Cum era însă lesne de prevăzut declaraţiile d-lui Blum n-au avut nimic senzaţional. Pacea indivizibilă, Geneva, garanţiile (care?) împotriva unei posibilităţi de război, în fine tot rahatul democratic-sedentist repetat o dată mai mult şi fără nici un folos practic. În *Matin*, o fotografie reprezintă pe Blum şi pe Pierre Cot înclinându-se înaintea drapelului unui regiment francez. Trebuie să fi fost în apropiere şi dl Jean Zay, cel cu terfelirea aceluiaşi drapel, căci tot Ministerul era prezent la Lyon. Ce mascaradă.

Voievodul Mihai în vizită la mumă-sa, la Florenţa, a fost operat de apendicită pare-se „in extremis". Acces brusc, cu temperatură mare şi ameninţare de perforare şi de peritonită. Operaţia a avut loc în noaptea de 23 către 24 ianuarie. După ultimele ştiri moştenitorul Tronului nostru e în afară de orice pericol, dar Dinu Cesianu a trecut prin momente de mare îngrijorare (a stat tot timpul agăţat de telefon, după câte îmi spune) — şi se pare că şi Regele Carol a fost pe punctul să plece la Florenţa. Până în cele din urmă a plecat numai Regina Maria.

Excelent dejun, cum n-am mai întâlnit de mult, într-un mic restaurant din rue Boissy d'Anglais „la tante Louise", alături de Cazenave, dar mult mai ieftin — şi mult mai bun.

[1] Pagina 36.

27 ianuarie. — Vizitat ieri la „Orangerie" expoziţia „Rubens et son temps". O sută de pânze din muzeele şi colecţiile Europei şi Americii; Rubens, Van Dyck, Jordaeus şi atâţia alţii din şcoala flamandă reprezentaţi prin operele lor cele mai caracteristice. Minunată plimbare printre operele vii ale unei minunate epoci. Renaşterea a pus o sută de ani ca să treacă din Italia în Ţările de Jos. Catalog interesant şi bine făcut cu o prefaţă a Contelui de Kerchove, ambasadorul Belgiei la Paris, asupra lui Rubens „diplomat".

Văzut şi noul muzeu „Nissim de Camondo" deschis de curând în rue de Monceau, cu faţadă şi vedere pe parcul cu acelaşi nume. „Contele" Moise de Camondo a lăsat Statului hotelul său, construit anume pentru adăpostirea colecţiilor sale şi i-a dat numele fiului său unic Nissim, ucis în timpul războiului ca aviator. E o colecţie foarte bogată şi aleasă cu gust, de mobile, de covoare, de porţelanuri şi tablouri din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Deşi de artă secundară muzeul Camondo e extrem de interesant prin unitatea de concepţie a tuturor obiectelor expuse, create toate într-o scurtă epocă de extremă sensibilitate a gustului decorativ. Localul, inteligent adaptat lucrurilor expuse, a fost şi el conceput şi clădit de oameni de gust. Priveliştea, „en trompe l'oeil" pe parcul Monceau e de toată frumuseţea.

Lungă convorbire cu Finaly, la Banque de Paris et de Pays-Bas. Acest om atât de inteligent, nu vede, *sau se face că nu vede* ce se petrece. Ovrei, e plin de încredere în Blum, crede într-o înviere a afacerilor şi într-o posibilă revenire la „normalitate" fără măsuri radicale care să zguduie prea tare societatea capitalistă. Mărturiseşte totuşi că el şi banca lui (în fruntea căreia e de 18 ani, aşa încât a văzut multe) trăiesc „au jour le jour", şi că „azi" nu vrea să ştie de „poimâine". La întrebarea mea, cum crede că o ţară poate trăi cu 400 miliarde franci datorii, dă din umeri şi spune: „il y a la dévaluation!" Îl întreb atunci dacă se va face în curând încă una. Chestiunea mea îl supără, a uitat că în noiembrie mi-a vorbit de a doua şi chiar de o a treia devalorizare şi mormăie: „Mais je n'en sais rien!" Faptul că Finaly *nu neagă*, îmi dovedeşte că a doua devalorizare va veni repede în Franţa. Mult mai butonat ca în noiembrie, Finaly e şi mult mai puţin interesant, în falsa lui beatitudine. Vorbim de verzi şi uscate. Cunoaşte foarte bine pe profesorul Storri care a operat pe Prinţul Mihai, la Florenţa, unde merge des căci mama lui, pe care o adoră, trăieşte acolo. Storri este nu numai un extraordinar

chirurg, dar şi un om genial, un tip de enciclopedist de pe vremea Renaşterei, un om genial şi de toată încrederea. Ţine în căsătorie pe sora Principelui Corsini, notoriul fascist.

Ieri a fost asasinat în Bois de Boulogne, pe când se plimba, un economist rus foarte cunoscut Navashin, iar ucigaşul a dispărut. Acest Navashin era foarte cunoscut, şi apreciat pentru inteligenţa şi erudiţia lui. A fost pe rând cu comuniştii şi împotriva lor. Acum în urmă îi părăsise, adică după formula lor, îi trădase. Asasinatul aminteşte întru-câtva procedura, deşi mai simplificată, întrebuinţată împotriva faimosului general Kutiepov, acum câţiva ani. Suprimări în interes politic puse la cale de Soviete. Asasinatul lui Navashin se pune în legătură cu „sinuciderea" unui Hugues Lech, din serviciul „Inteligentei" britanice, sinucidere petrecută acum câteva zile la Cannes. Misterele Moscovei.

Fost la Teatrul Francez, să-mi regăsesc senzaţiile din tinereţe. Nu le-am regăsit şi m-am plictisit. Se juca „les Affaires sont les affaires" de Octave Mirbeau. Piesa n-a îmbătrânit, dar tinerii actori care au înlocuit pe cei bătrâni mi-au părut slabi. Asista la reprezentaţie şi dl Preşedinte al Republicii Albert Lebrun, care saluta cu multă demnitate, vizibil satisfăcut de aplauzele cu care a fost primit.

În ajun mă dusesem la Gymnase, să văd noua piesă a lui Bernstein, „le Voyage". Mai bună ca altele, bine jucată mai ales de un tânăr „jeune premier" Dauphin, care va merge departe. Valentine Teissier, îmbătrânită şi anostă. Teatrul a rămas cum era, şi cum a fost clădit acum 150 de ani. De mirare cum într-un oraş mare se mai poate tolera un asemenea local. Parizienii sunt conservatori.

---

28 ianuarie. — Dejunat la Cesianu cu Em. de la Rochefoucault. Am aflat de la el că singurele case mari pentru vinul de Champagne sunt: Cliquot, Pommery, Mumm, Lauson şi Roederer. Afară de aceste 5 (the five bige) — restul e rahat. Învaţă omul în fiecare zi ceva.

Plec diseară la ora 8 spre Bucureşti. Părăsesc de astă dată Parisul fără nici un regret. După frenezia de viaţă de la Londra, Parisul mi-a

părut de o nespusă tristeţe. Hotelurile sunt goale, restaurantele şi teatrele goale, prăvăliile goale, străzile goale. Locul cel mai vesel din Paris e „Pére Lachaise"[1], cel puţin acolo mai e mişcare, căci trec convoiurile. Poate că expoziţia Universală care se va deschide în mai să aducă ceva animaţie în fosta capitală a lumii, detronată de rivala ei de pe marginile Tamisei.

31 ianuarie. — Călătorie lungă şi anostă, pe vreme posomorâtă. Până la Salzburg abia urmă de zăpadă; între Salzburg şi Linz a nins mai bine. Frigul tot mai tare cu cât înaintăm spre ţară. La noi zăpadă puţină aproape topită: moină până pe versantul sudic al Carpaţilor. Spre Bucureşti, unde am sosit ieri la ora 1, cu o mică întârziere, se lasă mai frig. La Gara de Nord mă aşteptau vreo 200 de prieteni politici, cu câţiva „cetăţeni" din „organizaţia" Capitalei, care au strigat „ura"! Atât îmi mai lipsea.

Azi-dimineaţă m-am sculat în iarnă cumplită. Sunt afară –10 grade. Semne slabe de ninsoare. Trebuie zăpadă.

Corespondenţă multă s-a adunat în lipsa mea, dar fără mare interes. Printre scrisori, următoarele rânduri trimise de Prat y Soutzo, fostul ministru al Spaniei şi actualul reprezentant al Guvernului de la Burgos, asupra însărcinatului cu afaceri trimis de Guvernul de la Valencia, şi sosit în lipsa mea la Bucureşti.

Notice confidentielle.
Antécédents du sieur Manuel Lopez-Rey.

„Le Chargé d'affaires du soi disant gouvernement de Valence à Bucarest, fut nommé dès le commencement du mouvement national, vers le 20 Juillet 1936, chef Supérieur de la Police de Madrid (Préfet de Police), en sa qualité d'homme de confiance de Largo Caballero. Il garde ce poste jusqu'au mois d'Octobre, époque où craignant l'entrée des Nationalistes à Madrid, il demande à passer dans la diplomatie pour éviter les représailles que sa conduite méritait.

Pendant qu'il était Préfet de Police de Madrid, il présida à pres de 20 000 exécutions et assassinats.

Il ouvrit les portes des prisons et des pénitenciere aux criminels de droit commun condamnés ou prévenus et forma avec eux des batai-

[1] Cimitirul.

llons spéciaux, dont la conduite à Alcala de Henares et à Siguenza a été dénoncée par la presse mondiale.

D'accord avec la Passionaria, il organisa l'assassinat du général Lopes Ochoa, qui était aux arrêts à l'hopital militaire de Carabanchel (pour détails voir l'Universul du 9 Janvier 1937).

C'est encore lui qui eut l'idée d'organiser le pseudo-incendie de la prison Modèle et les exécutions subséquentes des divers Chefs de Partis, qui y étaient détenus.

Dans le service diplomatique il s'est surtout distinqué en organisant la contrebande d'armes et de matériel de guerre en Tchécoslovaquie.

On peut deviner quel sera son rôle en Roumanie, puisque deux heures après son arrivée à Bucarest, il était dans les bras du Ministre des Soviets."

Frumoase vremuri, vremurile de război civil! Îmi aduc aminte că acum doi ani, amicul Prat y Soutzo, era în brațele lui Ostrovski, zi și noapte! Cum se schimbă lucrurile!

Citesc în *Universul* că afacerea Navashin Leck (sau Leoch) se complică și pasionează opinia publică franceză. Lech trăia cu o romancă (?) numită Jonson și ar fi locuit cu dânsa până acum câteva luni în Calea Victoriei[1]. România începe să fie amestecată în dramele mari ale omenirii.

Ziarele de azi-dimineață — căci înapoiat la București am reînceput să le citesc — sunt pline de discursul pronunțat ieri de Hitler în Reichstag, cu prilejul împlinirii a 4 ani de guvernare social-naționalistă. Comentariile, în străinătate ca și la noi, variază după simpatii, în general sunt însă favorabile. Fiindcă de astă dată Führerul s-a menținut în considerații generale, în afirmații de dorință de pace cu toată lumea. A învățat să vorbească de la Eden și de la Blum, care l-au precedat zilele trecute la tribuna mondială, dar a vorbit totuși mai cu miez ca predecesorii lui. S-a remarcat cu deosebită satisfacție la Paris și la Londra, tartina de prietenie față de Franța.

---

[1] Leck ocupa un loc important în direcția Societății Americane de telefoane.

1 februarie. — Dintre cei 6 gardiști lăsați de Zizi Cantacuzino pe frontul naționalist din Spania, doi au fost uciși, Moța și Vasile Marin. Pentru Garda de Fier, pierderea lui Moța e tragică. Era desigur cel mai inteligent dintre ei, scria bine și, doctor în drept de la Paris, familiarizat cu metodele de gândire din Occident. Chiar cu Moța lângă el, Zelea Codreanu Corneliu a pășit de multe ori cu stângul. Ce va fi de acum înainte? N-am putut pricepe de ce un element prețios ca Moța a fost trimis de Gardă să moară ca un câine pe frontul lui Franco Spaniolul. Mi s-a spus că a vrut *el*, în ruptul capului să plece. Trist sfârșit și inutil sacrificiu. Zizi Cantacuzino, care n-a știut să stea lângă legionarii lui în linia de foc, s-a dus să le aducă în țară trupurile lor sfâșiate.

Înapoiat la București, am cerut politicianilor și prietenilor mei o zi de răgaz, să mă odihnesc de drum. Azi am redeschis cafeneaua. Pangal a venit să-mi facă raportul lui. Acum vreo două săptămâni cumnatul său Djuvara, ministrul Justiției, a venit să-i spue că Guvernul pleacă, probabil în martie, miniștrii ca și Regele fiind de acord că Parlamentul se disolvă odată cu închiderea sesiunii. Tot Djuvara a venit însă să-i spue, opt zile mai târziu, că lucrurile s-au schimbat în urma unei audiențe a lui Tătărescu la Rege, și că nu este exclus ca Guvernul să dureze până la toamnă. Regele ar fi spus primului său ministru că întâmpină greutăți pentru alcătuirea unui nou Guvern și că ar fi bine ca actuala formațiune să mai dureze până la extrema ei militâ. După Constituție, aceasta ar fi octombrie viitor căci bineînțeles Camerele actuale nu ar mai putea fi întrunite într-o a cincea sesiunea ordinară.

Se poate să fie așa, dar ar putea fi și altfel. Înțeles cu Regele, Tătărescu ar putea foarte bine lansa zvonul unei prelungiri a guvernării sale până la toamnă, *pentru a speria cercurile politice, pentru a le face maleabile și a facilita astfel alcătuirea unui Guvern Mironescu, destul de greu de înghițit*. Cesianu mi-a afirmat la Paris că Mironescu s-a înapoiat la București *chemat de Rege*. Pe de altă parte Pangal a aflat că zisul Mironescu a vizitat pe Gh. Brătianu, pe Goga, pe Vaida. Că nu a căutat să mă vadă și pe mine nu are importanță, mai întâi nu eram în București, și apoi cu mine se socotește înțeles. Se poate prea bine prin urmare ca afirmarea lui Tătărescu „că mai stă până la toamnă" să fie numai teatru, o abilitate a lui Machiavelică; se poate însă să fie și sinceră și Guvernul să se mai agațe de putere până în octombrie („unde mai găsește Regele lichele ca noi?"...etc.). Cine va trăi va vedea. Pen-

tru mine chestiunea e fără importanţă: Guvernul actual e prost, dar cel viitor va fi tot atât de prost — în domnia Regelui Carol al II-lea nu mai putem pune nici o nădejde.

Pangal a văzut în lipsa mea de mai multe ori pe Mihai Popovici, cu care a avut conversaţii interesante. A aflat astfel de la el că Tătărescu a încercat să ia contact direct cu Mihalache, în vederea succesiunii Guvernului. Mihalache a refuzat însă să-l vadă şi a desemnat pe Madgearu. Dar a refuzat şi Madgearu aşa încât în cele din urmă întrevederea a avut loc între Tătărescu şi Armand Călinescu. Tătărescu a spus lui Călinescu că zilele guvernării sale sunt numărate şi că el face tot ce poate ca să convingă pe Rege să-i cheme pe ei, naţional-ţărăniştii, după dânsul. Dar ca să poată ajunge la scopul pe care-l urmăreşte trebuie să-l ajute şi ţărăniştii. Regele vrea o grupare de forţă care să facă faţă greutăţilor vremurilor. În partidul d-lui Mihalache sunt prea multe neînţelegeri. Ar trebui o împăcare generală. Ar fi bine să se ia contact şi cu Vaida şi să se lămurească odată şi chestiunea cu Maniu, fie că acesta renunţă să mai atace pe d-na Lupescu, fie că se lapădă partidul de el. Popovici a asigurat pe Pangal, că ei toţi, cu Mihalache în cap, n-au nici o încredere în Tătărescu, că-şi dau seama că a vrut numai să-i împace ca să aibă linişte în ultimele lui luni de guvernare şi că Regele *nu-i va aduce la putere*. De aceea nici n-a vrut Mihalache să-l vadă pe Tătărescu. A autorizat totuşi pe Călinescu să raporteze lui Vaida conversaţia avută cu primul ministru. Vaida ar fi mărturisit lui Călinescu că niciodată nu va colabora cu Madgearu şi cu Mihalache. În fine, zarva şi neînţelegerile sunt tot mai mari în lumea naţional-ţărănistă. Lupu face pe bolnavul de o parte, Mihalache budează pe la Topoloveni, Maniu cu toţi ai lui s-a abţinut de la recepţia de la 24 Ianuarie (decoraţii cu ordinul Ferdinand). Popovici a insistat din nou pe lângă Pangal, să mă vadă. Şi Radian mi-a spus că ţărăniştii vor numaidecât o înţelegere cu mine. Vor probabil să torpileze orice formaţie de Guvern căreia numai eu aş putea da viaţă. Voi vedea pe Mihai Popovici pe la sfârşitul săptămânii.

După biata Simky, cancerul nemilos a secerat şi pe Bertie Stârcea. S-a stins după lungi, lungi suferinţe — redusă la un pumn de oase şi de piele. Îmi aduc aminte de dânsa îndată după război: strălucea de viaţă şi de frumuseţe, ca o apariţie din cadrele lui Rubens. Oribilă boală!

Putoarea de Stelian Popescu, care s-a pupat la Paris cu Leon Blum, cădelniţează iarăşi în fiecare zi pe Iorga nebunul, în otreapa lui *Universul*. Ce minţi încurcate sunt în ţara aceasta, de la Iorga şi până la Stelian Popescu!

---

2 februarie. — Frigul s-a mai muiat (sunt numai 3 grade sub zero) şi a început să ningă. Dacă ar ninge în întreaga ţară! Ieri era un polei, încât — literalmente — nu se putea umbla pe străzile Bucureştiului.

---

3 februarie. — Ieri-seară la Jockey-Club, am putut sta de vorbă mai mult cu Radu Irimescu care mi-a explicat în fine enigma debarcării lui Caranfil şi m-a pus în curent, *exact*, şi cu cele întâmplate înainte. Lămuririle lui Irimescu modifică sau complectează cele consemnate după zvonuri în aceste însemnări. Făcându-ne propunerea să ne cumpere avioane vechi şi fierărie uzată, samsarii mexicani şi agentul Dormann nu intenţionau să păcălească cu ele Guvernul din Valencia. Ceea ce urmăreau ei *nu era marfa livrată* (pe care erau hotărâţi să o abandoneze) ci, *un contract cu Statul român*. Într-adevăr banda comandase 50 de avioane noi în Franţa la uzinele Dewoittine *pentru România* dar fără cunoştinţa Guvernului român. E o procedură legală perfect permisă: un generos donator poate comanda pentru altcineva fie şi pentru o ţară, avioane, automobile, echipamente sau capote englezeşti. De vreme ce clientul (adică cel care face comanda) plăteşte, fabrica execută comanda. Rămâne ca la sfârşit beneficiarul să accepte sau nu donaţia, după cum îi convine — dar o autorizaţie prealabilă a viitorului beneficiar nu e cerută de lege pentru fabricare. Iluştrii noştri donatori nu s-au gândit un moment să ne ofere cele 50 aeroplane, destinate „Frontului popular" spaniol. Dacă au fost comandate pentru România e că Franţa interzicând exportul direct către Spania a trebuit să se găsească o cale ocolită. Pentru desăvârşirea operaţiei mai trebuia obţinerea unui *contract de vânzare din partea României pentru 50 de avioane*. În locul avioanelor vechi cumpărate la Bucureşti s-ar fi introdus apoi cele 50 avioane noi Dewottine care aşteptau în Franţa „et le tour était joué". Cele 200 milioane lei ce ni se ofereau pentru avioanele noastre, nu plăteau fier vechiu ci erau în realitate *preţul contractului*. Se pare că e vorba de un basm, şi totuşi astfel s-au petrecut lucrurile. Zvonurile răspândite astă-vară, ba că Titulescu, ba că Caranfil, ba că

Paul Angelescu au cedat Spaniei, după cererea lui Pierre Cot (ministrul francez al Aerului) *avioanele noastre comandate în Franța,* n-au avut altă bază decât această comandă Dewoittine, făcută pe numele nostru dar fără știrea noastră. Cumpărarea avioanelor vechi românești a căzut — pe la sfârșitul lui noiembrie — și nobilii mușterii au plecat, iar dl Dormann s-a înapoiat după scurtă vreme la București, însoțit de elvețianul Mehler, de un francez și de un spaniol ca să reia afacerea pe alte baze[1]. Am povestit mai sus cele întâmplate, percheziția de la Grand Hotel etc. Faimosul act găsit împotriva lui Caranfil a fost un „connaissement" (act de încărcare) din care rezulta că un număr de lăzi conținând părți de avioane cumpărate în România au fost încărcate la Constanța. Dovada evidentă, că contrar hotărârii Guvernului, Caranfil vânduse avioanele cu pricina. Motivul? Bineînțeles șpertul. Înarmat cu acest document Paul Angelescu s-a dus direct la Rege cerând capul lui Caranfil. Mai mult, a declarat Suveranului *că toți generalii sunt solidari cu dânsul și că nici unul nu se va așeza în Consiliul Apărării Naționale la aceeași masă cu Caranfil.*

Am întrebat pe Irimescu dacă crede că Paul Angelescu, făcând acest demers pe lângă Rege, era de bună credință? Irimescu mi-a răspuns că da, și că reaua lui credință nu s-a manifestat decât mai târziu, după ce s-a dovedit că „conesamentul" era fals. Căci era fals, după cum se va vedea numaidecât. Dar să revenim la demersul ministrului Apărării Naționale pe lângă Suveran. Regele, fie că indignat de cele puse în socoteala lui Caranfil, fie că speriat de amenințarea generalilor, *a procedat pripit,* a chemat pe Tătărescu și i-a cerut demiterea *imediată* a ministrului Aerului. Ca de obicei atitudinea lui Tătărescu, dictată numai de platitudinea sa față de Coroană, a fost deplorabilă. În loc să calmeze nervii Majestății Sale, în loc să ceară *în însuși interesul Regelui,* răgazul necesar să *verifice* acuzația adusă împotriva unui coleg și să cerceteze faptele — căci aceasta ar fi fost datoria sa de prim-ministru — Tătărescu a răspuns ca un simplu vistavoi printr-un „am înțeles, Sire", și a pornit după Caranfil. Acesta era absent din București; adus aproape pe sus, i s-a cerut demisia pe loc. Ca trăsnit, bietul om a negat tot ce i se imputa, a cerut să dovedească complecta lui nevinovăție, să vadă pe Rege ca să se explice. Tătărescu și Regele au refuzat însă orice explicație (Regele n-a primit pe Caranfil nici până astăzi) și hoțul de păgubaș a trebuit să se supue. Ce s-a descoperit însă

[1] Vezi pag. 22 a acestor „Însemnări" [prezentul volum – *nota St. Neagoe*].

în urmă? Numitul Dormann ca să-și *poată prelungi validitatea acreditivelor sale bancare,* plăsmuise un conesament fals pe care urma să-l trimită băncilor care-l creditaseră, conesament care fusese ridicat de autoritățile noastre în momentul percheziției de la Grand Hotel, înainte să fi fost expediat la destinație. Cu toate că falsul a fost bine stabilit ulterior, cu toate că s-a dovedit că nici o părticică de avion sau de material de război n-a părăsit țara, nici o satisfacție nu s-a dat năpăstuitului ministru. Se vede că Regele nu l-a mai primit de rușine. Iar la Cameră, răspunzând interpelărilor lui Madgearu și Iunian, se vede că Tătărescu n-a îndrăznit să spue tot adevărul de frică să nu descopere greșeala Regelui și vina ministrului Apărării Naționale. Culmea este însă că Paul Angelescu continuă să urle pretutindeni că Caranfil este un escroc, că prima ofertă de cumpărare a avioanelor n-a fost de 200 milioane, ci de 500 — diferența de 300 milioane urmând să fie împărțită între fostul ministru al Aerului și misiții de la Paris[1]. Iar bietul Caranfil, deși nevinovat în toată această afacere, continuă să tacă, de frică se vede, să nu-și piardă și situația de la Primărie.

Scanavi mi-a făcut ieri o lungă vizită. De când m-am înapoiat din străinătate se prăpădesc toți cu dragostea după mine. Din toate părțile vor să-mi strângă mâna; se vede cât de puțin au de lucru. Între altele, Scanavi mi-a povestit că a vorbit lung cu Regele, vinerea trecută, și că impresia lui e că Guvernul va pleca mai curând de cât se crede. Ceruse audiența pentru afacerile Băncii de Credit. Regele s-a arătat cu totul împotriva introducerii liberalilor în Bancă și în special în contra cooptării lui Dorel Dumitrescu în consiliu (cerută de Tătărescu, cu insistență pare-se). Ar fi aprobat însă „intrarea" lui Scanavi în Bancă, dar într-un post mai șters, nu ca administrator delegat sau așa ceva, ca să nu se zică... Scanavi întrebând dacă trebuie să vorbească cu Tătărescu ca să mai dea pace lui Kaufmann, Regele i-ar fi răspuns, *cu un anumit ton,* că „ce n'est pas la peine" și că-l „va tempera el". Scanavi a priceput că Guvernul e pe ducă și că nu mai face să stea de vorbă cu șeful lui, fiindu-i însă teamă să nu fi priceput bine, a rugat pe Regina Elisabeta să ceară lui frate-său să se explice mai lămurit. Elisabeta care e din

[1] Misiții străini aflând prin septembrie despre opoziția generalului Angelescu, ar fi „angajat" pe Ciugureanu ca prieten al d-nei Șeptilici în scopul de a-l îndulci. D-na Șeptilici „a vorbit" cu amicul său Paul, și astfel ar fi ajuns acesta să descopere „le pot aux rose"! O fi, n-o fi — dar așa se povestește.

nou foarte bine cu Carol[1] l-a chemat la dejun şi l-a întrebat: „Ce ai înţeles prin vorba că vei tempera tu pe Tătărescu, pe care ai spus-o lui Scanavi?" — „Ei, ce, n-a înţeles? Să nu mai stea degeaba de vorbă cu oameni care şi-au luat deja biletele de drum!"

Scanavi crede şi el într-o formaţie Mironescu, poate cu Vaida, poate şi cu alţii dar în nici un caz fără mine (îmi place cum dispun oamenii ăştia de mine!). Pe ţărănişti nu poate să-i sufere, afară de Armand Călinescu, care i-a intrat pe sub piele, ca odinioară Potârcă. Mi-a confirmat cele spuse de Popovici cu privire la conversaţiile lui Călinescu cu Tătărescu şi cu Vaida.

Scanavi mi-a mai povestit că, coarda e iarăşi foarte întinsă între Rege şi Regina Maria. Aceasta ar fi scris o scrisoare Principesei Elena pe care a încredinţat-o Prinţului Mihai înainte de plecarea lui; spionii Regelui au pus mâna pe scrisoare şi au deschis-o. Într-însa, Regina scria: „Carol e pe cale să distrugă tot ce s-a făcut bun în România în ultimii 50 de ani!" Ce a urmat e lesne de ghicit!

Ieri la Cameră, Atta Constantinescu din partea Georgiştilor şi Scridon din a Gogiştilor au adus la tribună chestiunea cărţii lui Şeba, ministru dar mai mult vagministru cehoslovac la noi. Ilustrul Beşa, suferind de o nenorocită mâncărime a condeiului, a scris în *limba cehă* un volum intitulat *Rusia şi Mica Înţelegere în politica lumii.* Natural, n-a cetit-o nimeni căci cine cunoaşte limba drotoşilor? Au descoperit-o însă polonezii[2], au tradus extrase din ea, şi acum în urmă o broşurică anonimă sub titlul: *Protectorat Ceho-sovietic sau Regat independent român? Un scandal diplomatic.* Cartea lui Şeba — dacă traducţiile sunt exacte — e plină de amabilităţi pentru noi şi pentru polonezi, şi o adevărată apologie a Sovietelor. Pe noi ne tratează de „burghezi privilegiaţi", de „corupţi" etc. iar pentru polonezi citează pe Iorga: „Avea dreptate dl I. fost preşedinte de Consiliu român să spue că conform unui vechiu proverb polonezii, jidanii şi câinii au aceeaşi origină". Amuzant e, că prefaţa volumului — care a fost răsplătit cu premiul Massaryk — e scrisă şi semnată de genialul Kamil Krofta şi ministrul de Externe al nu mai puţin genialului Beneş. Intervenţiile lui Atta şi a lui Scridon au fost slabe. De pe banca ministerială — prezenţi Cancicov şi Iamandi — nici un răspuns. Dar scandalul abia începe. Dacă ar sări Beşa, n-ar fi nici o pagubă.

[1] Certaţi acum câtva timp, pare că s-au împăcat şi că se înţeleg de minune, de când Regele e din nou „en froid" cu Doamna Mamă şi la cuţite cu frăţiorul Nicolae.

[2] Arcizewski mi-a vorbit deja astă-toamnă de această bizară publicaţie.

Prinţul Mihai, la Florenţa a intrat în plină convalescenţă.

Citesc în *Universul* că Mamulea de la Palat a fost decorat cu Marea Cruce a Coroanei României. Tocmai aseară citeam în notiţele lui Averescu de pe vreme războiului, că Regele Ferdinand îl decorase pe front, exact cu aceeaşi decoraţie în acelaşi grad, şi era Averescu cel mai strălucit general român, singurul care ne făcuse cinste! Pentru generalul care oprise două luni vrăjmaşul în Carpaţi, care izbutise admirabila retragere a Armatei a II-a spre Moldova şi consolidase frontul — şi pentru ţucalistul de la Palat aceeaşi distincţie onorifică! Cât de jos a căzut Coroana României între domnia tatălui şi a fiului! Carol al II-lea a terfelit până şi decoraţiile, scumpele lui decoraţii! E un caz patologic.

5 februarie. — Ieri după amiază au apărut ediţii speciale cu ştirea unei lovituri de Stat în Rusia Sovietică: Generalul Voroşilov ar fi arestat pe Stalin, şi i-ar fi luat locul. Ziarele de azi-dimineaţă nu confirmă ştirea, probabil falsă. După ziarele polone pare însă că există neînţelegere între Voroşilov şi Stalin. Comandantul Armatei Roşii — ca şi mulţi fruntaşi sovietici — găsesc că dictatorul georgian cam abuzează de procese şi de condamnări politice care discreditează regimul (!) faţă de opinia publică. Rămâne de văzut care din doi va fi mai tare.

În tot oraşul nu se vorbea ieri decât de cartea lui Şeba şi de gafa drotoşului. Mă întreb cum se vor aranja lucrurile — căci se vor aranja. Mica Înţelegere, în intangibila ei soliditate, merită orice sacrificiu.

Din iniţiativa d-lui Carol Caraiman, Guvernul a depus la Cameră un proiect de lege prin care se închide Ordinul Ferdinand, creat pentru a recompensa pe cei care au contribuit la făurirea României Mari. Sunt printre rarii oameni politici care n-au fost decoraţi cu acest Ordin. În general panglicele conferite de dl Carol C. sunt caraghioslâcuri fără

importanță (atâtea a creat), nu rămâne mai puțin amuzant de constatat că printre zișii făuritori au fost numărați oameni ca nenea Ghiță Mironescu, Jean Th. Florescu, Jean Mihalache și atâția alții, iar eu nu! Dl Carol C. a spus odată lui Pangal că ar fi vrut să mă decoreze cu Ordinul Ferdinand, dar „că am semnat pacea de la Buftea!“ Mai întâi n-am semnat *pacea* ci *armistițiul* de la Buftea, al doilea l-am semnat din ordinul Regelui Ferdinand și în numele generalului Averescu (Mare Colan al Ordinului) care-l negociase, și al treilea socotesc că semnându-l, *așa cum l-am semnat*, am adus un mare serviciu țării, în starea ei de atunci, și prin urmare operei de întregire a neamului. La urma urmelor, mai bine cu Nicu Filipescu, cu Take Ionescu, cu Ionel Brătianu, cu Vintilă Brătianu, cu Lucaci, cu Delavrancea, decât cu Ordinul de piept în grămada Mironeștilor, Foloreștilor și tuturor trocarilor lui Maniu.

Profesorul Nicolae Iorga mă înjură cât poate. Azi-dimineață mi-a trimis chitanță de abonament pentru fițuica lui *Neamul Românesc*. Am plătit-o, și am mai plătit 180 lei pentru un abonament la *Cuget Curat*, ultima porcărie editată de logoreicul poligraf. Încasatorului i-am adresat însă următoarele cuvinte: „Spune stăpânului d-tale să mă înjure pentru 180 lei mai mult, căci nu-mi place să arunc banii pe fereastră!“

6 februarie. — Snobi nenorociți: Principele și Principesa Jean Callimachi. Unica lor fată Pussy a hotărât să ia de bărbat pe un domn Răteanu, neam de spițer de la Iași cunoscut fiindcă acum doi ani se căsătorise cu madam Jenny soția „de la Puiu Dumitrescu“, repudiată de acesta ca să se poată însura cu Ella Manu. Madam Jenny (nepoata de la madam Lorena, proxeneta) a lăsat însă și pe Răteanu care s-a încurcat cu fata lui Callimachi, sau mai bine zis a încurcat-o. Tânăra Pussy e și ea o semi-turbată. Căsătorită la 15 ani ½ cu Constantin Suțu, fiul Elizei Suțu (recăsătorită Krupenski), a divorțat după doi ani și s-a aruncat în viața cea mai destrăbălată. Bieții Callimachi au mai avut un fiu, pe Teddy, un ratat cu înclinații atât de anormale încât a căzut acum doi ani la Atena, dintr-un al 5-lea etaj și a rămas mort pe loc. Averea lui Gazotti n-a adus noroc nici Văcăreștilor nici Callimachilor: s-au curățit cu toții.

Fiindcă veni vorba de Pussy Callimachi, una bună a d-nei Lupescu. În ultima vreme juna Pussy care se terfelește în toate localurile vesele

s-a legat cu strânsă prietenie de grațioasa ibovnică a Majestății Sale. Amândouă duduițele se tutuiesc. Într-o seară — sau mai bine zis într-o noapte — grațioasa intrând la „Aro-Melody (localul de dans și băut la modă), Pussy terchelită turtă s-a aruncat în brațele ei. „Ma chère“, a lăsată să cadă rece fata lui Lupescu pe umerii nădușiți ai fetei lui Callimachi, „si tu te mets dans de pareils états, je ne te connaitrai plus. *Je ne fréquente que des personnes qui ont de la tenue!*“ Bietul Vodă Callimachi, cu pravila lui, o fi zărit el scena din împărăția cerurilor?

Duduia Lupescu, obișnuită cu oamenii „qui ont de la tenue“ și-a pierdut capul după Urdăreanu (Ernestică). Julia Ghica care se pricepe în materie, i-a întâlnit împreună la botezul progeniturii Aușnit[1] și mi-a povestit că nu mai încape nici o îndoială asupra sentimentelor damei, pe care nici nu mai încearcă să le ascundă. Așa se explică probabil că zilele trecute jucând poker cu Malaxa, Ernestică a ținut o lovitură de 100 000 lei, pe care a câștigat-o de altmintreli. Ernestică, același Urdăreanu care împușca francul acum trei ani, pe când era încă „picolo“ la Automobil-Club, joacă regulat poker la d-na Lupescu în partida mare (5 000 lei potul!) cu milionarii Malaxa, Reșofski, Tabacovici și încă vreo doi-trei — pe când sărmana Duduia nu mai poate juca decât la masa mică (2 500 lei potul!). Efectele „democratizării“ dacă nu ale democrației!

Ieri la Cameră ministrul de Finanțe Cancicov a venit să declare că bugetul în curs se va încheia cu un excedent. Ce glumă de prost gust! Excedent, când ordonanțele Statului sunt neplătite — chiar azi s-a trimes una liceului din Craiova ca să stăruiesc pentru încasarea ei — și când bolnavii în spitale n-au ce mânca! Excedent contabil față de un buget fictiv, poate, dar excedent real desigur că nu! Ce e mai frumos, e că ministrul a cerut Camerei aprobarea *ca acest excedent să fie întrebuințat pentru clădirea Palatului M. Sale Regelui* (sic). Răducanu, de la țărăniști, luând cuvântul și spunând câteva cuvinte bine simțite, cenzura a șters în ziarele de azi-dimineață scurta dar substanțiala lui cuvântare — și ce e mai grav, însăși propunerea ministrului. Cât va mai putea ține porcăria asta?

---

[1] Copilul ieșit din căsătoria botezatului Max cu fiica lui Pordea a fost botezat, ca un prinț, în somptuosul apartament familial din b-dul Lascăr Catargi. Episcopul catolic din Timișoara — același care a botezat pe Max — a fost adus cu alai și cheltuială la București.

7 februarie. — Ieri la Cameră discuție penibilă și inutilă în jurul chestiunii Șeba. Victor Antonescu, gripat două zile, a venit să răspundă întrebărilor lui Atta Constantinescu și Scridon. A spus că Șeba ne iubește și că Ceho-Slovacia ne e amică. O știa toată lumea. Despre carte nimic — a cerut răgaz să o citească! Domni din fiecare partid s-au succedat la tribună, ca să spună cam aceleași lucruri. Se putea altmintreli? Prin nimic nu se subliniază mai bine mediocritatea regimului nostru parlamentar decât prin această manie a fiecărui partid „să-și spună cuvântul" degeaba, în fiece chestiune. Eu m-am abținut să merg la Cameră, fiindcă singurul lucru de spus — și care n-a fost spus — ar fi trecut peste capul prost al lui Șeba și peste Ceho-Slovacia și ar fi atins raporturile noastre cu Împărăția Sovietică. Dacă aș fi luat cuvântul aș fi întrebat până la ce limite aceste raporturi pot fi influențate prin legăturile Micii Înțelegeri și în special prin cele cu Praga și Skoda și dacă *da* sau *nu*, s-a parafat (sub Titulescu) un proiect de alianță militară cu Rusia. Am socotit o asemenea discuție inoportună și am stat acasă. După ședința de ieri, nu mai încape îndoială că dl Șeba-Beșa nu mai poate rămâne la București. Iunian a avut chiar cruzimea să spună că speră că în viitorul său post dl Șeba ne va conserva aceeași prietenie pe care ne-a arătat-o în cel actual.

Politica nu renunță niciodată la drepturile ei. Garda de Fier a hotărât să facă unelte de propagandă din trupurile trudite ale bieților Ion Moța și Vasile Marin, căzuți pe frontul național din Spania, plimbându-le prin toată țara, înainte de a le aduce la București. Până să ajungă în țară, s-au oprit la Berlin. Sicriele călătoresc sub îndrumarea și paza generalului Zizi Cantacuzino și a gardiștilor supraviețuitori de pe frontul lui Franco (printre care un popă și Alexandru Cantacuzino). La Berlin au fost expuse cu mare alai într-o capelă mortuară, și în fața lor au defilat detașamente din S.A. și din S.S., autorități germane, delegați ai fasciilor italiene și ai falangelor spaniole; mai mult o manifestare a spiritului fascist decât una de prietenie față de români.

Telegramele din străinătate — Londra și Berlin — aduc vești contradictorii despre cele ce se petrec la Moscova. Neînțelegeri între Stalin și Voroșilov, atentat împotriva procurorului care a adus acuzarea în ultimul proces politic, încăierări între studenți și „guépéou", ba chiar

între diverse fracțiuni ale acestuia. De la Moscova plouă dezmințiri, dar evident că se petrece ceva. Dacă Stalin va rămâne stăpân pe situație, nu vom afla niciodată ce s-a petrecut nici în ce măsură a mai sângerat o dată Rusia, sau cel puțin Moscova.

---

9 februarie. — Nicu Ottescu mi-a adus ieri demisia lui, definitivă și irevocabilă din Partidul Agrar. Și astfel se termină un conflict care frământă de mai bine de două luni partidul. Din senin, la începutul lui decembrie trecut, Ottescu a venit să-mi ceară capul lui Radian, pe care nu-l mai putea suferi din clipa în care, în alegerile din 1933, acesta a pătruns în Parlament, iar el nu. Mi-a cerut demiterea lui Radian din postul de secretar general al partidului, acuzându-l de incorectitudine personală. Acuzația adusă lui Radian neavând nici cel mai mic temei, am refuzat categoric să dau urmare cererii lui Ottescu. Față de refuzul meu — și cum aș fi putut comite eu crima de a înfiera un om nevinovat? — Ottescu a pus la cale o manifestație a mai multor șefi de organizație care mi-au cerut și ei o schimbare în secretariatul general, dar pe motive de oportunitate politică, fără să mai facă nici o legătură cu acuzația adusă de Ottescu. Pentru liniștirea lucrurilor, am rugat pe Radian să-și dea demisia. Dânsul a refuzat însă, și cu drept cuvânt, fiindcă Ottescu a legat, public, intervenția șefilor de organizație, de acuzațiile sale — și mi-a cerut să supun chestiunea Delegației Permanente a partidului. Aceasta, convocată, a fost în unanimitate — mai puțin generalul Racoviță — de părere că date fiind nefondatele învinuiri aduse de Ottescu, Radian trebuie să rămână la postul său. Nu puteam decât să-mi însușesc părerea reprezentanților partidului, și rezultatul a fost demisia pe care mi-a adus-o ieri Ottescu. Am făcut tot ce mi-a fost în putință ca să împac lucrurile, am mers până la demisia mea din șefia partidului, pe care la plecarea mea în străinătate am încredințat-o lui Em. Antonescu ca să o publice dacă nu s-ar ajunge la o înțelegere. Nu s-a ajuns. S-a ajuns însă la demisia lui Ottescu. Pentru partid nu e o pierdere mare, căci Ottescu s-a dezinteresat totdeauna de dânsul. E mare însă pentru mine. Mă obișnuisem să-l consider ca cel mai bun și intim prieten al meu, aveam într-însul și în prietenia lui o încredere nețărmurită. Mi-l alesesem ca executor testamentar. Decepția e mare. Cum a putut acest om să pună în cumpănă prietenia mea curată cu o „țâfnă" de nepriceput împotriva unui om care nu-i făcuse nimic și care nu-l umbrea câtuși de puțin? Nu pot explica atitudinea de nepriceput a

prietenului — și cu câtă amărăciune pronunț această vorbă — decât pe temeiul unei porniri de ordin patologic. Viitorul va arăta dacă mă înșel sau nu.

———

Universul — prostul de Stelian Popescu se scaldă iar în apele lui Titulescu (probabil puțin șantaj la adresa Regelui) — a fost aproape mut asupra epopeei gardiste în Spania, în schimb a trimis un cec de 100 000 lei lui Zelea Codreanu ca, contribuție pentru aducerea corpurilor lui Moța și Vasile Marin în țară. Zelea a înapoiat cecul lui Popeşte cu o scrisoare foarte demnă, dar usturătoare. Gest frumos, pe această vreme de calicie sufletească și bănească!

Gestul lui Codreanu a avut consecințe. Ieri a fost o alegere pentru comitetul Sindicatului Ziariștilor la care își pusese candidatura Popescu-Necșești, ginerele d-lui Stelian *Universul*. Înainte de alegere, s-au sculat pe rând trei gazetari de la *Porunca Vremii*, toți trei gardiști, și au combătut straşnic candidatura Popeștelui din Necșești. Gardiștii nu l-au mai votat și cum nu l-au votat nici cei de la ziarele „democratice" omul *Universului* a căzut cu glorie, de unde era sigur de alegerea lui. Furios, Stelian a chemat pe escrocul dr. Rădulescu și l-a amenințat că nu-i mai tipărește cu începere chiar de azi — *Porunca Vremii* dacă nu dă imediat afară pe cei trei gazetari. Escrocul s-a supus, și în fruntea gazetei lui de azi, un comunicat anunță îndepărtarea delincvenților. Gardiștii au hotărât boicotarea *Poruncii Vremii*, cu atât mai mult că s-a infeudat cu totul cuziștilor.

———

Corpurile gardiștilor căzuți pe frontul spaniol au sosit ieri în țară. Un tren special (cine l-o fi autorizat?), va plimba moaștele gardiste de la Ghica-Vodă de-a lungul Moldovei până la Adjud, de aci de-a lungul Trotușului spre Transilvania, apoi prin Valea Mureșului prin Alba Iulia până la Orăștie, înapoi prin Sibiu, Valea Oltului până la Piatra Olt și de aci prin Slatina — Pitești la București. Prima oprire a avut loc ieri la Cernăuți. O lume imensă la gară și împrejur, se vorbește de 150 000 de oameni. La sosirea trenului, 50 000 de oameni au îngenuncheat și au început să cânte. Mii de lumânări pe peron, care au fost apoi înfipte pe vagoanele trenului mortuar. În Bucovina, Garda de Fier a prins.

Zelea Codreanu vrea să dea înmormântării nenorociților săi tovarăși un caracter național și totdeodată simbolic pentru manifestarea forțelor grupării lor. Înmormântarea va avea loc sâmbătă la București. Toți preoții înscriși în Gardă au fost convocați, în odăjdii. Se zice că vor veni vreo 2 000 din toată țara. Se mai spune că pe sicriul lui Moța nu sunt decât două coroane: una a lui Hitler, alta a lui Mussolini. După cum am aflat, Guvernul ar vrea să se facă un fel de contramanifestație cu prilejul înapoierii Voievodului Mihai de la Florența. Ar fi o greșeală. Dinastia ar trebui lăsată în afară de mișcările noastre politice.

———

În Parlament se discută două legi stupide, născute moarte. La Senat „legea Agriculturii" și la Cameră „legea Creditului Agricol". Bazate pe principii false, sunt și cât se poate de greșit întocmite în amănunte. Mă abțin de la discuția lor: cea dintâi va fi abrogată iar cea de a doua modificată, oricare va fi viitorul Guvern. Nu văd de ce mi-aș pierde timpul în vorbărie inutilă.

———

11 februarie. — Teodor Iamandi, ministrul nostru la Praga, recent rechemat, mi-a povestit ieri că Regele aflându-se la Paris (la înapoierea de la înmormântarea Regelui Angliei George V) a chemat pe Hodza (primul ministru ciocoslovac) prezent și el pe malurile Seinei și l-a rugat să vadă pe Maniu și să-l potolească în acțiunea lui antidinastică. Hodza, vechi tovarăși de lanț cu Maniu, de pe vremea Habsburgilor, a promis, și înapoiat la Praga a rugat pe Emandi să-i înlesnească o întrevedere cu Maniu. Emandi s-a executat și întrevederea a avut loc la Praga. Mai târziu, Emandi a fost pârât la Rege că ar fi mijlocit o întrevedere între Maniu și Titulescu și fostul nostru ministru la Praga crede că de acolo i se trage dizgrația. Se înșală...

———

Trei madame, câteșitrele deputate în Camera Comunelor, ducesa de Atholl, lady Layton și miss Rathbone au făcut țării noastre marea cinste să vie să o viziteze. Ne-am tăvălit în praf la picioarele lor, sub pretext că sunt filo-române și că au vorbit în Parlamentul englez împotriva revizuirii tratatelor și în favoarea noastră. Șase dame au fost trimise la graniță, societățile „patriotice" (arde-le-ar Dumnezeu!) cu steagurile lor, copii din școli, cu dascălii și cu dăscălițele lor, au fost comandați la gară — fără să mai vorbim de discursuri, de flori și alte platitudini. Regizoarea acestor ploconeli în fața străinilor e oribila Didină Can-

tacuzino, care nu se poate astâmpăra un minut, gata la orice umilință numai să se vorbească de ea.

Astă-seară avem un bal la Jockey-Club, și Didina nu și-a dat pace până nu am invitat pe cele trei englezoaice, plus cele șase beșoandre române atașate pe lângă ele. Cu acest prilej, atât Didina cât și cumnatul ei — și colegul meu —, Barbu Catargiu, au pronunțat cuvinte istorice. Făcând aluzie la numele puțin boierești ale celor pe care am fost siliți să le invităm, Catargiu mi-a spus: „Que voulez vous mon cher, depuis la guerre toutes les traditions de bonne éducation ont disparu. On s'est galvaudé. Mon pauvre père avait raison. Le jour où nous sommes entrés en querre, Poklewski s'est avancé vers lui tout joyeux et lui tendant les mains a voulu l'embrasser en lui disant: «eh, Coane Alecule, nous voici enfin alliés!» Mais mon père l'a tenu à distance *s'est redressé de toute se hauteur*[1] et lui a dit entre les yeux: *«Messieur c'est la guerre des sans-culottes contre les aristocrates qui commence!»*" Cuvântul istoric pronunțat de Didina nu e mai prejos. Plângându-mi-se la telefon de intransigența lui Catargiu care îi reproșa vulgaritatea frecventărilor ei, și-a încheiat văicărelile prin formula lapidară pe care o dedese aristocraticului ei cumnat: „Que voulez vous, mon cher, *moâ, je vis avec mon peuple*!" Față de asemenea manifestări oamenii deștepți râd și trec, dar cei proști au ridicat ghilotina în 1793.

---

12 februarie. — Ieri-dimineață au sosit în București trupurile lui Moța și Marin Vasile. Pe drum, în orașele din provincie unde s-a oprit trenul mortuar, o nespusă mulțime de oameni a năpădit gările, cu mic cu mare, cu preoți și femei. Față de turneul triumfal al celor două racle care simbolizează în spiritul maselor „crezul legionar", Guvernul slab cum e, a avut două atitudini opuse. Într-o primă fază, a vrut să înăbușească manifestația și a refuzat trenul gratuit pe care legionarii îl cereau. Aceștia au plătit atunci parcursul a două vagoane de la Cernăuți la București pe itinerariul stabilit. Ministrul de Interne a cerut însă ca trenul să nu se oprească în gări decât minimum de timp necesar manipulărilor ceferiste și a comunicat această hotărâre lui Zizi Cantacuzino. Reproduc aci răspunsul pe care l-a primit din partea lui Zelea Codreanu (șeful unei grupări politice dizolvate!!), ca o dovadă a anarhiei morale a vremurilor.

[1] Pentru cine a cunoscut pe Alecu Catargiu acest *toute sa hauteur* plătește o lume!!

Domnului Ministru de Interne

București

Cu tot respectul ce datorez funcțiunii ce îndepliniți, exprim prin aceasta, indignarea mea față de propunerea umilitoare pe care ați făcut-o în chestiunea opririi trenurilor.

Am cedat totul cu privire la rută[1]. Nu v-am cerut gratuitate nici pentru un singur om. V-am plătit mai mult decât într-o țară străină.

Credeți însă dvs. că vom putea să trecem cu sicriile acestor eroi pe sub jugul umilinței?

Să trecem prin gările românești ca niște câini turbați în goana trenului, ascunși ca să nu-i vadă românii?

După ce v-ați purtat, atât cât au trăit, cu dușmănie de câine, după ce ați luat pâinea de la gura lui Moța și copiilor lui până în ultima clipă a vieții, dându-l afară din serviciul pe care-l avea, acum, propuneți o nouă umilire aceea de a-i ascunde de români, după ce prin țări străine, li s-au făcut onoruri militare?

Credeți că neamul acesta și-a pierdut cu totul simțul onoarei?

Și că noi vom putea să umilim trupurile celor doi eroi căzuți pe câmpul de luptă?

Vă rog să primiți încă o dată expresia indignării mele pentru propunerea ofensatoare pe care ne-ați făcut-o *a cărui manuscris îl păstrez.*

(ss) *Corneliu Z. Codreanu*

Trenul cu cele două sicrie a sosit ieri dimineață în Gara de Nord. De aci s-a format un cortegiu enorm, care a dus sicriele la biserica Sf. Ilie Gorgani (lângă casa lui Zizi Cantacuzino, în dosul Imprimeriei Statului) fără să treacă prin fața Palatului Regal. Cu prilejul acestei defilări, care a impresionat pe toți cei care au văzut-o atât prin demnitatea și ordinea care au domnit cât și prin numărul considerabil de participanți — Guvernul a adoptat o nouă tactică. În această a doua fază a atitudinii sale (mai inteligentă), Guvernul a încercat să micșoreze valoarea „gardistă" a manifestației, silindu-se să-i dea un aspect „național". Preoții, școlarii, studenții, chiar reprezentanți ai autorităților au fost împinși să sporească numărul „gardiștilor", ca să înece cămășile verzi în gloata celor neînregimentați sau înregimentați în alte formațiuni, cum

[1] Gardiștii plănuiseră să plimbe sicriele în toată țara, la Iași, prin Basarabia, în Oltenia și în Banat.

au fost spre pildă cuziştii, aduşi în masă. În momentul când cortegiul a trecut prin faţa hotelului Bulevard, două femei au aruncat de la o fereastră asupra carului cu sicriile bulgări de zăpadă. Gardiştii s-au aruncat asupra hotelului şi era cât pe aci să-i dea foc. Poliţia n-a putut să-i împiedice decât cu greu. Cele două femei ar fi două ovreice, care duse la poliţie ar fi afirmat că fac parte din Partidul Socialist.

Adevărata manifestare gardistă va avea însă loc mâine, sâmbătă, cu prilejul ducerii sicrielor la Bucureştii-Noi, unde va avea loc înhumarea. Dar şi manifestaţia de ieri a impresionat adânc. Kaufmann, pe care l-am văzut azi la „Steaua Română", părea un cadavru ambulant. „Dragă d-le Argetoianu", îmi spunea el, „începe întocmai ca în Germania cu Hitler. Oamenii ăştia se organizează, jos în popor, cum a făcut Hitler, şi nimeni nu vede pericolul şi nimeni nu reacţionează!"

Israel trece prin momente grele, şi persecuţia se întinde pretutindeni. N-au început campaniile de presă antisemite în Franţa, acest Chanaan al Jidovimii? Cât vor mai rezista Anglia şi Statele Unite curentului general?

Împotriva curentului gardist din studenţime s-a ridicat, ca o sperietoare de ciori, inefabilul poligraf şi profesor Nicolai Iorga. De când Yvon Delbos, Externistul lui Blum, a adresat omului nostru (cine l-o fi pus?) o scrisoare prin care-l declara cel mai mare geniu al Europei[1] — de când un caraghios italian a ţinut la Roma o conferinţă asupra „fenomenului Iorga[2] — dl Profesor a înnebunit de tot şi se crede stăpânul Ţării Româneşti, dacă nu şi al lumii. Ieri a făcut-o lată de tot.

Ducându-se să-şi facă cursul, la Academia Ştiinţelor Comerciale şi Industriale, dacă nu mă înşel, studenţii i-au declarat că nici ieri, nici azi, nici mâine, nu vor să se ţină cursuri, ca un omagiu adus celor căzuţi pe frontul spaniol.

Iorga a început să urle şi să înjure ca un nebun, apoi în fugă s-a dus la Preşedinţia Consiliului unde miniştrii erau tocmai adunaţi la sfat. A aruncat un galoş sub o masă, altul după sobă, umbrela în obrazul unui aprod şi zărind un tânăr ziarist, copoi ce se învârtea prin faţa uşilor, şi luându-l drept un şef de cabinet i-a poruncit răstit să-l anunţe Consiliului de Miniştri. Lumea încremenise, speriată, căci Apostolul gesticula

[1] Rezultatul a fost imediat: Iorga a luat cuvântul în Senat şi timp de un ceas a bătut câmpii, înjurând Germania ca la uşa cortului cu prilejul discuţiei asupra volumului lui Şeba.

[2] Ambele manifestări ridicole s-au succedat în ultimele 15 zile.

ca o moară de vânt şi adresându-se probabil lui Dumnezeu, acoperea cele văzute şi cele nevăzute cu şiroaiele unei impetoase şi ininteligibile logorei. „Eh drragă, aşa nu mai merrhge, mizerrabilii, eu sunt eu, darrh ei nu sunt ei" — şi aşa mai departe. Gazetarul s-a făcut nevăzut dar un uşier a prevenit pe Tătărescu, care a ieşit din sala Consiliului întru întâmpinarea Domnului... Profesor. „Nu, domnule, nu cu d-ta. Cu tot Guverrhnul vhreau să vohrrrbesc! E o hrruşine!" Şi luând-o înainte cu primul ministru după el a intrat în sala dezbaterilor. Aci, ... „Eih, domnilor!" ... a făcut cu ouă şi cu oţet pe toţi, apoi adresându-se lui Tătărescu: „Da, da, ştiu, eih da. D-ta vhrrei să nu fi omhorrât, şi acopehrri o politică de laşitate. D-ta chrrrezi că voi fi hrrrăpus eu? Te înhşeli: nu vei vohrrbi d-ta la înmohrrrmântahrrrea mea, voi vohrrrbi eu la a dumitale!" Şi dă-i şi trage-i. Miniştrii se uitau unii la alţii şi-şi făceau semne, că e nebun. După ce a sfârşit să urle, s-a aşezat şi a scris o scrisoare de demisie din toate însărcinările sale. O scrisoare prin care se plângea că nu-i vin elevii la curs (a cui era vina?), o scrisoare fără şir în care nu pierdea însă nici un moment nordul paralelor, o scrisoare în fine atât de interesantă pentru conturarea morală a acestui fute-vânt încât nu pot rezista la plăcerea de a o reproduce aci, după *Neamul Românesc:*

Domnule Ministru,

De mai mult timp constat la Universitate ca şi la Academia de Comerţ, că studenţii nu mai frecventează cursurile[1].

La Universitate, pe lângă vreo zece foşti studenţi se adaugă alţi zece, mult douăzeci de ascultători flotanţi (?), pe care nu-i cunosc (!).

La Academia de Comerţ, am din 800 înscrişi, doar 30 care ascultă (!!).

Studenţii, în cea mai mare parte, fac politică şi dictează în şcolile superioare după interesele partidelor lor.

Aşa fiind eu nu pot funcţiona la nici una din aceste şcoli.

Vă rog să-mi acordaţi un concediu (!) până la 1 mai, când, dacă se restitue o atmosferă în care am lucrat aproape jumătate de veac, sunt gata a face zi de zi lecţiile întrerupte.

Altfel v-aş ruga să treceţi aceste lecţii la Institutul de Istorie Universală (?), strămutând acolo şi salariul (!!!)[2].

[1] Pe ale lui?

[2] La Institutul de Istorie Universală, e tot el titular!

Dacă pentru aceasta socotiţi că trebuie o demisie de la celelalte două şcoli (!!!) vă rog a dispune pensionarea mea de la 1 aprilie.

Primiţi vă rog, Domnule Ministru, încredinţarea adâncii mele păreri de rău că trebuie să iau această *neclintită* hotărâre.

N. Iorga

„Neclintită?" Până când?

Crede cineva că cu asta a sfârşit? Dar de unde? A luat altă foaie şi a scris o scrisoare mareşalului Averescu prin care-l implora să alcătuiască numaidecât un Guvern de militari şi... să-i aducă studenţii la curs!

Abia după această scrisoare s-a hotărât, uşurat, să plece. Dar nu ieşise bine pe uşă şi a început iarăşi să urle: nu-şi găsea galoşii şi umbrela! Miniştrii s-au repezit toţi să-i caute de frică să nu se mai scape de el. În fine preţioasele obiecte au fost găsite şi linişttea s-a restabilit în falnicul palat Cantacuzino.

Ieri la Cameră, kilometric discurs al lui Cancicov în chestiunea monetară — răspuns la interpelările Madgearu şi Iunian, şi replica zisului Madgearu. N-am asistat la dezbatere, deşi fusesem şi eu pus în chestiune, dar am găsit inutil să mă mai ostenesc să lămuresc pentru a nu ştiu a câta oară, învinuiri aduse cu rea credinţă *şi numai cu rea credinţă.* N-am avut nici măcar curajul să citesc polilogiile mediocrilor protagonişti. Amănunt amuzant: mi s-a spus că Cancicov a recunoscut, în discursul său, că Rist şi Auboin au propovăduit şi executat în Franţa *ceea ce combătuseră în România pe timpul ministeriatului meu!* Şi cât m-au înjurat liberalii pe tema criticelor lui Rist! Dreptatea vine totdeauna, câteodată însă prea târziu.

Discurs, tot ieri, al lui Sassu la Senat, asupra legii Agriculturii. Kilometric şi el, dar în plus ditirambic. Păcat de atâta elocinţă pentru o lege moartă!

Citesc în ziare că Neville Chamberlain a cerut Camerei Comunelor autorizaţia să contracteze un împrumut de 40 milioane de livre (400 miliarde lei) pentru Apărarea Naţională. Cum să nu meargă industria armelor şi a tuturor metalelor! Iată pentru ce trebuie menţinută atmosfera alarmistă în Europa întreagă! Şi noi, bieţii noi, ca să ne luăm după cei mari ne istovim comandând armament peste graniţă, fără nici o compensaţie pentru banii care-i aruncăm! Uitasem şperţurile.

Poporul englez este totuşi un mare popor. E atât de bine organizat încât îşi poate permite luxul imbecilităţii pentru fiecare individ. E reflecţia care mi-a venit în mod firesc luând ieri seară masa cu ducesa de Atholl, cu lady Layton şi cu miss Rothbone — trei deputate în Parlamentul englez, trei gâşte fără puf şi fără duh!

Radio şi ziarele publică decorarea lui Titulescu şi a mareşalului Prezan cu colanul Ordinului Carol şi a lui Tătărescu cu marele Cordon al aceluiaşi ordin. După câte ştiu Titulescu şi Prezan au fost decoraţi astă-vară, cu prilejul vizitei lui Beneş şi a Prinţului Paul. Poate că abia acum au ieşit decretele! Proaspăt decorat e numai Tătărescu. Al treilea cordon, în trei ani. Mare om, sau mare secătură!

Presa ciocoslovacă a început să ia de scurt pe Şeba şi pe Krofta, cu prilejul faimoasei cărţi. Nu m-ar mira să sară şi Krofta, cu atât mai mult că Beneş doreşte să aducă pe Ossuski în locul lui.

Ieri-seară, mare bal la Jockey-Club. Lumea a petrecut până azi la ora 7 dimineaţa şi a fost mulţumită. Deşi poftiţi, Regele şi Regina Maria nu ne-au cinstit cu prezenţa lor.

---

13 februarie. — Prânzit ieri la Legaţia Suediei. Casă foarte simpatică aranjată şi mobilată în gustul anilor 1830. Ministrul, dl Reutersfeld şi simpatica lui soţie respectă toate tradiţiile într-o „ambianţă" din cele mai plăcute. Astfel la masă, după supă, stăpânul casei a salutat într-un mic discurs pe oaspeţi. La sfârşitul mesei, Guţă Tătărescu în onoarea căreia era primirea, a spus câteva cuvinte în cinstea amfitrionilor (fusese prevenit că aşa sunt uzanţele suedeze). În cursul mesei dl şi d-na Reutersfeld au făcut „skol" (!) cu fiecare pe rând, adică au ridicat un pahar în sănătatea fiecărui invitat, uitându-se *adânc în ochii lui.* „Skolitul"(!) nu spune nimic, şi se închină cu respect! Invitaţii fuseseră aleşi cam ciudat; erau acolo Ostrovski şi Lucă Sturdza, gardist şi mâncător de bolşevici; eram eu şi Tătărescu, pe care în ultima vreme

l-am tratat fără menajament. Tătărescu a rupt însă gheața și am stat mult de vorbă cu el, mai ales pe chestiunea Titulescu. Mi-a confirmat că nici o împăcare nu e posibilă între el și Titulescu ca și între acesta și Rege. În ce privește decorațiile, de asemenea, că au fost date (chiar a lui, lucru pe care-l uitasem) astă-vară, cu prilejul vizitei Micii Înțelegeri. Decretele au apărut acum în *Monitor*, de unde informațiile publicate în ziare. Tătărescu a început din nou cu „Trebuie să ne vedem, să stăm de vorbă". I-am spus că cu plăcere — fără nici o intenție de urmare.

Azi, la înmormântarea lui Moța și Marin am trimis o delegație de 100 de membri ai Partidului Agrar, din organizația Capitalei.

Jean Mihalache a scris d-lui Nicolae Iorga o scrisoare de solidaritate în atitudinea pe care omul cu barbă a luat-o în chestiunea studențească. Consecința va fi că studenții care nu îndrăznesc încă să se atingă de Domnul Profesor, vor trage o bătaie Domnului Învățător (pensionar). Se aștepta ieri o ieșire a lui Iorga la Senat; nebunul a plecat însă la Sinaia, să se răcorească.

---

14 februarie. — Lume enormă, ieri, la înmormântarea lui Moța și Marin. Înainte de începerea slujbei, la biserica Sf. Ilie Gorgani, slujbă săvârșită de mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului, Gurie al Basarabiei și de episcopul Vartolomeu al Râmnicului cu peste 200 de preoți în biserică și în jurul ei — legionarii s-au strâns lângă sicriele celor morți și au reales pe Moța președinte al *Centrului generațiilor studențești* și pe domnul Gârneață (un agitator imbecil pe care l-am cunoscut pe când eram ministru de Interne) ca locțiitor al președintelui. Ședința au declarat-o prezidată de însuși Moța, în racla lui rece! Codreanu și ai lui au inventat o nouă mistică, mistica morților, de care știu să se slujească cu o nespusă măiestrie.

Ziarele de azi sunt foarte sobre ca dare de seamă a manifestației de ieri. Toți cei care au văzut-o au găsit-o însă impunătoare, și au fost adânc impresionați mai ales de disciplina morală concretizată în aspectul miilor de tineri care au defilat. Pare că atitudinea cenzurii a fost dictată de enervarea mediilor „democratice" printre care în frunte Legația

Franței — căci așa am ajuns în România Mare, ne dictează străinii. Miniștrii Germaniei, Italiei, Spaniei și Poloniei au luat parte la ceremonie, în ținută, și au defilat cu cortegiul prin centrul Bucureștilor, spre mirarea multora. Iată o nouă internațională constituită: internaționala naționalistă — dacă o asemenea împerechere de cuvinte poate fi tolerată!

Manifestările de ieri au pus astfel în evidență o mistică nouă și o internațională nouă: e un bilanț, pentru o singură zi!

Convenția noastră de comerț și plăți cu Italia a fost semnată ieri, la Roma. Am fost prima țară care a aplicat sancțiunile împotriva Italiei — suntem cea din urmă în reglarea raporturilor cu dânsa după ridicarea sancțiunilor. Deși îndepărtat de la Ministerul de Externe, pare că Titulescu, sau cel puțin spiritul său tot mai domnește în anumite cercuri.

Principesa de Piemonte a avut un fiu. Succesiunea Tronului Italiei este astfel asigurată pentru încă o generație. Ultimul vlăstar al Casei de Savoia a primit numele de Victor Emanuel și titulatura de Principe de Napoli. Italienii sunt fericiți, și o spun.

În Austria pare că agitațiile vor să reînceapă. Asociațiile foștilor combatanți cer un Împărat. Schussnigg pare șovăitor și vorbește de demisie, ca să poată contracta o căsătorie neagreată de opinia publică. Până astăzi, echilibrul politic nu s-a rupt însă pe malurile duioasei „schöne blaue Donau"!

Dl Paul Claudel, fost ambasador al R.F. și scriitor cu mare reputație — mai multă reputație decât talent — a scris un important articol în favoarea tezei revizioniste ungurești. Cere ca diferitele „triburi" (triburile suntem noi, sârbii și cehii) de pe valea Dunării să renunțe „la naționalismul lor strâmt" și să reformeze o Austro-Ungarie „armonioasă" spre binele Europei și al lor. Că dl Claudel dovedește o totală necunoștință a realităților e lucru secundar. Mai important, și mai supărător, este că acest glas francez autorizat se ridică împotriva noastră tocmai în vremuri în care opinia publică românească se îndepărtează tot mai

mult de „marea noastră aliată" și se îndreaptă spre partea opusă. Puțină disciplină morală, domnilor francezi!

---

15 februarie. — Prezența a 7 miniștri străini la funerariile gardiștilor — pe lângă cei patru notați mai sus ar mai fi fost și al Japoniei, al Portugaliei și al Jugoslaviei (?) — este viu comentată în toate cercurile. La Cameră, prin culoare, țărăniștii spumegau și Madgearu urla. Așteptau pe Mihalache ca să vadă dacă nu era cazul să interpeleze. Oricare ar fi simpatiile mele, nu pot să nu recunosc că prezența diplomaților străini la o manifestație de politică internă, *căci asta a fost,* e fără precedent la noi sau aiurea. Ce am putea zice dacă Ostrovski s-ar pune în fruntea unei manifestații comuniste la o „Marnă" oarecare? Anarhie pe toate tărâmurile.

---

16 februarie. — Prezența miniștrilor străini la manifestarea gardistă de sâmbătă continuă să facă mare vâlvă în lagărele „democratice", cu atât mai mult cu cât popularitatea pe care noul curent a dovedit că o are a produs spaimă printre adversarii lui. În cercurile naționaliste se dau următoarele explicații cu privire la participarea miniștrilor străini la defilarea cu pricina:

Mai întâi se neagă participarea miniștrilor Japoniei, Jugoslaviei și Poloniei. N-ar fi fost de față decât reprezentanții Puterilor care au recunoscut Guvernul din Burgos, adică al Germaniei și al Italiei și al Portugaliei — și bineînțeles reprezentantul „în partibus" al generalului Franco, ministrul Prat y Soutzo. Din partea Poloniei a fost un student, reprezentant al „Tineretului Universitar polon", o formațiune universitară naționalistă, căreia Moța făcuse o vizită la Varșovia anul trecut. Patimele sunt atât de aprinse încât de fiecare parte se susține altceva, și nu se poate ști de care parte e adevărul. N-am văzut pe miniștrii străini vizați încât nu pot ști exact cine a fost și cine n-a fost. Dar pare că n-au fost decât reprezentanții Germaniei, Italiei și Portugaliei. Aceștia explică prezența lor:

1. prin faptul că au primit instrucțiuni în acest sens ceea ce departe de a fi o scuză, ar fi o agravare a gestului lor;

2. prin considerația că omagiul a fost adus unor cetățeni căzuți pe un front *străin* (a cărui cauză au îmbrățișat-o oficial Guvernele vizate) iar nu într-un conflict *românesc,* așa încât nu putea fi vorba de un

amestec într-o manifestare de ordin politic intern — cu atât mai mult cu cât încuviințarea Guvernului român și patronarea Patriarhului, șeful Bisericii oficiale române, da întregii ceremonii un caracter național, lipsit de orice coloratură de partid (vorba vine!)

Nu se știe nici azi dacă țărăniștii vor aduce chestiunea la Cameră, sau nu. Până atunci, zvonuri și cancanuri pe toată linia — și poate chiar că, și informații exacte. Astfel, se spune pe de o parte că încurajați de incontestabilul succes de opinie pe care l-au avut sâmbătă, gardiștii au încercat să elibereze de la Văcărești pe ucigașii lui Stelescu, încă nejudecați. Câțiva gardiști ar fi fost duminică — zi de vizită — să-i vadă și să-i previe că chiar în noaptea următoare se va încerca eliberarea lor. Mai multe camioane cu gardiști ar fi și sosit ieri-dimineață la ora 4 în fața Văcăreștilor, dar batalionul de asalt s-ar fi izbit de forțe considerabile polițienești (jandarmi și armată) și n-a putut să-și atingă obiectivul. Totul s-ar fi redus la o încăierare, la bătăi, la câteva arestări, forțele publice fiind pregătite printr-o indiscreție asupra celor vorbite în ajun între gardiști. Pe de altă parte — în cercurile gardiste — se neagă totul. N-ar fi fost nici un atac. Camarazii legionari obișnuiesc să meargă în fiecare duminică la Văcărești să viziteze pe cei arestați; merg mulți, câteodată peste o sută, și cântă coruri patriotice în curtea pușcăriei!!! Așa a fost și duminică — iar luni dimineața n-a fost nimic! În sferele oficiale, cei de la Ministerul de Interne dezmint tot — cei din anturajul altor miniștri confirmă informația atacului, așa cum am însemnat-o mai sus. Dealtmintreli în Guvern ca și în Partidul Liberal, lumea e împărțită în două: unii, cei mai mulți atacă cu violență pe Inculeț și politica lui de menajare a Gărzii de Fier, și amenință cu o răfuială publică. Amicii și clienții basarabeanului susțin bineînțeles politica patronului lor pe care o socotesc pe placul Regelui.

Pare însă că aici se înșeală, căci din toate informațiile mele rezultă că Regele e foarte îngrijorat de avântul pe care l-a luat Garda. Cred că ieri-dimineață Regele a spălat chiar serios capul lui Tătărescu pe această chestiune, și că „importantul" Consiliu de Miniștri ținut aseară a fost motivat de toate cele întâmplate de sâmbătă până azi.

Ieri n-a fost ședință nici la Cameră, nici la Senat și mulți au crezut că amânarea a avut de scop evitarea unor discuții inutile pe un teren încă arzător. În realitate ședința a fost amânată numai la Cameră, căci Senatul hotărâse de sâmbătă să țină ședință numai astăzi marți. La Ca-

meră, pretextul amânării a fost că la ordinea zilei era votarea legii Creditului Agricol pe articole, or, Dinu Brătianu, cere acum ca noua instituție ce se creează să-și limiteze activitatea la proprietatea mică, până la 50 hectare. Și-au dat în fine seamă, și Guvernul și șeful partidului că sumele puse la dispoziția plănuitului Credit Agricol sunt insuficiente pentru finanțarea întregii industrii agricole, și se caută o formulă nouă. Rămâne de văzut dacă se va putea găsi. Adevăratul motiv al amânării ședinței Camerei a fost tot chestiunea miniștrilor străini, în care Guvernul nu-și fixase încă atitudinea.

Situația Guvernului e din cele mai grele: a dat greș în politica lui față de mișcările de dreapta și a ajuns pe acest teren nu numai să piardă orice autoritate dar și la conflicte în partid și la pierderea încrederii Coroanei; a indispus prin aceeași politică pe aliații noștri financiari și democratici (Franța și Cehoslovacia); și-a pus lumea în cap prin legea minelor, prin legea organizării Agriculturii și prin noua lege bancară, în care s-a încurcat și din care nu știe cum să mai iasă. Și toate numai din lipsa unui principiu serios de guvernământ și printr-un exces de slugărnicie etc.

Ba a mai izbutit să ridice împotriva lui și pe nebunul de Iorga, atât de supus tuturor Guvernelor, din mila cărora trăiește și se lăfăiește. În afară de scenele violente de joia trecută, însemnate mai sus, Apostolul Incoerenței urlă pe toate potecile și cere imediata înlocuire a Ministerului actual, printr-un Cabinet militar cu mareșalul Averescu în frunte. Un gazetar mi-a adus o notă în care a însemnat cuvânt cu cuvânt cele spuse de Iorga sâmbătă pe culoarele Senatului, și un scurt schimb de păreri între el și A.C. Cuza. O transcriu aci, conținutul ei fiind din cele mai savuroase:

— *N. Iorga*: „Regele nostru face o mare greșeală: caută popularitate. Când un Rege are Tronul asigurat prin ereditate nu are nevoie de popularitate. De popularitate au nevoie Guvernele trecătoare. Dar ca un Rege să aibă anumite legături pentru grija popularității sale, legături care dăunează țării, — lucrurile nu sunt numai grave dar și dureroase pentru țară."

— *A.C. Cuza*: „Să mă lăsați pe mine să guvernez 6 luni și-mi iau angajamentul să fac deplină regulă!"

— *N. Iorga*: „Dragă Cuza, în clipa în care te vei așeza pe scaunul Președinției de Consiliu, vei simți cum intră în d-ta un corp, iar din d-ta nu va mai rămâne decât pielea; corpul acela va dicta, iar d-ta vei executa. Dacă d-ta nu vei fi uns jos, va fi el uns la cap, și tot va intra!" (sic)

Înainte de amiază Pangal la mine. Vine să mă informeze că va fi primit la ora 4 la Rege și să mă întrebe dacă am să comunic ceva Majestății Sale. I-am răspuns: „Nimic. *Dacă te întreabă de mine* spune-i că am rămas omul formulei pe care o cunoaște, că-mi pare rău că n-a adoptat-o, că văd cu părere de rău cum dă cu capul de toți pereții și cum se poticnește din groapă în groapă. Are la îndemână un om inteligent, cinstit și care știe ce vrea — și se servește de toți proștii și de toate lichelele, cu atât mai rău pentru el. Dacă te întreabă de ce nu i-am cerut audiență, te rog să-i spui răspicat că de când m-a făcut să aștept 3 luni una (în 1935) am tras concluzia că nu are nici o plăcere să mă vadă."

Tot Pangal mi-a povestit două întrevederi ale sale: azi a venit la el Moruzov faimosul polițist al Statului Major și i-a spus: „Domnule Pangal, nu mai merge, Regele e furios, trebuie numaidecât un Guvern Averescu!"[1] — iar ieri seară a văzut pe Papacostea care i-a destăinuit (?!) că Franasovici i-ar fi adus cu un ceas înainte la cunoștință (? ca să o comunice lui Averescu?) că Tătărescu și-a dat ieri demisia în scris Regelui, că Regele a primit-o dar a rugat pe zisul Tătărescu să o mai țină secretă!!! (atunci cum vine destăinuirea către Papacostea?) până va hotărî el. După Franasovici, Regele ar vrea ca actualul Guvern să mai voteze bugetul. S-ar putea, în acest caz, să se renunțe la toate legile în curs, și să se voteze bugetul la repezeală, într-o zi sau două, fie că ar fi rectificat mai târziu. Singura neînțelegere între Tătărescu și Rege ar fi fost că acesta ar vrea un Guvern Averescu cu militari — poate cu unul sau doi civili — pe câtă vreme cel dintâi a susținut un Guvern Averescu fără militari, urmând a se recurge la o formulă ostășească numai în caz de nevoie!!! Îmi pare că visez, sau că citesc un basm. Pangal a fost impresionat de identitatea de formulă (Averescu) la Moruzov și la Papacostea–Franasovici. Eu nu, fiindcă în politica românească nu mă mai impresionează nimic.

Dejunat la Prat. El pretinde că la manifestația de sâmbătă a fost un reprezentant al Legației poloneze, care a mers până la Bucureștii Noi, cu automobilul ministrului purtând fanionul polonez — că a fost ministrul Japoniei, și *că i se pare* că a fost și cel jugoslav. Prat are proba-

[1] Moruzov va veni mâine la Pangal să-i vorbească mai lung.

bil vedenii, sau poate că vrea să acrediteze o legendă favorabilă Guvernului său.

Scepticismul meu față de istorioarele Moruzov-Papacostea-Franasovici raportate azi-dimineață de Pangal, a fost justificat. După audiența sa la Rege, Pangal a trecut pe la mine să-mi aducă impresiile lui, proaspete. A găsit pe Rege foarte calm; n-avea câtuşi de puțin aerul că se pregăteşte pentru acțiuni eroice. Pangal i-a vorbit întâi de Masoneria românească. Regele a fost de părere că ar fi oportun să o dizolvăm, față de curentele ostile ei care — fie şi pe nedrept — câştigă mai mult teren în țară. A trecut apoi la situația politică. Aci Regele a rămas butonat, dar fără să mai apere de astă dată Guvernul său, sau să declare că problema succesiunii nu se pune. Conversația a fost de altmintreli fără mare interes. Pangal a enumerat diversele posibilități pe care le vede: Averescu, Mironescu, Vaida, eu. Regele s-a arătat binevoitor față de noi trei din urmă, dar la numele lui Averescu a replicat: „Dar mai e posibil după cartea pe care a scris-o?" La un moment dat, Pangal întrebându-l de ce nu dă şi lui Averescu colanul Ordinului Carol pe care l-a dat lui Prezan, Regele a spus din nou: „Dar cum să i-l dau după cartea pe care a publicat-o?"[1]

Impresia generală pe care Pangal a avut-o din audiența lui, e că o criză de Guvern mai apropiată decât se crede va putea avea loc; că succesiunea nu va fi culeasă de un partid şi că din formulele în afară de partide, singura fără sorți de realizare ar fi o formulă Averescu!

Să-şi fi bătut joc de Pangal? Se poate şi asta, dar nu cred.

În cursul audienței, amicul Pangal a putut să plaseze şi istorioara cu audiența mea. Regele n-a spus nimic, a vorbit însă de mine cu simpatie şi a întrebat ce mai fac. Regret că Pangal n-a avut curajul să-i servească atunci şi tartina cu programul şi cu lichelele. Îi voi servi eu, la prima ocazie.

Regele a mai întrebat ce se petrecea în partidul nostru. „Nimic, a răspuns Pangal, a plecat Ottescu fiindcă Argetoianu nu i-a dat locul lui Radian, generalul Racoviță pe care-l cunoşti, şi doi-trei necunoscuți!" Regele a râs şi a încheiat: „Partidul vostru e Argetoianu!"

Dacă audiența lui Pangal nu confirmă veştile unei *imediate* schimbări de Guvern, situația Ministerului Tătărescu nu rămâne mai puțin

[1] E vorba de *memoriile* lui Averescu a căror publicare a început.

precară — iar a țării mai puțin nenorocită şi încurcată. Salvarea nu mai poate veni, mi-e frică, decât din excesul răului.

---

17 februarie. — Chestiunea miniştrilor străini care au asistat la manifestarea gardistă de sâmbătă, a fost adusă ieri la tribuna Camerei de Armand Călinescu, în numele Partidului Național-Țărănesc. I-a răspuns Tătărescu. Amândoi erau înțeleşi: Călinescu a fost foarte moderat în expresii, Tătărescu hotărât şi dârz... în vorbe. A trâmbițat sus şi tare demnitatea „Țărrei Rromâneşti" şi a declarat că dacă cercetarea pe care a ordonat-o va confirma informațiile sale (?) gestul miniştrilor străini nu va putea rămâne fără consecințe. Acestea n-ar putea fi decât plecarea miniştrilor, căci dl Tătărescu s-a declarat cel mai mare prieten al țărilor pe care aceşti miniştri le reprezintă. Dar dacă gestul lor n-a fost decât executarea unor instrucțiuni primite, ce se întâmplă? Evident, Tătărescu nu putea răspunde decât cum a răspuns, dar mai bine era să fie informat de vineri seara despre ce urma să se întâmple sâmbătă dimineața, şi să împiedice o manifestare nesocotită şi incompatibilă cu demnitatea noastră de Stat independent.

Dl Jean Şeba a făcut o vizită d-lui Tătărescu, ministrul interimar la Externe (Victoraş Antonescu a plecat cu 16 persoane la Athena, pentru o întrunire a Înțelegerii Balcanice), şi i-a adus la cunoştință că a cerut rechemarea sa. În amintirea excelentei şunci de Praga şi berii de Pilsen cu care de atâtea ori ne-a ospătat, fie-i țărâna uşoară!

Comisiunea pentru neintervenția în Spania, de la Londra, şi-a încheiat lucrările printr-o lovitură de teatru. De unde toată lumea credea că se dizolva fără să fi ajuns la nici un rezultat, ieri toate țelurile urmărite au fost atinse. Toate Puterile întrunite au primit ca trimiterea de voluntari să înceteze (pe ambele fronturi) în ziua de 20 februarie, iar controlul coastelor şi transporturilor să înceapă pe ziua de 6 martie. Telegramele de la Londra vorbesc de o presiune din partea Franței care ar fi amenințat, în culise, cu trimiterea a 2 Divizii pe frontul guvernamental. E puțin probabil ca Germania şi Italia să fi fost influențate de asemenea lăudăroşi, căci ar fi putut trimite ele, 4 Divizii pe celălalt front. E mai probabil că şi Italia şi Germania au trimis în Spania tot ce aveau

de gând să trimită şi că le convine acum, când soarta comuniştilor spanioli pare pecetluită, să controleze expediţiile ruseşti.

La ce încurcături poate duce nebunia erotică! Iată pe bietul Eduard VIII al Angliei redus să trăiască ca un milog la Enzesdorf, pe seama Rotschilzilor! Într-adevăr tatăl său George al V-lea socotind că, ca Rege al Angliei fiul său mai mare nu va lipsi de cele necesare nu i-a lăsat nimic în particular. Toată averea sa — de circa 300 000 livre venit (aproape 300 000 milioane lei), Regele George al V-lea a lăsat-o fiului său al doilea, Ducele de York. Şi iată că tocmai acesta a ajuns Rege şi bietul „David" n-are azi nici banii babachii, nici pe ai listei civile. Vizita contesei de Harewood (Princess Royal) la Viena a avut tocmai ca scop să îndrepte această situaţie nedreaptă. Probabil că a venit cu propuneri concrete din partea noului Rege. Cu atât mai mult că în Parlamentul englez atmosfera continuă să fie ostilă pentru votarea unui apanaj mai ridicat în favoarea fostului Rege. Deocamdată acesta trage pe dracul de coadă la Enzesdorf. Familia Rotschild se plânge (?) că Ducele de Windsor o costă cât nu poate plăti. Numai continuul telefonaj cu Cannes (d-na Simpson) costă 25 000 frs. pe lună! Rotschilzii vienezi, sărăciţi, au cerut o subvenţie de la Rotschilzii francezi şi englezi — şi au obţinut-o, căci era „onoarea" familiei în joc! Se zice că sentinţa judecătorului care trebuie să confirme divorţul d-nei Simpson şi care trebuia să fie dată la sfârşitul lui martie va fi amânată până în octombrie. Bietul David! Nici bani, nici damă, nici Tron! Rea mai e şi lumea!

---

18 februarie. — Proiectata întrevedere cu Mihai Popovici, a avut loc ieri la Pangal şi s-a desfăşurat după dorinţele mele, care par a fi şi ale lor: apropiere fără angajament prea precise. Deocamdată cel puţin. Fratele Mihai a început prin a mă întreba dacă Pangal m-a pus la curent cu cele vorbite între ei (o eventuală colaborare de Guvern într-un Minister Mihalache). I-am răspuns că da, dar că pe mine m-ar interesa poate mai mult o înţelegere de opoziţie decât una de Guvern, fiindcă ei nu vor constitui viitorul Guvern, iar eu n-am mare poftă să fac parte din el, aşa cum cred eu că se va constitui. Am adăugat că siguranţa mea că nu vor fi chemaţi ei la Guvern nu se întemeiază *pe informaţii, ci pe raţionament*. Un Guvern naţional-ţărănesc sau un Guvern naţionalist ar declanşa automatic dacă nu războiul civil în tot cazul lupte sângeroase în toată ţara. Regele e omul care caută să evite complicaţiile, şi va recurge prin urmare la un Guvern hibrid, fie şi neputincios, care să menajeze şi capra şi varza, sau în tot cazul să nu dezlănţuiască uri prea mari, amânând ciocnirea între cele două mari curente electorale care-şi împart ţara. Mihai Popovici nu e de părerea mea. El crede că Regele nu are decât două soluţii: ori Guvern naţional-ţărănesc, ori Zelea Codreanu (căci celelalte grupări naţionaliste nu contează, după dânsul). De lupta pe care ar vrea să o evite, Regele nu va scăpa, căci ei, naţional-ţărăniştii vor provoca-o în tot cazul. Dacă Regele nu-i cheamă la Putere, Mihalache se va demite din şefia partidului care va alege în locul lui pe Maniu şi lupta fără cruţare va începe, pe temelia lozincilor de la Bădăcini. Coroana nu va avea nimic de câştigat în această ipoteză. Dacă Regele cheamă pe Mihalache, partidul va împiedica pe Maniu să-şi dezvolte acţiunea lui. A fost mai greu să-l împiedice în opoziţie, la Guvern va fi mult mai uşor — căci partizanii vor rămâne în jurul blidului cu linte. Faţă de dreapta şi mai ales faţă de Garda de Fier, naţional-ţărăniştii sunt gata să-şi ia toate răspunderile şi să sfârşească cu ei. Regele se teme azi de Maniu şi de Zelea Codreanu. Cea mai bună formulă — după Mihai Popovici — ca să scape de ei e aceea a unui Guvern Mihalache. Ţara-l vrea (?). Dacă Regele doreşte ca Mihalache să mai facă acorduri de colaborare şi cu alţii, naţional-ţărăniştii ar fi foarte dispuşi să facă unul cu mine.

Eu: „Dar cu Vaida?"

Mihai Popovici: „Niciodată!" şi a început să-mi povestească cât de prost s-a purtat Vaida cu el. Pe când era încă în partid, în afacerea Skoda, de frică să nu iasă compromis fiu-său — funcţionar gras plătit de Seletzki — a lăsat suspiciunile să cadă asupra sa, Mihai Popovici, în chestiunea ruperii sigiliilor, deşi ştia bine că sigiliile fuseseră rupte din greşeala lui Uică. El, Popovici, n-a avut nici un amestec în afacerea Skoda — şi pare că este aşa — şi totuşi, datorită bineînţeles nemerniciei liberalilor (Mihai vorbeşte) dar şi în marea parte slăbiciunii lui Vaida, a rămas o bănuială asupra lui.

„De când am luat preşedinţia organizaţiilor noastre din Ardeal, Vaida şi cu mine am devenit adversari. Am spus lui Mihalache: eu nu pot face nimic dacă partidul mai cochetează cu Vaida. Mihalache mi-a promis că aşa ceva nu se va întâmpla, şi Mihalache se ţine de cuvânt."

Mi-a mai vorbit de Maniu, care e monarhic şi n-are nimic cu Regele — dimpotrivă — ci numai cu d-na Lupescu şi cu anturajul, de care

vrea să scape Coroana. Costăchescu n-ar fi împotriva lui Maniu, dar cere ca acesta să facă politică pe faţă. Apoi, a revenit iar la Vaida. „Ştii de ce a căzut Vaida în 1935?" — „Nu." — „Din cauza Gărzii de Fier. Şi ce era Garda de Fier atunci? Nimic pe lângă ce e astăzi, şi Tătărescu nu cade." Am mai vorbit de una, de alta, şi ne-am înţeles să ne vedem, fără să fi precizat ceva.

În cafeneaua politică fierberea mare continuă. Liberalii, o parte din ei, s-au adunat ieri la Dinu Brătianu şi au cerut retragerea de la Putere. Declaraţiile atât de ţanţoşe făcute de Tătărescu la Cameră nedumeresc pe mulţi, care se întreabă pentru ce atâta insistenţă asupra unui incident pe care politica l-a umflat. Că miniştrii străini au făcut o gafă, şi că prezenţa lor la manifestaţia de sâmbătă era inadmisibilă o recunoaşte toată lumea, dar argumentul cu „demnitatea" ţării pare exagerat căci gestul miniştrilor n-a atins pe nimeni în demnitatea lui. Zişii miniştri n-au avut intenţia să ne umilească, dimpotrivă, şi în intenţia în care se săvârşeşte un act stă toată importanţa lui. Violenta ieşire a lui Tătărescu nu se poate explica decât în două feluri: sau d-sa a fost informat la timp[1] că atât Germania cât şi Italia nu vor sprijini atitudinea agenţilor lor — sau d-sa caută o platformă de retragere onorabilă pentru Guvern, căci un conflict cu cele două Puteri totalitare ar muta „gafa" de pe terenul miniştrilor străini pe acela al miniştrilor români.

Pangal a văzut aseară pe Moruzov. Poliţistul Regelui i-a raportat că sâmbătă şi duminică a fost mare panică la Palat. Panica a fost cu atât mai mare cu cât informaţiile sosite ar fi dat de bănuit proiectarea unui atentat gardist împotriva d-nei Lupescu. Codreanu şi-ar fi dat seamă de necesitatea de a complecta efectul jertfei lui Moţa şi Marin printr-o lovitură cu răsunet în ţară. Acum lucrurile s-au mai liniştit puţin, fiindcă s-au mai primit şi alte informaţii contradictorii. Moruzov crede (Moruzov crede, e delicios!) că trebuie numaidecât un Guvern Averescu. Că Regele l-ar fi făcut deja dacă nu i-ar fi frică de repercuţia în Armată. Nu ştie cum stă Averescu cu Armata, după publicarea memoriilor lui atât de crude pentru Prezan şi generalul Antonescu, amândoi cu

[1] De remarcat că deşi incidentul s-a întâmplat sâmbătă, Tătărescu n-a reacţionat decât marţi seara, *amânând şedinţa Camerei de luni*. A avut astfel vreme să primească informaţii de la Berlin şi de la Roma.

mulţi prieteni şi partizani printre ofiţeri. Regele a însărcinat chiar pe Moruzov să facă o anchetă printre aceştia, şi să-i raporteze cum stau lucrurile. Se vede că la această repercuţie asupra Armatei, se gândea Regele când vorbind lui Pangal, în ultima audienţă, despre Averescu tot repeta: „Cum să-l chem după ce a scris cartea pe care a scris-o?" Moruzov crede că deoarece panica a trecut, că de vreme ce un Guvern Averescu ar fi greu de pus în picioare, Tătărescu va mai rămâne, dar nu mult, maximum până la sfârşitul lui martie. „Ştii cum îl încântă Guţă pe Rege ca să-l mai ţie?" — povestea lui Pangal, ilustrul nostru poliţist — „cu tot felul de mofturi. Aşa ieri a venit încântat la Palat şi a spus Regelui că a alcătuit un admirabil buget, nu numai echilibrat dar chiar cu excedent. Nu mult, dar câteva sute de milioane din care a şi pus 180 la o parte pentru construcţia Palatului. Regele a fost încântat la rândul lui de această dărnicie, şi Guţă şi-a asigurat Guvernul până după votarea bugetului." Totuşi Moruzov crede că o schimbare cât mai repede este indispensabilă, şi a promis lui Pangal că va lucra împreună cu Urdăreanu la constituirea unui Guvern Argetoianu (aşa s-ar explica şi vizita lui, la Pangal). Adus la Guvern de Moruzov şi Urdăreanu, atât mi-ar mai lipsi! Dacă s-ar înhăma şi Buchmann la treabă, succesul ar fi asigurat!

În Anglia s-a votat cel mai mare împrumut realizat vreodată în timp de pace: un miliard şi jumătate livre sterline, pentru Apărarea Naţională (circa o mie cinci sute miliarde de lei!). Laburiştii au votat contra pentru diferite motive printre care acesta: e un împrumut de război în timp de pace.

Ieri, pe când lua ceaiul la Lilica Seulescu (văduva lui Mişu), Ştefan Şendrea a căzut mort pe loc. Dezagreabilă surpriză pentru stăpâna casei. Săracul Şendrea era un prost, dar nu a supărat pe nimeni cât a trăit. Nu a devenit jenant decât în clipa morţii.

Azi a dejunat Fabricius, ministrul Germaniei, la mine. Fusese invitat dinaintea incidentului cu gardiştii şi mai fuseseră invitaţi în acelaşi timp, printre alţii, şi Franasovici cu soţia. Socotind că întâlnirea diplomatului maltratat în Cameră de preşedintele Consiliului, cu un membru

atât de „marcant" (!) al Cabinetului ca ducele Richard, ar putea fi dezagreabilă şi pentru unul şi pentru altul, am rugat pe soţia meau să telefoneze d-nei Franasovici şi să o previe. D-na Franasovici a mulţumit şi a răspuns că într-adevăr „Richard n-ar putea sta la masă cu Fabricius!" şi s-au scuzat, *rugând însă să nu se spună*. Întreg valahul se oglindeşte în acest răspuns. Franasovici are mari interese în societatea de asigurare germană Victoria; „demnitatea" ţării e una, dar afacerile sunt afaceri. Nu se poate sta la masă cu neamţul, dar să nu se ştie că a refuzat! Ce scârbă! Fabricius mi-a dat versiunea lui asupra evenimentelor, versiune care evident este şi a lui Sola:

„Am fost invitat să asist la toate ceremoniile organizate în onoarea celor doi tineri ucişi în luptele de pe frontul spaniol, la sosirea corpurilor în Gara de Nord, la slujba de sâmbătă din biserica Sf. Ilie Gorgani, la defilarea pe străzile Capitalei, la înhumarea de la Bucureştii-Noi. Tocmai ca să nu am aerul că mă amestec în vreo manifestare politică, am refuzat să merg la Gara de Nord, să iau parte la defilare sau la înhumarea de la Casa Verde. Sola voia să meargă la gară; l-am făcut să priceapă că n-ar fi fost nimerit, şi s-a abţinut şi el. Am socotit că prezenţa mea la biserică era un omagiu datorit victimelor unei lupte pe care o ducem şi noi, victime pe care Führerul le onorase la trecerea sicrielor lor prin Berlin. Am fost cu atât mai departe de ideea că săvârşesc un amestec în politica internă a României, cu cât Guvernul românesc dedese un caracter naţional acestor funeralii. La Cluj, a ieşit întru întâmpinarea trenului funerar întreaga Universitate cu rectorul în frunte, în celelalte gări toate autorităţile, iar la ceremonia de la Sf. Ilie se anunţaseră doi mitropoliţi şi un episcop care aduceau binecuvântarea Patriarhului.

Nici un moment nu ne-am gândit, nici eu nici Sola, că puteam aduce o jignire amor propriului românesc. N-am avut instrucţii de la Berlin, dar am pus Guvernul meu în prealabil în cunoştinţă, telegrafic, despre hotărârile luate. N-am primit nici un răspuns, prin urmare Berlinul a aprobat demersul meu, căci altfel l-ar fi oprit. Am convingerea că dacă nu aş fi asistat la ceremonie, Führerul m-ar fi rechemat.

N-am văzut pe dl Tătărescu de marţi seara. L-am văzut după ce făcuse declaraţiile neaşteptate din Cameră, dar nu le cunoşteam. Dl Tătărescu — la care mă dusesem pentru afacerile dintre România şi Germania pe care le tratez cu dânsul — mi-a vorbit foarte amabil «de cette affaire bien ennuyeuse», şi că spera că în câteva zile lucrurile se vor aranja. I-am dat explicaţiile pe care ţi le-am dat şi d-tale, şi a părut

convins de temeinicia lor. Mare mi-a fost mirarea când am citit acasă textul declaraţiilor d-lui prim ministru. Acum chestiunea s-a schimbat, jignit mă simt eu, şi cer o reparaţie completă. Ştiu că pot vorbi în numele Guvernului meu. Eu nu pot să rămân aici şi să lucrez, decât dacă recapăt întreaga încredere a Guvernului şi a Regelui. Iar dacă plec eu, nu mai vine alt ministru în locul meu."

Fabricius mi-a mai spus că ştie de la Sola că Guvernul român a făcut un demers la Roma căutând să obţină ca ministrul Italiei să fie rechemat, fie şi vremelniceşte, fie şi numai să dea explicaţii. Dl. Lugoşianu a întâmpinat un refuz formal din partea contelui Ciano. Mai mult, Sola trebuia să fie numit ambasador, undeva în America de Sud. După cele întâmplate, ministrul de Externe italian a declarat că-l va menţine la Bucureşti până va obţine satisfacţie pentru ofensa adusă reprezentantului Italiei în Parlamentul român. „Şi eu trebuia să plec la Berlin, a încheiat Fabricius, pentru afaceri, dar acum nu mai plec până se va lichida chestiunea într-un fel sau în altul".

La Cameră, având treabă cu Valer Pop (ministrul Industriei) pentru „Steaua Română", am crezut de datoria mea să-i repet cele spuse de Fabricius, şi să-l rog să le comunice şi lui Tătărescu. Să-i mai spună din partea mea că ar fi o crimă ca din acest conflict personal să iese o ruptură cu Germania şi cu Italia. Şi câtă apă la moara lui Titulescu, care cu toată impulsivitatea lui n-a ajuns până la o ruptură cu nimeni. O nouă dovadă a incoerenţei care domneşte în Guvern şi în sferele înalte, e că, cuvintele aproape ireparabile ale lui Tătărescu, erau pronunţate în Cameră exact în momentul în care Regele spunea lui Pangal: „Titulescu ne strica pe rând cu toată lumea şi trebuia apoi să împac eu lucrurile. Cel puţin cu Antonescu am linişte; e bine cu toţi!" Să-l vedem pe unde scoate acum cămaşa. Şi Valer Pop găsea că dl Guţă a sărit dincolo de cal şi că pentru nimic în lume nu trebuiau rupte relaţiile cu Italia şi mai ales — zicea el — cu Germania. Soluţia îi părea însă grea: „Dacă plecăm noi şi vin oameni de dreapta, vor capitula înaintea Germaniei şi ne vom strica cu Franţa. Dacă vin oameni de stânga, n-am câştigat nimic, şi cearta cu Germania şi cu Italia va fi şi mai sigură." I-am replicat că pe chestiunea asta *nu trebuie să plece nimeni*: nici miniştrii străini, nici Guvernul. Să găsească o formulă de împăcare: vor urla naţional-ţărăniştii, şi încă — iar toate celelalte grupări politice nu vor zice nimic.

Pe chestiunea demnităţii, Valer Pop mi-a făcut fără să vrea o confidenţă: „Să ne slăbească şi domnii francezi cu declaraţiile lor, *că nu vor*

tolera nici un Guvern român cu simpatii fasciste sau germane; asta e treaba noastră, nu a lor.“

La Cameră se vorbea de un Consiliu de Miniştri mâine dimineaţă, cu Dinu Brătianu, hotărât să pună neted chestiunea: sau Guvernul rezolvă incidentul în sensul declaraţiilor lui Tătărescu în Cameră, sau îşi dă demisia. Dar hotărârile lui nenea Dinu nu rezistă de obicei farmecului nopţii.

Prin culoare, toată lumea era de acord că o asemenea şandrama ministerială nu s-a mai văzut, de la întemeierea României constituţionale. Dar nici un asemenea Rege!

---

19 februarie. — Luând ieri la Senat cuvântul cu prilejul unei legi privitoare la învăţători, Iorga mi-a luat apărarea spre stupefacţia amuzată a celor prezenţi. În expunerea de motive a zisei legi (din iniţiativă parlamentară) idioţii care o semnaseră vorbeau de „Guvernele de tristă amintire“ sub care nu s-au plătit lefurile învăţătorilor, între 1931 şi 1933. După ce a zgâlţâit bine pe caraghioşii care-şi permit asemenea calificative, Paranoicul a luat apărarea ministrului „său“ de Finanţe, care a făcut ce a putut, şi care, dacă nu a plătit pe toţi învăţătorii (căci cea mai mare parte din ei au fost plătiţi) a plătit până la centimă cuponul în străinătate. „Să plăteşti lefurile cu banii bancherilor de la Paris, e o metodă, dar să te lauzi cu ea, e cel puţin temerar!“ Frică trebuie să-i fie lui Iorga de Garda de Fier, dacă a ajuns până să treacă peste ura lui de dement faţă de mine, în nădejdea de a se apropia de un *pumn*. Doctorul Angelescu s-a grăbit să declare că deşi îşi însuşise legea, expunerea de motive nu era a lui — iar vitele de vot care iscăliseră, au înghiţit.

Cafeneaua politică e în plin delir: azi-dimineaţă se vorbea de demisia lui Tătărescu şi de un Minister liberal — ba unii ziceau de concentrare — menit să rezolve conflictul cu Germania şi cu Italia, Minister prezidat de... Valer Pop!!! Unde am ajuns!

---

20 februarie. — Am luat şi eu cuvântul ieri la Cameră, în chestiunea miniştrilor străini. Am socotit inutil să vorbesc până acum într-o chestiune în care nu aveam nici o răspundere. Am tăcut câtă vreme am avut un tovarăş de tăcere. Acesta era G. Brătianu. În şedinţa de joi a expus şi el „punctul său de vedere“. Se putea altfel! Parlamentul nostru fiind o cafenea, fiecare trebuie să trăncănească şi să-şi „explice punctul său de vedere“. Spre marele meu regret a trebuit să mă amestec şi eu în tărâţe căci aş fi rămas singurul şef de grup parlamentar, mut, şi lumea ar fi putut să creadă că mă codesc, că nu îndrăznesc să am opinie. M-am suit la tribună şi am spus: 1) că două lucruri sunt certe, întâi că miniştrii străini au comis o greşeală, al doilea că prin gestul lor demnitatea noastră naţională *nu* se poate simţi în nimic jignită; 2) că Guvernul a făcut o greşală şi el mutând incidentul de pe planul al doilea pe planul întâi; 3) că un incident de ordin personal nu poate influenţa politica noastră externă şi că Guvernul are datoria să aplaneze incidentul personal, fără nici o atingere a raporturilor noastre externe — altfel s-ar constata că agenţii diplomaţiei cărora cu drept se contestă dreptul de a se amesteca în politica noastră internă, ar putea înrâuri „proprio motu“ politica noastră externă. Am mai adăugat că Guvernul *nu poate* să plece pe acest incident, tocmai pentru a dovedi că miniştrii străini nu pot influenţa politica noastră internă.

Iuca, ministrul de Interne, a făcut ieri în faţa Camerei o expunere caraghioasă care a avut însă darul să evidenţieze câtă prostie şi duplicitate e în sânul Guvernului şi câtă laşitate în al Partidului Naţional-Ţărănesc. Răspunzând unei întrebări puse acum câtva timp de Iunian, Iuca a expus pe larg cazul unui student, Rădulescu, aşa-zisul şef al „Tineretului liberal“. Cu gesturi şi cu intonaţii melodramatice, ministrul de Interne a povestit cum acest tânăr a fost „ridicat“ (ziua în amiaza mare, pe Bulevard, sub ochii poliţiei?) de câţiva membri ai Gărzii de Fier şi dus *pe jos* (fără să reziste, fără să facă apel la un agent al forţei publice?) la dl general Zizi Cantacuzino acasă, 3 strada Imprimeriei. Acolo a fost torturat şi înjurat, ca să facă anumite destăinuiri, apoi i s-a spus să aştepte „verdictul Căpitanului“. După câtva timp „verdictul“ a fost dat: 25 de lovituri cu o frânghie udă — şi aplicat. Apoi victima a fost pusă în libertate, cu sfaturi bune. Dl ministru a trecut apoi la apărarea Poliţiei, care, dacă n-a împiedecat „ridicarea“ a făcut tot ce a putut ca să pună mâna pe cei care au *executat* atentatul. Naiv, d-sa a povestit toate greutăţile pe care le-au învins subordonaţii d-sale ca să găsească, dacă nu pe toţi, pe unii din delincvenţi, căci până în cele din urmă s-au arestat trei. La căminul care adăpostea pe aceşti tineri, *direc-*

torul ar fi declarat că nu cunoaşte pe cei inculpaţi, cam aceeaşi declaraţie şi din partea *secretarului* Academiei de Comerţ şi Industrie. În fine, acum vinovaţii fiind prinşi — a încheiat dl ministru — Justiţia îşi va putea spune cuvântul. Glorie Poliţiei, Siguranţei şi ministrului de Interne veşnic vigilent!

Expunerea d-lui Iuca e pur şi simplu monumentală! Ea mărturiseşte impotenţa poliţiei de a împiedica ridicarea unui cetăţean de pe stradă şi schingiuirea lui într-o casă particulară şi mai mărturiseşte încă, că directorul unui cămin studenţesc şi secretarul unei şcoli superioare pot fi cel puţin *simpatizanţi* cu Garda de Fier, fără ca Guvernul *care a dizolvat zisa Gardă* să facă o obiecţie! Dar e ceva şi mai extraordinar: adică cum? Schingiuirea se săvârşeşte în casa d-lui Cantacuzino şi din ordinul d-lui Zelea Codreanu, şi împotriva acestor doi delincvenţi principali, nici o acţiune? Nici măcar o vorbă de blam?

Ce e mai nostim e că expunerea d-lui Iuca a fost făcută în faţa d-lor Madgearu, Armand Călinescu, Ghelmegeanu şi consorţii, şi că nici unul din aceşti aprigi adversari ai Gărzii de Fier n-a pus ministrului întrebarea care venea de la sine: dar cu Zelea Codreanu şi cu generalul Cantacuzino ce faceţi? Vorba românului: frica păzeşte via. De astă dată frica a păzit gura clănţăilor, atât pe banca ministerială cât şi pe a fustanelelor ţărăniste. A intrat groaza în rândurile democraţiei române!

Camera, ruşinoasă, n-a mai insistat şi a trecut la votul pe articole a legii Creditului Agricol, care a rămas cum era, fără să se mai introducă, după dorinţa lui Dinu Brătianu, limitarea împrumuturilor la proprietatea până al 50 hectare.

Anecdote:

La ultima deschidere a Parlamentului engelz, damele engleze au apărut după obicei, în toaletă şi cu scule. În cercurile lor, soţia ambasadorului german, d-na de Ribbentrop, fiica faimosului Henckel (cunoscuta casă de „Sekt") se lăfăia încărcată cu toate sculele firmei, de abia le putea purta. Ziarul *Times* în darea sa de seamă citează câteva dame engleze prezente în mare ţinută cu perle şi diamante şi adaugă: „Printre ele d-na de Ribbentrop se distingea prin extrema ei simplicitate".

Alta:

Lady Hoare, soţia ministrului englez la noi, deşi nepoata Ducelui de Portland — sau poate tocmai d-asta — e seminebună şi nu ştie niciodată unde e invitată, şi pe cine invita dânsa. Zilele trecute poftise la masă pe Elena general Perticari — născută Davila şi amică a Reginei. Elena a sosit câteva minute mai devreme, lady Hoare a primit-o foarte amabil, apoi i-a spus: „Chère amie excusez moi, de vais vous mettre à la porte car je dois aller m'habiller, j'ai du monde à dîner!" Elena a fost atât de buimăcită încât în loc să-i replice că venise tocmai ca să se aşeze cu ea la masă, s-a sculat şi a plecat. S-a înapoiat acasă şi a telefonat unei prietene să-i ceară sfat. Prietena a sfătuit-o să se înapoieze la Legaţia britanică, căci nebuna nu-şi va da probabil seamă că mai venise o dată.

Cu toată ţanţoşenia ei d-na Elena — general Perticari — născută Davila — amica Reginei s-a supus, s-a dus, şi lady Hoare i-a strâns mâna cu efuzie şi cu vădită surpriză ca şi cum n-o văzuse de o lună!

Încă una:

Zilele trecut la ieşirea de la Ateneu, după concertul admirabilului pianist Barovski, Cella Delavrancea (d-na Filip Lahovari) a spus unei prietene: „Il est merveilleux, il joue Bach divinement mais je trouve *qu'il met trop de passion humaine dans Beethoven. Beethoven était sourd, il ne communiait pas avec les hommes, mais seulement avec les choses!*" Un nou punct de vedere pentru a judeca pe Beethoven. Fraţii Goncourt au spus că nimeni n-aude mai multe prostii decât un tablou celebru, într-un muzeu. S-ar putea adăuga şi umbra lui Beethoven, dacă rătăceşte pe undeva.

---

21 februarie. — Cele câteva cuvinte pe care le-am spus vineri la Cameră au avut un răsunet şi un succes pe care nu le aşteptam. Câte lucruri într-adevăr utile şi inteligente am spus eu la Cameră în cursul carierei mele şi nimeni nu m-a felicitat! Pentru câteva cuvinte care n-aveau alt merit decât să oglindească postulatele bunului simţ, mi-a zbârnâit ieri toată ziua telefonul şi am primit nenumărate scrisori de laudă. Încă o dovadă, poate, că oamenii preţuiesc mai mult bunul simţ decât inteligenţa. Dar poate că mai e şi altceva. Mulţi au văzut în circumscrierea conflictului propusă de mine, singura posibilitate de a salva relaţiile noastre cu Germania şi Italia, şi trebuie să mărturisesc *că opinia publică românească se interesează mai mult azi de Germania şi Italia decât de Franţa căzută în braţele ovreilor şi ale Sovietelor*. E o constatare, orice s-ar zice, pe care a putut-o face oricine cu prilejul ultimelor evenimente. Şi paralel cu ea alta, anume că „psihoza" Gărzii de Fier se întinde şi cuprinde vertiginos până şi structurile sociale care

până acum păreau cu totul refractare față de noua mișcare. Până și coconetul bucureștean atât de puțin accesibil impulsurilor sufletești devine gardist, și acest „gardism", impetuos ca o modă, a pătruns până și în cercurile liberale. Soția mea lua ceaiul deunăzi la Elisa Brătianu și iată trei coconițe din intimitatea Marei Vestale a Democrației, intrând „en coup de vent" în austerul ei salon cu cuvintele: „suntem gardiste!" Coana Elisa era să leșine. Ieri am dejunat la Nadia Duca și mare mi-a fost mirarea să aud din gura soției unui ministru actual, exclamația: „Dar toată lumea e gardistă!" În casa asasinatului Ion G. Duca, evocarea Gărzii de Fier mi-a cam tulburat digestia! Poate că vom ajunge să vedem și pe Nadia Duca înscrisă la Zelea Codreanu! Nu e vorba, sunt și sceptici care nu se lasă prinși în vraja nădejdilor. Așa de pildă o cocoană mai în vârstă îmi spunea acum câteva zile: „Ei dragă, așa merg lucrurile de la război încoace. Mai întâi toți au strigat Averescu, Averescu! Apoi țărăniștii, țărăniștii! Apoi Carol, Carol! Acum toți țipă: Garda de Fier, Garda de Fier! O să treacă și asta cum au trecut celelalte!" Avea un fond de dreptate cocoana mea, căci toate trec — dar dânsa a uitat un lucru: ceilalți au fost puși la încercare și au dat kix, iar Garda de Fier n-a fost *și nu poate fi* pusă la încercare, *căci o încercare cu dânsa ar însemna sfârșitul celor care pun la cale încercările*. Și iată de ce, multă vreme încă ea va canaliza toate nemulțumirile din țară, și Doamne, multe sunt! Popularitatea Gărzii de Fier e de ordin negativ, nu pozitiv: mai toți cei care se alipesc de dânsa o fac din ură sau din scârbă pentru regimul de prostie și de sperțărie pe care nimeni nu-l mai poate suferi.

Atentat la Adis Abeba împotriva mareșalului Graziani, vice-Rege. Probabil pus la cale de oamenii Negușului, câți au mai rămas. Mareșalul a scăpat cu răni fără importanță.

Aseară a sosit de la Florența Voievodul Mihai. Fiindcă și-a lăsat apendicele acolo, platitudinea guvernamentală i-a făcut o primire ca și cum s-ar fi înapoiat de la cucerirea lumii. A sosit cu Simplonul, la orele 23, și bieții școlari și cercetași au fost înșirați pe stradă, în frig, de la Mogoșoaia până la Palat. Înjura lumea aseară de-i spurca, și pe Rege și pe moștenitorul lui. La gară tot Guvernul și toate autoritățile. La platitudinea oficială s-a adăugat și aceea a câtorva membri din opoziție:

domnii Goga, Iunian, Madgearu, Călinescu au găsit de cuviință — eterni milogi ai Puterei — să se înjosească până a participa la această mascaradă. Jean Mihalache n-a fost, dar cam în aceeași vreme a profitat de un banchet în care-l sărbătoreau „profesorii universitari din partid" ca să tragă Regelui limbi de un cot. Ceea ce nu-l împiedică să înjure pe Majestatea Sa zilnic, între patru ochi! Ce mizerie morală! Iată ce împinge lumea către Garda de Fier.

Alexandru Duiliu Zamfirescu[1] în treacăt prin București a venit pe la mine. I-am spus: „Știu că ești bine cu d-na Lupescu. Du-te și-i spune că nici dânsa, nici Regele n-au de ce se teme din partea Gărzii de Fier. N-am nici o legătură specială cu Zelea Codreanu, dar sunt în măsură să știu ce vor și ce plănuiesc. N-au nici o intenție să ucidă nici pe d-na Lupescu, nici pe Rege, nici pe altcineva din preajma lor. Știu că au fost în panică la Palat și că prostiile lui Tătărescu și ale lui Iuca n-au fost decât repercuțiunile acestei panici. Să se liniștească, și să lase lumea în pace. Să dezumfle incidentul cu miniștrii străini. Iar în ce privește Garda de Fier, să-și dea seamă că e prea târziu ca să o desființeze: mișcarea a prins rădăcini prea adânci și prea puternice. *Să o canalizeze*: lucrul nu e imposibil, dar cu o singură condiție, să se despartă odată, *sus*, de lichele și proști." Mi-a făgăduit că va vorbi și Doamnei și Regelui. L-am autorizat să vorbească în numele meu. Să mai fie ceva de salvat în ceasul al doisprezecelea?

Mi se aduce vestea că tinerii arestați pentru schingiuirea lui Rădulescu, și a căror arestare trudnică dar glorioasă ne-a fost expusă de ministrul de Interne cu atâta patos în ședința Camerei de alaltăieri — au fost puși în libertate! S-a constatat că nu erau dânșii cei vinovați! Ce regim de caraghioși.

Stârcea a trecut pe la mine să-mi spună că formula mea în chestiunea miniștrilor străini e cea bună, și că „am adus un mare serviciu Regelui, formulând-o". Bine — dar să vedem consecințele. Citesc prin ziare că au adus pe Comnen de la Berlin. E un om dibaci și de bun sfat. Să dea Dumnezeu să îndrumeze pe genialul Guță, pe calea cea bună.

[1] Ministrul nostru la Varșovia, pentru moment.

22 februarie. — Banda se apără:

Soţia divorţată a lui Munteanu-Cârnu (de la Radiofonie) — o unguroaică sau englezoaică, în tot cazul o străină şi încă o străină foarte nostimă — a ştiut să câştige „bunele graţii" ale Regelui. La prima dată banda n-a spus nimic (după obiceiul *stabilit)*, la a doua a mârâit, la a treia a luat măsuri. A încercat întâi să o expulzeze, dar a intervenit fostul soţ şi a scăpat-o. S-a dus atunci la dânsa Gavrilă Marinescu şi i-a oferit o sumă bună de bani ca să plece. Dama a acceptat (Regele plăteşte foarte prost amorurile sale trecătoare) şi a trecut graniţa, iar Cărluţă, cu botul pe labe, s-a înapoiat „ad vomitum".

Banca Naţională a ţinut ieri adunare generală şi şi-a modificat statutele. Va putea de acum înainte să emită lei până la o valoare reprezentând 10% din circulaţia monetară, ca să subscrie la noile instituţii de credit create prin ultimele legi (limitativ).

---

23 februarie. — Încurcătura politică devine din ce în ce mai inextricabilă de pe urma incidentului cu miniştrii străini, fiindcă nimeni nu vrea să facă o cât mai mică concesie faţă de poziţia iniţială luată. În Guvern şi în Partidul Liberal cei mai mulţi nu văd altă soluţie decât demisia Guvernului şi trecerea în opoziţie pe platforma „apărării demnităţii naţionale!" Tătărescu ezita între panaşul demnităţii naţionale şi blidul cu linte al guvernării, fie chiar şi dacă aceasta n-ar trebui să mai dureze decât câteva luni, sau chiar câteva săptămâni. Sluga plecată, va face desigur ce-i va porunci Regele. Ieri se vorbea cu insistenţă de un Minister Costinescu (!!!) pentru votarea bugetului şi a legilor în curs şi pentru lichidarea regimului liberal. Să trăiesc să văd şi pe Costinescu prim-ministru, şi apoi pot să mor liniştit! Dar împotriva unui Minister Costinescu s-a ridicat Inculeţ! Ca ministru mai vechi şi ca vicepreşedinte al Guvernului actual, îi revine lui succesiunea lui Tătărescu! Dacă se trece peste el, va da demisia din partid, şi câte şi mai câte. Deocamdată conciliabule în toate colţurile: la Dinu Brătianu, cu Tătărescu, dr. Angelescu şi Inculeţ — la Tătărescu, cu Franasovici, cu Inculeţ şi cu Iuca — la Valer Pop cu trocarii partidului. Ce va mai ieşi din atâta tevatură? O prostie, probabil ca de obicei. Când ar fi atât de simplu ca Antonescu Victor, înapoiat alaltăieri din Balcani, să meargă azi la Cameră şi să spună: „Domnilor! Ca urmare la declaraţiile făcute

de dl prim-ministru în această Adunare, cercetarea pe care v-a făgăduit-o a fost făcută. Din ea rezultă că miniştrii străini care au participat la funeraliile gardiştilor căzuţi în Spania n-au avut nici cea mai mică intenţie să se amestece în politica noastră internă. Participarea lor la acele funeralii a fost desigur o eroare şi sperăm că asemenea erori nu se vor mai întâmpla. Astfel încât putem considera incidentul ca închis". Şi avanti muzica! Guvernele noastre sunt însă capabile de orice soluţie, numai de o soluţie de bun simţ nu.

---

24 februarie. — Frământările din sânul Guvernului şi partidului, supărarea Regelui faţă de lipsa de autoritate dovedită de organele menite să stăvilească curentele extremiste şi dorinţa lui Tătărescu *de a schimba ceva* (miniştrii străini se lasă greu) a dus ieri la o *mare* remaniere (cel puţin *mare* ne-a fost anunţată): Tătărescu a luat Internele, iar Sassu a luat Justiţia (rămânând interimar la Domenii până-şi va trece „legea pentru organizarea Agriculturii", în discuţie înaintea Camerei); Iuca şi Djuvara (de la Interne şi Justiţie) au trecut miniştri fără portofoliu — în fine Gavrilă Marinescu a fost numit subsecretar de Stat la Interne (păstrându-şi prefectura Poliţiei) şi generalul Glatz la Apărarea Naţională. Ministerul Armamentului a fost suprimat şi Bejan trecut la Preşedinţia Consiliului. Bentoiu de la Interne a fost mutat subsecretar la Justiţie.

Această ultimă zvârcolire a regimului lichelelor e în ritmul întregii guvernări Tătărescu: totul sub călcâiul oamenilor de casă Caraiman — Lupescu, şi în afară de ei, proşti sau lichele, care să asculte şi să se supună. Tot miezul remanierii e numirea lui Gavrilă Marinescu la Interne. El va fi ministru. El va trage toate sforile. Tătărescu se va mulţumi să cânte ca de obicei din trâmbiţă. La Justiţie a fost îndepărtat un prost, Djuvara, ca să fie pus un altul, Sassu. Trei sperietori de ciori ca Tătărescu, Sassu şi Gavrilă nu vor pune pe fugă ceata de lupi...

Dejunat ieri la Legaţia Jugoslaviei cu Pochammer, consilierul Legaţiei germane. Mi-a spus că incidentul miniştrilor străini era în principiu aplanat şi că se discută încă numai formula împăcării, sau mai bine zis a comunicatului care va oglindi această împăcare. Pochammer mi-a mulţumit pentru declaraţiile mele din Cameră şi mi-a afirmat că au servit mult la împăcarea lucrurilor.

Remanierea Guvernului n-a produs nici o impresie în public, nici bună nici rea. Lumea e atât de sătulă de acest regim, încât această ultimă etapă a unui Guvern odios nu interesează pe nimeni. În schimb, toată lumea înjură pe Rege şi curentul contra lui creşte, creşte mereu. Şi în această stare de nemulţumire şi de enervare generală: Gavrilă Marinescu, prototipul şperţarului şi omului fără nici un scrupul! Să fie Regele înscris în Garda de Fier, de mână astfel apa la moara ei?

Dejunat la Mitilineu (Charles) împreună cu Sola. Aflu de la dânsul că s-a ajuns la un text pentru aplanarea incidentului cunoscut, text aprobat de Guvern, de el şi de Fabricius. Mai rămâne aprobarea Berlinului şi Romei — dar presupun că cei doi miniştri n-au putut primi o redactare pe care să o respingă Guvernele lor respective, aşa încât afacerea poate fi considerată ca terminată. Făcea mai bine dl Tătărescu să nu o deschidă. Sola voia să vină la mine să-mi citească textul; l-am dispensat spunându-i că nu mă interesează decât singurul lucru, să ştiu că incidentul e închis. Voi avea timpul să savurez textele în gazete.

Ce e mai nostim, e că cei doi miniştri cărora le-a cerut capul Tătărescu nu pleacă, dar se poate să fie rechemat ministrul nostru la Berlin. „Ce serait un comble" vorba francezului! Se reproşează lui Comnen că n-a fost destul de dibaci, faţă de Guvernul german, ba chiar că ar fi asistat la cinstirea celor doi morţi români, de către nemţi! Sper că sunt numai zvonuri.

Se vorbeşte cu insistenţă — au aflat-o chiar diplomaţii străini — că numirea lui Gavrilă la Interne ar fi primul pas pentru scoaterea Siguranţei Statului şi Direcţiei Poliţiilor din politică, urmând a se crea un minister al Poliţiei, al cărui titular stabil ar depinde numai de Rege şi n-ar fi cuprins în schimbările de Guvern. Ştiu că e o veche marotă a Regelui; proiectase aşa ceva cu Pangal, pe vremea Guvernului Iorga. În tot cazul Gavrilă Marinescu nu e omul care să dea prestigiu unei asemenea instituţii autonome şi independente. Mai bine politică decât şperţ.

Irina Procopiu poftise lume alaltăieri, luni, la dânsa — pentru muzică. Trebuia să vie şi Regina. În ultimul moment serata a fost decomandată sub pretext că Regina trebuia să meargă la Operă (?). Adevărul este că serata a fost decomandată fiindcă Regina nu trebuia să întâlnească pe cei doi miniştri oropsiţi, invitaţi şi ei!!! Suntem balcanici, nimic de zis!

Aflu că Elisa Brătianu îşi scrie memoriile. Vor fi foarte probabil amuzante, dar nu vor fi sincere. E prea pasionată; va căuta să tragă toată spuza pe turta lui Ionel.

---

25 februarie. — Von Neurath, ministrul de Externe al Reichului a făcut o vizită cu tâlc şi cu zgomot la Viena. Cu tâlc, căci scopul deplasării lui era să înlăture obstacolele pe care Schuschnigg le grămădeşte în calea „Anschluss-ului". Cu zgomot, căci prezenţa lui în capitala Austriei a provocat manifestaţii cu bătăi, mulţumită temperamentului războinic al formaţiunilor naţional-socialiste. Neurath a cerut lui Schuschnigg, dacă trebuie să credem agenţiile telegrafice, să dea deplină libertate propagandei naţional-socialiste în Austria şi să renunţe definitiv la restaurarea Habsburgilor. Cancelarul austriac ar fi tratat cu refuz pe ministrul Reichului.

Cafeneaua politică discută aprig remanierea ministerială de alaltăieri. Ce ar putea discuta aprig cafeneaua politică, dacă nu ar discuta o remaniere ministerială? Nimeni nu e mulţumit. Unii critică şi alţii explică, sau lămuresc că trecerea „şefului" la Interne a fost un act politic ca să dea peste graniţă siguranţă că îndrumările noastre politice n-au fost influenţate prin manifestările gardiste şi rămân neschimbate; că numirea lui Marinescu tot la Interne a avut drept scop să pună un şmecher în contact cu gardiştii, un şmecher bine văzut de aceştia şi care să poată obţine de la ei câteva luni de linişte, ca Guvernul să poată lichida fără greutăţi sfârşitul regimului. Adversarii lui Tătărescu spun dimpotrivă că remanierea a însemnat o sensibilă diminuare a prestigiului (?!) lui Tătărescu, căci Regele i-a suprimat Ministerul Armamentului iar la Interne l-a pus sub controlul lui Gavrilă, destinat să devie ministrul Poliţiei. Iuca spunea ieri pe culoarele Camerei că a primit să fie debarcat de la Interne fiindcă i-a cerut-o Dinu Brătianu şi că n-a vrut să facă dificultăţi partidului. „Dar ce e debarcarea mea, pe lângă a lui Guţă de la Armament?", repetă cui vrea să audă, simpaticul bivolar. Haşiştii sunt fierţi, căci prin suprimarea Armamentului a fost decapitat

şi Bejan, exponentul lor. Sonorităţile autoritare prin care Tătărescu a caracterizat remanierea, la Ministerul de Interne şi la Radio, au produs ilaritate generală. Ţărăniştii sunt şi ei furioşi din cauza numirii lui Gavrilă şi din cauza audienţei lui Mihalache de luni, de pe urma căreia Iţărescul nostru a tras concluzii funeste. Regele nu l-a pus nici măcar în curent cu remanierea hotărâtă. Toate merg bine, după cum se vede. Încurcă-i, Doamne, pe toţi, că mari lichele sunt!

Mi se spune că Iorga s-a împăcat cu Garda de Fier. De frică se vede. Dar cred că nu s-a împăcat Garda cu el.

Generalul Samsonovici a demisionat din Armată, deşi mai avea încă un an până la retragere. Mi se spune că din cauza suprimării Ministerului Armamentului, căci nu mai are ce coordona. Informaţia nu poate fi exactă căci demisia lui a precedat cu 48 ore această suprimare. Probabil că s-a supărat fiindcă a fost scos de la Statul Major. Se zice că ar intra în politică şi că s-ar înscrie la naţional-ţărănişti. Ar face o greşeală căci ar înmulţi numărul generalilor buni, deveniţi politicieni proşti.

---

26 februarie. — În ultima audienţă pe care Pangal a avut-o la Rege s-a convenit între ei dizolvarea masoneriei române. Masoneria n-a prins în România. Marfă de import, ea n-a putut ieşi din etapa încercărilor. S-au constituit câteva loje confederate în *Marea Lojă Naţională a României*, s-a înfiinţat un *Suprem Consiliu de rit scoţian Antic şi Acceptat*, dar toate aceste formaţiuni n-au fost decât „parlote" în care câţiva domni tineri şi bătrâni găseau prilejul să-şi petreacă orele libere, dând şuete şi practicând ritualul aferent diferitelor grade. O acţiune de propagandă sau de mase, o acţiune de solidaritate socială măcar, n-a existat. Numărul membrilor tuturor lojelor din România nu s-a urcat niciodată la 1 000. Se poate zice că Masoneria Naţională Română a fost din punct de vedere intern nu numai o instituţie inofensivă, dar chiar şi lipsită de orice influenţă sau ecou. Din punct de vedere extern însă, masoneria a adus ţării reale servicii. Prin realţiile noastre masonice *exclusive* am putut schimba atmosfera ostilă nouă din Statele Unite şi obţine concursul acestei mari Puteri la stabilizarea noastră mone-

tară; prin relaţiile noastre masonice de asemenea am putut potoli pornirile opiniei publice engleze atât împotriva noastră cât şi împotriva Regelui Carol (prin Ducele de Conaught, mare maestru al masoneriei engleze, am putut influenţa chiar familia regală a Angliei); prin masonerie, în fine, am putut obţine mai în toate ţările informaţii preţioase pe care le-am adus regulat la cunoştinţa celor din fruntea Statului român. Dacă din punct de vedere intern, dizolvarea masoneriei nu poate avea nici o consecinţă, din punct de vedere extern ea va însemna un deficit pentru ţara noastră. Utilitatea internaţională a masoneriei a fost pricepută de Regele Carol, care a protejat-o cât a putut. În vederea aceleiaşi utilităţi am aderat şi eu la dânsa.

Pare însă că Regele nu e în stare să reziste la curentele de dreapta, naţionaliste, care confundă prosteşte masoneria naţională (ritul scoţian Antic şi Acceptat) cu masoneria Orientelor (des Grands Orients) înfeudată politicianismului, anticlericalismului şi ovreilor. Cum am fi putut noi convinge oameni de rea-credinţă, că tendinţele noastre sunt mai naţionaliste decât ale lor, când prezenţa Regilor Angliei, Danemarcei, Norvegiei şi Suediei, în fruntea Lojelor naţionale nu i-a convins? Abuzurile Marilor Oriente (avem şi noi unul în România), prostia şi reaua-credinţă a profitorilor curentului naţionalist, au ruinat Masoneria Naţională Română, care a fost „o bună intenţie" şi care în scurta ei existenţă a adus totuşi mai serioase servicii Statului decât atâtea alte formaţiuni politice zgomotoase purtate de un curent trecător, ca toate curentele.

Requiescat în pace! Printr-o hotărâre redactată cu măsură, în care se reamintesc încă o dată principiile pe baza cărora funcţiona Masoneria Naţională Română, Supremul ei Consiliu a hotărât ieri dizolvarea tuturor Lojelor şi dezlegarea tuturor masonilor de jurământul lor. Hotărârea a fost luată după ce comandorul Fundăţeanu (mason şi el) a venit din partea Regelui să ceară lui Pangal să ne grăbim. Am priceput că Guvernul va decreta dizolvarea tuturor societăţilor politice, şi în loc să aşteptăm să fim dizolvaţi, am preferat să ne dizolvăm noi singuri. O delegaţie de 6 membri cu Pangal (marele comandor) în frunte a adus ieri-seară la cunoştinţa Patriarhului[1] hotărârea Supremului Consiliu.

[1] Sfântul Sinod fusese sesizat de o cerere de dizolvare a Masoneriei. Pangal avusese mai multe întrevederi cu Patriarhul — odată i-am vorbit şi eu — şi-i explicasem deosebirea între Masoneria Naţională şi Marele Orient. Patriarhul se arătase înţelegător şi binevoitor şi tărăgănise chestiunea în sânul Sfântului Sinod. În cele din urmă se numiseră raportori în această chestiune mitropolitul Bălan şi episcopul Vartolomeu — oamenii Gărzii de Fier. Afacerea era în curs.

Delegaţia a fost primită în mod solemn. Patriarhul poftise pentru această primire şi pe mitropolitul unit al Blajului Niculescu, şi pe arhiepiscopul catolic al Bucureştilor Cisar. Câteşitrei prelaţii au pronunţat scurte cuvântări, din care reiese, nu e vorba, confuzia pe care o făceau între cele două masonerii, dar prin care-şi exprimau mulţumirea faţă de hotărârea luată. Apoi au semnat câteşitrei o telegramă adresată Regelui. Dacă nu vor înregistra alte victorii asupra „necuratului" apoi n-au făcut nimic! Masoneria poate să fie însă mulţumită că a avut cel puţin înmormântare de clasa I!

Să vedem acum ce se va întâmpla cu Marele Orient al ovreilor şi cu lojele schismatice ale lui Sadoveanu, despărţit de noi de mai bine de doi ani.

Ziarele de azi-dimineaţă ne aduc vestea unor lupte şi mai înverşunate în Spania, în partea locului despre Oviedo, şi în jurul Madridului. Înţelegerea internaţională de neintervenţie pare că nu va putea fi aplicată decât în primele zile ale lui martie: pe lângă organizarea practică a controlului, mai sunt câteva neînţelegeri de aplanat.

La Londra se face o repetiţie generală a ceremoniei Încoronării, ca la teatru. Repetiţia se va face în Westminster-Abbey şi vor participa toate personalităţile engleze chemate să joace un rol în ziua de 12 mai, afară de Rege şi de Regină care vor fi reprezentaţi prin alte persoane. Pentru rolul Reginei a fost deja desemnată sora Ducelui de Norfolk.

Inundaţiile care au prăpădit anul acesta ca niciodată Statele Unite, Anglia şi Franţa, ameninţă acum Expoziţia de la Paris ale cărei şantiere au fost năpădite de apele Senei. Această nenorocită expoziţie, pe care francezii o aşteaptă ca să mai reînvie puţin viaţa Parisului, n-are noroc. Lucrătorii, fără să facă grevă pe faţă, sabotează lucrările care aproape nu înaintează, aşa încât acum câteva zile Leon Blum, regele Franţei, s-a văzut nevoit să meargă la faţa locului şi să adreseze un mare discurs celor îndărătnici. Numai că cu discursuri nu se luptă împotriva răzvrătiţilor. Natural, rezultatele au fost nule. Iată acum şi apa care pătrunde pretutindeni şi mai împiedică şi ea pe cei câţiva lucrători care muncesc. Expoziţia trebuie să se deschidă peste două luni, şi clădirile abia s-au ridicat peste temelii!

Noutăţi din Italia. Mussolini e hotărât împotriva Habsburgilor (pentru ce? Habsburgii pe Tron ar fi singura garanţie împotriva Anschlussului, şi numai de acesta se tem italienii) şi Papa s-a făcut pe deplin sănătos (a tărăgănit mai bine de două luni, accidente sclerotice, cardiace şi renale, de care era să moară).

Incidentul cu miniştrii sttrăini nu s-a terminat încă, cu toate că miercuri, Sola îmi spusese că totul e aranjat. Să nu fi aprobat Berlinul, şi mai ales Roma, textul parafat de Excelenţele din Bucureşti?

---

27 februarie. — Aseară a fost Comnen la mine. Berlinul şi Roma n-au aprobat textul convenit între reprezentanţii lor la Bucureşti şi Guvernul nostru, aşa încât chestiunea e mai încurcată ca oricând. Refuzul Guvernelor german şi italian a sosit alaltăieri joi, seara. Textul asupra căruia se convenise consta într-o declaraţie din partea ziselor Guverne prin care, într-o primă parte se explica prezenţa miniştrilor la ceremonia de la Sf. Ilie după versiunea şi teza lor; într-o a doua parte se punea principiul „universal recunoscut" al neimixtiunii agenţilor diplomaţiei în treburile şi politica ţărilor pe lângă care sunt acreditaţi — într-o a treia parte în fine se exprima *regretul* că o trecătoare neînţelegere putuse tulbura un moment excelentele raporturi dintre România şi ţările vizate.

Roma şi Berlinul au refuzat să aprobe acest text sub cuvânt că ar însemna o prezentare de scuze. Ori scuze nu se socotesc datori să dea, şi nici nu vor. Am întrebat pe Comnen ce face Guvernul faţă de refuzul celor două Puteri. „Nimic — a fost răspunsul lui — Antonescu se plimbă în lung şi în lat, cu cartoful lui în gură, şi spune că el nu se mai ocupă de această afacere! Chestiunea a ajuns la un punct mort, în realitate fiindcă nu sunt de acord în Guvern şi în partid asupra soluţiilor, şi se ceartă între ei! Unii vor să plece şi să demisioneze pe patrioticul motiv al apărării demnităţii naţionale, alţii socotesc că înainte de toate trebuie aplanat incidentul cu cele două mari Puteri. Dinu Brătianu e intransigent şi mănâncă foc, Tătărescu e conciliant şi caută formule de împăcare. E de nepriceput tocmai aşa conciliant cum îl văd, să fi făcut agresivele declaraţii pe care le-a făcut! Numai d-ta ai spus ce trebuia; formula d-tale e cea bună, ca d-ta ar fi trebuit să vorbească primul ministru şi toate s-ar fi aranjat. Cum a putut crede cineva că regimuri

bazate pe prestigiu ca al lui Hitler şi al lui Mussolini vor consimţi la cea mai mică ştirbire a acestui prestigiu? Sunt şi proşti şi fără experienţă diplomatică! Căci trebuie să fie cineva tâmpit să creadă că o ţară care a îngenuncheat Anglia în prestigiul ei mondial, care şi-a bătut joc de Franţa, rupându-i în nas clauzele cele mai esenţiale ale tratatului ce-i asigura paza graniţelor, că o ţară care de doi ani nu cunoaşte decât succese în toate ciocnirile cu cele mai mari Puteri ale lumii, era să se plece în faţa României!! Toate prostiile le-au făcut: ne-au chemat la Bucureşti pe mine şi pe Lugoşianu în loc să ne lase să lucrăm la Berlin şi la Roma, unde puteam face ceva — pe când aci, de ce folos suntem ?"

— *Eu*: „Poate Guvernul să fi găsit aci soluţia incidentului: a cerut la început capetele miniştrilor Germaniei şi Italiei la Bucureşti — te pomeneşti că se mulţumeşte la sfârşit cu capetele miniştrilor români la Berlin şi la Roma!"

— *Comnen*: „Te pomeneşti! Dar să lăsăm glumele! Cum ieşim din încurcătură? D-ta vezi o formulă?"

— *Eu*: „Uite una: întoarceţi lucrurile, în loc să facă Germania şi Italia câte o declaraţie, să facă una România. Să vie Victor Antonescu la Cameră şi să spună că cercetarea făgăduită de primul ministru a fost făcută, să repete explicaţiile date de miniştrii străini, să afirme principiul neimixtiunii diplomaţilor acreditaţi şi să încheie cu *regretul nostru*, că acest incident a putut tulbura etc. etc. Pentru noi ar fi o mică satisfacţie: aceea de a da peste nas la două mari Puteri, iar pentru ele, în fond, nici o supărare!"

— *Comnen*: „Ştii că e o idee! Am să o transmit lui Antonescu! Trebuie să găsim ceva. Ar fi o nebunie să ne stricăm cu Germania tocmai când lucrurile mergeau aşa bine. Ştiu că eşti în curent cu tot. Dar nu ştiu dacă ţi s-a spus exact ce s-a petrecut acum în urmă, cu prilejul congresului invalizilor la Berlin?"

— *Eu:* „A fost şi prin jurnale"...

— *Comnen:* „Da. Dar iată ce s-a întâmplat exact.Delegaţii români urmând să fie primiţi de Hitler, împreună cu ceilalţi, au venit să mă întrebe ce să-i spună, căci nu voiau să greşească. Foarte simplu, le-am răspuns, întrebaţi-l de ce după articolul lui Rosenberg din *Völkischer Beobachter*, care a făcut o atât de bună impresie în România, a venit după 15 zile alt articol în *Frankfurter Zeitung* (după cum se ştie gazeta Ministerului de Externe) cu un conţinut diametral opus? Unul din delegaţii noştri, mai isteţ, a pus lămurit lui Hitler întrebarea, şi iată răspun-

sul Führerului: *Primul articol l-am dictat eu, iar pe cel de al doilea l-a scris un scrib fără răspundere: eu socotesc că pacea nu e posibilă în Europa cu revendicarea unor schimbări ale frontierelor actuale — vă autorizez să o repetaţi din partea mea în ţara dvs.: eu vreau pace!* Şi tocmai în momentul în care Führer-ul face asemenea declaraţii, venim să ridicăm un incident stupid cu o ţară care politiceşte vrea să se apropie de noi şi care economiceşte e cea mai bună clientă a noastră! Nu trebuie uitat că din totalul exportului nostru de circa 11 miliarde, 5 şi 1/2 sunt absorbite de Germania şi Italia. Cunosc ideile Regelui în ce priveşte raporturile noastre cu Germania şi pe de altă parte nu pot admite că declaraţiile lui Tătărescu să fi fost făcute fără aprobarea lui, şi atunci nu mai pricep nimic!"

— *Eu*: „Sunt multe lucruri, pe care, dacă le-ai privi mai de aproape, nu le-ai pricepe, în ţara noastră, *sau ţi-ar fi frică să le pricepi!*"

Bietul Comnen a plecat de la mine descurajat; pisa apa în piuă până la Bucureşti şi cine ştie cât erau de hotărâţi să-l mai ţină aci!

În politica noastră internă trăim zile de mari zbuciumări oculte din cauza incapacităţii şi laşităţii factorilor hotărâtori. Îmi vin acum informaţii despre toate câte s-a desfăşurat în culise în ultimele două săptămâni. După manifestarea gardistă din 13 februarie, a fost adevărată panică la Palat şi în cercurile guvernamentale, am spus-o deja. Am însemnat de asemenea că Tătărescu îşi dedese demisia. Aflu acum că era cât pe aci să avem un Minister Mihalache. Toată Camarila şi tot Guvernul au stat de capul Regelui să aducă pe ţărănişti la putere. Numai rezistenţa Regelui a înlăturat catastrofa. N-a vrut să audă de naţional-ţărănişti. În fine, după opt zile de zvârcoliri, s-a ajuns la formula remanierii, la „schimbarea la faţă" a Guvernului. Formula „salvatoare" a fost însă ţinută în aşa secret, încât nu numai Mihalache, care a fost la Rege în ajun, n-a aflat nimic, dar înşişi miniştrii „remaniaţi" n-au fost ţinuţi în curent. Marţi 23 februarie, Mircea Djuvara a primit toată dimineaţa, cu ifose, la Minister, luând angajamente de viitor — apoi la ora 11 s-a dus ca de obicei la Palat să lucreze cu Regele. Aghiotantul de serviciu l-a rugat să scuze pe Majestatea Sa, deoarece era foarte ocupată şi i-a spus că Regele îl va vesti când să vină. În timpul acesta decretele de remaniere erau deja pe masa Regelui! Înapoiat la Minister, bietul Djuvara a fost chemat pe la ora 12 la Preşedinţia Consiliului unde dulcele Gutză i-a pus în vedere că necesităţile momentului cereau

„o schimbare a feței Guvernului“! Între Ghighi și Gutză scena trebuie să fi fost savuroasă! Deși adânc jignit, Ghighi a primit să rămâie ministru fără portofoliu, *ca să plictisească pe Guță*!

Pivotul remanierii a fost intrarea lui Gavrilă Marinescu în Guvern. Dar lucrurile n-au mers așa ușor. Javra a refuzat, întâi, oferta pe care i-a făcut-o Tătărescu, sub pretext că nu vrea să se amestece în politică. Nu s-a supus decât ordinelor Regelui, considerându-se din acel moment în serviciu comandat — dar a pus totuși condiții la acceptarea sa, condiții pe care Regele le-a aprobat și pe care Tătărescu a trebuit să le înghită. Mai întâi a cerut să rămână și la prefectura Poliției. Apoi să nu ia parte la nici o acțiune politică a Guvernului, să nu apară pe banca ministerială la Cameră sau cel puțin să nu fie silit să ia cuvântul de pe ea (cred și eu!) și să se consacre exclusiv la reorganizarea Siguranței Statului și a polițiilor locale, care zice-se că ar fi în plină anarhie. Mai mult de 60% din funcționarii Siguranței Centrale ar fi afiliați Gărzii de Fier (?) și o proporție și mai mare de funcționari ai polițiilor locale ar fi simpli agenți electorali ai diverselor partide, mai ales ai celui liberal. Gavrilă Marinescu, purificatorul și reorganizatorul administrației românești! Toate sunt posibile în dulcea noastră țară sub domnia dulcelui nostru Rege! Îmi aduc aminte că un prieten al eroului nostru îmi povestea cum căpitanul sau maiorul Marinescu (gloriosul Gavrilă de astăzi) juca cărți toată ziua la restaurantul Ileana (B-dul Elisabeta) cu patronul birtului Grigore Ștefănescu, cu un anume Buzdugan, fotograf de pe Bulevard și cu Soare „bijutier“ din vecinătate, și cum soția birtașului a venit într-o zi cu o căldare de apă fiartă să opărească pe „domnii clienți“ care-i buzunăreau bărbatul. „Domnii clienți“ au scăpat pe fereastră, la timp. Astăzi, pokeristul Marinescu e stăpânul României, numitul Soare e „milioner“ cu automobil, iar Buzdugan „milioner“ cu case — căci domnul Gavrilă e un om bun la suflet și recunoscător. De averea lui să nu mai vorbim. Că noi ne mâncăm rușinea, e vina noastră — dar cum poate avea Regele încredere în „capacitatea“ unui asemenea caraghios?

Dealtmintreli toată acțiunea pusă la cale de remaniatul Guvern e un caraghioslâc. Dl Gavrilă e hotărât să nu se pună rău cu Garda de Fier, și a declarat-o, de frică să nu-i îngăurească burta. După ziarele de azi, măsurile Guvernului se vor reduce — le e frică la toți — la închiderea câtorva căminuri de studenți (înlocuindu-se căminurile prin burse, dintr-un fond de 30 milioane care s-a alocat în acest scop) și la *instituirea unui juriu universitar pentru judecarea profesorilor care s-ar deda în afară de cursuri la acte prejudiciabile siguranței Statului* (posibilitate de a exoflisi pe toți profesorii gardiști). Și mai e de văzut *cum* se vor aplica aceste măsuri, menite probabil să rămâie literă moartă.

La țărăniști e nemulțumire mare. La ultima convocare a *Delegației Permanente* au lipsit atâția, încât Mihalache s-a supărat foc și a amenințat cu demisia. Hotărât, Mihalache a ieșit nemulțumit din ultima lui audiență în care ar fi declarat Regelui că e în măsură să constituie un Guvern întregind partidul fie spre dreapta (Vaida) fie spre stânga (Iunian)[1], *după indicațiile Majestății Sale*. Majestatea Sa s-a mulțumit să spună că ar fi totdeauna bucuros să vadă reîntregirea Partidului Național-Țărănesc, dar n-a dat nici o indicație. De unde dl Jean a tras concluzia că nu e nici pentru întregirea la dreapta, nici pentru cea la stânga, nici pentru ce era la mijloc — bineînțeles în legătură cu un viitor Guvern! Dar s-au supărat foc, în partid, vrăjmașii lui Vaida pe de o parte și ai lui Iunian pe de alta! Madgearu țipa prin culoarele Camerei că nu admite trădare, iar Potârcă susura că va ști să împiedece porcăriile. Alt compartiment al caraghioșilor.

Dizolvarea Masoneriei a avut răsunet. După câte a venit să-mi spună Pangal, discursurile prelaților au fost inexact redate în *Universul*. Vor fi reproduse, așa cum au fost rostite, și pare că au fost foarte măgulitoare pentru masoneria noastră. Cuvintele aspre atribuite lui Cisar împotriva noastră („oile rătăcite care trebuie să revină la turmă“) au fost în realitate îndreptate către masonii din Marele Orient și către ai lui Sadoveanu. Sus, la Palat, efectul a fost excelent. De asemenea în cercurile naționaliste și de dreapta. Ziarele acestor cercuri salută cu mare bucurie „gestul“ făcut *de mine* (!?). În cercurile de stânga, nedumerire mare. Se întreabă toți pentru ce am făcut eu — *tot eu* ! — acest gest, și ce *înțelegere* e la mijloc? Lasă-i să creadă că e una!

Azi-dimineață a fost Lucă Sturdza la mine. A venit să mă sondeze dacă n-aș fi dispus să iau în mână „canalizarea“ Gărzii de Fier (el e gardist, fanatic — și tot atât de fanatică e nevasta lui) care reprezintă astăzi un curent pe care nici o măsură de poliție nu-l va putea stăvili.

[1] Vaida și Iunian trebuie să facă mare haz, dacă ar afla acest amănunt!

Am răspuns că da, dar că pentru aceasta ar trebui să am o însărcinare din partea Regelui, care nu-mi va da-o fiindcă: 1) Sunt un om cinstit și 2) nu sunt un prost. Or, Regele *vrea* să canalizeze curentul Gărzii de Fier, dar vrea să realizeze acest scop cu ajutorul proștilor — ca să le poată impune genialele sale vederi — și cu al lichelelor — ca să-și poată Camarila continua în liniște afacerile. Rândul meu nu va veni decât dacă, și când, Majestatea Sa va fi la „aman". E exact momentul care mi-ar conveni și mie, dacă voi mai fi în viață, căci slugă la dârloagă sunt hotărât să nu mai fiu.

Am profitat de Sturdza ca să amintesc lui Zelea Codreanu că i-am spus odată că mișcarea lui nu va putea reuși decât dacă va ține seamă de aceste trei imperative:

1) Să nu se lege cu nici un partid;

2) Să nu se încurce cu rablele și scursorile din vechile partide;

3) Să nu se bizuie pe apașii presei și pe gazetele traficanților de curente.

Până acum a respectat prima condiție, dar din nefericire *nu* pe celelalte două. Să bage de seamă, să nu-l mănânce păduchii.

Colonelul Angelescu, „retour de Rome", îmi povestește una bună a lui Lugoșianu. A închiriat pentru Legație o frumoasă vilă în spatele vilei Borghese, pentru care plătește o chirie de *80 000 lire* pe an. Cu consimțământul lui Titulescu a tratat cumpărarea acestui imobil și a încheiat următoarea frumoasă convenție: 2 000 000 lire, „cash" la facerea contractului și *100 000 lire* pe an, timp de 40 de ani! „Les affaires sont les affaires." Grigorcea, în trecerea lui pe la Minister ca secretar general a anulat convenția.

Jean Th. Florescu, ridicolul nostru ministru în Spania (în care?) a fost rechemat. Să ne întrebăm încă o dată de ce a fost numit?

Moravuri: la Senat un oarecare X a întrebat pe ministrul de Finanțe dacă e adevărat că se va concesiona distribuirea alcoolului — după modelul Discomului (tutunurile, sarea și chibriturile), întrebare la care ministrul a răspuns că are două oferte, una a d-lor Zissu și Aristid Blank, alta a d-lor general Manolescu (secătura cu casele naționale) și

Nicușor Miclescu — dar că e hotărât să le respingă pe amândouă (bine face). Dl Nicușor Miclescu, senator ales din mila Guvernului împreună cu Grigoraș Filipescu, s-a simțit jenat și a explicat *că d-sa era președintele Creditului Extern care merge prost, și că a făcut cererea ca să-l scape de faliment!* Frumoasă mărturisire! Va să zică, Discomul ca să scape de faliment pe Blank și Discom-alcoolul ca să scape Creditul Extern! Ce e grav, e că *Nicușor Miclescu e un om foarte cinstit,* nu un bandit ca Blank. Cât de jos a ajuns moralitatea publică în această țară, pentru ca un om cinstit să calce fără nici o jenă pe urmele unui escroc?

În Camera franceză mare dezbatere în jurul politicii Ministerului Blum. Frontul popular s-a dovedit intact, căci Ministerul a avut 361 voturi de încredere împotriva 215.

Creditele pentru rearmarea țării, votate de Parlamentul englez, pentru o perioadă de 5 ani se urcă la circa *un bilion și jumătate de lei*! Pentru aceeași perioadă noi am angajat *20 miliarde de lei*!! Și cu asta se laudă Tătărescu de doi ani, asta e marea operă de apărare națională pe care a desăvârșit-o marele Partid Național Liberal! O notă comică mai mult.

---

1 martie. — Ieri-dimineață s-a deschis cu mare solemnitate al XIII-lea congres agricol, în prezența Regelui. Trei discursuri lungi și searbede citite succesiv de dl Sassu, providențialul ministru al Agriculturii ad-interim, de dl Mândru președintele societății agronomilor, de dl Țipăianu (fostul meu subsecretar la Agricultură George Cipăianu), președintele congresului — și la sfârșit o scurtă cuvântare rostită de Rege, excelentă. Între altele criticând învățământul nostru agricol, Regele a spus: „Nu avem nevoie să formăm «agronomi, ci agricultori»! Ce păcat de omul acesta: cu cât bun simț și cu câtă înțelegere vorbește, și ce prost înfăptuiește! Dacă s-ar ține pe sfertul sfertului de câte spune, ce bine ar fi de noi și de țară! Congresul din anul acesta a fost organizat de „Societatea inginerilor agronomi" și e al 4-lea de la război încoace. De asta sunt buni agronomii, căci încolo corpul lor ne-a dat numai decepții. Avem două academii superioare de agricultură, un institut de cercetări monumental, ferme peste ferme, și producția agricolă a țării merge în continuu descrescând, cantitativ și calitativ. În schimb, domnii agronomi s-au constituit în corp tehnic cu lefuri speciale adecvate

corpului, s-au împroprietărit cu loturile cele mai mănoase și s-au îmbogățit prin tot felul de gheliruri, și — durere — prin tot felul de pungășii. Într-o acțiune de onoare, corpul inginerilor agronomi ar trebui dizolvat numaidecât.

Zelea Codreanu, căpitanul, a trimis o circulară formațiunilor sale, al cărui text denotă mult spirit politic. Circulara începe prin a constata că măsurile excepționale pe care Guvernul le plănuiește, nu sunt justificate prin frica de *dezordine* din partea Gărzii de Fier, ci prin spaima pe care a resimțit-o tocmai în fața *ordinei* în care s-au desfășurat manifestațiile din 11 și 13 februarie. Căpitanul protestează apoi împotriva învinuirii de complotare împotriva stării de lucruri existente și de acțiune subversivă și teroristă, învinuiri și bănuieli pe care Garda de Fier le respinge cu dispreț. Garda de Fier nu complotează și nu pregătește acțiuni teroriste: ea se mulțumește să convingă poporul românesc de necesitatea unei totale schimbări sufletești. Acțiunea de convingere prinde: când majoritatea poporului românesc va fi convinsă de necesitatea acestei schimbări, Garda de Fier va veni legal și automatic în fruntea Guvernului și-și va aplica programul său. Chiar dacă ar mai avea „Căpitanul" și alte gânduri ascunse, abilitatea declarațiilor sale nu poate fi contestată.

2 martie. — Vreme posomorâtă și rece, adevărată vreme de babe, deși babele trebuiesc numărate pe stilul vechi, sau dacă pe cel nou de la 14 martie încolo, cu 9 zile înainte de echinox.

Ziarele de azi aduc vestea unei brutale agresiuni împotriva rectorului Universității din Iași, profesorul Traian Bratu. Agresorii ar fi 3 studenți care au atacat pe Bratu în strada Toma Cozma, pe când se înapoia acasă. L-au lovit cu cuțitele în ceafă și în spate și i-au rupt urechea. Găsit fără cunoștință pe trotuar, rectorul a fost dus la Spitalul Sf. Spiridon unde profesorul Tănăsescu i-a pansat și recusut rănile. Viața lui nu e în pericol. Traian Bratu, fost președinte al Senatului, e fruntaș al Partidului Național-Țărănesc și la ultima conferință a profesorilor universitari din partid a propus măsuri pentru stăvilirea curentului gardist în Universități și pentru canalizarea tineretului spre ideologia democratică. Să fie asta cauza agresiunii? Dacă autorii ei sunt într-adevăr gardiști, au făcut-o din nou boacănă: în loc să doboare un gangster sau să lovească într-un șperțar cunoscut și antipatic, să zică lumea „bine au făcut!" au dat într-un om inofensiv și mai mult simpatic, așa încât — *dacă au făcut-o* — nu poate să-i aprobe nimeni, ci dimpotrivă să-i condamne.

Incidentul din Germania și Italia *e tot nerezolvat* și cu fiecare zi care trece situația nu se poate decât înăspri.

---

3 martie. — Împlinesc 66 de ani! Nu mă plâng de cei mulți înapoi — dar prea rămân puțini înainte! Mă simt încă în deplină putere, și rog pe Dumnezeu să-mi mai dăruiască câțiva ani, să am vreme să-mi pun toate în regulă — încolo, nu mai am nici o ambiție.

Stupidul atentat împotriva lui Traian Bratu — om mediocru și cumsecade — pare să fi fost de o brutalitate bestială. I s-a tăiat complect o ureche (găsită a doua zi, pe stradă, de poliție), i-a fost sfâșiată fața și ceafa și a primit și câteva lovituri de cuțit pe părțile toracice. Rănile nu-i pun însă în pericol viața, afară de cazul vreunei complicații prin infecție.

Reprobabilul fapt a avut natural repercuțiunea lui în Parlament, în Cameră și în Senat. N-am fost ieri la Cameră, dar citind azi-dimineață în ziare darea de seamă a dezbaterilor, față de gurile fetide care într-o incintă și în alta și-au vărsat veninul și frica, parcă tot aș prefera să fiu de partea celor care au lovit. Mai bine cu bestiile simpliste, decât cu șperțarii, cu escrocii și cu lașii. Telegrama lui Jean Mihalache, trimisă lui Costăchescu, e o mostră delicioasă de ce poate capul de lemn al țăranoiului de la Topoloveni. „Unde mergem?" (dacă n-ar fi scris aceste fatidice cuvinte m-aș fi spânzurat!) întreabă dl Jean pe Costăchescu, parcă Costăchescu știe, și poate să-i dea un răspuns!

Consiliul de Miniștri voinicoși s-a întrunit ieri-dimineață. Trâmbița lui Tătărescu a acoperit miorlăiturile doctorului Angelescu, și „echipa de sacrificiu" a luat următoarele formidabile hotărâri pentru salvarea „soțietății":

Aprobă închiderea vremelnică a tuturor Universităților și a Căminurilor studențești din țară.

Universitățile vor fi redeschise după reorganizarea lor potrivit noii legi pentru învățământul universitar.

Aprobă ca în legea depusă la Senat să se însereze un nou articol potrivit căruia se interzice studenților sub sancțiunea exmatriculării (frumos cuvânt, ce zici d-le Pisani?) să facă parte din vreun partid politic sau să participe la manifestări politice — obținându-se astfel (n-ar fi fost mai exact să se spună: „urmărindu-se astfel?") despoliticianizarea (frumos cuvânt și ăsta!) studențimii universitare.

Aprobă modificarea textului referitor la prohibițiunea portului uniformelor politice, în sensul unei mai complecte definiții a delictului.

Aprobă demersul Ministerului Cultelor, făcut în numele Guvernului către I.P.S. Patriarh, spre a sancționa participarea preoților la campaniile de ură și învrăjbire și care transformă biserica în armă de luptă politică. Autorizează pe ministrul Cultelor a aviza la măsurile pentru prevenirea acestor fapte.

Autorizează Ministerul de Interne să procedeze imediat la desființarea tuturor lojilor (săraca masonerie! „Elle ne méritait ni cet excès d'honneur, ni cette indignité" — căci de toate o fi făcut, numai politică nu) și a tuturor asociațiilor secrete de orice caracter.

Aprobă propunerile ministrului Industriei și Comerțului spre a face mai eficace ocrotirea muncii românești.

Aprobă măsurile elaborate de același Minister pentru controlarea trusturilor și cartelurilor și pentru împiedicarea abuzurilor lor în producția industrială.

După aceste energice și frumoase hotărâri, miniștrii au luat câte o țuică, ca să-și refacă puterile.

De ieri a început să sufle un vânt violent de la Nord-Est, atât de violent încât abia se poate înainta împotriva lui, iar astăzi dimineață ne-am deșteptat pe ninsoare mare. Ninge și viscolește ca în mijlocul iernii deși temperatura n-a coborât sub –3°. Împlinesc 66 de ani, și de când sunt n-am ieșit încă de ziua mea cu șoșoni. Ce e drept că n-am petrecut toate aniversările mele în România!

Domnii miniștri de Externe Eden (Anglia) și Krofta (Cehoslovacia) au făcut fiecare, drăguții de ei, câte un expozeu în Parlamentele lor respective. „Locuri comune" cu lopata, numai două idei originale, și noi: dl Eden a declarat că Anglia vrea pacea și dl Krofta că Mica Înțelegere e mai solidă ca oricând.

Cernătescu, subdirectorul Închisorilor, mi-a povestit cum s-au întâmplat lucrurile în adevăr, cu prilejul încercării Gărzii de Fier (notat la timpul său în aceste însemnări) de a libera pe legionarii deținuți la Văcărești, în dimineața zilei de 15 februarie. Băieții au venit într-adevăr, în două camioane, și au vrut să pătrundă în închisoare. În fața forțelor Armatei, care i-a întâmpinat, au renunțat însă să forțeze intrarea (în ce scop nu e lămurit nici azi, de aci versiunile contradictorii, unii afirmând că au vrut să libereze pe cei deținuți — versiunea poliției — alții că au vrut numai să le facă o vizită de încurajare (?) — versiunea cercurilor gardiste), și au început să negocieze cu directorul penitenciarului, încredințându-l că vor numai „să decoreze" (la orele 4 dimineața) pe camarazii lor, cu *decorația* creată de către Căpitan și menită să recompenseze „meritele" legionarilor[1]. Lucru de necrezut, directorul (pe baza căror instrucțiuni?) a încuviințat cererea. Deținuții gardiști, împreună cu camarazii lor din camioane au fost așezați în curtea penitenciarului, într-un „careu" înconjurat de toate părțile de trupă, care forma astfel un al doilea „careu" în jurul celui dintâi. Un preot — venit și el cu camioanele — a spus o scurtă rugăciune, apoi gardiștii toți s-au pus în genunchi, și cei deținuți au primit însemnele decorației. *În momentul în care gardiștii s-au pus în genunchi, au îngenuncheat și toți soldații și ofițerii.*

Pare că această solidaritate a Armatei cu gardiștii a speriat grozav stăpânirea (stupida stăpânire, care dacă n-a pus la cale această manifestare, a îngăduit-o și a înlesnit-o) și că a fost cauza tuturor incidentelor care s-au declanșat apoi în acea zi de luni 15 februarie: demisia lui Tătărescu, amânarea ședinței Camerei, Consiliul de Miniștri, declarațiile rățoite de a doua zi în Parlament (hotărâte în ajun) — precum și cauza inițială a remanierii ministeriale.

La țărăniști tulburări adânci. Maniu, care a venit în București, a plecat aseară refuzând să ia parte la ședința Delegației Permanente a partidului, ce se ține azi. Pretextul lui Maniu e că mandatul Delegației a expirat și că, Congresul — în care dl Iuliu are majoritatea[2] — trebuie să aleagă alta. Cauza adevărată e că dânsul socotește că politica palatistă pe care o duce Mihalache a dat greș, că Regele i-a păcălit pe

[1] Pare că această neloială concurență într-una din principalele sale îndeletniciri, a înfuriat pe Regele nostru împotriva lui Zelea Codreanu mai mult decât toate încurcăturile create Guvernului prin diferitele manifestații ale Gărzii de Fier.

[2] Maniu nu urmărește să debarce pe Mihalache, căci n-are destul curaj să apară pe față cu politica lui, dar nu i-ar displace să dea peste nasul câtorva oportuniști ca Potârcă, Călinescu și alții.

toţi[1], şi nu vrea să ia parte la nici un act de conducere al partidului cât timp politica *lui* nu nu va fi recunoscută ca bună şi adoptată de *toţi*.

4 martie. — Deşi viscolul n-a încetat încă, s-a potolit mult. Zăpadă n-a căzut decât în Estul şi în Nordul ţării; în Oltenia şi Banat a plouat. În Bucureşti a nins şi azi-noapte. Temperatura −1°.

Guvernul a purces la aplicarea măsurilor de ordine, hotărâte în ultimul Consiliu. A închis ieri Universităţile, în care domnea o linişte desăvârşită, a închis căminurile şi a trimis pe studenţi la vetrele lor. Mii de propagandişti au plecat astfel pe spesele Statului să adune lumea în jurul crezului lui Zelea Codreanu! Aici în căminuri, oricât s-ar fi agitat, oricâte manifestaţii s-ar fi făcut pe străzi, consecinţele ar fi fost minime: Bucureştiul e obişnuit cu toate şi lumea e deja otrăvită prin acţiunea atâtor negustori de toxine sociale.

Culmea neobrăzării o reprezintă o scrisoare ditirambică şi trufaşe adresată Patriarhului de dl ministru al Cultelor, Iamandi, scrisoare prin care cere, în numele Guvernului, intervenţia energică şi imediată a primului nostru chiriarh pentru lepădarea preoţimii de acţiunea naţionalistă de dreapta. În ce hal a ajuns această ţară, ca să merite ruşinea să-şi vadă apărată ordinea materială de un şperţar ca Gavrilă Marinescu şi pe cea morală de o haimana de beţiv ca Iamandi? Să ne mai mirăm de gestul Regelui, care a numit ieri pe peştele de Urdăreanu mareşal al Curţii Regale?[2] Ne-am înfundat atât de adânc în mocirlă, încât nici dracul nu ne va mai putea scoate.

Măsurile de ordine luate de Guvern au ocupat o bună parte din şedinţa Camerei de ieri. „Şi-a mai spus încă o dată cuvântul" Goga, au mai lătrat Gh. A. Cuza, miniştrii Iamandi, Nistor şi Valer Pop şi toate s-au petrecut întocmai ca la cafenea. Bătaie de joc pe spesele şi pe spinarea ţării.

---

[1] Mihalache chemase acum pe Maniu la Bucureşti, fiindcă trebuia să se schimbe numaidecât Guvernul şi Partidul Naţional-Ţărănesc să fie adus la putere. Mihalache a rămas cu iluziile, şi Maniu cu convingerile lui.

[2] Până acum era numai vice-mareşal. Destul de trist şi aceasta.

Ieri — dimineaţa şi seara — s-a întrunit Delegaţia Permanentă a Partidului Naţional-Ţărănesc. Şedinţa a fost consacrată urechii d-lui Traian Bratu. „Partidul"a protestat împotriva „violenţelor săvârşite", a declarat că n-are nici o încredere în acţiunea Guvernului dar că totuşi nu va face acestuia dificultăţi pentru aplicarea măsurilor plănuite[1] sub auspiciile gheşeftarilor de la Paris şi sub înrâurirea agentului Boncour, însărcinat cu afaceri al Franţei care îndrăzneşte să se amestece în politica noastră internă, bineînţeles fără să provoace susceptibilitatea apărătorilor *demnităţii noastre naţionale*. *Le Temps* şi ziarele „democratice" din Franţa au şi început să ducă o campanie pentru succesiunea ţărăniştilor la Guvern. Franţa vrea cu tot preţul să devină odioasă la noi. Va reuşi.) — şi a hotărât convocarea Congresului pentru ziua de 4 aprilie.

Pe frontul spaniol, roşii au avut un mic dar netăgăduit succes din direcţia Toledo, şi ameninţă pe naţionalişti cu tăierea comunicaţiilor între acest oraş şi Madrid.

Un nou polemist de forţă pe orizontul presei româneşti: Manoilescu. A scris azi în *Buna Vestire* (gazeta pe care Dragoş Protopopescu o scoate cu banii lui) un articol remarcabil asupra lui Maniu. De mâna întâi. Mai scrisese acum câteva zile unul asupra lui Titulescu, excelent şi el. Păcat de talentul lui, căci omul e cu totul inutilizabil şi nu va lăsa decât silueta unei „brillante fripouille".

---

5 martie. — Dl Cancicov, gingaşul nostru ministru de Finanţe s-a înapoiat ieri de la Paris unde a stat numai 24 de ore ca să semneze prelungirea acordului de detentorii francezi de rentă română, pentru plata cuponului, acord încheiat sub ministrul Slăvescu şi reînnoit din an în an. Acordul a fost semnat şi de data asta pentru un an, în aceleaşi condiţii ca cel expirat, cu singura deosebire că pentru rentele 4% s-a urcat cota de plată a cuponului de la 42 la 46%. Pentru rentele 7 şi 7½ la sută a rămas cota de 65%. Cu detentorii englezi, nu s-a încheiat încă nici un

---

[1] O „sfântă alianţă" pare să se fi încheiat între cele două mari grupări de şperţari (Partidul Liberal şi cel Naţional-Ţărănesc.

acord fiindcă aceştia aşteaptă judecata arbitrală de la Haga sorocită pentru ziua de 8 martie. Ca avocat pentru acest proces, România a angajat, ca şi Neguţul Abisinici, pe licheua de Jéze. Deşi obosit de drum, dl Cancicov a luat ieri parte la Cameră la comisia bugetară (prima şedinţă pentru examinarea bugetului general) la o discuţie destul de vie asupra finanţelor Statului. Au luat cuvântul Madgearu, Iunian, şi cu mine. Deşi bugetul se prezintă contabilistic echilibrat, am arătat că el e în realitate deficitar fiindcă nu s-au înscris într-însul toate cheltuielile necesare funcţionării organismului nostru de Stat, şi că mai bine ar fi un buget sincer, în care s-ar oglindi toate nevoile Statului ca şi mijloacele sale de acoperire, măcar că bilanţul s-ar încheia printr-un deficit. Asupra acestui deficit ministrul a fost de acord cu mine şi l-a *mărturisit*, obiectând numai că un asemenea deficit mărturisit n-ar putea fi acoperit decât pe cale de împrumut, şi un împrumut, fie intern, fie extern, n-ar putea fi contractat în conjunctura actuală. Degeaba i-am obiectat că *deficitul tot va fi*, şi că mărturisit sau nu, tot va trebui să fie acoperit. Dl Cancicov preferă să-şi fure căciula, ca un bun român ce e, cu tot *covul* din coada numelui său.

Vizitat ieri delicioasa vilă pe care Nae Ionescu a sfârşit-o aproape, la Băneasa. Mi-a rămas inima la ea. Inteligent băiat! Ceea ce n-am putut realiza eu într-o viaţă de om relativ bogat, a realizat el, cu degetul în gură, în câţiva ani!

Cu atentatul împotriva lui Bratu, ancheta judiciară bate apa în piuă. Nae pretindea ieri că atentatorii ar fi trei servitori de la Universitate concediaţi de Bratu fără să le plătească leafa. Pare totuşi că sunt studenţi, dar studenţi din lepra tagmei, şi în nici un caz îndrumaţi de conducătorii lor. Garda de Fier a dat un comunicat prin care declară că nu a avut nici o cunoştinţă despre agresiunea de la Iaşi, şi că dacă cumva s-ar dovedi că atentatorii sunt înscrişi în Gardă, va dizolva imediat formaţiunea locală vinovată de lipsă de supraveghere a membrilor ei. Cenzura a oprit publicarea acestui comunica *care nu a putut să apară în nici o gazetă*.

Noua lege pentru reorganizarea Universităţilor, în discuţie la Senat, a întărâtat prin caracterul ei poliţist şi printr-o anumită desconsiderare

a autonomiei universitare, pe toţi domnii profesori ai facultăţilor noastre, mai ales pe cei de la Drept, care au şi adresat Ministerului Instrucţiunii un protest drastic. Se zice că Guvernul n-a închis Universităţile decât pentru a împiedica o solidarizare între profesori şi studenţi, pe temeiul acestei legi, şi manifestaţii neplăcute. Se mai zice, în consecinţă, că Universităţile vor fi redeschise îndată după votarea legii. E probabil că noua orânduire a Universităţilor nu se va face cu uşurinţă, şi că pe lângă proteste vor fi şi manifestări, după înapoierea studenţilor.

Guvernul, până sus la Rege, dă toate aparenţele că trăieşte sub teroare. Frica mare e să nu pătrundă „gardismul" adânc în Armată. Şi fiindcă Prinţul Nicolae, soţ neizbăvit şi nemulţumit, mârâie întruna, şi ar putea fi un punct de realizare a răzvrătiţilor, se pune la cale trimiterea lui peste graniţă. Dl Gutză Tătărescu, rândaş disciplinat, i-ar fi adresat o scrisoare în acest sens. Prinţul ar fi înjurat de m. primind-o, şi a răspuns că e încă în convalescenţă (a avut scarlatină) şi că va răspunde mai târziu.

Madgearu mi-a povestit ieri la Cameră cum a ajuns Urdăreanu la Palat. Târâie-sabie prin localurile de petrecere ale Bucureştiului, a fost întâlnit într-o seară de d-na Lupescu la Colonade. Nu-l cunoştea. A întrebat pe Puiu Dumitrescu cine e şi l-a însărcinat să spună sclivisitului i oltean să o poftească la dans. Peştele s-a repezit bineînţeles pe ocazie, şi pe când dansau, trup la trup, dama de cupă a fost sensibil impresionată de virtuţile lui „Ernestică". A doua zi Ernestică era numit aghiotant regal, şi din dans în dans a ajuns spre ruşinea Curţii, mareşal. Madgearu garantează autenticitatea anecdotei. O fi fost?

Depeşele de azi, din izvor naţionalist, anunţă complecta desfacere a Guvernelor din Valencia şi din Barcelona. De crezut sfertul; probabil că ştirile sunt date ca să compenseze pe cele de ieri, de pe front, favorabile roşilor.

---

6 martie. — Dl Iorga se agită, dl Iorga cere concedii, dl Iorga polemizează cu dl Stoicescu, rectorul Universităţii, fiindcă acesta nu-i scrie

destul de respectuos. Dl Iorga dă demisia pe 1 april (sic) fiindcă e jignit în demnitatea d-sale; dl Iorga primeşte scrisori de la dl ministru Angelescu, de o scârboasă platitudine. Toţi umblă cu zăhărelul după „marele cărturar" în realitate „marele clănţău", şi caută fiecare să tragă de partea lui pe acest ilustru paranoic care vorbeşte într-una şi pretutindeni, dar pe care nu-l mai ascultă nimeni. Furios pe Giurescu, care a ridicat laba în Cameră pe capul lui (acuzându-l că vrea să transforme pe „zidani" în plugari români), paranoicul cere lumii întregi certificate de admiraţie şi sărbătoriri. Le cere Guvernului, le cere Academiei, le cere Camerei şi Senatului, le cerşeşte pe uliţă de la fiecare. Ce e mai trist e că le obţine. Nu se sfârşeşte odată şi cu caraghiosul acesta?

La Paris au fost două zile panică, s-a crezut într-o nouă devaluare a francului. Leonică Blum publică însă un comunicat întortocheat din care rezultă numirea unei comisii speciale pe lângă Banca Franţei care să supravegheze şi să reglementeze schimbul francului în spiritul acordului tripartit (?) din august trecut (cu Anglia şi cu Statele Unite). Ca o mare măsură monetară comunicatul anunţă că restricţiile de control pentru cumpărarea aurului de către Banca Franţei au fost suprimate, vânzarea aurului către Bancă devenind liberă. „Et après?" Comunicatul mai anunţă un mare împrumut intern pentru armament. Subscripţia va începe luni 8 martie. Se garantează pentru titlurile subscrise actuala paritate aur a francului. Cupoanele vor putea fi plătite şi în livre engleze şi în dolari. E o mare mărturisire a slăbiciunii valutei naţionale, această din urmă clauză a noului împrumut. Cumpărarea liberă a aurului de către Banca Franţei maschează, de fapt, o devaluare cel puţin faţă de valuta aur a francului. Într-adevăr în momentul devalorizării din august trecut se stabilise că aurul va fi cumpărat de Banca Franţei tot pe vechiul curs în franci; această măsură a avut drept efect, cu toate interdicţiile oficiale, fuga aurului din Franţa. S-a luat atunci o nouă măsură în virtutea căreia s-a adăugat la vechiul preţ al aurului, cota de devalorizare. Acum se face un al treilea pas, lăsându-se cumpărarea aurului liberă, adică pe cursul pieţei, mai ridicat. Astfel în 3 etape, puterea de achiziţie de aur a francului a fost succesiv micşorată. E o devaluare mascată, nu încape îndoială, şi într-o bună zi va veni şi devaluarea formală pentru punerea la punct a monedei fiduciare faţă de contravaloarea ei în aur.

Ieri la ora 6, consfătuire a majorităţilor convocată de Dinu Brătianu ca să mai întărească sufletele „băieţilor" adânc zdruncinate prin toate păţaniile Guvernului din ultima vreme, păţanii ce ar fi dărâmat orice Guvern cinstit. Lucru ciudat, Tătărescu n-a asistat la şedinţă, iar nenea Dinu n-a spus decât un lucru interesant, dar puţin indicat ca tonic al şovăitoarelor conştiinţe, anume că partidul nu mai are decât foarte puţin de stat la Guvern.

La incidentul cu miniştrii străini, pare că s-a ajuns la o înţelegere între Guvern, zişii miniştri şi Guvernele lor — dar d-lor Tătărescu şi Antonescu le e frică să vină cu formula înaintea Parlamentului, atât de glorioasă e pentru amorul nostru propriu! Ieri toată ziua Antonescu a „pertractat" cu reprezentanţii partidelor din opoziţie recalcitrante în această chestie (partidele democratice) în vederea unei primiri liniştite a aranjamentului.

Generalul Antonescu dezminte categoric zvonul demisiei sale din Armată, care a circulat cu insistenţă zilele trecute. Nu numai că nu demisionează, dar va fi foarte probabil numit în curând comandantul Corpului de Armată de la Chişinău.

---

10 martie. — Berlin. Plecat din Bucureşti în ziua de 7 martie, am sosit la Berlin — unde am fost chemat la o consfătuire privitoare la Societatea Bancară Română — a doua zi seara. După cum se ştie 90% din acţiunile Societăţii Bancare sunt în mâinile lui *Dresdner-Bank*, aşa încât o înţelegere cu conducătorii acesteia era necesară pentru încheierea bilanţului pe 1936 — primul într-adevăr satisfăcător, de la întemeierea băncii noastre, în ajunul crizei, în 1929 — şi pentru distribuirea beneficiilor.

Călătorie searbădă, o jumătate de zi prin Moldova şi o zi întreagă prin Polonia şi Germania printre meleaguri amorţite încă de iarnă. Zăpada topită pretutindeni, dar încă nici o licărire de viaţă. Abureala pământului şi o uşoară ceaţă nu adăugau nici un farmec priveliştilor posomorâte, dimpotrivă. De la Breslau înainte, ninsoare destul de deasă şi un vânt rece dinspre Rusia ne-au însoţit până la Berlin. La Berlin, de la sosirea noastră şi până azi, frig, fulguieli de zăpadă şi vânt. Trei zile neplăcute ca temperatură.

Am găsit Berlinul — unde nu mai călcasem de 5 ani — liniştit dar fără chef. Poate să fie şi influenţa vremii. Mişcare destulă, pe stradă şi prin prăvălii, dar străini mult mai puţini ca în 1932. Nivelul hotelurilor, teatrelor şi restaurantelor de lux scăzut din punctul de vedere al eleganţelor. Euforia şi entuziasmul pe care le constatasem în august şi septembrie trecut în regiunea Frankfurtului şi a Renaniei nu le mai întâlnesc în Berlin. Lumea e mai rezervată şi consensul în jurul regimului nazist nu-mi pare aci atât de unanim ca în Germania de Sud. Rezervă multă şi chiar critică faţă de „partid", ai cărui „dei minores" abuzează de putere în folosul procopsirii lor. Nici faţă de ovrei, nu se poate constata la Berlin acelaşi antisemitism feroce ca în Sud. În lumea financiară şi a afacerilor e mai multă teamă faţă de regim, decât convingere. Göring e încă foarte popular, Goebbels deloc. Prestigiul şi popularitatea personală întrucât priveşte pe Hitler sunt însă neatinse. Führer-ul e omul providenţial chiar pentru cei care critică partidul. Şi cum ar putea fi altfel când acest om a redat Germaniei demnitatea naţională şi încrederea în viitor? I-a redat unitatea sufletească, şi un optimism viguros ajută poporul să treacă prin greutăţile momentului în aşteptarea unor zile mai bune[1]. Dealtmintreli, situaţia straturilor muncitoare e mult mai bună de cum a fost înainte de regimul hitlerist. Şomajul a scăzut cu aproape 80%, salariile sunt ridicate şi bani mulţi circulă. E drept că în ultimii doi ani, din cauza deficienţei materiilor prime şi din a conjuncturii generale monetare care au comprimat exportul, producţia industrială a Germaniei a scăzut cu 7,5%. Dar în alte ţări această

[1] Puţini conducători politici pot înregistra în Europa succese atât de însemnate pe terenul politicii internaţionale şi naţionale, ca Hitler. Reamintesc aci, că în mai puţin de doi ani a izbutit să realizeze: *În mai 1935*, denunţarea definitivă şi totală a clauzelor restricţiilor de ordin militar ale Tratatului de la Versailles, ceea ce a avut drept rezultat *re-crearea Armatei şi Marinei germane*, imediat puse pe un picior superior celui dinainte de 1914.

În iunie 1915, acordul naval cu Anglia care a dat Germaniei stăpânirea peste Marea Baltică.

În martie 1936, ocuparea militară a zonei Renane neutralizată prin tratatul de pace, ocupare bruscată şi hotărâtă unilateral, fără altă reacţie din partea Franţei decât câteva răţoieli fără consecinţă, o conferinţă ratată la Londra şi constatarea sfârşitului înţelegerii de la Locarno. Tratatul de la Versailles şi „girul" de la Locarno, s-au dovedit o dată mai mult ca neputincioase faţă de o acţiune de coerciţie a Germaniei.

În august şi septembrie 1936, recunoaşterea universală (cu Franţa în fruntea naţiunilor) a puterii şi a formidabilei organizaţii germane, cu prilejul Olimpiadelor de la Berlin.

În noiembrie 1936, denunţarea clauzelor fluviale şi a celor privitoare la restricţia circulaţiei vaselor de război prin canalul de la Kiel.

În fine în februarie 1937, ridicarea ultimelor ipoteci luate în favoarea învingătorilor din 1918 prin Tratatul de la Versailles: re-etatizarea căilor ferate germane şi suprimarea ultimelor măsuri (mai mult pe hârtie decât reale) privitoare la funcţionarea Reichsbankului.

scădere a fost mult mai mare şi este larg compensată prin sporul industriilor de armament şi prin imensele lucrări publice în curs. Straturile de jos ale poporului trăiesc bine, privaţiunile rămânând apanajul claselor de mijloc care în mare parte nu şi-au găsit încă echilibrul în noul regim.

Gazetele locale nu sunt foarte interesante, căci, deşi o adevărată cenzură nu există, nu se poate scrie decât „sub inspiraţia" birourilor oficiale de propagandă externă şi internă. Astfel despre incidentul cu miniştrii străini de la Bucureşti nu s-a publicat nimic. Telefonic, prin Bancara am aflat că şedinţa Camerei, pentru împăcarea lucrurilor, care trebuia să aibă loc luni 8 martie a fost amânată cu 24 de ore. N-am încă nici o informaţie asupra celor întâmplate ieri.

Ziarele germane comentează în diferite feluri — în general fără multă simpatie — descoperirea aşa-zisului complot împotriva lui Horty, care nu e în realitate un complot ci o adevărată mişcare dictatorială de dreapta dusă de un deputat Marton (supranumit „Mussolini unguresc"!), mişcare ce pare destul de serioasă, deşi ştirile sunt contradictorii, şi lipsite de claritate. În tot cazul, se pare că Guvernul nu încearcă împotriva noului curent „la manière forte" căci Marton şi adepţii lui n-au fost arestaţi. Probabil însă că Horty nu va fi clintit, căci e stăpân pe Armată.

La Paris, francezii au dat luni drumul marelui împrumut pentru reînarmarea ţării. Rezultatele nu se pot prevedea încă.

Amicul Filip îmi trimite un număr din *Universul* (cel apărut marţi dimineaţa) cu un articol în prima pagină în care Stelian Popeşte mănâncă foc şi dă flăcări pe nas: Guvernul a oprit zilnica publicare a rubricii; *Cine sunt*? şi *Ce vor*? rubrică în care monitorul Popeştelui înşira de luni de zile numele tuturor evreilor de la *Adevărul, Dimineaţa* şi *Lupta*. Popeştele protestează, ca orice vajnic ţiitor de tarabă, împotriva acestui atentat în contra naţionalismului integral cristalizat în persoana sa. În fond Guvernul a avut dreptate şi singura mea mirare a fost totdeauna că cenzura tolera asemenea publicare, care, prin tonul ei de aţâţare constituie un element de învrăjbire în plus în folosul tirajului *Uni-*

versului dar câtuşi de puţin în al doctrinei naţionaliste. Aceasta nu se poate impune în politica noastră decât în afară de excesele extremiste, şi mai ales în afară de speculaţiile de tarabă.

Acelaşi număr din *Universul* reproduce şi lungul discurs cu care Patriarhul Miron a deschis sesiunea extraordinară a sfântului Sinod, convocat pe urma scrisorii sfântului Iamandi, ca să ia măsuri împotriva preoţilor amestecaţi în propaganda Gărzii de Fier. Discursul e o lungă peltea. Patriarhul se învârteşte în „zbor planat" pe deasupra chestiunii, preamăreşte rolul Bisericii în îndrumarea naţională, mai ales în ţinuturile alipite (recte Transilvania), *revendică, ca consecinţă pentru cler, dreptul de a se amesteca în politică întrucât aceasta nu se îndepărtează de la marile probleme de ordin obştesc*, şi se declară în fine de acord cu Guvernul că preoţii n-au ce căuta la sfeştaniile şi luările de jurăminte în cadrul special (?) al partidelor politice. Concluzia: o comisie, cu Bălan în frunte a fost numită ca să propună măsuri practice pentru o îndrumare mai sănătoasă a clerului. Patriarhul a avut însă grijă să arate că Biserica nu dispune de organe de informaţie şi de disciplină, *fiindcă Guvernul a suprimat diurnele comisiunilor de supraveghere eparhiale!!!* „Tout cela finira en queue de poisson" — căci sfinţitele feţe bisericeşti vor, vădit, să menaieze şi capra şi varza!

---

11 martie. — Vizitat azi Kaiser-Friederichs Museum. Admirabil clasament şi excelentă punere în valoare a picturilor după metoda pusă la cale de Bode. Deşi operele expuse nu sunt poate atât de impresionante ca în alte muzee mari, colecţia de la Berlin înfăţişează pentru şcolile italiene şi olandeze „un tot", poate mai instructiv ca altele mai bogate. Am rămas încântat de două portrete (un călugăr tânăr şi o damă bătrână) de Goya, care-mi scăpaseră în ultimele mele vizite la Berlin. Poate că sunt de achiziţie recentă. Trecut repede şi prin monumentalul muzeu al antichităţii, în care altarul de la Pergamon şi ceramica asiriană continuă să constitue „numerele" cele mai interesante ale „exibiţiunii".

Petrecut seara de ieri (de la ora 7 la ora 11¾!) la teatrul de Stat (fostul *Königliches Schauspielhaus*). Se juca Richard al III-lea, al lui Shakespeare, în traducerea lui Schlegel cu Werner Krauss in rolul degeneratului Plantagenet. Reprezentaţie remarcabilă cu o punere în scenă ultra-modernistă, cu decoruri aproape inexistente şi cu o inovaţie: diferitele tablouri (nenumărate în această piesă a lui Shakespeare!) sunt aproape concomitente, scenele diferite desfăşurându-se dinaintea ochilor spectatorului prin pereţi străvezii, care marchează numai cadrul diferitelor încăperi în care se leagă acţiunea. Krauss a realizat un tip foarte realist al lipsitului de scrupule Richard — poate discordante faţă de înfăţişarea unui Rege al Angliei. Reprezentaţie lungă, obositoare, dar interesantă.

---

12 martie. — Comnen s-a înapoiat aseară de la Bucureşti. Incidentul cu miniştrii străini a luat în fine sfârşit marţi după-amiază. Întârzierea a fost pricinuită din cauza neînţelegerilor din partidul liberal. Nenea Dinu s-a arătat intransigent în ultimul moment şi nu s-a mulţumit cu textul convenit între Victor Antonescu şi reprezentanţii Germaniei şi Italiei. Pentru satisfacerea Vestalelor Demnităţii Româneşti, s-a mai schimbat o vorbă pe aici, o virgulă dincolo, şi în fine ministrul nostru de Externe a putut să se prezinte înaintea Parlamentului cu un text caraghios, după rodomontadele lui Tătărescu. În locul *regretului* Guvernelor de la Berlin şi Roma admis în textul iniţial, *regret* privitor la gestul uşuratic al miniştrilor celor două State, s-a admis cuvântul *regretabil* cu referire la *întreg incidentul*. Şedinţa n-a avut loc în bibliotecă, „privatium", cum se plănuise la început; ministrul a citit „notele" celor doi reprezentanţi diplomatici în şedinţă publică; în Cameră şi în Senat. Bineînţeles Tătărescu n-a venit să-şi primească palma în public. Opoziţia (chiar naţional-ţărăniştii prin glasul lui Armand Călinescu în Cameră şi al lui Gafencu în Senat) a fost foarte convenabilă. Toţi oratorii care s-au succedat la tribună şi-au exprimat mulţumirea că relaţiile noastre cu Germania şi Italia ies neatinse dintr-un incident provocat mai mult prin lipsa de tact a primului ministru decât prin greşeala miniştrilor străini — şi s-au mulţumit să lovească greu în Guvern şi mai ales în dl Guţă, tristul succesor al atâtor oameni dibaci în conducerea politicii noastre externe.

În fine „tout est bien qui finit bien". Înainte de plecare Comnen a văzut pe Rege care l-a însărcinat să spună la Berlin că *incidentul a fost mai serios decât au crezut unii, şi că ar fi bine ca asemenea manifestaţii neprotocolare să nu se mai întâmple*. În acelaşi timp, l-a însărcinat să mai spună *că dânsul rămâne neschimbat în intenţiile pe care le-a făcut deja cunoscute la Berlin* (prin Malaxa ?).

Malaxa, căruia s-a acordat de Rege şi de Guvern concesiuni mari pentru fabricarea de muniţii şi de anumite piese de armament (maică, ce afaceri!) a venit acum câtva timp să comande „maşinării" pentru aceste fabricaţii, în Germania. A mers direct la Göring şi a obţinut concursul lui nelimitat[1]. Poate că cu acest prilej, să fi făcut subdictatorului german declaraţii speciale din partea Regelui, în sensul celor raportate în aceste însemnări cu prilejul diferitelor declaraţii şi propuneri făcute de Hitler prin Gh. Brătianu şi Comnen.

Făcut azi o lungă vizită lui Schacht cu care am vorbit economie generală şi monetară. Am evitat preciziuni germano-române pentru acelaşi motiv pentru care am renunţat să văd pe Hitler sau pe Göring: nemţii ne-au vorbit clar şi răspicat, acum e rândul nostru să răspundem, *şi socotesc că n-a sosit încă momentul.* Nu cred că e nimerit, chiar pentru un om lipsit de responsabilitate oficială ca mine, să se angajeze pe o cale pe care nu putem călca încă, şi care trebuie rezervată politicii noastre de mâine. Schacht e nu numai foarte inteligent, dar cunoaşte şi oamenii bine. Pe Mitiţă Constantinescu, pe care l-a întâlnit o singură dată la Basel, l-a cântărit cum trebuie[2]. Schacht îi va întoarce vizita la Bucureşti în septembrie. Dea Dumnezeu să nu-l mai găsească în scaun!). Ne-am despărţit mai prieteni, cu atât mai mult cu cât i-am adus o sticlă de ţuică veche, pasia lui.

Vremea s-a îndulcit mult, plouă.

Făcut cunoştinţa şi luat masa ieri-seară cu d-nii Wohltat, Puhl şi Soltan colaboratorii intimi ai lui Schacht şi degetele mâinii lui drepte. Impresie foarte slabă care se poate rezuma în propoziţiunea următoare: noroc pentru oamenii în serviciul unui Stat puternic — pot să-şi plătească luxul să fie mediocri, chiar în posturi însemnate, maşina merge singură.

---

[1] Fabricile germane au cerut pentru comenzile lui Malaxa garanţia Reichului. Acesta la rândul lui a cerut o contragaranţie bancară prin Dresdner Bank. Aceasta, nevoită să o dea, a pus în mişcare Societatea Bancară. Negociem în momentul de faţă această afacere care se urcă la peste 400 milioane lei.

[2] Mitiţă guvernatorul va veni în aprilie la Berlin (după câte mi-a spus Comnen).

13 martie. — Ieri după-amiază mare şedinţă la Wirtschafs-Ministerium (Schacht) pentru afacerile Malaxa. Opt domni prezenţi cu Soltan în frunte. Nemţii au început prin a spune că au cu afacerile în România o experienţă care nu-i prea încurajează să se angajeze în afaceri noi. Afacerile se concretizează în contracte şi în obligaţiuni de plată. Românii nu respectă contractele şi nu plătesc la scadenţă. Au citat în sprijinul tezei lor afacerea lui I.G. Farben (furnituri de medicamente) care mai aşteaptă şi azi plata mărfurilor livrate de ani de zile şi chiar afaceri particulare ale lui Malaxa (maşinării pentru fabrica lui de locomotive), care se află şi astăzi deschis pe piaţa germană cu sume importante. „Dl Malaxa, spunea dl Soltan, nu plăteşte şi vine şi ne spune *că ne dă petrol.* Asta e altă chestiune. Acum vrea să facă comenzi pentru utilajul uzinelor de armament pe care le instalează; dar dacă nu va plăti, cum rămâne Reichul, cu garanţia pe care trebuie să o dea industriei germane?"

Situaţia noastră era grea, căci nu voiam nici să discredităm definitiv pe Malaxa, nici să luăm asupra noastră răspunderea corectitudinii şi bunei lui credinţe, pe care — între noi — le consideram dubioase! Am început prin a pune la punct chestiunea cu neplăţile Statului român, şi am arătat că rea voinţă n-a fost, ci numai neputinţă. România şi-a plătit regulat toate datoriile câtă vreme a avut cu ce. Când n-a mai avut, n-a mai plătit spre marea ei supărare, cum au făcut şi alte State. Această aluzie la carenţele de plată ale Germaniei a făcut să surâdă pe nemţi. Le-am explicat mai departe, că acum situaţia economică şi financiară s-a îmbunătăţit în România, şi cum bunăvoinţă a existat întotdeauna, vom putea face faţă de acum înainte la angajamentele pe care le luăm, mai ales pentru apărarea naţională, fonduri speciale fiind depuse în acest scop la Banca Naţională. Nemţii au convenit că situaţia din România, pe care o cunosc foarte bine, s-a schimbat — şi au admis şi ei că trebuie făcută o distincţie între angajamentele noastre de plată până la 1935, şi cele de la acea dată încoace. Cum cunosc prea bine şi situaţia lui Malaxa, şi cum le e frică (şi au dreptate) ca şmecherul să nu dispună în alte investiţii sau plăţi sumele pe care Statul român i le-ar vărsa pentru investiţiile în uzinele de armament, dl Soltan, în înţelegere cu noi a hotărât următoarele:

1) Nici un credit lui Malaxa pentru comenzile şi afacerile lui personale;

2) Credit, cu garanţia Reichului, pentru comenzile privitoare la uzinele de armament, dar cu condiţia ca vărsămintele Statului român să nu

se facă prin Malaxa, până la concurenţa sumelor de plată în Germania, ci direct industriei germane, prin Bancara şi Dresdner Bank.

Am convenit să intervin în acest sens pe lângă Tătărescu îndată după înapoierea mea la Bucureşti. Cecropid, noul director al Bancarei, a dus foarte frumos negocierile cu Soltan şi a făcut cea mai bună impresie asupra neţilor.

---

14 martie. — Duminica fiind o zi searbădă la Berlin, m-am dus cu Cecropid să văd oraşul *Brandenburg*, leagănul măririi Prusiei, la 60 kilometri de metropolă. Drumul trece prin Potsdam şi trenul a străbătut distanţa într-o oră, strecurându-se printre lacurile pline de farmec pe care Have-ul le umple pe rând cu apele lui domolite şi limpezi.

Înconjurat din toate părţile de apă, Brandenburgul, oraş de peste 50 000 locuitori, se întinde pe cele două maluri ale Havel-ului şi pe o insulă. Apele fiind însă în momentul de faţă revărsate, orăşelul luase aspectul unei improvizate Veneţii în luptă cu valurile. Din mărimea trecutului n-a rămas aproape nimic. Nici o urmă despre începuturile viitorilor potentaţi, care s-au instalat la Berlin de cum a început puterea lor să crească. Singura mărturie a importanţei de odinioară o aduc cele 5–6 biserici din secolul al XIII-lea şi al XIV-lea, „revizuite" în al XV-lea, şi încă şi de atunci încoace. Cea mai interesantă e catedrala (domul) şi Nikolaikirche, amândouă mai vechi, în forma lor actuală. Domul, în stil gotic din primele vremuri ale ogivei, ne înfăţişează o faţadă elegantă, cu foarte puţine ornamente (figurate) de piatră ce taie ogiva micului portal, şi îi dă viaţă. Un turn cu proporţii nemeritate. O criptă frumoasă ale cărei bolţi aşezate pe coloane scurte, cu capiteluri sculptate abia desenează unghiul ogivelor, aşa încât curbele au încă farmecul clădirilor pregotice. Nikolaikirche, mai veche, se prezintă încă ca o clădire romanică. Sfânta Catharina e cea mai arătoasă dintre toate bisericile oraşului. Proporţii bune interne. Pe dinafară, un exces de ornamentaţie caracteristică secolului al XV-lea (în care a fost restaurată), supără ochiul obişnuit să cântărească proporţiile, dar şi amănuntele. Gothardskirche, Paulikirche, Johannikirche — toate din epoca de tranziţie între romanic şi gotic, sunt mai puţin sau mai bine conservate, dar nu prezintă decât un interes documentar. *Toate* bisericile sunt în cărămidă aparentă. Am putut constata o dată mai mult că, cărămida şi roşul care se potrivesc atât de bine cu stilul romanic, nu se împacă deloc cu cel gotic. Pentru zvelteţea proporţiilor, pentru ridicarea „navelor" către ceruri, pentru fantezia ornamentelor, arhitectura gotică cere piatră, şi numai piatră albă.

15 martie. — În timpul precedentei mele şederi în Germania, în august şi septembrie trecut, am fost izbit mai ales de unitatea sufletească, de avântul patriotic, de recâştigarea încrederii în sine, pe care regimul lui Hitler le-a dăruit poporului german. Culese în regiunea Rinului şi în partea meridională a Germaniei care s-au dovedit în cursul Istoriei mai sensibile ideologiei naţionale, aceste impresii înlăturau cu atât mai uşor pe altele legate de neajunsurile traiului zilnic, şi de sărăcia generală, cu cât zisele provincii, mulţumită belşugului lor local, n-au cunoscut lipsurile şi mizeria ţinuturilor nisipoase şi suprapopulate din nordul şi nord-estul Reichului. Cu prilejul petrecerii mele actuale în Berlin[1] mi s-au lămurit şi părţile mai întunecate ale orizontului hitlerist.

Regimul naţional-socialist s-a lovit de la început de două mari neajunsuri pe care, deşi păreau de neînvins, a reuşit în mare parte să le ocolească. Aceste neajunsuri au fost lipsa de materii prime şi şomajul a peste două milioane şi jumătate de muncitori. Lipsa de materii prime a fost şi este încă problema cea mai grea de soluţionat din cauza situaţiei monetare în care Germania se zbate de la război încoace. Complect sleită de aur şi de devize, redusă la „autarhie" şi la „troc" Germania nu-şi poate procura încă nici azi, cu toate tumbele şi zbuciumările lui Schacht, decât o parte din materiile prime industriale şi alimentare care-i sunt necesare. Lipsa de plumb, de nikel, de aramă, de petrol cu derivatele lui, de grăsimi, şi produse animale, de grâu şi de orz — e mare. Oricâte rezultate ar fi dat geniul tehnic al nemţilor în materie de „Erzatz-uri" deficitul e însemnat pentru sus-menţionatele materii. Am putut să constat zilele acestea că, pentru câteva vagoane de petrol, Wirtschafts-Ministerium e gata să facă orice sacrificiu sau să facă moarte de om[2]. Lipsurile neputând fi împlinite pe bazele cererii libere,

---

[1] E prima oară că vin în Berlin şi în nordul Germaniei de la întronarea lui Hitler. Ultima mea trecere prin Berlin a fost la sfârşitul lui noiembrie 1932, în momentul constituirii Ministerului generalului Schleicher, predecesorul şi victima lui Hitler.

[2] Cum Germania ajunsese să importe de la noi aproape numai petrol, în detrimentul cerealelor, şi produselor noastre agricole în general, care nu găseau alt debuşeu, a intervenit o convenţie între Guvernele de la Berlin şi de la Bucureşti în virtutea căreia numai 25% din exportul nostru în Germania putea fi alcătuit din petrol sau derivatele lui. Guvernul german a fost silit să semneze această convenţie sub ameninţarea sistării oricărei trimiteri de petrol de la noi. A semnat, dar a căutat să saboteze executarea convenţiei, făcând tot felul de greutăţi mărfurilor exportate de noi în afară de petrol şi căutând să majoreze prin tot felul de mijloace ilicite cota trimestrială a petrolului. Căci pentru fiecare trimestru se iau de bază cifrele trimestrului precedent şi se stabileşte astfel o cotă pentru trimestrul în curs. În momentul de faţă Germania contestă cifrele noastre şi pretinde că pe ultimul trimestru 1936 şi pe primul 1937 e păgubită cu o cantitate de petrol în valoare de peste 6 milioane de lei. Cu prilejul comenzilor în curs, de maşini-unelte pentru industria noastră militară, Wirtschafts-Ministerium caută să sporească cota de petrol ce importă de la noi, şi se pare că a obţinut în acest scop şi complicitatea bandei Malaxa.

regimul hitlerist s-a văzut nevoit să reglementeze și chiar să „etatizeze" *consumul* materiilor prime deficitare.

Pe de altă parte, și soluționarea celei de a doua mari probleme, a șomajului (în care eforturile dictaturii au reușit mai bine) a cerut un amestec al Statului în repartizarea muncilor, producțiilor și salariilor. O bună parte din șomeri au fost întrebuințați la mari lucrări publice (autostrade, clădiri, canale etc.) iar alta înghițită de Armata reorganizată — dar și lucrările publice și Armata cerând parale multe, în cele din urmă Statul, nevoit să intervină în reglementarea consumului și a producției din cauza *sărăciei generale*, s-a crezut îndreptățit să se instăpânească și asupra tuturor izvoarelor de venit, de orice fel, din cauza *sărăciei tezaurului public*. S-a ajuns astfel aproape la aceleași rezultate ca sub regimul comunist: deposedarea particularilor de bunurile lor, și etatizarea indirectă a izvoarelor de producție! După legile și ordonanțele în vigoare astăzi în Germania, deși acțiunile tuturor marilor societăți industriale au rămas neatinse în mâinile proprietarilor lor, aceștia nu pot cumpăra materii prime decât din locul, pe prețul și la timpul indicat de Stat; nu pot fabrica decât produsele determinate pentru fiecare printr-un program oficial și nu le pot vinde decât în locul, la timpul și pe prețul hotărâte tot de Stat. Statul impune salariile[1] ce ur-

[1] Regimul hitlerist nu s-a preocupat numai de reducerea șomajului. Una din principalele lui griji a fost îmbunătățirea soartei celor mulți, *a muncitorilor de toate categoriile*. Și în această privință a ajuns la rezultate surprinzătoare, cheltuind ce e drept bani mulți — *de unde încă o necesitate de înstăpânire a Statului asupra veniturilor capitaliștilor*. În această grijă a îmbunătățirii soartei celor umili, hitlerismul nu s-a preocupat numai de îmbunătățirile de ordin material precum înlocuirea locuințelor insalubre prin altele prevăzute cu tot confortul modern, crearea cooperativelor de consum, sporirea salariilor, înlesnirea achiziționării unui mic bun familial etc. — dar s-a mai preocupat și de o ridicare morală, sufletească, a proletariatului. Pe lângă o admirabilă organizare națională a Radiodifuziunii, care pune zilnic la îndemâna fiecărui muncitor o participare la viața obștească a nației și chiar a lumii întregi și o posibilitate de a veni în contact cel puțin cu producțiile artei muzicale și literare — „nazismul" a mai găsit ceva. A organizat opera socială cunoscută sub numele de *„Kraft durch Freude"*, prin care a pus la îndemâna celor umili și săraci plăcerile până acum rezervate celor bogați. Prin această operă — pe care a organizat-o și a pus-o în picioare Goebbels — fiecare muncitor poate merge la teatru (de câteva ori în fiecare an) pentru prețul de 0,25 pfenige de om, și poate face o călătorie pe an pentru prețul *de câteva zeci de mărci*. Bineînțeles că favoarea teatrului sau a călătoriilor se întinde asupra întregii familii a muncitorului. Dintr-o statistică recent publicată rezultă că grație organizației „Kraft durch Freude", 800 000 de oameni *care nu se mișcaseră din locul lor*, de la fondația asociației au fost duși unii de la munte la mare, alții de la mare la munte. Mai mult, s-au organizat excursii pe mare, până la Azore, acum se construiește o flotă! *Optsprezece milioane de oameni* care *nu fuseseră niciodată* într-un teatru, au putut să-și satisfacă în fine dorința vieții lor. Toate teatrele au fost obligate să pună un însemnat număr de locuri la dispoziția organizației „Kraft durch Freude", iar pentru vapoare o contribuție însemnată a Statului lichidează deficitul rămas de pe urma modestelor plăți efectuate de beneficiarii călătoriilor. Dar Statul nu rămâne păgubaș, și toate sunt duse în spinare, la urma urmelor de cei bogați, sau mai bine zis *de foștii bogați*.

mează să fie plătite lucrătorilor. Programul de lucru, prețurile de cumpărare și cele de vânzare sunt astfel întocmite încât întreprinderile să-și realizeze exact spesele. De un beneficiu pentru acționari nu mai poate fi vorbă, iar când se realizează vreunul, taxe și impozite inexorabile îi canalizează tot spre casele Statului. Proprietarilor de fabrici și uzine le e îngăduit să ocupe, ei și membrii familiilor lor, funcții în întreprinderi, cu un salariu, al cărui maximum e fixat la 3 000 mărci pe lună! Aceasta este situația astăzi, a unui Krupp von Bohlen, a unui Thyssen, a unui Borsig — toți „magnații" atotputernici de ieri!

„Etatizarea" nu se oprește însă la industrie. În agricultură, proprietatea mare n-a fost atinsă, dar după cum în industrie un comisar al Guvernului numit pe lângă fiecare fabrică sau uzină asigură aplicarea noilor măsuri, tot astfel un „custode" îngrijește la fiecare moșie ca „noul curs" să fie respectat. Proprietarul nu poate cultiva decât după planul stabilit de Stat; *el nu poate semăna ce vrea* și trebuie să-și procure semințele pe prețul, la locul și în timpul ce-i sunt indicate — și să-și vândă iarăși produsele pe prețul, în timpul și la locul, determinate tot de Stat! Proprietățile mari nu mai aduc nici un venit, dar proprietatea „fiind o funcțiune socială", proprietarul nu-și poate vinde moșia decât cu autorizația Statului.

Dar nici comerțul, nici profesiile libere n-au scăpat de sub „jugul obștesc". Fiecare comerciant și fiecare liber-profesionist (medic, avocat etc.) trebuie să țină un registru special conform unui formular stabilit de fisc, în care trebuie să însemneze fiecare încasare din cursul anului. Tot ce trece, peste o anumită și strictă limită, trebuie vărsat la Stat. Comerciantul sau liberul-profesionist *depun jurământ* de conformare la prescripțiunile legilor și ordonanțelor, așa încât orice călcare a lor e considerată *ca un sperjur*, și pedepsită — pe lângă amendă — cu închisoare! Mai toți oamenii cu care am vorbit primesc cu resemnare această stare de lucruri, socotind că e „un experiment de socializare". Nu degeaba se numește doară partidul lui Hitler „național-*socialist* "! E ceva adevărat în această afirmare cu toată politica ei națională de dreapta, cu toate metodele ei de dictatură a unei minorități care exclude masele de la conducere, e o mișcare cu caracter socialist. Extrema etatizare socială și politică la care s-a ajuns în Germania, nu e după părerea mea umilă, rezultatul unei doctrine socialiste, *ci mai mult necesitatea organizării sărăciei* !

Cine va trăi, va vedea dacă formula mea e justă sau nu.

Fleacuri:

Comnen mi-a povestit că bietul Herbert Gutman care a fondat „golful“ de la Potsdam (Wansee), care a cheltuit cu el 300 000 mărci şi care din această cauză fusese ales pe vremuri preşedintele Clubului pe viaţă — a fost dat afară din societate, şi nici chiar fiii lui n-au mai avut voie să joace!! Plătesc scump bieţii evrei trufia lor de odinioară! Acum pricep de ce s-a mutat Gutmann la Londra. Dar nu pricep că mai sunt ovrei care ar putea să plece şi rămân totuşi la Berlin. Rasă răbdătoare!

Tot Comnen mi-a povestit — ca să-mi dovedească cât de lipsit de tact e Fabricius (ministrul Germaniei la Bucureşti) — că zisul „diplomat“ nu numai că n-a făcut *încă* cunoştinţă lui Mihalache, lui Iunian, lui Madgearu etc., într-un cuvânt a membrilor opoziţiei „democratice“ dar nici măcar pe a lui Dinu Brătianu, şeful partidului guvernamental! Chiar Dinu Brătianu s-a plâns lui Comnen de această lipsă de elementară politeţe. E de nepriceput, căci Fabricius mi-a părut în toate împrejurările, dacă nu un om de bun-simţ, cel puţin un om bine crescut.

Am fost ieri seară la „Theater des Volkes“, fostul circ Busch, transformat în teatru pe vremuri, de Reinhardt. Acum e închiriat de „Kraft durch Freude“. Sala, cu cele 4 000 de locuri ale sale, m-a impresionat — adică conţinutul ei, cele 4 000 de capete de oameni care se agitau. S-a reprezentat pe o scenă imensă, opereta „Graf Luxemburg“ de Lehar! Dacă asta place, maselor!

---

16 martie. — Comnen a putut prinde la Wilhelmstrasse câteva informaţii răzleţe din care rezultă că încercarea unei lovituri de dreapta în Ungaria, în fruntea căreia se pusese deputatul Marton, a fost pusă la cale de Partidul Naţional-Socialist din Germania, sau în tot cazul încurajată de acesta. Aşa se explica „muşamaua“ întinsă peste întreaga afacere, lipsa de informaţii locale precise şi faptul că nici Marton, nici vreunul din complicii lui n-au fost arestaţi. După foile engleze, şi chiar după *Temps* o înţelegere specială ar fi intervenit între Germania şi Italia, înţelegere ale cărei negocieri ar fi fost duse la bun sfârşit de Göring cu prilejul vizitei sale din ianuarie la Roma. Vicedictatorul german ar fi obţinut de la Mussolini să renunţe la ideea unui Stat tampon sub Habsburgi, fie sub forma unei Austro-Ungarii, fie sub a unei Austrii şi a unei Ungarii independente; în schimb Germania ar fi renunţat la Anschluss-ul cu Austria, cu toate gălăgioasele manifestaţii pentru unirea celor două ţări, care au semnalat călătoria ministrului de Externe Neurath, la Viena. Scopul înţelegerii germano-italiene ar fi încercuirea Cehoslovaciei prin teritoriul căreia Reichul doreşte să-şi deschidă un drum spre Ucraina. În înţelegerea de la Roma s-ar fi convenit ca pentru moment Cehoslovacia şi România să intre în sfera de acţiune a Germaniei iar Jugoslavia, Ungaria şi Bulgaria în a Italiei.

Ziarele din Berlin anunţă că Regina Maria s-ar fi îmbolnăvit. S-a crezut întâi într-un accident cardiac, s-a stabilit însă apoi că Regina suferă de un atac de gripă. Regina Marioara şi Regina Elisabeta au sosit la Bucureşti şi veghează la căpătâiul Augustei lor Mame.

Mâine-dimineaţă cu trenul de la ora 9,42 (Schlesicher Bahnhof) părăsesc Berlinul, bucuros că mă înapoiez acasă. Patru călătorii peste graniţă, în opt luni, m-au cam obosit.

---

19 martie. — Bucureşti. De data asta m-am înapoiat din Germania mai puţin entuziast faţă de rezultatele regimului hitlerist ca în toamna trecută. Văzusem atunci ca să zic aşa faţada edificiului, dar nu putusem să pătrund şi înăuntrul lui. La Frankfurt, la Nauheim, în regiunea Rinului şi la München fusesem omul de pe stradă impresionat de perfecta funcţionare a mecanismului, dar nu avusesem prilejul să arunc, fie şi numai o privire, asupra angrenajului diferitelor piese.

Acum la Berlin am putut afla multe, din care am însemnat câteva în paginile precedente, şi să-mi dau seamă de toată importanţa „experienţei sociale“ pe care „nazismul“ o încearcă pe spinarea poporului german. Un mare punct de întrebare se ridică în faţa minţii mele nedumerite. Comunismul cel puţin are pretenţia să fi înlocuit regimul capitalist prin altul nou, pe când Hitler se socoteşte în cadrul tradiţiei capitaliste şi păstrează, pe hârtie, toate principiile economice şi politice legate de un regim pe care-l distruge în practică. În locul comunismului nefast şi neviabil *dar logic*, Hitler a creat un „etatism“ *ne logic*[1] şi ră-

[1] Ne logic, fiindcă a suprimat individualismul, baza şi raţiunea de a fi a regimului capitalist.

mâne de văzut dacă cu atât mai mult nu va fi și acest regim nefast și neviabil ca și cel comunist.

Oricât de perfectă se arată organizarea etatismului german, oricât de unanim consimțământul tuturor și de sinceră disciplina fiecăruia față de noua stare de lucruri, oricât mi-a părut de mulțumită de soarta ei pătura de jos și oricât de resemnată cea de sus — mă întreb dacă *starea de echilibru artificial* al componentelor atâtor forțe, va putea fi menținută multă vreme. M-am întors acasă cu sufletul tulburat.

Et il y avait de quoi. Stăm bine într-adevăr! Vecini perpetuu amenințați de colosul rus, care a mai adăugat la tradiționala lui lăcomie și intransigența distrugătoare a comunismului — ne găsim de partea cealaltă în fața „experienței" germane, despărțită de dânsa numai prin câteva mici State–tampoane, fie prietene, fie vrăjmașe dar în tot cazul neputincioase. Ce va da experiența germană nimeni nu poate ști. Am văzut la Berlin multă voință, multă putere de organizație, dar și vădite semne de oboseală. Oricât ar fi de impunătoare aparențele, crăpături au început să se deseneze de-a lungul pereților. Sistarea aproape totală a schimburilor monetare într-o țară deficitară și importatoare, sfârșește prin a duce la grave tulburări în principalele ramuri ale vieții[1] și la o slăbire generală a puterilor de rezistență. Desigur că Germania se armează pe capete, dar Anglia care dispune de alte mijloace, a pornit și dânsa pe calea supraînarmărilor și s-a declarat de curând solidară cu Franța... Pe de altă parte, singura noastră aliată puternică, aceeași Franță, își macină forțele în lupte interne care ar împiedica-o probabil să ne vină în ajutor. Anglia, unica țară normală, bogată și într-adevăr puternică — e atât de departe de noi geograficește și sufletește, încât, în caz de încurcătură nu ne-am putea sprijini pe intervenția ei. Iată-ne dar singuri, izolați, păcătoși și neputincioși, zvârcolindu-ne în mocirlă pentru fericirea și îmbogățirea politicienilor noștri veroși. Stăm bine. Existența noastră atârnă de un fir, dar în Cameră și în Senat numai cuvinte goale și nici o înțelegere a situației. Să mai vorbesc de scârba noastră de presă? Stăm bine și avem un Rege mare! Să ne trăiască totuși, căci poate fără el ar fi și mai rău. S-ar putea oare?

Numai gânduri negre m-au copleșit de-a lungul celor două zile de drum spre țară. Vai, deșteptarea ieri-dimineață la Cernăuți! O gară râioasă cu tencuiala cojită, murdărie pretutindeni, dezordine și larmă.

[1] La Berlin, până și în cele mai scumpe restaurante, calitatea pâinii a scăzut, nu se mai găsesc decât greu anumite alimente și „Selchwaren" — și „Delikatessenhandlungen" atât de numeroase înainte, aproape au dispărut.

Țigănuși desculți, soioși și zdrențuroși urlau gazete de-ți luau auzul; alți vânzători tot atât de spurcați ca țigănușii numai că nu erau desculți țipau limonade, lapte, portocale sau gogoși și mă întrebam cine puteau fi sălbaticii care să pună în gură asemenea murdării. Frânarii, impiegații, polițiștii murdari, împeticiți și nespălați și ei se interpelau la distanță și peste toată această larmă se mai auzea din când în când și câte un chiot de femeie în căutarea unui copil, unui hamal sau unui cățel rătăcit. Spectacol cu adevărat dezgustător! și așa a fost în toate gările până la București. Dar casele, inenarabilele bojdeuci, strâmbe, aplecate, dărăpănate, cu găuri în loc de ferestre, împrejmuite de țăndări, înconjurate de toate murdăriile creațiunii — de o parte și de alta a căii ferate! Dar drumurile, adevărate șiroaie de mocirlă împreunând o groapă cu alta, alunecând după un povârniș pe altul, împânate cu care preistorice trase de boi ca în Africa ? Până și rudimentara Galiție mi-a părut un nec-plus-ultra de civilizație față de sălbăticia țării noastre! Și toate înjosirile pe care cu atâta durere sunt nevoit să le constat, sunt datorite numai oamenilor, căci pământul țării noastre e vesel și mănos, iar cerul senin. De ce n-am fi fost numai noi în stare să urcăm cele câteva trepte indispensabile pe scara progresului?[1]

Am sosit la București pe o vreme minunată. Soare, lumină și căldură. La gară, m-au primit însă familia și câțiva prieteni cu o veste tristă: în lipsa mea a încetat din viață Pia Davila, tovarășul nedespărțit al tinereților mele. Davila a fost singurul amic pe care l-am avut în viață în adevăratul înțeles al acestui cuvânt: „amic". Douăzeci de ani am simțit și am gândit la fel. Mai târziu, fără să ne certăm, ne-am văzut mai rar! Gândurile și simțămintele noastre se despărțiseră. Deși în ultima vreme nu ne mai văzusem deloc, dispariția lui mă lovește adânc — e cea mai bună și mai fericită parte a vieții mele care se înfundă pentru a doua oară și pentru totdeauna în negura veșniciei. După pierderea mumă-mii, e cea mai crudă lovitură pe care am primit-o: tot ce mi-a fost mai scump e acum sub pământ!

....

....

[1] Răspunsul la această întrebare l-am dat deja în altă parte a acestor însemnări: netrebnicia noastră o datorăm sângelui țigănesc. Suntem într-adevăr singurul neam din Europa corcit cu țiganii. Toate celelalte popoare sugrumate pe vremuri sub călcâiul turcilor, și mai rău decât noi, s-au ridicat — numai românii, cu sânge țigănesc în vine, au rămas, moralmente și materialmente, pe treapta sclavilor.

Moravurile noastre sunt într-adevăr ciudate şi platitudinea politicienilor nu mai ştie ce să născocească. Parcurg „tăieturile“ din ziare pe care le găsesc pe masa mea de lucru şi cad peste o dare de seamă a şedinţei Camerei din 16 curent: e un adevărat necrolog, şi dacă n-aş avea alt izvor de informaţie aş crede că Regina Maria a murit. Cu prilejul bolii Majestăţii Sale, s-au ridicat pe rând la tribună reprezentanţii tuturor partidelor (şi dl Popa, din partidul meu!), dar în loc să se mărginească să ureze grabnica însănătoşire distinsei Suverane, au făcut toţi panegiricul ei! „A fost o mare Regină“, „poporul român îşi va aminti veşnic de tot ce a făcut pentru întregirea neamului“, „rolul ei în război a fost covârşitor“, „a fost o îndrumătoare a artei şi a culturii româneşti (?!)“ — şi aşa mai departe, discursuri ca la o înmormântare!

Am aflat abia aci în Bucureşti adevărul asupra stării Reginei. Telegrama înregistrată la Berlin, în care se vorbea de accident cardiac şi de gripă n-a fost decât o stupidă acoperire a unui accident mult mai îngrijorător. Mi-am dat seama chiar la Berlin, la dejunul de la Legaţia română în ziua de 17 martie, că lucrurile trebuiau să fie mai grave decât se spunea, căci în timpul dejunului Principesa de Hohenlohe, sora Reginei, a telefonat lui Comnen ca să întrebe dacă trebuie să plece la Bucureşti[1]. Comnen a telefonat la Cotroceni şi a vorbit cu colonelul Brătescu, aghiotantul, care i-a spus că Regina se simţea mult mai bine şi că nu era cazul ca Principesa *să-şi zorească plecarea*. Şi Brătescu vorbea însă tot de gripă.

În realitate, Regina a avut *o hemoragie stomacală*, ceea ce e lesne de priceput — a speriat-o grozav căci tatăl său, Ducele de Edinburg a murit de cancer, iar tragicul sfârşit al Regelui Ferdinand a rămas şi el întipărit în mintea ei. Medicii fac trei ipoteze asupra originii acestei hemoragii: poate, să fie efectul unei tumori (cu atât mai mult că Regina a slăbit foarte mult în ultima vreme şi că faţa ei a început să ia o culoare specific caşectică[2] — poate să fie începutul unui ulcer al stomacului — şi în fine poate să fie o simplă ruptură accidentală de arteră din cauza eforturilor diafragmatice de tuse, care au precedat hemoragia, căci pacienta începuse într-adevăr printr-o bronşită gripală destul de acută. Medicii nu pot preciza diagnoza lor; s-au adus aparate Röntgen de la Paris (?) pentru un examen mai riguros — vom vedea ce va da. Irina Procopiu pretinde că acum moralul Reginei e mai ridicat, dar că

[1] Infanta Beatrice, sora mai mică a Reginei soseşte diseară.

[2] Mi se spune chiar că s-ar fi constatat ceva la ficat — dar faptul nu mi-a fost confirmat oficial.

la început a fost foarte jos. Şi-ar fi adus aminte de „casele de canceroşi“ şi faptul că pe rând s-au îmbolnăvit şi au murit de cancer Mişu, Regele Ferdinand, Merişanu (aghiotantul), Simky Lahovari şi cea mai veche cameristă a Reginei — care toţi au locuit sau şi-au petrecut viaţa la Palatul Cotroceni — a impresionat-o adânc.

În ultima vreme Regina a mai avut şi mari nemulţumiri sufleteşti şi să sufere scene de o neînchipuită violenţă din partea Prinţului Nicolae. Acesta se găseşte iarăşi într-o stare de adevărat paroxism nervos şi vrăjmăşit de moarte cu frate-său, e furios şi pe mumă-sa fiindcă nu-l ajută îndestul împotriva lui Carol. Cauzele inteţirii actuale a sentimentelor permanent ostile pe care de şase ani, Prinţul Nicolae le nutreşte împotriva Regelui, sunt două: una de ordin familial, cealaltă de ordin politic. Cea de ordin familial e că Prinţul vrea cu tot mai multă încăpăţânare să-şi legitimeze căsătoria sau să obţină pentru d-na Doletti un titlu, şi astfel să o poată scoate în lume. Regele opune un refuz categoric, şi „Curtea“ de la Snagov[1] e în efervescenţă: înjurăturile şi ameninţările curg. Se zice chiar că într-o zi junele Nicolae (litle Pig) era să umfle de păr pe Majestatea Sa Regina (Mother Pig) şi să-i tragă palme! Cred însă că e numai o legendă, şi că lucrurile n-au ajuns până acolo. Dar cum se schimbă toate! Mi-aduc aminte de scena din 1932, când Mother Pig era să mă umfle pe mine, fiindcă — socotea ea — puneam beţe în roate aceloraşi proiecte ale aceluiaşi Litle Pig faţă de aceeaşi madamă. Familie de nebuni, şi pace.

A doua cauză a mâniei lui Achilles-Nicolae, de ordin politic, e în legătură cu relaţiile sale cu Garda de Fier. Socotind că Garda de Fier poate să fie folosită la un moment dat împotriva Regelui, Prinţul s-a împrietenit cu unii din conducătorii ei şi a făcut tot ce a putut ca să le vină în ajutor. Le-a dat materiale de construcţie de la Broşteni, le-a dat chiar parale — destule. Mai ales acum, de când Regele s-a stricat de tot cu Garda, aceste legături ale Prinţului sunt cât se poate de rău văzute, „sus“.

Probabil că din „Înalt ordin“ Tătărescu a adresat acum câtva timp o scrisoare[2] lui Nicolae prin care îi da să înţeleagă că ar fi în interesul „tuturor“ să se mai „aerisească“ peste graniţă. La această scrisoare Prinţul a răspuns că se găseşte foarte bine în România şi că nu înţelege să plece. Tătărescu nu s-a lăsat însă (se vede că nu l-a lăsat cel de „sus“) şi

[1] Prinţul Nicolae, cu onorabila d-sale familii, e instalat în vila pe care a clădit-o la Snagov.

[2] Destăinuirile privitoare la această corespondenţă între Tătărescu şi Prinţul Nicolae au fost făcute lui Nicu Ioanid (care mi le-a raportat) de către colonelul Manolescu, omul Prinţului.

a scris Prințului o a doua scrisoare, în care-i aducea aminte că făgăduise lui tată-său, că va ajuta pe Prințul Carol să se înapoieze în țară și *să domnească liniștit*[1]; dl Guță, carlistul de dată proaspătă, invoca acest solemn angajament ca să ceară lui Nicolae să părăsească țara, *spre a permite lui Carol o domnie liniștită* (!!!) De data asta Prințul a răspuns primului ministru, că nu pleacă de bună voie, și că se va opune cu forța la orice act de constrângere. Are câțiva prieteni bine înarmați, și agenții Guvernului nu vor trece decât peste cadavrele lor și al lui! Unde am ajuns! Acest drastic răspuns al Prințului a provocat o a treia scrisoare a d-lui Guță prin care acesta deplora „neînțelegerea", protesta împotriva oricărei intenții de „siluire" și sfârșea prin a cere arțăgosului Prinț o întrevedere în care „să-i explice" situația. Prințul a încheiat corespondența printr-o ultimă misivă trimisă d-lui Guță: îl vestea că-l va primi îndată *ce starea sănătății sale o va permite* (Prințul a avut scarlatină acum două luni, pe care o exploatează). Întrevederea n-a avut loc până azi, și Prințul a rămas deocamdată la Snagov, unde fierbe.

Tot printre „tăieturile" presei găsesc darea de seamă a unei ședințe de la Senat, în care discutându-se nu mai știu ce lege „pentru refacerea creditului", a venit vorba și de conversiune, prilej cu care inconștientul de Iorga a pronunțat următoarele cuvinte, pe care le transcriu aci, ca urmașii mei să poată constata până la ce grad de platitudine și de înjosire a ajuns domnul cu formula, „eu n-am fost eu":

„O mare nenorocire (e vorba de conversiune) care a început sub mine dar fără nici un fel de socoteală. Toți țiganii, toți nevolnicii, toți înșelătorii au intrat în legea aceasta a datoriilor.

N-am făcut-o eu: mă scutur! Am și declarat că n-am nici o parte la această lege!

....

....

De unde a plecat și de ce a mers astfel — nu zic nimic. Dar oricine a văzut că atunci când eram la Guvern, nici n-am pus piciorul acolo unde

[1] Despre o asemenea făgăduială a Prințului Nicolae n-am știut niciodată nimic. E cât se poate de instructiv pentru vremurile pe care le trăim că această tragică scenă între tată și fiu este evocată de Tătărescu, același onorabil politician care în 1928, ca subsecretar la Interne, a semnat circulara către comandamentele de jandarmerie prin care se dispunea *împușcarea* Prințului Carol în cazul când ar ateriza cu avionul în România. E probabil că pasajul în chestiune, din scrisoarea adresată Prințului Nicolae a fost inspirat, dacă nu dictat, lui Tătărescu de însuși Regele Carol.

se făcea toată târguiala. S-au făcut târguieli sub mine, au continuat sub țărăniști, sub dl Vaida și apoi ați venit dvs. în legătură cu alegerile și ați fost largi cu punga altuia". Etc. etc. etc.

Bine stimabilă putoare, care-ți ascunzi gura sub o barbă stufoasă ca să nu se vadă cât înghiți, de ce n-ai spus-o atunci? De ce nu ți-ai dat demisia ca să nu fii compromis „de târguielile" care s-au făcut sub firma d-tale? Ce scârbă de om! Nici cu cleștele nu poți să-l aduni din gunoi! Și în fața acestui tantoș al oportunismului fac tumba toate lichelele politicianismului, ca să pună în serviciul lor nestăvilita lui logoree și aparențele unui talent cu miros de latrină.

Înapoiat aseară am încercat azi-dimineață să pun mâna, la telefon, pe Mitiță Constantinescu; voiam să-l previn înainte de plecarea lui la Berlin, unde trebuie să sosească în ziua de 22 martie, că Cecropid — rămas în capitala Germaniei — e în curent cu multe, și să-l rog să primească pe tânărul meu colaborator, în interesul însuși a tratativelor pe care trebuie să le ducă, în calitatea lui de guvernator al Băncii Naționale, cu Schacht. Spre marea mea mirare aflu că dl Mitiță a plecat de alaltăieri seară — la Paris! Tipic: corcitura de țigan care a ajuns să reprezinte România, nu poate merge la Berlin fără învoirea Parisului și nu îndrăznește să facă pasul pe care interesele noastre cele mai esențiale le cere decât cu „ausweiss" eliberat de cămătarii de pe malurile Senei, și cu viza pusă de Blum & Co, pe pașaportul lui! Puah, puah, puah! Ne merităm soarta: Guță prim-ministru, și Mitiță guvernator al Băncii Naționale.

20 martie. — În cele aproape două săptămâni cât am lipsit din București, „Politica" (!!) a mai evoluat. Caut să mă orientez. Mi se spune că la național-țărăniști, încurcătura e mai mare decât oricând. Mihalache ar fi demisionat de la șefia partidului (îndată după plecarea mea) și demisia lui pare a fi irevocabilă așa încât congresul național-țărănist convocat pentru ziua de 4 aprilie va trebui să aleagă un alt șef. Unii vor pe Maniu, alții (oportuniștii și țărăniștii din Vechiul Regat) pe Costăchescu. Prietenii lui Maniu s-au întrunit la Cluj și au cerut d-lui Iuliu să-și lămurească atitudinea. Pare că mulți din ei sunt îngrijorați de perspectivele unei lungi opoziții. Dl Maniu a afirmat o dată mai mult că atitudinea d-sale e lămurită și se încadrează în atitudinea generală a partidului: faimoasele d-sale declarații de la Vinț *ar fi fost făcute cu consimțământul d-lui Mihalache, șeful partidului*! Iată-l și pe Mihala-

che curățit! Nu se știe ce va aduce ziua de mâine la țărăniști: o despărțire între ei și naționalii din Ardeal nu e imposibilă! și-au pierdut capul de când simt că le va scăpa puterea... și posibilitățile de procopseală, perfecționate de liberali! S-au făcut și demersuri pe lângă Vaida pentru a-l readuce în partid ca „șef". Dl Vaida a răspuns însă de sus, că cine vrea să facă politică cu dânsul, să se înscrie în partidul lui (registrul la domnii Ioanițescu, C. Angelescu și Tilea). Pe de altă parte Maniu și Garda de Fier se apropie din ce în ce; mai ales de când se pare că Garda a pierdut sprijinul, fie și intermitent, și simpatiile Regelui.

———

În legătură cu situația politică, Șoneriu îmi povestește că a avut zilele acestea o lungă conversație cu prietenul lui Franasovici. Acesta i-ar fi spus că ei vor să plece, că Tătărescu a oferit de mai multe ori demisia sa Regelui, dar că Regele i-ar fi spus: „Mai așteaptă, îți voi spune eu când". Franasovici adaugă că Regele n-are o formulă pregătită[1], dar că de la ultimele evenimente, acțiunile lui Mihalache, care erau foarte jos, s-au mai urcat. Mihalache a făgăduit Regelui, în ultima sa audiență că îi va servi pe Maniu *pe tavă*, și că Majestatea Sa care-și dă seama că curentul de dreapta a câștigat prea mult teren, și *îi e frică*, începe să se uite cu mai multă încredere spre stânga. Toate sunt posibile cu Regele nostru, dar pe cuvintele unui Franasovici nu pot pune nici un temei. Știu cât a lucrat după 13 februarie pentru un Guvern Mihalache, știu cât e de lichea și de șperțat, știu că va face tot ce va putea ca să împingă pe Rege spre o soluție care să-i asigure liniștita posesiune a averii câștigate. O singură mărturisire interesantă în spusele lui: *Regelui îi e frică* — și se poate ca împrejurările să fie mai puternice decât influența coțcarilor și a Camarilei. Dealtmintreli, în halul în care ne aflăm, chestiunea nu mai prezintă nici un interes.

———

21 martie. — Ieri-seară s-a închis și a patra sesiune a Parlamentului ales în decembrie 1933. Mesajul banal, fără vlagă, cu enumerarea minunatelor legi votate în această sesiune. Nici o vorbă despre *sfârșitul* legislaturii, cu atât mai puțin despre dizolvare, sau despre alegeri noi. Primul ministru, după citirea Mesajului a declarat scurt: „Continuăm să

[1] Spunea chiar lui Șoneriu: „De ce nu merge Argetoianu să-l vadă, să-i mai dea un sfat!" Șmecher mai e, bietul Franasovici.

ne facem datoria!" Poarta rămâne deschisă tuturor posibilităților. Nu m-ar mira chiar deschiderea unei a cincea sesiuni la toamnă. Constituția spune: „Camerele sunt alese pentru patru ani". Patru ani se împlinesc abia la decembrie viitor, și dacă se admite ca punct de plecare *constituirea Camerelor*, chiar numai în ianuarie 1938! Și să nu uităm lapidara declarație a lui Manolescu Strunga: „Unde mai găsește Regele lichele ca noi!" Și să nu uităm mai ales că „banda" nu și-a făcut încă *suma* necesară pentru zilele negre!

———

S-au votat în ultimele zile legi cu toptanul. Nici măcar titlurile lor n-au ajuns până la urechile deputaților. Cu toată confuzia care a domnit ai mei au putut obține, mobilizând întreaga opoziție, ca legile relative la silozuri[1] să fie retrase. Camera s-a închis, dar șperțăria rămâne deschisă.

———

Ieri-dimineață a fost Titeanu la mine. A venit cu un splendid automobil. Pe lângă moșia în Romanați și casele cumpărate în București, e proprietarul ziarului *Capitala* și al uneia din cele mai perfecționate tipografii din țară — zice el. Frumoasă carieră mai e și politica. Muritor de foame până în 1933, decembrie, iată-l și pe limbricul de Titeanu milionar! Și n-are nici cea mai mică rușine să se prezinte înaintea mea, deși mă știe că am fost martorul sărăciei lui!

Bineînțeles, a venit la mine pentru o afacere; vrea publicitatea pentru curse și pune la dispoziția Jockey-Clubului o altă foaie a lui *Sportul Capitalei*, care trage — zice tot el — 40–50 000 de numere pe zi. I-am spus că voi supune cererea Comitetului curselor, singurul în măsură să decidă.

[1] Vasilescu Karpen luase toamna trecută inițiativa înființării unei societăți pentru depozitarea cerealelor în silozuri și pentru garantarea lor. Ne-am întrunit de mai multe ori la Școala Politehnică. Karpen convocase pe Nae Ștefănescu, pe Garoflid, pe Ionescu-Sisești, pe Cămărășescu, pe Pană, pe Sescioreanu, pe mine și pe alții. Am discutat problema în mai multe ședințe și am ajuns la concluzia să înființăm o societate *de încercare*, cu capital mic (100 de milioane), în asociație cu Statul — și să începem cu Bucureștii și cu zona liniei ferate București–Constanța. Berceanu, subsecretarul de Stat de la Agricultură a fost și el convocat la ultima ședință, ca să fie pus în curent cu planul nostru. Ne-a promis tot concursul Guvernului și o lege care să încuviințeze participarea Statului. Legea a fost făcută, dar cu totul pe alte baze: societatea, cu ridicolul ei capital, capătă *un monopol* pe întreaga țară, *monopol pe care putea să-l concesioneze*! Se zice că în dosul lui Berceanu, era firma Dreyfus!) și la urmărirea debitorilor (cerută de Dinu Brătianu și de bancari pentru executarea fără milă a celor intrați în conversiune și rămași înapoi cu plățile.

Matila Ghica (Costiescu) în trecere prin București (e în fruntea serviciului nostru de propagandă în Anglia (?)), dejunează la noi. Vorbim de Londra, mai „frenetică" în ritmul vieții ca oricând, acum în preajma serbărilor Încoronării, la care va participa tot Imperiul. Misiunea românească a fost fixată: Voievodul Mihai, Irimescu și comandor Fundățeanu. Matila aprobă compunerea misiunii; Familia Regală grecească, atât de influentă la Curtea Angliei nu va putea boicota pe fiul Principesei Elena, cum ar fi boicotat cu siguranță pe Prințul Nicolae, de pildă. Irimescu, ca fost bancher, ca fost marinar, ca actual om al aerului și ca anglofon, e și el foarte indicat pentru a nu fi băgat în seamă de englezi. Cât despre Fundățeanu, e bine pretutindeni, fiindcă e modest și bine crescut. Martha Bibescu, care petrece în Anglia găzduită când de Londonderry când de Van Sittard (secretarul permanent de la Foreign Office) a obținut ca Voievodul Mihai să fie găzduit la Buckingam Palace — mare și excepțională favoare, un mare succes pentru Martha, afirmă prietenul Matila. Cu ocazia Încoronării, Baldwin va fi numit „earl" (conte) și se va retrage din fruntea Guvernului. În locul lui va fi numit prime ministre Neville Chamberlain, după cum se știa de mult. La Finanțe, în locul lui Chamberlain se vorbește de sir Samuel Hoare, actualmente prim lord al Amiralității.

Odată cu Baldwin va intra în Camera Lorzilor și Macdonald, deși până acum dânsul n-a consimțit încă — dar se știe că va consimți.

Eduard al VIII-lea continuă să aibă o presă detestabilă. N-a fost admisă în Consiliul de Regență (lege votată recent de Parlament) în care n-au intrat decât ceilalți doi frați ai Regelui, Regina și Regina Mary. Mai toți prietenii Regelui Eduard care au încurajat romanul cu Mrs Simpson și cu care fostul Suveran împănase Curtea au fost concediați, în frunte cu Ducele Sutherland, „great stewart".

Moartea lui Austén Chamberlain n-a făcut multă vâlvă. Era un om perimat ca și politica pe care a reprezentat-o. A fost unul din ultimii oameni de Stat care se încredeau în monoclul lor și care luau bășicile drept lanterne, vorba francezului. A reprezentat politica de tradiții, de principii, de deliberări în jurul meselor verzi, și n-a văzut că lumea s-a schimbat. Întrupa mărginitul ideal al unui Titulescu, care trebuie să fie nemângâiat de pierderea lui. L-am cunoscut la Londra în 1932, și am păstrat despre dânsul o amintire plăcută: era un perfect gentleman.

---

22 martie. — Pentru caracterizarea regimului nostru parlamentar consemnez aci cele întâmplate sâmbătă în ședința de la Senat — ultima

ședință a sesiunii. Se discuta una din sutele de legi băgate la mașina de vot. Subsecretarul Bentoiu de la Justiție susținea proiectul de pe banca ministerială. Deodată îi sare țâfna lui Iorga: „Eih, domnule Subsecretar, nu se vohrrbește așșșa cu Ssenatul, nu se vohrrrbește așa cu mihne!" Replică, ceartă. Paranoicul a început să dea din mâini și din barbă, să asmute toată opoziția împotriva lui Bentoiu. Majoritatea, care știa că trebuie totdeauna „să menajeze" pe Christosul de la Văleni, nedumerită nu știa ce să facă. Opoziția cu Iorga în frunte a părăsit incinta. S-a suspendat ședința. Urlete. Bentoiu a început să plângă — autentic — și și-a dat demisia. Cinci minute mai târziu, toată lumea era împăcată, opoziția s-a înapoiat în ședință, discuția și votarea au mers înainte — ca și cum nu se întâmplase nimic. Demnitate parlamentară, domnule, nu glumă!

Cu toate știrile contradictorii pare că naționaliștii au mâncat o bătaie — e prima mai serioasă — din partea guvernamentalilor, la Guadalajara lângă Madrid. Se zice că o brigadă italiană ar fi șterpelit-o, provocând astfel panică printre ceilalți combatanți.

Alexandru Cantacuzino, fiul nr. 2 al Didinei și al lui Griguță, unul din eroii secundari de pe frontul spaniol (n-a murit, n-a fost rănit, dar a contractat o gripă) s-a logodit cu d-ra Milcoveanu, fiica faimosului Milcoveanu din Craiova. „Amorul este orb" așa încât întrebarea: ce o fi găsit unul la altul nu se pune. Alexandru Cantacuzino joacă un rol important în Garda de Fier. Are un grad înalt, e specializat în chestiunile de politică externă și e trup și suflet devotat lui Zelea Codreanu. Didina îmi spunea într-o zi: „Dacă Zelea Codreanu ar porunci lui fiu-meu Alexandru să mă omoare, m-ar ucide pe loc!" Era să-i răspund că poate se va întâmpla să o omoare și fără să-i poruncească Zelea Codreanu, dar n-am îndrăznit. Evoluția acestui băiat e din cele mai ciudate. A debutat în viață ca fecior de bani gata, a intrat în diplomație și câțiva ani și-a plimbat snobismul în străinătate între Haga și Washington. Înfumurat, spilcuit și antipatic, se credea mai presus de toată lumea și nu se uita în lături și în jos decât cu dispreț. Deodată, a părăsit diplomația, a renunțat la toate bunurile vieții, și după cum pe vremuri oamenii se retrăgeau în mânăstiri ca să mediteze asupra zădărniciei lucrurilor, s-a retras în sânul Gărzii de Fier și a devenit cel mai fanatic

militant al lui Zelea Codreanu. Egoistul, snobul și îngâmfatul a devenit umil, altruist, dezinteresat. A renunțat la haine, și la cămăși frumoase, a renunțat la săpun, a renunțat la relațiile lui „mondene". Fanatismul lui gardist s-a dezvoltat pe latura mistică, omul a devenit evlavios, cufundându-se ore întregi în rugăciuni. Muncii cu brațele a preferat exerciții de exegeză pe marginea catechismului legionar și în loc să zgârie pământul la Bucureștii Noi sau la Tekir-Ghiol a preferat să citească și să scrie. Dacă Garda de Fier va ajunge la ceva în țara noastră, Alexandru Cantacuzino se va ridica desigur pe primul plan. Fata pe care o ia de nevastă, e o fetiță oarecare, ce aleargă după un bărbat de câtiva ani de zile, dar interesant este faptul — față de „purismul" logodnicului ei — că e fiica celui mai desăvârșit escroc din Craiova (a se vedea în Amintirile mele, rândurile consacrate camarilei lui Averescu pe timpul guvernării sale din 1920–1921).

Azi-dimineață inaugurarea expoziției anuale a „echipelor sătești" conduse de Gusti în numele Fundației Principelui Carol. Dare de seamă lungă citită de Gusti, răspuns scurt rostit de Rege. Mă dusesem și eu să văd ce e „aia". Zgomot mult și treabă puțină. Echipele culturale trimise în câteva sate în fiecare an nu pot face rău nimănui, și poate chiar că fac mult bine. Dar cu paralele cheltuite — s-ar putea face cu picătura: în loc să ne înhămăm la o singură întreprindere și să o ducem la bun sfârșit ne atingem de toate, facem câte un pas pe o sută de căi și nu ajungem la nimic, și nicăieri. În jurul Regelui n-am văzut nici azi decât lichelele regimului. Din opoziție nu era aproape nimeni — doar dr. Mezincescu, Trancu Iași și eu. „Che bella compania!"

Știri proaste despre starea lui Poklewski, bolnav de congestie pulmonară.

---

23 martie. — Ni s-a plătit diurna la Cameră până la 1 august. Anul trecut ni s-a plătit până la 1 octombrie. Să fie un semn că Parlamentul să fie dizolvat în august? Ar corespunde cu termenele legale și de ordin practic pentru ca noul Parlament să poată fi deschis la data constituțională de 15 octombrie. Plata diurnei până la 1 august dovedește în tot cazul că Guvernul socotește că până la acea dată nimeni nu-i va „conturba" îndeletnicirile. Mai sunt zile frumoase pentru șperțari!

Dl Mitiță Constantinescu, guvernatorul Băncii Naționale (îmi sare condeiul de câte ori adaug această titulatură la numele escrocului!), obținând „ausweiss" de la Paris, a sosit la Berlin, unde — nuanță — n-a fost întâmpinat la gară decât de vicepreședintele Reichebank-ului. „Ausweiss" de călătorie a obținut omul de la Paris, dar o fi obținut și voie să încheie vreun acord cu Germania?

Nino Mavrodi a fost numit atașat de presă la Budapesta și Alexandru Kirițescu idem la Roma. Două numiri caracteristice ale vremurilor de rușine pe care le trăim și demne de domnia Regelui Carol. Amândoi, escroci notorii sunt creaturile „Camarilei". Kirițescu, în plus mai e și pederast dovedit. După numirea mea la Ministerul de Interne în 1931, Regele mi-a cerut odată cu „mica subvenție" pentru ziarul „*Cuvântul*"[1] și o *mensualitate* de 50 mii lei pentru Kirițescu, pe care am refuzat-o, cu toată politețea. Mai târziu, Regele a obținut-o din fondurile Propagandei, prin Pangal, și toate Guvernele care au urmat au menținut-o. Kirițescu îndeplinea funcțiile de *secretar intim* pe lângă d-na Lupescu: îi corecta scrisorile, căci nu era lipsit de talent literar și mânuia bine condeiul. Mai făcea și spionaj pentru contul Regelui. Nino Mavrodi nu făcea nici măcar atât. Secătură în toată puterea cuvântului, s-a mulțumit în viață cu meseria de pește și a trăit din mila femeilor excitate. S-a căsătorit cu fata ministrului japonez Horigutchi, o delicioasă păpușică care pierduse capul după dânsul. I-a mâncat o sumă de parale și a divorțat. A dat gata apoi pe Elisa Sutu — fără căsătorie — iar acum în urmă s-ar fi logodit cu fata lui Hubrecht, ministrul Olandei. Părinții Hubrecht, care-și dau socoteală de calitatea domnului sunt dezolați, dar fata e îmbrobodită. Nu pot să pricep cum se prind femeile în lanțurile acestui caraghios, căci nu e nici frumos, nici inteligent. Bâlbâit, cu o gură strâmbă și băloasă e dimpotrivă respingător, ca o vietate cu sânge rece. Favoarea de care se bucură în Înalt loc pare datorită numai faptului că e fiul d-nei Mavrodi, mare damă de onoare a Reginei, de care de altmintreli Regina a vrut să se scape de mai multe ori, dar pe care Regele a menținut-o cu sila lângă Augusta Sa Mamă. Între d-na Mavrodi și Rege trebuie să fie unul sau mai multe cadavre, căci altfel nu se explica neclintita prietenie pe care Regele o arăta bătrânei beșoandre.

[1] Pe care n-am precupețit-o fiindcă Nae Ionescu îmi era simpatic, și contribuția lui gazetărească era într-adevăr utilă „noului curs" în care mai speram încă.

24 martie. — Eveniment covârşitor: contele Ciano, ministrul de Externe al Italiei şi ginerele lui Mussolini a plecat să facă o vizită la Belgrad d-lui Stoiadinovici. Aceasta dovedeşte: 1) că raporturile dintre Italia şi Jugoslavia s-au îmbunătăţit simţitor şi 2) că Jugoslavia „oscilează" în politica ei externă — căci degeaba nu s-a dus Ciano la Belgrad — ceea ce se ştia de altmintreli de mult. Telegrama care anunţă plecarea lui Ciano spune că, călătoria ministrului de Externe italian are de scop semnarea unui acord, negociat în vremea din urmă la Roma, prin care se pune sfârşit tuturor rivalităţilor şi neînţelegerilor de ordin etnic dintre cele două ţări.

———

Pe când Ciano aduce la Belgrad sărutul Italiei pe fruntea Jugoslaviei, dl Guţă şi dl Hodza proclamă la Praga gloria, tăria şi solidaritatea Micii Înţelegeri, consolidată şi mai mult prin plecarea lui Beşa-Şeba din Bucureşti[1], cu coada între picioare (ducă-se învârtindu-se). Dl Guţă a plecat într-adevăr la Praga, chiar în seara închiderii Parlamentului, nu se ştie pentru ce. Probabil ca să se aerisească. Se zice că călătoria sa a fost determinată prin câreva chestiuni în legătură cu armamentul. Alţii spun că e vorba din nou de încheierea unei convenţii militare cu Rusia de data asta în legătură cu cea existentă între Cehoslovacia şi Rusia (aşa spune de pildă dl Gh. Brătianu). Eu nu cred. Sunt şi unii care susţin că Cehoslovacia ar voi să extindă obligaţiunile noastre de asistenţă (de frica unei agresiuni a Germaniei) şi că dl Guţă s-a dus la Praga *ca să explice* de ce noi nu putem primi o asemenea extindere. Bătaie de apă în piuă, cu mulţi bani aruncaţi pe fereastră.

———

Dl Mitiţă Constantinescu lucrează la Berlin. Bea vin de Rin şi îmbată pe nemţi cu apă chioară. Să sperăm că va izbuti să regleze cel puţin chestiunea schimbului mărcii.

———

„Mare şedinţă la Camera franceză" e titlul scris cu caractere de o şchioapă în fruntea tuturor ziarelor de azi-dimineaţă. În realitate un puhoi de vorbe goale, discursuri după discursuri cu prilejul sângeroasei

[1] Dl Şeba pleacă diseară, „cu familia" anunţă ziarele.

ciocniri de la Clichy[1]. Bineînţeles totul se va termina printr-un vot de încredere în Guvernul Blum. Blum are c... ovreieşti dar are c... şi ţine piept adversarilor care nu numai că nu parvin să-l răstoarne, dar nici măcar să-l intimideze.

———

Popeştele (Stelică, pentru babe) ne pisează de zece zile cu o serie de articole tâmpite prin care binevoieşte să dea ţării îndrumări în politica externă. Faţă de „trecăturile" (sic!!) dintre marile Puteri, trebuie să ne strângem şi să ne consolidăm alianţele — ne sfătuieşte discipolul lui Take Ionescu şi al lui Titulescu — şi să nu ne lăsăm ademeniţi *printr-o politică de neutralitate* (dar cine se lasă?). Marele om de Stat mai prevede şi o ineluctabilă conflagraţie a Europei.

În realitate, niciodată pacea Europei n-a fost atât de puţin ameninţată ca acum. Că o spun acum, nu e nici un merit, dar am spus-o deja *astă toamnă*, pe o vreme când toată lumea anunţa războiul cu scadenţă scurtă — şi asta e un merit, sau mai bine zis dovada că am văzut clar. Ne aflăm într-adevăr în faţa celui mai formidabil bluf pus vreodată la cale. Am fost în ultimele 6 luni în Anglia, în Franţa şi în Germania şi am putut constata în fiecare din aceste ţări hotărârea *fermă* de a nu provoca sub nici un pretext războiul. Oroarea războiului e infiltrată în mase, până la cel de pe urmă om, nu numai în Anglia şi în Franţa, *dar şi în Germania.* Oameni demni de încredere care au fost în Italia şi în Rusia mi-au spus că şi în acele ţări domneşte aceeaşi profundă hotărâre de pace. Apoi dacă în Anglia, Franţa, Germania, Italia şi Rusia nimeni nu vrea războiul şi dacă Guvernele acestor ţări sunt hotărâte să evite orice prilej de tulburare a păcii, cine va provoca războiul? Ţările mici, Belgia, Danemarca, România sau Polonia? O asemenea ipoteză e absurdă prin definiţie. Formidabilele înarmări ale Angliei, ale Germaniei, ale Franţei etc. nu sunt în realitate bazate pe frica de război şi au fost puse la cale pe baza unor preocupări cu totul altele. Enormele investiţii prevăzute în planurile acestor ţări de înarmare, au avut un singur scop: *soluţionarea — în limitele posibilului — a crizei economice şi a şoma-*

[1] Acum o săptămână comuniştii din Clichy (comună suburbană a Parisului) au împiedicat o reprezentaţie cinematografică organizată de Partidul Social al colonelului de La Roque. Poliţia şi forţele Siguranţei au intervenit să restabilească ordinea şi s-a încins astfel o adevărată bătălie între forţa publică şi comunişti. Dintre aceştia au fost ucişi 4 şi răniţi vreo 20. Răniţi au fost şi de partea autorităţii, între alţii, mai grav, dl Blumel, şef de cabinet al lui Blum şi mai uşor dl Dormoy, ministru de Interne — veniţi amândoi să vadă la faţa locului cum decurge lupta.

jului. În acest scop trebuia mărită considerabil producția industrială, mărite și prețurile materiilor prime și sporită circulațiunea banilor. O augmentare artificială a producției mărfurilor sau obiectelor utilizabile ar fi avut însă drept rezultat o scădere catastrofală a prețurilor acestora și astfel o nouă criză în perspectivă. Trebuia sporită fabricația 100%, dar fără o sporire concomitentă a stocurilor de mărfuri. Sporirea fabricației armelor și în general a tuturor uneltelor de război, de la mitralieră până la vasele cuirasate a fost găsită ca cea mai nimerită soluție în scopul urmărit. Fabricația s-a întețit, șomerii au dispărut (în cea mai mare parte), prețul materiilor prime a crescut, iar pe piață nu s-a aruncat un balot de marfă în plus pentru desfacere. Guvernele interesate nevoind să mărturisească scopul real al sporirii fabricației de ordin militar, o presă venală și bine stilată a întreținut necontenit o stare de alarmă în opinia publică și astfel nemaipomenite credite au putut fi aprobate în fiecare țară. Această stare de alarmă abil întreținută prin presă și prin forurile diplomatice a mai avut pentru cei mari avantajul să sperie pe cei mici lipsiți de industrii pentru armament, și să-i facă să-și arunce banii în rezervoarele lor. Statele mici s-au sângerat, ca proștii, și au contribuit astfel și ele la sporirea capitalului pus la bătaie de Statele cele mari. Această atmosferă falsă de alarmă, a fost cu atât mai ușor întreținută cu cât ea convenea de minune și presei, care-și sporea astfel tirajul gazetelor și profesioniștilor raporturilor internaționale — toată șleahta de la Geneva — care-și vedeau situația cu atât mai întărită cu cât soarta acestor raporturi se înfățișa mai tulbure. Soluția găsită de marile Puteri industriale nu este însă decât un paleativ. Nota de plată finală va fi atât de ridicată încât mă întreb cum se va solda bilanțul definitiv. Mai toate Guvernele au adoptat însă deviza: „Après nous le déluge".

---

25 martie. — Cel mai deștept român (român?) e astăzi fără îndoială domnul Malaxa. Iată câteva din ultimele sale operații, ale căror date mi-au fost confirmate de înșiși colaboratorii lui *cei mai inițiați* de la Reșița:

Față de necesitatea creării unei industrii pentru armament, unanim recunoscută, Malaxa *s-a aranjat* ca să i se dea o comandă de muniții de artilerie în valoare de *un miliard două sute milioane de lei*. Cum pentru a le confecționa d-sa nu poseda nici măcar locul pe care să-și ridice fabrica, după ce s-a învârtit câteva săptămâni în căutarea unei soluții, a

cedat contractul societății „Astra". Societatea „Astra" a construit anul trecut o splendidă uzină la Noua, lângă Brașov — dar probabil că tocmai fiindcă poseda o uzină nu i s-a dat comanda ei, ci lui Malaxa căruia s-a plătit imediat din suma sus arătată 200 milioane lei pentru plata mașinilor ce trebuiau aduse din străinătate în vederea confecționării munițiilor. Pentru oricine altul decât Malaxa, afacerea ar fi fost și astfel destul de mănoasă, căci se alegea cu o fabrică importantă plătită de Stat, restul de un miliard acoperind larg celelalte spese de fabricație pentru cantitatea determinată de muniții comandate. Această sumă nu numai că acoperea spesele de fabricație, dar mai lăsa și o marjă de frumos beneficiu, ca dovadă prețul pe care „Astra" a preluat comanda. Malaxa a cedat într-adevăr contractul pe prețul de 1 miliard lei, *păstrând cele două sute de milioane încasate ca comision pentru dânsul*. E de necrezut dar e așa. Cu această sumă căzută din cer, aventurierul a plătit pachetul de acțiuni „Reșița", cumpărat acum câțiva ani pe datorie precum și pachetul de acțiuni „Astra" cumpărat mai recent — și i-au mai rămas încă bani gheață[1]. Iar ca mare acționar la „Astra" va mai participa și la beneficiile furniturii de muniții cedate. Frumoasă lovitură, cum se vede!

O altă lovitură tot atât de frumoasă, a făcut-o amicul Malaxa cu C.F.R.-ul și U.C.B.-ul. Pornindu-se de la același indiscutabil principiu al întemeierii unei industrii naționale, *s-a dat* aceluiași Malaxa un avans de 150 milioane (100 C.F.R. și 50 U.C.B.) pentru înființarea unei fabrici de *tuburi ermetice*, tuburi de care și Căile Ferate și Uzinele Comunale *vor avea în viitor nevoie*, cele dintâi pentru construirea unui nou pipe-line Prahova–Constanța, cele de al doilea pentru aducerea gazelor naturale din regiunile petrolifere la București. Dar adevăratul miez al afacerii, și adevăratul ei farmec, nu stă în faptul că s-a dat astfel lui Malaxa posibilitatea să-și mai ridice o fabrică cu banii publici. Miezul și farmecul stau în faptul că s-au ridicat totodată taxele vamale asupra tuburilor importate din străinătate, încât *s-a dat lui Malaxa un adevărat monopol pentru aprovizionarea întregii industrii petrolifere — o chestiune de sute de milioane*. O altă și mai frumoasă lovitură, după cum iarăși se vede! Dar dl Malaxa e insațiabil și nu se mulțumește

---

[1] Malaxa a cumpărat acum 3 ani împreună cu Max Ausnit, pachetul *Steagului* (Staats Eisenbahn Gesellschaft) de acțiuni *Reșița*, pe credit. Acum Malaxa a preluat și acțiunile lui Ausnit, și a plătit totul. Cu *Astra*, s-a făcut acum în urmă tranzacția următoare: un grup compus din Reșița, Malaxa și Skoda au răscumpărat 80% din acțiunile societății. Din acest pachet, Malaxa a preluat 25%.

cu atât. Vrea să mai câştige şi asupra sumei de 150 milioane încasată ca avans pentru cumpărarea de maşini-unelte. Pertractările lui de la Berlin, cu petrolul (pe care le-am pomenit la timp) nu au alt scop.

Şi cum nici o ocazie de câştig nu trebuie pierdută, şperţarul şi-a mai băgat nasul şi într-o afacere mai măruntă a Reşiţei[1]. După cum se ştie un număr de baterii antiaeriene au fost comandate la Wikers în Anglia, dar camioanele necesare acestor baterii au fost comandate, ele, la Reşiţa. Cum tirul antiaerian nu se mai reglează, după ultimele perfecţionări, direct de la tunuri, ci prin mijlocirea unor aparate automate centrale, acestea sunt instalate în camioane speciale, care se ţin după baterii. Fără aceste camioane speciale nici o dirijare a focului nu e prin urmare posibilă. Tunurile sunt gata, dar camioanele Reşiţei nici nu sunt măcar puse în lucru fiindcă dl Malaxa se tocmeşte cu diferite case străine ca să le cedeze comanda *contra comision*, şi n-a ajuns să se înţeleagă cu niciuna!

Dacă la toate acestea se mai adaugă şi faptul că dl Malaxa e stăpân absolut asupra comenzilor (sute de milioane pe an) de la Căile Ferate[2], rămâi uimit asupra atotputerniciei acestui om, ajuns să facă ce vrea în această nenorocită ţară!

Atotputernicia lui Malaxa mi s-a lămurit însă întrucâtva când am aflat zilele acestea că, pe lângă toate „gentileţele" din trecut, eminentul şperţar a mai cumpărat vila Chrissoveloni[3] din Sinaia şi a dăruit-o doamnei Lupescu, că a cumpărat de asemeni pe preţul de 18 milioane „palazzina" Reginei Elisabeta din Calea Victoriei şi că „a oferit" Regelui un pachet însemnat *din acţiunile întreprinderilor lui.*

De când se ţine cu Scanavi, Regina Elisabeta a devenit o gheşeftăroaică de mâna întâi. E trist de înregistrat — şi pe mine mă doare căci mi-a fost simpatică — dar e aşa. Ar fi putut să se mulţumească cu ghelirul nemaipomenit consimţit de Mihalache pe când era ministru al Agriculturii şi care i-a adus 90 de milioane pentru moşia Zorleni[4]. Ar fi putut să se mulţumească cu cumpărarea moşiei Banloc la care Statul a contribuit cu 24 de milioane din 32 prin preluarea unui portofoliu

[1] Pe care mi-a povestit-o Boxshal, reprezentantul lui Wikers în România.

[2] Prin domnii Tabacovici, Macovei, Fulga ş.a., slugile lui, plătite.

[3] Cea mai frumoasă vilă din Sinaia, construită de bătrânul Chrissoveloni, după planurile lui Gogu Cerkez. Prin această cumpărare d-na Lupescu devine *vecina mea*, la Sinaia, căci nu ne mai desparte decât un gard!

[4] Moşia Zorleni a fost evaluată în actul de partaj după moartea Regelui Ferdinand la 30 milioane. Regina Elisabeta şi Regele George au protestat energic în acel moment, găsind evaluarea excesivă!

echivalent[1] de la Banca Comerţului. Dar nu s-a mulţumit. Scanavi a împins-o la porcării, căci trebuia să se procopsească şi el. Astă-vară, simpatica Domniţă a obţinut prin Scanavi de la Banca Naţională, „darul" unui splendid teren lângă Arcul de Triumf, unde a şi început să clădească un luxos palat, cotropind astfel o bună parte din viitorul Parc Naţional — fapt pe care l-am notat deja în aceste „Însemnări", cu indignarea cuvenită. Locuinţa ei din Calea Victoriei devenind astfel disponibilă, Regina Elisabeta a putut să „o treacă" prietenului Malaxa pe 18 milioane, deşi o cumpărase de la Marie-Angele Polizu cu 12, şi cu toată scăderea de peste 50% pe care au suferit-o imobilele bucureştene în preţul lor, în ultimii zece ani. (Această afacere nu s-a încheiat...)

Ce e şi mai urât din partea Elisabetei, e că în afară de asemenea afaceri de un ordin special, pe care la urma urmei le-ar putea justifica eterna recunoştinţă pe care poporul român şi Malaxa o datoresc binecuvântatei noastre Dinastii, e că permite lui Scanavi să mai pună la cale şi simple escrocherii. Am notat deja în aceste „Însemnări" adevărata contrabandă pe care grecul o face pe scară mare cu obiecte şi mătăsuri aduse din străinătate cu scutire de vamă, ca fiind destinate Casei Regale. Aflu acum de la rudele lui Scanavi că acesta, având astă-toamnă nevoie de jumătate vagon orez de sămânţă pentru Banloc[2], a obţinut un permis de import de câteva zeci de vagoane *de orez decorticat* pe care le-a desfăcut cu un însemnat beneficiu pe piaţa Bucureştiului.

Abuzuri de felul acesta sunt dealtmintreli curente în Familia Regală: n-a obţinut chiar oropsitul Prinţ Nicolae dubla favoare de a-şi exporta lemnele de la Broşteni vărsând la Banca Naţională numai 10% din devizele obţinute, şi o reducere de 75% asupra transportului acestor lemne pe căile noastre ferate — pe când toate celelalte exploatări de păduri din ţară se zbat în cele mai mari greutăţi? Dar ce să mai zic; vorba românului, „peştele de la cap se împute", şi când bunul nostru Rege ia cu amândouă mâinile, de ce n-ar lua neamurile lui cu una singură? Un bun cunoscător al *dedesubturilor* „Palestinei" (cum numeşte Prinţul Nicolae Palatul Regal!) m-a asigurat acum în urmă că nu numai Pa-

[1] Statul a preluat un portofoliu de 24 milioane de la Banca Comerţului din Craiova, care a bonificat o sumă echivalentă „Primei Casse de Păstrare" din Timişoara, debitoarea ei. Casa de Păstrare Caracsony, proprietarii moşiei Banloc, a căror creditoare era. Această operaţie s-a făcut sub Guvernul Tătărescu. Vânzarea moşiei Zorleni efectuată sub Mihalache mi s-a propus şi mie în 1928, pe când eram ministru al Agriculturii — dar am refuzat să o închei.

[2] Contele Caracsony, fantezist „sui generis" a amenajat într-adevăr pe vremuri, destul de întinse culturi de orez pe malurile inundabile ale râului Bega: ele fac şi azi mândria domeniului Banloc.

latul Regal!) m-a asigurat acum în urmă că nu numai Regele e co-interesat în afacerile lui Malaxa (după ce a stors atâta vre-me pe Blank) dar că ar fi primit acum în urmă (după preluarea uzinelor de la Dicio-sânmartin) 5 000 de acţiuni „Mica" de la Gigurtu. Mi-am explicat nu-maidecât un zvon care a circulat cu insistenţă la un moment dat, anume acela că Majestatea Sa va desemna pe idiotul de Gigurtu ca ministru de Industrie în viitorul Guvern! O s-o vedem desigur şi pe asta!

Şi fiindcă am pomenit numele Prinţului Nicolae, să însemn aci şi rezultatul scrisorilor lui Tătărescu, despre care am vorbit deja, şi a că-ror autenticitate mi-a fost confirmată din toate părţile. Nu ştiu dacă în-trevederea dintre primul ministru şi Prinţ a avut loc sau nu, dar ştiu că irascibilul Nicolae s-a potolit şi s-a supus în parte. N-a consimţit să plece peste graniţă, *de frică că nu va mai fi lăsat* să se înapoieze în ţa-ră, dar s-a despărţit vremelnic de d-na Doletti şi s-a mutat de la Snagov la Cotroceni. Iubita lui vine şi dejunează numai cu dânsul, şi şi-a insta-lat un „pied à terre" la doamna mamă-sa, Prinţesa poloneză[1]. Probabil că Prinţul Nicolae e sleit de parale — cum i se întâmplă foarte des — şi că aşteaptă o ocazie favorabilă ca să răbufnească, căci pocăit nu poa-te fi. Deocamdată pare că Regele s-a mulţumit şi cu ce a obţinut, şi că pândeşte şi el o ocazie ca să-şi atingă frăţiorul la mir.

Luat masa aseară cu generalul Antonescu. E otrăvit şi acrit, dar nu se prea deschide. Nici vorbă să se retragă din Armată. E dezgustat şi el de tot ce vede şi mi-a părut simpatizant cu mişcarea Gărzii de Fier în care vede o reacţiune faţă de toate turpitudinele în care trăim. „Nu se poate — îmi spunea el — ca reacţiunea conştiinţei cinstite a acestei ţări să nu izbucnească odată, şi mă îngrozesc la ideea unei asemenea iz-bucniri. Românul e răbdător, dar e crud. Am trăit scene înspăimântă-toare în 1907. Să mă ferească Dumnezeu să le mai văd. Toată lumea a fost indignată de omorârea lui Duca, dar cum poţi să ceri Gărzii de Fier să nu lovească, când tu autoritate publică faci acelaşi lucru? Ştii d-ta pentru ce a fost ucis, fără judecată, Ciumeti în ianuarie 1934? Fiindcă într-o consfătuire a gardiştilor, în care s-a discutat executarea lui Duca, a cerut pe lângă capul lui Duca şi pe al d-nei Lupescu. Atât a fost de ajuns pentru ca dl Gavrilă Marinescu să pună pe Panova şi pe Călă-

[1] Bătrâna Tohan a rămas singură, dar Prinţesă. Prinţul polonez, sătul probabil de farmecele ei, a trecut graniţa şi s-a dat la fund, lăsându-şi coroana în grija soţiei.

torescu să-l cureţe. Şi crezi d-ta că aceste două lichele ar fi săvârşit acest omor dacă n-ar fi ştiut că din treaptă în treaptă sunt acoperiţi până sus? În procesul de escrocherie intentat mai târziu lui Călătorescu (afacerea cu leii belgienilor) s-au făcut sforţări supraomeneşti pentru ca complicele din 1934 să fie achitat. Nu s-a putut, dar s-a obţinut o con-damnare ridicolă, şi afacerea a fost pe jumătate muşamalizată. Cu ase-menea porniri de sus, nu se poate menţine ordinea în ţară. Mergem spre vremuri urâte. Mişcarea gardistă a pătruns în Armată, e inutil să o ne-găm, e un fapt care trebuie constatat: o bună parte din ofiţerii tineri sunt gardişti, şi numărul va creşte din ce în ce!"

Vizita lui Ciano la Belgrad face mare zarvă şi în cercurile politice şi diplomatice e viu comentată. Nu e nimic: Tătărescu bea bere la Pilsen, Victor Antonescu va merge şi el săptămâna viitoare la Belgrad şi Mica Înţelegere e mai solidă ca oricând — ne-o spun comunicatele lui Be-neş, a cărui proiectată descindere pe malurile Savei va pune în curând toate lucrurile la punct. S-o creadă cine vrea.

Telegramele de azi-dimineaţă înregistrează „noi îngrijorări" în sfe-rele politice din Occident. Italienii refuză să-şi retragă voluntarii din Spania, unde dealtmintreli generalul Franco pare a trece prin clipe gre-le. Controlul frontierelor spaniole care trebuia să înceapă la 6 martie, nu va fi stabilit decât la 29 martie, dacă va fi.

În Bucureşti psihoza zvonurilor fanteziste e mai acută ca oricând. Un fost ministru a venit să-mi spună că Regina Maria a tras cu revolve-rul — după o ceartă — în Prinţul Nicolae şi că l-a lovit în burtă. Prinţul ar fi pe moarte. Alt domn (care n-a fost încă ministru) mi-a povestit *cu totul confidenţial*, că Regina nu sufere de ce s-a spus, dar că s-a para-lizat. O femeie paralizată trăgând cu revolverul în burta lui fiu-său, iată un spectacol inedit! În realitate, Regina e aproape bine — de fapt *boală* serioasă n-a avut — şi rămâne de lămurit hemorgaia stomacală, care pune un serios punct de întrebare cu privire la viitorul ei. Un alt zvon care a circulat cu insistenţă ieri, a fost acela că Prinţul Paul ar fi detro-nat pe micul Rege Petru şi s-ar fi proclamat Rege al Jugoslaviei! Zvon fantezist bineînţeles, şi acesta dar toate aceste zvonuri dovedesc o mare fierbere a imaginaţiilor şi sunt dovada anarhiei morale în care trăim.

Monseniorul Max Auşnit a cumpărat casa Manu din parcul Filipescu, splendida casă Manu, copie exactă după „hotel de Biron" din Paris, unde până acum a fost instalat clubul Miliardarilor. E vorba ca clubul să închirieze casa Rioşanu din strada Academiei. Norocul prietenului meu Alecu Rioşanu, care cam trage pe dracul de coadă.

Chirculescu a venit să-mi spună că e pozitiv informat că după ultimele măsuri luate împotriva Gărzii de Fier, Tătărescu a trimis vorbă lui Zelea Codreanu că măsurile n-au fost luate din iniţiativa lui. I le-a cerut Regele, şi Regele i le-a cerut *fiindcă aşa l-am sfătuit eu*. Eu, Regelui, i-am trimis vorbă, prin Zamfirescu şi Lupeasca (şi am consemnat faptul în aceste „Însemnări") să nu se vrăjmăşească cu această mişcare, dimpotrivă să caute să o canalizeze. Ce lichele! Dar cine a fost pezevenghiul, în această împrejurare: Regele sau Tătărescu? Proverbul românesc: „cine se mestecă în tărâţe, îl mănâncă porcii", e plin de înţelepciune.

---

26 martie. — La ţărănişti continuă frământările, şi nu vor înceta aşa de curând. Armand Călinescu, trepăduş al cărui dinamism a încurcat mult iţele partidului său, de câtva vreme — proclamând la Iaşi pe Costăchescu „ca a doua personalitate" a Partidului Naţional-Ţărănesc, a supărat foc pe dr. Lupu care s-a răzbunat asupra lui Mihalache, luându-l la înjurături după obiceiul lui. Ostilitatea lui Lupu pe de o parte, atitudinea lui Costăchescu pe de alta — care încurajează vădit banda Călinescu–Ghelmegeanu–Potârcă, în vederea unei complecte înlăturări a lui Maniu, cu riscul unei spărturi în partid şi cu nădejdea unei reîntregiri cu Vaida —, au întărit pe Mihalache în hotărârea lui de a-şi menţine demisia din şefia partidului. Dar oamenii se ceartă, se împacă şi se ceartă iar. Madgearu a obţinut zilele trecute o împăcare între Mihalache şi Maniu (care a şi venit pentru 48 de ore la Bucureşti) — dar nu e exclus să se certe iar. Şi Costăchescu s-ar fi împăcat cu şefia lui Mihalache dar cu condiţia ca Maniu să înceteze cu ieşirile lui împotriva Regelui şi Lupu cu ale lui în favoarea forţelor de Front popular. Lupu continuă să fie supărat. Pentru duminică şi-a aranjat „o sărbătorire" la Arsura în judeţul Huşi, satul său natal, pentru celebrarea a 30 ani de viaţă politică (!). Se spune că Călinescu, de frică ca Lupu să nu-l înjure prea tare, caută să-i zădărnicească întrunirea, prin Gavrilă Marinescu. În ziua de 4 aprilie e convocat Comitetul Executiv al partidului pentru alegerea Delegaţiei Permanente (şi a „şefului", dacă Mihalache îşi va menţine demisia); se prevăd mari certuri, căci fiecare subgrupare are pe cineva de exclus, lupta cea mai grea se pare că va fi între „Manişti" şi „Costăchişti". E probabil însă că tot Mihalache va fi menţinut şef — şi că certurile vor continua mai departe fără rezultat. Ba da, cu unul, acela de a paraliza complect partidul şi a-l îndepărta şi mai mult de Guvern.

Fiindcă e vorba de Guvern, sau mai bine zis de succesiunea Guvernului, e interesantă de notat o acţiune specială — în afară de partid — întreprinsă de naţionali-ţărănişti: aceea de a grupa oameni credincioşi politicii lui Titulescu şi supuşi Parisului, în speranţa *că franţujii îi vor aduce la putere.* Căci atâta speranţă le-a rămas, vajnicilor apărători ai „demnităţii ţării". Aşa se explică că Mihalache a pus pe Grigore Sifilipescu pe lista lui la alegerile pentru consiliul comunal din culoarea de Galben; aşa se explică multe şi mărunte care altfel nu s-ar mai explica.

Jean Th. Florescu „retour d'Espagne" a venit să mă vadă. Varsă foc şi e nenorocit de rechemarea lui. Câte nu mi-a povestit asupra minunilor pe care le-a săvârşit în scurtul timp al misiunii sale! Interesantă mai mult decât povestirea lui e această scurtă informaţie publicată în *Temps* şi pe care mi-a adus-o la cunoştinţă: „Mr. Jean Th. Florescu le ministre de Roumanie en Espagne, ayant manifesté ses sympathies pour le Général Franco, a été rappelé par son Gouvernement à la suite d'une interpellation au Sénat du chef du parti conservateur, Mr. Grégoire Filipesco". Interpelarea lui Griguţă n-a existat[1], dar există în redacţia ziarului *Temps* amicul Tavernier, asociat în politică şi în alte afaceri cu Griguţă Puţă.

Witzleben (director la Soc. Bancară, împreună cu Cecropid) pe care l-am lăsat la Berlin, s-a înapoiat ieri în Bucureşti şi-mi povesteşte între altele că a întâlnit pe Schulemburg, fostul ministru german la Bucureşti, şi actualmente ambasador la Moscova, şi că a stat mult de vorbă cu dânsul. Schulemburg pretinde că mişcarea troţkiştilor e mult mai se-

[1] Jean Th. Florescu a fost totuşi rechemat din cauza unei jerbe de flori pe care a depus-o la sicriele lui Moţa şi Marin. Dar n-a fost rechemat din cauza vreunei interpelări, ci din iniţiativa Guvernului român care a vrut să dea un exemplu, în materie, Guvernelor de la Roma şi de la Berlin!

rioasă decât se crede, şi că condamnările la moarte în cele două procese cunoscute au fost o încercare de terorizare şi de îngrădire a unui curent foarte primejdios pentru regimul lui Stalin. Troţkiştii reprezintă ortodoxia comunistă şi au pentru ei elementele revoluţionare cele mai fanatice care consideră pe Stalin ca un trădător al proletariatului, câştigat de burghezie. Troţki, de la distanţă, din Mexico, ţine toate firele mişcării, şi dacă nu s-ar păzi cum se păzeşte ar fi fost deja de mult trimis pe altă lume prin grija Kremlinului.

După Schulemburg nu încape îndoială că Stalin şi ai lui evoluează repede spre dreapta. Măsuri în acest sens urmează unele după altele. Acum în urmă s-a suprimat în Armată epitetul de „tovarăş" şi nu se mai zice „tovarăşe locotenent" sau „tovarăşe căpitan", ci „domnule locotenent" şi „domnule căpitan"; de asemenea s-a reintrodus salutul obligatoriu al inferiorilor, suprimat de la începutul revoluţiei. Asemenea inovaţii nu constituie reforme adânci, dar dau măsura evoluţiei spiritelor. Schulemburg, adaugă Witzleben, lucra mult la Berlin ca să convingă cercurile hitleriste de necesitatea încheierii unei convenţii comerciale între Germania şi Rusia, convins că ar fi pentru ţara lui singura posibilitate de rezolvare a crizei materiilor prime. Deşi propaganda diplomatului german n-a parvenit să clintească anturajul lui Hitler, ideile sale au câştigat şi câştigă mult teren.

---

27 martie. — S-a înapoiat şi Cecropid de la Berlin. Vizita lui Mitiţă Constantinescu în capitala Germaniei, unde a stat trei zile, a dus la o înţelegere pe chestiunea schimbului mărcii şi leilor. Până la devalorizarea leului de astă-toamnă, schimbul monedelor noastre sta pe paritatea fixată prin stabilizarea leului din 1929, adică 40 lei pentru o marcă sau 2 şi 1/2 mărci pentru suta de lei. După scăderea primei de 38% faţă de aur şi de devize-aur efectuată asupra monedei noastre în noiembrie trecut, Germania a hotărât să ridice şi ea cursul mărcii, şi a stabilit unul după care 100 lei nu mai echivalau decât cu 1,85 mărci ceea ce ridica marca cam la 55 de lei. Banca noastră Naţională n-a primit această măsură şi a protestat împotriva ei, marca nefiind o deviză în sensul acoperirii cu aur; (fiecare defineşte astăzi devizele cum vrea). Banca noastră a declarat că deoarece marca fusese lăsată în România la liberă negociere, că nu se mai plătea asupra ei prima de 38%, înainte de „revalorizarea" aurului, nu era cazul să se sporească cursul ei cu aceiaşi 38%, după. Germania n-a ţinut seamă de această protestare şi a

menţinut cursul de 1,85. Şi astfel s-a născut un război monetar între Berlin şi Bucureşti. Banca Naţională nu mai schimba marca decât cu 37 de lei, pe când Reichsbank-ul o calcula pe 55. Această situaţie a dat loc la mari greutăţi în comerţul nostru cu Germania, atât de important ca volum. Acum dl Mitiţă a căzut de acord cu dl Schacht asupra unui compromis: Berlinul nu va mai cota deloc leul la Bursă, iar Banca noastră s-a obligat să menţie cursul schimbului în România între 39 şi 41 lei, marca. După câte-mi spune Cecropid, soluţia ar fi mulţumit ambele părţi.

Întru ce priveşte afacerile lui Malaxa, ele n-au fost încă terminate la Berlin, dar Societatea Bancară a scăpat de ele[1]. Garanţia bancară, ale cărei modalităţi sunt încă în discuţie, a rămas în seama lui Dresdner Bank.

Mitiţă Constantinescu n-a văzut în afară de Schacht, la Berlin, decât pe Göring. Pe Hitler nu l-a văzut. În sferele româneşti de la Berlin — ca şi la Bucureşti dealtmintreli — faptul că nu m-am dus să mă căciulesc la Hitler şi la Göring, e comentat avantagios pentru mine. Înjosirea oamenilor noştri politici, care merg să primească învestitură, când la Paris, când la Berlin, a început să dezguste pe toţi.

28 martie. — Citesc în *Neamul Românesc* al lui Iorga care de obicei e bine informat (*Neamul*, nu Iorga) asupra celor ce se petrec la ţărănişti, căci Cocoş (Georgescu) îşi vâră nasul pretutindeni:

„În oficiosul Partidului Naţional-Liberal *Dreptatea* a apărut aseară următoarea notă: «Urmându-şi socotelile sale proprii, ziarul *România Nouă*[2] continuă sub semnătura d-lui Gh. Ohăbeanu[3] campania de intrigi împotriva conducătorilor şi unora dintre fruntaşii Partidului Naţional-Ţărănesc. În acest scop nu ezită a comite grosolane falsuri istorice ca acele privitoare *la împrejurările în care a venit Guvernul Vaida. Însuşi dl Maniu n-ar putea să fie decât profund nemulţumit de astfel de denaturări*».

Nota aceasta îşi are tâlcul ei. Întâi trebuie remarcat că este pentru prima dată, de la despărţirea de dl Vaida, când oficiosul partidului ţine să descopere falsuri istorice care privesc pe fostul preşedinte de Consi-

[1] În afară de vreo 70 milioane garanţie, dată mai demult, cu contragaranţia lui Dresdner-Bank.

[2] Ziarul personal al d-lui Iuliu Maniu. Apare la Cluj, de când Vaida a luat cu el *Patria*.

[3] Pseudonimul d-lui Zaharia Boilă, frate cu dl Romul Boilă, vestitul skodist.

liu, actualul şef al Frontului Românesc. Or, în preajma congresului, când o parte din fruntaşii partidului sunt pentru reîntregirea cu dl Vaida şi împotriva acelora care s-au făcut vinovaţi de plecarea d-sale din partid, faptul îşi are sigur importanţa lui.

Dar nota nu se mărgineşte numai la atât. Ea-l pune în acelaşi timp pe dl Maniu într-o situaţie foarte delicată când arată că însuşi d-sa n-ar putea să fie decât profund nemulţumit de denaturările din oficiosul Bădăcinului".

...şi *Neamul* continuă:

„Pentru a ne da seama de substratul notei apărută aseară în *Dreptatea* şi de importanţa pe care o are ea în ajunul congresului, trebuie cunoscut următoarele: la 22 martie a.c. a apărut în ziarul tineretului ardelean vaidist de la Cluj, *Ofensiva Română*, un articol «Cine e trădătorul?» scris şi semnat de dl dr. Aurel Vlad. În acest articol fruntaşul Ardealului, ce a urmat pe dl Vaida, a arătat toate împrejurările în care dl Vaida a primit la 1932 însărcinarea de a forma Guvernul şi cum, după treizeci de zile numai după ce şi-a dat adeziunea sa pentru un asemenea Guvern, dl Maniu *«prietenul de 40 de ani a aflat cu cale să lovească cu pumnalul în spatele fratelui Alexandru...»*

Cum dl Maniu se afla la apariţia acestui articol la Cluj, a ţinut să dea, prin oficiosul d-sale o dezminţire d-lui Aurel Vlad. Aşa a apărut articolul «Înapoi la drumul drept» din *România Nouă* cu data de 24 martie — adică articolul incriminat de oficiosul d-lui Mihalache, prin nota apărută aseară.

Numai cunoscând acestea vom putea înţelege tot ce va urma de aici încolo până la congres (recte: şedinţa Comitetului Executiv) în Partidul Naţional-Ţărănesc. Căci nota de aseară din *Dreptatea* respingând, în forma arătată mai sus, felul cum a destăinuit oficiosul Bădăcinului — inspirat de dl Maniu — că a venit Guvernul Vaida în 1932, ziarul d-lui Mihalache a confirmat implicit cele afirmate de dl dr. Aurel Vlad, în *Ofensiva Română*. Iar dacă *Dreptatea* anticipează asupra celor ce ar avea eventual de spus în această privinţă fostul preşedinte, afirmând în nota apărută aseară: «Însuşi dl Maniu n-ar putea să fie decât profund nemulţumit de astfel de denaturări» — oficiosul d-lui Mihalache nu face prin aceasta decât să provoace pe dl Maniu. Suntem aşadar în ajunul marii lămuriri menită să curme o serie de aventuri şi să reintegreze Partidul Naţional-Ţărănesc în politica normală a ţării. Şi această lămurire o va produce cu siguranţă nota de aseară din *Dreptatea.*"

În acelaşi număr, şi sub titlul „Un acord imposibil", *Neamul Românesc* mai scrie:

„S-a remarcat în toate cercurile politice, noul consemn dat ieri de Centrul Partidului Naţional-Ţărănesc tuturor ziarelor care sprijină politica acestui partid, imediat după plecarea d-lui Maniu din Capitală. Toate aceste ziare au ţinut să arate că dl Maniu a părăsit Capitala fără să fi ajuns la un acord asupra tacticii cu dl Mihalache pentru viitor, şi că divergenţele existente în partid rămânând în aceeaşi stare, a devenit foarte problematică revenirea d-lui Maniu în Capitală săptămâna viitoare pentru congres. Cum mâine duminică, se ţin o serie de întruniri naţional-ţărăniste în toată ţara în vederea congresului de la 4 aprilie, este foarte posibil ca divergenţele să ia forme concrete, chiar cu acest prilej. De altfel, în Capitală, ele au şi început să devină manifeste. La clubul central din str. Clémenceau a fost ieri noapte o busculadă între tineretul care reprezintă diferite curente ce nu se pot înţelege asupra tacticelor de urmat".

Dl Guţă s-a înapoiat de la Praga unde împreună cu dl Eduard (Beneş) şi cu Hodza ca grefier, a judecat situaţia şi a pus Europa la cale. Nici o vorbă despre încheierea unei *Uniuni vamale* cu Cehoslovacia şi cu Jugoslavia, aşa cum se zvonise în Bucureşti acum trei zile. Dealtmintreli nu văd cum s-ar putea încheia o asemenea uniune fără ca noi şi sârbii să fim copleşiţi de industria drotoşilor şi fără ca aceştia să fie înnăbuşiţi sub expediţiile noastre de cereale şi de vite. Nu s-ar putea înfiinţa decât o uniune vamală, cu vămi! Regişorul nostru a poftit numaidecât, ieri, la dejun pe Guţişorul lui (cel care voia să-l împuşte în 1928!) şi l-a mai primit într-o lungă audienţă şi după dejun. Se vorbeşte de o nouă remaniere ministerală. E ciudat cum politica nu mă mai interesează deloc. Mai ales chestiunea schimbărilor de Minister. *Ce importă echipa dacă regimul nu se schimbă*? Şi sub domnia şperţului, acesta nu se va schimba.

Aseară alegeri cu luptă mare la Jockey-Club. Cu mari greutăţi am scos pe Bujoiu (ginerele lui Nae Ştefănescu) băiat simpatic şi pe dr. Odobescu, care de fapt căzuseră şi ei. Pe al treilea candidat, pe Bibi Negulescu, latifundiarul Societăţii Naţiunilor de la Haga, n-am putut să-l scot — prea a avut multe bile negre.

Ieri-dimineaţă am primit o scrisoare de la Trancu-Iaşi prin care îmi cere colaborarea Partidului Agrar pentru alcătuirea unei liste cetăţeneşti la viitoarele alegeri comunale din Bucureşti (16 aprilie) pentru reînnoirea unei treimi din Consiliu. Am dat un răspuns evaziv. În ajun, hotărâsem la club cu şefii mei de circumscripţii, să nu ne prezentăm în aceste alegeri, în care metodele electorale fiind bine cunoscute, triumful Guvernului este asigurat. În tot cazul înfrângerea noastră. Să ne rezervăm efortul şi paralele pentru alegerile generale, care bat la uşă, şi în care putem cel puţin culege un număr de mandate.

———

Astăzi se descopere la Craiova statuia lui Carada. Pe Eugeniu Carada l-am cunoscut târziu; mi s-a înfăţişat prin 1900 ca un bătrân subţire şi citit. Era în realitate un spirit „femel" şi a trăit toată viaţa acuplat cu Ion C. Brătianu. Dumnezeu îl înzestrase cu daruri de gospodină pe care le-a pus în slujba casei Brătianu şi a Băncii Naţionale. Ca toţi oamenii de mâna a 3-a, era sectar şi autoritar. Fiindcă n-a primit niciodată vreo slujbă în care ar fi trebuit să depună jurământ de credinţă Regelui, fiindcă n-a primit nici o decoraţie, fiindcă n-a urcat niciodată scările Palatului — mulţi l-au considerat ca un „caracter", pe câtă vreme n-a fost decât un biet om otrăvit de ideologia de la paşopt. Era natural ca Partidul Liberal, în care nu mai sunt azi decât oameni de mâna a 3-a să preamărească pe unul de mâna a 3-a. Cu atât mai mult cu cât acest om de mâna a 3-a a fost vreme îndelungată stăpânul partidului, în care a tras toate sforile, din umbra lui Brătianu şi a lui Rosetti. Aşa cum a fost, a adus reale servicii României, şi dacă poate că o statuie e cam mult, merită în tot cazul recunoştinţa noastră, fie şi numai fiindcă a fost un om cinstit şi şi-a iubit ţara şi neamul.

———

30 martie. — Blumenfeld, care de la nenorocirile lui personale şi de la boicotarea *Adevărului* se dăduse la fund, a reapărut. Ieri-dimineaţă s-a reînfiinţat la mine, fercheş şi sclivisit. Şi-a uitat toate necazurile prin care a trecut, dar e foarte îngrijorat pentru viitor. Acel „frichi la mine" jidănesc bine cunoscut, îl acoperă cu văicăreli asupra soartei democraţiei. După dânsul totul este pierdut, în ţara noastră, pentru democraţie, şi avem de ales între două dictaturi: a Regelui cu d-na Lupescu şi a lui Zelea Codreanu. Ţărăniştii — tot dl dr. Kalman vorbeşte — sunt nişte proşti şi nu ştiu decât să se certe cu liberalii, când nu se ceartă între ei. Mihalache e un om cumsecade şi cu bun simţ, dar nu vede mai departe decât lungul nasului. Madgearu e un nebun... În loc să profite de faptul că opinia publică era cu el — tot dl dr. vorbeşte — a provocat pe Cancicov la un duel parlamentar inutil şi s-a făcut de râs, căci Cancicov e mai bun avocat decât Madgearu şi a fost documentat tocmai de oamenii pe care Madgearu îi instalase la Ministerul de Finanţe, şi pe care i-a câştigat. „Ştii că m-am certat cu Madgearu şi că iar nu vorbim?" Am mărturisit lui Blumenfeld că nu cunoşteam această mare nenorocire naţională, şi că o deploram. Ilustrul doctor s-a întins apoi asupra raporturilor dintre Maniu şi Zelea Codreanu, pe care a fost Zache Boilă („Ohăbeanu" de la *România Nouă*) să i le destăinuiască. Între Maniu şi Zelea Codreanu nu e un legământ dar e o înţelegere. Maniu ştie bine că dacă mâine Zelea Codreanu va fi dictatorul ţării româneşti, nu va face apel la dânsul, dar mai ştie că în acea zi se va fi sfârşit cu Regele şi cu d-na Lupescu, şi atât îi ajunge. Blumenfeld vede o confirmare a acestei înţelegeri în desolidarizarea lui Zelea Codreanu de atacurile pornite de Manoilescu împotriva lui Maniu. Şi a mai avut una dintr-o conversaţie avută de Thierry (ministrul Franţei) cu Regele după înapoierea sa din Franţa. Thierry a găsit pe Rege foarte montat împotriva Gărzii de Fier. „Poftim, a spus Regele, acum domnii de la Garda de Fier s-au unit şi cu Maniu!" Cum a ajuns Blumenfeld să ştie ce a vorbit Thierry cu Regele, e o problemă care rămâne generaţiilor viitoare de rezolvat, dar eu am înţeles în fine tâlcul vizitei sale la mine: grija de a face atmosferă în jurul înţelegerii Maniu – Zelea Codreanu, ca să se convingă de dânsa şi Regele şi să învăluie şi Garda de Fier în ura pe care o poartă lui Maniu! Manevra dealtmintreli pare că a prins, şi toate măsurile care se iau zilnic împotriva gardiştilor (la Cernăuţi au fost condamnaţi câţiva studenţi legionari de către Consiliul de război la 3 şi 5 ani închisoare pentru simplă bătaie) nu sunt decât repercuţia fricii Regelui faţă de această unire Maniu – Zelea Codreanu, unire care n-a existat de altmintreli decât în imaginaţia zbirilor şi lichelelor care informează Palatul. Ştiu şi eu ce se petrece la gardişti şi ştiu că n-au nici *legământ* nici *înţelegere* cu nimeni. Sunt acţiuni care le sunt simpatice şi altele care le sunt antipatice. De când relaţiile lor cu Regele s-au răcit (şi s-au răcit de tot), acţiunea lui Maniu le e simpatică, şi le convine, şi atâta tot. Acum, „democraţia integrală" a găsit în ura Regelui împotriva lui Maniu, o armă nouă cu care să lovească în Garda de Fier. De aci atmosfera pe care vor să o facă în jurul raporturilor dintre Gardă şi Maniu. Luptă bieţii oameni cum pot. M-am ferit să spun lui

Blumenfeld că dacă el ţine pe ţărănişti drept proşti, drept şi mai naivi ţin eu pe gardişti.

Patriarhul, muzica şi cultura:

Alaltăieri duminică a fost un concert de muzică religioasă la biserica Visarion. A asistat şi Patriarhul Miron Cristea. După concert, s-a sculat să spună şi el câteva vorbe, fără să i-o ceară nimeni. „Noi preoţii din Ardeal am fost nevoiţi să învăţăm de toate, căci aşa erau vremurile. Eu unul am învăţat mult, şi pot să spun că am o bună cultură, chiar o foarte mare cultură (!!) şi m-am interesat mult de muzică. Muzica a fost întâi religioasă. Astfel la Nanking şi la Peking, *în India*..." A fost o veselie generală, şi oamenii abia-şi puteau ţine râsul. Istorioara mi-a fost povestită de soţia mea, martoră a neprevăzutei scene. Patriarhul a termina spunând că-i place muzica religioasă dar că nu-i place cealaltă... „cum să-i zic?" — şi după clipe de gândire, imitând cu degetele zgomotul castanietelor — „da, da, senzuală, da senzuală..." şi îi lăsa gura apă!

---

31 martie. — În *Universul* de azi citesc un interviu al drotoşului Kamil Kröfta prin care se felicită şi felicită Mica Înţelegere pentru marele succes repurtat prin... încheierea acordului italo-jugoslav! Kamil pretinde că acordul a fost semnat *cu ştirea* celorlalte Puteri ale Micii Înţelegeri — cu consimţământul lor, nu îndrăzneşte nici el să spună.

Dar în acelaşi număr al *Universului* mai citesc şi un foarte judicios articol din care rezultă că România şi Cehoslovacia n-au fost consultate pentru încheierea acordului de la Belgrad, conform Convenţiunii pentru organizarea Micii Înţelegeri, din februarie 1933. Şi cum cenzura veghează, mă întreb cine spune adevărul, *Kroftaiul* de la Praga, sau *Universul* de la Bucureşti? Efervescenţa produsă prin semnarea acordului italo-jugoslav, efervescenţă care e departe de a se fi calmat, răspunde cu prisosinţă la întrebarea mea, şi dacă lucrurile stau cum stau — să nu uităm că şi acordul jugoslav-bulgar a fost semnat tot fără respectarea formelor prevăzute în actul de la 1933 — naşte o a doua întrebare: ce a mai rămas din Mica Înţelegere?

Ca să mai consolideze ce a rămas, vicleimul Micii Înţelegeri s-a pus ieri în mişcare. Antonescu Victor cu ai săi şi Krofta Kamil cu ai lui au

pornit spre Belgrad, unde va sosi duminică sau luni şi Beneş Eduard, Doktor. Cu surle şi cu tobe vor proclama încă o dată virtuţile unui organism hodorogit. Dar nimeni nu mai ţine seamă de vorbăriile acestor caraghioşi.

Mă întreb de multe ori de ce Mica Înţelegere pe care nu numai că am aprobat-o ca o concepţie politică, când a fost întemeiată, *dar pe care o aprob şi acum,* şi pe care o consider ca o formaţie politică indispensabilă echilibrului Europei Centrale, mi-a devenit atât de antipatică? Răspunsul nu poate fi decât unul, şi motivele de repulsie sentimentală pe care le constat la mine ca şi la atâţia oameni cumsecade faţă de organismul diplomatic creat de Take Ionescu şi de Pasici sunt aceleaşi care au îndepărtat atâta lume de frumoasa şi utila concepţie a Societăţii Naţiunilor: şi Mica Înţelegere şi Societatea Naţiunilor au căzut pe mâna lichelelor şi profitorilor şi antipatia naturală provocată de „protagonişti" se răsfrânge şi asupra instituţiilor.

Hitler s-a împăcat cu Ludendorf. E un eveniment important în Germania căci generalul Ludendorf, cu toate nebuniile lui[1], continua să fie o figură populară în Armata germană şi vrăjmăşia lui faţă de naţionali-creştini încurca raporturile dintre casta militară şi Hitler.

---

2 aprilie. — Dinu Arion îmi raportează o interesantă conversaţie pe care a avut-o cu monseniorul Cisar, arhiepiscopul catolic din Bucureşti. Au vorbit despre stările politice din Ardeal şi despre popularitatea diferitelor curente. Cu acest prilej, Cisar a mărturisit lui Arion că popularitatea lui Maniu s-a mistuit complect. De unde înainte, în fiecare sat, copiii ieşeau înaintea drumeţilor strigând „Maniu, Maniu"! şi agitând mici steguleţe de hârtie, acum nu se mai vede unul. Nici oamenii mai bătrâni nu mai vorbesc de Maniu. Solidaritatea dintre catolici şi uniţi fiind cunoscută, mărturisirile lui Cisar sunt preţioase; cu atât mai mult cu cât se ştie că popii catolici sunt bine informaţi. Întrebat de Arion dacă Vaida are curent pentru dânsul, Cisar a răspuns: „Da, are,

[1] După câteva încercări ratate în politică, după război, Ludendorf s-a retras într-o vilă lângă München, s-a însurat cu o damă tânără şi a fundat „paganismul" ca o religie nouă, în Germania. Noua religie, printre „zeiţele" căreia e şi doamna Matilde Ludendorf, n-are mulţi aderenţi, dar aceştia câţi sunt, scot o revistă *An der Quelle Deutscher Kraft* prin care duc război de moarte evreilor şi... iezuiţilor. Şi până acum au combătut şi pe Hitler.

mult mai mult ca Maniu, acum. Da drept să-ţi spun în Ardeal *nu mai domină nimeni*, oamenii sunt în marea lor majoritate nedumeriţi, şi rămâne ca cineva să-i câştige. Lumea e în căutare după un om..." Cunosc cântecul: după un om care să făgăduiască ce nu le-a dat alţii.

Vicleimul Micii Înţelegeri a sosit la Belgrad. Dr. Krofta Kamil a declarat „presei" că se bucură nespus „de a ne regăsi la Belgrad". Ce bucurie şi pentru noi! Eram foarte îngrijorat ca nu cumva să se plictisească pe malurile Savei. Sper că va petrece bine şi „omul nostru", dl Victor Antonescu. Telegramele de azi-dimineaţă ne aduc la cunoştinţă că dl Stoiadinovici a pus pe colegii săi, român şi cehoslovac, în curent *cu negocierile pe care le-a dus cu Italia şi cu rezultatul lor.* Foarte frumos, dar cum rămâne cu interviul d-lui dr. Kamil prin care a declarat că a fost informat pas cu pas despre negocierile Jugoslaviei? Cum rămâne cu dispoziţia pactului Micii Înţelegeri în virtutea căreia nici una din părţile contractante nu poate semna un act cu o terţă Putere, fără asentimentul prealabil al celorlalte două? Un asentiment „post factum", nu e un asentiment, căci e impus prin faptul că refuzul lui ar însemna o ruptură.

Dejunat ieri la Văllimărescu, fost ministru la Riga, împreună cu Vişoianu şi Solacolu (fost ataşat de presă la Roma) alţi doi paraponisiţi ai lui Titulescu. Paraponul lor căuta o îndulcire în vestea, pe care căutau să o confirme despre încheierea unei convenţii militare cu Rusia, *marea idee,* care, pentru ochii lumii a determinat căderea lui Titulescu. E un fapt că se vorbeşte mult despre încheierea unei asemenea convenţii, se zice chiar că Tătărescu ar fi semnat-o la Praga, şi că n-ar fi mers acolo decât ca să o semneze. Mie tot nu-mi vine să cred, şi nu voi crede că o asemenea convenţie s-a semnat până nu voi afla-o pe cale oficială. Că Rusia ne-ar recunoaşte cu acest prilej, definitiv şi pe faţă, anexiunea Basarabiei, e o glumă. De fapt o recunoaşte şi azi, şi cu Sovietele trebuie să te mulţumeşti cu ziua pe care o trăieşti, căci nu ştii ce aduce cea următoare, oricâte iscălituri şi giruri ai avea la mână.

Telegrame de la Londra anunţă arestarea lui Rakovski la Moscova. *Sic transit...*

Dacă jumătate din câte se spun sunt adevărate, potlogăriile de la Radiodifuziune ameninţă să ia proporţii mari, oricât s-ar căzni stăpânirea să le acopere. După ce a fost exoflisit de la direcţie Pamfil Şeicaru, acum şi-a dat demisia şi Nae Condeescu, general, aghiotant şi confident al Regelui. Nu cred că Sir Nae[1], băiat bun şi simpatic să fie un hoţ, dar nu e exclus ca între două păhăruţe, de prietenie să fi aprobat ce i se cerea. Lumea se întreabă dacă generalul Amza pus acolo ca să facă ordine, n-a primit şi misiunea să tragă o muşama naţională peste toate afacerile făcute...

Ieri s-a inaugurat cu alai „Institutul de Istorie Universală", instituţie inutilă dar anodină, înfiinţată de curând printr-o lege ca să se mai dea o pâine lui Iorga. D-rul Angelescu, într-un discurs de o scârboasă platitudine, s-a tăvălit la picioarele paranoicului, te întrebi pentru ce. Dovada că e un prost şi-o lichea era de mult făcută, şi acest nou efort era de prisos. Paranoicul, tratat de geniu, de mare cărturar, de fenomen naţional şi internaţional, nici n-a mulţumit măcar, în răspunsul său, şi s-a mărginit să făgăduiască că va reforma Istoria Universală, cu ajutorul fiicei sale Liliana (sau aşa ceva). La această ceremonie inaugurală n-au asistat, nu e vorbă, decât câţiva stipendiaţi ai Ministerului Instrucţiunii.

Mi se relatează un fapt ce caracterizează admirabil regimul sub care trăim. Apostol Ştefănescu, condamnat cu sentinţă definitivă la 1 an şi 1/2 închisoare pentru furt, a fost numit şi menţinut primar al comunei Lehliu (Ialomiţa). Un grup de cetăţeni (nu se ştie dacă concurenţi la primărie sau la furt) a făcut contestaţie în Justiţie împotriva numirii lui Ştefănescu; judecata este sorocită pentru ziua de 10 aprilie la secţia V a Curţii de Apel din Bucureşti, şi acum, vine frumosul: *primarul escroc* (dar liberal) *va fi apărat în justiţie de avocatul Patriciu Popescu, secretarul d-lui Aurel Bentoiu,* sub-ministru la Justiţie!

Zizi Cantacuzino — Grănicerul îmi povesteşte că pe ziua de 26 martie a scris o scrisoare „politică" lui Gavrilă Marinescu. Scrisoare în sti-

[1] Decorat cu un ordin englez de care e foarte mândru şi care i-ar conferi titlul de „sir" dacă ar fi englez (Condeescu, nu titlul!)

lul lui, bineînţeles, cu cruci şi Dumnezei, cu trivialităţi şi cu glume, dar prin care îi spunea că Guvernul greşeşte, cu prigoana „gardiştilor", cu închiderea şi cu maltratarea lor, fiindcă *el*, oricât ar fi de împăciuitor, nu-i mai poate ţine în frâu. „Ne aflăm exact în aceeaşi situaţie ca în 1933 — îşi termină scrisoarea Zizi — şi atunci am scris lui Duca ca să-l previn, şi s-a şters la c.. cu scrisoarea mea. Am făcut acum în urmă trei rapoarte Regelui şi s-a şters şi el la c.. cu ele. Acum îţi scriu ţie, că te-am avut sub ordine, şi nădăjduiesc că nu vei face ca Duca şi ca Regele. Nu uita: suntem ca în 33, şi te previn". Zizi pretinde că scrisoarea lui a făcut mare efect. Poate de râs?

Frigul continuă, pomii sunt în flori, îmi e frică să nu avem nici anul acesta fructe.

---

3 aprilie. — Comitetul Executiv al Partidului Naţional-Ţărănist s-a întrunit ieri dimineaţă. Mihalache şi-a dat *irevocabil* demisia recomandând în locul lui pe Maniu. Prevederile mele, cum că demisia lui Mihalache, anunţată deja de mai multă vreme, era numai un şantaj la adresa Coroanei, par a fi fost astfel înşelate. Zic „par", căci chiar acum după demisia „irevocabilă", tot nu sunt convins de sinceritatea gestului şi totul nu-mi pare decât *teatru*. Să aşteptăm până la sfârşit. Să dea Dumnezeu să ajungă Maniu şef din nou, căci se vor mai limpezi atunci poate multe în viaţa noastră politică.

Însemnez aci după *Universul*, cele întâmplate ieri:

„Şedinţa Comitetului N.Ţ. a fost deschisă ieri-dimineaţă la orele 11. Au participat toţi fruntaşii partidului inclusiv Iuliu Maniu. Se observă multă nelinişte. În sala de şedinţe participanţii s-au grupat după diferitele nuanţe; maniştii de o parte, lupiştii de alta, separat grupul Costăchescu–Potârcă–Armand Călinescu, la care s-a adăugat şi dl Gică Măcărescu, şi apoi apropiaţii d-lui Mihalache.

După deschiderea şedinţei dl Mihalache a luat cuvântul ca să-şi anunţe Comitetului demisia. A luat şefia cu încrederea că unitatea partidului nu va fi niciodată zdruncinată de[1] acţiuni izolate şi a făcut toate sforţările ca să păstreze această unitate. Dar acţiunile izolate au căpătat

[1] Reproduc întocmai, după *Universul* respectând barbarismele şi greşelile de sintaxă obişnuite marelui „ziar românesc".

în ultimul timp un caracter tot mai accentuat şi sforţările d-sale au devenit inutile. În aceste condiţii nu înţelege să mai rămână la conducere. Oferă locul altuia căruia Comitetul îi va da încredere *şi-i va aproba modificarea statutelor* ca să-i îngăduie o mai largă putere în ce priveşte menţinerea disciplinei.

După dl Mihalache a luat cuvântul dl dr. Lupu care a cerut Comitetului să respingă demisia şi să-i acorde (d-lui Mihalache) din nou toată încrederea.

Aceleaşi lucruri le-au cerut apoi pe rând, în cuvântări scurte, domnii Mihai Popovici, Virgil Madgearu şi prof. Costăchescu.

Toţi şi-au exprimat deplina încredere în şefia d-lui Mihalache şi l-au rugat să renunţe la hotărârea luată.

S-a arătat că s-a pus de mult chestiunea modificării statutelor, în sensul de a se desfiinţa comitetele regionale. Comitetul are a se ocupa de această problemă a cărei soluţionare i-ar da satisfacţie d-lui Mihalache.

Dl Iuliu Maniu de asemenea a cerut d-lui Mihalache să rămână mai departe şef al partidului. A adăugat că tot răul vine de la faptul *că dl Mihalache n-a adoptat tactica sa.*

Dl Mihalache a luat din nou cuvântul ca să arate că hotărârea d-sale e luată definitiv şi că nu înţelege să revină în nici un caz. Propune apoi Comitetului *alegerea d-lui Iuliu Maniu ca şef al partidului.*

Şedinţa s-a ridicat la ora 2 urmând să se continue după amiază la ora 5.

La ora 3 d.a., dl Maniu s-a dus la dl Mihalache acasă. Întrevederea a durat aproape două ore. Se pare că după această întrevedere dl Maniu s-a convins că demisia d-lui Mihalache e un fapt împlinit. Întors la Athénée-Palace, d-sa a avut întrevederi cu o serie de amici cărora le-a comunicat nestrămutata hotărâre a d-lui Mihalache.

Înainte de şedinţa de după amiază, toate grupările, pe persoane au ţinut consfătuiri în vederea atitudinii ce trebuie luată faţă de gestul d-lui Mihalache. Consfătuirile au început de la masă, luată la restaurante diferite. Astfel lupiştii au fost la «Continental», ardelenii cu domnii Maniu şi Mihai Popovici la «Splendid Park», iar grupul Armand Călinescu–Potârcă tot la «Continental», dar separat de lupişti. Afară de acest ultim grup, toţi ceilalţi par hotărâţi să asculte sugestia d-lui Mihalache şi să aleagă pe dl Iuliu Maniu şef al partidului.

Şedinţa de după-amiază nu s-a mai ţinut deşi la 5 Comitetul era adunat, întreg, în sala de şedinţă. La ora 5½, dl Mihalache a anunţat că nu

mai participă la dezbateri până a doua zi, când se va cere Comitetului să primească demisia sa şi să procedeze la proclamarea ca şef a d-lui Maniu.

Seara domnii prof. Costăchescu, Armand Călinescu, Potârcă şi alţi şefi de organizaţii s-au întrunit la hotel «Splendid» unde au discutat situaţia în vederea eventualităţii alegerii d-lui Maniu ca şef. Consfătuirea a durat până târziu noaptea. S-a hotărât să se aştepte ca majoritatea să adopte o soluţie şi apoi să se reia discuţia cu privire la stabilirea unei atitudini a grupului."

În afară de aceste informaţii ale *Universului* mai pot să adaug că situaţia e departe de a se fi clarificat, până azi-dimineaţă. Cu cât aflu mai multe, cu cât mă întorc în convingerea mea că cel puţin Mihalache şi Maniu joacă teatru. Mihalache vrea să obţină nu numai dizolvarea comitetelor regionale (de fapt nu există decât unul singur, al Ardealului), dar *şi dreptul pentru şeful partidului de a desemna prefecţii, deputaţii şi senatorii pe întreaga ţară*, drept până aci rezervat organizaţiilor locale. Se zice că Mihalache ar fi luat, faţă de Rege, angajamentul să obţină de la partidul său această modificare statuară pentru ca influenţa lui Maniu să fie cu totul anihilată în eventualitatea unei viitoare guvernări. Se înţelege de la sine că Maniu nu va primi niciodată o asemenea „capitis diminutio", şi că toţi ardelenii fac bloc în această privinţă în jurul lui. Mihalache ar fi demisionat „irevocabil" în nădejdea că pretenţiile sale vor fi totuşi până la sfârşit satisfăcute, partidul ştiind bine că alegerea lui Maniu ar determina foarte probabil o sciziune şi în tot cazul permanentizarea tuturor în opoziţie. Maniu pe de altă parte, tocmai ca să nu se rupă partidul, ar dori rămânerea lui Mihalache în fruntea lui, *dar obligat să facă politica sa*. Sunt şi oameni care spun că în fond Mihalache şi Maniu ar fi înţeleşi să tragă chiulul Regelui, adică Maniu să primească *pe faţă* formula lui Mihalache, iar pe *dedesubt* să desemneze tot el demnitarii şi parlamentarii din Ardeal. Trebuie să nu cunoască cineva pe Maniu pentru a-l bănui că s-ar putea încrede în Mihalache!

În momentul în care scriu aceste rânduri „pertractările" continuă, şi un rezultat final nu se va afla decât mâine, când va cădea cortina asupra ultimului act al piesei. Deocamdată d-rul Lupu se agită nebuneşte, ar vrea şefia pentru el, dar simte că nu o poate culege şi luptă din răsputeri pentru Maniu. Pe Mihalache nu-l poate suferi: „E un dobitoc, e un dobitoc" — tot repetă simpaticul doftor, pe un ritm accelerat — „e un dobitoc, trebuie să plece şi să vină Maniu, să i-o băgăm Regelui, f.....

mama lui, până la cot!" În schimb, Costăchescu şi ai lui declară că părăsesc partidul dacă revine Maniu în capul lui. Cum se vede sunt multe chestiuni „de principii" care despart diferitele grupuleţe din marele Partid Naţional-Ţărănesc, care şi-a închinat, cum se ştie, toate puterile „intereselor permanente ale ţării"!

———

La Belgrad, Consiliul Micii Înţelegeri prezidat de data asta de dl dr. Kamil, şi-a încheiat „lucrările" care s-au limitat probabil la redactarea unui comunicat pe puncte (sunt 11). Comunicatele sunt forţa Micii Înţelegeri, şi specialitatea secţiunii cehoslovace a acesteia. În afară de o nouă afirmare „a tăriei" întreprinderii şi de aprobarea convenţiilor Jugoslaviei cu Italia *şi cu Bulgaria* (mieux vant tard que jamais), cele 11 puncte cehoslovace sunt curată peltea; se repetă lucruri răsuflate şi se mai trage o limbă Franţei, care trebuie să fie ea însăşi scârbită de atâta platitudine.

———

Martha Bibescu a publicat un articol asupra *memoriilor* Reginei, într-un ziar din Paris, articol care a fost reprodus în *Le Moment* acum câteva zile, şi în jurul căruia s-au făcut tot felul de comentarii. Articolul e vădit măgulitor pentru talentul Reginei, dar Martha nu poate renunţa la plăcerea unui cuvânt de spirit sau la voluptatea unei înţepături făcute cu haz. Astfel, vorbind de tinereţele Reginei, spune într-un loc: „celle aimait les chevaux, les chiens et les marins", iar într-altul compară femeia ajunsă la maturitate cu regina albinelor, care reproduce întruna, ca şi cum singurul ei merit (auzi ofensă!) ar fi fost să transmită numeroşilor ei copii sângele albastru moştenit de la Regi şi de la Împăraţi. Din nefericire pentru ea, Martha Bibescu a uitat două lucruri: a uitat ce a făcut ea în timpul războiului, şi a uitat că bărbatu-său, ilustrul G.V.B. e la cuţite cu Stelian Popescu, pe care l-a înjurat cum se cuvine. Consecinţa acestei uitări a fost un violent articol de fond, cu caractere groase, în *Universul* de azi, în care castelana de la Mogoşoia e înşfăcată fără nici un menajament, cu zgândărirea întregului trecut şi o încercare în regulă de a mai opri în drum „Legiunea de Onoare", care nici până azi n-a ajuns pe pieptul oropsitei scriitoare. Biata Martha moare după panglicuţă[1] şi faţă de posibilele repercusiuni ale articolului din *Universul* trebuie să regrete grozav de a fi scris pe al ei.

———

[1] Deşi Titulescu mi-a spus vara trecută „c'est une chose faite, annoncez-le à Marthe", decretul de numire tot n-a apărut.

Cu toate încercările stăpânirii de a mușamaliza afacerile de la Radio, pare totuși că lucrurile vor ajunge la Parchet. Directorul Munteanu a fost revocat ieri de către Consiliul reîntregit și gestiunea lui dată în cercetarea Justiției. E și o afacere de cablu, o legătură directă între București și Bod, care poate să încurce lucrurile. Dar mușamaua e o specialitate și a Justiției noastre, nu numai a Guvernelor.

Conducătorii marilor noastre industrii (petrol, cărbuni, metalurgie, textile etc.) au fost convocați ieri la Ministerul de Industrie, de către Valer Pop, care le-a cerut un cadou de 25 milioane pentru expoziția de la Paris, fiindcă dl Gusti a isprăvit paralele. Cei convocați au refuzat net. Când fiecare ramură de industrie, îndată ce ridică capul e lovită la moarte de fisc, e și momentul ca Statul să mai ceară noi sacrificii, fără nici un folos pentru nimeni.

---

5 aprilie. — După două zile de zbuciumări în Comitetul Executiv, și prin culoarele Athénée-Palace-ului, Partidul Național-Țărănesc și-a ținut ieri Congresul. Din ajun, de alaltăieri la amiazi, dl Jan Mișalaș renunțase la intransigența sa și către seară aflasem că d-sa își retrăsese demisia fără nici o condiție. În realitate a avut și el un mic succes: Comitetul Executiv a luat act de propunerea „șăfului" privitoare la modificarea Statutelor, *dar a amânat* chestiunea pentru un congres extraordinar viitor, după ce o comisiune specială va înmormânta, pardon „va studia", punctele de revizuit. În același timp, deși mandatul de președinte al d-lui Mișalaș nu expira decât la toamnă, Comitetul a hotărât să-l reînnoiască chiar în Congresul de ieri, pe alți 4 ani, ca să nu mai fie nevoie să se convoace un congres la toamnă. Toate au fost ticluite de cu sâmbătă seara, așa încât în Congresul de ieri a domnit cea mai complectă liniște și întrunirea a fost lipsită de orice interes. A fost proclamat din nou, în aclamații și pe 4 ani șef al partidului dl Ion Mihalache, a făcut un raport asupra activității național-țărăniste dl secretar general V. Madgearu și un lung expozeu „șăful" în care a cuprins toate banalitățile de atâtea ori repetate, cu cunoscuta concluzie că numai Partidul Național-Țărănesc poate duce țara la limanul fericirii — probabil după formula deja experimentată în 1928–1931 și 1932–1933. Domnii Maniu și Lupu au asistat „pe estradă" la „înălțătoarea ședință", dar au fost muți, de astă dată.

Va să zică tot nu mă înșelasem, și toată frământarea din ultimele zile n-a fost decât teatru și șantaj. Probabil că pe dedesubt Mihalache ar fi vrut să curețe pe Maniu, prin modificarea statutului, de aci dârzenia lui în demisie, a cărei retragere a încercat să o precupețească față de „turma" pe care o șefie a lui Maniu ar fi ostândit-o la o indefinită opoziție. E de asemenea probabil că Maniu a vrut să înfrângă pe sub mână pe Mihalache, și să-l aducă să mărturisească în fața partidului că politica lui de „supușenie" dedese greș. Dar acestea au fost numai manevre oculte. Pe față, între ei, amândoi șmecherii erau înțeleși să „tragă o spaimă" Regelui și să-l silească să facă de frică, ceea ce nu voia să facă de bunăvoie — adică să-i cheme la Guvern. În realitate, s-au înșelat însă, căci Regele nu s-a speriat deloc. E la mintea omului că nu-i convenea ca Maniu să reia direcția Partidului Național-Țărănesc, cu riscul ca o bună parte din el să plece și să meargă să întărească pe Vaida. Regelui îi trebuie partide slabe și în zâzanie, ca să-și poate trage sforile în liniște. De aceea a și trimis vineri seara un emisar lui Mihalache să-l prevină că, cu Maniu în frunte, partidul va rămâne exclus de la putere pe câtă vreme cu dânsul, Mihalache, va rămâne *în rândul* forțelor calificate să preia succesiunea Guvernului Tătărescu. Această intervenție a Regelui a determinat schimbarea d-lui Topoloveni, de sâmbătă, în atitudinea sa. Cățeii clubului și ziarelor țărăniste s-au grăbit natural să împrăștie zvonul că Mihalache cedase fiindcă Vodă îi făgăduise puterea — lucru la care Regele nici nu se gândise. Vietățile partidului s-au bucurat mult, și au dat din coadă. Singurul care avea dreptul să fie mulțumit era Maniu, căci zădărnicise efortul lui Mihalache de a-l paraliza, îl compromisese în fața Regelui prin faptul că-l adusese să-l propună pe el Maniu ca șef al partidului, și că păstrase în fine, întreagă, puterea lui ocultă în partid. Din toate aceste frământări, Partidul Național-Țărănesc a ieșit și mai slăbit și mai beștelit ca înainte. O fi o dreptate, și pe pământ, de nu reușesc proștilor, toate.

Dl Stelian Popește nu se mai mulțumește cu situația de reformator moral al neamului, de apărător al granițelor și de îndrumător al tineretului. Printr-un articol intitulat „Săracu Titulescu", scris de Fermo (căci analfabetul nu știe să țină un condei), dar semnat de dânsul, Popeștele a sărit cu solzii zbârliți în politica noastră externă, ca să dea o lecție Jugoslaviei, lecție pe care să o priceapă Europa și de care să se cutremure Italia și Germania. Dacă Fermo ar fi scris numai ce ar fi vrut el, n-ar fi

fost nimic căci e deştept şi ştie să potrivească lucrurile — dar nenorocitul de scrib[1] a trebuit să scrie şi după gândul ţiganului — şi a ieşit treaba ca vai de lume. În tot cazul, articolul, care preamăreşte pe Titulescu, a trebuit să facă plăcere Regelui.

———

Toată banda uitatelor de Dumnezeu, a puterilor nesăpunate şi lipsite de duh dar înverzite de gelozie pentru tot ce e frumuseţe şi inteligenţă, s-au aruncat ca o bandă de hiene asupra Marthei Bibescu, sub pretext de indignare împotriva „sacrilegiului" comis. Martha Bibescu a comis desigur un act nepoliticos şi nepolitic — mai mult, „o gafă" şi poate chiar şi o prostie. Criticabilă. Chiar sever criticabilă. Dar furtuna pe care coaliţia urâţeniei şi tâmpeniei o ridică împotriva ei mă împinge să o iert, şi chiar să o apăr. Şi Regina cred că îşi va fi pus batista la nas ca să întâmpine puhoiul scursorilor fetide, şi că se va fi dat la o parte ca să n-o păteze veninul ţâşnit din fibroamele congestionate... Decât platitudinele unei Didine Cantacuzino şi ale celor 70 de metrite ale Consiliului Naţional (al femeilor române!) mai bine înţepăturile „à fleur de peau" şi fără prea multă răutate pe care Martha şi le-a îngăduit, mai mult în dauna ei.

Singura judecată inteligentă înţelegătoare asupra „cazului", a fost a lui Iorga, într-un articol „Două Femei" din *Neamul Românesc* de alaltăieri. Iorga scrie în fiecare zi: trebuie să parcurgi dacă ai răbdarea — 99 de articole proaste sau ridicole ca să dai peste unul bun, dar când e bun e bun. Întocmai ca şi cu discursurile sale, ca şi cu faptele sale — şi de aia îi zice lumea Fute-Vânt. Numai cu cărţile n-are noroc, căci acolo nici la o sută nu e una bună, căci nu e nici una, din cele o mie câte a scris. În articolul „Două Femei" cele două incontestabile talente, cele două impresionante personalităţi femeieşti sunt puse faţă în faţă şi conturate fără platitudine, fără răutate şi fără patimă. Cât mai puţine flori într-o parte, cât mai puţină tărâţă de alta. Judecată subţire şi imparţială. Jupâne Iorga, jupâne Iorga, de ce nu te arăţi totdeauna aşa!

———

Ieri seară la ora 6 am avut vizita lui Inculeţ care-mi ceruse o întrevedere prin telefon. A venit să-mi ceară confidenţial informaţii şi sfaturi într-o chestiune foarte delicată. Ar fi venit Tătărescu[1], dar s-a temut în cele din urmă ca vizita lui să nu dea loc la prea multe comentarii. Inculeţ mi-a mărturisit că raporturile între Prinţul Nicolae şi Regele s-au încordat în aşa mod, încât situaţia trebuie definitiv şi radical lămurită. Prinţul a cerut să vină de Anul Nou la Palat cu dama, care să fie oficial recunoscută ca soţia sa, declarând că altfel nu va veni. Cererea i-a fost natural refuzată şi Prinţul n-a apărut la ceremoniile oficiale. Dar de atunci a impus ofiţerilor şi militarilor care vin în contact cu dânsa la Snagov, să dea d-nei Doletti onorurile cuvenite unei Principese. În casa ei, în străinătate, printre intimi, d-na Doletti este tratată ca Principesă a Familiei Regale. Când Regina Maria s-a dus să vadă pe Prinţul Nicolae bolnav de scarlatină, a primit-o d-na Doletti care nu s-a jenat să-i dovedească că ea este stăpână în casa lui „Nicki". Până mai în urmă se mai putea obţine ceva de la Prinţ strângându-l cu paralele. Acum nici pe această cale nu se mai poate face nimic, căci a pus bani la o parte[2]. D-na Doletti e o excelentă gospodină, a pus ordine în averea Prinţului şi a plasat bani mulţi în străinătate. Ea este stăpână complectă nu numai asupra averii Prinţului dar şi asupra voinţei lui. Îi trebuie acum consideraţie şi onoruri şi Prinţul e o păpuşă în mâinile ei, o păpuşă din care face ce vrea. În ultimele trei luni scene deplorabile au avut loc între Rege, Regină şi orbitul Prinţ. Situaţia a devenit intolerabilă, şi Guvernul a hotărât să o sfârşească, eliminând pe Nicolae din Familia Regală.

„Vrei să zici că Regele a hotărât să-l excludă"? — am întrerupt eu.

— „Da, Regele. Dar Guvernul a decis să acopere pe Rege, şi să-şi ia el răspunderea actului cerând Suveranului să-l desăvârşească."

După Statutul Familiei Regale, orice căsătorie săvârşită fără consimţământul Regelui este nulă de drept, iar membrul familiei care a desăvârşit-o este exclus *de drept* din Familia Regală — cu toate consecinţele. Regele şi Guvernul vor să aplice acum Prinţului acest articol, dar se izbesc de o mare dificultate: nu mai există nici o dovadă autentică a căsătoriei! Am arătat în Amintirile mele cum au decurs lucrurile în noiembrie 1931, cum Regele *a refuzat atunci să calce pe calea pe care o apucă astăzi, şi cum a preferat* (după sfaturile mele) *o cale mai puţin scandaloasă care ducea şi dânsa la anularea căsătoriei: înlocu-*

[1] Deşi „jidan" Fermo e în slujba antisemitului Stelian, şi încă plătit scump. Pretextul: un sentiment de pietate faţă de memoria lui Take Ionescu. Realitatea: un om talentat la îndemână, şi *discret*, pentru redactarea articolelor pe care impostorul le iscăleşte.

[1] În fapt, Tătărescu mi-a telefonat — după câte mi s-a spus ieri de ai mei — sâmbătă seara, dar nu m-a găsit acasă.

[2] Inculeţ mi-a mărturisit că în afară de cei 500 mii lunari pe care i-a primit de la toate Guvernele, liberalii i-au mai dat un număr considerabil de milioane.

irea registrului stării civile de la Tohan. Nu e vina mea dacă această procedură n-a dat rezultatele dorite, ci a Regelui, care a fost prea slab cu frate-său. Singura dovadă a căsătoriei a rămas buletinul stării civile, aflat în mâinile Prințului Nicolae, care nu-l dă. Pare că ar fi aflat intențiile lui frate-său și ale Guvernului, și cum excluderea din Familie nu poate fi făcută decât pe baza căsătoriei fără autorizație, Nicolae a schimbat macazul, nu mai vorbește de căsătoria lui (dar nici nu e negată), și declară că nu posedă nici un document. Inculeț mi-a spus că pe această chestiune a fost chiar obraznic față de primul ministru în ultima lor întrevedere.

Vicepreședintele Consiliului a venit la mine să-mi ceară anumite informații și un sfat. A venit trimis de Rege care i-a spus: „Du-te la Argetoianu, el știe cum s-au petrecut lucrurile și ne poate ajuta!“ Prima chestiune pe care mi-a pus-o Inculeț a fost dacă știu ce s-a făcut registrul cel vechi de la Tohan cu actul Prințului. I-am scos un volum din manuscrisul Amintirilor mele și i-am citit tot capitolul referitor la cele întâmplate în noiembrie 1931 și în aprilie 1932. L-a interesat enorm. Din el rezulta că registrul cu pricina a fost încredințat Regelui în ziua de 8 noiembrie 1931, de către mine personal, la castelul Foișor. După spusele lui Inculeț, Regele nu-și mai aducea aminte de acest lucru — și vicepreședintele Consiliului se tânguia că nu cumva registrul să fi ars odată cu Foișorul. Și îndată mi-a pus a doua întrebare, pentru care în realitate venise, căci își dedeseră cu toții seamă că faimosul registru va fi greu de regăsit, și prima întrebare nu avusese alt scop decât de a introduce pe a doua. M-a întrebat dacă aș fi dispus să-i ajut să reconstituie actul prin martori, adică să mărturisesc că l-am văzut și că registrul care-l conținea a fost distrus din motive superioare de oportunitate politică. Am declarat foarte net lui Inculeț *că sunt* dispus să ajut Guvernul pe calea pe care a apucat-o, fiind convins că excluderea Prințului Nicolae din Familia Regală a rămas singurul mijloc de a curma un scandal, care ne face țara de râs și demoralizează încă și mai mult o societate, care numai de acest supliment de demoralizare nu are nevoie, și mai ales fiindcă sunt sigur că odată acest act săvârșit, orice pericol de a vedea pe d-na Lupescu Regină a României va fi înlăturat. Am promis lui Inculeț nu numai concursul meu dar și pe al lui Șoneriu și al lui Crătunescu (martor la cununie) care împreună cu inginerul Teodoru (al doilea martor), prefectul Horia Furtună, primarul și notarul din Tohan — sunt singurii oameni care au cunoscut actul, în afară de familia și de familiarii celor interesați. M-am înțeles cu Inculeț asupra

următoarei proceduri: întâi să se caute bine registrul printre lucrurile scăpate de la Foișor; dacă nu se va găsi, să procedăm la reconstituirea actului prin martori — Guvernul urmând să-și asigure mărturiile d-lor Furtună și Teodoru precum și ale foștilor primar și notar din Tohan. Principala mărturie rămâne însă, evident, a mea.

De la capitolul informațiilor, Inculeț a trecut apoi la acela al sfatului. Actul pe care Guvernul a hotărât să-l desăvârșească, era de natură delicată și politica amestecându-se la noi în toate, Inculeț m-a întrebat dacă n-aș crede că ar fi cazul să se convoace un fel de sfat al șefilor de partide sub președinția Regelui, în care Suveranul să ceară concursul fiecăruia pentru aducerea la îndeplinire a acestei măsuri de înaltă moralitate. Am arătat interlocutorului meu că nu eram de această părere, că toți acești domni adunați la un loc, și unul în fața altuia, *vor face teatru*, și vor încurca lucrurile — și că ar fi mai bine ca Regele să-i cheme unul după altul, și între patru ochi să le obțină aprobarea sau cel puțin neutralitatea.

I-am adăugat că lucrurile vor merge poate mai greu cu Iorga, și ca să înlesnesc Regelui „capacitarea“ Profetului, am încredințat lui Inculeț, *cu titlul de împrumut*, originalul textului scris cu mâna zisului Iorga în aprilie 1932, prin care rezuma eventualele hotărâri ale Consiliului de Miniștri convocat tocmai pentru a hotărî excluderea Prințului din Familia Regală[1]. Inculeț a găsit sfatul meu foarte judicios, l-a aprobat și mi-a spus că-l va împărtăși Regelui — iar autograful lui Iorga — o aprobare „avant la lettre“ a măsurii plănuite de Guvern — l-a încântat, literalmente. Cum îl rugasem să-mi înapoieze textul lui Iorga îndată după ce-l va fi arătat Regelui și lui Tătărescu, m-a întâmpinat: „Dar dacă Regele îmi cere să i-l dau“? — „Te rog să-i spui că te-ai angajat pe onoare să mi-l restitui“. Și pe aceste cuvinte ne-am despărțit, deocamdată.

Ieri dimineață am avut o ședință a Comitetului Partidului Agrar. Am luat dispozițiuni pentru pregătirea campaniei electorale în vederea alegerilor generale, și am hotărât o serie de întruniri regionale între iunie și august. Am luat apoi o masă colegială la restaurantul Cina, masă care s-a lăsat cu câteva discursuri de circumstanță, ca de obicei.

[1] A se vedea *Amintiri*, partea a VIII-a, pag... [volumul IX, pag. 404 și XI, pag. 201 de *Memorii — ediția St. Neagoe*].

6 aprilie. — Papacostea mi-a adus ieri scrisoarea lui Averescu prin care pofteşte pe toţi miniştrii, foştii preşedinţi ai Corpurilor Legiuitoare şi foştii primari generali ai Bucureştiului la o consfătuire în sala Liedertafel, în ziua de 22 aprilie. Textul scrisorii a fost publicat în ziare, azi-dimineaţă. Iată şi scopul invitaţiei:

„Pe baza unui Decret Regal dat la Sinaia în ziua de 30 decembrie 1933 şi contrasemnat de preşedintele Consiliului de Miniştri de atunci — dr. Angelescu — de miniştrii de Interne, de Justiţie şi al Apărării Naţionale, Guvernul a fost autorizat să introducă în ţară regimul stării de asediu care, prin repetirea ratificării parlamentare din 6 în 6 luni, s-a menţinut până azi, cu perspectivă de prelungire *sine die*.

Este fără îndoială, o stare vădit anormală. Ea trebuie să aibă însă o explicaţie, pe care noi nu o cunoaştem.

Cred că este firească dorinţa, pentru toţi oamenii de bine de a o cunoaşte şi de a face tot ce este cu putinţă, pentru a ieşi din ea.“[1]

Să nu fie o legătură între această convocare şi „cele“ hotărâte de Rege şi de Guvern, şi pe care mi le-a împărtăşit duminică, confidenţial Inculeţ?

Cred că nu vor răspunde mulţi la invitaţia mareşalului, căci firi independente nu prea avem în ţară. Apoi, dacă ţara merge prost, nu din cauza stării de asediu; cu toată această stare de asediu suferim de o criză de autoritate şi ceea ce ne omoară e tocmai anarhia care s-a întins în toate ramurile organizării noastre de Stat. Sunt alte rele care trebuiesc lecuite, cu sau fără stare de asediu. Averescu a comis o mare greşeală: aceea de a nu se sfătui cu cei mai calificaţi reprezentanţi ai categoriilor convocate înainte de a lansa invitaţiile. Aşa cum le-a făcut riscă să rămână cu câţiva prieteni personali. Eu m-aş fi dus, dar la 22 aprilie voi fi la Paris sau pe drum spre Paris, unde trebuie să prezidez un comitet al „Stelei Române“.

———

Ziarele franco-Mico-antantofile publică în manşeta cu litere mari:

„Dl Beneş a sosit la Belgrad.

O nouă manifestare de solidaritate a Micii Înţelegeri“.

Biata Mică Înţelegere, ziua şi propteaua!

Interesant de citit printre rândurile celor două toasturi pronunţate ieri la Belgrad de Principele Paul şi de dl Beneş. Cuvântarea Prinţului e

[1] Sublinierea în textul d-lui mareşal.

scurtă, fără nici un cuvânt mai mult decât trebuia în cinstea tratatului tripartit, dar o aluzie discretă — şi o înţepătură — cu privire la tratatele separate. „Acţiunea ţărilor *noastre* s-a complectat — ...“ a spus Regentul Paul; înţepătura apare evidentă în acest „noastre“ prin care Regentul iugoslav reaminteşte d-lui Beneş pactul Cehoslovaciei cu Sovietele, încheiat şi el fără voia sârbilor... Discursul lui Beneş, kilometric şi banal — o nesfârşită pledoarie în favoarea unei cauze, pe care profuziunea argumentelor tocmai, o pecetlueşte ca compromisă. Încolo schimb de amabilităţi, de flori şi de decoraţii, ca de obicei.

———

Telegramele din Paris anunţă că un conflict destul de grav ar fi izbucnit la Moscova între Armata Roşie şi Ghepeu (G.P.U.). Mareşalul Voroşilov cere capul şefului acestei instituţii şi mai cere ca pe viitor Ghepeu-ul să nu se mai amestece în treburile Armatei. Rapoartele informative despre stările din unităţile militare să nu mai fie trimise la Ghepeu, ci la Statul Major. Pentru prima dată în Rusia Sovietică, Armata ia poziţie pe faţă împotriva formaţiunilor comuniste civile. Exigenţele militarilor au fost transmise de Voroşilov lui Stalin, sub forma unui ultimat.

———

Dan Sărăţeanu, prietenul meu (dar şi al lui Sergiu Dumitriu şi al lui Inculeţ printr-însul), şeful organizaţiei Partidului Agrar din Covurlui, a fost numit director-general al Radiodifuziunii în locul lui Cârnu-Munteanu. Ce are să fie pe capul meu cu cerşetorii de slujbe! Sărăţeanu era deja să fie numit, acum trei ani, director general al Siguranţei, dar i-a tras chiulul atunci Inculeţ!

———

Universităţile s-au redeschis ieri, precum şi câteva căminuri autorizate. Un mare număr de studenţi, care nu mai erau studenţi decât cu numele, au fost exmatriculaţi (ce frumos cuvânt!), iar cei care au fost menţinuţi, au trebuit să semneze o hârtie prin care se angajau *pe onoare* să nu mai facă parte din nici o asociaţie neîncuviinţată de Universitate, şi din nici un partid politic. Băieţii au semnat — pare că la Politehnică au fost oarecare dificultăţi — dar cu ce rezerve mintale, desigur! Nu se câştigă nimic pe această cale; se introduce în Universitate spiritul lui Loyola, şi atâta tot. Închiderea anumitor căminuri, şi re-

partizarea burselor (conform ultimelor dispoziţiuni legale) provoacă multe încurcături prin facultăţi, care nu e exclus să ducă chiar la tulburări. Decanatele sunt îngrijorate.

———

Hop şi el! Roosevelt cere Europei, în numele democraţiei americane, să dezarmeze! A nimerit-o bine, tocmai în momentul în care în Anglia, Germania şi Franţa criza economică a fost ameliorată sută în sută mulţămită hiperproducţiei industriilor închinate armamentelor pe pământ, pe apă şi în aer!

———

Paul Prodan a fost numit director al Teatrului Naţional pe 5 ani, şi e încântat. Cum rugase însă pe Sf. Anton să-i realizeze acest vis, vrea să ofere bisericuţei catolice din Sinaia o statuie a sfântului şi a venit la soţia mea — o altă adeptă a sfântului Anton — ca să-l ajute în găsirea şi alegerea obiectului. Bine că mai sunt şi oameni credincioşi în ţara românească. Dar Paul Anton Prodan nu e numai credincios, mai e şi credul. De 1 aprilie, nenea Dinu Brătianu a pus pe X care imită la perfecţie vocea lui Iorga, să cheme pe Paul al nostru la telefon şi să-i ceară — cu glasul d-lui Profesor — reprezentarea imediată, până în Paşti, a unei noi piese. Prodan a înnebunit, a trimis pe regizorul lui la Apostol, care a căzut din nori: „Eh, drrragă, darrh eu nu am piesa ghata!" Şi acum sfântul Paul-Anton nu mai ştie la ce sfinţi să se închine ca să scape de încurcătură.

———

7 aprilie. — Dl Zeeland (cu nume de insulă sau de brânză), primul ministru belgian a primit din partea Franţei şi a Angliei misiunea de a alcătui *un plan de reorganizare economică* a lumii. Dacă nici dl van Zeeland nu ne va scăpa de faliment, nu ne mai scapă nimeni.

———

Dumnealor domnii miniştrii fără portofoliu Iuca şi Mircea Djuvara şi-au dat demisia, care a fost primită. Această dublă defecţiune va slăbi mult — evident — Guvernul! Pe Ministerul de Agricultură, vacant, se ceartă tot partidul şi demisia lui Iuca pare a nu fi străină de faptul că disputatul departament i-a fost refuzat. Neputându-se înţelege asupra unui partizan, nu e exclus ca Dinu Brătianu şi Tătărescu să cadă de

acord asupra lui Sescioreanu, preşedintele Uniunii Camerelor de Agricultură, ca specialist, neînscris în partid.

———

Averescu şi Maniu au avut o întrevedere la doctorul Popovici (nas, gât, urechi). A dat Pangal peste ei, căutând pe doctorul. Se vede că i-a întrunit simpatia lor comună pentru Majestatea Sa.

———

8 aprilie. — În *Universul* de azi Stelian Popeşte ne aduce ritos la cunoştinţă (printr-un fel de comunicat tipărit cu litere groase) că a luat în cleioasa lui mână, politica externă a României. Şi a şi început în foaia apărută azi-dimineaţă prin următoarele manifestaţii:

1. — Un articol intitulat „Sărmană Ţară", ca răspuns unui articol cu acelaşi titlu apărut în alt ziar, prin care Popeştele combate ideea unei neutralităţi a României (dar cine s-a gândit la aşa ceva?) şi preconizează politica alianţelor (pe care toate Guvernele au practicat-o, pe care nimeni nu se gândeşte să condamne);

2. — Reproducerea unui articol al lui Emile Buré (din *Ordre*) intitulat: „Mussolini lucrând pentru Hitler se sileşte să rupă Mica Înţelegere". Popeştele subliniază, încadrează, comentează frazele Buretelui de la Paris, ca şi cum ar fi cuvinte din evanghelie. Numai că Buré scrie pentru parale („j'en sais quelque chose") şi că părerile lui fac cât paralele pe care le-a încasat;

3. — Următoarea informaţie:

„*Reconstituirea Societăţii Anglo-Ungare.*

Londra. 7 aprilie. Ziarele anunţă reconstituirea Societăţii Anglo-Ungare pentru promovarea relaţiilor culturale, artistice şi de prietenie între Anglia şi Ungaria. Preşedinte al Societăţii a fost ales lord Londonderry, cu prilejul unei recepţii la Legaţia Ungariei!

N.B. Ce crede dl ministru de Externe că ar trebui să facem noi?"

Acest *N.B.* al Popeştelui e delicios; ce vrei nene Stelică să facem? Să declarăm război Ungariei, sau poate Angliei? Să trimitem la Londra pe Lugoşianu sau pe Popescu-Necşeşti să dea gata şi pe unguri şi pe englezi? Milostiveşte-te Împărate, şi iartă-i!

———

Şi domnul Profesor-Profet-Fute-Vânt Nicolae Iorga constată în *Neamul* său că Mica Înţelegere *după formula Titulescu* (putere unitară, cu armată, cu uniune vamală, cu birouri comune) a dat ortul popii! Şi-i pare rău. Şi mie.

Arestarea lui Jagoda, fostul şef al Ghepeu-ului între anii 1933 şi 1936, şi actualmente comisar al poporului pentru Poştă şi Telegraf — se confirmă. Ovrei soios din Nijni Novgorod, unde înainte de revoluţie exercita meseria de ceasornicar, Hersche Jehuda, zis Jagoda, a fost trei ani de zile şeful fioros şi sadic al celei mai infame instituţii din lume. Câte suflete n-a torturat, şi câte trupuri n-a căznit înainte de a le trimite pe altă lume! Va plăti acum pentru toate. E acuzat de delapidare (s-au găsit numeroase milioane şi giuvaieruri în casa lui) şi de destăinuire de secrete de Stat. Jagoda-Jehuda e ginerele lui Sverdlov, fost preşedinte al Comitetului Comisarilor Poporului şi unul din cei mai sângeroşi şefi comunişti.

Madamele nu se lasă. *Universul* de azi publică un nou protest contra Marthei Bibescu. Gâştele termină închinarea lor la adresa Reginei cu fraza: „Recunoştinţa şi *amintirea* noastră va fi (sic) vecinică!" Muieret certat cu sintaxa, Regina Maria n-a murit încă, şi mai slăbiţi-o cu „amintirea" voastră! Sau nu vreţi să vă lăsaţi mai prejos decât Camera, care i-a celebrat deja parastasul acum două luni? Pus la cale de beşoandre ofilite, acest „rahat" a fost semnat de zeci şi zeci de babe acrite, de căţele neajunse şi chiar de femei cumsecade dar inconştiente.

---

9 aprilie. — Ieri a fost o zi de întrevederi senzaţionale. Mai întâi cu Averescu. Am fost la dânsul să-i exprim tot regretul meu — vorba vine — de a nu putea participa la consfătuirea convocată pentru ziua de 22 aprilie. I-am explicat motivele pentru care sunt nevoit să fiu în acea zi la Paris. L-am găsit foarte îmbătrânit, foarte obosit. Aude prost, vorbeşte greu şi-mi pare că şi agerimea minţii s-a cam stins. Nu avea aerul să dea mare importanţă nici ei gestului pe care i-a făcut. Am vorbit de *memoriile* lui. Mi-a citit câteva pasaje din noul volum în curs de tipărire (avea corecturile pe masă), între altele pasajul relativ la vizita „Prinţului" Ferdinand la Craiova în 1914 (după Marna) ca să-l întrebe dacă planul de atac împotriva Rusiei (alcătuit de Averescu pe când fusese şef de Stat Major) mai era adaptabil la noua situaţie sau dacă nu trebuia pus la punct. Averescu a răspuns că planul era perfect executabil, şi Ferdinand-le Loyal a plecat de la Craiova încântat. Înainte de a pleca a luat pe Averescu la o parte şi i-a spus: „J'ai oublié de vous dire: Mein Onkel last Sie schön grüssen! Când va apare volumul, iar o să înceapă patrioţii să urle!

A doua întrevedere senzaţională: cu Malaxa. A venit după amiază la mine şi a stat un ceas şi jumătate. Ce grea e meseria de judecător: de departe, Malaxa se conturează ca un simplu gheşeftar — de aproape, când vorbeşti cu el, aproape te convinge că e un binefăcător al ţării. Mi-a povestit toate sforţările lui pentru a înzestra ţara cu o industrie complectă pentru armament. Până la sfârşitul anului vom putea fabrica *de toate*, tunuri, arme portative, muniţii — fără să avem recurs *la nimic* din străinătate. Dacă o fi aşa, e bine. Să câştige şi Malaxa cât o vrea, căci ne vom recupera toate pagubele numai prin faptul că nu vom mai arunca bani peste graniţă. Dar vizita lui Malaxa n-a avut de scop să-mi dea informaţii asupra industriei armamentului. Omul a venit să-mi spună că trebuie să ies din rezerva mea şi să iau răspunderea guvernării. Şi a început să mă acopere cu flori şi cu laude, în termeni pe care m-aş jena să-i reproduc aci. Confidentul Regelui[1] nu s-a sfiit să-mi spună că Majestatea Sa mă consideră „ca o inteligenţă sclipitoare şi ca singurul om care îndrăzneşte să ia o răspundere şi să execute împotriva tuturor un plan odată adoptat". Am răspuns lui Malaxa că părerea lui, şi a Majestăţii Sale, despre mine mă măgulesc foarte mult, dar „à quoi bon?" şi Regele e inteligent, foarte inteligent. Ce folos trage însă ţara că Regele, şi eu suntem inteligenţi? Am mai explicat confidentului că rezerva mea actuală în politică nu e datorită vreunei supărări, ci descurajării: nu mai cred în acţiunea Regelui, nu-l mai cred în stare să schimbe *regimul de mizerie morală* în care ne zbatem şi restul nu mă interesează. Malaxa crede că n-am dreptate, că ceasul unei mari schimbări a bătut, că în fine Regele va arăta ce poate şi că în această acţiune rolul meu va fi covârşitor. Am replicat lui Malaxa că rămân sceptic, şi că nu cred într-o schimbare radicală a metodelor noastre de guvernământ până nu voi vedea-o. Ne-am despărţit prieteni. Malaxa îşi pregătise vizita prin emisari: punând-o în legătură cu intervenţia lui Incuieţ de duminică, mă întreb dacă n-a fost pus la cale de Rege, ca să mă sondeze şi să-mi câştige definitiv colaborarea în afacerea Prinţului Nicolae.

A treia şi ultima întrevedere senzaţională am avut-o cu fiica-mea: a venit să-mi anunţe că vrea să divorţeze! Am sfătuit-o să-şi ia două luni de gândire. Să stea la Breasta şi să-şi cântărească hotărârea, înainte de a face un pas atât de grav.

[1] Malaxa ia masa cel puţin o dată pe săptămână cu Regele, şi stă cu el de vorbă, în doi, ceasuri întregi.

Ieri am avut vizita lui Malaxa; nu se putea să nu primesc repede-repede şi pe a lui Nae Ionescu. Azi-dimineaţă s-a înfiinţat: am ajuns iarăşi la modă. Verzi şi uscate. El ştie:

că Regele a comunicat la Paris numele viitorului prim-ministru şi pe al ministrului de Externe,

că aceştia vor fi Vaida şi Mironescu,

că Parisul a primit cu strâmbătură numele lui Vaida, dar l-a înghiţit de dragul lui Mironescu la Externe,

că Thierry a şi primit instrucţii să ia contact cu Ghiţă Mironescu,

că Costăchescu va face negreşit parte din noul Guvern,

că acelaşi Costăchescu ar fi pretins că va fi ministru la 15 iunie,

că tot acelaşi Costăchescu ar fi declarat că Partidul Naţional-Ţărănesc nu mai face două parale,

că, în fine, Maniu nu se va lăsa până nu va fi numit din nou şef în locul lui Mihalache. Uf!

Nae mi-a spus că ar fi aflat din sorginte sigură că iar se încurcă chestiunea cu Nicolae — *dar nu ştia nimic despre cele puse în realitate la cale* şi bineînţeles că nu i le-am spus eu.

Am căutat să aflu dacă ştie ceva despre aşa-zisa misiune confidenţială a lui Malaxa la Berlin. Mi-a afirmat că Malaxa n-a avut nici o misiune specială la Berlin şi că succesul său pe lângă Göring se datoreşte numai faptului că a oferit nemţilor benzină. Graţie acestei oferte *care a fost făcută şi primită*, Malaxa a putut să obţină o scădere de 35% asupra preţurilor maşinăriilor comandate, o livrare cu termen scurt şi o precădere de fabricaţie pentru orice comandă românească (în compartimentul armamentului), chiar asupra Statului german.

Venind vorba despre Prezan, Nae Ionescu mi-a dat interesantul amănunt, că şi mareşalul nostru nr. 2 îşi scrie *memoriile*. Sau poate că i le scria coana Olga, sau poate că le scriu amândoi împreună. Ar fi singurul lucru pe care-l mai pot face împreună. Prezan ar fi citit chiar unele pasaje lui Nae — sunt foarte prieteni — printre care unul senzaţional, care, dacă e adevărat, aruncă o lumină cu totul nouă asupra caracterului lui Ionel Brătianu şi asupra acţiunii sale în 1916. După Turtucaia, Brătianu ar fi convocat pe Prezan şi i-ar fi mărturisit *că vrea să încheie o pace separată*. Dar neştiind cum să abordeze pe Rege (?), ar fi trimis pe Marghiloman la Regină, ca să o înduplece să intervină dânsa pe lângă Ferdinand. Regina s-ar fi înfuriat, la primele vorbe pronunţate de Marghiloman şi *l-ar fi scuipat în obraz*. Toată istorioara îmi pare inverosimilă, şi sfârşitul ei cu Marghiloman şi cu Regina mă face

să cred, sau că Prezan a visat, dacă într-adevăr a povestit aşa ceva în memoriile lui, sau că Nae Ionescu s-a lăsat în scările fanteziei faţă de mine. Brătianu să se teamă să abordeze pe Regele Ferdinand, e ceva de necrezut. Apoi, dacă ar fi avut ceva de comunicat Reginei, s-ar fi servit de Barbu Ştirbei, iar nu de Marghiloman. În fine Regina Maria, cu toate cusururile ei, nu e femeie să scuipe pe cineva în obraz. Cine va citi memoriile lui Prezan, dacă se vor publica odată, se va lămuri.

---

10 aprilie. — Breasta. Plecat azi-dimineaţă din Bucureşti, ca să fac mâine duminică un turneu politic în Dolj, spre Dunăre, cu întrunire mare la Poiana (lângă Calafat) şi poposit la Breasta, unde nu fusesem încă din primăvara aceasta. E o vreme minunată, mugurii se sparg şi totul începe să înverzească. Pomii sunt în plină floare, păsărele şi insecte se deşteaptă, miresme se ridică uşoare din pământ şi toată această reînviere a firii, după somnul iernii, pare că urcă o sevă nouă şi în vechiul nostru trunchi, al bătrânilor.

Ieri vineri 9 aprilie a fost o zi însemnată pentru Dinastia noastră. Prinţul Nicolae a fost eliminat din Familia Regală, cu pierderea tuturor titlurilor, gradelor şi privilegiilor sale. După vizita lui Inculeţ din 4 Aprilie ştiam că lucrurile se vor termina prin această procedură dar nu mă aşteptam ca totul să meargă atât de repede, ba rămăsesem chiar cu impresia că Prinţul Nicolae va „ridica" toate incidentele posibile ca să întârzie hotărârea. Am fost prin urmare destul de surprins printr-o convocare primită la ora 1½, la un *Consiliu de Coroană*, care s-a ţinut seara la ora 8, în sala Tronului, la Palatul Regal. Procedura a putut fi îndeplinită mai repede decât se credea fiindcă Prinţul Nicolae nu numai că n-a invocat „inexistenţa" actului său de căsătorie, cum se temea Guvernul că o va face, dar încă, prin insistenţa sa pentru *legitimarea* situaţiei sale conjugale şi prin ultimele două scrisori pe care le-a adresat alaltăieri 8 aprilie Regelui şi lui Tătărescu, departe de a provoca întârzierea deznodământului, a ajutat la precipitarea lui.

Am sosit la Palat la ora 8 fără zece şi am fost imediat condus în sala Tronului, unde a avut loc Consiliul. O masă lungă, acoperită cu un postav roşu, de aceeaşi nuanţă ca fotelurile, fusese întinsă de-a curmezişul sălii, dinaintea treptelor Tronului. Foteluri, toate la fel, de o parte şi de alta a mesei. Fuseseră convocaţi, în afară de Guvern (miniştrii, dar nu şi subsecretarii de Stat) numai şefii de partide. În momentul când am sosit, m-a luat Urdăreanu la o parte şi mi-a spus, că deşi foştii

primi-miniştrii ar trebui, după protocol, să vorbească întâi, Regele a schimbat formula, ca să pot lua eu cuvântul la început, şi să fac atmosferă; va vorbi cel dintâi Iorga ca fost şef al Guvernului sub care căsătoria Prinţului a fost contractată şi al doilea eu, ca fost ministru de Interne al acelui Guvern — apoi îşi vor spune pe rând părerea toţi şefii de partide, începând cu foştii primi-miniştri şi continuând după vechimea în grad de ministru, sau după vârstă, pentru cei care n-au fost încă miniştri (Gr. Filipescu (!) şi G. Brătianu). D-rul Angelescu şi Victor Antonescu fiind spectatori muţi, (în numele Guvernului urma să vorbească numai Tătărescu), eram cel mai vechi ministru după Averescu, dar după protocol ar fi trebuit să ia cuvântul înaintea mea nu numai acesta (care mai era şi fost prim-ministru şi mareşal) dar şi Iorga, Vaida şi Prezan (mareşalii fiind asimilaţi în ierarhie cu preşedinţii de Consiliu). Regele n-avea însă nici o încredere în Averescu şi în Vaida şi ştia dinainte că Iorga va bate câmpii. Majestatea Sa a pus pe Iorga să vorbească primul, ca să-i măgulească amorul propriu şi să-i mai domolească pornirile şi pe mine al doilea ca să trag brazda cea bună.

După câteva minute de aşteptare şi-a făcut şi Regele intrarea prin uşa din fund dintre Tron şi curte. Ulea ne rugase să facem cerc, în faţa Tronului şi a mesei — Guvernul de o parte şi noi „şăfii" de alta. Iorga n-a vrut să se alinieze nici cu unii nici cu alţii, şi s-a proţăpit singur, în mijlocul semi-cercului, la doi paşi înaintea noastră. Rezultatul a fost pentru dânsul contrariul celui aşteptat: Regele a început prin a ne strânge mâna nouă şi membrilor Guvernului, pe rând, şi a sfârşit prin Iorga, care da semne de vădită enervare. Deja înainte de intrarea Regelui făcuse pe caraghiosul: în apăsata atmosferă care domnea, şi în care nimeni din noi n-avea poftă să glumească sau să vorbească prea tare, se revărsase într-un potop de glume triviale, însoţite de nenumărate „eih dhrrragă!" şi aruncate în dreapta şi în stânga în gura mare.

Dacă Regele în loc să-l salute cel din urmă, i-ar fi strâns mâna cel dintâi, poate că dl Profesor ar fi vorbit cu totul altfel la masa... roşie.

Ne-am aşezat la masă — fiecare loc era însemnat cu un nume în ordinea următoare: la mijlocul mesei, cu spatele la Tron Regele; în dreapta lui şi unul după altul mareşalul Averescu, eu, Dinu Brătianu, dr. Angelescu, general Paul Angelescu, Iamandi; la stânga Regelui, şi în ordine: Vaida Voievod, Oct. Goga, Grigore Filipescu (!), Victor Antonescu, Franasovici şi Cancicov. În faţa Regelui, Tătărescu avea la dreapta lui pe dumnealor domnii Fute-Vânt-Iorga, Mihalache, Gh. Brătianu, Valer Pop şi Negură, iar la stânga pe mareşalul Prezan, pe Iunian, pe Inculeţ, pe Sassu şi pe dr. Costinescu. În total 23 persoane în jurul Regelui. Iunian, care se afla la Braşov (la un proces) a fost adus cu avionul şi a sosit abia la ora 8½, scuzându-se. Ca să nu fie poftit Maniu, n-au fost invitaţi nici ceilalţi doi foşti primi-miniştri — g-ral Văitoianu şi Mironescu — mărginindu-se convocările numai la şefii partidelor *reprezentate în Parlament.*

Regele a deschis şedinţa prin câteva cuvinte. A început prin a spune că deşi era totdeauna foarte mulţumit să se poată sfătui cu îndrumătorii politici ai ţării, nu-i poate saluta în acea seară cu bucurie, prilejul datorită căruia îi vedea strânşi în jurul său fiind foarte dureros. Ne-a povestit apoi pe scurt încercările făcute timp de 5 ani pentru a readuce pe Prinţul Nicolae pe calea datoriei, şi cum toate aceste încercări au dat greş şi a sfârşit prin a ne declara că situaţia creată în ultimele luni de frate-său cere o imediată soluţie care nu poate fi decât aceea pe care a respins-o cât timp a mai putut crede într-o îndreptare. Regele a dat apoi cuvântul lui Tătărescu ca să citească raportul pe care Guvernul i l-a adresat.

Regele care vorbeşte uşor şi voios, a avut aerul jenat şi plictisit în tot timpul cuvântării sale: faţa îi era asudată dar de o adevărată emoţie, nici vorbă. De altmintreli toţi cei prezenţi, afară de Averescu şi de mine, aveau aerul de plictisiţi şi jenaţi şi nici o urmă de emoţie nu se desprindea din ochii sau din manifestările lor. Singur Iorga, emotiv din fire, trăda, deşi atenuate, preocupări de ordin sufletesc. Întrucât mă priveşte, „orice fluid" între mine şi Dinastie — ca să întrebuinţez formula defunctului Rege Ferdinand — fiind tăiat, judecam lucrurile cu sânge rece, de sus şi de departe, dar nu fără interes pentru „teatrul" ce se juca în faţa mea. Nu eram nici jenat, nici plictisit. Admiram ironia soartei care pusese în mâinile Regelui Carol, împotriva lui frate-său Nicolae, instrumentul pe care Brătianu îl făurise în ianuarie 1926 împotriva lui. Şi pe când Majestatea Sa vorbea cu dispreţ de aventura lui frate-său, gândul meu îmi reamintea alta, care, cu 12 ani înainte zdruncinase atât de adânc prestigiul Dinastiei şi era cât pe aci să-i compromită şi viitorul...

Urmând invitaţia Regelui, primul ministru Guţă Tătărescu — Puţă Căcărescu, cum îi zice Iorga — a deschis un dosar, şi-a tras manşetele, a tuşit de vreo două ori ca să-şi întărească glasul de trâmbiţaş şi cu modulaţiuni de bariton a început: „Domnilor, Majestatea Sa ne-a întrunit astă-seară pentru lămurirea situaţiei A.S.R. Prinţului *Carol*"... „Nicolae, Nicolae", a rectificat mareşalul Prezan, aruncând o privire seve-

ră asupra cornistului... Cu un gest demn de Jean Th. Florescu, întinzând amândouă brațele ca să cuprindă în ele trecutul, prezentul și viitorul, și mai dând apoi și de vreo două ori din umeri, cornistul a îngânat repede „...O, pardon, Nicolae, bineînțeles, Nicolae..." În timpul acestei scurte scene, Carol, Prințul Carol, își mușca buzele, iar figuranții d-lui Guță-Puță se uitau unul la altul și înghițeau în sec. Mareșalul Averescu, a cărui vădită oboseală cerebrală n-a ajuns să-i sleiască provizia de venin, s-a întors spre mine și destul de tare ca să-l audă și Regele, de cealaltă parte, a remarcat nu fără oarecare dreptate: „L-a luat gura pe dinainte, se crede încă în timpul lui Vintilă!"

Fără să se lase tulburat de penibilul incident, dl Guță-Puță a început să citească cu glas sonor „raportul Consiliului de Miniștri către Majestatea Sa Regele" publicat a doua zi dimineața în toate ziarele, raport în care după un scurt istoric al faptelor și o reproducere a art. 13 din Statutul Familiei Regale mai conține *in extenso* și scrisoarea adresată de primul ministru Prințului în ziua de 2 martie. Raportul sfârșește prin a arăta că un ultim demers făcut pe lângă Prinț în ziua de 8 aprilie de către o delegație compusă din dumnealor domnii Gh.Tătărescu, Inculeț, dr. Angelescu, V. Sassu și dr. Costinescu n-a dat nici un rezultat, și că în consecință „Guvernul socotește de a sa datorie să supună Înaltei hotărâri a Majestății Sale întreaga situație și să o roage prea respectuos să aplice sancțiunile prescrise de art.13 din legea pentru Actele Civile ale Membrilor Familiei Domnitoare". Raportul a fost semnat de toți miniștrii, fără subsecretarii de Stat.

După citirea raportului, primul ministru n-a mai adăugat nimic și Regele a dat cuvântul șefilor de partide. Au vorbit pe rând, și în ordinea următoare: N. Iorga, C. Argetoianu, Averescu, Vaida, mareșalul Prezan, Oct. Goga, Mihalache, Iunian, Dinu Brătianu, Gr. Filipescu (!) și Gh. Brătianu.

Iorga a fost ca mai totdeauna de o neprevăzută fantezie. Fără să intre în discuția faptelor și a sancțiunilor, dl Fute-Vânt, urând Regelui Carol și Voievodului Mihai viață cât de lungă, a declarat în același timp că suntem toți muritori („deh, hoameni hsuntem și puthem muhrrri mai hiute de chât chrrredem"), și că dacă ar „muhrrri" amândoi, și am suprima pe Nicolae, Tronul României ar reveni „Hohenzollernului de la Sigmaringen", ceea ce el n-ar admite niciodată. „Mai bine Republică, decât *ăla*". De astă dată „ăla" nu mai eram eu, ci Prințul Friedriech. Pe când îi prevestea o posibilă încetare din viață, Regele se uita la mine și surâdea în doi peri. E ciudat că dl Profesor n-a prevăzut și posibilitatea de moarte a Prințului Nicolae, dar în fine n-a prevăzut-o. Concluziile lui au fost: să se retragă Prințului Nicolae calitatea de membru al Familiei Regale, dar să rămână Prinț — pentru orice eventualitate! Ca și cum calitatea de Prinț iar nu cea de membru al Familiei Regale îi da drepturi la succesiunea Tronului!

— „Ai putea să-mi spui, d-le Iorga, cum ar putea rămâne Nicolae Prinț, fără să mai facă parte din Familia Regală?" — a întrebat Regele. Cu vădită rea credință, dl Profesor, care nu știa că Regele avea printre hârtiile din fața sa textul precis de demitere a Prințului, fără reticențe și fără rezerve, redactat de însăși d-sa în 1932[1], a răspuns fără jenă: „Și tothuși Sihrrre, ați phrrrimit această sholuțiune în 1932!" Regele a tăcut și a avut generozitaatea să nu-i bage hârtia sub nas.

Categoric pentru aplicarea art. 13 și fără nici un fel de palinodii accesorii, am fost Dinu Brătianu, Mihalache, Prezan, Iunian și cu mine. Cuvântarea mea în acest spirit, venind cea dintâi după balivernele lui Iorga, a făcut o adâncă impresie. Pare că am avut o zi bună, Sassu, în fața mea era în extaz, Regele îmi sorbea cuvintele (deși, fără să-și dea seamă, am făcut și procesul lui) iar ceilalți miniștri în calitatea lor de judecători muți au mărturisit după ședință „că numai eu pusesem chestiunea cum trebuia". Am început prin a spune că problema pe care eram chemați să o rezolvăm trebuia examinată sub un întreit punct de vedere: sub al faptelor, sub al dreptului și sub un al treilea care-mi părea cel mai important, al unei morale politice părea cel mai important, al unei morale politice și sociale superioare. Am trecut repede asupra faptelor, expuse deja de dl Tătărescu, și de altmintreli cunoscute de toți; nu m-am oprit mult nici asupra chestiunii de drept, articolul 13 din Statut fiind atât de categoric și de clar încât nu putea încăpea nici o controversă asupra aplicării lui. Era chiar de mirare cum de nu se aplicase după anularea căsătoriei, căci în asemenea caz această aplicare era de ordin automatic. Deși se consfințise astfel de mai mulți ani o situație ilegală n-am blamat-o, mărturisind că am nădăjduit și eu, ca și Majestatea Sa și mulți alții, că Prințul va sfârși prin aș da seamă de realitate și că își va reveni în fire. După ce am examinat problema — fără prea multă insistență din punctul de vedere al faptelor și al dreptului — am atacat latura ei morală. Am arătat, într-o mai lungă dezvoltare, că aceasta era după mine cea esențială. În vremuri în care întreaga noastră

[1] Text înmânat Regelui de către mine prin Inculeț (a se vedea însemnările din 5 aprilie, pag. 186) și care mi-a fost cinstit restituit după ședință.

organizaţie socială şi de Stat aluneca pe povârnişul anarhiei, singurul punct fix pe care ne puteam sprijini era ideea monarhică. Orice putea compromite autoritatea principiului monarhic trebuia înlăturat fără întârziere, dacă voiam să mai salvăm ce era de salvat şi să zădărnicim tentativele de subminare ce se încercau din toate părţile. Am analizat în câteva cuvinte aceste tentative, şi făcând procesul purtării Prinţului Nicolae, n-am ezitat să fac şi pe acela al purtării Regelui Carol, fără să numesc nici pe unul nici pe celălalt. Dar ceea ce am spus se potrivea şi pentru unul şi pentru celălalt. Am bătut şeaua ca să priceapă iapa, şi am avut norocul să găsesc formule destul de fericite ca să mă asculte cu interes şi fără supărare, însăşi Majestatea Sa. Am conchis că ne aflam în ceasul al doisprezecelea pentru aplicarea sancţiunilor prevăzute de art.13 al Statutului Familiei Regale şi pentru *asanarea* Dinastiei noastre. Referindu-mă la îngrijorarea d-lui Iorga faţă de o eventuală vacanţă a Tronului; am respins argumentele paranoicului, cu toate menajamentele de formă indicate pentru a nu irita susceptibilitatea sa, arătând că într-un asemenea caz, puţin probabil, *am fi puşi în faţa unei situaţii nouă pe care ar urma să o examinăm la timpul ei spre a lua hotărârile necesare în raport cu sentimentele noastre naţionale.* Am sfârşit prin a cere celor prezenţi să se dezbrace de orice pornire sentimentală *momentană* şi să judece situaţia numai din punctul de vedere al intereselor Ţării şi ale principiului monarhic, a cărui autoritate se confunda cu autoritatea Regelui, care trebuia să rămâie *neştirbită.*

Am avut impresia netă, că cuvântarea mea pusese chestiunea la punct, şi că procesul era terminat. Dar *formele* trebuiau îndeplinite şi toţi şefii de partide trebuiau să-şi spună cuvântul. După mine, Regele a cerut părerea lui Averescu. A fost o jale. Pentru dânsul, ar fi fost mai bine să se facă bolnav şi să nu vină. Căci aşa cum s-a manifestat, bătrânul mareşal a făcut în faţa Regelui şi a reprezentanţilor politici ai ţării, dovada senilităţii sale. A vorbit fără şir, vorbele îi ieşeau cu greu şi a început şi el să facă o deosebire între noţiunile de „Prinţ" şi de „Moştenitor al drepturilor de succesiune la Tron", dar în aşa fel încât nimeni n-a mai priceput nimic. La un moment dat situaţia a devenit atât de penibilă, încât m-am văzut nevoit să intervin în discuţie şi să explic „ceea ce voia să spună dl mareşal". Pe cât se putea pricepe, toată cuvântarea sa a fost îndreptată *împotriva* soluţiei pe care eram chemaţi să o ratificăm. Bietul bătrân s-a mirat de *zorul* (!!) care se punea în soluţionarea unei situaţii care dura deja *de atâta timp* (!!), a vorbit de căsătorii morganatice practicate în toate Dinastiile Europei (uitând că toate duseseră tocmai la eliminări ca cele prevăzute de legea noastră, sau *la renunţări* de drepturi prevăzute şi ele în Statutele Caselor Domnitoare respective), a citat cazul Arhiducelui Frantz-Ferdinand (parcă putea fi o comparaţie între căsătoria *curată* a acestuia şi concubina Prinţului Nicolae!) uitând că, căsătoria Arhiducelui a fost contractată cu consimţământul Împăratului Frantz-Iosef şi în baza prescripţiilor „Pragmaticei Sancţiuni" care prevedea căsătoriile morganatice, pe când legea noastră *nu.* A confundat şi datele — după cum a relevat Vaida — aşezând căsătoria Arhiducelui Frantz-Ferdinand înaintea morţii Arhiducelui Rudolf (!) şi a încurcat toate, îngânând vorbe fără rost şi provocând un sentiment de deferentă milă în sufletele tuturor celor prezenţi. Un singur lucru reieşea din cuvintele înşirate fără rost dar cu multă trudă, şi anume că dl mareşal era împotriva măsurilor cerute de Guvern. Când în sfârşit, fără să sfârşească, s-a oprit un minut — şi după această reculegere s-a întors către Rege şi i-a spus răspicat: „Sire, *în rezumat, şi ca consecinţă a celor pe care le-am spus,* sunt pentru aplicarea strictă şi fără şovăire a prescripţiilor articolului 13 al Statutului Familiei Regale!" Ne aşteptam atât de puţin la această concluzie încât a fost un moment de stupoare generală! Până să fie eliminat Prinţul Nicolae din Familia Regală, a fost eliminat — din acel moment — mareşalul Averescu din viaţa noastră politică. Se făcuse în faţa tuturor dovada sclerozei sale cerebrale!

A urmat un moment de jenă, după care a luat cuvântul Vaida. După obiceiul lui a început prin a vorbi de multe, numai de chestiunea în discuţie nu. A vorbit de Viena, de Arhiduci, a negat principiul căsătoriilor morganatice (ceea ce i-a atras o precisă şi concisă rectificare din partea Regelui), a vorbit de părul bălai al Prinţului Nicolae copil pe care a fost să-l mângâie la Londra (?) şi a sfârşit prin a recunoaşte şi el că nu era altă soluţie decât cea propusă, dar a cerut să se mai facă o intervenţie pe lângă Prinţ înainte de a se lua o măsură atât de crudă, şi a propus pe dl Profesor Iorga „care ştie să vorbească aşa de frumos şi să câştige inimile" pentru această misiune. Dl Profesor Iorga s-a lepădat pe loc de o asemenea însărcinare şi a refuzat-o categoric.

În acel moment a intervenit Regele şi a explicat că nici o intervenţie nouă nu ar avea sorţi să schimbe hotărârile lui frate-său, şi pentru a întări această afirmare ne-a dat citirea unei scrisori pe care Prinţul *i-o adresase seara în ajun,* scrisoare scrisă în termeni foarte măsuraţi, dar prin care autorul ei preciza intenţiile sale *irevocabile* de a-şi legaliza situaţia conjugală, cu preţul *consimţit* al sancţiunilor prevăzute în fai-

moşul articol 13 al Statutului. Pe cât pot reproduce din memorie scrisoarea cuprindea următorul pasaj esenţial[1]: „Sunt un om de onoare şi nu pot călca cuvântul pe care l-am dat. Am coborât în conştiinţa mea, şi imboldurile mele sufleteşti mă silesc irevocabil să legalizez o căsnicie pe care o vreau". Regele a complectat conţinutul acestei scrisori prin destăinuirea că avusese, în aceeaşi seară de 8 aprilie, o lungă întrevedere cu Prinţul Nicolae, şi că acesta — de neclintit în hotărârea sa — era gata să primească *fără protestare* aplicarea sancţiunilor legale.

Scrisoarea Prinţului şi declaraţiile Regelui au făcut o enormă impresie asupra celor prezenţi. Mi-am permis să iau cuvântul din nou şi să spun, că de aş fi cunoscut această scrisoare înainte de cuvântarea mea, aş fi vorbit altfel. După citirea scrisorii şi după declaraţiile Regelui privitoare la întrevederea avută în ajun cu Prinţul, situaţia îmi părea cu totul schimbată. *Nu mai putea fi vorba de aplicarea unor sancţiuni Prinţului, ci de aprobarea deciziei lui de a ieşi din Familia Regală pentru a urma, ca simplu particular înclinaţiile inimii sale.* „Da, da, asta e situaţia adevărată!", s-a grăbit să întrerupă Tătărescu, şi ne-a citit şi el o scrisoare identică pe care, ca şef al Guvernului, o primise din partea Prinţului, tot în seara de 8 aprilie. Mai multe voci au cerut ca scrisorile să fie publicate odată cu raportul Guvernului către Rege[2]; Regele a fost de aceeaşi părere şi toată lumea a aprobat[3] Mareşalul Prezan a observat însă, că deoarece conţinutul scrisorilor era aproape identic (textele nu se deosebeau decât prin câteva fraze de la început, de ordin secundar) era de ajuns să se publice numai una din scrisori, şi anume cea adresată lui Tătărescu, pentru ca persoana Regelui să fie lăsată în afară de comentariile opiniei publice — şi aşa s-a hotărât.

Cuvântările care au urmat după această lămurire a situaţiei nu mai aveau nici o importanţă, „la cause était entendue" şi concluziile finale ale Consiliului de Coroană nu mai puteau fi îndoielnice. Şefii de partide care au mai vorbit, au făcut-o numai ca să îndeplinească o formă şi ca să-şi afirme fiecare o parte din răspundere în hotărârea comună. Fiecare a vorbit, după temperamentul şi după convingerile lui — dar toţi au vorbit foarte scurt, afară de Goga care a mai lungit-o puţin ca să ne explice deosebirea între căsătoria lui Frantz-Ferdinand consimţită

[1] Scrisoarea este reprodusă [în prezentul volum], la Anexa nr. 1.

[2] După citirea raportului, cerusem primului ministru ca să fie dat publicităţii, şi Tătărescu îmi răspunsese că luase toate măsurile ca zisul raport să apară în ziare de a doua zi dimineaţa.

[3] Scrisoarea Prinţului adresată lui Tătărescu e reprodusă şi ea [în prezentul volum] la Anexa nr. 1.

de Împărat şi a lui Nicolae care vrea să o încheie împotriva voinţei Regelui şi a prescripţiilor legale. Prezan, Mihalache, Iunian şi Dinu Brătianu au vorbit cu precizie, şi fără garnitură, au fost pentru aplicarea strictă a prescripţiunilor articolului 13. Mihalache a insistat asupra faptului (confirmat de Rege) că, încă cu 4 ani înainte, propusese Majestăţii Sale această soluţie în urma unei lungi audienţe pe care o avusese la Prinţul Nicolae şi din care ieşise cu convingerea că Prinţul nu-şi va schimba hotărârea luată. Aprobând fără şovăire aplicarea măsurilor cerute de Guvern nu făcea decât să fie consecvent cu atitudinea sa anterioară, aprobată de tot partidul său. Iunian a aprobat şi el fără rezerve procedura propusă de Guvern, dar s-a mirat de ce se mai discută chestiunea deoarece prescripţiunile articolului 13 sunt aplicabile de drept, şi singura chestiune ce ar putea fi discutată ar fi aceea de a se lămuri de ce aceste prescripţiuni n-au fost aplicate încă. Dinu Brătianu a insistat asupra laturii morale a problemei (o piatră în grădina frăţiorului Carol), a insistat asupra autorităţii Regelui care trebuie să rămâie neştirbită şi a conchis şi el la necesitatea aplicării prescripţiunilor legale.

Putoarea de Grigoraş Filipescu a recitat o scurtă tartină învăţată pe dinafară, trăgând cuvintele pe un ton declamatoriu, ca un actor de mahala, şi după ce a declarat „că nu poate să uite serviciile iii-meeen-seee aduse de Prinţ într-o anumită vreme unei anumite cauze", a tras concluzia că faţă de voinţa bine hotărâtă a Prinţului Nicolae nu era altă soluţie decât să se ia act de decizia lor.

Gheorghe Brătianu — Benjaminul sindrofiei — a vorbit cel din urmă şi a scăldat-o. S-a declarat lipsit de experienţă şi de documentare. N-a avut timpul să studieze dosarul (!!) deoarece convocarea Consiliului a fost făcută numai cu câteva ore înainte de şedinţă. Are şi el nedumeriri, asupra viitorului Dinastiei, în anumite eventualităţi — ca dl profesor Iorga. Pe de altă parte constată voinţa nestrămutată a Prinţului Nicolae de a se sustrage îndatoririlor Sale. Se raliază în cele din urmă la părerea celor care au vorbit înaintea lui (la părerea cărora?).

După terminarea cuvântărilor „şăfilor", care de altmintreli au fost des întrerupte, fie prin câte o observaţie a Regelui, fie prin crâmpeie de discuţie mai generală, Tătărescu a luat act de consimţământul Consiliului de Coroană şi ne-a citit comunicatul pe care să-l dea presei, cu consimţământul Regelui. Asupra textului comunicatului, nimeni n-a făcut nici o observaţie dar când a întrebat dacă după vorbele „Consiliul a avizat" poate adăuga, *în unanimitate*, Iorga a protestat, spunând că dânsul nu putea renunţa la întâmpinările pe care le făcuse.

La orele 10,45 Regele a încheiat ședința prin câteva cuvinte de mulțumire și de recunoștință pentru sprijinul pe care i l-am dat și a fost tot ce am înghițit în acea seară, căci venisem nemâncat și la Palat nu ni s-a oferit nimic. Apoi a luat pe Iorga la o parte, să-l „capaciteze", dar după gesturile disperatului am avut impresia că n-a reușit. Ne-a mai strâns mâna la toți și a plecat. Și am plecat și noi.

Ce deosebire între atmosfera acestui Consiliu de Coroană și a celor de la Iași! Teatru s-a făcut și acolo, și poate încă mai mult; dar sub masca fiecăruia și în dosul minciunilor debitate băteau suflete omenești muncite de grijă, se zbăteau și vorbeau oameni care țineau în cumpănă soarta Țării, și care cu toată otrava deznădejdii, își dau seamă de măreția momentului și de importanța hotărârilor de luat. În seara de 9 aprilie, parcă ne era la toți rușine de treaba în care ne amestecaserăm, și în vasta sală a Tronului respiram cu toții duhori pestilențiale de bordel. Aveam toți gura plină cu cuvintele de „țară", de „neam" și de „morală" — dar nimic din sufletul fiecăruia nu se revărsa de pe buzele noastre. În afară de „Țară" era străină și indiferentă față de tot ce se petrecea pe trepetele Tronului. Între zidurile Palatului ne bălăceam în plină curvărie și Regele Carol, adus din exil pe aripile celor mai nobile iluzii și care făcuse din concubinajul său cu o jidoavcă axă de Domnie, aplica lui frate-său, — pentru crime identice cu ale sale — sancțiunile legii făurite de Brătianu împotriva lui. Am părăsit toți Palatul fără cel mai mic sentiment de emoție, scârbiți și obosiți. Făcând procesul lui Nicolae, nu făcusem noi oare și pe al lui Carol? Și lăsând la o parte textele, n-ar fi meritat oare și Regele osânda pe care o lăsasem să cadă asupra capului Prințului? La sosire, Urdăreanu ne înmânase un exemplar din Statutul Familiei Regale, cu rugămintea să-l restituim după sfârșitul ședinței; la ieșire, Iorga a remis pe al său lui Ulea, care aștepta la ușă, cu cuvintele: *Poftim, căci tot nu mai avem cui să-l mai aplicăm*! Dl Profesor se înșală: poate că va mai fi *cui* să se aplice, dar nu va mai fi *cine* să-l aplice!

Azi-dimineață, plecând din București am cumpărat ziarele. Am citit raportul lui Tătărescu și comunicatul aprobat aseară, dar spre marea mea mirare am constatat că scrisoarea Prințului Nicolae nu fusese publicată. Pentru ce?

---

13 aprilie. — M-am înapoiat ieri-seară la București. Ziua de duminică 11 aprilie am petrecut-o în județul Dolj, în partea dinspre Dunăre. Plecat la ora 6 dimineața din Breasta m-am înapoiat la ora 8½ seara. Întruniri la Giubega, la Poiana Mare (foarte reușită), banchet la Calafat și iarăși întruniri și consfătuiri politice la Moțăței, Plenița și Galicea. Șoselele într-o stare mizerabilă, dovedesc incuria administrativă și furturile fostului prefect Gârboviceanu. Frig. Câmpul de toată frumusețea. Ziua de ieri am petrecut-o la Craiova, unde m-am interesat de alegerile comunale sorocite pe ziua de 18 aprilie. Nimeni nu lucrează, vom înregistra o înfrângere de pomină. Fără importanță.

În lipsa mea din București, două evenimente mari, din care unul peste graniță: Nicu Săveanu a ajuns la Praga, să împartă decorații, și A.C.Cuza a fost sărbătorit cu un formidabil alai, la Ateneu, pentru cei 8o de ani pe care i-a împlinit. Politica e politică, dar prezența Patriarhului, a mitropolitului Bălan și a episcopului Vartolomeu (cu discursuri) la o manifestație de învrăjbire socială — căci acesta a fost la urma urmelor scopul preamăririi încăpățânatului antisemit — îmi pare greu de justificat. Încă un semn al anarhiei morale în care trăim. Deși, personal, Cuza mi-e simpatic, nu i-am dat semn de viață. A avut destule felicitări, și fără a mea.

„Păzea, că vine Kurylowicz!" — vorba românului. Nu știți cine este Kurylowicz? Nici eu. Citesc în ziare că e un mare filolog polinez, și că ne va cinsti cu câteva conferințe. Și mai citesc că în același scop mai vine și un oarecare Oulmont, jidan ratat francez, un economist italian Bartolatto și un american filo-român, Ch.Upson-Clarke. Bravo nouă! La mare preț am ajuns! În tinerețea mea, de la Viena înainte spre Apus, nu mai știa nimeni ce e aia, România!

Costică Sescioreanu, băiat bun și președinte al Uniunii Camerelor de Agricultură a fost numit „Consilier tehnic" pe lângă Ministerul Agriculturii și însărcinat cu conducerea Departamentului, în fruntea căruia rămâne ca interimar Sassu, ministrul Justiției. Se pare că Regele n-a mai vrut să acorde lui Tătărescu o complectare a Ministerului, pentru cele câteva luni care i-au mai rămas, și dl Guță a găsit această fantezistă și ilegală formulă. Ilegală, fiindcă Sescioreanu va avea răspunderea de fapt, dar nu și cea de drept legată de calitatea de ministru. Dar o fantezie și o ilegalitate mai mult în țara lui Hübsch nu contează!

Domnul Titulescu poftit la banchetul congresului organizat de „Association médicale des bords de la Mediterranée“ i-a tras un discurs mondial în favoarea Genevei, a securității colective și a pacturilor suprapuse. Cu toată reclama unei anumite prese, ilustrul protagonist al falimentului european n-a putut să reînvie o stare de lucruri moartă. Discurs funerar. Vedeta de la Societatea Națiunilor ajunsă să facă politică cu doftorii și cu spițerii, ce decădere! *Sic transit*...

În aceeași zi dl Eden (Anthony, pour les dames) s-a lăsat și el în scări la Camera Comunelor, glorificând acțiunea, organizația, importanța, fidelitatea față de S.D.N. și lealitatea Micii Înțelegeri, *din care a făcut arbitra păcii europene*! Anglia lui Pitt și a lui Palmerston în genunchi înaintea sârbilor, cehilor și valahilor, iată un spectacol neprevăzut! Anarhie peste tot!

Putoarea de Elena Văcărescu „a déposé elle ausi sa crotte“ la picioarele Reginei Maria (cu prilejul nesăbuitei „ieșiri“ a Marthei Bibescu). Articolul a fost publicat în *Vendémiaire* și bineînțeles se ocupă mai mult de dânsa, Văcăreasca, decât de Regină.

Întreaga peltea n-a fost scrisă decât ca să spună că zisa „Vacca“ era primită în intimitate de Regina Alexandra a Angliei și că prima dată când a întâlnit pe Regina Maria „amândouă femeile au fost cuprinse de o adâncă emoție!“ Pur și simplu ridicolă, această din urmă afirmație! Cine a citit numai câteva pagini din memoriile Reginei Maria poate să-și dea seamă de emoția ei la vederea fostei „iubișcuțe“ a nenorocitului Nando! O, simpatică Marthă, ce valuri de diaree ai descătușat prin „gafa“ ta!

A murit și Ticulina Florescu, la vârsta de peste 86 ani. S-a stins cum a trăit, ca o păsărică. Era sora Anicuței Odobescu, nepoata generalului Florescu. Cine a văzut-o în ultimii ani, în mizeria în care trăia, nu-și poate închipui că a fost una din „lionne-le“ Bucureștiului anilor 80, o animatoare fără pereche a saloanelor de atunci. Am schițat silueta ei în Amintirile mele.

---

15 aprilie. — Șoneriu a întâlnit pe Horia Furtună (prefectul Buzăului din 1931) care i-a spus că vechiul registru al Stării civile de la

Tohan (pe care eu îl încredințasem Regelui în ziua de 8 noiembrie 1931) a fost repus la locul lui după anularea căsătoriei Prințului Nicolae de către tribunalul Ilfov, pentru ca această anulare să poată fi transcrisă, conform legii pe marginea actului. Iată dar registrul pe care-l căuta Inculeț cu limba scoasă, regăsit! Eu n-am știut niciodată despre această nouă substituire de registre (toată procedura anulării a fost făcută sub supravegherea Ministerului de Justiție) și credeam registrul ridicat de mine încă în mâinile Regelui. Dar dl ministru Inculeț ar fi putut face cercetările necesare înainte de a veni să-mi propună reconstituirea actului prin martori și înainte de toate prin mărturia mea[1]. Anarhie și incurie pe toată linia.

Profesorul Gerota a fost arestat din nou, și de astă dată cu dânsul și doctorul Veluda. Vina: editarea și răspândirea unei fițuici intitulată *Crezul Nostru*. Am fițuica în fața mea, e o nenorocită foaie trasă la șapirograf[2] și nu conține decât două articolașe. Unul semnat „Mimoza pudica“ și celălalt „Dum dum“. Primul, intitulat „Puterea Lupeascăi“ cuprinde fleacurile și cancanurile pe care le auzim de dimineața până seara în toate saloanele, în toate cafenelele, în toate cluburile și în toate tramvaiele Capitalei. Al doilea, „Pentru Corneliu Codreanu“, înjură pe Manoilescu și pe Nae Ionescu, și învinuiește pe „Căpitan“ pentru legăturile lui cu acești doi „păcătoși“ vânduți Lupeascăi.

Până aci nimeni nu cunoștea fițuica lui Gerota; rezultatul arestării a fost că toată lumea a vrut să o citească, și a reușit. Deșteaptă mai e și Siguranța noastră Generală și mai ales politica lui Puță Căcărescu. Dacă ar voi să compromită pe Rege cu tot dinadinsul n-ar lucra mai bine!

Dar pe când aresta pe Gerota (de care nu se teme) pentru un act copilăresc, Guvernul nu ezita să *trimită acasă la genaralul Zizi Cantacuzino* pe un membru al său (ministrul Valer Pop) ca să „pertracteze“ cu șeful partidului „Totul pentru Țară“ și cu Zelea Codreanu. Pe aceștia nu i-a arestat fiindcă se teme de ei — deși ieșirile lor din zilele din urmă sunt altfel grave, față de gluma lui Gerota.

[1] A se vedea însemnările mele din 5 aprilie curent.

[2] O reproduc în facsimile la *Anexe* (Anexa nr. 2), ca semn al timpurilor ca să se vadă până unde a mers prostia pe vremea noastră, și din partea celor care atacau și din a celor care încercau să reprime.

Mai întâi, Garda de Fier a luat poziţie împotriva Regelui, îndată ce conflictul cu Prinţul Nicolae a devenit de domeniul public, apoi pe rând:

Generalul Cantacuzino a dat drumul circularei nr. 67 din 11 aprilie (trimisă în copie cui a vrut) prin care sărind în apărarea Prinţului, acuză pe d-na Lupescu „jidoavca“ şi „lichelismul“ primului ministru de cele întâmplate şi provoacă de-a dreptul la răsmeriţă în ţară;

Zelea Codreanu (cu toate intervenţiile lui Valer Pop) a convocat în ziua de 13 pe reprezentanţii câtorva ziare şi le-a declarat că Garda îşi dă în fine seamă de adevăratele sentimente ale Regelui şi ale d-nei Lupescu faţă de mişcarea legionară, că din acel moment înainte Garda intră în luptă şi cu unul şi cu cealaltă, *şi îi face direct răspunzători de tot ce se va întâmpla*. Codreanu şi-a încheiat cuvântarea strigând: trăiască Principesa Elena, trăiască Principele Mihai, trăiască Principele Nicolae!

A doua zi, adică ieri, o delegaţie de gardişti a fost trimisă la Snagov la Prinţul Nicolae. E drept că Prinţul n-a primit-o, şi de aceea a şi fost lăsată să ajungă la Snagov — căci Guvernul *ştia* că nu va fi primită.

Mi se spune că şi azi, Zelea Codreanu a convocat din nou gazetarii ca să le facă noi declaraţii, şi că ar lăsa-o mai moale.

Care a fost reacţiunea Guvernului faţă de aceste manifestări incontestabile subversive: nici una! Pe Gerota şi pe Veluda, doftori romantici şi inofensivi, i-a băgat la Jilava, dar de Zelea Codreanu şi de Zizi Cantacuzino nu îndrăzneşte să se atingă nimeni!

Câte zvonuri nu s-au mai răspândit zilele acestea şi asupra atitudinii Prinţului Nicolae şi în jurul „debarcării“ lui! Mai toate au fost datorite faptului că nu s-a publicat scrisoarea lui din 9 aprilie[1]. Mai întâi s-a răspândit zvonul — şi foarte insistent — că Prinţul n-a scris nici o scrisoare, că amândouă scrisorile din 9 aprilie, atât cea adresată Regelui, cât şi cea adresată lui Tătărescu erau apocrife. Faptul că scrisoarea adresată lui Tătărescu nu fusese dată publicităţii, *după cum hotărâse Consiliul de Coroană*, da oarecare verosimilitate zvonului. Din informaţiile pe care le-am putut culege imediat *la izvor sigur*, am putut însă constata că zvonurile erau false. Nu numai că Prinţul scrisese şi trimi-

[1] Deşi datate din 9 aprilie scrisorile Prinţului adresate Regelui şi lui Tătărescu au fost înmânate destinatarilor în seara de 8 aprilie.

sese scrisorile, dar încă atitudinea sa nu era întru nimic aceea a unui răzvrătit. Supus hotărârilor Regelui şi ale Consiliului de Coroană, Prinţul Nicolae nu opunea nici o rezistenţă la aplicarea acestor hotărâri. Fuseseră într-adevăr discuţii între Prinţ pe de o parte, Rege şi Guvern pe de alta, dar înainte de trimiterea scrisorilor. Într-o întrevedere avută cu Prinţul la 6 aprilie, Regele îi ceruse o scrisoare prin care nu numai să afirme intenţia sa de a se căsători cu d-na Doletti, dar şi *renunţarea la drepturile sale eventuale la succesiunea Tronului* — renunţare pe care Prinţul refuzase categoric să o dea. În ziua de 8 aprilie, după zadarnica intervenţie a delegaţiei ministeriale pe lângă Prinţ[1], Regele a chemat pe colonelul Manolescu şi i-a cerut *să ceară şi să obţie* scrisoarea dorită de la Nicolae. Colonelul a refuzat net. A spus lămurit, că sentimentul care-l leagă de Prinţ îi interzice o asemenea intervenţie — care dealtmintreli ar rămâne fără rezultat — şi a rugat pe Majestatea Sa să-i primească demisia din Armată, demisie pe care o ţine de atâta vreme în sertar. Furios, Regele a aprobat pe loc demisia, a concediat pe Manolescu şi a chemat la Palat pe Nicolae. Prinţul s-a urcat către seară în automobil, singur, şi a mers de la Snagov direct la pavilionul Regelui din dosul Palatului. Cum purta ochelari şi gulerul ridicat, sentinela de la poartă nu l-a cunoscut şi l-a oprit. Prinţul s-a coborât din maşină şi s-a numit. Sentinela n-a vrut să ştie nimic şi a pus puşca în piept. „Soupe-au-lait“ cum e Nicolae, a început să înjure şi era să se întâmple bucluc, şi poate şi moarte de om, dacă n-ar fi intervenit în momentul oportun un gradat care a dat drumul Alteţei Sale Regale. Prinţul nu s-a supărat însă, şi întrevederea între cei doi fraţi a fost liniştită. Regele ne-a spus chiar, în seara Consiliului de Coroană, că conversaţia s-a ţinut tot timpul pe un ton glumeţ (!!!) şi că ultimul cuvânt al lui Nicolae ar fi fost: „Sper că n-ai să mă dai afară din ţară în 24 de ore, şi că ai să mă laşi să-mi fac bagajele?“ Glumeţ ori nu Prinţul Nicolae a fost însă

[1] Asupra intervenţiei delegaţiei ministeriale pe lângă Prinţ am putut culege informaţii distractive. După ce delegaţia a pus din nou şi pentru ultima dată chestiunea: ori, ori — Prinţul Nicolae a răspuns că el nu mai cere autorizaţia *imediată* a căsătoriei sale, ci numai să fie lăsat mai departe în situaţia în care se afla (după ce luni de zile ceruse legalizarea căsniciei lui *numaidecât*). Vădit, voia să pună la încurcătură pe dumnealor domnii membri ai Guvernului, căci ştia ce-i pregăteau. Atunci, plin de tact, Guţă Tătărescu i-a făcut observaţia că ar însemna pentru dânsul să trăiască într-o stare de perpetuu concubinaj. Prinţul s-a lovit cu palma peste obraz şi dând din cap i-a replicat: „Vezi, la asta nu m-am gândit; o să ajung şi eu în teapa Regelui, numai că el trăieşte cu o jidoavcă, pe când eu mă voi ţine cu o româncă!“ Dl Guţă n-a mai insistat, s-a înapoiat la Bucureşti, a raportat Regelui rezultatul întrevederii şi s-au hotărât cele cunoscute. Din scrisorile Prinţului adresate Regelui şi lui Tătărescu în aceeaşi zi, reiese limpede întorsătura pe care până atunci ahtiatul de căsătorie a dat-o lucrurilor.

de neclintit pe chestiunea renunţării la drepturile sale. A primit toate celelalte condiţii, aplicarea art. 13 din Statut, plecarea în străinătate, condiţiile materiale de viaţă propuse, dar a refuzat net să recunoască el însuşi decăderea din drepturile sale eventuale, consecinţă naturală a aplicării zisului articol 13.

În cele din urmă a cedat Regele şi amândoi fraţii s-au pus de acord asupra redactării scrisorilor din 9 aprilie. Din acel moment n-a mai fost nici o discuţie între ei, şi Nicolae a primit în linişte, şi fără nici o opoziţie, hotărârile luate cu privire la soarta lui.

Convenţiunea pentru neintervenţia în Spania care urma să fie aplicată la 6 martie, n-a fost aplicată nici la 6 aprilie. Acum se anunţă punerea ei în vigoare pentru noaptea dintre 19 şi 20 aprilie. Ziarele democratice din Franţa şi Anglia mai vorbesc şi de o încercare de mediaţie între cele două tabere, şi lasă să se creadă că ar putea avea succes. S-o creadă mutu. Naţionaliştii sunt aşa de siguri de victorie încât nu vor ceda niciodată cât de puţin din pretenţiile lor. Scopurile urmărite de o parte şi de alta sunt atât de opuse încât nici un compromis nu pare posibil.

---

17 aprilie. — Dr. Gerota a fost pus azi în libertate. Se întreabă lumea de ce a fost arestat. Guvernul mai face prostia să-i dea drumul a doua zi după un articol al lui Stelian Popescu în *Universul*, aşa încât eliberarea lui are aerul să fi fost rezultatul acestui articol. Deja Popeştele se crede arbitru moral al naţiei; o să înnebunească de tot şi are să se creadă şi stăpânul Guvernului!

Un incendiu a distrus 200 de case în târguleţul Comrat din Basarabia. Sunt pagube de peste 50 milioane.

Barba d-lui Profesor reapare în afacerea Prinţului Nicolae, şi mai aduce apă la moara gardiştilor pe care atitudinea Prinţului, până acum plină de rezervă, îi cam derutase. Dl Profesor a găsit într-adevăr nimerit să scrie Prinţului o scrisoare, a doua zi după Consiliul de Coroană. Ce o fi scris într-însa nu ştiu exact, dar se poate ghici după răspunsul

lui Nicolae, pe care-l reproduc la Anexe[1] şi din care reiese că nestatornicul Fute-Vânt ia în braţe cauza oropsitului Prinţ. Acest răspuns al Prinţului a ajuns în copie în mâna gardiştilor (cărora a fost fără îndoială remis de chiar Prinţul sau de oamenii lui) şi serveşte de bază unui nou manifest semnat de generalul Zizi Cantacuzino[2]. E ciudat că toate aceste manifestări copilăreşti ale Gărzii, ale oamenilor Prinţului, ale d-lui Profesor, emoţionează adânc cercurile guvernamentale şi pe cele de sus. Am văzut azi doi miniştri, erau fierţi. Ieri, Şoneriu a văzut pe Urdăreanu (mareşalul Palatului), era şi mai fiert. De Guvern nu mă mir, i-am cunoscut pe timpul guvernării 1927-1928, trăiau într-o permanentă diaree, dar mă mir de Rege, pe care-l ştiam mai curajos. De ce nu pricepe că tot succesul Gărzii e datorit numai valului de mocirlă care se urcă tot mai copleşitor şi e pe cale să înece tot. Lumea e adânc dezgustată şi simpatia opiniei publice pentru mişcarea gardistă, incontestabilă, nu e decât o reacţie împotriva regimului de corupţie şi de incapacitate pe care Regele-l menţine numai prin Starea de Asediu şi prin Cenzură.

---

18 aprilie. — Ieri-dimineaţă Adunarea generală la Banca de Credit. Am prezidat ca şi anul trecut, şi ca şi anul trecut a venit Hefter să facă scandal. Dar n-a putut, şi a sfârşit prin a părăsi adunarea, cu discursul în buzunar, discurs din care n-a ajuns să citească decât câteva pasaje. A avut însă timpul să spună o prostie: a afirmat că avea în ghiozdan faimosul raport al Băncii Naţionale, raport pătimaş asupra gestiunii Băncii de Credit, şi raport pe care puşlamaua de Mitiţă Constantinescu a afirmat că nu l-a comunicat nimănui. După Adunare ne-am întrunit în Consiliul de Administraţie şi am hotărât să trimitem o adresă d-lui guvernator al B.N.R.-ului prin care să-l informăm despre cele afirmate de Hefter. Pentru noi o simplă satisfacţie, aceea de a băga nasul d-lui Mitiţă în c...

Mi se spune că dl Profesor e foarte supărat de faptul că Prinţul Nicolae — care cu începere din ziua de ieri nu se mai numeşte decât Nicolae Brana[3] — a comunicat Gărzii de Fier răspunsul pe care l-a dat

[1] A se vedea Anexa nr. 3.

[2] Reprodus, cu mai multe alte documente relative la acţiunea Gărzii de Fier, la Anexa nr. 4.

[3] Mi se spusese alaltăieri că, în necunoştinţa limbii franceze, Prinţul alesese numele de *Bran*. Se vede că în anturajul lui tot a fost cineva care a citit pe Rabelais, aşa încât până în cele din urmă s-a mai adăugat un *a* la scatologicul cuvânt.

scrisorii d-sale. „Eih, dhrrragă, euh nu mă ahmestec în tăhrrâtza lui Zelea Codreanu şi a lui Zizi Cantacuzino!!“ Ca să îi dea satisfacţie — căci umblă cu el ca cu o bubă coaptă — şi pentru a da în acelaşi timp peste degete gardiştilor, Guvernul a obţinut de la Snagov o nouă scrisoare pe care o publică azi-dimineaţă în toate gazetele, în această formă:

„*Fostul* Prinţ Nicolae a trimis d-lui Preşedinte al Consiliului Gh. Tătărescu, următoarea scrisoare:

«Reşedinţa Snagov, 17.IV.1937

Domnule Preşedinte al Consiliului,

Auzind de oarecare zvonuri care mă asociază cu grupări politice şi alte manifestări şi agitaţii care dacă continuă pot fi dăunătoare, declar că nu am nici un contact personal sau altfel cu nici o grupare politică.

Ţin să protestez în contra acestor zvonuri rugându-vă a lua măsurile ce veţi crede necesare pentru a le curma.

Nicolae»

Dacă vorba francezului e adevărată, că „le style c'est l'homme“, apoi putem adăuga că „ce style là c'est du pur Brana“.

Beck, ministrul de Externe al Poloniei, va sosi joi în Bucureşti şi va sta până duminică. Se vede că Titulescu nu mai e în fruntea Afacerilor noastre Străine.

Conferinţa întrunită la Montreux în acest scop a hotărât desfiinţarea capitulaţiunilor în Egipt. E un mare eveniment istoric. După desfiinţarea capitulaţiunilor în Turcia, iată-le desfiinţate şi în Egipt. Vechiul regim internaţional dinainte de război, se desface bucăţică cu bucăţică.

Ieri pe la ora 6 m-a chemat Urdăreanu la telefon şi m-a întrebat când plec la Paris, căci Regele vrea să mă vadă. I-am spus că plec mâine seară[1], şi după ce a luat ordinele M. Sale, mi-a fixat audienţa pentru mâine la ora 4½. Iată cum am făcut bine abţinându-mă de a mai cere

[1] Pentru un comitet al „Stelei Române“.

Regelui audienţă; după întârzierea pusă în 1934 de a mi-o acorda, rupe el gheaţa şi mă cheamă. Asta vream şi eu, ca să-i pot vorbi altfel decât în solicitator.

Un „bon mot“ pe care răposata Tinculina Florescu l-a făcut, fără să-şi dea seamă: După cum se ştie (cine nu cunoaşte „palazzina“ luxoasă pe care Guţă Tătărescu a clădit-o peste drum de grădina Icoanei?) locuinţa primului ministru e păzită de un pluton de soldaţi, de o brigadă de jandarmi, de o mitralieră şi de gratii „à la Siennese“ la ferestre. Tinculina trecând prin faţa casei atât de bine păzită, şi indusă în eroare prin prezenţa gratiilor şi a jandarmilor a întrebat pe un poliţist: „Mă rog frumos, ce puşcărie e asta“? Te pomeneşti că a cobit bietului Guţă-Puţă!

---

19 aprilie. — Radian la mine, înapoiat de la Craiova, unde au fost ieri alegeri comunale. Deşi după mărturisirea tuturor lista noastră a fost cea mai bună, am ieşit în coadă, cu un număr ridicol de voturi. Până şi Iovipale, unicul reprezentant al Vaidiştilor, a luat cu lista lui de necunoscuţi de două ori atâtea voturi ca noi. Explicaţia e simplă. Din 16 000 alegători n-au luat parte la vot decât 6 000. N-au votat decât ţiganii şi derbedeii — aproape — aduşi la vot de prin mahalale cu camioane, şi aburiţi de ţuică. Cine a cheltuit a avut voturi. Noi n-am cheltuit. Oamenii cumsecade aproape n-au votat. Acelaşi fenomen s-a observat pretutindeni în cele câteva alegeri care au avut loc zilele acestea. La Bucureşti au votat mai puţin de 20 000 din peste 150 000. La Galaţi, la Botoşani etc. acelaşi lucru. Această dezinteresare a cetăţenilor urbani pentru alegeri e caracteristică şi trebuie ţinută minte. La ţară, ruralii dezgustaţi şi ei, tot mai votează, cu turma — dar la oraşe nimeni nu mai vrea să ştie de vot.

Radian îmi raportează că la Craiova opinia publică e complect zăpăcită, în ordinea politică. Cenzura îndreptăţeşte toate zvonurile, şi lumea crede. Aşa de pildă se spunea acolo că o serie de generali, printre care Samsonovici, au fost arestaţi, că un complot a fost descoperit chiar în Palatul Regal şi că doi ofiţeri din Gardă au fost arestaţi! Nu e de mirare: nu s-a spus la Bucureşti, acum câtăva vreme, că Prinţul Ni-

colae a tras cu revolverul în Rege, că Regina Maria a sărit între ei și a primit gloanțele în stomac, de unde hemoragia cunoscută! Și erau oameni serioși care colportau asemenea prostii...

Primit azi-dimineață vizita lui Blumenfeld. Credeam că aflase despre audiența mea la Rege (de azi după prânz) dar nu știa nimic. Venise, ca bun copoi, să mai afle ceva și ca să mă ademenească mi-a povestit că venea de la Tătărescu, unde aflase că singurul care a pus chestiunea în Consiliul de Coroană așa cum trebuia am fost eu, și că acțiunile mele s-au urcat mult! Tătărescu i-a mai declarat *că ei pleacă*, dar că Regele n-are încă o formulă fixată. Am spus lui Blumenfeld că nu se poate da crezare lui Tătărescu niciodată, căci minte întruna și în ce privește formula de succesiune i-am repetat că ea e de mult hotărâtă și că vom avea un „Guvern Carol". „Cu cine?", m-a întrebat Blumenfeld. „N-are nici o importanță, cu oricine" — a fost răspunsul meu și de data asta. În ce privește Consiliul de Coroană, poate că succesul meu a fost determinat de mediocritatea celorlalți. Blumenfeld mi-a mai adus informația că Prințul Nicolae — Nicolae Brana — pleacă vineri 23 aprilie și se oprește întâi la Viena unde probabil își va celebra căsătoria.

Regele m-a primit la ora 4½ fix. Am fost introdus prin intrarea care face pereche cu cea care duce la sala Tronului, de care e despărțită prin sufrageria cea mare și anexele ei. Hall dalat cu marmoră pe care se alunecă, scară frumoasă, ascensoare, mobile moderne dar de gust. Birourile aghiotanților și ale secretarilor precum și cabinetul Regelui dau spre Cișmigiu. Cabinetul Regelui e sus de tot, spațios, dar cu tavanul scund. Presupun că e provizoriu. Nu fusesem niciodată în această parte a Palatului nou. Lux mult și marmură pretutindeni dar prea multă preocupare de estetism modern. Lipsește patina vremii și am avut mai mult impresia că mă aflam în locuința unui „rege" american decât în a unui Hohenzollern.

Regele m-a primit cu mare afabilitate, și cu obiceiul lui de a ocoli dificultățile și neplăcerile, n-a spus o vorbă despre trecut și a intrat direct în subiect: „Coane Costică, cum vezi situația?" Am lăsat și eu trecutul la o parte (prin trecut înțeleg trecutul imediat, adică incidentul audienței mele tărăgănate și toate consecințele acestei lipse de deferență) — și timp de o jumătate de ceas i-am spus răspicat *cum* văd eu situația. I-am arătat umilința ce a însemnat pentru orice om cumsecade în această țară, Guvernul Tătărescu; i-am arătat cum minciuna și necinstea s-au instalat netulburate la cârma Statului; i-am arătat cum mocirla a crescut și crește în așa măsură încât nu mai este de suferit. Am vorbit apoi despre reacțiunea naturală unor asemenea stări de lucruri și am trecut la chestiunea care știam că-l doare, la Garda de Fier. Cu privire la aceasta i-am spus că Garda de Fier e una, și simpatia de care se bucură Garda în opinia publică, simpatie incontestabilă și care a luat proporții mari, e alta. Nu e periculoasă Garda de Fier în sine însăși, ci numai în funcțiune de această simpatie. Cuiburile gardiste sunt relativ puține, față de totalul populației țării. Inițierea legionară cere sacrificii mari din partea celor admiși ca militanți, de multe ori până la sacrificiul vieții. Nu se găsesc oameni mulți, cu tot fanatismul unei părți din tineretul nostru universitar, care să-și jertfească viața, sau fie și numai zilele, ca să zgârie pământ vara și să tremure de frig iarna. Dacă n-ar fi decât Garda, izolată, acțiunea ei — periculoasă poate pentru anumiți oameni cu musca pe căciulă — n-ar ajunge să influențeze serios mersul evoluției noastre sociale și politice.

Importantă este masa simpatizanților. Aceasta poate crea o *atmosferă prielnică* care să umfle la un moment dat o acțiune individuală și să determine curente violente și generale pe urma unui gest izolat. Am dat ca exemplu uciderea lui Duca. În 1933/34, această masă simpatizantă în jurul Gărzii de Fier nu exista și gestul de la Sinaia „a fait long feu". Nu numai că n-a avut nici o urmare, dar a provocat dimpotrivă antipatia și oroarea generală. *Astăzi,* am spus Regelui, *nu știu dacă un asemenea gest s-ar repeta, ce repercuție ar putea avea în opinia publică și ce urmări.* Garda e tot Garda, ca în 1933, poate cu ceva mai mulți legionari înregimentați, dar nu cu prea mulți — Garda are astăzi masa simpatizanților pe care în 1933 nu o avea. Am adăugat, în același ordin de idei, că acțiunea întreprinsă (?) de Guvern împotriva Gărzii e fără nici un folos. Popularitatea Gărzii nu e datorită crezului ei — e rezultanta tuturor nemulțumirilor, tuturor exasperărilor, întregului dezgust pe care le-au provocat turpitudinile bandei pe mâinile căreia au încăput hățurile Statului. Formidabila masă a nemulțumiților s-a strâns în jurul Gărzii, fiindcă avea nevoie de un punct de cristalizare, și l-a ales pe acesta fiindcă nu era altul. Mâine, dacă Garda de Fier ar dispare, distrusă, această masă a nemulțumiților s-ar strânge în jurul altui crez, sau altui om. „Vrei, Sire, să dobori popularitatea Gărzii de Fier? Lasă *băieții* în pace, și suprimă cauzele de nemulțumire. Nimeni nu va mai vorbi

de Garda de Fier!“ Regele a părut că aprobă punctul meu de vedere şi m-a întrebat cum văd eu posibilitatea de a mulţumi lumea. I-am vorbit atunci pe şleau. I-am spus să se lepede de lichele şi de partide. Partidele, dacă n-ar reprezenta decât un program, cu care să se prezinte în alegeri, *dacă n-ar avea comitete locale de exploatare a bunului public* ci numai un şef fără gaşcă — ar fi acceptabile, dar aşa cum s-au dezvoltat şi organizat la noi ele sunt insuportabile şi duc Statul şi ţara în prăpastie. Să binevoiască Majestatea Sa să de *în fine* partidele la o parte, să renunţe pentru câtva timp la alegeri (modificând Constituţia prin decret ca să o pună în vederea noului regim), să pună câţiva gangsteri la zid, să pedepsească necinstea şi să încurajeze cinstea, să organizeze înainte de toate presa. Nu e admisibil ca o gazetă ca *Universul* să se ridice la situaţia unui Stat în Stat şi ca o lichea ca Stelian Popescu, pe care Titulescu l-a umflat cu stupida lui Ligă antirevizionistă, să îndrume politica noastră externă. Un Guvern de oameni cinstiţi, o mână de oameni, *sprijiniţi fără şovăire de Coroană*, ar putea aduce la îndeplinire fără multă greutate un asemenea program, fiindcă lumea îl vrea. Foarte interesat, Regele m-a întrebat: „Pe cine vezi în fruntea unui asemenea Guvern?“Pentru prima oară în convorbirile mele cu Regele am lăsat orice modestie la o parte şi i-am spus: „Pe mine, Sire, dar n-ai încredere în mine!“ — „Ba am, dar *până acum* n-a fost momentul unei asemenea formule!“ Am expus Regelui că niciodată conjunctura politică n-a fost mai favorabilă ca acum, unui Guvern de autoritate în afară de partide. Am convenit amândoi: 1) că liberalii nu mai pot sta şi că trebuie să plece; 2) că pe oricare din cele două mase electorale le-ar aduce la putere, fie pe cea de stânga, naţional-ţărănistă, fie pe cea de dreapta naţionalistă, ar dezlănţui în *sistemul actual politic, electoral, tulburări* adânci.

---

21 aprilie. — Paris. A trebuit să întrerup alaltăieri povestirea audienţei mele la Rege, fiindcă trenul nu aşteaptă. Reiau firul acestei povestiri la punctul întrerupt. De acord cu mine că în conjunctura actuală numai un Guvern în afară de partide era posibil şi că un Guvern de autoritate trebuia încercat, şi pornind de la oferta mea de a face această încercare, Regele m-a întrebat *cu cine* m-aş gândi să lucrez. Răspunsul meu a fost concis şi precis: *cu oricine* — şi am explicat că nu-mi trebuiau „vedete“ sau oameni cunoscuţi, ci băieţi inteligenţi şi cinstiţi care să mă ajute, şi că se mai găsesc. Regele a fost de părere că totuşi ar

trebui, fie şi numai pentru ochii lumii, câteva nume cunoscute, şi mi-a vorbit de Cancicov, de Armand Călinescu, de dr. Costinescu. Pe acesta l-am refuzat net şi am povestit câteva din afacerile lui ca să dovedesc că era un om veros. Regele mi-a pus înainte şi pe Sescioreanu pe care l-am calificat numaidecât de „excelent element“, cinstit, priceput şi sârguitor. „*Eu* l-am propus pentru Ministerul de Agricultură...“ — „Dar bine, Sire, de ce această bizară formulă de consilier tehnic?“ — „Nu ştii câtă greutate am avut ca să obţin şi atât.“ Aceste cuvinte ale Regelui mi-au servit, ca să-i demonstrez o dată mai mult, cât de opuse sunt interesele de partid faţă de ale Statului. A convenit şi el o dată mai mult. Am vorbit apoi de Malaxa şi am mărturisit că nu eram împotriva lui, deşi câştiga mult pe spinarea ţării: cel puţin de pe urma sa va rămâne ceva, va rămâne o industrie naţională de armament. De la Malaxa conversaţia a revenit la Garda de Fier. La afirmaţia mea că Garda era Zelea Codreanu, şi numai Zelea Coreanu, că Zizi Cantacuzino, Nae Ionescu şi alţii nu contau, Regele s-a declarat convins şi el de acest lucru şi m-a întrebat dacă-l cunoşteam bine, pe „Căpitanul“. „Îl cunosc destul ca să-l judec“ — a fost răspunsul meu — „e un om cinstit, fanatic în urmărirea scopurilor sale, dar prudent şi cu scaun la cap. Nu e o inteligenţă superioară, nu are multă cultură, dar posedă o mare putere de sugestie asupra celor tineri şi e un excelent organizator. Poate că acum zece ani aş fi judecat tot astfel pe Hitler, dacă l-aş fi cunoscut; n-aş fi crezut nici despre dânsul mai mult decât despre Zelea Codreanu, şi vedeţi totuşi, Sire, ce a dat!“ Regele m-a întrebat dacă n-aş putea interveni pe lângă Codreanu ca să-l mai domolesc. Am răspuns afirmativ. „Fără să fac parte din Garda de Fier şi nici măcar din simpatizanţii ei, cred că sunt singurul om politic în cuvântul căruia Codreanu se încrede. Dealtmintreli, dacă Majestatea Voastră mi-ar încredinţa misiunea de a pune ordine în anarhia noastră, *aş întrebuinţa desigur şi Garda de Fier în opera la care m-aş înhăma.*“ Regele da din cap şi aproba. Am convenit cu el să văd pe Zelea Codreanu îndată ce mă voi înapoia de la Paris. Am mai vorbit de una şi de alta, şi la despărţire, Regele mi-a strâns mâna spunându-mi: „Am luat act de propunerea d-tale. La revedere cu bine“.

Dacă faţă de Regele Carol n-aş fi atât de bogat în experienţă, aş putea crede după această audienţă, că în fine Majestatea Sa s-a hotărât să facă ce trebuie şi că sunt în preziua realizării planului elaborat cu aproape 7 ani în urmă. Dar cu Regele Carol, experienţa m-a învăţat că nu trebuie pusă nici o greutate nici pe cuvintele, nici pe hotărârile lui

momentane. Deşi de astă dată pare că „Ananghia" îl împinge de umeri în direcţia cea bună, n-am nici o încredere în deciziile pe care le va lua şi tare mi-e frică că bunele intenţii ale eternului „Veleitar" vor rămâne numai intenţii.

Sosit acasă am trimis pe Dinu Arion la Zelea Codreanu să ia o întâlnire cu el pentru mine în ziua de 1 sau 2 mai, pe care le voi petrece la Bucureşti, înainte de a merge la Breasta.

---

22 aprilie. — Am sosit ieri la Paris pe o vreme răcoroasă şi ploioasă. În momentul de a părăsi hotelul ca să merg la dejun, ploaie cu grindină. Găsit aspectul Parisului mult schimbat în bine, faţă de ce era în noiembrie şi în ianuarie. Din nou mişcare multă pe străzi, ca mai înainte, prăvălii încărcate cu marfă de gust, aspectul oamenilor mai puţin deprimat. Numai aspectul de noapte al oraşului n-a revenit la ce a fost odată. Legile sociale tulbură adânc obiceiurile vechi; prăvăliile închid tot devreme şi unele restaurante, mai-nainte deschise până târziu după miezul nopţii, îşi lasă acum obloanele la ora 11 seara.

Vizitat expoziţia Degas, la Orangerie — o splendoare. Un mare pictor căruia nu i s-a făcut dreptate decât după moarte.

E de necrezut, dar seara nu e nimic de făcut la Paris, decât de mers la cinematograf! Încercat aseară să văd „la Fessée", piesă „en vogue" la Théâtre de Paris. Am plecat după al doilea act; nu numai că piesa e tâmpită, dar mai e jucată şi de porci şi de femei urâte cu picioarele goale şi pline de păr şi de bubuliţe.

Citesc în *Le Temps* de aseară următoarele informaţii:

—„L'entrevue de Venise: le Duce accueille à son arrivée le chancelier d'Autriche."

— „M.Ed.Daladier en Angleterre: le ministre français a déjeuné avec M. Anthony Eden".

— „Passage à Rome du général Göring: il a été salué sur le quai de la gare par, etc. etc...."

Iată în câteva rânduri întreaga politică a Europei.

În foarte rezumata dare de seamă a audienţei mele la Rege, din paginile trecute (atât de rezumată încât e incompletă, căci am lăsat la o parte un întreg program aplicat pe care l-am discutat, şi pe care nici nu l-am pomenit măcar ca să nu repet întruna lucruri deja spuse) am uitat să arăt cât de afectat a fost Suveranul prin prostiile debitate de Iorga la Consiliul de Coroană. „Oricum, spunea Regele, a fost cel puţin o «grosiertate» din partea lui Iorga să vorbească atâta de moartea mea şi de a lui Mihai!" E o trăsătură pe care ţin să o fixez în aceste note, căci ea dovedeşte o dată mai mult că Regele Carol judecă lucrurile înainte de toate prin prizma celor care ating *persoana lui.* Pentru prima dată l-am auzit judecând pe Iorga după cum o merită, ca pe o secătură fără importanţă, *care trebuie desumflată.* (A fost şi acesta un punct din programul pe care l-am discutat.) Acţiunile lui Vaida mi-au părut foarte în scădere. Despre alţi „îndrumători" politici, n-am vorbit.

Cesianu şi Duculescu[1] mi-au făcut chiar ieri o lungă vizită. Voiau oamenii să ştie ce se mai petrece la Bucureşti. Şi mai voiau să ştie ceva, ce e cu ei, cu rostul menţinerii lor la Paris. Le-am vorbit despre toate cele întâmplate în ultima vreme, raportându-le până şi zvonurile de cafenea. Întrucât îi priveşte pe ei le-am spus să doarmă liniştiţi: *nu sunt la ordinea zilei* — şi nu se preocupă nimeni de dânşii. Cesianu mi-a destăinuit în treacăt că la Londra merg lucrurile rău, că Grigorcea e foc şi că vrea să ceară rechemarea lui din cauza „unui Matila Ghica" care lucrează peste capul lui, corespondează direct cu Regele, şi joacă la Legaţie rolul unui fel de Ghepeu.

Prietenii mei din lumea financiară şi industrială de aci îmi dau informaţii interesante asupra ultimului împrumut francez pe care Guvernul Blum l-a prezentat ca un succes. În realitate nu s-a subscris de voie decât 30% (unde e încrederea de odinioară a „ciorapului de lână?") iar 70% au fost impuse băncilor sub ameninţarea că, dacă nu le vor acoperi, se va prelua *forţat* o cotă proporţională din depozite. Un domn mai bătrân care asculta expunerea ce mi se făcea, nu s-a putut abţine de a exclama: „Qu'ils viennent donc prendre nos dépôts! Ils n'y trouveront pas grand chose — il y a beau temps qu'ils ont filé et qu'ils sont

[1] Ataşatul nostru de presă la Paris.

en sureté!" În cercurile burgheze şi financiare am găsit în general multă îngrijorare. Livra engleză s-a suit la 112 frs. (era la 105 la ultima mea trecere prin Paris, în ianuarie) şi se prevede că francul va mai cădea până la 125 frs. livra şi poate şi mai mult. Preţurile s-au mărit de astă-toamnă cu peste 30%. „Uvrierii" nu mai muncesc, nici 40 de ore pe săptămână, şi sabotează tot. Cei cu mai mulţi copii preferă să se înscrie ca şomeri şi să nu mai lucreze deloc. Am trecut prin mijlocul Expoziţiei: e o jale. Nu numai că nimic nu e terminat, că sunt o sumă de pavilioane abia începute, dar nici nu se lucrează, şantiere întregi sunt pustii. Şi mai sunt 8 zile până la data fixată pentru deschiderea Expoziţiei. Aşa cum am văzut-o eu, mă întreb dacă va fi gata în două luni. Confederaţia Generală a Muncii (C.G.T.) face ce vrea şi bestia de Juhaux e adevăratul dictator al Franţei. Confederaţia cere acum Guvernului să garanteze, după ce Expoziţia va fi gata, lucrări publice în valoare de 10 miliarde franci — altfel proclamă imediat greva generală, şi adio Expoziţie! Pe lângă aceste tulburări sociale, deplorabila situaţie a finanţelor întunecă şi mai mult orizontul zilei de mâine. Viitorul Franţei stă sub semnul unui mare punct de întrebare.

———

24 aprilie. — Luat o baie de tinereţe, evocând azi, pe drumul de la Paris la St. Germain prin Chatou, amintirile de acum 45 de ani! Câte s-au schimbat de atunci, câţi din contemporanii mei s-au dus! Parisul se întinde acum ca o pecingine până la St. Germain. Holdele, păşunile şi grădinile de zarzavat care despărţeau între ele oraşele Coubevoie, Nanterre, Rueil, Chatou sunt astăzi toate clădite aşa încât atmosfera de rusticitate care învăluia aceste localităţi a dispărut cu totul. „La banlieue verte et attrayante" s-a mutat dincolo de St. Germain. N-am avut curajul să mă opresc la „Fournaise" (care de departe mi-a părut cam delăsat). Cei trei camarazi cu care am petrecut acolo ceasurile tinereţei ce-mi păreau atât de frumoase, Pia Davila, Henri Danet şi Lică Odobeascu — au plecat pe lumea cealaltă. Mi-a fost teamă să înfrunt trecutul, singur...

La St. Germain n-am găsit aproape nici o schimbare. Minunata terasă şi minunatul parc stau neclintiţi în faţa vremurilor. În jurul Castelului, aceeaşi „place du Chateau", acelaşi Pavilion Henri IV, aceleaşi case vechi cu faţă pudrată de bătrâne marchize. Dacă n-ar ţâşni automobilele din fiecare colţ, m-aş crede cu 45 de ani mai tânăr! Am avut noroc de vreme bună. Am dejunat bine la Pavillon Henri IV şi m-am înapoiat la Paris prin Bougival şi La Malmaison. Veselul Bougival, cu totul decăzut, şi-a pierdut caracterul artistic şi a luat aere de mahala. La *Grenouillére* nu mai e, şi nu mai sunt nici restaurantele de lux, de-a lungul şoselei, din vremea veche. Vizitat castelul La Malmaison, restaurat şi transformat într-un muzeu al amintirilor Napoleoniane, graţie generozităţii lui Osiris şi mai multor mecenaţi americani şi englezi, în frunte cu perechea Tuck. În acest loc liniştit palpită încă o clipă din Istoria lumii, o clipă strălucită între toate. M-am plimbat printre relicvele rămase de la Primul Consul, de la primul Împărat şi de la Josefina cea fără rost, cu adevărată emoţie.O zi consacrată trecutului sub toate formele lui.

———

25 aprilie. — Ziarul *Le Temps* de aseară publică, în loc de onoare:„M. Nicolas Titulesco est arrivé ce matin à la gare de Lyon, venant de Menton. C'est la première visite que *l'ancien président de la Société des Nations* fait à Paris depuis la très grave maladie qui l'avait atteint l'an dernier au Cap Martin[1] N. Titulesco, à peine un peu amaigri, a paru dans une excellent santé et fort heureux de se retrouver dans *la capitale*.

Je viens pour quelques jours seulement, nous a-t-il dit, voir mes amis; *j'en ai beaucoup.C'est eux qui m'ont demandé de venir affirmer mon existence biologique et politique.*

Une centaine d'amis prévenus (?) avaient tenu à accueillir *l'ancien président* sur le quai de la gare. En l'absence du ministre de Roumanie à Paris, retenu à Dijon (?) M. Georgiu, conseiller de la Legation, M. Lucullesco, chargé de presse, et le personnel de la Légation l'ont reçu.

M. Titulesco déjeune ce matin chez M. Blum, en compagnie de M. Yvon Delbos."

Se vede de departe că informaţia a fost dictată de Titulescu, „le style c'est l'homme". Abilităţi ca faptul de a nu pomeni de „fostul Ministru de Externe" ci numai de „fostul Preşedinte al Societăţii Naţiunilor, de a arăta că are mulţi amici şi că aceştia l-au chemat, de a explica absenţa lui Cesianu la gară printr-o absenţă din oraş — şi „românisme ca acela de „capitală" în loc de Paris, poartă pecetea balcanicului Metternich.

[1] Au Cap Martin îl atinsese ştirea că fusese exoflisit din Guvern. Boala a făcut-o la St. Moritz, în Elveţia, cu tot teatrul transfuziilor de sânge.

Întrucât priveşte „nădejdile politice" care răsar dintre rânduri şi pe care marea cinste de a dejuna nu numai cu Blum dar şi cu dl Yvon (Delbos), le-ar putea justifica, dl Titulescu să mediteze zicătoarea românească: „paşte Murgule!"

Abia azi am aflat prin Matilda Costiescu-Ghica că conacul lui Chrissoveloni de la Ghidigeni (Tutova) a ars complect. Un lucrător tâmpit a tras un chibrit ca să-şi aprindă ţigare, într-o odaie în care se curăţea pardoseala cu benzină. N-am fost niciodată la Ghidigeni dar am auzit mult despre acest loc de petrecere, vestit pe vremea lui Jean şi a Sibilei Chrissoveloni. A ars tot. Pagubă materială şi atât tot. În timpul războiului, Ghidigenii au fost un factor de „animaţie". Acolo se ducea din când în când Nando-Ferdinando să florţăiască cu „sistriţele" şi cu surorile Bastache. Flăcările au curăţat tot, până şi aceste amintiri duioase, dar cam ruşinoase.

Discursul lui Daladier la Manchester e viu comentat de întreaga presă franceză. Ministrul de Război al Republicii a garantat că niciodată Franţa nu va deveni comunistă, şi această declaraţie a impresionat. Numai că „garanţia" d-lui Daladier nu face cinci parale. Din fericire pentru omenire mai există şi bunul simţ francez, care a ştiut totdeauna să ia, pe marginea prăpastiei, hotărârile salvatoare. Să sperăm că şi de astă dată poporul francez îşi va reveni la timp în fire.

După câte se poate afla din telegramele de la Bucureşti publicate de presa franceză, pare că vizita lui Beck în România a depăşit de data asta în importanţă manifestările obişnuite de politeţe internaţională. Între Rege şi Beck, conversaţia — judecând după tonul acru al ziarelor franceze — a atins diferite puncte nevralgice ale politicii noastre externe. Beck nu s-a sfiit de altmintreli să declare în discursul său oficial că sistemele politice de după război au dat greş şi că asigurarea păcii generale trebuie să fie căutată pe *căi noi*. Fără să fie o adevărată lovitură dată Micii Înţelegeri, vizita lui Beck la Bucureşti, desigur că n-a întărit-o. Ea va avea însă, poate, drept consecinţă o destindere între noi şi Ungaria şi un pas mai mult de apropiere faţă de Germania. Informaţii mai exacte nu voi putea însă avea decât după înapoierea mea la Bucureşti.

Rezultatul cel mai clar al întrevederii dintre Mussolini şi Schuschingg la Veneţia pare a fi încuviinţarea unui „Anschluss moral" între Austria şi Germania, din partea Ducelui. *Le Temps* prevede *că în curând graniţa Germaniei va fi la Brenner* şi că Italia va cunoaşte astfel şi dânsa plăcerile unei vecinătăţi care a tulburat liniştea Franţei de 1000 de ani!

---

26 aprilie. — Vizitat ieri la muzeul Luvrului noile săli consacrate sculpturii din secolele XIV–XVI (deschise în 1934 în apartamentele de jos din braţul Tuileriilor, între ghişetele Seinei şi „pavillon de Flore"). Remarcabilă colecţie în care, pe lângă opere interesante străine, sunt cuprinse cele mai însemnate bucăţi ale sculpturii în piatră şi în lemn franceze. Morminte, sfinţi, sfinte — fântâni şi alte monumente plastice de toată frumuseţea. Întrucât au fost luate din clădiri ruinate sau distruse nimic de zis, dar se naşte întrebarea de ce au fost despuiate bisericile şi castelele pe care distrugerea nu le ameninţa? E aci un vandalism întemeiat pe intenţii culturale onorabile, dar nefericite, şi pe mania modernă de a întinde „colecţiile" la infinit. Multe din aceste monumente plastice, dacă nu toate, îşi pierd mult din valoarea lor departe de cadrul în care se potriveau şi de clădirile pe care le complectau. Cu această rezervă, aranjamentul noului muzeu merită toată lauda din punctul de vedere al clasării şi al expunerii obiectelor.

Muzeul Luvrului care se întinde din an în an ia proporţii obositoare, şi constituie deja astăzi cea mai formidabilă colecţie din lume. Sus, în secţia picturii, noi schimbări şi noi achiziţii. Colecţia Lacaze a fost împreunată cu colecţia Chauchard, iar sala Lacaze, deocamdată închisă e pe cale de a fi amenajată pentru noi achiziţii. În faţa operelor lui Greco am resimţit aceeaşi emoţie ca de data trecută.

După amiază, fost cu Osiceanu să vedem grădina zoologică de la Vincennes. Decepţie. Se poate că animalele mai rare să nu fi fost expuse, ca să nu se sperie de zgomotele miilor de spectatori ai duminicilor. Pe când vizitam grădina, alături, pe poligonul artileriei, s-a prăbuşit de la o înălţime de 2 000 de metri, omul-pasăre, Clem Sohn, şi a murit pe loc. Aparatul său n-a funcţionat cum trebuie şi cele două paraşute cu care era înarmat nu s-au deschis.

---

27 aprilie. — Ziarul *Ce Soir* de aseară publică un interviu al Regelui Carol, în care, pe lângă obişnuita literatură „ad usum Francorum"

(solidaritatea Micii Înţelegeri, legăturile indisolubile cu Franţa, Armata etc.), sunt şi lucruri care mă fac să mă îndoiesc, dacă nu de autenticitatea interviului, cel puţin de buna credinţă a intervievistului dl „envoyé spécial" Mark E. Ravage. După câte mi se spune, *Ce Soir* apare de vreo două luni, şi ar fi o foaie cu tendinţe comuniste sau în tot cazul de „front popular", scos cu banii Guvernului pentru a face concurenţă ziarului *Paris-Soir*, iar sub pseudonimul „Mark E. Ravage" se ascunde vădit un jidan[1]. Singurele lucruri care interesează într-adevăr pe acest domn şi pe foaia lui, e soarta ovreilor din România, şi a lui Titulescu în Europa. Dl Ravage n-a ezitat să pună Regelui chestiuni precise în aceste două privinţe. La chestiunea privitoare la Titulescu: „Votre Majesté me permettra-t-elle de lui demander quel sera le parti qui sera appelé au pouvoir, et, en particulier *car cela est d'un grand intérêt pour l'opinion étrangère*, et dans le nouveau ministère M.Titulesco, reprendra ses fonctions?", Regele a răspuns foarte frumos: „Voici une question à laquelle je m'excuse de ne pouvoir répondre." Dar la întrebarea relativă la posibilitatea unor eventuale progromuri, răspunsul Regelui e atât de imprudent şi de contradictoriu încât mă face să mă îndoiesc, cum am spus, despre autenticitatea lui. Într-adevăr, după ce dl Ravage pune în gura Regelui următoarele cuvinte: *„Les partis de guerre civile, dénommés en Roumanie «partis de droite»* (să fi spus aşa ceva Regele?) *ne sont nulleument aussi dangereux qu'on le prétend et que par conséquent les craintes des démocrates et des Juifs, en ce qui concerne des massacres imminents sont exagérées, pour ne pas dire plus"* — îi mai atribuie şi următoarea declaraţie care se bate în cap cu cea precedentă: „... je ne dis pas qu'il soit impossible que demain ou après demain nous ayons des difficultés — de graves événiments en Roumanie..."

Dacă într-adevăr Regele a spus asemenea bazaconii, e că a pierdut capul. Dar eu tot nu cred că le-a spus.

———

Vizita şi declaraţiile sincere dar îndrăzneţe (cu privire la metode noi ce trebuiesc căutate în fixarea raporturilor internaţionale) făcute de Beck la Bucureşti, n-au tulburat numai presa democratică din Paris dar şi cercurile din România.

Guvernul nostru s-a simţit obligat să publice un comunicat „oficios" prin care să explice că dl „colonel" Beck, n-a înţeles să se ridice împotriva Societăţii Naţiunilor, ci numai să preconizeze *o reformă a ei*, în spiritul care a prezidat la însăşi întemeierea instituţiei. În realitate „colonelul" Beck n-a pomenit de aşa ceva, şi a vorbit pe şleau, cerând altceva decât politica pacturilor suprapuse, scumpe clientelei Genevei.

[1] După informaţiile culese zisul Mark Ravage ar fi nu numai jidan, dar încă jidan-unguresc.

În legătură cu emoţia provocată de declaraţiile lui Beck la Bucureşti, e interesant de notat informaţia după care Ciano, ministrul de Externe al Italiei, înapoiat la Roma de la Veneţia unde asistase la întrevederea dintre Mussolini şi Schuschnigg, a primit pe rând pe reprezentanţii Germaniei, Ungariei şi Jugoslaviei, ca să-i pună în curent *conform convenţiilor încheiate între aceste ţări şi Italia*, cu cele „pertractate" între Duce şi Cancelarul Austriei. Se naşte de la sine întrebarea, în ce priveşte Jugoslavia, cum rămâne cu Mica Înţelegere?

———

Hélène Morand (soţia scriitorului Paul Morand, născută Chrissoveloni) mi-a spus aseară una bună. Dejunând duminică într-un cerc intim, a avut prilejul să asculte pe Yvon Delbos (ministrul de Externe) povestind în râsul tuturor, întrevederea lui cu Titulescu, sosit în ajun la Paris. Cum l-a văzut pe Delbos, Titulescu a început să-l înjure pentru că fusese să primească la gară pe Victor Antonescu. „Pe mine, n-a venit niciodată Barthou să mă primească la gară!" Delbos i-a explicat că nimic nu-l obliga să procedeze întru toate ca Barthou, şi că fusese la gară fiindcă Antonescu sosise la Paris ca invitatul lui, şi fiindcă aşa judecase nimerit. Din povestirea lui Delbos reieşea că oamenii politici din Franţa sunt sătui de „fenomenul" nostru. La un moment dat, Delbos ar fi întrebat: „Je voudrais bien savoir ce que Titulesco représente en Roumanie", întrebare la care Paul Morand ar fi răspuns numaidecât: „Mais il représente la France!". Râsete, glume — şi fiecare a contribuit la veselia generală prin câte o anecdotă pe spinarea scopitului.

———

28 aprilie. — Văzut ieri după amiază pe Yvon Delbos. Bărbat simpatic, simplu, bine crescut. Am căutat şi cred că am reuşit să pun cu el două lucruri la punct: 1) Că *nimeni* în România nu e împotriva alianţei cu Franţa şi 2) că aşa zisele partide de dreapta, mai ales Garda de Fier nu sunt întru nimic *înfeudate* Berlinului. Delbos s-a mirat când i-am spus că nici Garda de Fier nu urmărea o politică diferită, în materie de alianţe, de aceea a tuturor românilor, pentru care Mica Înţelegere şi Alianţa româno-franceză rămân piatră fundamentală în concepţia echilibrului european.

Am vorbit şi de amicul nostru comun Titulescu, ceea ce mi-a fost un prilej ca să atrag atenţia ministrului francez asupra posibilelor intrigi pe care fără îndoială delăsata odaliscă va încerca să le ţese în cercurile politice franceze. Cât timp calomniile şi minciunile lui m-au avut pe mine ţel, lucrul era fără importanţă, pentru relaţiile franco-române. Că eram eu sau nu, boşofil, antigenevist, francofob şi câte altele — însuşirile şi simpatiile mele nu puteau schimba nimic din ce era. Dar acum nu mai eram eu — care îi tăiasem la un moment dat drumul — ţinta perfidelor sale atacuri, *ci Regele* care fără îndoială îl debarcase în mod cam brutal. Titulescu încearcă să prezinte, cum a făcut-o deja de altmintreli, îndepărtarea sa *ca motivată pe o schimbare totală de orientare politică*. Am explicat lui Delbos adevăratul motiv al excluderii lui Titulescu din Guvern: hotărârea Regelui Carol de a conduce în persoană politica noastră externă, de a fi propriul său ministru de Externe — şi nicidecum intenţia de a schimba politica urmată până la acest gest de eliberare de ordin exclusiv personal. Această politică n-a inventat-o Titulescu dealtmintreli, care — după cum mi-am permis să reamintesc ministrului de Externe francez — n-a fost decât să se conformeze directivelor stabilite înainte de chemarea lui la Guvern, directive pe care le-am definit mai sus şi pe care le vor urma cu fidelitate şi succesorii d-lui Titulescu. Dl Titulescu n-a făcut decât să compromită alianţele noastre interpretându-le instrumentele în afară şi peste spiritul lor propriu. Dl Titulescu s-a preocupat numai şi numai de situaţia d-sale personală, a voit să joace rol de vedetă europeană, să vorbească în numele a 70 milioane de suflete, şi s-a sinchisit mai mult de presa europeană decât de interesele ţării sale. Am insistat asupra cazului patologic pe care-l reprezintă acest om de un incontestabil talent de vorbă şi de o mare pătrundere intelectuală. Am găsit chiar ca să-l caracterizez „une formule dont je ne suis pas mécontent" cum zicea un personaj din nu mai ştiu care piesă a lui Flers: „Mr. Titulesco ne doit pas trop nous étonner dans ses manifestations quelques fois inattendues: ses déchéances et ses déchets physiques fournissent le matériel de son potentiel moral et intellectuel". Delbos a avut aerul să găsească formula bună; în tot cazul a făcut haz de ea. Am adăugat ministrului francez, că la Paris în cercurile politice se face marea greşeală de a se confunda România cu Titulescu, şi vice versa. „E numai presa, şi d-ta ştii pentru ce" — a întâmpinat interlocutorul meu. „E şi vina multor români" am complectat eu. „Nu îndrăzneam să o spun" a încheiat Delbos. Am mai vorbit amândoi de Titulescu cu prietenie, de relaţiile ţărilor noastre cu un viu

interes şi ne-am despărţit buni prieteni. Cred că am dat „un croc en jambe" *încercărilor de sabotare* pe care Titulescu a venit să le pună la cale în Paris şi că am făcut un bun serviciu Regelui. Nu mă costa nimic, şi ţineam să-l fac pe amicul meu Titulescu să mă simtă, pe propriul său teren de manevră. Am avut impresia, părăsind pe Delbos, că şi franţujii s-au plictisit cu palinodiile caraghiosului care ne face de râs închipuindu-şi că e un factor determinant al politicii europene.

Fost aseară la Courbevoie la cursele de câini (ogari). Am văzut pentru prima oară aşa ceva. Local spaţios, inteligent amenajat pe marginea unei piste luminate intens. Ogarii fug după un iepure mecanic, a cărui iuţeală e astfel calculată încât să nu poată fi ajuns.Masă bună, o seară plăcută.

Marioara Ventura a venit azi să mă vadă, să-i povestesc de la Bucureşti. I-am povestit. De pe aici, dânsa nu mi-a spus lucru mare, e Blumistă, şi ca atare nu se simţea „en confiance" cu mine. Mi s-a arătat totuşi optimistă „dacă Blum rămâne în capul Guvernului". Altfel, cu Daladier spre exemplu, ar fi prăpăd, fiindcă s-ar ridica comuniştii împotriva Guvernului, *afară numai dacă Sovietele ar aproba numirea lui Daladier fiindcă în acest caz ar veni instrucţii de la Moscova, şi comuniştii nu s-ar mişca*! Până la ce grad de aberaţiune morală şi politică au putut ajunge în Franţa, în Franţa învingătoare din 1918, partizanii Frontului popular!! Căci Marioara Ventura nu e decât un ecou al lor...

---

2 mai. — Înapoiat de ieri, la amiazi, la Bucureşti. Părăsit Parisul fără multă părere de rău. Hotărât, fie posomorât, deprimat şi gol ca astă-toamnă şi astă-iarnă — fie reînviat şi repopulat cum l-am găsit acum, Parisul nu mai e Parisul meu. Mecanizarea pe pământ şi sub pământ, frenezia ritmului de viaţă şi amestecul tuturor straturilor sociale — dau Parisului actual un aspect de vulgaritate cosmopolită şi grăbită, necunoscut acum cincizeci de ani. Cu mijloacele actuale de comunicaţie, repezi şi ieftine apaşii de la Vilette şi tot proletariatul cartierelor mărginaşe se revarsă zilnic în cartierele centrale, rezervate înainte unei lumi elegante şi bine crescute. Cartierele bogate şi-au modificat aspectul nu numai din cauza acestei promiscuităţi cu o lume

nouă dar încă şi printr-o vădită scădere a propriilor lor însuşiri specifice. Automobilul a diluat intensitatea „vieţei pariziane“ şi prin „standartismul“ lui a redus sensibil concurenţa individuală. Pe vremea cailor şi trăsurilor, toate eleganţele se desfăşurau între rue de la Paix şi Bois de Boulogne şi pe acest teren restrâns, fiecare căuta să depăşească pe celălalt. Era un fel de concurs „en vase clos“, cu vedetele, cu particularităţile, cu farmecul şi cu neajunsurile lui. Azi, graţie automobilului şi avionului, acelaşi număr de oameni îşi împrăştie peste ţară şi peste mări eforturile pe care odinioară le concentrau pe un petec de pământ. Odată cu caii şi cu trăsurile a dispărut şi acel „demi-monde“ în jurul căruia se învârtea o bună parte din viaţa pariziană, şi graţie căruia se animau şi înfloreau mai toate restaurantele mari, stabilimentele de petrecere şi o bună parte din prăvăliile de lux. Şi viaţa de noapte s-a schimbat: cinematografele au omorât teatrele, dancingurile şi „boatele“ pe gustul străinilor au înlocuit cele câteva localuri artistice sau literare care făcuseră, pe urma „Chat-Noir-ului“, faima Montmartre-ului. De unde pe vremea tinereţelor mele, un străin era pe malurile Seinei un obiect de dispreţ, şi străin era considerat tot ce nu era „parizian“, chiar şi un francez din provincie — azi, în aceleaşi locuri, domnesc şi hotărăsc numai străinii, şi ce străini! Această instăpânire a străinilor, e nota caracteristică a Parisului de după război.

Şi nu s-au schimbat numai oamenii sau partea dinamică, ca să zic aşa, a tabloului, s-au schimbat şi lucrurile, şi cadrul în care a trebuit să mă mişc nu mai e acela pe care l-am cunoscut şi l-am iubit eu. Parisul fuge spre Vest. Bulevardele, în vechea accepţiune a cuvântului nu mai există. Paillard, Fortoni, la Maison Dorée, Café Anglais, Peters — în jurul meselor cărora se învârtea tot ce Parisul avea mai subţire, au dispărut. A dispărut şi berăria Pusset, cu boema ei de artişti şi de gazetari. Au dispărut „Julien“ şi „Café Américain“, domeniul damelor cu tarif mai urcat dar fix. Au dispărut toate prăvăliile de lux. Bulevardul Italienilor, decăzut şi mutilat prin tăierea Bulevardului Hausmann, a luat aspectul de pe vremuri al bulevardelor Bonne Nouvelle sau Beaumarchais. Rue de la Paix, de care îmi aduc aminte ca de un salon în care se întâlneau toate eleganţele nu mai e decât o stradă largă şi liniştită de oraş de provincie. Magazinele cu renume mondial, marii croitori şi giuvaergii au emigrat aproape toţi spre Champs Elysées...

Dar nu numai faptul „que je ne reconnais plus son visage“ m-a făcut să părăsesc Parisul fără prea multă părere de rău, dar şi starea sufletească a poporului francez care trece printr-o fază, pentru mine, pro-

fund antipatică. Las la o parte pericolul pe care-l reprezintă, pentru Franţa şi pentru lumea întreagă „experienţa Blum“ — pentru mine ea este odioasă şi în afară de acest pericol, fiindcă jigneşte respectul meu pentru tradiţie şi pentru bun simţ. Rezultatele „experienţei“ apar dealtmintreli de pe acum dezastruoase: falimentul pe terenul financiar şi anarhia totală pe cel social şi moral. Întrucât priveşte falimentul financiar, e destul să citească cineva expozeul făcut săptămâna trecută de ministrul de Finanţe Auriol înaintea Comisiei financiare a Camerei, ca să-şi dea seamă de situaţie: până la sfârşitul anului bugetar, tezaurul francez are absolută nevoe de 23 miliarde franci (în afară de prevederile bugetare) şi ministru nu socoteşte că se vor găsi decât 6 — şi acestea trase de păr! Nu rămâne decât o nouă devalorizare a francului (al cărui curs e în continuă scădere dealtmintreli) sau impozitul pe capital (într-o ţară de capitalişti, ca Franţa, se pot judeca repercuţiile unei asemenea măsuri!). Întrucât priveşte anarhia socială, o simplă privire asupra şantierelor Expoziţiei Universale, e de ajuns. Deşi Expoziţia trebuia să fie gata la 1 mai, nu va fi nici la 1 august. În ziua de 29 aprilie, când am trecut pentru ultima dată pe lângă şantiere, mai erau pavilioane a căror armatură de fier abia acum se încheia, şi nici unul din cele mai înaintate nu era încă gata (afară de pavilioanele Germaniei şi Italiei ridicate de lucrători germani şi italieni). Ce era mai impresionant, era că şantierele păreau aproape moarte, nicăieri nu mişiuna munca. Şi de ce ar fi muncit diletanţii celor 40 de ore săptămânale? *Sunt plătiţi 120 franci ziua*, şi ştiau bine că odată Expoziţia terminată, nu se vor mai întâlni cu asemenea salarii. Pe de altă parte comunismul a otrăvit toate sufletele. Fiecare şantier constituie o celulă cu şeful ei, şi acesta primeşte sau dă afară pe cine vrea; bineînţeles că cine nu e comunist e dat afară fără milă. Pare că, chiar bestia de Jouhaux şi C.G.T.-ul lui au pierdut cârma mişcării pe care au dezlănţuit-o, cum se întâmplă mai totdeauna.

Am părăsit, repet, Parisul fără prea multă părere de rău, şi m-am regăsit aproape cu simpatie în ţara mea de escroci, dar de oameni paşnici şi supuşi. Aş fi vrut să iau numaidecât contact cu Guvernul şi cu Regele ca să le arăt cât rău ne-a făcut în Franţa şi în Anglia ultima modificare a legii Minelor — dar în ziua de Paşti, pe cine să găsesc? Cum mâine plec la Breasta, rămâne să văd pe reprezentanţii stăpânirii după 10 mai, când mă voi înapoia la Bucureşti.

———

Văzut totuşi pe Nae Ştefănescu, preşedintele Băncii Româneşti, care a venit la mine. E încântat de rezultatul pe care l-am obţinut la Paris, pentru bănci. Cred şi eu, 700 de milioane pe care le ridic din spinarea lor, e ceva. Numai să se facă, până la sfârşit[1]. „Domnule Argetoianu" — mi-a spus Nae — „Băncile îţi vor purta o recunoştinţă adâncă. D-ta ai făcut legea din 1932 prin care Băncile ar fi fost scăpate o primă dată. N-au vrut succesorii d-tale să promulge legea, n-a fost vina d-tale. Acum ne scapi, fără să mai intervină Statul. Ţi-ai câştigat de două ori toată recunoştinţa noastră!" Mă întrebam dacă vorbea acelaşi om care mă combătuse cu atâta pismăşie în 1931 şi 1932 pe temeiul legii Conversiunii, şi-mi venea să râd!

Aseară, la ora 7, în sâmbăta Paştelor, a murit bietul Poklewski, după o grea suferinţă. Zăcea de mai bine de 6 săptămâni. Cu el dispare un martor aproape zilnic al vieţii mele, de 20 de ani. Se duc, una după alta, toate personalităţile mai caracteristice ale Jockey-Clubului nostru (acolo îl vedeam, în fiecare zi). În locul lor, aproape numai mezelic. Sau cel puţin aşa îmi pare mie, dar poate că judecata mea să fie influenţată de vârstă şi copleşită de puterea amintirilor... Cu Poklewski a apus şi ultimul martor al zbuciumărilor noastre cu Rusia din timpul războiului — de partea muscalilor, bineînţeles. Devenise totuşi unul din ai noştri, şi lasă numai regrete de pe urma lui.

Soţia mea a fost primită zilele trecută de Regina Maria, şi povesteşte că a fost speriată de înfăţişarea ei. E o umbră, faţă de ce era înainte. Slăbită, abia se ţine pe picioare. Să fie boala? Ea pretinde că nu e deloc îngrijorată de sănătatea ei (?) şi că chestiunea cu Nicolae a adus-o în halul în care e (?). De fapt, poate să o fi slăbit şi regimul la care e supusă: de două luni nu mănâncă decât „purée-uri" de cartofi şi de morcovi, şi abia acum, de câteva zile i se dă puţin piept de pui... În anumite cercuri medicale se vorbeşte cu insistenţă de neoplasm (cancer) al

[1] Am izbutit la Paris să pun de acord pe Champin, pe Mercier, pe Finaly (reprezentanţii grupului francez) şi pe Albert Stern (reprezentantul grupului englez) să preia acţiunile grupului românesc în plata datoriilor Băncilor din Bucureşti, rămase de fapt în sarcina Băncii Româneşti şi a Băncii de Credit, celelalte 4 bănci din Consorţiu fiind falite sau insolvabile. Băncile fiind solidare, faţă de grupurile străine, e o datorie de peste 700 milioane de lei care se şterge din bilanţul fiecăreia.

pilorului sau al ficatului. Oficial, se dezminte însă tot, *fără a se preciza altă diagnoză.*

Irimescu, care a asistat la plecarea Prinţului Brana, cu avionul, povesteşte că Prinţul era adânc emoţionat, dar că madam Brana era ridicolă şi infectă. Cu părul decolorat, de o nuanţă galbenă bătând în „roz", cu un nas enorm şi unsuros, era îmbrăcată într-un costum de piele „roz", cu pantofi „roz", cu o pălărie „roz", în jurul căreia fâlfâia un „voile" — tot „roz"! Irimescu nu putea pricepe sacrificiile făcute de Prinţ pentru acest „trandafir" de mahala, ce provoacă mai mult mâncărime de palmă decât sentimente duioase.

Interviul Regelui n-a fost dezminţit dar numărul din *Ce Soir* în care a fost publicat n-a fost lăsat să pătrundă în ţară, aşa încât nimeni, nici Pangal, nu ştia nimic despre el. Am impresia că Regele a comis cel puţin o imprudenţă în conversaţia sa cu jidanul Ravage.

N-am putut să aflu încă, de asemenea, nimic mai important asupra vizitei lui Beck. Atât numai că conversaţiile mai importante au avut loc între Beck şi Rege, şi că Guvernul e chiar nemulţumit de faptul că atât Antonescu cât şi Tătărescu au fost ţinuţi la distanţă în aceste conversaţii. Ar fi fost chiar o şedinţă în 4 (Regele, Beck şi cei doi reprezentanţi ai Guvernului) în care Regele şi Beck ar fi vorbit fără să ţină seamă de prezenţa celorlalţi doi. Victor Antonescu ar fi fost atât de jignit de rolul şters pe care a fost silit să-l joace încât ar fi refuzat să dea un comunicat despre rezultatele întrevederii, pretinzând „că n-avea decât să-l dea Palatul"! Până în cele din urmă a fost totuşi silit să-l dea, dar reticenţele sale au avut drept rezultat o amânare neobişnuită a publicării documentului (2 zile după plecarea lui Beck). Au fost şi oarecare greutăţi pentru vizita Regelui la Varşovia. Regele a pretins ca Preşedintele Moscinski să vină întâi la Bucureşti, pe când polonezii ar fi vrut ca prima vizită să fie a Regelui, mai nou ca „şef de Stat" ca Moscinski. În cele din urmă lucrurile s-au aranjat aşa: Prinţul Mihai va merge la Varşovia la sfârşitul lui mai şi va invita pe Preşedintele Moscinski, care va primi invitaţia şi va veni la Bucureşti în iunie. Vizita Regelui la Varşovia va urma mai târziu, în toamnă!

Tot Bucureştiul face haz de cele întâmplate la Snagov, cu prilejul dejunului oferit acolo lui Beck şi suitei sale. M-me Arcizewska, cher-

chelită după obicei, a alunecat în apă. După dânsa s-a aruncat Alexandru Zamfirescu, şi după Alexandru Zamfirescu, Kowalski[1]! Toţi trei, uzi leoarcă, au fost „uscaţi" la Yacht-Clubul local!

Alexandru Zamfirescu mi-a mai povestit că în ajunul sosirii lui Beck, a fost reţinut la dejun de Rege, cu care ar fi vorbit mult de mine. Regele ar fi recunoscut că sunt cel mai inteligent şi mai hotărât om politic din ţară (bre! bre!) dar faţă de Zamfirescu nu s-ar fi arătat încă bine hotărât (el) să-şi ia răspunderea „unui ritm nou" *a cărui necesitate o vede totuşi ca ineluctabilă* (!!!) Zamfirescu a avut impresia netă că Regele are în tot cazul oroare (?) de stânga şi că e încă în căutarea unei formule definitive. Să-i fie de bine.

Întrunirea lui Averescu de la 22 aprilie a fost, cum era de aşteptat, un fiasco complect. N-au răspuns la invitaţie decât foştii miniştri de ai lui de clasa a II-a şi în afară de ei Sterlin Popescu, George Brătianu care n-a fost ministru şi general Văitoianu (aceştia doi din urmă obligaţi, prin cartelul celor două partide). Evenimentul n-a avut nici un răsunet. Cuvântările ţinute vor fi publicate, zice-se, într-o broşură.

---

6 mai. — La Barcelona, anarhiştii s-au răsculta împotriva Guvernului comunist. Baricade, împuşcături, etc. Atât mai lipsea în Spania, pentru ca haosul să fie complect. Pe de altă parte naţionaliştii sunt gata să intre în Bilbao şi să pună stăpânire pe întreaga provincie Biscaya.

Inundaţii în toată ţara. Digurile Dunării rupte în multe locuri. Pe la noi Jiul e foarte mare, dar nu s-a revărsat încă.

Pe când la Londra se pregăteşte încoronarea lui George al VI-lea care se va săvârşi peste şase zile, Eduard al VIII-lea, alias Ducele de Windsor, aleargă cu gazetari, cu fotografi şi cu limba scoasă după d-na Simpson, în fine *definitiv* divorţată, ca să o ia de nevastă. Pare că vesela ceremonie, o încununare dacă nu încă o încornorare sau o încoronare, va fi celebrată în Franţa, la castelul Condé (?) unde Ducele, în aşteptarea Ducesei, a sosit ieri.

[1] Secretar al Legaţiei poloneze.

7 mai. — Ziarele de azi-dimineaţă *subliniază* „importanţa" întrunirii Micii Înţelegeri Parlamentare de la Belgrad. Minciună şi bluf for ever! Voiajurile costisitoare ale câtorva parlamentari de duzină setoşi de reclamă şi ahtiaţi de onoruri prezentate ca acte politice importante! De la noi s-au dus Nicuşor Săveanu (veşnic pe drumuri), Furlugeanu, junele Cosma şi Toni Iliescu. Şi întrunirea acestor caraghioşi să constituie un mare eveniment!

Pe când în Spania încăierările continuă între albi şi roşii, între anarhişti şi comunişti, la Roma, ministrul de Externe german Neurath a avut o serie de întrevederi cu Mussolini. Din comunicatul publicat rezultă că înţelegerea dintre Germania şi Italia continuă să fie cordială, cu privire la toate problemele internaţionale, că amândouă ţările ar fi doritoare să încheie cu Franţa şi Anglia un „pact occidental" care să înlocuiască pe cel denunţat de la Locarno şi că, până acum cel puţin, nu există *o alianţă militară* între cele două Puteri.

O iniţiativă lăudabilă: s-au început în mai multe judeţe lucrări locale cu tineretul întrunit pentru instrucţia premilitară. Această „muncă de folos obştesc" organizată după pilda dată în ultimii ani de către tinerii înscrişi în Garda de Fier, e o fericită inovaţie şi merită să fie încurajată. Ea contribuie la dezvoltarea spiritului de solidaritate şi mai îndreaptă pe ici, pe colea — stări de lucruri de nesuferit. Se mai astupă câteva gropi pe şosele, se mai scobeşte un şanţ, se mai repară un pod. Dacă nu curge, pică.

---

9 mai. — La Breasta de patru zile numai plouă. Vegetaţia creşte nebună, arborii rămaşi în urmă îşi revarsă foile. Sunt încântat: în jurul meu n-aud decât privighetorile şi broaştele şi la fiecare masă mănânc ceapă tânără.

Marele Zeppelin „Hindenburg" a luat foc în momentul aterizării la Lakehurst, lângă New York. Venea din Europa cu mai bine de 40 de pasageri şi 60 oameni echipaj. Cea mai mare parte din aceşti nenorociţi au fost ucişi. Germania e în doliu. Dintr-o repede anchetă pare a rezul-

ta că catastrofa e datorită devizelor, sau mai bine zis lipsei lor. Neamţii n-au avut cu ce plăti cantitatea necesară de *helium*, pentru umplerea balonului — căci helium-ul e produs în America şi trebuie plătit în dolari — şi au înlocuit acest gaz *incombustibil* prin hidrogen. Se pare că balonul era încărcat cu electricitate negativă şi îndată ce primul cablu metalic coborât a luat contact cu pământul s-a produs o scânteie care a aprins hidrogenul. Groaznic!

---

12 mai. — Înapoiat aseară la Bucureşti. În liniştea de la Breasta am scăpat tămbălăului de la 10 Mai, în schimb mi-a ţuruit azi ceasuri întregi radiofonia, cu transmisiunea Încoronării de la Londra, pe care ai mei au vrut să o asculte. Diabolică invenţie! Se auzea tot, până şi cele mai mici zgomote ale străzii!

Din cele ce mi-a spus ieri în tren Şoneriu, care se întorcea din străinătate, şi din cât se poate pricepe din telegramele publicate de ziare, rechemarea tuturor ziariştilor italieni de la Londra, tocmai în momentul Încoronării, a făcut oarecare efect. Ca răspuns gestului lui Mussolini, ambasadorii Angliei şi Franţei n-au asistat la parada monstră din 9 mai, la Roma, prin care Guvernul italian „a marcat“ prima aniversare a fondaţiunii „Imperiului“. Mici schimburi de impoliteţe fără nici un rezultat.

Armonia din lagărul naţional-ţărăniştilor: ziarele de azi publică o lungă peltea semnată de dl Dobridor, „conducătorul tineretului naţional-ţărănist“ în care doctorul Lupu e înjurat ca la uşa cortului. Tineretul ţărănist, însufleţit de sentimente naţionaliste a intrat în conflict cu doctorul pe urma ultimelor alegeri comunale din Bucureşti în care Lupu a dat mâna cu comuniştii, şi a făcut-o cu obişnuitele sale excese verbale. După alegeri, impulsivul politician a exclus din partid ca şef al Capitalei, pe toţi conducătorii aşa-zisului tineret. Aceştia nu se lasă însă intimidaţi, şi răspund. O ceartă mai mult într-un partid în care suflă furtuna, din toate părţile.

Printre telegramele de azi, două ştiri importante. Una: se pare că curentul sovietic a câştigat iarăşi teren în Armata roşie moscovită! Şeful Statului Major[1] şi mai mulţi generali ocupând comandamente înalte au fost înlocuiţi, şi sovietele civile, suprimate de câtva timp, au fost iarăşi înfiinţate pe lângă fiecare unitate; despre Voroşilov, telegramele nu spun încă nimic.

[1] Mareşalul Tuhacevski, numit pe Volga în subordine.

Alta: Dl Yvon Delbos, succesorul lui Talleyrand a fost autorizat să asiste la încoronarea Regelui Angliei în pantaloni lungi. Să salutăm în treacăt această mare victorie franceză!

---

13 mai. — E de necrezut până unde poate merge fantezia cafenelei politice pe vremuri de cenzură şi de ocultism. Ieri toată ziua a circulat cu insistenţă (ba-l susurau la ureche până şi subsecretari de Stat), zvonul că Regina Maria a murit şi că evenimentul se ţine ascuns pentru a nu se stânjeni ceremonia Încoronării din Londra (din cauza rudeniei). Azi Încoronarea a trecut, şi Regina e tot vie.

În realitate, după cum am notat-o deja în aceste Însemnări, Regina nu e bine. Faptul că medicii care o îngrijesc de atâta timp nu precizează o diagnoză, şi nu o trimit în străinătate să se caute, mă face să cred că e la mijloc ceva *iremediabil*. Şi tocmai în momentul în care biata femeie se luptă cu moartea s-au găsit oameni fără inimă care să-şi bată joc de ea. Iată că după articolul Marthei Bibescu, care a făcut atâta vâlvă, ziarul lui Leon Bailby, *Le Jour*, din 9 mai, publică sub un titlu de o şchioapă („La Reine Marie de Roumanie tournerait avec Irène Dunne dans «la Joie d'aime»“); ştirea că Regina Maria a fost angajată la Hollywood ca să joace în noul film al unui Mark Sandrich cu muzică de Jerome Kern (alt jidan). Ziarul parizian îşi încheia informaţia anunţând că „les deux principaux roles seront tenus par Irène Dunne et la Reine Marie!“

Pangal a întâlnit pe Cesianu, în momentul plecării sale la Paris. N-a stat decât o zi la Sinaia şi o zi la Bucureşti. Regele l-ar fi chemat pentru fixarea vizitei sale la Paris, unde a fost poftit de Preşedintele Republicii ca să vadă Expoziţia. De la Cesianu, Pangal a aflat: 1) că Preşedintele Moscinski va sosi la Bucureşti în 7 iunie şi va sta zilele de 8,9 şi 10; 2) că Regele îi va întoarce vizita la Varşovia la 29 iunie; 3) că în august Majestatea Sa va merge la Paris; 4) că Guvernul nu va fi schimba înainte de septembrie, poate octombrie; 5) că acţiunile mele la Rege sunt foarte sus. Pangal s-a bucurat pentru nr. 5; eu pentru nr. 4, căci voi avea vreme să-mi fac cura la Nauheim în august, înainte de criză.

14 mai. — Cinci sute de milioane oameni aclamând prin prilejul Încoronării unitatea Imperiului Britanic — iată un balsam care a trebuit să îndulcească loviturile primite în ultima vreme de poporul englez, în amorul său propriu. Din acest punct de vedere al afirmării unităţii Imperiale, Încoronările Regilor Angliei iau o importanţă tot mai mare, căci pe măsură ce Dominioanele slăbesc legătura între Metropolă şi ele, persoana Regelui şi simbolul Coroanei rămân singurele afirmări ale unei Unităţi, ce nu mai e întemeiată decât pe tradiţie şi pe prestigiu.

Unanimitatea glasurilor Imperiului în jurul Coroanei lui George al VI-lea a fost tulburată printr-o disonanţă, în Irlanda: statuia Regelui George al II-lea a fost aruncată în aer, la Dublin, în semn de protestare împotriva Încoronării. Nebunai poporului irlandez e de neexplicat; ce vor? Să nu moară de foame, e legitim, dar tocmai, cu cât se vor izola de Imperiu cu atât vor fi mai săraci. Atunci?

O altă notă discordantă a adus-o vestea că, chiar în ziua de 12 mai, pe când alaiul Stăpânitorului Mărilor străbătea Londra, un vas naționalist spaniol a torpilat distrugătorul englez „Hunter". Ar fi 3 morţi şi 12 răniţi. Va înghiţi oare Anglia şi această palmă de frică să nu provoace conflagraţii mai mari? Întrucât priveşte torpilarea poate să fie şi o ştire tendenţioasă din izvor comunist spaniol, căci Guvernele din Valencia şi din Barcelona nu mai au decât minciuni ca armă de atac împotriva naţionaliştilor. Astfel, de o săptămână şi mai bine ziarele iudeo-democratice ne bat urechile cu atrocităţile albilor de la Guernica, pe care ar fi distrus-o. Acum însăşi *Times* revine asupra informaţiilor date şi arată că Guernica a fost distrusă de roşii înainte de a o evacua, şi că aceştia au distrus-o tocmai ca să pună în seama albilor distrugerea ei.

Taşcu Pucerea, prefect sau mai bine zis „paşă" la Silistra, a fost în fine destituit. Bandit sinistru, hoţ şi ucigaş, e de doi ani şi mai bine pus în urmărire de justiţie, şi totuşi a fost menţinut în post: iată la ce aberaţii duce politica de partid.

După condamnarea ucigaşilor lui Stelescu de către Consiliul de Război din Bucureşti, mareşalul Averescu a găsit de cuviinţă să adreseze o scrisoare de felicitări preşedintelui instanţei, colonelul Bădescu. Scrisoarea mareşalului a fost publicată în *Universul*. Acelaşi ziar publică azi şi răspunsul colonelului, de o platitudine scârboasă. Altă aberaţie a regimului politic sub care trăim.

Gardiştii care în alegerile lui Duca din 1933 dedeseră concurs lui Averescu, şi care de atunci simpatizau mai mult sau mai puţin cu dânsul — sunt furioşi.

Barbu Catargi îmi povesteşte că într-adevăr nu s-a mai găsit un ban la Poklewski după moartea lui. A trebuit să dea Jockey-Clubul 30 000 lei, căci nepotul Alphonse n-avea para chioară, iar Guvernul nostru a promis 300 000 lei, dar n-a dat nimic până acum. Din ce în ce se întăreşte în mine credinţa că Poklewski s-a lăsat să moară. La înmormântarea lui nici Regele, nici Regina Maria n-au trimis pe nimeni (greşală) ci numai foarte frumoase coroane.

Făcut ieri la Jockey-Club cunoştinţa unui Prinţ Czartorisky cu ochelari şi cu cap de bădăran. Se zice că e foarte bogat şi că ar fi venit să arendeze vânătoarea Prinţului Nicolae, de la Broşteni.

15 mai. — Rectificarea ştirii privitoare la torpilarea distrugătorului „Hunter" a şi venit. Amiralitatea britanică publică un comunicat din care reiese că vasul n-a fost torpilat de către vreo unitate naţionalistă — sau alta — ci că s-a lovit de o mină pribeagă. În schimb numărul morţilor s-a ridicat la 8.

Ziarele noastre în loc să se ocupe cu atâtea probleme interesante la ordinea zilei nu se interesează decât de chestiuni personale. Pronosticuri cu privire la „cine vine", destăinuiri de cele mai multe ori fără temei real, asupra „înţelegerilor" dintre cutare şi cutare — iată ce pasionează pe cei ce scriu gazetele şi din nefericire şi pe cei ce le citesc. În fiecare foaie şi în fiecare zi se pot citi tot felul de năzbâtii; lumea le colportează din loc în loc pentru a nu-şi mai aduce aminte de ele a doua zi. Nu am reţinut până acum, în aceste Însemnări, nimic din toate aceste fleacuri. Dar iată că însuşi *Viitorul*, oficiosul Guvernului, care trebuie să-şi cântărească cuvintele, anunţă cu tot seriosul un viitor Guvern Mihalache cu mine şi cu Grigoraş Filipescu. Dacă e o glumă, e de prost gust.

Dl Scrutator (Blumenfeld) a fost azi-dimineaţă la mine „să-mi scoată viermii din nas", după atât de eleganta formulă franceză. Natural că n-a scos nimic, dar mi-a spus câteva bazaconii de la ţărănişti.

Madgearu ar fi declarat că, dacă vin ei la putere, Maniu va fi desființat în 3 săptămâni, dar dacă *nu* vin, vor trece toți la Maniu! Până și Blumenfeld se crucea de atâta lipsă de logică sau de atât cinism! Armand Călinescu — tot Scrutator povestește — ar fi gata să lase partidul, dacă i s-ar oferi, în orice combinație Ministerul de Interne. Dealtmintreli Gavrilă Marinescu ar fi spus — și ce nu știe Gavrilă? — că dl Charmant va fi viitorul ministru de Interne[1]. Dar știrea cea mai senzațională pe care mi-a adus-o dl doctor Calman e privitoare la noile condamnări la moarte ale Gărzii de Fier. Victor Iamandi, al Cultelor ministru, ar fi citit o notă a Siguranței din care reieșea că s-a dat ordin „echipei morții" de la Iași să *occidă* cu revolvere, în cursul verii, pe dumnealor domnii: V. Madgearu, Victor Iamandi și Mihail Sadoveanu. Din sus zisa notă reieșea, dealtmintreli, că Siguranța luase toate măsurile pentru a împiedica acest tripul atentat. Care măsuri? Singura eficace ar fi să închidă pe cei trei domni la Jilava!

Din toată conversația cu Blumenfeld am priceput că d-sa nu mai contează pe un Guvern național-țărănist (mărturisirea o face atenuat, precizând că Regele va obliga pe Mihalache, ca să-i dea puterea, să treacă prin „furci caudine", exercițiu la care reprezentantul țărănimii române — obișnuită totuși cu furcile — va refuza să se supună) și în ipoteza (era să zic în speranța) că aș juca eu un rol important în viitorul Guvern, a venit să-mi spună că *Adevărul* și *Dimineața* sunt la dispoziția mea. Sau mai exact „vor fi". Deși oferta nu e lipsită de interes, mai interesant e resortul care l-a împins pe Blumenfeld spre mine. Acest resort nu e altceva decât frica. Mor toți de frică la ziarele din Sărindar, și demersul pe lângă mine n-a avut alt scop decât să-și asigure existența și în ipoteza „Argetoianu". E probabil că demersuri similare s-au făcut și se fac și pe lângă alți oameni politici.

---

16 mai. — S-a vorbit foarte mult săptămâna aceasta de un „tren misterios" pregătit în Germania pentru călătoria unui mare personaj. Ziarele franceze pretindeau că trenul era destinat să ducă pe Hitler în Italia, sau să aducă pe Mussolini la Berchtesgaden. Această din urmă ipoteză era copilărească, căci Mussolini, dacă ar fi fost să meargă în Germania, n-ar fi călătorit cu un tren german ci cu unul italian. Enigma trenului misterios s-a dezlegat. A pornit din Germania și de cum a tre-

[1] De pus în legătură cu buna părere a Regelui despre Călinescu, manifestată în ultima mea audiență.

cut granița, publicul adunat prin gările de oprire a cerut să vadă pe Hitler, dar Hitler n-a apărut pentru binecuvântatul motiv că nu era în tren. La Veneția a coborât dintr-însul Excelența Sa Seniorul General Göring. A doua zi a sosit la Veneția Majestatea Sa d-na Göring. A sosit venind de la Florența, *cu un vagon special*, iar la gara din Veneția a fost întâmpinată de autoritățile locale, cu *buchete de flori*. Majestatea Sa, ca actriță (a jucat dacă nu mă înșel sub numele de Honemann) a trebuit să fie foarte sensibilă la acest omagiu înflorit. După un scurt repaus, Majestatea s-a urcat în trenul special, însoțită de Excelența Sa, și astfel s-a înapoiat triumfal în patrie. Enigma trenului misterior s-a lămurit: „o mică atențiune" a d-lui Göring pentru iubita lui soție. Foarte bine: d-na Göring e o cabotină, dl Göring e un caraghios — dar ce zice Hitler, cu traiul lui modest? Așa se prăbușesc regimurile — prin abuzurile celor din jurul atotputernicului. Meritul lui Mussolini a fost și este de a nu tolera nici un abuz de acest soi — Hitler, din acest punct de vedere, pare mai slab decât colegul lui de dictatură.

Dl Iuliu Maniu, în vilegiatură, a întâlnit la Cap. Martin pe dl Titulescu. Cei doi iluștri dezamăgiți au avut o lungă întrevedere — spun gazetele. Regele Carol a trebuit să sughită, la gândul celor vorbite între cei doi „oameni de Stat".

Pe când dl Maniu, floare ofilită, ofta în brațele lui Titulescu, cealaltă floare mai modestă a Bisericii Unite ardelene, dl Valer Pop triumfa la Belgrad. După ce a semnat câteva convenții fără valoare, după ce a depus o coroană pe mormântul soldatului necunoscut și alta pe al Regelui Alexandru, după ce s-a sărutat cu Stoiadinovici, dl Pop, însoțit de d-na Pop — ca un simplu Göring — a luat-o spre coastele Dalmației, cu un ministru sârb în coadă și cu un „atașat" la îndemână. Avea bietul om nevoie să se recreeze, căci prea muncise și prea-i bruftuise la București, nenea Dinu.

Trăim în epoca parveniților: succesul este incontestabil al lor.

Se pare că în harababura socialo-comunistă-anarhistă a Spaniei Roșii exista un Guvern, căci ziarele democrate anunță cu întristare demisia lui Largo Caballero. Președintele (?) Azana a primit demisia, dar a însărcinat din nou pe Largo Caballero cu formarea Guvernului. Cauza acestei crize, dacă se mai poate vorbi de o nouă criză într-o stare de

criză permanentă, trebuie căutată în lupta pe moarte dintre comuniști și anarhiști. Pare că noul Guvern va elimina complect elementele anarhiste și se va da cu totul pe mâna comuniștilor. Ce e mai ciudat, e vădita favoare de care mișcarea comunistă se bucură în Anglia, țara ordinei capitaliste, „per excellentiam". Unde poate duce politica!

---

17 mai. — De la înapoierea mea în țară de la Paris, n-am avut prilejul să culeg informații precise asupra celor tratate aci în cursul vizitei lui Beck, nici asupra diferitelor demersuri diplomatice în jurul nostru, din ultima vreme. Sărbătorile, șederea mea la țară și apoi ușoare colici nefritice care m-au reținut totuși în casă, m-au împiedicat să vin în contact cu cei care mă puteau lămuri.

Ministrul Italiei, Sola — și Arcizevski, ministrul Poloniei m-au pus acum în curent cu diversele tratative și schimburi de idei din ultima lună. Pare că am ajuns la preț, căci activitatea diplomatică a fost vie pe scena Bucureștilor. În rezumat demersurile care s-au făcut pe lângă noi se pot grupa sub trei rubrici:

1. — *Demersuri italiene.* Italia ne-a propus un pact identic cu cel pe care l-a încheiat cu Jugoslavia. Ne-a cerut însă ca în prealabil să îmbunătățim raporturile noastre cu Ungaria, ceea ce s-ar putea obține prin încheierea unui pact de neagresiune. Italia oferă bunele sale oficii pe lângă Guvernul de la Budapesta pentru încheierea unui asemenea pact, care ar cuprinde trei clauze: obligațiunea de neagresiune pe 10 sau 15 ani, dreptul de paritate recunoscut Ungariei pentru înarmările sale[1] și câteva îmbunătățiri în tratamentul minorităților maghiare din România[2]. Transmițând aceste propuneri lui Victor Antonescu, Sola a adăugat că foarte curând și Jugoslavia va încheia un asemenea pact de neagresiune cu Ungaria. Antonescu a întrebat atunci pe ministrul Italiei de ce ne punea o condiție prealabilă (pactul cu Ungaria) pe care Guvernul său nu a pus-o Jugoslaviei. Sola a explicat că nu era o condiție, ci un sfat prietenesc, că Jugoslavia fiind legată prin Mica Înțelegere cu Cehoslovacia și România n-ar fi putut semna un asemenea pact fără să prevină pe aliatele sale, care, în cel mai favorabil caz ar fi cerut să semneze și ele, or Ungaria nu vrea să încheie pact de neagresiune cu Cehoslovacia. A fi cerut Jogoslaviei să semneze întâi cu Ungaria ar fi fost să

[1] Drept de care *de fapt* Ungaria se bucură deja astăzi.
[2] Ce mai vor, căci de fapt și de jure se bucură de toate drepturile?!

se amâne *sine die* încheierea pactului cu Italia. Acesta este motivul pentru care Guvernul din Belgrad a perfectat întâi pactul jugoslav-italian. Acesta odată încheiat, Jugoslavia e hotărâtă să semeneze și cu Ungaria, oricare ar fi atitudinea Cehoslovaciei. E o chestiune de 2–3 luni. Gestul Jugoslaviei va ușura situația României, creând un precedent în Mica Înțelegere, așa încât nimic nu s-ar opune ca Guvernul român să se înțeleagă cu cel de la Budapesta și să ratifice un instrument, înainte chiar de semnarea unei convenții italo-române.

2) *Demersuri poloneze.* Acestea au făcut mai în special obiectul vizitei lui Beck. Polonia ne propune o alianță în trei: Polonia, România și Jugoslavia — la care s-ar adăuga, ca anexe, Ungaria la Polonia și Bulgaria la Jugoslavia. Inițiativa planului e poloneză, propunerea lui însă a fost făcută de Jugoslavia, cu aprobarea Italiei care vede combinația cu un ochi favorabil. La întrebarea noastră dacă n-ar putea intra în combinație și Cehoslovacia, Beck a răspuns printr-un categoric „nu"!

3) *Demersuri franceze.* Pentru a dejuca planurile italo-polone-jugoslave, Guvernul francez ne-a propus un pact de *asistență mutuală*[1] și ne-a făcut pe rând trei propuneri, ca să putem alege: a) un pact de asistență între cele 3 țări ale Micii Înțelegeri (cu toată „soliditatea" și „intimitatea" Micii Înțelegeri, un asemenea pact nu există încă) — în acest caz asistența Franței ar juca prin tratatele ei cu Cehoslovacia; b) un pact de asistență mutuală între Franța și Mica Înțelegere (ce zice Jugoslavia?); c) un pact direct de asistență mutuală între Franța și România.

Guvernul român n-a dat până acum nici un răspuns, la nici una din cele trei categorii de demersuri. Guvernul meditează. Problemele ce ni se pun sunt într-adevăr complexe. Nu văd nici o obiecțiune să încheiem un pact de neagresiune cu Ungaria. Dacă se poate. O alianță cu Polonia și cu Jugoslavia mi-ar surâde grozav, și n-aș avea nimic de zis împotriva unei apropieri de Italia. Dar ce ne facem cu Rusia? „Coșmarul" nostru este și va rămâne Rusia. Un pact de asistență cu Franța nu face lucru mare, cât timp Franța va fi pironită la ea acasă de demagogia de stânga, *dar ne asigură liniștea spre Rusia.* Pe de altă parte, Mica Înțelegere e ca și moartă, atitudinea Jugoslaviei o dă gata. Cea mai bună soluție ar fi *să semnăm toate pactele ce ni se propun.* S-ar putea? De ce nu?

---

[1] Analog pactului existent între Franța și Cehoslovacia.

Pangal a dejunat zilele trecute la Mihai Popovici cu Mihalache, cu Madgearu şi cu câţiva diplomaţi. După dejun, Pangal, Popovici, Mihalache şi Madgearu s-au retras într-un colţ şi au schimbat câteva vederi politice. „Comme par hasard" Mihalache a adus vorba asupra „alianţelor" pe care Partidul Naţional-Ţărănesc le-ar putea încheia în cazul unei schimbări la Guvern. „Domnule Pangal, în afară de dl Argetoianu nu văd cu cine ne-am putea alia. Cu Vaida? Cu Iunian? După toate câte s-au întâmplat, nu i-ar primi niciodată partidul!" Iar Madgearu a adăugat: „Cu un adevărat boier ca Argetoianu suntem gata să colaborăm, dar nu cu boieri ca Filipescu care cer, cer, şi nu mai sfârşesc!" Conversaţia a continuat pe aceeaşi temă şi dumnealor domnii ţărănişti nu mai conteneau cu laudele la adresa mea! Popovici a subliniat că programele noastre erau identice (?) şi toată lumea a aprobat (!) Această invitaţie cu tâlc a lui Pangal şi declaraţiile lui Mihalache puse în legătură cu dorinţele atâtor „fruntaşi" ai „marelui partid" de a colabora cu mine şi mie transmise prin Radian, prin Stănoiu, prin Em. Antonescu — dovedesc cât de sinceri sunt Domnii afirmând că „sunt siguri de chemarea lor la Guvern"!

---

17 mai. — În urma extraordinarei ieşiri a lui Hefter la Adunarea Generală a acţionarilor Băncii de Credit, în care cunoscutul şantajist a declarat că nu face decât să reproducă, în criticele sale, învinuirile aduse direcţiunii Băncii într-un raport confidenţial al Băncii Naţionale — am adresat o scrisoare în calitatea mea de preşedinte al acelei adunări, guvernatorului Mitiţă Constantinescu, prin care îi aduceam faptele la cunoştinţă. Dl Mitiţă îmi răspunde acum, indignat, că a chemat pe Hefter la socoteală, şi că acesta i-a spus că n-a făcut aluzie la vreun raport al Băncii Naţionale, ci la o reclamaţie *a sa* adresată Institutului de Emisiune! Dl Mitiţă e un porc, şi în această calitate îşi merită numele de Constantinescu. Am notat deja în cursul acestor Însemnări cu câtă pismă s-a aruncat stârpitura de la Banca Naţională asupra lui Kaufman şi a Băncii de Credit, din ordinul lui Aristid Blank. Ca să-l distrugă, Mitiţă n-a ezitat să se asocieze cu un om ca Hefter, i-a dat o copie după raportul atât de pătimaş şi inexact în datele lui, ticluit de inspectorul Nestorescu ca să facă pe placul patronului său. Dar Mitiţă nu s-a mulţumit cu atât şi a sfătuit pe Hefter să facă o reclamaţie la Banca Naţională şi să intenteze o acţiune în Justiţie împotriva direcţiei Băncii de Credit, *sprijinindu-şi amândouă actele pe argumente extrase din raportul Nestorescu.*

Campania organizată de cei doi şmecheri a dat însă greş; Justiţia a clasat reclamaţia lui Hefter, iar Banca Naţională n-a putut nici ea da urmare întâmpinării harhărului, întemeiată pe acuzaţii fanteziste. Scrisoarea pe care mi-o adresează Mitiţă e în realitate o dare înapoi — cel puţin pe calea apucată — şi închide o etapă a luptei pornite împotriva Băncii de Credit[1]. Din izvoarele mele de informaţie am aflat însă că dl guvernator nu se lasă, şi faţă de insuccesul înscenării cu Hefter a hotărât să dea un atac direct Băncii de Credit, tăindu-i scontul la Banca Naţională. Măsura ar urma să fie luată pe cale generală: Institutul Naţional de Emisiune ar înceta să mai sconteze efectele băncilor cu capital în majoritate în străin, categorie în care ar cădea şi Banca de Credit. Că Mitiţă se gândeşte la aşa ceva e sigur: mi-au confirmat-o şi Slăvescu (preşedintele Consiliului bancar) şi Dinu Cecropid, în urma unei lungi conversaţii avute cu zisul Mitiţă. Că va da kix şi această încercare e iarăşi probabil. Am pus totuşi pe Kaufmann la curent cu cele aflate, „un homme averti en vaut deux". Cu acest prilej Kaufmann mi-a făcut o destăinuire senzaţională; vorbind acum câtva timp cu Cancicov despre eventualitatea unei asemeni măsuri (despre care auzise şi dânsul), ministrul de Finanţe i-ar fi spus: „D-le Kaufmann, fii liniştit, aşa ceva nu se va întâmpla, căci o asemenea măsură ar însemna o schimbare în politica noastră financiară şi o asemenea schimbare nu depinde de guvernatorul Băncii ci de mine — şi întrucât mă priveşte pe mine e de ajuns să-ţi mărturisesc că, în momentul în care am fost silit să primesc portofoliul Finanţelor m-am dus la dl Dinu Brătianu şi i-am spus: D-le Brătianu, eu sunt jurist, eu nu mă pricep la chestiuni financiare şi te rog să-mi dai concursul d-tale, când voi da de o greutate — iar dl Brătianu mi-a răspuns: „Nici eu nu mă pricep în aceste chestiuni, când vei da de o greutate, *consultă-te cu Nae Ştefănescu şi cu Kaufmann.* Dl Brătianu nu mi-a indicat mai multe nume, ci numai două, printre care pe al d-tale. Cum crezi d-ta că bucurându-te de stima şefului partidului şi de a mea ţi s-ar putea face o porcărie sub guvernarea noastră?"

Din această mărturisire, pentru mine neaşteptată, am tras concluzia puterii oculte a lui Aristid Blank. Ca dl Mitiţă Constantinescu să asculte mai mult de el decât de şeful partidului său şi de ministrul de Finanţe, a trebuit să-şi dea seamă că şalele falitului din strada Doamnei sunt tari.

[1] Formal, o voi închide eu prin câteva rânduri adresate d-lui Mitiţă, ca să nu mă creadă atât de prost încât să iau drept bună ridicula scuză din ultima lui scrisoare!

Romantismul nu şi-a spus încă ultimul cuvânt. În Albania a izbucnit o revoluţie ca pe vremea Palicarilor. Un viteaz cu răsunătorul nume de Edho Toto a pus împreună cu neamurile lui mâna pe oraşul Argyrokastro, şi s-a răzvrătit împotriva Regelui Zogu din ură de moarte împotriva lui Mussa Iuca, alt palicar, pentru moment ministru de Interne atotputernic.

Ca în baladele de acum o sută de ani, pare că totul se va termina prin câteva împuşcături fără judecată, şi cu bine.

În Spania Roşie, Largo Caballero n-a putut să-şi constituie noul Minister. L-a format un oarecare Negrin (socialist) tot cu elementele „Frontului Popular".

Nouăsprezece avioane militare guvernamentale spaniole au aterizat în sudul Franţei. În loc să le dezarmeze şi să le oprească, autorităţile franceze le-au dat ordinul să se înapoieze la Barcelona. Nu a semnat oare Franţa convenţia neintervenţiei în afacerile Spaniei? Trebuie şi acest principiu al neintervenţiei să servească la ceva, fie şi numai la mici servicii de la un Front Popular la altul.

Ginerele Ciano, ministrul de Externe al Italiei, a pronunţat înaintea Camerei italiene un discurs care a făcut impresie în cercurile politice franceze şi engleze. Toate ziarele democratice îl comentează pe larg.

În rezumat contele Ciano a declarat că Italia nu vrea să se rupă de Societatea Naţiunilor, dar doreşte reformarea ei; că nimic esenţial nu desparte Italia de Franţa şi că Guvernul italian nu urmăreşte decât cele mai bune raporturi cu Republica vecină şi cu Anglia; că Europa nu trebuie divizată în „blocuri" antagoniste — că în fine Ducele nu ar avea nici o obiecţie faţă de încheierea unui nou Locarno „modernizat". Presa iudaică se întreabă: capitulare, trădare sau „abilitate"?

Stat mult de vorbă ieri cu Corneliu Zelea Codreanu (Căpitanul) cu care m-am întâlnit la Dinu Arion. Ca şi mai înainte mi-a făcut impresie bună. E sincer, e curat şi simplu la suflet şi nu-şi bate capul cu tăierea firelor de păr în patru. L-am găsit foarte abătut de prigoana întreprinsă împotriva gardiştilor, de condamnările severe din ultima vreme pronunţate *din ordin* de către consiliile de război[1], prigoană şi condamnări care au exasperat „băieţii". „Ce rău am făcut noi? Am propovăduit cinste, am căutat să strângem poporul în jurul Regelui, am exaltat dragostea de neam şi ţară — şi am muncit. *Nu vom fi numai noi vinovaţi de tot răul pe care-l vede toată lumea,* ca să fim *numai* noi traşi la răspundere. Dacă ne-ar fi lăsat în pace, cum în pace am fost lăsaţi până la Duca, n-am fi comis nici un act de violenţă. Căci cele ce s-au comis au fost de ordin personal, răspunsul unor firi mai violente şi mai nestăpânite la oribilele şi înjositoarele maltratări pe care le-a avut de suferit." Zelea mi-a mărturisit mai departe că până acum Garda n-a luat nici o hotărâre definitivă întrucât priveşte acţiunea ei viitoare şi că nici reacţia şi naturală şi imediată faţă de persecutările în curs n-a luat încă o formă definitivă, dar că un lucru e sigur: *un abis s-a creat între Rege şi legionari*, şi de azi înainte, Majestatea Sa nu mai poate conta nici pe Gardă nici pe dânsul Zelea Codreanu. *E chiar foarte probabil că în curând dânsul va lua atitudine pe faţă în contra Regelui.* Am atras atenţia lui Zelea şi asupra inconsecinţei doctrinare a unei asemenea atitudini din partea lui, şi asupra consecinţelor pe care ea le-ar comporta şi am insistat mult asupra faptului că din cele vorbite cu Regele în ultima mea audienţă nu rezultă din partea acestuia nici o pornire vrăjmăşească împotriva lui şi a Gărzii. „Nu mai avem nici o încredere în Rege" au fost ultimele cuvinte ale Căpitanului. Am rămas înţeleşi să ne mai vedem şi să-l ţin în curent cu sugestiile care mi-ar veni de sus, dacă mi-ar veni vreuna.

---

19 mai. — Cu sinceritatea omului care se retrage din vâltoarea luptelor, Baldwin a mărturisit ieri, într-un discurs adresat tineretului, de-

[1] În afară de condamnarea la muncă silnică pe viaţă a ucigaşilor lui Stelescu (care, după Z.C., au executat o sentinţă împotriva unui trădător, ce primise prin jurământ jurisdicţiunea celor care l-au condamnat), au mai fost condamnaţi la câte 3 ani închisoare gardiştii care aplicaseră „o corecţiune" lui Rădulescu, conducătorul tineretului liberal, şi la câte un an şi jumătate şi un an vreo zece din gardiştii învinuiţi de scandal, cu prilejul congresului studenţesc din anul trecut, de la Tg. Mureş. Rădulescu lipise un afiş trivial pe pereţii bisericii în care se celebra parastasul lui Moţa şi al lui Marin, căzuţi în Spania, fapt pentru care a rămas neurmărit de autorităţile publice, pe când tinerii care au insultat trecutul lui Duca în gara Sinaia şi prezentul d-nei Lupescu la Tg. Mureş înfundă puşcăria. În momentul de faţă se mai desfăşoară la Iaşi procesul altei serii de legionari acuzaţi, fără nici o dovadă, că ar fi autorii atentatului împotriva rectorului Bratu. Guvernul, după şovăieli nesfârşite, întrebuinţează „la manière forte", şi o face fără rost, şi brutal. Un curent atât de intens ca al Gărzii de Fier nu se poate suprima prin măsuri de poliţie şi de coerciţie care nu duc decât la un singur rezultat: întărâtă şi întăresc şi mai mult fanatismul celor urmăriţi şi persecutaţi.

cepţia pe care i-a dat-o Societatea Naţiunilor şi tratatul de la Versailles. E o mărturisire preţioasă din partea şefului unui Guvern care ne-a dat gata cu politica S.D.N.-ului. Din nefericire bătrânul luptător n-a parvenit să se elibereze cu totul din gogoriţele romantismului politic, căci a afirmat că numai *libertatea* poate salva pacea şi lumea, *libertatea* din nenorocire sugrumată în unele ţări. Prin libertate numai, nu se ajunge însă la nimic — poate numai la anarhie. Sunt însă metode prin care se poate ajunge *la* libertate ca ultimă etapă a unui popor organizat.

Fost ieri la Snagov. Frumos. Această privelişte „aquatică" la pragul oraşului îmi pare mie care am crescut în praful şi pe pârloaga Bucureştiului, o adevărată minune. S-au făcut amenajări inteligente şi s-a construit mult în jurul lacului, şi cu gust. Din nefericire — la noi e totdeauna un „din nefericire" — Prinţul Nicolae Brana a cotropit partea cea mai frumoasă a pădurii. Eu, pe când eram ministru al Domeniilor îi dedesem 5 hectare, ca să-şi construiască o vilă şi să pună locul în valoare. Sub succesorii mei, hrăpăreţul s-a întins peste aproape 200 de hectare, după câte mi s-a spus. Trebuiesc toate luate înapoi. Pădurea Snagovului e a populaţiei Bucureştiului, nu a familiei Brana.

Dl Iorga se ridică în *Neamul Românesc* împotriva d-lui Mihalache din cauza declaraţiilor pe care acest bărbat de Stat fără barbă le-a făcut la Câmpulung. Dl Profesor se indignează faţă de „acuzaţia adusă membrilor Guvernului, că adică miniştrii şi subsecretarii de Stat ar fi nişte profitori care au întrebuinţat (?) situaţia lor pentru a folosi personal". Lăsând la o parte stilul, pe ce lume trăieşte dl Profesor? Mai aproape de bun simţ se găseşte d-sa când se întreabă ce măsuri va lua dl Mihalache mâine la Guvern împotriva hoţilor de azi?

Dl Mihalache nu s-a mulţumit să lovească în liberali. A mai dat şi în Vaida. A repetat o confidenţă pe care i-ar fi făcut-o Tătărescu, în cursul unei recepţii la Palat. Primul ministru ar fi spus d-lui Mihalache că anarhia opiniei publice, pe care o constatau amândoi, era datorită d-lui Vaida — făcând aluzie la avântul pe care Garda de Fier îl luase sub ministeriatul acestuia. De astă dată nu s-a mai supărat dl Profesor ci dl Guţă care s-a grăbit să rectifice judecata ce i se atribuise. „N-am înţeles să spun că anarhia s-a dezvoltat din vina personală a d-lui Vaida — a complectat dl Prim — ci din a întreg Guvernului din care făcea parte şi dl Vaida şi dl Mihalache". Cu ce-şi pierd vremea caraghioşii ridicaţi, în biata noastră ţară, la rangul de „factori răspunzători"!

Bineînţeles că nici fratele Alexandru nu se putea lăsa mai jos cu „declaraţiile" în această interesantă dezbatere. Căci „declaraţiile", asta e tăria lor, a tuturor. Iată şi hieraticele cuvinte ale Voievodului Vaida în faţa Comitetului lui Executiv: „Este delicios dl Mihalache când vorbeşte despre problema succesiunii[1]. Căci d-sa spune: «Preşedintele de Consiliu dl Tătărescu, faţă fiind şi vicepreşedintele dl Inculeţ, cu prilejul unei recepţii la Palat, mi-a recunoscut fără reticenţe că anarhia este foarte adâncă... şi că autorul anarhiei nu este d-sa, prezentând totdeodată pe dl Vaida Voievod ca autor şi patron al anarhiei în începuturile sale».

Într-adevăr ce putea să spună cineva d-lui Mihalache, pentru a-i procura un moment de plăcere, decât că va veni la putere?

În ceea ce priveşte curajul Partidului Naţional-Ţărănesc de a primi moştenirea liberală[2], am văzut pe unul din eroi, pe dl Madgearu, care atunci când i s-a montat o farsă la Sinaia[3], ţipa în gura mare după Siguranţă.

Dar cine va rezolva situaţia? D-nii Mihalache, Lupu şi Maniu? Dar aceştia sunt trei pendule care bat în ritm diferit..." şi aşa mai departe, fără sfârşit...

„Dulce ţară", în care asemenea năzbâtii sunt luate în serios — căci, *durere*, vorba lui Maniu, sunt luate în serios, şi încă cum!

---

21 mai. — Sunt iarăşi pentru 3 zile la Breasta. Sf. Constantin! Cea mai frumoasă sărbătoare a anului, mai ales la ţară. Arborii şi-au revărsat frunzişul pe care arşiţa n-a avut încă vreme să-l pălească, salcâmii în floare îşi împrăştie miresmele, livezile îşi îngână culorile cu ale fluturilor, lanurile verzi sunt numai nădejde, păsările ciripesc cât pot, privighetorile cântă, broaştele răcnesc — natura întreagă ridică un imn de slavă tinereţei. Pe vremuri, îmi era şi mie sufletul plin de avânt. Acum, părăsit de ce mi-a fost mai drag, mă urmăreşte întruna gândul despărţirii, ştiu că în curând va trebui să plec şi eu şi în inima mea strânsă, plină de regretul trecutului, nu mai e loc pentru viitor, sau, căci e totuna, pentru bucurie.

[1] Succesiunea! Asta îi preocupă pe toţi.
[2] Sub-înţeles: „şi să curme anarhia".
[3] Madgearu s-a considerat multă vreme osândit la moarte de Garda de Fier.

Împăratul[1] — nu e vorba de tânărul Danielopol ci de Victor Emanuel III, Rege al Italiei, e de alaltăieri la Budapesta împreună cu Donna şi cu Signorina. Ungurii şi-au primit oaspeţii cu un alai şi cu un entuziasm de nescris, cum şi era de aşteptat. E prima dată de la război când pot şi ei să se fălească cu omagiul unuia din puternicii lumii. În nebunia[2] lor revizionistă, ei mai cred că alianţa Italiei poate să-i ducă la redobândirea vechilor graniţe, şterse pentru totdeauna. Mussolini îşi bate joc de dânşii. Pentru a-şi menţine influenţa în bazinul dunărean, Ducele poartă pe unguri cu zăhărelul. Ungurii nu sunt destul de proşti ca să nu-şi dea seamă de jocul italienilor, dar lui Horthy îi convine să creadă politica lor sinceră, fiindcă prietenia Italiei îi dă prestigiu, şi are nevoie de prestigiu ca să-şi menţină dictatura.

Discursurile oficiale schimbate la masa oficială din Buda sunt tipice în această privinţă. Pe când Horthy se lasă în scări şi vorbeşte de „legitimele revendicări" ale Ungariei, Regele Victor Emanuel nu se compromite cu nimic, face literatură şi laudă calităţile nobilului popor maghiar căruia urează să se dezvolte în pace cu toţi vecinii săi.

Vizita Regelui Italiei la Budapesta nu va înlesni apropierea României de Italia. De notat că la sosirea Regelui în capitala Ungariei n-au fost de faţă la gară, în afară de funcţionărimea ungurească, decât trei şefi de misiuni străine: miniştrii Germaniei, Austriei şi *Jugoslaviei*. Încă o dovadă a solidităţii Micii Înţelegeri!

———

Spozaliţii: Pransesa Maruca Cantacuzino s-a căsătorit săptămâna trecută la Paris cu George Enescu — iar Ducele de Windsor (alias Edoardo VII al Angliei) se va căsători duminică la Castelul Condé (în Franţa) cu d-na Warfield ex Simpson. Maruca pune astfel cap unui roman vechi de mai bine de 30 de ani — iar Ducele de Windsor, unei prostii.

———

Don Antonio Bibesco a fost reactivat în serviciul diplomatic şi delegat la comisia Dunării la Geneva. Renumirea lui nu se datoreşte numai

[1] Tineretul Bucureştiului a dat porecla de „Împărat" junelui Danielopol, fiul defunctului Georges Danielopol, un prichindel caraghios şi danţator vestit.

[2] Nebunie, fiindcă ungurii favorizaţi în trecut de împrejurările istorice, vor să repună stăpânire pe teritorii asupra cărora nu mai au nici un drept deoarece nu sunt locuite decât de infime minorităţi maghiare. Ungaria de azi se întinde asupra întregului teritoriu locuit de maghiari. Ungurii nu au drept la nici o palmă de pământ mai mult.

dorinţei Regelui de a face plăcere lui Titulescu[1], dar, şi, lucru paradoxal, demersurilor acestuia. E drept că nu e vorba de demersuri pe lângă Rege în favoarea lui Bibescu, ci de demersuri pe lângă Léon Blum împotriva Regelui. Regele Carol a fost într-adevăr informat de campania pusă de Titulescu la cale în Paris, împotriva sa — campanie pe care a inaugurat-o cu prilejul ultimei vizite, atât de răsunătoare, în „capitala" Franţei. Cum Bibescu (mai ales nevastă-sa) e prieten la toartă cu Blum, Regele l-a ales ca să contracareze influenţa lui Titulescu pe lângă marele Haham al Republicii aliate. Gură de petice cum sunt, şi Bibescu şi nevastă-sa, plini de ură împotriva lui Titulescu, au fost bine aleşi pentru scopul urmărit. Titulescu n-a trebuit să doarmă mai multe nopţi. Fără să mai adaug că Bibescu[2] şi Ghiţă Cruţescu reprezentând România în Geneva *lui* vor înfăţişa pentru Titulescu o supremă şi dispreţuitoare sfidare pe care Europeanul nostru o va resimţi adânc. Asta vrea şi Regele. „Le coup de pied de l'âne..."

———

„Guvernul pregăteşte programul de vacanţe." Nici o veste nu mă putea bucura mai mult, căci grozav aş vrea să mă mai pot duce la Nauheim în august, să-mi fac cura înainte de izbucnirea crizei.

———

23 mai. — Victor Antonescu şi-a scos alaltăieri cartoful din gură şi a vorbit presei adunate în jurul lui. Cuvântarea nenorocitului ocupă mai bine de două coloane în *Universul*, două coloane de searbădă logoree. Pretextul acestor declaraţii a fost necesitatea de a pune capăt diverselor zvonuri care circulă cu privire la o nouă orientare politică a României. E natural ca atâta timp cât negocieri sunt în curs, un ministru de Externe să nu poată spune nimic — dar atunci cine-l pune să vorbească? Ca să repete la infinit formule cunoscute şi uzate ca: „soliditatea alianţelor noastre", „sentimentele noastre pentru Franţa", „comunitatea de origină cu Italia", „prietenie cu toţi vecinii"? Prin vagul declaraţiilor sale diluate într-o informă peltea, dl Victor n-a pus capăt zvonurilor mai mult sau mai puţin întemeiate care circulă, dar a justificat întru câtva până şi pe cele mai tendenţioase. Cât de nimerită e zicătoarea franceză: „qui vent trop prouver ne prouve rien".

[1] Titulescu, care nu putea suferi pe Bibescu, de când se ciocnise cu el în America, sfârşise prin a-l da afară din diplomaţie.

[2] Bibescu e plătit 5 000 franci elveţieni pe lună!

Ieri, la Bucureşti a trebuit să aibă loc inaugurarea Institutului de Cercetări Agronomice, în prezenţa Regelui. Mă întreb ce rost poate avea această „inaugurare", căci Institutul funcţionează deja de 2–3 ani, iar definitiv terminat nu e nici acum. Dl Ionescu-Siseşti mi-a trimis alaltăieri o telegramă rugându-mă să viu neapărat la Bucureşti, să asist şi eu la ceremonie. De fapt, Institutul de Cercetări e opera mea. Am pus temelia măreţului edificiu în 1928, ca ministru al Agriculturii, pornind la lucru *fără credite*, cu o sumă iniţială de 3 milioane lei pe care am adunat-o prin anulări în diferite posturi bugetare. Ştiam bine că odată clădirea începută şi Institutul întemeiat, succesorii mei vor fi siliţi să meargă până la sfârşit — şi nu m-am înşelat. Dată fiind uşurinţa cu care se uită toate în politică, m-am mirat că Ionescu-Siseşti, pe care l-am numit tot eu la direcţia Institutului, şi-a adus aminte de mine. O notă bună pentru un om care şi-a dovedit, în alte împrejurări, ingratitudinea. Nu m-am îndurat să plec de la Breasta, şi cu tot regretul, n-am putut răspunde la amabila invitaţie, dar am trimis o călduroasă tele-gramă.

24 mai. — Înapoiat aseară Bucureşti. Găsit un aşa morman de telegrame şi de cărţi de vizită trimise şi depuse de Sf. Constantin încât m-a apucat disperarea numai la ideea să le descurc. Notorietatea apasă greu, şi nu foloseşte la nimic.

În lipsa mea din Bucureşti s-a întâmplat o catastrofă: s-a prăbuşit tavanul cofetăriei Nestor, din Calea Victoriei, omorând mai multe persoane printre care cei doi proprietari ai cunoscutului local. Întreg imobilul se află pe cale de dărâmare, căci societatea „Mica" ridică în locul lui un palat cu 8 etaje. Toţi chiriaşii fuseseră evacuaţi, afară de cofetăria Nestor care ceruse să mai rămână de Sf. Constantin. Un zid întreg a căzut asupra încăperilor ce adăposteau cofetăria, şi astfel s-a produs nenorocirea. Firma Nestor se bucura de o clientelă specială, obişnuită să se adune acolo, recrutată printre oamenii cei mai cunoscuţi din Bucureşti. Era „o modă" să iei cafeaua dimineaţa la Nestor, căci era foarte bună şi serviciu curat. A fost un noroc că prăbăuşirea s-a întâmplat pe când localul era aproape gol, altfel numărul victimelor ar fi fost mult mai mare. Vina o poartă şi nenorociţii de proprietari care s-au încăpăţânat în prăvălie şi după ce întreaga construcţie fusese evacuată, dar mai ales antreprenorul dărâmării, Prager.

Telegramele din străinătate anunţă o stăruinţă mai serioasă a comitetului de neintervenţie în Spania de la Londra şi a Guvernului englez pentru obţinerea unui armistiţiu între cele două tabere spaniole, armistiţiu care să aibă de urmare retragerea voluntarilor străini de pe ambele fronturi. Propunerile engleze sunt primite cu simpatie în Franţa dar cu mai puţină bunăvoinţă în Germania şi mai ales în Italia. Presa italiană vede în propunerile Guvernului britanic o simplă manevră pentru a frustra pe generalul Franco de o victorie ce pare din ce în ce mai asigurată. Naţionaliştii spanioli nu vor, dealtmintreli, să audă de un armistiţiu. Anglia având pe de altă parte intenţia să sesizeze Societatea Naţiunilor cu chestiunea neintervenţiei şi să descarce atribuţiile Comisiei din Londra asupra Genevei, se vorbeşte cu insistenţă că şi generalul Franco va trimite delegaţi la S.D.N. Presa italiană îl sfătuieşte să facă un plebiscit înainte de a trimite reprezentanţi la Geneva, ca să facă dovada că aceştia pot vorbi în numele majorităţei poporului spaniol.

Revanşa lui Israel: telegramele de azi ne informă că dumnealor domnii Leon Blum, Litvinov (Finkeflstein) şi Hirschfeld (ambasadorul rus în Franţa) s-au întrunit la Paris pentru a pune la punct anumite chestiuni pendinte între Franţa şi Rusia. Interesele celor două mai puternice ţări ale continentului date pe mâinile a trei jidani, iată o mică compensaţie acordată de Eloim neamului ales, în schimbul neplăcerilor sentimentale pe care trebuie să le sufere în ţările otrăvite de curentul antisemit!

Mi se aduce ultima circulară trimisă de Zizi Cantacuzino gardiştilor, circulară provocată de scrisoarea de felicitare pe care mareşalul Averescu a adresat-o colonelului Bădescu după condamnarea ucigaşilor lui Stelescu. Zizi e moderat, în termenii săi, faţă de Averescu, dar înjură surugieşte pe Lupeasca, pe colonelul Bădescu şi pe „toţi laşii" care s-au servit de scrisoarea mareşalului, începând cu *Universul*.

Totdeodată mi s-a adus o broşură publicată de prietenii lui Stelescu, în care, după ce se arată — cu reproducere de acte — că tatăl lui Corneliu Căpitanul, faimosul meu prieten Ion Zelea Codreanu, nu şi-a schimbat decât târziu numele lui polonez de Zelinski şi că soţia acestuia (mama Căpitanului) e născută Brauner — se mai citează o serie de acte incorecte, pe care virtuosul Corneliu le-ar avea pe conştiinţă. Măr-

turisesc că documentele reproduse în această broşură au cam zdruncinat simpatiile mele faţă de persoana conducătorului tineretului nostru universitar. Când după tată eşti Zelinski iar după mamă Brauner, s-ar cuveni mai multă indulgenţă faţă de tot ce nu e născut în această ţară în — *escu* şi în *anu.*

Inaugurarea festivă a Institutului de Cercetări Agronomice ce trebuia să aibă loc sâmbătă 22 mai, a fost amânată pentru o dată ulterioară ce se va fixa. Pretextul mărturisit, o gripă a Regelui. De altă parte mi se spune că Regele e sănătos tun, dar că s-a invocat gripa ca să se evite anunţata călătorie la Cetatea Albă, după sfatul Siguranţei. O fi şi aşa.

Nae Ionescu îmi raportează că Vaida e sigur să formeze Guvernul „la culesul strugurilor". Cu atât mai bine pentru el.

Dinu Arion îmi aduce ştirea că Zizi Cantacuzino ar fi bolnav de cancer, la pilor. Cu atât mai rău pentru dânsul.

---

25 mai. — Pe ziua de ieri trei accidente:

Un tren deraiat la Valea Uzului (pe Valea Trotuşului). Trei morţi şi 14 răniţi.

Altul între Bistriţa şi Bistriţa Bârgăului; 3 răniţi.

Voievodul Mihai a sosit la Varşovia, nici un mort şi nici un rănit!

Cum trece timpul! Îmi aduc aminte ca de ieri, de naşterea Măriei Sale; eram ministru de Interne, în 1921 — am fost chemat de dimineaţă la Palat — câtă bucurie în Familia Regală, strânsă în jurul leagănului noului născut! Şi iată-l acum pe noul născut, că-şi începe cariera politică. După ce a fost la Londra să reprezinte pe Rege şi ţara la încoronarea lui George al VI-lea — a trecut la Varşovia să invite pe Preşedintele Republicii, Moscisky, la Bucureşti. Prinţul a fost primit cu mare alai de polonezi, care ţin să sublinieze reluarea relaţiilor intime cu România, relaţii pe care Titulescu le stricase cu totul. Moştenitorul Tronului nostru a fost decorat cu marele cordon al „Vulturului Alb", dar ce e mai nostim e că zisul Moştenitor nu are nici o decoraţie românească. Am înregistrat aceeaşi anomalie cu prilejul decorării lui cu Legiunea de Onoare. Tradiţia de a nu decora pe Prinţii noştri decât la majorat e un non-sens. Mă miră că Regele Carol, atât de ahtiat după tradiţiile

vechilor Monarhii, nu a pus încă lucrurile la punct. În toate Familiile Regale, „Principii de sânge" îşi primesc în leagăn primul lor mare cordon, în schimbul celui ombilical.

Până unde poate merge patima şi prostia: *Universul* de azi, într-un destul de lung articol necrologic[1] face pe John Rockefeller jidan! Cu Rockefeller dispare omul reprezentativ al unei lumi. Om închis şi puţin simpatizat a consacrat totuşi binelui obştesc o bună parte din imensa lui avere. A înzestrat cu peste 500 milioane de dolari numai Institutul de Cercetări ştiinţifice care poartă numele său — şi câte alte sute de milioane a mai dat, în dreapta şi în stânga!

O răscumpărare a sufletului său pentru miile de ruini pe care le-a pricinuit şi pentru nimicirea tuturor celor care i-au stat în cale!

„Mon ami" Blumenfeld a venit azi la mine cu geanta plină. Mi-a povestit între altele o întrevedere pe care Teodorescu-Branişte (de la *Adevărul*) a avut-o zilele trecute cu Vaida. Întrevederea a fost pusă la cale de Costică Angelescu după dorinţa lui Vaida de a lua contact cu „cineva" din direcţia ziarelor din Sărindar. Vaida a început prin a declara că s-a înşelat asupra *Adevărului* şi a *Dimineţei* şi că regretă severele sale aprecieri publice asupra celor două ziare, căci a putut constata zilnic toată obiectivitatea lor. Şi *Adevărul* şi *Dimineaţa* au reprodus totdeauna foarte corect cuvântările Frontului Românesc şi n-au pus nici o patimă în comentarea manifestărilor acestei grupări politice. Şi brusc, Vaida a oferit oropsitelor gazete *prietenia lui*, însoţindu-şi oferta, după obiceiul lui, cu o sumă de istorioare şi de digresiuni. „Ei, d-le Branişte, oameni obiectivi se pot înţelege între ei — că unul e mai la dreapta, altul mai la stânga, nu face nimic. Să nu luăm lucrurile prea în tragic. La urma urmelor e la noi multă farsă în tot ce se spune. Aşa de pildă a fost mult atacat Sadoveanu pe tema că e mason. Ce mason, domnule? Farsă! Mason am fost şi eu, în străinătate, şi am putut să văd ce înseamnă acolo masoneria — dar la noi? Frăţie la lojă, şi trădare şi înjurături îndată ce ieşi din lojă! Ca şi *primatul muncii naţionale*, crezi d-ta că m-aş putea agăţa de el *ad litteram* într-un program de guver-

[1] Rockefeller, faimosul rege al petrolului şi miliardar, a murit acum două zile în Florida la vârsta de 97 ani.

nare? Să-ţi povestesc o istorioară. Aveam la ţară o doctoriţă ovreică, o femeie admirabilă ce-şi vedea de treabă şi căuta cu ştiinţă şi cu conştiinţă toţi bolnavii. Căuta şi pe nevastă-mea care sufere atât de cord, şi nevastă-mea ţinea foarte mult la dânsa. Iată că într-o zi a fost mutată şi în locul ei a fost numit un doctor Ghiorghiu, de prin Moldova. A venit la mine, din «Domnule Prezident» nu mă scotea, dar m-a prevenit că nu va putea veni de prin sat şi pe la noi, fiindcă era foarte ocupat la Cluj, unde era asistent la nu mai ştiu ce catedră. L-am întrebat: dar bine, dacă ai deja o slujbă la Cluj de ce ai mai luat alta? Mi-a răspuns, fără jenă că o luase ca să-şi mărească leafa! Aşa «primat al muncii naţionale», îl resping cu toată puterea!" După ce a mai povestit şi altele, fratele Vaida a conchis că într-o viitoare guvernare singura lui grijă ar fi *să facă gospodărie*, şi revenind la propunerea lui de prietenie, n-a cerut lui Branişte în schimb ca ziarele din Sărindar să-şi modifice atitudinea. Să continue să-şi susţie doctrinele lor de stânga, să continue să slujească partidul d-lui Mihalache — dar un singur lucru îl cere să nu mai ducă campanie pentru reîntregirea Partidului Naţional-Ţărănesc, sau în favoarea unei înţelegeri între dânsul, Vaida, şi Mihalache. Fiindcă, dacă o asemenea înţelegere — pe care el nu o crede posibilă — s-ar face, *ea n-ar trebui să apară ca rezultatul unei acţiuni duse de Adevărul şi de Dimineaţa*. Şi cu acest prilej Vaida a început să vorbească de unul şi de altul. Despre Maniu cu ură. „Nu e adevărat că am fost atâta timp «secundul» lui: eu l-am învăţat să facă politică; păcat că nu mai trăieşte Stere să-ţi spună impresia lui, când a venit în Ardeal şi ne-a cunoscut pe amândoi!"[1] A înjurat pe Mihalache; despre Madgearu a spus că are „atât venin în suflet câtă fiere are în ficat" — până şi pe Călinescu (întrucât priveşte Partidul Naţional-Ţărănist) nu s-a putut abţine de a-l batjocori: „vorbeşte într-un fel la mine, şi în altul la Mihalache — vorba românului, vrea să pună două parale în trei pungi!" Despre Goga a spus că e în stare de orice, că nu respectă nimic, că nu e nimic de făcut cu el. Despre alte partide n-a vorbit.

Branişte a răspuns ofertei lui Vaida spunându-i că era foarte măgulit de aprecierea obiectivităţii ziarelor sale, că dânşii cei de la *Adevărul* şi *Dimineaţa* n-au nici un sentiment personal ostil faţă de Vaida, şi că vor continua în atitudinea adoptată, ţinând seamă în limita posibilităţilor, de dorinţa exprimată de Vaida, de a nu prea insista asupra unei

[1] Aci Blumenfeld confirmă că Maniu făcuse o deplorabilă impresie lui Stere, iar Vaida una mult mai bună. Dealtmintreli, Stere a şi scris-o.

eventuale înţelegeri între dânsul şi Mihalache. Cum Vaida vorbea ca un viitor prezident de Consiliu, Branişte l-a întrebat ce crede despre cenzură. Fratele Alexandru a răspuns răspicat: „Cenzura trebuie redusă la un minimum: Familia Regală, cele în legătură cu ea — şi Armata. Încolo nimic, nici chiar politica externă. Nu văd pentru ce politica externă n-ar putea fi discutată şi întrucât o asemenea discuţie ar împiedica Guvernul să facă politica pe care o vrea!"

Impresia lui Branişte a fost că Vaida — deşi n-a spus-o — se consideră sigur pe succesiunea Guvernului. Să-i fi promis ceva Regele în ultima lui audienţă? Branişte înclina să o creadă, judecând după mutrele fericite cu care l-au primit Costică Angelescu şi Tilea, prezenţi la începutul conversaţiei cu Vaida.

Blumenfeld s-a dus la Tătărescu, la Inculeţ şi Victor Antonescu să controleze aceste impresii ale lui Branişte. Toţi trei i-au spus că din cât ştiu ei, Regele ar fi sfătuit pe Vaida să se înţeleagă cu Mihalache. „Şi de aia înjura Vaida pe Mihalache?" — am întrerupt eu. Blumenfeld a părut cam nedumerit de întreruperea mea şi a admis că pe spusele lui Guţă şi ale lui Inculeţ nu se poate pune nici un temei, dar credea în sinceritatea lui Victor Antonescu, fără să-şi dea seamă tocmai acesta e cel mai suspect. O cutră bătrână şi cănită.

Antonescu a explicat lui Blumenfeld şi rostul „declaraţiilor" sale, făcute presei. Ele au avut de scop să împace Franţa şi Cehoslovacia care se cam sfiesc de noi, mulţumită acţiunii lui Titulescu, şi ne fac tot felul de şicane în livrarea armamentului. La Paris, nici până azi transformarea redevenţelor de petrol în plăţi pentru furniturile militare nu e încă lucru isprăvit. Deasemeni, nici până azi nu sunt semnate contractele cu Cehoslovacia pentru motorizarea Armatei, contracte pe care Tătărescu le-a încheiat în principiu la Praga. Generalul Glatz, care e în capul Armamentului, e pe de altă parte acuzat de hitlerism (!) şi de sabotare a comenzilor cehoslovace în favoarea unor oferte germane (Austro-Daimler)! *Şi o mai fi şi ce ştim noi* (a se vedea notele de la pag. 218 şi urm.). Noroc că avem pe Victoraş! Declaraţiile lui au pus toate lucrurile la punct!

Ieri s-a deschis oficial Expoziţia din Paris. Discursuri multe şi banale, dar pavilioane gata, puţine. Să sperăm că până la sfârşit se vor termina toate.

Dl Ionescu-Sisești și-a ținut discursul de recepție la Academia Română. Un zero mai mult adăugat înaltei instituții. I-a răspuns Antipa, care, deși e minuscul, reprezintă singur mai multe „zeruri" (!!!) (oribil „calambur").

Plouă de rupe pământul în Jugoslavia și în Polonia. La noi au fost ploi mari cu furtuni numai în județul Bacău; încolo, până acum ne-a ferit Dumnezeu.

Pe marginea Istoriei.

Echo de Paris povestește că bătrâna Djagașvili, mama lui Stalin, care trăiește la Tiflis și e foarte evlavioasă nu s-a mai putut abține de a merge la biserică și s-a dus de Paști la slujba învierii. Când au văzut-o credincioșii, gârbovită și bătrână, cu o lumânare în mână, au luat-o drept Satana, și au fugit din biserică! Faptul ar fi fost raportat la Moscova, lui Stalin, care a poruncit ca mama sa să fie îndepărtată din Tiflis și relegată într-un loc izolat „ca să nu mai poată da exemple rele". Trăiască revoluția sovietică și socialistă! Așa progres înțeleg și eu!

Consiliul S.D.N. s-a întrunit. S-a hotărât o sesiune extraordinară a Adunării pentru admiterea Egiptului în sânul Societății. În culise s-a hotărât ca Abisinia să nu trimită delegați la această Adunare pentru ca S.D.N.-ul *să nu fie silit să se pronunțe pentru sau contra acestei admiteri care ar implica recunoașterea sau nerecunoașterea cuceririi italiene*! Mare curaj dovedesc 52 de națiuni când se adună împreună! Și să n-aibă lumea încredere în areopagul de la Geneva? Hotărârea aceasta cu abținerea delegației abisiniene, e tipică moravurilor și procedurii Sedeniste.

Din știrile sosite azi, pare că Anglia nu va mai insista — fața de succesul obținut — în propunerile ei de armistițiu în Spania. Cum l-ar fi putut impune Europa, când cel puțin unul din beligeranți nu-l vrea?

La Bruxelles, unde dulcele Delbos s-a dus să se plimbe, s-au schimbat discursuri de amor între Franța și Belgia. Dar amor platonic, căci

Belgia s-a retras definitiv în neutralitatea ei garantată, și „la V.P.A.B."[1] nu mai e aliata Armatei franceze.

---

26 mai. — Până unde poate merge psihoza „rasismului":

Se pare că frica de reacțiile naționaliste a pătruns până și în Armată, căci mi se povestește o savuroasă istorioară. Urmând a se înființa anumite fabrici pentru armament, în țară, în colaborare cu Skoda, Ministerul nostru de Război a cerut uzinelor de la Pilsen să trimită un expert priceput, ca să se examineze împreună cu dânsul anumite laturi tehnice ale problemei. Skoda a trimis pe cel mai bun inginer al ei, pe un domn Iosif Rozenberg. La sosirea acestui domn, generalul Glatz s-a strâmbat însă și a chemat pe reprezentantul uzinelor de la Pilsen, rugându-l să intervie ca să se trimită în locul lui altul. „Pricepi d-ta, *trebuie să ținem seamă de opinia publică*, și întrebuințarea unui jidan în materie de apărare națională ar fi rău văzută!" Reprezentantul Skodei a rămas tâmpit și a explicat că dl Rozenberg nu e jidan, că are un frate popă catolic, și că sunt Rosenbergi, Schwarzenbergi, Löwenstein în țările germane care n-au nimic comun cu Israel. Pentru numele de Rosenberg, a reamintit chiar că cel mai intim colaborator al lui Hitler e un creștin neaoș, numit tot Rosenberg. „Bine, bine, a răspuns Glatz — Rosenberg ca Rosenberg, dar cum rămâne cu Iosef?" Autentic.

Pare că Regele e totuși bolnav: o ușoară gripă îl ține în pat de frica complicațiilor. Știrea că ar fi fost la cale o boală „diplomatică", în vederea anumitor scopuri, era deci tendențioasă.

Generalul Franco a adresat la Geneva un protest împotriva reprezentării Spaniei la Adunarea Societății Națiunilor prin Guvernul „roșu" de la Valencia. Generalul arată, în protestul său, că naționaliștii ocupă două treimi din suprafața Spaniei, și toate coloniile, că Guvernul de la Valencia e în prada anarhiei și a călcat toate prescripțiile Constituției în baza căreia se pretinde constituit — și că, în fine, prin crimele și prădăriie pe care le-a comis, oamenii care compun acel Guvern s-au pus singuri în afară de rândurile lumii civilizate.

[1] „La vaillante petite armée Belge" cum i se zicea pe vremea războiului.

Pe de altă parte, întreaga presă italiană protestează împotriva proiectului englez de a trece asupra Societății Națiunilor — în care Germania și Italia nu sunt reprezentate — problema pacificării peninsulei Iberice. *Il y aura de beaux jours à Genève.*

Il y en a deja: șapte miniștri de Externe bat apa în piuă cu prilejul ședințelor Consiliului. Ciocoslovacii se agită, Eden se crede ce nu e, franțujii caută să se strecoare.

Puturosul de Krofta a mai făcut un expozeu inutil, iar Victor Antonescu tace ca un prost deștept.

Balonul lui Picard, acest taximetru al stratosferei, a ars. Cum nu era nimeni într-însul, n-a fost nimeni rănit, nici ucis.

Un prieten care a văzut dosarul Dormann (samsarul ce pusese la cale toamna trecută vânzarea avioanelor noastre vechi, afacere ce a dus la prăbușirea lui Caranfil) îmi povestește că amicul Cosăcescu ar ieși dintr-însul grav compromis. Ar fi luat de la Dormann un comision de 3 milioane lei ca să-l pună în contact cu autoritățile românești. Cum afacerea nu s-a făcut, Dormann a cerut banii înapoi — Cosăcescu ar fi refuzat să-i dea, fapt pentru care a fost dat în judecată la Paris. Lunga petrecere pe malurile Seinei, de astă-iarnă, a fost impusă lui Cosăcescu pe de o parte de acest proces, pe de alta de frica să nu fie „cofrat" la București. Afacerea s-a mai complicat și prin pretențiile unui anumit Teodorian, care cerea și el 50 000 franci francezi asupra celor 3 milioane lei. Cosăcescu n-a vrut să știe nimic, nici despre această plată. Omul care a văzut dosarul pretinde că și Caranfil ar fi grav compromis. Paul Angelescu ar poseda bruionul unei scrisori de comision, de 50 milioane lei, *corectat de mâna* fostului ministru al Aerului. Din fericire pentru toți onorabilii domni afacerea a fost clasată. În special pe Cosăcescu, l-ar fi scos din încurcătură, Franasovici, „nășicu".

Un potop, însoțit și de puțină grindină s-a revărsat ieri asupra regiunii Craiovei. La Breasta am avut pagube serioase. Nici nu se putea altfel: aveam cel mai frumos grâu din câte am văzut, de când sunt pe lume. Agricultura e o nenorocire.

Luat masa ieri-seară la Bușilă cu d-rul Costinescu. Părerea lui e că acțiunile lui Vaida au scăzut mult la Rege în ultima vreme. Rămâne de văzut până la ce punct Costinescu e în curent cu ce gândește Regele.

---

28 mai. — Caraghioșii:

Cu prilejul vizitei pe care primul ministru turc Inonü (frumos nume) o face la Atena, Ata Türk (Kemal) a trimis prin radio un mesaj în care spune că „statele Înțelegerii Balcanice au o singură graniță și cei ce se vor atinge de ea se vor arde ca fluturii care se apropie de flacără".

La S.D.N., la Geneva, Adunarea — după ce a ales alt turc, pe Rüstü Aras, ca președinte — a respins protestul lui Franco ca emanând de la o putere nelegal constituită, și n-a șters Abisinia din numărul Statelor membre ale Ligii, deși nu mai există pe harta Africii. În schimb a binevoit a primi în sânul Societății, Egiptul, care este exact atât de independent ca Yorkshire-ul.

În ședința Consiliului S.D.N.-ului a vorbit și Victoraș Antonescu; ar fi exagerat să destăinuim și ce a spus.

Odată cu Baldwin și-a dat demisia și Ramsay Macdonald. Sir John Simon va fi numit cancelar al Eșichierului. Lista Guvernului Neville Chamberlain va apare mâine.

Peneș Curcanul a împlinit 53 de ani. Această zi fericită a fost sărbătorită în toată țara drotoșilor, pentru care Beneș e un simbol și un model. Să le trăiască!

Mussolini, printr-un interviu dat presei americane și printr-o intervenție directă la Washington, a cerut Președintelui Roosevelt să ia inițiativa unei conferințe mondiale în vederea limitării armamentelor. *Universul* de azi-dimineață scrie în această privință:

„Vin vești mai liniștitoare...

Înțelepciunea încearcă să-și recucerească dreptul la conducerea popoarelor.

După asigurările pacifiste date la Londra de generalul von Blomberg, după dorința de pace exprimată de dr. Schacht la Paris, după discursul ponderat al d-lui Kanya și care pare că e menit să producă impresia unei schimbări în politica revizionistă maghiară, vine acum și vestea apelului d-lui Mussolini adresat Președintelui Roosevelt, în vederea convocării unei conferințe mondiale pentru limitarea înarmărilor.

Nu putem desigur, ca țară pacifistă[1], decât să ne bucurăm de adierea aceasta nouă care devine tocmai din regiunile de unde veneau norii amenințători".

Să-mi fie îngăduit să adaug că această „adiere" n-a fost probabil provocată decât de imposibilitatea țărilor de unde suflă, de a urma, din motive financiare, ritmul de înarmare al altor țări cu rezerve economice și monetare mai puternice...

Aseară, Excelența Sa domnul guvernator Mitiță Constantinescu a oferit un mare prânz Excelenței Sale domnului Byrka, guvernatorul Băncii Poloniei, care a venit să întoarcă colegului său vizita de curând făcută la Varșovia. Masa, la care am fost poftit și eu, a fost servită în frumosul palat al Băncii Chrissoveloni din Lipscani, în care Banca Națională, care l-a cumpărat, a instalat serviciul devizelor. A fost o masă excelentă — dar cu vinuri mediocre — și o recepție de toată frumusețea. Măreața sală florentină a Consiliului, cu tavanul ei de lemn zugrăvit adus din Italia, cu proporțiile și cu decorarea ei atât de reușite, a fost transformată în sală de mâncare iar „cercul" de după masă a fost ținut în hallul de marmură de jos, în care ghișetele fuseseră mascate prin perdele trase. O profuziune de bujori, albi și roșii (culorile Poloniei) răzleți și în enorme buchete, complectau de minune prin masa lor decorul florentin al sălilor, al scării principale, al culoarelor. Garoafe albe și roșii, și ele, erau presărate în profuziune printre tacâmuri; nicăieri o notă discordantă, căci se păstraseră pretutindeni zidurile goale în nota trecutului. Cred că nu există nici o bancă din lume care să posede o asemenea „suită" pentru recepțiile sale. Dacă n-ar fi fost urâțenia fracurilor și blegăria invitaților, s-ar fi putut cineva crede în plin „cinque cento", pe malurile Arnului.

Cu dl Byrka am vorbit foarte puțin. O fi un financiar iscusit, dar în afară de limba polonă, nu vorbește decât nemțește, prost. La sfârșitul mesei a citit un scurt discurs pe franțuzește, l-a citit ca vai de el ca un om ce nu pricepe ce citește. În schimb i-a tras Mitiță un discurs, citit frumos, literatură fără miez, dar elegantă. Asta e cusurul nostru, ne omoară deșteptăciunea și fiecare avem doctrinele și soluțiile noastre, și mai ales darul de a vorbi. La noi fiecare păduche e o trâmbiță.

După masă am stat mai mult de vorbă cu Victor Bădulescu (subsecretar la Externe și nepotul lui Victor Antonescu) și cu Costică Angelescu (fostul guvernator). Am discutat cu Victor Bădulescu despre diversele propuneri ce ni s-au făcut. Bădulescu pretinde că nu ni se pune sula în coastă ca să ne hotărâm și că grija Guvernului (adică a Regelui) este, înainte de toate, să nu supărăm Anglia. Pare că „conducerea" Statului român e complect siderată de sporirea puterii armate engleze, și convinsă că în curând Cabinetul de la Londra, sprijinit pe puterea de care va dispune, își va spune iarăși și răspicat cuvântul, atât în politica Europei Centrale cât și în a Europei Orientale. N-ar fi bine ca acest moment — socotește Bădulescu — să ne găsească în tabăra vrăjmașe Angliei. Același respect, sau teamă, față de viitoarea situație hotărâtoare a Angliei, o are și Guvernul italian. De aci propunerile lui — singurele foarte insistente — de a încheia un pact cu noi: nu vrea să ne lase în lotul eventual al Angliei. Fără să primesc drept bun întreg raționamentul lui Bădulescu, am convenit cu el că situația noastră nu era ușoară. Concluzie la care ajunsesem și fără luminile lui.

Cu Costică Angelescu am vorbit politică internă. Mi-a declarat că Vaida nu-i povestise tot (?) ce a discutat cu Regele în ultima audiență, dar că voia să mă vadă, și că această dorință pare să-i fi fost sugerată de sus, căci îndată ce s-a înapoiat de la Palat singurul lucru pe care l-a spus a fost: „Trebuie să văd pe Argetoianu". Angelescu îmi reamintește că m-a prevenit prin Em. Antonescu și prin Pangal că Vaida voia să-mi telefoneze a doua zi ca să ia o întâlnire. Au venit însă o sumă de oameni pe capul lui, și Vaida a mai amânat cu o zi întrevederea cu mine — dar eu am plecat la țară. Dl Costică a mai adăugat că Vaida se înapoiază la 30 mai în București, și că imediat va lua contact cu mine. D-sa nu părea atât de sigur că Vaida va fi chemat să formeze viitorul Guvern, dar credea că așa va fi, și că probabil șeful Frontului Românesc îmi va spune mai mult decât le-a spus lor. Am avut impresia că era sincer, căci după ce mi-a spus cât îmi era de devotat, m-a conjurat să-l strâng pe Vaida în brațe și să-l învăț ce să facă ca să reușim în planurile *noastre*. Căci dânsul nu vedea un Guvern Vaida posibil fără mine, și fără câțiva alții, printre care cita întruna pe Gh. Brătianu (?). La rândul meu i-am făcut cunoscut — dar fără nici un entuziasm — că sunt gata să văd oricât pe Vaida, că o înțelegere între dânsul și mine nu ar fi grea, dar că greutățile sunt altele, și anume două: 1) să se înțeleagă Vaida cu Regele, adică să primească condițiile Regelui, care, dacă-l va chema, va fi ca să-i spună: vrei să prezidezi un Guvern compus din cutare, cutare și cutare? Căci viitorul Guvern va fi un Guvern Carol. 2) Să primesc eu *condițiile* pe care ni le va pune Regele. Pentru

[1] Presupun că foaia d-lui Popește a vrut să zică „pacifică".

simpla plăcere de a fi ministru n-aş putea primi într-adevăr un portofoliu: ori ni se lasă mână liberă, şi ni se dă putinţa de a face ceva — ori să ne lase în pace. Angelescu a fost şi în această dublă privinţă de perfect acord cu mine.

Interesant de notat că şi el e convins că nu poate fi vorba de un Guvern *vaidist* ci de unul *prezidat* de Vaida. Prietenii politici ai lui Vaida trebuie să facă toate sacrificiile în această privinţă, şi el e gata cel dintâi, să le facă. Vorba vine.

Am rămas înţeleşi că voi vedea pe Vaida la începutul săptămânii viitoare.

Am aflat aseară, de la miniştri, boala exactă a Regelui: e o amigdalită, cu destulă temperatură, aşa cum se prezintă de obicei această boală. Excesul de îngrijire impus de medici Regelui e datorit dorinţei de a-l pune pe picioare înainte de 6 iunie.

29 mai. — A doua grindină a căzut la Breasta. De astă dată a ras toată via. Numele Domnului să fie binecuvântat.

Profesorul Abrami, venit să ţină o conferinţă a fost chemat în consult la Regină. A fost publicat, în urma consultaţiei, un buletin medical, care nu e bun. „Majestatea Sa are nevoie de repaus, suferind de anemie în urma hemoragiei suferite. La această stare s-a adăugat în ultima vreme şi o flebită." În urma unei hemoragii, sângele se reface în 24 de ore. „Anemia", în buletinul publicat constitue un eufemism, care nu poate înşela decât pe cine nu e medic.

Telegramele de la Paris aduc vestea îmbucurătoare că vizita lui Schacht a contribuit mult la îmbunătăţirea raporturilor dintre Franţa şi Germania. Deşi Schacht a declarat la sosire că n-a venit să facă politică, ci numai să inaugureze pavilionul german de la Expoziţie, a făcut totuşi politică, şi încă politică bună. Aranjamentul comercial dintre cele două ţări, a cărui negociere era tărăgănată de luni de zile, a fost pus la punct. Într-o cuvântare la banchetul pe care i l-a oferit Camera de Comerţ franco-germană, Schacht a spus: „Se spune că Germania cere

întruna; o ţară săracă trebuie să ceară, dar iată şi ce Germania oferă: pacea, înapoierea la Geneva dacă S.D.N. încetează de a fi o curte marţială pentru a deveni o instituţie consultativă de coordonare, *toată bunăvoinţa sa pentru a înţelegere de limitare a înarmărilor ruinătoare* — în fine tot concursul pentru o acţiune de împăcare a spiritelor".

Cuvântarea lui Schacht e viu şi favorabil comentată de presa franceză. E de notat că ea vine tocmai în momentul în care Mussolini face şi el propuneri de limitare a înarmărilor, cu singura condiţie ca negocierile să fie duse în afara de Liga Naţiunilor. Propunerile făcute de Mussolini lui Roosevelt şi discursul lui Schacht de la Paris deschid perspective noi în politica internaţională.

Din nefericire la Geneva se bate mai departe apa în piuă. Adunarea a ajuns la rezoluţii prin care se aprobă cele hotărâte de către comisia „neintervenţiunei", *şi se recoamndă* (!?) continuarea sforţărilor pentru obţinerea retragerii voluntarilor străini din Spania. În rezumat o mărturisire mai mult de neputinţă.

În Anglia, Ministerul Baldwin a demisionat şi s-a constituit imediat un Minister Neville Chamberlain, care devine „Prime-Ministre" fără portofoliu. În locul lui, la Finanţe, a fost numit Sir John Simon care a fost înlocuit la Interne prin sir Samuel Hoare. La Amiralitate, locul lui Hoare l-a luat Duff, până acum ministru de Război. Afară de Baldwin, au mai ieşit din Minister şi Macdonald, şi Runciman (Comerţ). Baldwin a fost numit conte („earl") şi decorat cu ordinul Jaretierei. Runciman a fost creat viconte.

Ieri-seară a fost Gavrilă Marinescu la mine. A venit să-mi supună actul constitutiv pentru crearea unei asociaţii ce ar avea de scop ajutorarea studenţilor. Această asociaţie prin care se încearcă strângerea rândurilor tineretului în jurul Monarhiei şi al Regelui Carol, va lua fiinţă în ziua de 6 iunie, memorabilă aniversare a zilei în care Majestatea Sa ne-a căzut din cer. Deşi sunt convins de inutilitatea acestor sforţări de a câştiga sufletul studenţilor pe cale poliţienească, am subscris şi eu actul alături de Patriarhul Miron, de Goga, de Iorga, de Tătărescu, de Mihalache şi de Vaida, ca să fac şi eu ca ei şi să nu dau impresie că sunt împotriva vreunei încercări de împăcare a sufletelor.

Luat aseară masa la Mogoşoaia, cu Martha Bibescu. Eram curios să aflu cum explică gafa făcută cu articolul asupra *memoriilor* Reginei — care i-a aprins atâta paie în cap şi a asmuţit toate beşoandrele bucureştene asupra ei. Explicaţia e amuzantă, dar mă aşteptam la mai bine din partea unei femei atât de inteligente. A început prin a-mi mărturisi că e foarte plictisită, că dacă ar fi ştiut câtă vâlvă era să facă, cu siguranţă că şi-ar fi înghiţit proza. Nu se simite vinovată întru nimic *fiindcă n-a avut intenţia să jignească pe Regină*, pe care o iubeşte, de care o leagă atâtea amintiri şi chiar sentimente de recunoştinţă. N-a scris articolul din propria ei iniţiativă, i-a fost cerut de *Le Journal*, şi cerut cu insistenţă. *Memoriile* Reginei, mai ales primul volum, nu au avut succes în Franţa, şi dealtmintreli nici ei, Marthei, nu i-a părut ceva transcendental. A sfârşit prin a se supune insistenţelor foii pariziene, şi a scris articolul la repezeală, în momentul de a părăsi Parisul pentru a merge la Londra, căutând să atragă atenţia cititorilor asupra câtorva puncte caracteristice ale temperamentului Reginei.A făcut-o fără nici o răutate şi mare i-a fost mirarea când a aflat reacţia unor cercuri româneşti, cu atât mai mult cu cât, în străinătate, persoane legate de Regină prin sentimente de prietenie au felicitat-o. Martha e convinsă că articolul incriminat n-a fost decât un pretext pentru izbucnirea beşoandrelor, că acestea ar fi izbucnit în tot cazul, din invidie pentru Mogoşoaia, pentru talentul ei, pentru situaţia sa în străinătate. Dacă n-ar fi fost acest articol, ar fi găsit altceva. E probabil că s-ar fi agăţat de articolul publicat asupra Reginei Marioara. În acest caz, atacurile ar fi avut însă o savoare specială, căci acest articol (scris pentru o revistă americană, şi reprodus în volumul *Images d'Epinal*) a fost redactat la Posada şi la Sinaia, *în colaborare cu Regina Maria*!..., iar după ce a apărut Regina a pus pe Simky Lahovari să-i scrie toată mulţumirea ei!

Îndată ce s-a înapoiat la Bucureşti, Martha a trimis o lungă scrisoare Reginei, explicându-i situaţia, arătându-i că nici un gând rău n-a ademenit-o să scrie — şi că, dacă Regina se simte jignită, ea e gata să dea explicaţii publice. În acelaşi timp a cerut o audienţă prin d-na Mavrodi. Regina n-a răspuns, iar d-na Mavrodi i-a răspuns că Majestatea Sa a suspendat audienţele — fapt inexact, căci a primit pe alţii şi pe altele. „Ceea ce mă doare mai mult, e că am supărat fără să vreau o femeie bolnavă. N-am ştiut că era bolnavă, dar chiar dacă aş fi ştiut, e probabil că tot aş fi scris articolul, căci în mintea mea el n-ave nimic jignitor". În rezumat, Martha regretă tot incidentul nu din cauza atacurilor unor muieri pe care le dispreţuieşte, dar fiindcă relaţiile ei cu Regina au fost

tulburate. Nu-i mai rămâne decât să se consoleze cu lordul Londonderry şi cu „gentry" din Anglia.

———

A murit şi Mihai Haralamb. A murit în mizerie, într-o mahala din Bucureşti, speculat până în ultimii lui gologani de o putoare de femeie ce-l sechestrase. Aşa, într-o maghernită dărăpănată din Calea Griviţei, în murdărie şi în nesimţire, aproape orb, în mijlocul proxeneţilor orientali, a închis ochii omul care a avut ceasul lui de celebritate în strălucirea Parisului. Îmi aduc aminte de elegantul lui apartament Faubourg St. Honoré, de „şicul" lui de dandy la modă, de masa lui deschisă tuturor vedetelor. Din albumul lui Sem, închinat notorietăţilor Parisului, la dricul săracilor din Bucureşti, — ce cădere! Din prietenii lui de altădată, singurul care-şi mai aducea aminte de el şi îi trimitea din când în când parale era Prinţul Charles Poniatovski — şi câteodată, mai rar, Gogu Bălăceanu.

Familia Magheru, înrudită cu el după mamă a hotărât să-l incinereze, luni.

———

30 mai. — O groaznică furtună s-a dezlănţuit ieri asupra părţii de sud a Bucureştiului, spre bariera Rahovei şi spre Filaret. Grindină a căzut, enormă, timp de mai bine de o jumătate oră, aşa încât străzile s-au acoperit cu un strat de gheaţă care în unele locuri a atins o înălţime de 35 centimentri. Toată vegetaţia a fost distrusă. După grindină a mai venit un puhoi de apă, care neputându-se scurge pe canalele astupate de gheaţă a inundat tot. Vijelia a suflat cu atâta putere încât a desrădăcinat arborii. Mihai Kogălniceanu care a trecut pe Calea Rahovei după dezastru, a văzut cinci automobile răsturnate. Aşa grozăvie nu s-a văzut de mult. E an de cataclisme meteorologice — de n-ar fi şi de alte cataclisme!

———

Ieri au fost celebrate la Praga funerariile lui Kramarç, cu un alai deosebit, în prezenţa membrilor Guvernului, ai Camerelor, ai corpului diplomatic. Kramarç a fost sufletul mişcărei cehe pe timpul Monarhiei Habsburge căci el a fost adevăratul întemeietor al Republicii Ceho-Slovace, nu Massarik cel cu umbrela, şi cu atât mai puţin Beneş. Era însă om de dreapta, şi prea inteligent pentru mediocraţia postbelică.

Lichelele democratice l-au ţinut sistematic la o parte, până a murit. Acum, că e mort, au venit ca laşii să se gudure în jurul sicriului său.

Am omis să însemn ieri o informaţie „picantă“ pe care Martha Bibescu mi-a împărtăşit-o şi pe care o ţinea de la Prinţul Czartoriski, cel venit la Bucureşti acum câtva timp ca să închirieze vânătorile Prinţului Nicolae. Din confidenţele dintre Prinţi rezultă că singura persoană cu influenţă reală asupra lui Hitler, ar fi Principesa Margareta de Hohenzollern[1] soţia unuia din cei doi veri ai Regelui Carol. Principesa însoţită de o damă ar fi consimţit acum doi ani să întâlnească nu mai ştiu unde pe Hitler, în intenţia să-şi bată joc de el. Întrevederea a avut însă urmări cu totul opuse celor prevăzute. Dama şi-a pierdut capul după omul popular — iar, lucru şi mai ciudat, omul popular şi l-a pierdut după Prinţesă. Oamenii au început să se vadă regulat, şi relaţii din cele mai intime s-au stabilit între ei. Principesa Margareta e o blondă destul de simpatică, chiar frumoasă, inteligentă şi cu haz. Am cunoscut-o la Sinaia, unde vine câteodată şi-mi aduc aminte cum ne povestea cu mult „humor“ prima ei întâlnire cu Kaiserul Wilhelm la Doorn. Nou căsătorită, o dusese bărbatu-său să o prezinte fostului Împărat. Două zile cât a stat, Kaiserul nu i-a adresat nici un cuvânt. Vorbea, chiar la masă, numai cu Prinţul, ca şi cum dânsa n-ar fi existat. În fine în momentul plecării, bătrânul detronat s-a îndreptat spre dânsa, şi cu ochii bolbocaţi, i-a urlat aproape în faţă: „Sper că la anul *moda Parisului* se va schimba şi că vei putea veni la mine fără să-ţi arăţi pulpele până la genunchi!“ Prinţesa, care timp de două zile se întrebase cu ce putuse greşi ca să provoace mânia Kaiserului, a avut astfel în ultima clipă explicaţia enigmei: jignise sentimentele lui de pudoare creştină!

Dacă informaţia corespunde adevărului, intimitatea Prinţesei de Hohenzollern cu Hitler ar explica simpatia Führerului pentru Regele nostru: Carol întreţine într-adevăr cu verii lui de la Sigmarigen cele mai bune şi cordiale raporturi.

---

31 mai. — Mi-am adus ieri aminte că sunt vicepreşedintele Jockey-Clubului, şi m-am dus la Derby. Lume enormă. A câştigat căpitanul

[1] Cei doi Principi de Hohenzollern-Sigmaringen, gemeni, s-au căsătorit cu două surori (dar nu gemene) fiicele Regelui Saxoniei şi ale faimoasei Arhiducese Luisa de Toscana cea cu dragostea pentru profesorul Giron şi alţii. Se vede că Principesa Margareta a moştenit din temperamentul D-nei Mame.

Moisescu cu calul său Bastard. Sassu, pe care clubul îl invitase, ca ministru al Agriculturii, a venit în livreaua cenuşie de ministru, deşi ştia că Regele — bolnav — nu va fi prezent. Se vede că inspirat de livreaua lui, s-a ţinut de mine şi m-a pisat cu politica. „Cum vezi, coane Costică, Guvernul de mâine“? — I-am făcut teorie şi i-am explicat că un Guvern de partid, fie de stânga, fie de dreapta ar dezlănţui tulburări grave provocate din partea opusă, că un Guvern de uniune naţională nu e posibil de alcătuit şi că prin urmare nu rămâne decât soluţia „unui Guvern Carol“. — „Atunci un Guvern personal?“ — „Guverne personale sunt toate. Nu vă ţine pe voi Regele în spinare, de patru ani?“ — Nu i-a plăcut, şi m-a întrebat cum aş vedea o nouă însărcinare dată lui Tătărescu, cu un Guvern „premenit“ şi „întărit“ prin colaborări din afară de partid. I-am răspuns că mie îmi era cu totul indiferent, că politica mă plictiseşte, şi că n-aş avea nici o obiecţie faţă de o asemenea formulă — dar că nu sunt numai eu, şi că un nou Guvern liberal ar provoca aceleaşi tulburări ca orice alt Guvern de partid. Am adăugat că lumea *era sătulă* de liberali, şi că nu trebuia întinsă coarda prea mult. Rezultatul alegerilor judeţene de ieri în Ilfov a făcut dovada spuselor mele. Deşi în acest judeţ liberalii au o organizaţie foarte tare, deşi s-au bucurat de tot sprijinul Centrului vecin, n-au luat decât 11 000 de voturi, pe când ţărăniştii au luat 17 000, Ioaniţescu (vaidiştii) vreo 15 000 şi naţional-creştinii vreo 9 000. Am luat şi noi 1 000 şi ceva de voturi, (Partidul Agrar) adică tot atât cât Iunian cu Dobrescu, deşi organizaţia noastră din Ilfov a fost întemeiată abia de câteva luni. La alegerile trecute n-am avut într-adevăr decât vreo 200 de voturi.

Grav incident între comuniştii din Spania şi Germania. Avioane roşii au bombardat crucişetorul „Deutschland“ ancorat în portul Ibiza (Baleare). Au fost ucişi 20 de ofiţeri şi marinari şi răniţi vreo 60. Cu câtva timp mai înainte, fusese atins un vas italian în portul Las Palmas, şi fuseseră ucişi 6 oameni. Dacă pentru acest din urmă incident se mai puteau invoca necesităţile războiului, Las Palmas fiind ocupat şi apărat de naţionalişti, pentru incidentul cu „Deutschland“ un asemenea pretext ar fi fără valoare, Ibiza nefiind nici ocupată, nici apărată de adversarii Guvernului din Valencia.

Germania anunţă că nu va lăsa incidentul nepedepsit, şi că va hotărî măsurile de luat în comun acord cu Italia.

---

1 iunie. — Ieri-seară mare zarvă în oraş, prin cafenele, prin redacţii şi prin cluburi: germanii au bombardat portul Almeria, o „conflagraţie europeană e de temut!“ Am recunoscut numaidecât pecetea alarmismului iudeo-democrat şi am rugat pe cei ce mă întrebau să se liniştească, căci nimeni nu va declanşa războiul pentru câteva chiftele trimise spaniolilor. Telegramele de azi-dimineaţă confirmă optimismul meu de ieri: nici o Putere, din câte sunt interesate în conflict nu se gândeşte să intervină. După două ore de bombardament al „portului fortificat şi apărat“ Almeria, germanii s-au retras, socotind represaliile terminate. Au fost distruse vreo 30 de imobile, iar bilanţul morţilor şi răniţilor e cam acelaşi ca acela de pe „Deutschland“.

Incidentul va învenina însă şi mai mult raporturile dintre Germania şi Soviete, căci a fost stabilit că avioanele care au atacat la Ibiza erau ruseşti cu echipaj sovietic pe bordul lor.

Germania şi Italia, printr-o notă transmisă la Londra de ambasadorii von Ribbentrop şi Grandi, au declarat că nu vor mai participa la conferinţele pentru neintervenţie până ce nu se vor stabili măsuri eficace pentru împiedicarea unor atacuri ca cele pe care au avut să le întâmpine vasele germane şi italiene. Va curge din nou multă cerneală, se va discuta şi rediscuta, dar nimic nu se va schimba. Poate numai că ajutorul dat de Italia şi de Germania lui Franco va fi sporit — ceea ce va duce şi la o sporire a ajutoarelor sovietice faţă de partida spaniolă roşie. Şi astfel acţiunea de neintervenţie se va reduce la mai nimic.

———

Primit ieri-dimineaţă vizita lui Vaida pe care mi-o anunţase Costică Angelescu în seara prânzului de la Banca Naţională. Vaida a venit pe neaşteptate, fără să se anunţe şi a stat un ceas şi jumătate. De data asta mi-a părut mai concis, nu s-a mai pierdut în anecdote şi a strâns mai de aproape problemele politice.

Din cele ce mi-a spus rezultă:

1) Că nu are o însărcinare *pozitivă* din partea Regelui de a pregăti un viitor Guvern!

2) Că ar fi dispus să pregătească unul, în afară de partide — chiar în afară de partidul său — sub două condiţii: Guvernul pe care l-ar forma să *fie lăsat să facă ce trebuie* şi să aibă *garanţie de durată*;

3) Că e de acord cu mine că trebuiesc măsuri radicale pentru despoliticianizarea ţării şi că în acest sens, în vederea unei reglementări a presei şi a asociaţiilor, o reformă constituţională e indispensabilă;

4) Că nu vede dezlănţuirea crizei înainte de sfârşitul lui septembrie (mi-a repetat cuvintele Regelui: „la culesul strugurilor dacă nu se întâmplă nimic până atunci“) şi că nu crede nici dânsul la posibiliteatea unui Guvern de partid, nici de stânga (Mihalache) nici de dreapta;

5) Că e adevărat că Regele i-a spus anul acesta de mai multe ori să se înţeleagă cu Mihalache, după cum i-a spus anul trecut să se înţeleagă cu Goga — şi că la această invitaţie el a răspuns că Mihalache şi Partidul Naţional-Ţărănesc n-au decât să vină să se înscrie în Frontul Românesc;

6) Că ar fi foarte dispus să formeze viitorul Guvern sub firma unui „Front Naţional“ la care ar putea adera oameni de bunăvoinţă;

7) Că curentul naţionalist trebuie stăvilit şi nu înteţit cum o fac azi profitorii acestui curent — dar că sunt stări, mai ales în Ardeal, care cer să fie remediate numaidecât: nu e admisibil ca hotărârile anumitor întreprinderi să fie luate, până la cele de amănunt, la Budapesta.

Am mai vorbit de multe, am mai dezvoltat şi eu unele puncte ale programului meu — dar nu pe cele esenţiale — şi ne-am despărţit prieteni.

Din conversaţia noastră am rămas cu convingerea că realmente Regele n-a luat nici un angajament faţă de Vaida dar că Vaida *speră* să fie el chemat, şi în acest scop îşi *aranjează eventualele colaborări*. Nici eu n-am luat vreun angajament ferm faţă de fostul şi viitorul („in spe“) prim-ministru — angajament pe care dealtmintreli nici el nu mi l-a cerut, fiindcă n-avea pe ce bază să mi-l ceară. Am convenit să ne mai vedem. Întrebat de mine dacă va mai cere acum o audienţă, mi-a spus că nu şi că a venit la Bucureşti, ca să participe la serbările Restauraţiei şi la vizita lui Mosciski.

Am aflat ieri cauzele rechemării lui Lică Buzdugan, ministrul nostru la Buenos Aires. Improvizatul diplomat a tras un cec de 12 000 *livre engleze* asupra Băncii noastre Naţionale, şi l-a vândut unui argentinian încrezător. Prezentat spre plată la ghişeurile Băncii, s-a constatat că nu exista nici o acoperire din partea emiţătorului. Reclamaţii la Externe, scandal, cerere de explicaţii. Buzdugan a mărturisit escrocheria şi a încercat să o justifice prin nevoia de bani pentru propagandă! Dar ceea ce zugrăveşte omul e că a mai cerut Ministerului să aprobe cererile pe care le trimisese pentru numirea câtorva consuli în diferite oraşe ale Argentinei, *fiindcă în cazul aprobării* persoanele desemnate erau

gata să plătească ele banii şterpeliţi! Ministerul de Ex-terne era gata să dea afacerea pe mâna Parchetului când a intervenit d-na Buzdugan, soţia lui Lică, născută Doiciu şi a cerut un răgaz de opt zile pentru a vărsa banii cu pricina. Biata femeie (care din întâmplare se afla în Bucureşti) a vândut tot ce avea ca să realizeze cele 7-8 milioane necesare, pe care le-a adus la Minister, înaintea împlinirii termenului cerut. În urma acestei plăţi, s-a renunţat la sesizarea Parchetului, şi delincventul a fost pur şi simplu rechemat de la post.

Culmea e, că drept recunoştinţă pentru acest act de devotament excepţional, dl Lică Buzdugan a cerut divorţul, fiindcă nevastă-sa nu mai avea franc iar el găsise altă damă cu parale în America. Aşa lichea mai rar. Nu mă miră însă fapta sa, căci îşi arătase deja arama la Banca Naţională care nu ştiuse cum să scape de el. Mă miră că un asemenea exemplar de pezevenghi a putut fi recomandat şi împins de un om cu reputaţie de om cinstit, ca defunctul său părinte, Regentul Buzdugan.

„Asociaţia Naţională pentru asistenţă universitară Regele Carol al II-lea", faimoasa invenţie a macherului Gavrilă Marinescu, a luat fiinţă. Apelul pe care Gavrilă Marinescu l-a adus să-l iscălesc vinerea trecută a apărut în toate ziarele de azi-dimineaţă. Pe lângă toţi şefii de partide (printre care şi Zizi Cantacuzino!) am mai citit cu plăcere lângă al meu numele d-lor Stelian Popescu, M. Manoilescu şi I. Gr. Perieţeanu. Pentru ce? Dar pentru ce Zizi Cantacuzino ignorat ieri ca şef de partid (Consiliul de Coroană) e tratat azi cu toate onorurile? Cine caută logică în actele guvernanţilor noştri, îşi pierde timpul.

Într-o întrunire, urmată de banchet, ţinută duminică de liberalii din Craiova, Neamţu, fostul satrap al Olteniei de pe vremea Brătienilor, a fost decapitat şi în locul lui a fost proclamat — *in partibus* — şef dl Nolică Tătărescu, cea mai lungă mână a regimului, dar frate şi complice cu dl prim-ministru.

Ieri a mai fost proclamat un şef, dar în Anglia. Dl Neville Chamberlain a fost ales şef al Partidului Conservator, în locul lui Baldwin care a demisionat şi din această însărcinare. Şi astfel cel mai slab dintre cei trei Chamberlain a ajuns la cea mai înaltă poziţie politică în ţara sa, căci aşa se întâmplă sub regimurile democratice. Nici Joe Chamberlain tatăl, nici Austen Chamberlain fratele, cu mult superiori lui Neville n-au putut să o ducă nici măcar până la prim-ministru.

Generalul Metaxas şi domnul Profesor Nicolae Iorga schimbă telegrame pe spinarea cuţovlahilor. Că tata Iorga bate depeşe, nici o mirare, dată fiind megalomania sa, dar că generalul Metaxas îşi pierde timpul să-i răspundă, iată ce poate pricepe numai Stelian Popescu.

Despre sănătatea Regelui informaţii contradictorii. După ultimele ştiri Regele are o zi temperatură şi alta nu. Medicii se întreabă dacă nu ar fi cumva o infecţie paludină la mijloc. Ar putea fi şi o stare paratifică.

Blumenfeld a venit azi-dimineaţă, ca un bun copoi să afle ce am vorbit ieri cu Vaida. Spre marele meu regret n-am putut să-i satisfac curiozitatea.

Amicul Kalman mi-a raportat în acelaşi timp că într-o lungă conversaţie pe care a avut-o cu Thierry, ministrul Franţei i-ar fi spus: „Les liberaux ne sont pas si morts qu'ils en ont l'air! Les nouvelles de Paris sont excellentes! Si Mr. Antonescu arrive à mener à bonne fin les négociations en cours, ce sera un grand succés pour le gouvernement!" E probabil vorba de pactul de asistenţă cu Franţa, ceea ce ar explica şi „ştirea oficială" a schimbului de vederi dintre ministrul nostru de Externe şi Litvinov (tot la Paris) *„în scopul de a strânge şi mai mult legăturile dintre Soviete şi noi"*. Am impresia că toate aceste palinodii sunt menite să faciliteze aranjamentul definitiv cu armamentul, şi livrarea lui. Dealtmintreli Thierry a spus lui Blumenfeld că Pierre Cot (ministrul Aerului) nu va veni în România decât după ce chestiunea armamentului va fi definitiv soluţionată. Tot Thierry a mai spus aceluiaşi Blumenfeld, că ar veni şi Delbos la Bucureşti ca să sublinieze importanţa acordurilor ce se vor semna la Paris, dar că îi stă în cale Belgradul, unde un ministru francez *nu poate pune piciorul în acest moment.* Ideea lui Sassu de duminică, cu privire la o posibilă nouă „însărcinare" a lui Tătărescu, să nu fie în legătură cu entuziasmul arătat de dl Thierry faţă de Partidul Liberal?

2 iunie. — Presa democratică internaţională a renunţat să ne piseze prea mult cu „pericolul de război" de pe urma gestului energic al Germaniei în faţa Almeriei. Hitler a dovedit odată mai mult că energia şi hotărârea repede sunt cele mai bune arme, chiar pe terenul diplomaţiei. Natural vâlva din jurul bombardamentului Almeriei nu s-a sfârşit încă. Ziarele iudeo-democratice din lumea întreagă sunt pline de „ororile" acestui atac bruscat. Dacă ar fi să le credem, n-a mai rămas piatră pe piatră în nefericitul oraş, iar lumea înspăimântată — câtă a mai supravieţuit — fuge şi azi, deşi de două zile nu s-a mai tras o lovitură de tun. Pe de altă parte, între presa germană şi italiană şi cea filo-sovietică, război în regulă, cu acuzaţii precise şi înjurături şi mai. În Anglia, edenicul Anthony a luat poziţie de salvator al păcii. Regretă şi se închină la stânga, regretă şi salută la dreapta, pentru a sfârşi prin cuvinte de împăciuitor pentru toată lumea.

---

3 iunie. — Telegramele de azi-dimineaţă ne aduc o notă mai puţin optimistă. Germania şi Italia fac teatru: Mareşalul Blomberg a sosit cu avionul la Roma, a fost imediat primit de Rege şi de Duce, iar ziarele italiene — care după cum se ştie nu scriu decât sub inspiraţia Guvernului — cer o cât de strânsă colaborare între armatele celor două ţări. Aceleaşi ziare afirmă deasemeni că la primul atac ce ar mai avea de suferit vasele italiene, trupele fasciste vor debarca în Spania.

Noul „earl" of Bewdley, până ieri Sir Stanley Baldwin, şi-a dat demisia şi din Camera Comunelor. După câte se spune va merge foarte rar la Camera Lorzilor, înţelegând să stea cât se poate de departe de politică. Un înţelept.

Abia ieri am aflat că acel Leech care a fost omorât la Monte Carlo astă-toamnă şi a cărui ucidere fusese pusă în legătură cu asasinarea cunoscutului economist şi spion rus Navaşin[1], nu era altul decât Leech al nostru de la Societatea Telefoanelor. Îl cunoscusem la Nicu Greceanu, care mi-l prezentase ca un om de încredere al capitalului englez. Greceanu voia să constitue un grup pentru finanţarea lucrărilor de la Sulina

[1] A se vedea aceste Însemnări, pag. 46 şi 48.

şi mă rugase să vin să-i dau sfaturi. A fost o consfătuire la care în afară de Greceanu şi de mine au mai asistat amiralul Niculescu-Rizea şi zisul Leech. Americanul mi-a părut om cumsecade şi priceput în afaceri. Aflu acum că era un bandit, că împreună cu un alt american, Thompson, furase societatea Telefoanelor „di granda" şi că fusese dat afară, puţină vreme după întrevederea mea cu el — întrevedere care n-a avut dealtmintreli nici o urmare. Cecropid care-mi povesteşte toată istorioara lui Leech, deşi nu exclude că acesta a putut fi spion şi ucis ca atare din interese nemărturisite, înclină a crede că a fost la mijloc mai mult sinucidere decât asasinat. Leech era într-adevăr un mare jucător şi pierduse la Monte Carlo tot ce-i rămăsese după îndepărtarea lui de la Bucureşti. Faptul de a fi cunoscut pe acest „moriturus", cu câteva luni înainte de tragicul său sfârşit m-a tulburat retrospectiv.

Ziarul *Le Matin* publică un lung articol documentat prin care dovedeşte că întreagă răspunderea oribilului război din Spania o poartă propaganda comunistă din Moscova. *Le Matin* arată, pe bază de documente, cât material de război şi muniţii au fost transportate la Barcelona înainte de începerea ostilităţilor şi dezvălue toată activitatea agentului sovietic Rosenberg, nu numai inspiratorul dar şi conducătorul Guvernelor de „Front Popular". Preciziunile ziarului *Le Matin* vin să confirme ceea ce mai toată lumea ştia. E interesant că aceste confirmări extrem de documentate, vin din partea unui ziar francez — iar nu din a unui organ fascist sau hitlerist.

De necrezut:

Pe când conducătorii tuturor ţărilor din lume se preocupă de gravele probleme economice şi politice ce se cer soluţionate cât mai grabnic, Majestatea Sa Regele Carol se îndeletniceşte cu noi creaţii de decoraţii. România s-a mulţumit timp de decenii după proclamarea Independenţei sale cu două ordine, Steaua şi Coroana României şi cu medalia Bene Merenti, pentru merite artistice şi literare. Regele Carol I către sfârşitul domniei lui a adăugat ordinul Carol I conferit în condiţii excepţionale. Regele Ferdinand, cu prilejul războiului a mai creat şi ordinul Mihai Viteazul rezervat răsplătirii faptelor de arme. Carol al II-lea nu s-a mulţumit cu înfiinţarea unei nesfârşite serii de decoraţii, a mai revoluţionat şi pe cele existente, a schimbat panglicile Stelei şi Coroa-

nei, a aruncat peste umerii oacheşilor decoraţi cu Mihai Viteazul alba mantie a Cavalerilor Teutonici (!!) făcându-i de râs, şi câte alte bazaconii. Ultima invenţie e un cordon suplimentar la Steaua României. Pe lângă gradul de Mare Cruce cu cordonul cunoscut s-a mai creat acum clasa I: un cordon roşu cu o dungă albă lată pe mijloc!

În acelaşi timp s-a mai înfiinţat încă un colan (aveam deja două) pe lângă ordinul „Serviciul Credincios" care ia rang între Marea Cruce a Ordinului Carol şi Colanul acestuia! Fericită ţară!

Fericită, căci în momentele sale pierdute când nu e reţinut nici de decoraţii, nici de uniforme, nici de nasturi — Majestatea Sa, Regele nostru iubit, se ocupă şi de ea. Dovadă: a chemat zilele trecute în audienţă pe Macovei, directorul general al C.F.R.-ului, ca să lucreze cu dânsul. Macovei, dorind să-i explice toată situaţia de la căile ferate, s-a dus la Palat cu grafice, cu statistice şi cu doi funcţionari. Abea intrat în cabinetul Regelui, Majestatea Sa i-a spus:„Te-am chemat să te rog să comanzi lui Ştiubei portretul Meu, pentru Căile Ferate, şi să-i dai şi un acont (!!) de 100 000 lei!" Şi audienţa a fost terminată. Macovei a plecat cu graficele lui, cu urechile pleoştite, şi însoţit de surâsul subalternilor săi. Ştiubei, băiat de talent, a fost sau este aghiotant la Vodă, dar mai ales *persona gratissima* pe lângă madam Lupescu. După cum se vede solicitudinea Regelui pentru C.F.R. e mare.

---

4 iunie. — Generalul Mola, comandantul forţelor naţionaliste spaniole pe frontul de Nord a fost ucis într-un accident de avion. Din cauza ceţei, avionul în care generalul făcea un zbor de recunoaştere s-a izbit de un munte, şi s-a prăbuşit. Generalul Mola era o persoană însemnată şi pierderea lui va fi greu resimţită în momentul de faţă — dar era şi un rival al generalului Franco, aşa încât prin dispariţia lui situaţia dictatorului se întăreşte, ceea ce nu e fără importanţă pentru ziua de mâine.

Sir Robert Gower, preşedintele grupului parlamentar revizionist din Camera Comunelor a scos o broşură — pe care a editat-o şi în franţuzeşte — broşură ce constituie un monument de rea credinţă. Sprijinindu-se pe falsificate scoate Jugoslavia şi Cehoslovacia State în majoritate minoritare (trecând pe croaţi, pe sloveni şi pe slovaci printre minorităţile Statelor respective!) şi cere o revizuire imediată a graniţelor ungureşti. Ce e mai nostim e că aceşti îndrăzneţi revizionişti sunt exact aceiaşi puturoşi pacifişti care predică pacea cu orice preţ. Nu ştiu dumnealor că revizuirea graniţelor Ungariei înseamnă război?

„Puterile" continuă să se zvârcolească pentru a împăca lucrurile în jurul străduinţelor de neintervenţie în Spania, cărora le-a stricat rostul atentatul bolşevic asupra vasului german „Deutschland" şi bombardamentul Almeriei. Germania şi Italia au cerut să se înlocuiască zonele de control încredinţate Puterilor interesate în parte, printr-un control de-a valma şi *solidar*. Anglia respinge solidaritatea şi propune *cooperarea* şi *colaborarea* „grammatici certant", dar după ştirile de azi-dimineaţă pare că până în cele din urmă propunerile englezeşti vor fi acceptate. Până una alta, la Roma, Blomberg şi Mussolini pun şi ei la punct o „cooperare", dar una militară şi mai mult sau mai puţin ofensivă. Bluf, şi asta?

Titulescu a ajuns la Londra, şi zbârnâie de dimineaţa până seara, doar l-o lua lumea în serios şi Regele Carol în consideraţie. A anunţat o serie de conferinţe geneveze: 2 la Londra, 2 la Oxford şi 1 la Cambridge. A şi ţinut una la Londra, în localul Camerei Comunelor (are relaţii, nimic de zis) şi a demonstrat că există *trei mijloace* pentru salvarea păcii. Cum câteşitrele sunt cel puţin inoperante, să-l lăsăm cu ele şi să vorbim de altceva.

Antipaticul jidan Rustu Aras, ministrul de Externe turcesc a plecat din Budapesta spre Bucureşti. Un scuipat în drum, e tot ce-i putem acorda.

Madam Wallis Warfield (ex. Simpson) şi Ducele de Windsor s-au căsătorit ieri la primăria din Monts (Indre), nu departe de castelul Condé. A oficiat primarul Mercier. Lume multă şi gazetari împrejur. Au trebuit 200 de jandarmi pentru serviciul de ordine. Un episcop din Anglia, sub a cărui jurisdicţie se află bisericile anglicane din Franţa a protestat împotriva pastorului care a binecuvântat cununia la castel, fără autorizaţia sa. Contrariu aşteptărilor, la Londra şi în unele provincii en-

glezeşti, mai ales în ţinuturile miniere (the Black lands) s-a manifestat călduros pentru fostul Eduard. Pe urma demagogiei tot rămâne câte ceva.

Franasovici a spus lui Şoneriu, cu care e în relaţii de intimă prietenie, că nu e probabil ca Guvernul să plece înainte de toamnă, dar că s-ar putea ca Regele să ceară lui Tătărescu demisia şi pe neaşteptate. Întrucât priveşte succesiunea, Regele ar fi spus lui Franasovici că ar vrea ca Vaida să se înţeleagă cu Mihalache dar că nu crede că se poate. Aci două ipoteze: sau Regele a fost sincer cu Franasovici, ceea ce nu m-ar mira, căci are mania problemelor insolubile — sau n-a fost sincer şi a vrut ca Mihalache să afle prin Franasovici că caută o soluţie ca să-l împace, deşi alege una ce nu duce la nimic. Cum complică şi îngreunează omul ăsta toate!

Zizi Cantacuzino care spre marea mea mirare semnase actul constitutiv al „Asociaţiei Naţionale pentru asistenţă universitară Regele Carol al II-lea" (ultima invenţie poliţistă a lui Gavrilă Marinescu ca să canalizeze curentul Gărzii de Fier), şi-a retras semnătura. „Din ordinul *şefului meu Zelea Codreanu*", scrie Zizi Cantacuzino în comunicatul pe care l-a dat presei. Că a semnat dovedeşte că e un zevzec, dar comunicatul mai dovedeşte că nu ştie nici ce spune. Ce şef? Nu e el, Zizi, şeful Partidului Totul pentru Ţară? Sau acest partid nu e decât un camuflaj al Gărzii de Fier? O mărturisim? În acest caz ce face Guvernul, care a dizolvat Garda de Fier, cu partidul Totul pentru Ţară, a cărui existenţă legală a recunoscut-o?

Am notat deja numirea lui Antoine Bibescu la Comisiunea Internaţională a Dunării[1], cu gradul de ministru plenipotenţiar şi cu însărcinarea „reală" de a tăia iarba sub picioare lui Titulescu, în bazinul Seinei. Ca confirmare a acestei din urmă presupuneri Don Antonio s-a şi instalat, nu la Geneva ci la Paris, de unde-mi trimite mai jos reprodusul articol, însoţit de următoarele rânduri, lapidare:

„Sovietele dau concursul lor deplin pentru readucerea lui Titulescu ca ministru de Externe.

[1] La pag. 256–227 (21 mai 1937).

Vom vedea de vor reuşi.

Amitiés (sic)

A. Bibescu"

Articolul a apărut în *Le Petit Journal* „ziar sovietofil" (adnotaţia lui Bibescu) în numărul său din 30 mai trecut.

Titlu: *M. Titulesco sera-t-il rappelé au pouvoir?*

Manşetă: *L'entrevue de Talloires serait le point de départ d'une nouvelle orientation de la politique roumaine.*

„Genève 29 Mai. — La nouvelle de l'entrevue qui a eu lieu à Talloires, au bord du lac d'Annecy, entre M. Titulesco et M. Litvinof a produit dans les milieux diplomatiques genevois une profonde impression[1]. Ou rappelle à Genève qu'au moment où l'éminent homme d'Etat roumain se voyait écarté du pouvoir, ses adversaires articulaient trois accusations:

1. — son intimité excessive avec l'U.R.S.S.;
2. — son hostilité envers l'Italie;
3. — sa tiédeur à l'égard de la Pologne.

Or, la recontre de M. Titulesco avec M. Litvinof a eu lieu au moment précis oú M. Antonesco, ministre roumain des Affaires Etrangères, cherche à se rapprocher de l'Union Soviétique, lui prodigue des promesses et formule les offres de traité les plus allechantes (săracul Monsieur Antonesco). Cette rencontre a eu lieu après l'échec de la tentative du rapprochement italo-roumain (?). D'autre part le malaise causé par les incidents (?) qui s'étaient produits lors du récent séjour à Bucarest de M. Beck est loin d'être dissipé ('l va „disipa" vizita d-lui Moscicki, Preşedintele Republicii Polone, luni).

Ou rappelle à Genève que depuis la dernière entrevue Titulesco-Litvinof, qui a eu lieu en 1926[2], les positions respectives des Etats de la Petite Entente ont sensiblement évolué. L'axe Rome–Berlin a abouti à l'établissement en Europe centrale de zones d'influence qui tendent à exclure toute possibilité de maintenir le réseau des amitiés et des alliances françaises et en tout cas en affaiblissant sensiblement la portée morale et l'efficacité matérielle.

Les récentes visites à Paris avaient permis à l'homme d'Etat roumain de conférer avec les dirigents de la politique française, leur signalant le danger extrême que courait la sécurité collective (unde e?), dont

[1] Vorba vine — şi paralele curg.
[2] *Le Petit Journal* vrea să spună 1936.

M. Titulesco fut l'un des principaux artisans (asta e!) aux cotés du roi Alexandre (!) et de Louis Barthou. L'entretien de Talloires a été dans une très large mesure la continuation logique des conversations de M. Titulesco à Paris.

Loin de se confiner à la discussion de la politique roumaine vis à vis de l'U.R.S.S., politique qui à l'heure actuelle particulièrment confuse et indécise (mersi, prietenilor francezi!), M. M. Titulesco et Litvinof ont étudié la situation générale de l'Europe centrale et orientale, cherchant à degager les possibilités d'un redressement, les posibilités de sauvegarder le système collectif basè sur la S.D.N. et dont la France a tou-jours été le pivot (*de ce s-o fi amestecând dl Titulescu unde nu-i fierbe oala?*).

La Petite Entents, les questions balkaniques, la situation en Méditerranée orientale, l'avenir de la Société des Nations, les nécessités d'un regroupement des puissances pacifiques, tels ont été sans doute les principaux sujets de cet entretien (!!!). M. M. Titulesco et Litvinof que séparent des conceptions politiques très différentes, puisque le premier représente la grande tradition de la démocratie libérale tandis que le second adhère à la doctrine communiste ont toujours été d'acord sur les lignes générales de la politique européenne (quelle vine!). L'un et l'autre admettent la nécessité d'une politique active et dynamique dans la cadre de la S.D.N. qui peut seule s'opposer efficacement aux tentatives annexionnistes et à l'impérialisme idéologique des dictatures.

A Genève, où l'on déplore la faiblésse actuelle de la Roumanie (?!!) et l'isolement dans lequel l'a conduite sa nouvelle politique extérieure, on atache la plus haute signification politique à l'entrevue de Talloire. On y attend avec une très vive curiosité les prochains voyages de M. Titulesco en Angleterre et en Tchécoslovaquie".

Şi iată cum se încearcă să se facă atmosferă — interesantă — în jurul zvârcolirilor d-lui Titulescu. Cu ce drept se amestecă d-sa în afacerile României? Cine l-a autorizat? Guvernul ar trebui să dea un comunicat ca să pună lucrurile la punct.

În tot cazul e cert că dl Titulescu a declarat război Regelui şi Guvernului ţării.

Am reprodus aci articolul publicat în *Le Petit Journal*, fiindcă fixează în mod precis şi concis puncte interesante nu numai în ce priveşte atitudinea lui Titulescu, dar şi politica noastră externă.

---

5 iunie. — Virginio Gayda, cunoscutul publicist fascist semnează un articol în *Giornale d'Italia* prin care afirmă că negocierile dintre Italia şi Germania au dus la o alianţă militară defensivă, menită să apere în toată Europa principiile pe baza cărora se sprijină dictaturile naţionale în cele două ţări. Ştirea aceasta senzaţională e însă dezminţită şi de agenţia Havas şi de agenţia Reuter şi de cercurile oficiale din Roma. Date fiind însă legăturile lui Gayda cu Mussolini şi regimul presei italiene (*Giornale d'Italia* e chiar un oficios al Guvernului), trebuie să fie *ceva* adevărat în cele destăinuite de foaia din Roma. În tot cazul, perspectiva unei asemenea alianţe a enervat mult presa şi cercurile democratice din vestul Europei.

Zilele trecute a venit de la Londra vestea unei sensibile scăderi a preţului aurului. S-a vorbit chiar de o nouă politică monetară a Angliei şi a Statelor Unite. Aceste zvonuri au fost dezminţite, dar târgul aurului la Londra s-a zăpăcit. Ieri s-a oferit spre vânzare aur în valoare de 4 200 000 livre sterline (peste 3½ miliarde lei!), cu 7½ pence sub preţul parităţii monetare. Ofertele au fost „frenetice", spun telegramele. Din 1493 de lingouri oferite, abia s-au putut însă vinde 250. Dacă până şi metalul etalonului monetar a ajuns la asemenea fluctuaţii, ce o să se mai întâmple cu semnele monetare bazate pe acest etalon?

Generalul Fidel Davila Arando a fost numit comandant al Armatei naţionale spaniole de Nord, în locul decedatului general Mola. Spania naţionalistă e în doliu; funerariile lui Mola dau loc la manifestaţii populare impresionante. Generalul Franco a decorat „post mortem" pe fostul său subordonat şi rival.

Ziarele de azi-dimineaţă ne aduc o ştire de o însemnată gravitate. La Tuluza (Franţa) un băieţaş de vreo 15 ani se plimba pe bicicletă cu un steag tricolor francez; o bandă de copii de aceeaşi vârstă l-au oprit, l-au trântit la pământ şi l-au bătut măr. Deja acum câtva timp un incident similar s-a întâmplat la Lyon, dar cu deznodământ mai tragic căci victima a încetat din viaţă în urma loviturilor primite. Pentru ca anarhia şi comunismul să deştepte atât fanatism până în straturile nevârstnicilor trebuie să fie ceva mai mult decât putred în Franţa. Zorile unui război civil se arată şi dincoace de Pirinei.

Specialiştii au alcătuit un arbore genealogic lui Hitler, până la anul 1455. Führerul coboară, după acest document, din tată în fiu din ţărani stabiliţi în împrejurimile orăşelului Brunau, de la graniţa bavareză-austriacă. Dacă documentul e întemeiat pe date certe, se taie astfel aripile zvonului după care dictatorul rasist ar avea şi sânge ovreiesc în ascendenţa lui. S-a publicat într-adevăr în facsimile inscripţia unei pietre funerare din cimitriul israielit din Bucureşti, cu numele de Hitler, şi s-a spus că acest Hitler decedat pe pământul românesc ar putea fi un strămoş al Führerului. Şi s-a mai vorbit de alt Hitler, tot ovrei, pripăşit la Mărăşeşti, care ar fi fost unchiul sau chiar tatăl dictatorului. E drept că cercetări mai apropiate n-au dat de vreo urmă precisă, în ce priveşte pe acest Hitler „rumun".

———

Sub titlul *Vrem să ştim cine conduce*, Iorga publică în *Neamul Românesc* de aseară următorul articol:

„În politica noastră se produc de la o bucată de vreme manifestaţii care uimesc.

Avem un Guvern. Regele i-a arătat necontenit încrederea. El a realizat în toate domeniile lucruri pe care numai spiritul cel mai nedrept şi mai pasionat nu le-ar recunoaşte. Câţiva oameni de bine şi de ispravă şi-au făcut datoria. Ministrul de Externe a declarat acum în urmă că situaţia noastră în afară e asigurată şi de ce nu l-am crede?

Iată însă că în ultimul timp asistăm la negociaţii şi hotărâri despre România, care se iau în afară de România şi de alţii decât de factorii oficiali.

Trec peste vizita pe care un fost preşedinte de Consiliu, în rebeliune faţă de partidul său, a făcut-o, în Franţa, d-lui Titulescu, om de Stat oricât de valoros, dar pentru moment în disponibilitate. Oricine e liber să înveţe franţuzeşte unde vrea şi să ia şi lecţii de diplomaţie de la cine vrea să-şi bată capul cu dânsul.

Dar dl Titulescu, înconjurat de o întreagă suită de diplomaţi români, tot în disponibilitate merge să întâlnească pe dl Litvinov, care nefiind în disponibilitate a uitat că România are un Guvern. Discuţii cu examinare de acte au loc şi se iau un fel de decizii pe baza — şi oarecum în numele — desigur numai a geamantanelor reciproce.

Care e sensul acestui «secret» proclamat prin trompete a zeci de gazete?

Că Litvinov vrea să ne impună o politică a sa printr-un om al său ?

Cu toată hotărârea o refuzăm!"

Cu rezerva laudelor aduse unui Guvern de neputincioşi şi de gheşeftari, articolul e excelent: are Iorga momentele lui — am recunoscut-o totdeauna. Tăcerea Guvernului faţă de acţiunea lui Titulescu, aproape o acţiune de înaltă trădare, e însă tot atât de uimitoare ca şi prolixitatea defunctului nostru ministru de Externe. M-am gândit un moment să adresez o interpelare pe această chestiune, deşi ştiu bine că Camera nu se va mai întruni, numai ca să silesc Guvernul să iasă din rezerva lui. Am renunţat însă, căci la urma urmelor n-am nici o răspundere în iubita mea ţară şi nu mi-a plăcut niciodată să scot castanele din foc pentru alţii. Şi am făcut bine, căci „a pus chestiunea" Iorga, şi a pus-o bine.

———

6 iunie. — *Universul* de azi-dimineaţă ia apărarea lui Titulescu şi încearcă să răspundă observaţiile lui Iorga de alaltăieri. Încearcă dar nu reuşeşte. Şi ameninţă: va veni Titulescu la toamnă în ţară, îşi va lua locul în Parlament (e senator de drept cu 6 ani de ministeriat) şi va arăta el la toţi ce poate! Ei aşi? Caracteristic pentru mentalitatea lui Stelian Popescu (dacă se poate vorbi de mentalitate într-un asemenea caz), e că, în politica internă e cel mai arţăgos vrăjmaş al comunismului — iar în politica externă e omul lui Titulescu şi al lui Litvinov.

Dar ce nu se poate vedea în ţara noastră? Am trăit să văd schimbarea numelui unui sat românesc din Prahova în acela de Stelian Popescu (fiindcă Popeştele n-a născut acolo), pe acelaşi Popeşte proclamat ctitorul unei biserici şi unei şcoli (în acelaşi sat) clădite cu banii altora, gara Eforia schimbată în gara General de Divizie Ionescu Mihail iar cea de la Ioneşti (Vâlcea) în Constantin Dissescu; am trăit să văd pe Tătărescu prim-ministru, pe Urdăreanu mareşal al Palatului şi pe Mitiţă Constantinescu Guvernator al Băncii Naţionale — ca să nu mai vorbesc de alţii şi de altele!

———

Dl Titulescu şi-a amânat conferinţa pe care trebuia să o ţină la Cambridge, fiindcă în ziua fixată fusese poftit de ilustra Universitate şi ilustrul Negus Hailé Selassié. După cum în heraldică „métal sur métal ne vaut" se vede că şi în panglicărie „vedette sur vedette ne vaut"! Şi e păcat, căci aceste două stele ale firmamentului genevez s-ar fi complectat de minune.

———

Presa internaţională iudeo-comunistă luptă cu perfidie şi fără preget împotriva curentelor naţionaliste ce se manifestă în jurul luptelor din Spania. Acum trei zile anunţa revoluţia în Portugalia; dezminţirea cea mai categorică a venit imediat. Ieri a publicat ştirea sensaţională a împărţirii Spaniei între Italia şi Germania, hotărâre luată la Roma în întâlnirea dintre Mussolini şi Blomberg. A intervenit şi aci o dezminţire tot atât de categorică.

În ce priveşte politica de neintervenţie în Spania se pare că propunerile engleze au sorţi de izbândă. Faptul că colaborarea pentru control a fost propusă numai celor 4 Puteri occidentale (cu excluderea Sovietelor) a făcut o bună impresie în Italia şi în Germania, care, ca şi Franţa, s-au declarat în principiu de acord cu propunerea. S-a ajuns la discuţia amănuntelor de aplicare.

Dezminţirea încheierii unei alianţe militare între Italia şi Germania nu exclude stabilirea unor acorduri verbale între Stat-Majorele ale celor două ţări, acorduri menite să întărească axa Berlin–Roma. Proiectul unui tratat formal de alianţă militară constitue mai mult o sperietoare pentru Franţa şi Anglia, spre a le aduce la o politică mai mlădioasă. Pe de altă parte e evident că Germania nu va semna cu uşurinţă o convenţie care i-ar tăia toate punţile spre Anglia.

Lupta dintre regimul Stalinist şi a IV-a Internaţională, condusă de Troţki, e departe să se fi sfârşit prin condamnările la moarte cu care s-au încheiat procesele politice de la Moscova — şi e încă în toiul ei.

Ştiri, încă neoficiale, de la Moscova, ne aduc vestea arestării mareşalului Tuhacevski (căruia se luase comanda acum câtăva vreme), a lui Karachan, vedetă bolşevică, fost ambasador în China şi în Turcia, a lui Rosenberg cunoscut organizator al războiului civil din Spania, a lui Krestinski, fost adjunct al comisarului poporului pentru Externe şi fost ambasador la Berlin, precum şi a mai multor generali, şi civili. Aceste arestări sunt puse în legătură şi cu sinuciderea generalului Gamarnic, de dată recentă.

A IV-a Internaţională, ale cărei organizaţii încep să se întindă în toate ţările otrăvite de comunism, a ridicat steagul răzvrătirii împotriva lui Stalin şi a Internaţionalei a III-a (reprezentată prin Kominternul de la Moscova) pe care îi acuză de trădare faţă de sfintele principii ale lui Marx, Engels şi Lenin. Două sunt acuzaţiile aduse înainte de toate lui Stalin şi Kominternului: 1) că au renunţat la Guvernarea proletariatului prin proletariat, creând o clasă privilegiată de funcţionari permanenţi în locul însărcinărilor temporare şi elective — aşa încât s-a format o gaşcă administrativă tot atât de periculoasă pentru libertăţile proletariatului ca şi clasa cinovcilor vechiului regim; 2) că s-a renunţat momentan la acţiunea de provocare a revoluţiei mondiale, fără de care comunismul, de esenţă universală, nu poate înlocui vechiul regim capitalist, de esenţă universală şi dânsul, printr-unul nou. Mai sunt şi alte revendicări în jurul Internaţionalei a IV-a, dar masa aderenţilor ei cere, deşi împărţită în grupuri şi subgrupuri, înainte de toate, revenirea comunismului la principiile lui iniţiale.

Cu un spirit mai practic, şi mai puţin pierdut în negura speculaţiilor ideologice, Stalin vrea să organizeze o Rusie tare şi un regim cât de apropiat de principiile comuniste, dar viabil. Pe această cale a ajuns la un fel de naţionalism sovietic şi la legături strânse cu puterile burgheze. E tocmai ceea ce „puritanii" lui Lenin, cu Troţki în frunte, nu-i iartă. Deocamdată Stalin îşi împuşcă adversarii şi îşi întăreşte Armata. Cine va avea ultimul cuvânt, se va vedea. Dea Dumnezeu să se cureţe unii pe alţii şi să piară toţi.

Dl Lucian Blaga a fost „recepţionat" ieri ca membru al Academiei. Un mediocru necunoscut trece în categoria mediocrilor cunoscuţi. La şedinţă a asistat şi Regele care a ţinut şi el o cuvântare, la sfârşit şi a declarat că alegerea lui Blaga („quelle blague"!) era consacrarea talentului noii generaţii de scriitori, de după război — scriitori care o scrântesc o dată — *dar al căror merit e incontestabil.*

Iorga a văzut în lauda Regelui o piatră în grădina sa, căci de un an de zile duce o campanie înverşunată, pe faţă împotriva pornografiei şcolii tinere, în realitate împotriva talentelor de care e gelos — şi s-a înfuriat. Nu e zi de la Dumnezeu în care *Neamul Românesc* să nu publice coloane întregi împotriva lui Arghezi, lui Lovinescu, lui Călinescu *e tutti quanti.* Pentru că editase pe Arghezi, dar poate mai ales fiindcă editase *Istoria Românilor* lui Giurescu, Domnul Profesor ceruse capul lui Alexandru Rosetti-Bălănescu, directorul publicaţiilor Fundaţiilor Regale — dar nu-l obţinuse. Regele nu numai că nu-i dedese satisfacţia cerută, dar mai venea acum să dea un vot de blam acţiunii sale, prin lauda adusă blestematului tineret. „Eih, dhrragă, asta iehste, Arrghezism cuhrrat!", a exclamat paranoicul Poligraf, începând să dea din picior precum câinele din coadă, numai că câinele dă din coadă când e

mulţumit, iar Iorga din picior când e supărat. Şi ca să-şi precizeze necazul, a plecat numaidecât după şedinţă, fără să mai asiste la inaugurarea noului tract al Bibliotecii, care a urmat. Jaf în ciuperci.

Spre mirarea ziarelor, bătrânul Rockefeller n-ar fi lăsat decât o moştenire de 25 milioane de dolari. Nici o mirare: bătrânul bandit a tras un ultim chiul fiscului american care percepe 60% din valoarea moştenirilor. Probabil că şi-a trecut acţiunile, de la mână la mână, lui fiu-său — căci erau mai toate la purtător. Cele 25 de milioane dolari, trebuie să reprezinte averea vizibilă, pe care n-a putut-o ascunde.

Arhiducele Albrecht, fiul lui Frederic, onoratul „Milchpantscher" dinainte de război, s-a despărţit de dama Irene Lelbach cu care se căsătorise, dar numai civil. Arhiducele Albrecht a fost până la căsătoria sa pretendent la Tronul Ungariei, şi încă pretendent cu oarecare şanse căci era susţinut de Gömbös, ajuns mai târziu prim-ministru. Căsătoria scandaloasă l-a îndepărtat de politică. Acum că şi-a repudiat dama, redevine pretendent la Tron. „Demoazelei" Irene Lelbach i-a dat titlul de „Ducesă de Tetschen" (una din proprietăţile lui). Pentru cât îl costă!

În fiecare zi câte una mai boacănă şi de necrezut. Nu de multă vreme s-a înfiinţat o Comisiune interministerială pentru înzestrarea armatei, alcătuită din preşedintele Consiliului de Miniştri şi din miniştrii Finanţelor, Apărării Naţionale, Aerului (şi Marinei), Industriei (şi Comerţului). Nimic de zis. Pe lângă această Comisie s-a înfiinţat acum un *consilierat tehnic, financiar şi juridic* care va concentra toate lucrările privitoare la contractele de comenzi externe, la finanţarea şi plăţile acestor comenzi, precum şi la resursele din care se acoperă aceste plăţi. Cine a fost numit în delicata şi importanta funcţie de *preşedinte* al acestui Consilierat? Domnul Dorel Dumitrescu, dat afară din postul de guvernator al Băncii Naţionale, să zicem, ca incapabil! De necrezut, dar adevărat şi trist.

Întâlnit ieri, la recepţia Didinei Cantacuzino pentru căsătoria lui fiu-său Alexandru cu d-ra Florica Milcoveanu, pe Olga Prezan, soţia mareşalului. Nu o mai văzusem de mult, şi am stat de vorbă cu dânsa, căci ştia multe. Mi-a povestit despre boala Reginei, pe care a văzut-o acum trei zile, înainte de plecarea ei la Sinaia[1]. Regina i-a părut foarte slăbită şi a plâns întruna; deşi după impresia d-nei Prezan n-avea aerul să-şi dea seamă de toată gravitatea stării sale. A mărturisit că deja în vara trecută (pe când călărea încă!) a avut scaune negre („melena", hemoragie intestinală) dar că n-a ştiut că lucru avea vreo importanţă. Diagnoza (oficială) a medicilor, cu Abrami în frunte, e aceea *de ciroză a ficatului*, de pe urma căreia complicaţii în partea splinei, o flebită a gambei şi o stare de anemie îngrijorătoare (2 milioane de globule roşii la milimetru pătrat — în loc de 5 milioane). Abrami i-a dat nişte injecţii ca să o întărească *în vederea unei mari operaţii* de încercat la toamnă. Medicii neputând ascunde Reginei gravitatea stării sale, au născocit o formulă care să o depărteze de ideea ei fixă: cancerul. Din nefericire tocmai de cancer e vorba, şi dacă Regina, ca orice profan a putut fi înşelată, în calitatea mea de medic refac diagnoza în modul următor: de ciroză nu poate fi vorba, căci Regina n-a abuzat niciodată de alcooluri; „melena" nu există în caz de ciroză, şi e un simptom caracteristic al neoplasmului; anemia se explică, ca şi flebita, prin tulburările funcţiilor ficatului în caz de neoplasm, ca şi în cel de ciroză — nici o relaţie între splină şi ficat în caz de ciroză — diagnoza reală, pe care într-un sentiment lesne de înţeles, medicii au căutat să o tăinuiască până acum, e prin urmare aceasta: neoplasm al ficatului, cu întindere către capul pancreasului (nu splinei); anemie consecventă prin lipsă de refacere a globulelor roşii în ficat, şi flebită din cauza tulburărilor circulatorii (obstacolul ficatului) şi prin auto-infecţie. Faptul că Abrami a vorbit de operaţie (?) confirmă această diagnoză, *căci nu există operaţie în materie de ciroză.*

Ceea ce comunicatul de după vizita lui Abrami mă făcuse să întrevăd, devine pentru mine azi o certitudine. Săraca Regina Maria! Să-i dea Dumnezeu o embolie care să-i curme pe neştiute martiriul! Regina Maria, cu toate cusururile ei, era necesară Dinastiei; era o podoabă a Curţii, şi oricât, o influenţă bună asupra fiilor ei. Cu toate aparenţele contrare, Regele Carol se temea de judecata ei. Dânsa plecată, cine va mai ţine piept d-nei Lupescu şi destrămării morale din jurul Regelui?

Generalul Zizi Cantacuzino a fost operat de către Nasta. Tumoarea pilorului, pe care operatorul a lăsat-o neatinsă mărginindu-se la o anas-

[1] Regina a fost transportată la Sinaia, întinsă într-un automobil amenajat ad-hoc. Cu dânsa s-a instalat şi Regina Marioara a Jugoslaviei, iar azi-dimineaţă a sosit şi Principesa de Hohenlohe, alarmată de starea surorii sale.

tomosă gastro-intestinală pentru a permite circulaţia bolului alimentar şi scurgerea secreţiilor stomacale. Bietul Zizi, încă unul care pleacă!

———

7 iunie. — Contele Ciano, ministrul de Externe al Italiei, a comunicat ambasadorului Angliei la Roma că Guvernul său acceptă propunerile britanice, şi că Italia va reparticipa la acţiunea de control pe coastele Spaniei. Guvernul italian are numai o rezervă de făcut asupra punctului relativ la consultările comune obligatorii înaintea întreprinderii oricăror represalii individuale. Italia admite principiul consultărilor comune, dar acestea nu trebuie să stânjenească acţiunile individuale *în caz de urgenţă*. E probabil că Germania va da acelaşi răspuns.

Sovietele îşi exprimă nemulţumirea faţă de noul acord, prin glasul ziarelor moscovite. Acestea regretă că propunerea Angliei nu a fost *comunicată tuturor*, probabil din teama justelor observaţii pe care Puterile doritoare de pace (!!) le-ar fi făcut. Sovietele au pus la cale un protest din partea Guvernului din Valencia.

———

Universul, monitorul tarabei naţionaliste, a publicat acum câteva zile un articol violent privitor la proiectata vânzare a acţiunilor „Stelei Române" aflate în portofoliul Ministerului de Finanţe. Cancicov, om cumsecade şi băiat bun dar fricos (îi e frică şi de umbra unui peşte) dă azi, tot prin *Universul* o dezminţire *categorică* acestui zvon, afirmând chiar că o ofertă făcută de grupurile financiare străine interesate în „Steaua" ar fi fost respinsă *în 1936*. Dl Cancicov uită că m-a însărcinat cu vânzarea acestor acţiuni, cu prilejul ultimei mele călătorii la Paris şi că, dacă operaţia nu s-a efectuat cauza a fost preţul prea mare pe care l-a cerut (Ministerul a cerut 2 000 lei de acţiune pe câtă vreme „grupurile" nu voiau să dea decât maximum 1 200 lei). Toată afacerea în sine e de importanţă minimă. Din un milion acţiuni Statul posedă 120 000, aşa încât nu are controlul Societăţii. Pe de altă parte Guvernul a hotărât lichidarea tuturor participaţiilor Statului în întreprinderi industriale şi vărsarea sumelor obţinute *la fondul apărării naţionale*. În realitate, şi e natural să fi fost aşa, Cancicov a fost foarte decepţionat că nu i-am putut vinde acţiunile la Paris. În loc să dea explicaţiile de mai sus, ministrul de Finanţe a preferat să dezmintă şi să mintă. E regretabil. Că negustorii de naţionalism trăiesc din minciuni e la mintea omului. Dar un om cinstit şi cu răspundere n-ar trebui să se coboare până la asemenea procedee condamnabile.

Şi masoneria germană, vechea întemeiere a lui Frederic cel Mare, a fost dizolvată, şi bunurile ei confiscate. Averea găsită s-ar urca la 2 milioane mărci. Trebuie să fie mai mult. Numai splendidul palat, înconjurat de un vast parc în care m-a primit marele Maestru Habicht (prelat al bisericii reformate), face mai mult.

———

Călăreţii noştrii fac figură bună în străinătate. O echipă de ofiţeri de cavalerie care cutreieră Europa de astă primăvară au câştigat premii multe la concursurile hipice din Paris, Aachen (Aix-la Chapelle) şi Berlin. La Aachen am câştigat cel mai mare premiu la sărituri, la Berlin ne-am clasat al doilea. Acum în urmă la Varşovia echipa noastră a ieşit cea dintâi şi locotenentul Rang a câştigat Cupa Naţiunilor. E foarte frumos, şi ne face să sperăm succese şi pe alte tărâmuri ale sportului.

———

După confidenţele unei prietene intime, Regina ar fi conştientă de starea ei. Nu numai că plânge toată ziua, dar mai spune necontenit că o cheamă morţii ei: „Je vois tout le temps Ducky[1] qui m'appelle!"

———

Putoarea de Stelian Popescu umple două pagini din otreapa lui cu darea de seamă a târnosirii bisericii din comuna Stelian Popescu (!!!) săvârşită duminică. Escrocul îşi publică şi poza în cămaşă de ctitor! Iar pe pergamentul oficial, reprodus în ziar, îndrăzneşte să spună „Stelian Popescu *fost de mai multe ori ministru al Dreptăţii*" — când toată lumea ştie că a fost *o singură dată*, pentru nenorocirea Dreptăţii. Sau poate că şmecherul, cunoscând laşitatea şi platitudinea „factorilor hotărâtori" scontează viitorul şi se vede, în curând, iar ministru? „Du train dont vont les choses" numirea lui la viitoarea scadenţă e foarte probabilă.

Ceremonia de duminică a fost prezidată de I.P.S.S. Patriarhul Miron, cum era de aşteptat: corbii trag la hoit.

———

Am în faţa ochilor un comunicat tras la maşină, semnat de Milcoveanu (preşedintele Centrului Studenţesc, gardist) în numele „Condu-

[1] Sora preferată a Reginei, marea Ducesă Kiril decedată acum un an, după grele dar scurte suferinţe

cătorilor Studenţimii române creştine din Capitala Ţării". Comunicatul dă seamă de întrunirea „intimă" din 2 iunie curent, la care au luat parte Comitetele Uniunii Naţionale a Studenţilor Creştini Români, Centrului Studenţesc Bucureşti, Societăţilor studenţeşti pe Facultăţi, Federaţii Regionale şi Cercurilor judeţene. După ce s-a protestat energic împotriva noii legi universitare, împotriva închiderii fostelor căminuri, împotriva proiectatei acţiuni poliţieneşti de ajutorare a studenţimii şi împotriva întregii prigoane a studenţimii naţionaliste („Am fost înşelaţi, vor să strivească sufletul din noi"), cei prezenţi au expediat următoarea telegramă lui Iuliu Maniu în Franţa:

„Conducătorii studenţimii române din Capitala Ţării, *convinşi de adevărurile pe care nu le-au crezut, pe care astăzi le cred, vă trimit omagiul lor.*"

Simptomatic.

E probabil că telegrama n-a fost lăsată să treacă, dar că a fost adusă la cunoştinţa Regelui, căruia desigur a trebuit să-i facă mare plăcere.

România e mai fericită decât vechiul Egipt, căci deşi nu are decât vreo 12 Dinastii[1] în loc de 24, se bucură de ele concomitent, iar nu succesiv în cursul vremurilor. De aceea românii sunt mai mulţumiţi decât oropsiţi fellahini, fiecare îşi poate căuta norocul pe lângă altă dinastie, când cea aleasă nu corespunde nădejdilor puse într-însa.

Şeful celei de a 11-a Dinastii, marele gheşeftar de la C.F.R., şi-a măritat fata şi a dat ieri-seară o mare serbare. Şeful celei de a 8-a Dinastii ca răsplată pentru serviciile ce i-a adus şefului nr. 11 a închiriat „Country-Clubul" şi l-a pus la dispoziţia nunţii. Ba voia chiar să fie naş, după cum voia să fie şi la nunta pe care o pregăteşte în casa lui şeful celei de a 10-a Dinastii (îşi mărită fata după locotenentul Dristorian). Sindicatul Dinastiilor l-a convins „să o mai lase", prea voia să fie naş întruna şi să arunce bani în ochii lumii. I-a luat locul amicul Iunian, om politic de bronz şi cu principii, dar în „particular" om de paie al Dinastiilor 8 şi 11. Două mii de lingăi au alergat la masa pusă şi au petrecut până dimineaţa. Dans, flirt şi beţie — n-a lipsit nimic.

[1] Dau aci nomenclatura Dinastiilor noastre după importanţa lor protocolară, în anul 1937: 1. Hohenzollern; 2. Lupescu (cu ramuri); 3. Aristid Blank (fără ramuri); 4. Tătărescu (cu fraţii); 5. Camarila Palatului (Urdăreanu, Buchman etc.); 6. Gavrilă Marinescu; 7. Camarila politică (Inculeţ, Franasovici & Co); 8. Malaxa; 9. Mitiţă Constantinescu; 10. Tabacovici;11. Macovei; 12. Auşnit. Dinastiile 5 şi 7 sunt în veşnică mişcare, şi şeful lor se schimbă după împrejurări. Dinastiile 9, 11 şi 12 mai slabe, sunt cu totul vremelnice.

Serbarea a fost însă tulburată printr-un incident penibil. Locotenentul Dristorian, viitorul ginere al d-lui Tabacovici, fusese desemnat ca „garçon d'honneur"; din nefericire pentru el defilase prost sâmbătă la proba de paradă în onoarea Polinezului şi colonelul Dombrowski, comandantul Regimentului, îi dedese 2 zile arest — nemaipomenită îndrăzneală. Această jignire adusă celei de a 10 Dinastii nu putea fi tolerată. S-a intervenit cu insistenţă, dar degeaba, toată lumea ştie că colonelul Dombrowski e un caracter[1]. Lipsa de la nuntă a viitoarei odrasle dinastice ar fi însemnat un dezastru. A intervenit însă Malaxa, şeful celei de a 8-a Dinastii, şi a dat ordinele necesare. Locotenentul Dristorian a fost liberat pe cauţiune de la ora 9 la ora 12.

Un alt bronz:

Dinu Cesianu, cinstitul Dinu Cesianu, care se îneacă cu cuvântul „cinste" la fiecare vorbă dar şi-a vândut casa din Bucureşti pe 24 de milioane „cash" Societăţii de Radiofonie, deşi aceasta nu poate folosi locul fiindcă e supus exproprierii — cinstitul de Dinu Cesianu, a luat masa la ultima sa trecere prin Bucureşti la ginere-său Tabacovici împreună cu Lupeasca, deşi mi-a repetat de nenumărate ori că nu o cunoaşte *şi că nu vrea să o cunoască.* Faptul de a lua masa cu graţioasa Duduie e fără importanţă, dar de ce să te lauzi că eşti hotărât să nu o cunoşti? Slăbiciunea omenească e mare, căci *în fond* Cesianu *e* un băiat cinstit.

---

8 iunie.

Ah, ah, frappons sur nos fémurs
Car Moscicki est dans nos murs!

Simpaticul chimist care prezidează (prezidează şi nimic mai mult) la destinele Poloniei, a sosit ieri la orele 4 la Bucureşti prin gara Mogoşoaia, refăcută ad-hoc, provizoriu după ce fusese doborâtă — „gară provizorie" ce a costat 9 milioane de lei (2 cheltuite şi 7 în buzunarele şperţarilor) aruncaţi în vânt, căci construcţia actuală de scânduri va fi doborâtă şi ea pentru ridicarea unei a treia definitivă, monumentală şi de zid. Oare prinţul Beneş, preşedintele Paul şi ministrul Moscicki n-ar

[1] E cel cu banii lipsă în casa Regimentului, ispravă pentru care a fost admis la examenul de general: nu degeaba juca el poker du Duduia.

fi putut ei coborî la gara Cotroceni, amenajată şi ea cu mare cheltuială, acum câţiva ani, pentru asemenea prilejuri? Parcursul de la Cotroceni, prin parc şi pe bulevarde, până la Palat face cel puţin cât cel de la Mogoşoaia în oraş, şi e mai scurt. Ce să-i faci, oamenii Restauraţiei sunt mână spartă, ca nişte mari boieri ce sunt.

Primirea făcută Preşedintelui Republicii Polone a fost cordială, dar nu atât de călduroasă cum aş fi vrut în conjunctura politică actuală. Drumul de la gara Mogoşoaia la Palat e lung, aşa încât cordonul oamenilor ieşiţi întru întâmpinare era cam subţire. Mai inexplicabilă a fost sărăcia de steaguri, mai ales poloneze. Se vede că a înghiţit Gavrilă banii. Măsuri de poliţie stupide; astfel Bulevardele Lascăr Catargiu, Take Ionescu şi Brătianu pe de o parte, Calea Victoriei pe de alta, au fost *complect* închise toată după prânza.Noi, cei prinşi între cele două mari artere n-am mai putut circula. Singurul beneficiu al acestor măsuri absurde, au fost cinci ceasuri de înjurături ca la uşa cortului la adresa Regelui, căci tot turcul plăteşte. Mi s-a spus că pierduseră toţi capul de frica unui atentat pus la cale fie de Garda de Fier fie de Soviete (se vor vedea mai la vale motivele acestei din urmă temeri). Regele şi Moscicki au făcut parcursul în trăsura deschisă înhămată „à la Daumont", Regele în alb şi Moscicki în frac. La ora 5 a avut loc o defilare militară în faţa Palatului la care s-au grămădit toţi candidaţii „la succesiune", să-i vadă Regele, de la Mihalache şi Vaida până la D.R. Ioaniţescu şi ultimul Călinesc. Seara, mare prânz de gală la Palat, cu schimb de discursuri. Discursul Regelui a fost amical, prea *amical*, chiar, căci n-a vorbit decât de „amiciţia" *celor două popoare* fără să precizeze posibilele consecinţe ale acestei „amiciţii". N-a lipsit nici cupletul celorlalte alianţe, nici „o limbă" Societăţii Naţiunilor. Carol întreg: a menajat şi capra şi varza, într-o literatură de platitudine în care nu lipseau decât laude pentru Titulescu. Răspunsul lui Moscicki a fost mai demn şi mai precis. Fără să tragă limbi nimănui, fără să pomenească de Societatea Naţiunilor, a afirmat că în grelele vremuri prin care trecem fiecare ţară trebuie să se sprijinească întâi pe forţele ei, să aibă o armată puternică (Regele n-a spus un cuvânt despre aşa ceva) şi a încheiat afirmând că într-un mod firesc, România şi Polonia nu se pot găsi decât întotdeauna alături una de alta. Amănunt picant şi Regele şi Moscicki au invocat pe Regele Ferdinand şi pe Mareşalul Pilsudski ca făuritorii alianţei româno-polone, dar în scopuri cu totul opuse: Carol ca să se scuze în Occident şi să invoace ocrotirea lui Ferdinand-le-Loyal, nebănuit de infidelitate — Preşedintele, ca să dea mai multă autoritate, din partea Poloniei, manifestaţiilor politice actuale.

În momentul în care Regele României şi Preşedintele Poloniei schimbau discursuri la Bucureşti, dl von Neurath, ministrul de Externe german şi dl Stoiadinovici, primul ministru jugoslav se dedau la aceleaşi exerciţii la Belgrad. *Să fie o simplă coincidenţă*? În tot cazul vizita lui Neurath la Belgrad, primirea extrem de călduroasă ce i s-a făcut şi discursurile pronunţate de o parte şi de alta constituie un eveniment şi mai important decât semnarea pactului italo-sârb. Din discursuri rezultă că „o colaborare" pe toate terenurile între Germania şi Jugoslavia e nu numai pusă la cale dar chiar fapt îndeplinit. Pactul italo-jugoslav, prezenţa ministrului jugoslav la gara din Budapesta în ziua sosirei Regelui Italiei şi discursurile de aseară de la Belgrad sunt trei manifestări politice de ordinul cel mai însemnat de pe urma cărora toată situaţia din Europa Centrală şi Orientală trebuie considerată ca schimbată. Ce devine Mica Înţelegere? Ce zice Beneş Curcanul? Îi vor cădea în fine lui Victor Antonescu cartoful din gură şi solzii de pe ochi? Interesante probleme.

„Paysaniştii", care după cum se ştie sunt oamenii Franţei, pretind a şti pozitiv că Victor Antonescu s-a înapoiat de la Paris cu mâinile goale. N-a obţinut nimic nici în materie de armament, nici pe terenul financiar. Franţujii ne cer să semnăm pactul de asistenţă cu ei, şi până nu-l semnăm nu ne livrează armamentul comandat, nici nu ne fac facilităţile de schimb şi de transfer pe care le cerem. Din ordinul Parisului a sistat şi Cehoslovacia livrările de puşti-mitraliere comandate la Zbroiovska (Brün). În ce priveşte facilităţile de schimb, Franţa se pedepseşte singură. Un comunicat cam acru al Băncii Naţionale, publicat azi-dimineaţă, previne publicul că cererile de schimb pentru călătorii în Franţa, la Expoziţie, nu vor mai putea probabil fi satisfăcute deoarece Banca Franţei opreşte tot disponibilul României în clearing pentru plata furniturilor franceze.

În legătură cu această atitudine „severă" a Franţei faţă de noi, am aflat că în cercurile Palatului domneşte mare enervare cu privire la „un complot" ce ar fi fost pus la cale pentru detronarea Regelui. Autorii acestui complot ar fi Titulescu, Maniu şi Litvinov, şi tentativa lor ar fi susţinută de Franţa care nu mai are încredere nici în Guvernul Tătărescu, nici în Rege — şi de Anglia, sau mai bine zis de Familia Regală engleză asupra căreia „Familia Grecească" are cea mai desăvârşită influ-

enţă. Franţa ar vrea *altceva*, Anglia pe Voievodul Mihai[1] în favoarea căruia ar lucra nu numai perechea Kent (atât de influentă asupra Regelui George) dar şi perechea Paul al Jugoslaviei (Prinţesa Olga tot grecoaică), Sovietele, în fine, ar dori *republica* în nădejdea că ne-ar duce la anarhie şi la înlesnirea unei intervenţii din partea lor. Maniu şi Titulescu care urmăresc capul lui Carol ca să scape pe al lor, s-ar mulţumi la urma urmelor şi cu un mic şantaj care să-i aducă la putere. Cu toate asigurările ce mi s-au dat că conferinţa de la Talloires, între Titulescu şi Litvinov, cât şi întâlnirea de la Cap Martin între Maniu şi Titulescu n-au avut alt scop decât punerea la cale a acestui complot, *eu nu pot crede în realitatea lui*. Că Maniu şi Titulescu care îşi dau seamă că rolul lor politic e terminat sub domnia Regelui Carol, sunt plini de ură şi de venin, e lucru natural; că în Franţa încrederea în Rege e zdruncinată, e probabil; că în Anglia toate simpatiile merg, sub influenţa grecească, către Principele Mihai pe care Curtea de la St. James l-ar vedea cu plăcere în locul lui tată-său moralmente handicapat şi dispreţuit, este iarăşi posibil. Că Sovietele şi Litvinov ar fi şi ele încântate de o schimbare a regimului în România — nici o îndoială. Dar de la simple dorinţe, sau tendinţe până la comploturi, distanţa e mare — şi cred că nimeni nici chiar Sovietele nu s-au gândit să o străbată. Se pare însă că lumea din jurul Regelui, şi însuşi Regele nu cred ca mine. Dovadă toate măsurile exagerate de pază ce se iau cu prilejul serbărilor actuale.

Singura mea teamă e că aceste ameninţări imaginare sau reale să nu tulbure şi mai adânc sufletul şovăitorului nostru Veleitar, şi să nu ne osândească mai departe la politica tâmpită de capitulaţii interne şi externe ce caracterizează până acum domnia Regelui Carol.

———

Până să-l detroneze străinii, platitudinea românească a ridicat Regelui Carol o statuie. A fost dezvelită zilele trecute la Oradea Mare care şi-a făcut o specialitate din asemenea linguşiri: a mai ridicat şi Regelui Ferdinand o statuie, pe când era încă în viaţă. Suflete de sclavi, cu toată răzvrătirea d-lui Maniu. Dar ce să zicem de Domnul Cărluţă care primeşte asemenea adulări? Mantale albe, uniforme multicolore, decoraţii, icoane şi statui — sunt slăbiciuni care poartă stigmatul degenerescenţei. Să nu-i fie a cobe, căci tată-său a murit doi ani după ce i s-a ridicat statuia, dacă nu mă înşel.

[1] Se pare că la serbările Încoronării, s-a făcut Voievodului Mihai o primire într-adevăr excepţională, care a mirat pe mulţi. I s-a dat pasul asupra altor Prinţi mai vârstnici şi mai apropiaţi de Casa Domnitoare prin rudenie.

Fiindcă sunt în mărimi, notez o rectificare în titulatura d-lui Stanley Baldwin, după depeşele sosite de la Londra. Fostul Prim Ministru nu se va chema „earl of Bewsley" ci „viscount of Corvedale", după numele, unei văi din apropierea reşedinţei sale de vară[1]. Fericită vale!

Ziarele de azi-dimineaţă ne mai aduc vestea morţii tinerei Joan Harlow (26 de ani) vedetă cinematografică plină de sex-appeal şi a lui Ion Cătuneanu, profesor universitar de la Cluj şi vedetă a antisemitismului românesc. Un pumn de ţărână lor.

———

Problema securităţii flotelor de control pe coastele Spaniei pare să fi fost rezolvată, şi Italia şi Germania şi-au reluat locul în Comisia pentru neintervenţie de la Londra, deşi chestiunea intervenţiei independente pusă de Germania n-a primit încă o soluţie definitivă. Dar acordul pare sigur.

Până una alta, Otto de Habsburg, viitorul Împărat al Austriei şi Rege al Ungariei s-a dus să se bombardeze la San Sebastian. O bombă ar fi căzut chiar aproape de dânsul şi era să nimicească nădejdile dublei Monarhii.

Poate că în vederea acestui pericol Horthy şi-a amendat legea pe baza căreia funcţionează ca Regent. În noul text se prevede o lărgire a puterii Regentului faţă de Parlament, precum şi dreptul lui de a-şi desemna succesorul. Prudenţă lăudabilă din partea unui om de peste 70 de ani.

———

Preţul aurului s-a urcat simţitor la Londra. De unde era cu 7½ pence sub paritatea americană, acum nu mai e decât cu 2 pence.

———

Amicul Iorga, după câteva zile de luciditate, a început iară să-şi consacre proza subiectelor lipsite de interes. A luat-o iar razna cu Arghezi, şi ca să lovească în acesta ia pe Nichifor Crainic în braţe pe care-l consacră ca „cel mai bun poet contimporan". Or, bulgarul Dobre (zis Nichifor Crainic) e nu numai un foarte mediocru poet dar încă tot atât de lichea ca Arghezi, care cel puţin posedă un incontestabil talent.

———

[1] Informaţie greşită: Baldwin a fost numit earl of Bewsley şi viscount of Corvedale.

Adus de pacifiştii din Sărindar, cu Victor Eftimiu în frunte, dl Jezequel, pastor protestant cu cioc „imaculat" (ne asigură *Adevărul*) şi vice-preşedintele Asociaţiei pentru Pace (ce e aia?) ne face cinstea unei vizite, venind din Bulgaria. De vreme ce avem negustori de naţionalism războinic, de ce nu am avea şi negustori de pace? Dată fiind atmosfera politică din ţară, în momentul de faţă, mi-e teamă că pastorul cu nume biblic nu va petrece tocmai bine în Bucureşti. Pentru cinstea noastră şi pentru pielea lui aş dori să scape nebătut.

După întrevederea lui Titulescu cu Litvinov la Talloires, presa italiană a înjurat pe Titulescu de l-a spurcat, deşi acesta se grăbise să mai declare o dată prin presă că adoră pe italieni şi că întreruperea sa din şedinţa de la Geneva cu Negusul, nu fusese îndreptate împotriva Italiei, pe care o admiră etc. etc. Cel mai violent articol a fost al lui *Corriere de la Sera*; Titulescu e pur şi simplu tratat de „escroc internaţional, profitor al intrigilor pe care singur le pune la cale". Articolul a fost reprodus în întregime de *Capitala* lui Titeanu, sub ochii binevoitori ai cenzurii.

---

9 iunie. — În fine „reforme radicale"! Marile reforme atât de aşteptate s-au realizat!

Ele sunt trei:

1) Domnilor Mareşal al Palatului Excelenţa Sa Ernestică Urdăreanu şi Maestru al Ceremoniilor Excelenţa Sa Baronul Stârcea, li s-a încredinţat câte un baston heraldic, înalt de le ajunge la nsa, cu care îşi cadenţează paşii în exerciţiul funcţiunilor lor, bătând cu el în pământ.

E o frumuseţe să-i vezi înaintând, cu bicornul împănat la subţioara stângă şi cu bastonul de tambur-major în dreapta (am constatat-o aseară, cu prilejul recepţiei în onoarea Preşedintelui Moscicki). Mai ales Murdăreanu e încântător: plin de talent a învăţat să umble perfect pe uscat. Stârcea e mai bleg. De aceeaşi mărime, şi cu o coroniţă regală în vârf, bastoanele sunt identice, numai că mânerul („le pommeau") Mareşalului e de aur pe când al Maestrului de Ceremonii e de argint. O mare nedreptate: Pulea (cum cheamă Prinţul Nicolae pe Ulea), ajutorul Mareşalului a rămas fără baston. S-a crezut probabil că numele lui ajunge!

2) S-a creat un corp de „halebardieri" — s-au mai bine zis s-au costumat un număr de soldaţi din garda Palatului în „halebardieri", căci de

fapt nu s-a înfiinţat un corp nou. Vlăjganii aleşi au fost îmbrăcaţi peste tunică, cu un mintean fără mânecă, de postav alb, care acopere pieptul şi spatele. Pe piept, doi C încârligaţi cu cifra II romană în mijloc. Mâna dreaptă întinsă, ţine o halebardă, cu ifos. Cizme negre până peste genunchi. „Halebardieri" erau la Curtea Habsburgului, mai sunt şi azi la Westminster, la St. James — la Vatican, la Papa. La noi lipseau: în mod fericit a fost împlinit acum golul. Numai că s-au înşirat prea mulţi pe scări, ca să compenseze probabil deficitul trecutului.

3) S-a creat în fine un nou Cordon. Între Marele Cordon al Ordinului Steaua României şi gradul de mare ofiţer s-a intercalat „Clasa I": o lentă roşie cu o dungă albastru deschis la mijloc. Am şi văzut ieri-seară un exemplar pe burta contnelui Römer, şeful protocolului polinez şi ginerele lui Charles Mitilineau („beato lui", cum zic italienii!).

De acum înainte România poate dormi fericită: are pe Tătărescu, e înarmată şi reformată!

Aseară concert de gală la Palat în onoarea lui Moscicki. Concert dirijat de Gogu Georgescu Filarmonica. A cântat frumos d-na Cocorăscu, un concerto pentru pian, de Chopin.

E ciudat ce plin de contradicţii e iubitul nostru Suveran. Pe scări „halebardieri", sus mareşal şi ceremonist cu bastoane, ca să dea impresia unei Curţi cu tradiţii, şi apoi jos la bufet şi cerc, o invazie de nespălaţi, cum nu s-a mai văzut în nici o Curte. S-a dat drumul congresiştilor farmacişti şi medici militari, întruniţi în momentul de faţă în Bucureşti. Au venit oamenii cum au putut, unii erau în uniformă de ceremonii, alţii cu ce aveau pe ei; unul, canadian era în „shorts", cu genunchii goi şi cu ghete de sport parcă ar fi vrut să joace hockey. Şi s-a mai dat drumul unei cete de gazetari puchinoşi, în veston, care s-au repezit asupra lui Beck să-i ceară declaraţii. Un fotograf soios se plimba printre invitaţi, şi lua poze, ca la bâlci! Sub Carol I, sub Ferdinand, nu erau „halebardieri", dar nu intrau decât oamenii poftiţi şi îmbrăcaţi cum trebuie.

Moscicki are o siluetă simpatică şi distinsă, pare om cumsecade şi priceput, dar e singurul polinez care nu ştie franţuzeşte. Nu vorbeşte decât nemţeşte. M-au aruncat cel dintâi în braţele lui, şi m-au uitat acolo: înnebunisem învârtind-o pe limba lui Goethe (!). În fine, după nenumărate semne de S.O.S., am fost liberat.

Cu Regele, am vorbit puţin dar cordial; a spus că mă va chema ca să-i povestesc ce am vorbit cu Zelea Codreanu. Cu Beck iarăşi puţin — l-am lăsat pradă gazetarilor.

În cercurile politice s-a vorbit mult de „complotul" împotriva Regelui; se povestea despre un „tract" de propagandă republicană pentru România răspândit în Franţa şi în Anglia (până acum nu a sosit nici un exemplar la noi), datorit iniţiativei lui Titulescu, sau a lui Maniu, sau a Sovietelor; se spunea că Antoniade, de la Berna, ar fi fost rechemat fiindcă însoţise pe Titulescu la Talloires — şi câte şi mai câte. Întâlnit pe Cădere, ministrul nostru în Jugoslavia, sosit ieri-dimineaţă din Belgrad, foarte îngrijorat de vizita lui Neurath şi de discursurile schimbate în ajun între acesta şi Stoiadinovici. Impresia lui: jugoslavii s-au angajat pe o cale, pe care abilitatea nemţilor *i-ar fi dus mai departe decât ar fi vrut ei, cei de la Belgrad.* Se poate; dar se poate să fie şi altfel. Bucuria lui Beck e dovadă de ceva mai mult decât crede Cădere.

———

Duduia pe balcon:

Zarvă mare în cafenele şi în saloane: d-na Lupescu a asistat la revista de luni de pe balconul Automobil Clubului. Bizară concepţie: doamnele X şi Y care se culcă cu toată lumea pot fi poftite pretutindeni; d-na Lupescu, fiindcă se culcă cu Regele n-are dreptul nici la un loc pe balcon! Nu am nici în clin nici în mânecă cu d-na Lupescu, dar spiritul meu de dreptate se revoltă! E drept că se mai adaugă ceva: Regele, sosit la tribuna lui, în faţa clubului, s-ar fi uitat spre balcon, şi ar fi salutat cu prietenie. Adevărul e cu totul altul. La apariţia Regelui şi a Preşedintelui, lumea de pe piaţă şi de pe balcoane a aplaudat şi a strigat ura. Regele a mulţumit, salutând în toate direcţiile şi bineînţeles şi în direcţia balconului Automobil Clubului, tixit de manifestanţi. Şi încă o dată, aşa se scrie Istoria!

———

Cu prilejul aniversării de ieri (8 iunie) Guvernul a publicat un decret lege prin care se creează un fond de un miliard 300 milioane rentă pentru ajutorul Spitalelor Eforiilor din Vechiul Regat şi clinicilor medicale din Cluj. E realizarea unui vechi proiect al meu. Era o datorie a Statului să vină în ajutorul Eforiilor despoiate prin reforma agrară. În demagogia care domnea după război s-au expropriat moşiile Eforiilor, fără să se ţină nici o seamă nici de necesităţile cărora aceste instituţii

erau obligate să facă faţă, nici de blestemele testatorilor. Un act de dreptate cerea ca Statul să refacă veniturile confiscate, indispensabile întreţinerii spitalelor. Acest act de dreptate, eu nu l-am putut desăvârşi, fiindcă pe vremea mea nu se putea legifera încă prin decrete şi în Parlament mi-aş fi aprins paie în cap. La indemnităţile datorite Eforiilor, Guvernul a adăugat şi o largheţe clinicilor din Cluj; eternul joc de basculă al politicanilor noştri, ca să nu se supere ardelenii de o favoare (?) acordată regăţenilor. Eu sunt foarte mulţumit, chiar când îmi realizează alţii ideile.

———

Până unde poate merge respectul „tradiţiei" în Anglia:

De 154 de ani se aleargă „Derby-ul" la Epson, lângă Londra. E cea mai populară cursă din Anglia. Regele şi sute de mii de oameni asistă regulat la această adevărată sărbătoare naţională. De 154 de ani, în seara „Derby-ului" Regele oferă o masă proprietarului calului câştigător, la care invită notabilităţile turfului. La această masă nu sunt însă poftiţi decât bărbaţi. Anul acesta, pentru prima dată a câştigat un cal (Mid-Day-Sun) aparţinând unei dame, Mrs. Miller. Dineul a avut loc, însă proprietara câştigătorului, în cinstea căreia era dată masa, *n-a fost invitată*, fiindcă nu se putea rupe tradiţia, care excludea prezenţa cucoanelor!

Mare ţară, dar cam ridicolă![1]

———

Asistat azi-dimineaţă la parastasul pentru generalul Mola. M-am dus de politeţe pentru Prat, ministrul Spaniei, cu care am legături strânse de prietenie. Am dat acolo peste o adevărată manifestaţie gardisto-fascistă. Zelea Codreanu cu toţi ai lui ocupa biserica împreună cu delegaţiile fasciste italiene şi naziste germane. Prezenţi în ţinută, membrii Legaţiilor Italiei şi Germaniei, cu miniştrii în frunte. Dintre vedetele noastre politice, Goga, George Brătianu şi... Jean Th. Florescu. Mărturisesc că m-am simţit cam jenat. Mă aştept să fiu acuzat că m-am înscris în Garda de Fier. Nu face nimic; sunt cetăţean român major şi pot face ce vreau.

———

[1] Mrs. Miller a prânzit alături, cu Regina şi cu Principesele...

Din frumuseţile regimului nostru fiscal: Clădirile noi supuse la retragere pe Calea Victoriei au fost scutite de impozit printr-o lege specială. Prin alte legi, au fost însă supuse „unei contribuţiuni" (!!) de 12% asupra venitului pentru fondul „Înzestrării Armatei" şi la impozitul comercial. În total la 33% din venit. *Dacă n-ar fi fost scutite de impozit*, ar fi plătit în total 18%!

Alta:

Căile Ferate fiind îndatorate până în gât la furnizori, s-a admis plata în titluri de rentă din ultimul împrumut pe cursul de 90%. Pe piaţă cursul e de 60%, dar mai bine decât nimic, furnizorii au primit şi această rentă, în condiţiile oneroase în care li s-a dat. Sub pretext însă că furnizorii au fost avantajaţi cu 10%, asupra valorii nominale a titlurilor (!!) fiscul le cere acum impozitul comercial asupra acestui beneficiu!! De necrezut dar – durere — adevărat!

---

10 iunie. — Titulescu a cărui conferinţă la Cambridge a ratat din cauza Neguţului — trebuie să i se fi înnegrit inima lui bietul Titulescu —, şi-a ţinut o a doua conferinţă la Camera Comunelor. A învăţat pe englezi cum ar fi nimerit să fie condusă politica „democraţiilor" — politica internaţională bineînţeles. *Universul*, ajuns monitorul democraţiei şi al lui Titulescu, în concurenţă cu „spurcatele" foi din Sărindar, ne povesteşte prin două articole şi pe mai multe coloane succesele lui Titulescu la Londra: întrebările pe care i le-a pus, în mijlocul entuziasmului provocat de conferinţă, maiorul Atlee; lunga vizită pe care i-a făcut-o Jan Massaryk, fiul bătrânului Massaryk şi profitorul numelui său; prânzul pe care i l-a oferit Winston Churchill etc. etc. Întrucât priveşte lecţia dată democraţiei engleze, să o lăsăm englezilor să o mediteze, căci pentru noi nu prezintă nici un interes.

Regimul de panică sub care trăim se aseamănă sub unele puncte cu regimul poliţist rusesc dinainte de război. În Rusia cel puţin exista o mişcare teroristă reală şi puternică, pe care poliţia secretă şi Siguranţa — „Ohrana" — o exagerau însă şi mai mult, ca să poată înghiţi, cei cu răspunderea apărării, cât mai multe parale. La noi, deşi nu există un pericol real, poliţia l-a inventat în acelaşi scop. Din banii care se irosesc pentru „siguranţa Regelui", pentru „siguranţa Guvernului", pentru „Siguranţa generală", Gavrilă Marinescu cu banda lui îşi însuşeşte cea mai bună parte. Ca să impresioneze pe cei care dau banii, înscenările lui Gavrilă depăşesc toate limitele. De când e Bucureştiul n-a văzut o asemenea desfăşurare de poliţie ca zilele trecute, cu prilejul vizitei preşedintelui Moscicki. Am avut cu toţii impresia că trăim sub ocupaţie vrăjmaşă. Oraşul înţesat de sergenţi de oraş, de jandarmi, de trupe, de agenţi acoperiţi. Uliţe barate ceasuri întregi, casele oamenilor puse sub controlul agenţilor, lumea brutalizată şi terorizată. Cel mai neprevăzut drum al Regelui sau al Prezidentului, păzit de mii de neorociţi, istoviţi sub chiverele lor de soarele de iunie.

Dar pe toate le-au întrecut măsurile luate marţi seara, în jurul Jockey-Clubului. În acea seară, înainte de concertul de la Palat, suita Prezidentului şi demnitarii români ataşaţi pe lângă Moscicki şi Beck, au fost, din ordinul Regelui şi pe spesele Curţei Regale, oaspeţii lui Mocsonyi la Club — pe când Regele, Preşedintele, Beck, Tătărescu şi Victor Antonescu, se aflau întruniţi la o masă intimă şi politică la Palat. De ce masa secundară a fost servită la Jockey-Club şi nu la Palat în altă sală, sau la Ministerul de Externe sau la Preşedinţia Consiliului — mister. Căci erau numai 22 de oaspeţi şi ar fi încăput oriunde. De ce masa a fost prezidată de Mocsonyi, mare maestru al Vânătorilor şi nu de mareşal, sau de Maestrul Ceremoniilor, alt mister. Acestea spuse numai în treacăt, căci ceea ce am vrut să subliniez e faptul că atât cât a ţinut masa, Jockey-Clubul a fost împresurat de o întreagă armată, agenţii au controlat toate încăperile, şi câţiva membri ai cercului au fost chiar împiedicaţi să intre la Club. Nu încape îndoială că oameni ca Mocsonyi, Stârcea, generalul Condiescu, Arcizewski, Poninski, Ulea — căci aceştia erau cei mai importanţi dintre comeseni — trebuiau apăraţi în preţioasa lor existenţă, dar se pune întrebarea: dacă aceşti iluştri domni sunt ameninţaţi în existenţa lor, nu trebuie oare Jockey-Clubul pus sub supravegherea zilnică, *căci toţi sunt membrii ai cercului şi-l frecventează în fiecare seară*?

Nu poate să nu-şi dea într-o zi Regele seamă cât rău îi fac oameni ca Gavrilă Marinescu. Au trecut de la regimul lui Rasputin la acela al lui Protopopov. Rusia, mai fericită, le-a avut pe amândouă în acelaşi timp.

Prezenţa Duduei pe balconul Automobil-Clubului continuă să agite mahalaua politică. Puritanul Stelian Popeşte reproducând în *Universul* un articol al lui Iorga scris în marginea ultimului discurs al Regelui la

Academie, articol vădit ostil — adaugă următorul comentariu: „Până acum am avut încredere în cel chemat să conducă destinele acestei ţări, *de ieri* nu mai avem încredere decât în Dumnezeu!" Acest *de ieri* se referă tocmai la prezenţa d-nei Lupescu pe zisul balcon.

Regele a fost foarte supărat că cenzura a permis publicarea acestor rânduri şi a tras la răspundere pe Tătărescu. Primul ministru a oferit capul lui Cernat, directorul Siguranţei şi pe al lui Hotineanu, de la Cenzură. Unii zic că şi-ar fi oferit chiar demisia sa, sigur că Regele nu ar fi putut să o primească în momentul vizitelor care mai sunt la ordinea zilei, şi că prin acest refuz, interpretat ca o reînnoire de încredere primul ministru şi-ar fi întărit situaţia. Dar toate astea sunt numa zvonuri.

---

11 iunie. — Din toate părţile vin ştirile unor foarte serioase tulburări politice la Moscova. Deşi *oficial* nu se comunică nimic din partea Sovietelor, se pare că lupta între regimul Stalin şi mişcarea Troţkistă a ajuns la punctul ei culminant. După informaţiile agenţiilor Havas şi Reuter, se procedează la arestări în masă printre ofiţerii superiori. Se confirmă arestarea mareşalului Tuhacevski; Blücher (alt mareşal) e urmărit, dar până acum a izbutit să se ascundă; generalul Gamarnik nu s-ar fi sinucis ci ar fi fost urmărit. E ciudat că în această luptă între Stalin şi Armată nu se vorbeşte de mareşalul Voroşilov şi de atitudinea lui. Pe de altă parte se spune că Stalin a adus la Moscova numeroase trupe mongole şi asiatice care-i sunt devotate. În zilele ce urmează, conflictul se va tranşa, în favoarea unei părţi sau a celeilalte. Pentru moment reiese din toate informaţiile că Stalin domină situaţia.

Mănunchi de ştiri „diplomatice":

Solul Poloniei, Cicki (Mos) s-a înapoiat la Varşovia, unde i s-a făcut o primire triumfală, probabil fiindcă a cucerit România (sufleteşte). Solul Germaniei, Neurath a părăsit Belgradul şi a sosit la Sofia, unde a fost primit cu aceeaşi căldură ca pe malurile Savei. S-a pecetluit astfel o nouă întreită înţelegere.

Acordul pentru apărarea flotei de control din apele spaniole va fi semnat astăzi. Ziarele anunţă ca o naturală consecinţă „că încordarea internaţională a slăbit". Cu atât mai bine.

Ultima conferinţă a lui Titulescu la Londra a fost ţinută ieri la „Institutul Regal al Afacerilor Străine". Deşi în fruntea acestui institut sunt oameni ca Baldwin şi Macdonald, şedinţa n-a fost prezidată decât de lordul Cecil. *Universul* regretă că nu poate da seamă despre cele petrecute în această şedinţă (subiectul Conferinţei era „Reforma Societăţii Naţiunilor) fiindcă după statutele Institutului dezbaterile sunt secrete . Ce durere! Dar foaia lui nea Nae Popeşte care a luat în mână „afacerea" lui Titulică, publică în primă pagină un lung articol ca să dovedească că pactul franco-sovietic e un admirabil lucru, şi că a fost încheiat pentru fericirea... Germaniei!!! Dacă nu stilul, cel puţin argumentele sunt atât de specifice mentalităţii lui Bijou-Titulică, încât nu încape îndoială că articolul a fost inspirat de dânsul.

---

12 iunie. — Fimul căsătoriei Ducelui de Windsor cu d-na Wallis Warfield ex Simpson, celebrată zilele trecute la Monts (Condé) în Franţa, a fost interzis în Anglia, sub pretext că ar putea da loc la manifestaţii. Are şi Anglia buba ei dinastică.

Dl Iovan Ducici, ministrul Jugoslaviei la Roma a fost numit la Bucureşti, în locul d-lui Kassidolaţ, transferat la Londra.

Congresul de la Berlin la căpătâiul Reginei Maria: ieri a avut loc la Sinaia o consultaţie a următorilor specialişti:

Profesor Bezançon (Franţa);
Profesor Hans Epoinger (Germania);
Profesor Pende (Italia);
Profesor Castellani (Elveţia);
Doctor Walter Gloor Meyer (Anglia);
Profesor Hortopan (România);
Doctor Demetrescu-Nante (idem);
Doctor Mamulea (idem).

Aceşti opt auguri au redactat un buletin publicat în ziarele de azi-dimineaţă, prin care *se confirmă pur şi simplu diagnoza precedentă.* Cum nu există nici o diagnoză precedentă, suntem lămuriţi. Săraca Regină! Ce i se poate ura mai bun, e o embolie care să o scutească de martiriul care o aşteaptă.

Moscova a început în fine să vorbească şi prin ceea ce spune confirmă informaţiile indirecte pe care le-am consemnat pe ziua de ieri. Trebuie recunoscut că Stalin şi ai lui ştiu să se apere: opt generali cu mareşalul Tuhacevski în frunte au fost condamnaţi la moarte pentru înaltă trădare. Mareşalul Blücher, nu numai că nu s-a ascuns şi că n-a fost urmărit, dar a figurat chiar printre judecătorii care au pronunţat sentinţa de condamnare a celor opt camarazi. Peste 100 000 de oameni, trupe asiatice credincioase lui Stalin au fost aduse la Moscova. Voroşilov pare a fi de partea lui Stalin, căci un triumvirat alcătuit dintr-însul, Iegorov şi Ierov a fost numit pentru coordonarea măsurilor împotriva Troţkiştilor şi pentru menţinerea ordinei publice.

E foarte probabil că şi de data asta Stalin va rămâne stăpân pe situaţie.

Sovietele au încercat să torpileze înţelegerea în 4 privitoare la apărarea vaselor însărcinate cu controlul apelor spaniloe, cerând ca amănuntele acestei înţelegeri să fie discutate în faţa comisiei de la Londra şi în prezenţa reprezentantului lor. O întrevedere între ambasadorii Corbin şi Maiski a pus însă lucrurile la punct, şi Rusia a renunţat la pretenţiile ei. Se vede că s-a spus clar ruşilor, că dacă ar insista, se va trece peste opoziţia lor. Înţelegerea între cele 4 Puteri va fi semnată azi.

Iorga continuă să fie furios împotriva Regelui din cauza declaraţiilor pe care le-a făcut la Academie. A spus lui Mihail Sadoveanu „Eih dragă, şi în literatură vrea să facă dictatură? Eih, aci ne înţelegem noi mai bine ca el. Încep să cred că democraţia tot e mai bună, ca dictatura!" Iorga adus de Arghezi în braţele „democraţiei" şi ale lui Sadoveanu, iată un spectacol neprevăzut chiar cu un nebun ca dânsul!

Ca să-l mai împace, paranoicul a fost numit director al Şcolii de la Roma, în locul lui Panaitescu, cel puţin aşa spun ziarele de azi-dimineaţă. Parcă aud pe amicul Iorga: „Eih dragă, e Regele cum e, dar vezi, e un om inteligent, ştie să preţuiască meritele, şi apoi nu e tocmai aşa rău cum se crede..." Eterna istorie, sau cu Iorga, atotputernica acadea cu care oricine poate să-l împace, şi oricând.

Dar cum rămâne cu ţiganul de Panaitescu?

În Senatul francez şedinţă extrem de agitată. Senatorul Marcel Régnier a propus o moţiune prin care se cerea ca legea celor 40 de ore de lucru să nu fie aplicată hotelurilor şi restaurantelor. Cu toată opunerea Guvernului cu Blum în cap, Senatul a votat cu 297 contra zero (unanimitate) moţiunea Régnier. Guvernul n-a pus chestiunea de încredere, aşa încât votul nu va avea urmări în ce priveşte situaţia Cabinetului. Blum a promis că va ţine seamă de moţiunea votată de Senat.

Zgomotul în jurul acţiunii lui Titulescu e departe de a fi potolit în presa noastră. *Mişcarea* lui Gh. Brătianu trage zilnic cu artileria grea. *Universul*, mână în mână cu presa din Sărindar (!), îi răspunde cu violenţă.

Bibescu (Antoine) ne bombardează de la Paris cu extracte din cuvântările lui Titulescu. Ieri-seară am primit unul, cu o tăietură din *The Sunday Times*, după care amicul Titus ar da lecţii de purtare Angliei. „Când Germania bombardează coasta spaniolă, ea e vinovată, dar toate popoarele mici spun: A, Germania procedează repede, ca o putere tare, dar când Anglia e atacată, ea trimite protestări şi Europa o socoteşte slabă!" Dacă ar fi plătit de Litvinov n-ar putea vorbi mai frumos.

O ştire ciudată, care totuşi pare confirmată de telegramele din Paris, e ştirea demisiei lui Horace Finaly, din fruntea Băncii de Paris et des Pays Bas. Depeşele spun chiar că demisia ar fi fost primită. Finaly personifica banca din rue d'Antin, şi situaţia lui în lumea financiară era atât de preponderentă, încât o abdicare a sa aproape nu e de conceput. Sunt foarte curios să cunosc motivele adevărate ale acestei defecţiuni. Cu prilejul ultimei mele treceri prin Paris am stat mult de vorbă cu inteligentul bărbat, şi nu era nici vorbă de retragerea sa.

Liberalii au făcut zilele acestea o enormă mişcare în magistratură. O sumă de locuri vacante la Casaţie şi la Curtea de Apel Bucureşti au fost umplute cu partizanii regimului. O bună şcoală pentru întărirea independenţei de caracter, printre judecători.

În Adunarea eparhială a Chişinăului care ţine în momentul de faţă şedinţe, gălăgie multă în jurul afacerii mitropolitului Gurie. Mitropoli-

tul Gurie se găsește suspendat din funcțiile lui fiind dat în judecată pentru potlogăriile pe care le-a făcut. Cum orice mijloc e bun pentru agitațiile politice, dl Halipa s-a prezentat în Adunare cu o protestare împotriva „nedreptății" ce se face „eparhiei văduvite de chiriarhul ei", după ce el însuși fusese printre cei ce ceruseră *în scris* darea în judecată a mitropolitului! Cum se întâmplă întotdeauna în asemenea caz, unii sunt pentru Gurie, alții contra și din această cauză ședințele Adunării eparhiale din Chișinău, prezidate de episcopul Dionisie al Ismailului, un om slab, sunt izvor de continuu scandal. Mai bine se amâna sesiunea, sub orice pretext. Și în tot cazul, ar trebui să se sfârșească cât mai repede cu scandalul Gurie.

---

13 iunie. — Sola, ministrul Italiei, a venit să-mi facă ieri o lungă vizită. După dânsul situația e cam aceeași ca acum o lună[1]. Guvernul român continuă să șovăie, și nu ia nici o hotărâre pentru motive de ordin cu totul secundar: ca să obțină câteva tunuri și câteva aeroplane comandate în Franța și în Cehsolovacia, ezită să rezolve chestiuni de ordin vital pentru România. „Eu pricep foarte bine, îmi spunea reprezentantul Italiei, și toată lumea pricepe că România nu-și poate schimba în conjunctura actuală poziția ei diplomatică și că Mica Înțelegere și alianța cu Polonia pe de o parte, amiciția și condiționalele convenții cu Franța pe de alta, îi asigură pentru moment liniștea de partea Rusiei, căci numai dintr-acolo ar putea veni un pericol. Mica Înțelegere constituie o securitate față de Ungaria și nimic mai mult și atâta e destul. O alianță mai precisă cu Franța (un pact de asistență de pildă) v-ar garanta contra Rusiei *dar numai în timp de pace* și în conjunctura actuală. În timp de război, prin legăturile dvs. cu Franța și indirect cu Rusia ați fi nevoiți să lăsați forțele sovietice să treacă prin teritoriul român. Într-un asemenea caz însă, Germania care mobilizează mai iute, ar lua-o desigur înainte și prin Ungaria ar invada teritoriul românesc ca să pună un zăgaz rușilor cât mai departe de granițele Germaniei. Mai știți că Germania a avut totdeauna o slăbiciune specială pentru bogățiile Țării Românești. Dvs. n-ați putea evita un asemenea neajuns decât prin încheierea unei convenții de neagresiune cu Ungaria. O asemenea convenție ar împiedica pe germani să vă atace prin Ungaria și v-ar da dvs. argumentul formal de a vă opune la trecerea forțelor sovietice pe teritoriul dvs. spre Ungaria. Știu că în caz de război formele nu se respectă totdeauna, dar călcarea lor e mai gravă decât se crede. Fără călcarea neutralității Belgiei, Anglia n-ar fi intrat în război în 1914. Fără călcarea principiilor recunoscute de drept internațional în materie de navigație, Statele Unite n-ar fi intervenit nici ele în 1917, și poate că soarta războiului ar fi fost cu totul alta.

[1] A se confrunta cu Însemnările din 17 mai, pag. 218 și urm.

Prin tratatele dvs. de azi aveți o poliță de asigurare față de anumite elemente. Un Stat bine condus trebuie însă să-și aibă dosarele în regulă — orice s-ar întâmpla. Pe lângă polița de asigurare pe care o aveți, trebuie să așezați în arhiva dvs. și o poliță *de contra-asigurare*. În speță, aceasta ar fi pactul de neagresiune cu Ungaria, la care s-ar mai adăuga, fără nici o greutate un pact de amiciție cu Italia. Dl Victor Antonescu m-a asigurat dealtmintreli, în ceea ce privește acest din urmă pact, că ar fi declarat la Paris că se consideră liber să-l încheie".

Am răspuns lui Sola că eu unul n-aș avea nimic împotriva unui pact de neagresiune cu Ungaria, că doar n-avem noi vreo intenție să o atacăm. Am obiectat însă — lăsând la o parte chestiunile de asigurare și reasigurare, cărora, în timp de război nu le dam o prea mare importanță — că vedeam două feluri de gretuăți în calea unui asemenea pact; unele de ordin intern, opinia noastră publică neîngăduind nici un fel de concesiune pe terenul minoritar — altele de ordin extern, căci probabil Franța și Cehoslovacia ne vor pune toate bețele în roate, Franța fiindcă și-ar da seamă de scopul final al acestui pact și s-ar sili să-l împiedice, iar Cehoslovacia fiindcă n-ar voi să ne lase să-l semnăm fără dânsa. Or, Ungaria, o știe toată lumea, nu va semna *dânsa* un asemenea pact cu Cehoslovacia. Sola a căutat să mă convingă că Franța nu va putea refuza consimțământul ei, unui act menit să asigure pacea în Europa Centrală, și că în ce privește Cehoslovacia, nici dânsa nu s-ar putea opune în numele Micii Înțelegeri la un tratat ce ar urmări tocmai scopul pentru care a fost întemeiată această Înțelegere.

Sola mi-a mai atras atenția asupra unei mari erori ce se comite de unii în momentul de față, anume de aceia care propăvăduiesc o orientare politică în Europa Centrală în acord cu Anglia. Anglia nu se va mai amesteca în politica Europei Centrale, pentru bunul motiv că *așa* a hotărât conferința Imperială ținută la Londra cu prilejul Încoronării. Concluziile acestei conferințe nu vor fi publice decât într-o lună sau două, dar Cancelariile le cunosc. Dominioanele au impus Metropolei, în materie de politică externă următoarele trei puncte:

1) Nici un amestec politic în Europa Centrală şi Orientală;

2) Acţiunea politică în Europa Occidentală limitată la executarea pacturilor şi obligaţiilor aprobate prin Societatea Naţiunilor;

3) Împăciuirea („appaisement") în bazinul Mediteranei.

Dominioanele au admis principiul unei acţiuni în Europa Occidentală bazată pe o hotărâre a S.D.N.-ului fiindcă o asemenea acţiune nu poate fi determinată *decât printr-un vot unanim* al Consiliului S.D.N. şi Dominioanele au *posibilitatea* de a zădărnici un asemenea vot.

Adoptarea punctului 2 explică — a adăugat Sola — supărarea multora. Ea explică ieşirea lui Titulescu, în conferinţa din urmă ţinută la Londra împotriva politicii de inacţiune a Angliei şi pledoaria pe care a făcut-o pentru a demonstra *juridiceşte* principiul indivizibilităţii păcii. Italienii mai sunt informaţi că Hodza (primul ministru ceh) s-ar fi înapoiat foarte plouat de la Londra — căci cehii şi Beneş sunt promotorii ideii unei politici danubiene la remorca Angliei.

În altă ordine de idei, Sola crede că înainte de doi ani Anglia şi Italia vor fi aliate. Au fost ce e drept frecături multe în timpii din urmă, şi neînţelegeri între ambele ţări, dar mai mult de suprafaţă decât de profunzime. Anglia a propus sancţiunile numai din cauza spiritului ei de fidelitate faţă de principiul Societăţii Naţiunilor şi a trimis flota ei la Alexandria fiindcă s-a temut la un moment dat de o lovitură a Italiei asupra Egiptului. Dar după ce s-au liniştit lucrurile, nu trebuie uitat că tot Anglia a propus ridicarea sancţiunilor, şi că anul trecut a fost împotriva admiterii Negusului la Geneva. Anglia şi Franţa se puseseră de acord asupra acestui punct şi trimiseseră pe Avenol la Roma să pună în curent şi pe Duce. La Geneva, micile Puteri au fost acelea care au determinat menţinerea Abisiniei în cadrul S.D.N.-ului. Anglia a fost foarte nemulţumită[1] de întorsătura lucrurilor, dar n-a putut să ia poziţie împotriva unei acţiuni susţinute de toate micile Puteri europene-nordice, la care se raliaseră şi toate Statele din Sudul şi din Centrul Americii. Acum, Anglia plictisită (mica de ea!) a declarat că nu mai ia nici o iniţiativă în chestiunea Abisiniei. După Cabinetul de la St. James, această iniţiativă trebuie să o ia micile Puteri. Suedia luase chiar acum câtva timp iniţiativa dorită; a trebuit însă să renunţe la ea, din cauza rezistenţei Olandei şi a Danemarcei. Polonia trebuia să se ralieze propunerii suedeze. Cum aceasta a dat greş, Polonia a declarat singură, în ultima

[1] N-o fi pus Anglia lovitura la cale?

sesiune a Consiliului S.D.N. că pentru dânsa chestiunea anexării Etiopiei de către Italia era o chestiune rezolvată în sensul recunoaşterii, şi închisă.

În legătură cu situaţia în Spania, Sola socoteşte că faimoasa convenţie de neintervenţie şi controlul graniţelor şi apelor spaniole nu sunt decât un *paravan* la adăpostul căruia cele două grupuri de Puteri vor continua ca şi până acum să alimenteze fronturile cu arme, cu muniţii şi cu voluntari. Paravanul serveşte numai la înlăturarea unei posibilităţi de conflicte între Puteri. Sola e sigur de victoria naţionaliştilor. Războiul merge încet şi greu fiindcă Franco nu vrea să distrugă definitiv oraşele spaniole — şi lucrul se pricepe. Dar superioritatea calitativă, şi chiar cea numerică, e covârşitoare de partea naţionaliştilor. Mai ales aviaţia — toată italiană — face minuni. Sola mi-a înşirat câteva din ele, dar le-am uitat.

Congresul de Berlin adunat în jurul căpătâiului Reginei a avut între altele de scop să taie aripile legendei rănirii printr-un glonte al Principelui Nicolae, legendă pe care *toată lumea* o crede adevărată în străinătate. De aceea s-au adus medici din atâtea ţări. Fiecare va putea duce acasă mărturie că abdomenul Majestăţii Sale e intact.

Mareşalul Tuhacevski şi ceilalţi generali condamnaţi odată cu dânsul, au fost executaţi. Lipsesc amănunte asupra ultimelor lor momente. Condamnarea şi repedea executare a acestor înalţi comandanţi ai Armatei roşii fac obiectul tuturor comentariilor presei în ţările Europei.

Mai toate ziarele socotesc că Stalin a rămas stăpân pe situaţie, dar că tulburări adânci există în armonia paradisului sovietic. Ziarele poloneze afirmă că în mai multe puncte ale întinsului Imperiu au izbucnit răscoale, şi că la Moscova au fost făcute arestări în masă. Presa engleză, de obicei bine informată, socoteşte situaţia ca încordată.

Corriere de la Sera aduce informaţii retrospective interesante, cu prilejul proceselor lui Jagoda, privitoare la un important ghepeist, Kaligas, şi la rolul pe care l-a jucat în afacerrea Agabekov, afacere ale căreia ultime episoade s-au desfăşurat pe pământul românesc, şi care pe vremuri rămăseseră nelămurite. E vorba de încercarea de răpire a zisului Agabekov, faimosul cekist care-şi stabilise centrul de operaţiuni la Istanbul şi făcea propagandă comunistă în ţările Levantului, în Iran, în

Irak şi până în Indii. După o criză de conştiinţă Agabekov a dispărut din Moscova refugiindu-se în străinătate. G.P.U.-ul a fost foarte alarmat deoarece Agabekov ameninţă cu publicarea unei cărţi asupra activităţii acestei sinistre instituţii. Astfel se făcu că la sfârşitul lui 1933 Agabekov care se găsea într-un port din România fu prins de agenţi francezi ai G.P.U.-ului, care voiau să-l transporte cu forţa pe un vas sovietic ancorat în larg.

Intervenţia poliţiei româneşti a zădărnicit însă încercarea. Nimeni n-a ştiut până azi că vasul ancorat în larg era comandat de Kaligas care se afla pe bord în speranţa de a putea preda lui Jagoda capul fugarului.

Monitorul publică rechemarea lui Antoniade de la Berna pe ziua de 10 iunie. Încă o bucurie pentru Titulescu.

Ca compensaţie se anunţă că marele nostru european a fost poftit la Moscova unde va fi primit cu o pompă deosebită. Probabil însă că după ce vor fi sfârşit cu împuşcarea mareşalilor şi generalilor.

Se anunţă moartea mamei lui Stalin — cea cu dorul de biserică. Dictatorul ar fi foarte afectat şi a plecat la Tiflis cu avionul ca să asiste la funeralii.

Naţionaliştii au străpuns prima linie de fortificaţii la Bilbao. Întăririle erau formidabile şi a trebuit o preparaţie de artilerie ca în războiul cel mare. E probabil că Bilbao să se predea în curând.

În ziua de 15 iunie vom avea fericita vizită a primului ministru ceh Hodza. Două zile de Zaiafet şi de banchet, apoi o excursie pe Dunăre (la Cazane) pentru a permite celor trei primi miniştri Tătărescu, Hodza şi Stoiadinovici să mănânce păstrăvi şi să încerce să-şi vândă unul altuia, castraveţii.

---

15 iunie. Se pune întrebarea: poate muri cineva fiindcă a înghiţit o îngheţată? Răspund Băileştii: da. Optsprezece persoane s-au îmbolnăvit grav, şi una din ele a şi murit în urma unei încercări de răcorire pe aceste vremuri de căldură caniculară.

Ata Türk, ex. Kemal-Paşa, de meserie dictator, şi-a dăruit întreaga avere Statului turcesc. După cum ce din pământ vine la pământ se întoarce, tot astfel şi părăluţele lui Kemal la Stat s-au înapoiat, căci de la Stat fuseseră luate.

Ziarele de azi-dimineaţă anunţă evacuarea oraşelor Madrid şi Bilbao, ce trebuie să cadă în fiecare moment în mâinile naţionaliştilor. Dacă cade şi Madridul e un mare pas înainte făcut de generalul Franco.

În Rusia situaţia e tot tulbure. Arestările continuă în număr mare. Telegramele de azi-dimineaţă anunţă închiderea şi darea în judecată a mai multor adjuncţi de comisari ai poporului (subsecretari de Stat). Ziarele italiene cred că e începutul prăbuşirii Statului sovietic. Nu cred. În tot cazul e nu numai mare fierbere la Moscova, dar şi sângeroasă luptă. Va rămâne Stalin învingător? Probabil.

După câte am putut să aflu, retragerea lui Finaly din fruntea Băncii de Paris et des Pays Bas, a fost provocată prin zilnice neînţelegeri între dânsul şi Moreau, preşedintele Consiliului de Administraţie al Băncii. Aceste neînţelegeri s-au adunat zi cu zi până s-a umplut paharul. Când Moreau, pentru a face loc în fruntea Băncii Franţei lui Moret, a fost „vărsat" la preşedinţia Consiliului lui Paribas, Finaly şi toată lumea a crezut că fostul guvernator va considera, ca şi predecesorii săi, această preşedinţie ca o sinecură mărinimos plătită, şi că se va mulţumi să prezideze şedinţele Consiliului şi Adunările Generale, lăsând mai departe iniţiativele şi răspunderile în mâinile dictatorului care se identificase cu interesele Instituţiei. Moreau şi-a luat însă rolul în serios. A mers în fiecare zi la Bancă şi a stat mai mult ca Finaly, obosit. A cerut ca toate afacerile să treacă prin mâna lui, şi n-a mai lăsat lui Finaly singur, grija deciziilor. Cei doi oameni nu se înţelegeau însă pe mai nici un punct. În politică, Moreau era republican de dreapta iar Finaly de stânga. În afaceri, Moreau era intervenţionist iar Finaly care adunase deja o foarte frumoasă avere — cât se poate de rezervat. Despotismul lui Finaly a îndepărtat încetul cu încetul de dânsul şi pe funcţionarii (mai ales pe cei mai tineri), pe clienţii şi pe acţionarii Băncii. Golul se făcea tot mai mare în jurul lui până ce, în cele din urmă, furtuna s-a dezlănţuit cu

prilejul unui conflict mai acut provocat de anumite cereri de credit ale Sindicatului Forjelor. Finaly neposedând majoritatea acțiunilor și prevăzând că conflictul se va deznoda înaintea Adunării Generale în defavoarea sa, a preferat să plece. A fost atât de tiranic, încât pleacă probabil neregretat, dar Banca pierde într-însul o covârșitoare inteligență. Părăsind Banca de Paribas, situația lui financiară rămâne desigur diminuată, dar prin considerabilele lui participări personale la Societatea Economică, la Agenția Havas, la întreprinderile Hachette etc., ca și prin strălucita lui inteligență va continua să joace un rol important în finanța pariziană. În locul lui a fost numit dl Jahan, unul din directorii Băncii, ieșit și el, ca și Moreau din personalul Ministerului de Finanțe.

Cu plecarea lui Finaly va diminua mult și situația lui Salem, și în general a elementului ovreiesc din Bancă. Întrucât privește întreprinderile noastre românești influențate de Parisbas („Steaua Română" petroliferă, Banca de Credit etc.) ca și raporturile Trezoreriei Statului cu deținătorii de titluri românești, înlocuirea lui Finaly nu e o pagubă, dimpotrivă, căci fostul dictator financiar era recalcitrant față de orice măsură nouă ce ar fi provocat o schimbare în starea actuală de lucruri. Pentru amicul Kaufmann, pe care-l susținea mult e însă o pierdere sensibilă. Eu îl regret, căci cu toate divergențele noastre de vederi, era financiarul francez cu care mă înțelegeam mai bine. Și apoi, vorba românului, mai bine cu un om inteligent la pagubă decât cu un prost la câștig.

Pentru Kaufmann, pierderea lui Finaly a fost compensată prin două mari evenimente fericite. Sâmbăta trecută (12 iunie) a avut loc un mare bal la Clubul Miliardarilor (Asociațiunea Înaltei Finanțe și Industrii). Se spune că balul a fost reușit, dar și mai reușită a fost apariția d-nei Lupescu la acest bal. Frumoasă, admirabil îmbrăcată, împodobită cu scule, Duduia a fost incontestată regină a balului, și toată lumea se învârtea în jurul ei. Kaufmann a avut neprețuita fericire să fie poftit la supeu, la masa acestei regine *in partibus fidelium!* În al șaptelea cer, lieber Oskar înnebunise, și până la ora 5 dimineața a bâlbâit ca niciodată!

Dar definitiv n-a înnebunit decât a doua zi! A doua zi duminică aranjase la el acasă un „roumi" intim; pe la orele 12, Duduia la braț cu Max Aușnit a venit pe nepoftite! Kaufmann nu putea să creadă ochilor; s-a văzut deja în locul lui Aristid Blank, în favoarea Favoritei! I s-a ro-

șit chelia, a început să aiureze, s-a dat în spectacol! Ședința n-a durat decât până la ora 3 dimineața, dar zorile unei vieți noi au luminat zdruncinata carieră a, până atunci, oropsitului bancher, care a și văzut pe Mitiță Constantinescu, implacabilul său dușman, la pământ!

---

16 iunie.

Ah! frappons sur nos fémurs,
Milan Hodza est dans nos murs!

Primul ciocoslovac a sosit ieri-dimineață. După prânz a pus Europa la cale cu Tătărescu și cu Antonescu; problemele mai importante nu vor fi însă rezolvate decât azi, pe Dunăre, cu Stoiadinovici, voievodul sârbilor.

Seara masă mare la Cercul Militar, oferită de Tătărescu. După câteva cuvinte ale acestuia, discurs kilometric al lui Hodza. N-a mai fost discurs, ci conferință. Ca să demonstreze soliditatea Micii Înțelegeri (bieții cehi se agață de această Mică Înțelegere ca înecatul de o creacă) a arătat că începuturile ei se urcă până la 1848 (!) și s-a pus să povestească toate luptele dintre români, sârbi și slovaci împotriva ungurilor și a dublei Monarhii. Ceea ce a trebuit să facă o deosebită plăcere miniștrilor Austriei și Ungariei prezenți la masă. Dar tactul drotoșilor e bine cunoscut!

După masă, fiind poftit am asistat și eu la recepția care a urmat. Hodza e un tip de o banalitate beneșiană, tip de „K.K. Staatsbeamter", dinainte de război. Vorbește binișor franțuzește și are convingeri, pe care le spune și celor care nu-l întreabă. Schimbat două vorbe cu Guță Minciună care a cerut să vină să mă vadă, fiindu-mi dator o explicație pentru trecut[1] și dorind să-mi facă anume destăinuiri pentru viitor! Am convenit să ne vedem după plecarea Regelui la Varșovia, ce a fost fixată pe ziua de 25 iunie. La recepție puțină lume. Nu știu dacă au fost puține invitații sau dacă lumea s-a abținut să dea ghes.

Printr-un ordin al lui Mussolini, înjurăturile au fost interzise în Armata italiană. Dacă s-ar încerca și la noi o asemenea reformă, ar corespunde cu dezarmarea, prin supunere a Armatei.

---

[1] Aluzie la conversația noastră din 1935 și la propunerile lui de atunci — probabil.

La Paris mare agitaţie în Parlament. Blum a cerut Camerelor depline puteri de legiferare prin decrete, în materie financiară şi economică. Termenul deplinelor puteri: până la 31 iulie 1937. Se zice că aceste depline puteri ar fi cerute pentru o nouă devalorizare a francului. În momentul în care scriu aceste rânduri, şedinţa Camerei e în plin. Majoritatea e împărţită. Comuniştii au declarat că se vor abţine de la vot. Dintre radicali unii vor vota contra. Nu e exclus ca Ministerul Blum să cadă...

Neurath, ministrul de Externe al Reichului a fost invitat să facă o vizită oficială la Londra. O încercare a Angliei de a pune la cale prin conversaţii directe un nou Locarno şi de a ajunge la o înţelegere cu privire la problemele spaniole. Guvernul francez a fost pus prealabil în curent cu invitaţia făcută şi a aprobat-o.

Dl van Zeeland, primul ministru belgian, „învestit" de Anglia şi de Franţa cu o misiune de anchetă economică în Statele Unite, s-a oprit la Paris, în drum spre NewYork. Ziarul *Excelsior* dă seamă de diferitele lui întrevederi cu Blum şi cu ceilalţi miniştri, apoi comentează misiunea sa[1] şi ajunge la următoarea concluzie, pe care o citez *ad litteram*:

„Les peuples et les gouvernements n'arriveront à une „normalisation" de leurs échanges commerciaux que s'ils ont le courage de procéder à une „liquidation" des difficultés nées de la guerre et des erreurs accumulées de l'après — guerre".

E exact programul pe care l-am folosit eu acum 7 ani şi asupra căruia insist de atunci. Până şi expresiile mele caracteristice „normalizare" şi „lichidare" sunt reproduse de răspânditul ziar francez. Când am început eu însă să aplic acest program în România, toate ziarele franceze, făcând ecou puritanului Rist, m-au înjurat şi m-au declarat bolşevic (pe vremea aceea bolşevismul nu era încă la modă în Paris).

E o satisfacţie târzie pe care o primesc, şi care dovedeşte numai că dreptate am avut eu, nu „profesorul" Rist, cu ortodoxia lui doctrinară, în materie de finanţe.

---

[1] Misiunea lui van Zeeland constă probabil în mare parte să obţină din partea Americii renunţarea la plata datoriilor de război.

17 iunie. — În *Universul* de azi, sub titlul „Simplă petiţie", Brătescu Voineşti înjură cu violenţă pe Stalin, pe care-l tratează de bandit şi de asasin. În afară de orice părere asupra tuturor domnilor de la Moscova, Stalin e şeful unui Stat cu care România are relaţii diplomatice iar domnul B.V. e funcţionar public, e directorul sau secretarul general al Adunării Deputaţilor. E de necrezut că cenzura a putut să lase un asemenea articol să treacă şi mă aştept ca Ostrovski să facă cuvenitele reprezentaţiuni Ministerului nostru de Externe. Ce să mai zic de atitudinea ziarului, care susţine în pagina primă pe Titulescu şi politica lui şi atacă în celelalte Sovietele, cu înverşunare, deşi axa politicii lui Titulescu trece prin Moscova.

Poziţia pe care o ia la noi presa — şi chiar opinia publică — cu privire la evenimentele din Rusia, e dealtmintreli în genere paradoxală. Fără a marca o adevărată simpatie Troţkiştilor, căci tot ce e sovietic e profund antipatic românilor, multe gazete şi multă lume ia atitudine în lupta dezlănţuită la Moscova, mai mult împotriva lui Stalin. Poate din milă pentru victimele lui. Aceste victime n-au însă nici un drept la milă, şi între ambele tabere, a lui Stalin merită mai mult să fie înconjurată căci apără o politică de evoluţie spre dreapta a Sovietelor, o politică de evoluţie spre burghezie şi de lentă transformare a regimului Sovietic — pe când Troţkiştii nu abdică *nimic* de la principiile leniniste.

Guvernul italian şi cel german publică un comunicat identic prin care aduc la cunoştinţă că, pe baza acordului celor 4 Puteri occidentale semnat în 12 iunie, Italia şi Germania şi-au reluat locul în Comitetul de neintervenţie în afacerile spaniole. În rezumat: succes deplin pentru Germania, care a răzbunat atacul împotriva vasului „Deutschland" printr-o straşnică bombardare a portului Almedia şi a obţinut în plus excluderea Rusiei Sovietice din „concernul" de control al aprovizionărilor Spaniei.

După ştirile de azi-dimineaţă spaniolii înaintează la Bilbao, care va cădea repede dar nu şi la Madrid, unde s-a ajuns iar la o fază de complectă inacţiune.

Regina Ioana a Bulgariei a dat naştere unui prinţ. Mare bucurie la Sofia pentru naşterea acestui copil, care devine Prinţ Moştenitor al Tronului, sub numele de Simion, Prinţ de Târnova.

Furtună mare în Italia; a devastat orașe și a omorât oameni. Noroc că marile serbări de la Milano, în cinstea nașterii Principelui de Napoli, au avut loc înainte de furtună. În curtea Castelului milanez, în prezența Principelui și Principesei de Piemont, s-a prezentat o reconstituire istorică a căsătoriei lui Galeazo Maria Sforza, Ducele Milanului, cu Bona de Savoia. Banditul de Sforza, devenit simbol al unității italiene și al sentimentului patriotic, iată ceva neprevăzut pentru cei care cunosc Istoria.

———

Blum și-a trecut legea deplinelor puteri prin Cameră. A trecut-o cu greu, a trecut-o cu opoziția tuturor elementelor de dreapta și de centru, dar a trecut-o cu 346 voturi, contra 247. Până în cele din urmă, și comuniștii care declaraseră că se vor abține, au votat cu Guvernul. Cu prilejul acestor dezbateri, dl Auriol ministrul Finanțelor a mărturisit că peste *50 miliarde de franci* au evadat din Franța în ultimele luni. Mărturisire mai prețioasă decât zece discursuri.

———

La schela societății „Româno-Americană" din Stavropolos (lângă Moreni, Prahova) a avut loc explozia unui compresor: 3 morți și 10 răniți.

———

Un comunicat al Ministerului de Externe ne informează că dumnealor domnii Hodza și Tătărescu (pe ce mâini a ajuns „Europa Centrală"!) s-au pus de acord asupra tuturor problemelor politice, și economice pe care le-au discutat. Livrarea armamentului comandat în Cehoslovacia se face conform condițiilor stabilite, finanțarea acestor comenzi e perfectă, înțelegerea asupra politicii generale și mai perfectă. Și bineînțeles, Mica Înțelegere e mai solidă ca oricând. Drotoșul Hodza a venit și cu un sistem brevetat de organizare a „bazinului dunărean" dar comunicatul e mut asupra genialei concepții, fiindcă înainte de a o da în vileag se cere și consimțământul Excelenței Sale Stoiadinovici, care așteaptă încă „revelația" la Cladova. Banda ceho-slovacă-valahă a plecat ieri-seară la Severin: senzaționala întâlnire trebuia să aibă loc azi-dimineață, pe un vapor. Fericite țări, țările Micii Înțelegeri, căci posedă cei mai destoinici oameni politici ai Europei! Onoare lor!

———

Abia azi am ajuns să citesc discursul Regelui de duminică, de la Cluj — unde se dusese să fie hirotonisit „Doctor honoris causa". Frumos, prea frumos discurs. Dacă ar înfăptui numai a zecea din a zecea parte din câte spune, ar fi cel mai mare Rege din câți sunt.

Cu acest prilej a inaugurat și portul togei profesorale și a potcapului universitar pentru rectorul și decanii facultăților. Pentru ce motiv s-a fotografiat și dânsul cu mantaua împodobită cu hermină și cu potcapul, deși simplu „doctor h.c.", e greu de priceput. Mi se spune că toga va fi impusă, ca în Franța, tuturor profesorilor în exercițiul funcțiunilor lor. A găsit Regele un nou tărâm de activitate: fiecare universitate, fiecare facultate va putea avea caracteristica ei în materie de formă și de culoare a togelor, așa încât învățământul superior se va înfățișa sub culorile curcubeului.

———

Un avocat macedonean Mușî s-a urcat în birourile de la Wagons-lits și a tras șapte focuri de revolver împotriva altui avocat anume Liveanu. Șase focuri de prisos, căci primul a nimerit ținta. Dramă de amor: monsieur Liveanu se ținea cu madame Mușî. Un dublu divorț și o nouă căsătorie erau proiectate. Gloanțele lui Mușî au stricat tot rostul. Dar au mai zăpăcit și lumea de pe Calea Victoriei, căci multe din ele au ieșit pe fereastră, au ricoșat pe zidurile din față și au mai spart și câteva geamuri.

———

18 Iunie. — Cei trei fanți ai Micii Înțelegeri, Hodza, Stoiadinovici și Tătărescu s-au întrunit ieri pe Dunăre și într-o frățească atmosferă de petrecere „au dus-o" pe vasul *Regele Carol II*, de la Cladova până la Baziaș, unde sindrofia s-a spart. Din comparația „Menu-ului" cu comunicatul final dat presei, rezultă că fanții au lucrat mai mult cu stomacul decât cu capul. Comunicatul e de o impresionantă banalitate. „Allah, Ill'Allach E Ill'Allah! Dieu est grand et Mohamet est son prophete!" Doamne, Doamne, mare e Societatea Națiunilor și Mica Înțelegere (mai solidă decât oricând!) e profetul ei! Despre „bazinul dunărean" și *rețeta* lui Hodza, nimic; se vede că n-au putut convinge pe sârb. Tătărescu a făcut două declarații senzaționale; una, că Mica Înțelegere a intrat într-o nouă fază de energie caracterizată prin întâlnirea *celor trei prim-miniștri* (nu miniștrii de Externe, cum a mai fost, ci primi-miniștri!) care se vor mai întâlni și în viitor (bravo lor!) — a

doua, că apusul soarelui în faţa căruia citise comunicatul dat presei, era simbolul activităţii Conferinţei care se închidea în lumină de glorie (???) după cum soarele se culca strălucitor şi obosit de munca împlinită. Stoiadinovici ar fi observat cu răutate că ar fi preferit răsăritul soarelui, în locul apusului, ca simbol al activităţii Micii Înţelegeri.

———

Titulescu a părăsit Anglia, dar a ajuns la Praga, în drum spre Bratislava unde merge să culeagă laurii unui doctor „honoris causa", şi el. Invitaţia fusese făcută de mult; dată fiind însă conjunctura actuală am impresia că vizita plictiseşte mult pe cehoslovaci. Totuşi la Praga Krofta Kamil imbecilul din fruntea Ministerului de Externe drotoşesc, a dat o masă fostului ministru român, în cinstea căruia va mai da o recepţie azi Beneş Eduard. La Bratislava s-a redus ceremonia de mâine la un minimum.

———

În Rusia arestările continuă. Altă serie de generali şi de civili a fost încarcerată. Pe de altă parte se vorbeşte despre un atentat încercat împotriva lui Stalin. Ce e sigur e că situaţia e încă tulbure, şi probabil că va fi încă multă vreme tulbure.

———

R.U.P., „Réunion Universelle pour la Paix" e o nouă asociaţie de extremă stângă. R.U.P. e pentru politica internaţională ceea ce „fronturile populare" sunt pentru politica internă. Sub pretextul propagandei pentru Pace, agenţii comunismului şi radicalismului de extremă stângă — şi toţi jidanii — pot face în linişte prozeliţi, pe unde vor, pentru ideile sociale sau mai bine zis de distrugere socială, pe care le reprezintă. Victor Basch, e unul din fondatorii R.U.P.-ului; pastorul Jézéquel adus de Eftimiu şi de *Adevărul* în Bucureşti, acum câteva zile, e altul. Un şir întreg de protestanţi şi de evrei asigură existenţa acestei noi armate mobilizate împotriva curentelor naţionaliste.

Nae P. Ştefănescu a murit ieri după 15 zile de chinuri. Suferea de diabet, de rinichi, de inimă şi avea 74 de ani. Identificat cu Banca Românească, fusese decenii de-a lungul directorul ei general şi acum în urmă Preşedintele Consiliului ei de administraţie. Făcea parte din alte 53 de consilii de administraţie. Om harnic şi integru, a fost tipul desăvârşit al omului ajuns numai prin conjuncturile favorabile ale norocului. Căci calităţi excepţionale nu avea, nici foarte inteligent nu era. Debutase la docurile din Brăila şi Galaţi unde-l descoperise Vintilă Brătianu, care l-a împins de la spate până a ajuns în fruntea mai tuturor instituţiilor de credit şi întreprinderilor liberale sau liberalizate. Om ciufut, strâns la pungă, cicălitor, lasă pe urma lui două fete[1], o mare avere şi regrete puţine. În comitetul „Stelei Române", am scăpat de o pacoste; trebuia să-mi petrec vremea împăcându-l cu englezii şi cu francezii, cu care se certa pe fiecare chestiune.

———

Ne-am încurcat iarăşi cu schimburile. Sistemul „Clearing-ului" merge numai când exportul şi importul dintr-o ţară într-alta sunt echivalente, sau aproape. Îndată ce diferenţa între export şi import e mare, sistemul nu mai funcţionează. Avem astfel devize disponibile în Olanda, în Belgia, în Anglia, în Turcia, în Austria şi în Ungaria — în valoare toată de circa 3 miliarde lei (mărturisirea guvernatorului Mitiţă Constantinescu) de care nu putem dispune, fiindcă sunt imobilizate în „clearing". Din ce în ce se simte mai mult nevoia unei libertăţi a schimbului. Aceasta necesită însă un moratoriu extern; vom fi nevoiţi să recurgem şi la dânsul.

———

19 iunie. — Trecut aseară pe la dr. Angelescu (ministrul Instrucţiei) să-l rog pentru numirea lui Dinu Arion ca conferenţiar la Facultatea de Drept. Cum m-a văzut: „Mă, să-ţi dau o ştire bună, ţine Regele grozav la tine, numai bine spune de tine!" — *Eu*: „Se vede că a aflat vă vrea să mă aducă cineva la Guvern, şi vrea să se ia bine cu mine!" — *El*: „Nu glumi, mă, că e serios. Niciodată nu mi-a vorbit de cineva, cum mi-a vorbit azi-dimineaţă de tine. M-am mirat şi eu (respectuoase mulţumiri!); te găseşte inteligent..." — *Eu*: „Numai el?" — *El*: „Nu mai glumi, mă, că e serios mai mult decât crezi. Te găseşte inteligent, spune că ştii ce vrei şi n-ai teamă de nimeni. Are nevoie de un om tare, şi mi se pare că te-a ales pe tine..." Nu ştiu dacă Regele a vorbit lui Angelescu despre mine cum niciodată nu i-a „vorbit despre cineva" dar e cert că

[1] Fiica cea mai mare e căsătorită cu ing. Bujoiu, directorul general al Societăţii Pietroşani. Cea mai mică, Florica, cu Nindi Romalo, directorul general al Societăţii Dacia-România.

eu l-am găsit pe Angelescu excitat, cum niciodată nu l-am văzut. Voia numaidecât să stea *mai mult* de vorbă cu mine ; am ghicit că vulpoiul voia să vadă dacă nu cumva era o combinație de făcut — și am amânat întâlnirea pe săptămâna viitoare, sub pretext că eram grăbit. Bătrânețele nu l-au vindecat de patima politică. E de necrezut, dar incontestabil.

Întrucât privește favoarea Regelui, am mai avut-o și tot n-am putut ajunge să-l urnesc din loc.

Regele a dat un interviu unei gazete polone, interviu pe care-l reproduc azi gazetele românești. Din fericire, de data asta, nu spune nimic senzațional. Mărturisește că însușirea care i-a permis să realizeze în România ce a realizat (? uniformele? străjerii? averile miniștrilor?) *e răbdarea*. Un eufemism, sau poate că confundă răbdarea cu slăbiciunea. S-a mai lăudat că a adus țara la starea de independență în politica externă. Ce o fi aia? În tot cazul imprudent, și Franța îl va pedepsi obligându-l să scrie fraza de o sută de ori.

A murit de inimă — de inimă rea? — Gaston Doumergue, Merquedoux, fost Președinte al Republicii Franceze. Era cât pe aci în 1935, după evenimentele din februarie, să devină popular și dictatorul Franței. Dar calvinist din naștere și republican din convingere, n-a îndrăznit. S-a căsăpit, s-a căsătorit și a murit după 2 ani.

Săracul Gastounet!

Ziarele de azi-dimineață anunță că mareșalul Averescu a fost primit într-o lungă audiență la Regina Maria, la Sinaia. Să fie îngerul Morții, care i-a călcat pentru întâia dată pragul?

„Biroul Presei Cehoslovace" publică un articol-comunicat asupra ceremoniei ce se desfășoară azi la Bratislava, pentru conferirea titlului de „doctor honoris causa" lui Titulescu. Prin acest articol, destul de perfid, Guvernul cehoslovac caută să taie în prealabil posibilitățile lui Titulescu de a exploata politicește evenimentul și să împace și pe Regele Carol și Guvernul român cu o manifestare ce putea fi interpretată ca un act tendențios în lupta piezișă întreprinsă de fostul nostru ministru de Externe împotriva Suveranului său. Articolul explică, că Universitatea din Bratislava s-a gândit înainte de toate să onoreze pe eminentul jurisconsult și oratorul internațional care a jucat un rol atât de activ și de însemnat la Societatea Națiunilor, pe care a prezidat-o de două ori. Că în această împrejurare, nu putea fi uitat nici diplomatul care a semnat convenția de organizare a Micii Înțelegeri, aceea de extindere a ei și pe terenul economic, precum și o sumă de încheieri favorabile Cehoslovaciei, ceea ce nu e de negat. Dar manifestarea de la Bratislava nu trebuie interpretată ca un act de amestec cât de îndepărtat în politica românească, și comunicatul adaugă că pentru a nu fi bănuit măcar de o asemenea intenție, Președintele Beneș s-a mărginit la Praga, față de vechiul său prieten, la o audiență și la un dejun intim.

Faptul este că Cehoslovacia se află în momentul de față la strâmtoare în raporturile sale politice cu noi, și că vrea sincer să evite orice prilej de frecătură. Manifestarea de la Bratislava plictisește vădit Guvernul de la Praga. Ar fi fost însă mai nimerit din partea lui să o amâne, decât să caute să o explice fără să reușească.

Văzut pe Tătaru, profesorul de la Cluj care mi-a confirmat cele ce aflasem deja cu privire la învestirea Regelui ca „doctor honoris causa" de către Universitatea ardeleană. *E adevărat că nu a asistat la ceremonie nici un student.* Abținerea studenților a fost provocată, 90%, prin instrucțiile trimise de Zelea Codreanu, iar pentru rest prin măsurile nesăbuite de control luate de poliție. Într-adevăr, cei câțiva studenți neînregimentați în Garda de Fier, care au încercat să participe la ceremonie, au fost controlați la intrare ca nu cumva să ascundă arme sau bombe prin buzunar! Indignați, toți cei care veniseră — și erau foarte puțini — au plecat. Regele a fost foarte impresionat de absența tineretului și a manifestat cu oarecare violență supărarea lui. La masă, constatând că nici la banchet nu participaseră studenți, a declarat: „Dacă tineretul nu vine la mine, mă voi duce eu la el!" Și după masă s-a dus la un cămin, deși această vizită nu fusese prevăzută în program. Studenții preveniți în grabă, nu s-au emoționat, și Regele i-a găsit răspândiți în diferitele săli ale căminului, unii citind în cămașe, alții trântiți pe paturi. Studenții au primit astfel pe Suveran nu numai cu indiferență, dar și cu o vădită răceală. Tătărescu, dr. Angelescu și Ștefănescu-Goangă (rectorul) erau fierți. Atitudinea ostilă a studenților a fost în mare

parte provocată şi de ura împotriva rectorului Goangă, care cu câteva săptămâni înainte dizolvase Societatea Studenţilor în Medicină.

După cum se vede Regele Străjerilor şi Cercetaşilor a fost primit destul de prost de tineretul universitar din Cluj, şi a plecat furios mai ales pe Goangă şi pe dr. Angelescu.

Pangal a fost la Blaj, unde a avut o lungă întrevedere cu mitropolitul unit Niculescu. Pretextul vizitei era să-i mulţumească pentru cuvintele măgulitoare pe care le pronunţase la Mitropolia din Bucureşti cu prilejul auto-dizolvării Masoneriei. În realitate, Pangal voia să se împace *complect* cu biserica unită şi să vadă dacă n-ar putea să se sprijine chiar pe dânsa, şi pe influenţa ei la Roma, pentru o viitoare şi fie cât de problematică reînviere a Masoneriei. La expunerea amănunţită, sprijinită pe documente, prin care Pangal a căutat să dovedească înaltului prelat că Masoneriile Naţionale n-au nimic comun cu cele atee şi anticlericale (Marile Oriente), dând ca exemplu Masoneria engleză şi cea germană sprijinite de Bisericile naţionale respective — mitropolitul Blajului a obiectat că tocmai această infeudare a spiritului protestant îndepărta Biserica catolică de o instituţie ce nu avea nimic comun cu dânsa. Biserica catolică excomunică Masoneria orientelor fiindcă e atee, şi pe cea Naţională fiindcă e protestantă. Pangal a întrebat atunci dacă n-ar fi posibilă o colaborare între Biserica catolică şi o *Masonerie reformată*, care ar înlocui influenţa protestantă prin cea catolică; singurele principii imuabile ale Masoneriei fiind *caritatea, solidaritatea* şi *universalitatea,* pe care se sprijină şi Biserica catolică, o colaborare nu ar apare într-adevăr ca imposibilă. Biserica catolică protejează diferite instituţii, cum e Ordinul de Malta — dar Ordinul de Malta e o asociaţie prea restrânsă; o Masonerie *revizuită* în acord cu Vaticanul, ar putea reprezenta pentru *mase* ceea ce Ordinul de Malta reprezintă pentru elite. Dacă mitropolitul Niculescu ar putea interveni pe lângă Vatican în scopul dorit (de Pangal!) — el Pangal s-ar încumeta să încerce o revizuire şi o reformă a instituţiei masonice. După cum se vede, Pangal e şi poet, în orele sale pierdute!

Fostul Mare Comandor al Masoneriei Române pretinde că propunerile sale *au interesat* pe mitropolitul Blajului, care a făgăduit că *va atinge* chestiunea la Roma — dar nu s-a angajat precis la nimic (cred şi eu!). În schimb, aceste propuneri ar fi avut darul *să pasioneze* pe Generalul Iesuiţilor din România, Fireza, care a asistat la întreaga convorbire, *fiind convocat de mitropolit dinadins*. Cu acest prilej am aflat — şi Pangal şi eu — că în România sunt foarte mulţi iesuiţi, *împărţiţi în 6 centre*, sub comanda generalului provinciei, Fireza, care nu corespunde decât cu Generalul întregului Ordin, Ledochovski, de la Roma, şi nu dă seamă decât lui despre actele şi acţiunile sale. Pater Fireza trebuie să fie foarte „cotat" la Roma, căci a ajuns la înalta lui situaţie într-un ordin catolic-roman deşi e greco-catolic (unit) — fapt fără precedent în istoria iesuiţilor. Pangal a avut impresia că ideea unei masonerii în serviciul Bisericei catolice a interesat atât pe generalul iesuiţilor încât va interveni desigur în favoarea ei pe lângă autorităţile Vaticanului. Câteodată (rar, ce e drept), Pangal e şi iluzionist; mi-e teamă că de data asta a fost în plin — căci n-a prea frecventat prelaţi catolici.

Mai la largul lui e cu diplomaţii, şi acolo vede mai clar. După înapoierea lui de la Blaj, a avut conversaţii cu Fabricius, cu Arcizewski şi cu Jean Paul-Boncour[1] pe care mi le-a raportat precum urmează.

Cu Fabricius. Cea mai puţin interesantă. S-a declarat de acord cu Pangal că nu poate fi vorba, după informaţiile lui, de un Guvern naţional-ţărănist, deşi Mihalache pare să fi pus multă apă în vinul lui. Şeful ţărăniştilor ar fi spus lui Fabricius că partidul său nu înţelege să urmeze pe Titulescu în exagerările lui sovietofile. Cu toate astea, Fabricius din câte a aflat, crede că pentru motive de ordin intern şi de ordine internă, Regele nu va recurge la o formaţiune de partid. Mai crede, că dorinţa de Sus ar fi alcătuirea unui Guvern în care fiecare departament să aibă în fruntea lui un om priceput în ramura respectivă. „Într-un asemenea Minister, dl Argetoianu va avea un rol preponderent" a încheiat ministrul Germaniei.

Cu Arcizewski. Cu acesta, conversaţia lui Pangal a fost mai importantă. Ministrul Poloniei i-a spus „sous le sceau du secret le plus absolu" că din convorbirile Preşedintelui Moscicki cu Regele rezultă că singurii oameni politici în care Regele are încredere pentru formarea unui viitor Guvern sunt Vaida şi Argetoianu. Şi că n-ar fi vorba de simple impresii, *ci de declaraţii categorice.* Arcizewski a reluat apoi cu Pangal vechea chestiune a proclamării Regelui Carol ca Rege al Poloniei. Oricât de inverosimil pare lucrul, ministrul Poloniei a revenit cu insistenţă asupra acestei chestiuni mărturisind lui Pangal că mareşalul Riedz-Smigly e cu totul câştigat la această soluţie. Polonia nu mai poa-

[1] Nepotul lui Paul Boncour şi dinamicul consilier al Legaţiei Franţei — deseori însărcinat cu Afaceri.

te merge cu regimul actual. Restabilirea Monarhiei e o necesitate şi două sunt posibilităţile prevăzute: Regele Carol, sau Principele Belgiei, frate cu Regele. Mareşalul R.S. preferă însă pe Regele Carol, fiindcă acesta ar domni mai mult nominal şi i-ar permite lui, mareşalului, să guverneze sub scutul autorităţii Regale. O unire personală cu România ar întări pe de altă parte considerabil frontul împotriva influenţei ruseşti. Cu prilejul viitoarei vizite[1] a Regelui la Varşovia, *i se va oferi o proprietate de vânătoare* ca să aibe un pretext să vină mai des prin Polonia şi să se familiarizeze cu lucrurile şi cu oamenii. După câte se vede, e un plan în regulă elaborat de partizanii candidaturii rumuneşti, şi trebuie să recunoaştem că aceşti partizani deţin astăzi destinele Poloniei în mână.

Arcizewsky a adăugat însă că proclamarea Regelui Carol şi în Polonia nu s-ar putea face decât după ce Regele *ar fi restabilit complect autoritatea Coroanei în România*, şi ar fi sfârşit cu anarhia morală şi politică ce domneşte între graniţele ei, şi pe care Polonia nu vrea să o vadă trecând şi peste graniţele sale. Cuadratura Cercului!

Pornit pe povârnişul confidenţelor, ministrul Poloniei, a mai mărturisit lui Pangal o impresie, „dar o simplă impresie", a insistat dânsul. Informaţia cu Vaida şi cu mine „în încrederea Regelui" era *un fapt precis*, pe câtă vreme ce se pregătea să spună, nu. Impresia lui era că Regele s-ar gândi la o scurtă formaţie provizorie cu Averescu în frunte (!), în care Argetoianu aş avea un rol precumpănitor, formaţie de maximum două luni, după care ar urma un Minister Argetoianu pur — şi de durată. Istorioara din 1931! Numai cu Averescu în locul lui Iorga! Mulţumesc cu recunoştinţă, dar nu voi mai reîncepe experienţa!

Cu Boncour. Boncour, căruia i s-ar zice mai bine Boncon e un trepăduş care nu se astâmpără şi vorbeşte prea mult. Nu e vina lui, ci a Parisului care i-a dat nas. Pangal întâlnindu-l l-a întrebat ce mai era cu pactul franco-român (de asistenţă). Boncour i-a mărturisit că deocamdată lucrurile stau baltă, dar că pe ei, francezii, nu-i interesau atât instrumentele diplomatice *cât sinceritatea cu care ele erau aplicate*. În continuare a mărturisit că „bastionul" politicii franceze în Europa Centrală era Cehoslovacia, şi că relaţiile Franţei cu România erau în funcţie de raporturile noastre cu Praga şi de sinceritatea cu care eram hotărâţi să ajutăm şi să acoperim zisul „bastion". Netulburat de această aşezare a noastră pe planul al doilea, Pangal a întrebat pe Boncour, pentru

[1] Regele pleacă în Polonia la 25 iunie.

ce Franţa se opune la încheierea unui pact între noi şi Ungaria pe câtă vreme încurajează negocierea unui înţelegeri între Cehoslovacia şi Ungaria (informaţie Sola). Diplomatul francez a răspuns: „Ce vreţi? Dacă dvs. vă îndepărtaţi de Cehoslovacia, această ţară trebuie să-şi caute sprijin aiurea!" Va să zică, după planul francez: Ungaria să încheie pacte de neagresiune cu Jugoslavia şi cu Cehoslovacia, dar să-şi rezerve pretenţiile revizioniste numai faţă de noi! Căci dacă ar semna un pact cu Cehoslovacia, n-ar mai putea semna cu noi. Ungaria trebuie, pentru nevoile ei interne să-şi rezerve o ieşire împotriva uneia din cele trei ţări ale Micii Înţelegeri, şi după câte ştim această ieşire ar vrea să şi-o rezerve faţă de Cehoslovacia.

Trecând la politica internă, Boncour a declarat lui Pangal că Franţa nu se amestecă într-însa, dar că n-ar putea să nu tragă consecinţe din anumite prezenţe în fruntea afacerilor. Şi vorbind de Vaida, a analizat şi a comentat defavorabil ultimele lui discursuri. Trecând apoi la evetualitatea formării unui Guvern în afară de partide, Boncour a spus lui Pangal că singurii miniştri de Externe care ar avea complecta încredere şi simpatie a Franţei, ar fi Mironescu şi Argetoianu, în ordinea enumerării. Sunt foarte măgulit de această încredere, chiar ca premiant al 2-lea!

Din cercurile diplomatice Pangal a mai aflat că e vorba ca Regele să plece „incognito" prin iulie-august în Franţa. S-ar opri la Paris, să vadă Expoziţia, şi la Deauville să vadă pe Duduia. Dată fiind starea sănătăţii Reginei nu cred în autenticitatea acestor zvonuri.

În fine Pangal, care a circulat mult săptămâna aceasta, mi-a mai transmis şi o comunicare pe care Madgearu l-a rugat să mi-o facă. Cum Pangal ezita, pretextând că nu vrea să se amestece în politica internă (!), Madgearu i-a spus: „Nu, te rog eu să faci d-lui Argetoianu următoarea comunicare *pe care o fac oficial* în calitatea mea de secretar general al Partidului Naţional-Ţărănesc". Iată textul comunicării:

1) Partidul N.Ţ. nu primeşte nici o combinaţie de guvernare, înţelege să guverneze singur, şi nu va forma decât un Guvern sub preşedinţia d-lui Mihalache.

2) Partidul N.Ţ. e dispus să facă o înţelegere electorală (în caz de guvernare) cu dl Argetoianu şi dl Iunian — respectiv cu partidele lor, pentru a forma un bloc agrar. Nimic cu Vaida şi cu ai lui.

3) În cazul în care Partidul N.Ţ. n-ar fi chemat la putere, demisia d-lui Mihalache din fruntea partidului şi alegerea d-lui Maniu în locul său vor fi acte imediate. Nici Călinescu, nici Ghelmegeanu, nimeni din partid (afară *poate* de Potârcă) nu va părăsi steagul încredinţat lui Ma-

niu pentru ducerea politicii lui la izbândă. Chiar Costăchescu a declarat că nu părăseşte partidul, în cazul alegerii lui Maniu: se va mulţumi să demisioneze din fruntea organizaţiei de Iaşi.

Brrr! Ce perspective. Noroc că vorbeşte intransigentul Madgearu, care cu un prilej recent s-a învârtit o noapte întreagă în jurul Lupeascăi.

---

20 iunie. — Pierre Cot, comunist şi ministrul Aerului în Cabinetul Blum, soseşte marţi în vizită oficială. Excelenţa Sa lansează astăzi, prin gazete, un mesaj către valahi, prin care ne declară dragostea sa. Încolo, banalităţile cunoscute: securitate, pace, S.D.N., colaborare tehnică etc. Pentru marţi seara sunt poftit la o recepţie la Legaţia Franţei, dată în cinstea d-lui Pierre Cocotte.

Bilbao a căzut în mâinile naţionaliştilor. În fine un pas serios înainte.

Ducesa de Windsor a împlinit ieri 42 de ani. Mititica!

Din Trentin se anunţă frig şi *ninsoare*. E un an nemaipomenit; să nu sfârşească printr-o catastrofă generală!

În Rusia Sovietică a început acum o acţiune de curăţire, din partea lui Stalin, şi în păturile muncitoreşti. Arestări şi execuţări sumare printre „simpatizanţii" mişcării Troţkiste sau mai exact printre „antipartizanii" lui Stalin. Acţiunea de curăţire e condusă de Jejov, şeful G.P.U.-ului *şi în afară de orice amestec al Armatei roşii.*

Al 28-lea Congres al „Societăţii Ortodoxe Naţionale a Femeilor Române" s-a deschis ieri. De data asta beşoandrele, cu Didina Cantacuzino în frunte s-au adunat la Sibiu. Creştineasca adunare în loc să propăvăduiască pace, s-au aruncat cu înverşunare şi cu ură asupra Bisericii Unite şi asupra Nunţiului Papal care a comis crima de a face o vizită apostolică prin câteva sate din Ardeal. Că puturoşi, ca un anume Tudor Popescu sau ca un Lungulescu să se năpădească asupra Blajului şi a Romei — nu e nimic de zis, dar ca un înalt ierarh mitropolitul Bălan al Transilvaniei să verse atâta venin, e de mirat. Societatea asta ortodoxă a damelor nu e bună de nimic, nu provoacă decât certuri şi zâzanii, şi ar trebui dizolvată.

Titulescu şi-a primit ieri diploma la Bratislava, i-a tras o conferinţă şi un dejun. Nu ştiu cum va fi fost dejunul, dar conferinţa a fost indigestă. Tot aia şi tot aia: dans pe coarda întinsă între Guvern şi Moscova. De la Bratislava a plecat la Paris. Să n-ajungă la înmormântarea Guvernului Blum, căci iată că telegramele ne anunţă că Cabinetul francez a fost pus în minoritate de Senatul francez. Senatul a votat aseară, prin 238 voturi — contra 52, un proiect de depline puteri redactat de Comisia financiară a maturului Corp dar respins de Guvern. Proiectul Guvernului (votat de Cameră) a fost respins prin urmare de Senat. Adus la Cameră, proiectul Senatului a fost la rândul lui respins. Nu se ştie încă, dacă Guvernul Blum va trece peste votul Senatului de aseară şi va căuta o formulă transacţională, sau dacă va demisiona. În cazul unei retrageri a lui Blum, se pare că se va forma un Guvern Chautemps, tot cu Daladier la Război şi cu Delbos la Externe. Dacă socialiştii n-ar da concurs noului Minister, se va căuta o majoritate alunecându-se spre centru şi dreapta.

Un nou atac comunist spaniol împotriva marinei germane: vasul „Leipzig" a fost atacat de trei ori pe rând de submarinele Guvernului din Valencia, dar n-a fost atins. Nefiind nici o pagubă, nici victime pe bord, se pare că Germania nu va trece la represalii, dar a reclamat la comisia de neintervenţie, cerând măsuri împotriva „piraţilor" roşii din Barcelona şi Valencia. Pe de altă parte se pare că până şi Anglia studiază procedura pentru recunoaşterea oficială a Guvernului din Burgos.

Ieri inaugurarea, cu sfinţi şi tămâie, a Institutului de Cercetări Agronomice (amânată din mai din cauza unei indispoziţii a Regelui). Discursuri. S-a pomenit şi numele meu ca fondator. Pentru bucuria celor doi miniştri ai Agriculturii prezenţi (Sassu şi Sescioreanu), Regele a declarat că Ministerul Agriculturii a pierdut conducerea agriculturii ro-

mânești — care a trecut asupra Institutului de Cercetări și asupra Camerelor de Agricultură. De trecut o fi trecut ea, conducerea, dar tot o mâncare de pește a rămas, *căci oamenii sunt aceiași.*

———

Regele mi-a trimis vorbă că vrea să mă vadă și că a dat ordin lui Urdăreanu să mă intercaleze printre deplasările lui, deși printr-un comunicat publicat ieri, toate audiențele au fost suspendate. Probabil că mă va primi după înapoierea de la Varșovia. Acum e în Basarabia, unde a plecat aseară.

———

Mircea Cancicov, impecabilul nostru ministru de Finanțe e trist. S-au descoperit fraude de vreo 30 milioane la Administrația financiară de Verde (circ.IV București). Un grec Menelas Varvaris (ca funcționar: Varvari) a operat ca în codru. Dat fiind că manipula mai bine de 1 miliard și 1½ pe an, *fără nici un control*, s-a mulțumit cu puțin.

———

Ieri la ora 6 după amiază a avut loc înmormântarea lui Nae Ștefănescu, la Bellu. Lume multă, discursuri multe, indiferență multă și căldură și mai multă. Stat mult de vorbă cu Malaxa. E deștept — incontestabil — și dinamic. Păcat că...

———

21 iunie. — Ministerul Blum a demisionat. Senatul l-a trântit cu 198 voturi – contra 32, respingând textul transacțional al deplinelor puteri propus de Guvern, și votând pe cel întocmit de Comisia financiară a Senatului. Ziarul *Figaro* formulase chiar în ajun, în mod concis și precis, tactica lui Blum — căci nu mai încape îndoială că șeful Partidului Socialist era de mult hotărât să se retragă de la Guvern: „Dl Blum își pregătește retragerea și, deoarece este un excelent tactician și un bun socialist, își alege terenul pentru «a cădea *la stânga*», ceea ce înseamnă că ține să apară drept victimă a „puterilor financiare".

Oficiosul socialist al d-lui Blum *Le Populaire,* confirmă acest punct de vedere când scrie: „Opoziția Senatului se îndreaptă împotriva politicii sociale a Frontului Popular și împotriva Guvernului acestuia. Sufragiul restrâns se ridică împotriva votului universal. Ce înseamnă însă aceasta? Marele patronat, marea proprietate, adversarii săptămânii de 40 de ore, ai contractelor colective, ai Oficiului grâului, ai recunoașterii vadului comercial, într-un cuvânt adversarii a tot ceea ce s-a realizat sau s-a început din iunie 1936, s-au răzvrătit".

Căderea Ministerului Blum nu însemnează o schimbare de orientare politică. Franța e atât de otrăvită încât va aluneca mai departe pe povârnișul demagogiei spre extrema stângă. Guvernul socialist al lui Blum a mai fost o frână pe această pantă, căci socialiștii și comuniștii s-au abținut să îngreuneze prea mult sarcina unui Guvern ieșit din colaborarea lor. Dacă, cum e probabil, se va constitui un Guvern radical, adică puțin spre dreapta, și socialiștii și comuniștii se vor dezlănțui în revendicările lor. O schimbare de orientare politică în Franța nu poate veni decât pe urmele unei adânci zguduiri. Dar această schimbare de orientare s-ar putea face tot atât de bine spre extrema stângă cât spre extrema dreaptă.

Deși viitorul Franței nu apare prea liniștitor, lumea e mulțumită de căderea lui Blum, căci prezența unui jidan în fruntea celei mai glorioase țări a Europei era jenantă.

———

Avionul sovietic Ant 25 a parcurs fără oprire distanța Moscova–Vancouver (în Canada) *trecând peste Polul Nord.* Față de greutățile de neînvins întâmpinate încă acum câteva decenii, pe calea acestui Pol Nord, rămâi înmărmurit dinaintea unor asemenea acte aproape inverosimile care dovedesc energia omului și puterea inteligenței sale.

———

Regele a inaugurat ieri un frumos Sanatoriu pentru tuberculoși, la Bugaz, la gura Nistrului — și un aerodrom la Cetatea-Albă. Sper că s-o fi dus și pe la Budache, ca să se încânte și să facă ceva pentru cea mai frumos situată stațiune balneară a României, dar care lâncezește în mizerie.

———

Ieri alegeri la Palatul de Justiție, pentru reînnoirea Consiliului Uniunii Avocaților din întreaga țară. Poliția încadrase masiv Palatul, ca să nu mai poată pătrunde bătăușii și derbedeii care la ultima alegere pentru decanatul Ilfov determinaseră, prin teroare, succesul lui Micescu. Socotind de dată asta partida pierdută, Micescu a întrerupt alegerea (căci ca decan de Ilfov el o prezida) și a amânat-o *sine die* sub pretextul că alegătorii nu-și puteau da liber votul, „sub presiunea poliției". Tra-

ian Alexandrescu îmi raportează însă şi spusele lui sunt confirmate de mulţi — că Micescu n-ar fi avut de data asta nici 60 de voturi. Eşecul listei lui Micescu nu trebuie pus în seama unei descreşteri a curentului naţionalist din barou, curent rămas intact, ci în seama personalităţii înseşi a lui Micescu, complect desumflată. Inteligenţa nu e de ajuns pentru a câştiga încrederea oamenilor. Gheşeftar şi avocat veros, Micescu a înşelat toate nădejdile puse în el.

---

22 iunie. — Preşedintele Republicii primind demisia lui Blum, a însărcinat pe Chautemps cu constituirea noului Cabinet. Chautemps negociază cu grupurile parlamentare; se pare că va avea concursul socialiştilor, şi că va reuşi.

Co-Cot „en l'air" care trebuia să sosească astăzi în Bucureşti nu mai vine: nu mai e ministru. Recepţia pe care Thierry o da astă-seară la Legaţia Franţei în cinstea ministrului Aerului francez, a fost contramandată. Au şi crizele ministeriale avantajele lor.

Dr. Lupu şi-a târnosit ieri biserica la Arsura (Fâlciu). Puţină lume cunoscută cu toate invitaţiile trimise; chiar de la ţărănişti, n-au fost decât Mihalache... şi Ralea. După cum se vede pacea lui Dumnezeu a coborât şi se menţine şi în Partidul Naţional-Ţărănesc.

Moravuri de partid: la Botoşani, G. Mavrocordat, prefect până acum câtva timp, a denunţat fraudele primarului Romanescu care a şi fost dat pe mâna Parchetului; şeful liberalilor, Răutu, şi-a convocat însă comitetul şi a eliminat din partid pe Mavrocordat, pe deputatul Cristea Goilav şi pe Perieţeanu — toţi vinovaţi de a fi luat poziţie împotriva bandei de tâlhari. Şi iată pe ce metode şi pe ce baze morale pretind partidele „de guvernământ" să conducă ţara!

O telegramă de la Roma anunţă că Papa ar fi hotărât excomunicarea lui Hitler, ca răspuns la atitudinea luată de Guvernul Reich-ului împotriva Bisericii catolice. În primul Kultur-Kampf, Biserica a învins pe Bismarck, şi probabil că amintirea acestei victorii a încurajat-o în atitudinea pe care o ia azi. Vremurile s-au schimbat însă şi rezultatele luptei

ar putea fi cu totul altele. Nu s-a găsit un pastor german care să susţină, cu documente la mână (!) că Isus Christos n-a fost ovrei, *ci german*! S-a şi înfiinţat o biserică pe baza acestei dogme noi, biserică încurajată de Hitler!

Cu toate progresele tehnice, pare că a rămas un colţ pe pământul nostru, inaccesibil omului: Himalaia. Ultima încercare de ascensiune a înaltelor vârfuri a dat şi ea greş: misiunea germană care pornise spre muntele Nanga Parbat, cel mai înalt din lume, a fost şi ea nimicită printr-o avalanşă.

După ultimele ştiri din Rusia se pare că raporturile dintre Voroşilov şi Stalin s-au încordat şi ele. Blücher ar fi mareşalul care se bucură pentru moment de încrederea dictatorului. Situaţia continuă însă să fie foarte încurcată şi trebuie să se clarifice. Cert e, că bine nu merge în împărăţia Sovietelor.

Doriot, conducătorul comuniştilor naţionalişti din Franţa care demisionase din postul de primar al comunei Saint Denis, ca să provoace noi alegeri şi să obţină printr-un succes electoral o nouă întărire populară, a fost înfrânt[1]. S-au ales adversarii săi, partizanii „frontului popular". În urma acestei înfrângeri, Doriot şi-a dat demisia şi din Cameră, hotărât să se consacre luptei împotriva „moscutarilor" în afară de Parlament. Nu e mai puţin adevărat că curentul pe care-l deşteptase, e în mare scădere.

A murit Alice Rosetti-Tescanu, mama Marucăi Cantacuzino, la vârsta de 83 de ani. Femeie de mare cultură şi cu personalitate marcată, a fost o figură impunătoare în societatea românească. Nenumărate nenorociri de familie (sinuciderea unicului ei fiu, nebunia uneia din fiicele sale şi „scrânteala" Marucăi) nu o doborâseră. A doborât-o boala. Născută Jora, rămăsese de mult văduvă după Dimitrie Rosetti-Tescanu, traducătorul lui Vasile Conta în franţuzeşte. În pomelnicul descendenţi-

[1] Frontul popular a luat 10 254 voturi — Doriot 6 966.

lor şi rudelor publilcat în *Universul*, Maruca e trecută *Cantacuzino*, o dovadă mai mult că nu s-a căsătorit cu George Enescu, după cum se spusese.

Anglia e dezamăgită.

Cu toate măsurile Comisiei de neintervenţie de la Londra, voluntarii şi materialul de război pătrund în Spania ca şi mai nainte. Pe de altă parte, vizita lui Neurath în Anglia, unde fusese oficial invitat, a fost amânată. În urma incidentului cu vasul de război german „Leipzig", această vizită a părut inoportună Führerului care cere în prealabil Comisiei de la Londra şi celorlalte Puteri, garanţii noi pentru viitor. Mai cere şi consemnarea submarinelor spaniole într-un port neutru, pentru toată durata războiului civil. La Londra, amânarea vizitei lui Neurath a produs enervare şi mare nemulţumire: Guvernul englez spera să ajungă cu prilejul discuţiilor puse la cale, la stabilirea bazelor unei înţelegeri mai largi pentru liniştea Europei Occidentale (un fel de nou Locarno). Presa londoneză se întreabă dacă se va mai găsi în curând un prilej de „conversaţie" între Anglia şi Germania.

Antoine Bibescu, însărcinat cu supravegherea lui Titulescu, scrie de la Paris:

„Călătoria d-lui Titulescu la Londra — contrar notelor apărute în *Le Temps* şi contrar articolelor apărute în *Universul, articole redactate de domnul Titulescu însuşi* — nu a fost o reuşită.

La întrunirile într-un salonaş al Camerei Comunelor erau prezenţi dl Winston Churchill şi câţiva prieteni pe care şi-i făcuse Titulescu la Geneva. Mai erau şi câţiva englezi care neavând teamă de Rusia, lucrează pentru apropierea cu Sovietele. A fost în total un public de vreo 50 de deputaţi. Au fost amabili precum sunt englezii de obicei.

Dl Titulescu a anunţat tuturor prietenilor săi englezi că va fi ministru de Externe al României înaintea sfârşitului anului.

E inutil de adăugat că obiceiurile engleze cereau ca conferinţa d-lui Titulescu, ţinută într-un mic salon al Camerei Comunelor, *să nu fie obiectul unei dări de seamă*. Articolul apărut în *Universul* şi care a fost citit şi la Londra, *a fost viu criticat, ca o lipsă de tact.*

Un englez, prieten cu Titulescu, mi-a amintit de proverbul nemţesc:

Fremdenlob klingt,
Freudenlob hinkt,
Eigenlob stinkt"

Georges Roux, un publicist inteligent şi bine informat, scrie din Geneva pe ziua de 1 iunie:

„L'impression que j'ai eu ces jours-ci, c'est qu'actuellement à la S.D.N. et sur la plan européen, deux grandes Puissances mènent le jeu, ou plutot menent deux jeux: l'Angleterre et les Soviets.

L'Angleterre a pour elle sont prestige, sa solidité, sans compter ses nombreuses voix annexes, exactement avec l'Irak et depuis l'admission de l'Egypte, neuf voix.

La Russie n'entraine guère avec elle que le Mexique et la Tchécoslovaquie, ***mais elle bénéficie de toute l'idéologie bolchévisante, dont on remarque qu'elle tend à faire corps avec l'ideologie S.D.N. L'atmosphére, cette étrange et inimitable atmosphére. S.D.N. devient de plus en plus Front populaire dans le sens le plus communisant du terme. Aussi Genève constitue-t-il un terrain magnifique pour les intrigues soviétiques.***

Celles-ci pullulent. Comme je quittais la Suisse, nous avons appris la dernière: l'entrevue Litvinov-Titulesco".

....

....

„Il faut ne pas connaître les choses en Roumanie pour s'imaginer que M. Titulesco et sa politique de pacte russo-roumain aient des chances de revenir au pouvoir".

....

....

„On tremble de voir la France associée à cette politique. Jusqu'à quel point l'est-elle?

A Genève, j'ai cru sentir que la France était comme hésitante et tiraillée endre la Russie et l'Angleterre, entre deux politiques qui m'ont paru de plus en plus contradictoires. J'ai ces jours-ci remarqué deux choses:

Vendredi le ton de M. Eden répliquant à Mr. Litvinof. Manifestement, il y a divergence totale.

Jeudi, la non concordance des deux déclarations française et anglaise concernant le statut de la Belgique et la prèparation d'un nouveau Locarno. Mr. Delbos a parlé d'une „liaison" entre la sécurité de L'Occident et celle du reste de l'Europe; Mr. Eden n'en a pas souflé mot. Ce que la plupart des journaux français n'osent pas dire crève les

yeux de tout observateur impartial: la politique britanique répugne de plus en plus à s'engager au de la du glacis du Rhin[1].

Ainsi entre la politique russe d'aventures orientales et la politique anglaise de repliement sur l'Occident, le quai d'Orsay ne semble pas avoir encore fait un choix ferme. Mr. Delbos flottant entre Mr. Eden et Mr. Litvinov, joli sujet de pendule. Il ne reste plus à notre ministre des Affaires Etrangères, qu'à poser un pied à terre ou plutôt les deux pieds sur le sol français."

Ieri a plouat bine în mai toate regiunile ţării. A plouat în Moldova unde nu mai căzuse o picătură de apă de 7 săptămâni. A plouat şi la noi în Oltenia. Deocamdată porumbul e salvat, dar e mic şi îi mai trebuie câteva ploi în iulie şi august, şi o toamnă lungă, caldă şi uscată, ca să se coacă.

---

23 iunie. — În Franţa Ministerul „Frontului Popular" s-a reconstituit sub preşedinţia lui Chautemps. Blum a intrat în Guvern ca vicepreşedinte al Consiliului, fără portofoliu. Noul Guvern e compus din 15 socialişti, 13 radicali socialişti, 4 din stânga democratică, 2 din uniunea socialistă şi 1 din grupul tineretului republican. Toate ministerele mari păstrează pe vechii titulari, afară de Ministerul de Finanţe în fruntea căruia a fost chemat Georges Bonnet, financiar abil şi priceput. Auriol a fost trecut la Ministerul Justiţiei. Singura deosebire între noul şi vechiul Minister, afară de preşedinţia trecută Partidului Radical, e suprimarea beşoandrelor şi reducerea jidanilor în noua formaţie. Dificultăţile politice — recte financiare — rămân aceleaşi.

Partidul Socialist, printr-o motivaţie votată cu marea majoritate, a hotărât sprijinul Guvernului Chautemps, cu condiţia ca programul de realizări fixat de Cabinetul Blum să nu fie schimbat. Aceeaşi moţiune mai conţine şi un atac violent contra Senatului a cărui suprimare, Partidul Socialist o cere din nou. Senatul e învinuit de a fi luat poziţie împotriva sufragiului universal reprezentat prin Cameră şi prin urmare împotriva DEMOCRAŢIEI. Logia democratică e *sui generis*, dacă de logică e vorba şi nu de rea credinţă. Căci cum au decurs lucrurile? *Senatul a votat contra deplinelor puteri cerute de Guvern, şi a apărat*

[1] De confruntat cu informaţiile lui Sola, consemnate în aceste Note la pag. 282–285.

astfel prerogativele parlamentare. Dacă a ştirbit cineva sacrosantele principiale ale democraţiei integrale, a fost Camera, nu Senatul. Dar în virtutea unui alt principiu al democraţiei integrale, *oportunismul*, Senatul a fost condamnat şi Camera lăudată de toate fracţiunile extremei stângi.

Impresia mea e că la Paris se bate apă în piuă, că Guvernul Chautemps se va izbi de aceleaşi insuccese ca Guvernul Blum, şi că se pregăteşte calea unui Guvern Daladier cu orientări dictatoriale. Dictatoriale de stânga, dar dictatoriale — sau pseudo. De când e în fruntea Ministerului de Război, Daladier se crede general şi trebuie mărturisit că a ştiut să-şi atragă şi simpatiile Armatei, şi pe ale dreptei. Cum după experienţa Chautemps, falimentul Frontului Popular va fi complect, opinia publică franceză se va supune probabil cu resemnare şi unor încercări mai aventuroase.

În Rusia, arestările în masă continuă. Printre vedete, s-au mai arestat primul ministru al Republicii Georgiei, şi şeful Statisticii generale a Statului sovietic fiindcă a îndrăznit să publice că din cauza foametelor şi a relei stări economice, populaţia Rusiei ar fi scăzut cu aproape zece milioane de suflete. Se spune, dar ştirea nu e confirmată, că şi Bela Kuhn, faimosul dictator al Budapestei, ar fi fost arestat.

Germania şi Italia iar ameninţă cu părăsirea Comitetului de neintervenţie. Germania a cerut o demonstraţie navală a celor patru Puteri în faţa Valenciei. Anglia la rândul ei cere retragerea voluntarilor din Spania, de pe ambele fronturi.

Să reuşească manevra roşilor, de a băga în foc Puterile Europei — căci acesta era scopul atacurilor împotriva vaselor germane? E puţin probabil. Chiar dacă Germania, care a concentrat o escadră la Algesiras, ar bombarda şi Valencia — după cum ameninţă — război european tot nu se va declanşa de dragul bolşevicilor.

Din misiunea germană pornită spre culmile Himalaiei, n-a scăpat decât medicul expediţiei, dr. Ulrich Luft. Probabil din cauza numelui său.

Un general englez, care vrea să-şi păstreze anonimatul a dăruit 250 000 livre (aproape 200 milioane lei) lui Baldwin, în semn de recunoştinţă pentru tactul şi măestria cu care a dus Anglia de la domnia lui Eduard al VIII-lea la aceea a lui George al VI-lea. Baldwin a hotărât să întemeieze cu această sumă o operă culturală de folos obştesc — obştesc însemnând în cazul acesta întreg Imperiul britanic.

Numai în Anglia se pot înregistra asemenea gesturi.

———

Avocaţii noştri trec printr-o fază de excitare. După împuşcarea lui Liveanu de către Muşi, în imobilul „Adriaticei", iată că alt avocat, Tonegaru, a tras asupra colegului său Stravolca, în imobilul din faţă al „Construcţiei româneşti". Stravolca e un obişnuit al dramelor sentmentale, e fostul soţ al d-nei Armăşescu, care şi-a ucis un amant şi a rănit pe altul. Stravolca a fost nimerit cu mai multe gloanţe în abdomen, dar până acum n-a murit. E la spital, şi a fost operat, dar starea sa e gravă. Ce e mai ciudat, e că neînţelegerea între Stravolca şi Tonegaru a pornit de la prima soţie a acestuia, azi divorţată şi în legături intime cu victima. Tonegaru e recăsătorit de câteva luni şi toată cearta ar fi pornit de la o pensie alimentară pe care doamna *fostă* Tonegaru o încasează pentru copiii ei. Dracul să-i ia pe toţi, nişte smintiţi!

———

24 iunie. — Germania şi Italia s-au retras din controlul internaţional al graniţelor spaniole, nu însă şi din Comisia de neintervenţie de la Londra, *în care au rămas*. Motivul: imposibilitatea de a obţine o acţiune comună a celor patru Puteri pentru asigurarea securităţii vaselor însărcinate cu supravegherea coastelor mediteraneene ale Spaniei.Pentru asigurarea acestei securităţi, Germania şi Italia îşi iau toată libertatea de acţiune. Presa şi Guvernele democratice declară situaţia foarte gravă, ca să sperie pe cele două Puteri dictatoriale. Acestea nu par a se speria însă, şi privesc situaţia cu calm, şi chiar cu optimism.

———

Universul de azi, care continuă să susţină pe Titulescu pentru a face plăcere Regelui, publică un interviu cu marele nostru european, interviu pe care-l declară senzaţional, dar care nu conţine decât protestări vagi, literatură internaţională banală, şi ameninţarea caraghiosului că va destăinui *tot*, la toamnă, în Parlament... Dacă în această ameninţare

stă „senzaţionalul", *c'est peu*. Căci putem *şi noi* să spunem tot, şi nu cred că dl Titulescu să aibă curajul să ne provoace.

În legătură cu dl Titulescu, aflu de la Externe că rechemarea lui Antoniade de la Berna a fost desigur datorită în parte şi participării sale la întrevederea cu Litvinov, de la Talloires, dar mai ales unui alt fapt, mai grav: dl Antoniade s-ar fi făcut complicele unor funcţionari de la Cifru din Ministerul de Externe, titulescani fanatici, care transmiteau printrînsul lui Titulescu toate informaţiile confidenţiale pe care le descifrau. Mi s-a dat şi numele acestor tineri diplomaţi, primiţi în carieră sau înaintaţi, în tot cazul favorizaţi de fostul ministru al Afacerilor Străine: ar fi dumnealor domnii Niculescu-Buzeşti, Anastasiu (fiul generalului), Govella şi Pogoneanu. Ca să nu fie scandal prea mare s-a muşamalizat afacerea; cei patru crai translatori au fost mutaţi numai de la Cifru şi nu s-a luat împotriva lor nici o măsură disciplinară. Ba cei doi dintâi au fost chiar trimişi în străinătate — visul tuturor impiegaţilor de la Palatul Sturdza —, unul la Stockholm, celălalt la Oslo. „Ca să se spargă gaşca"! Frumoasă încurajare, pentru cine ar mai fi tentat să trădeze!

———

Faţă de numeroasele potlogării descoperite în ultima vreme în administraţiile financiare, ministrul Cancicov a obţinut un decret-lege în virtutea căruia va putea aplica, el personal ca ministru, toate sancţiunile prevăzute în Statutul funcţionarilor, fără a mai trece pe delincvenţi prin faţa Comisiilor de disciplină, învinuite de indulgenţă şi încurcate în proceduri nesfârşite. Foarte bine; dar unde va găsi dl Cancicov funcţionari cinstiţi cu leafa de mizerie ce le e alocată prin buget? Echilibrarea bugetului cu orice preţ se plăteşte câteodată mai scump decât face.

———

Presa franceză e unanimă în jurul Guvernului Chautemps: e un Guvern de vacanţe, care va încerca să treacă vara. Se pare că şi noul Guvern va cere depline puteri, dar foarte reduse; reduse numai la măsurile necesare pentru combaterea speculei francului. Se crede că le va obţine, deşi nu ştie exact cum vor vota cei 72 de comunişti din Cameră, care nu s-au pronunţat încă. Se zice că ar fi indispuşi împotriva lui Chautemps, fiindcă n-a vrut să primească în Guvern şi un reprezentant al lor. Se mai repetă şi cuvântul lui Chautemps: „Blum m-a precedat, şi Blum îmi va lua succesiunea". Se poate, dar se mai poate să fie şi Daladier, cu pamponul lui de general.

Întrebarea ce se pune Guvernului de azi, ca şi celui de ieri, ca şi celui de mâine — e cum va găsi cele circa 30 miliarde care îi trebuie. Nu am nici o informaţie în această privinţă, dar ca om de meserie nu văd decât două măsuri (din care una o escrocherie fiscală), care completându-se să poată da suma cerută. Cea dintâi ar fi devalorizarea francului până la limita autorizată prin ultima lege monetară (din august trecut), limită care n-a fost atinsă în momentul promulgării acelei legi.Această măsură, imprudentă dar perfect legală ar da circa 7 miliarde. Restul ar putea fi realizat printr-o nouă lege, prin care s-ar impune cu o taxă mare (şi aci ar fi escrocheria) *plus valuta bunurilor* rezultată din devalorizarea monedei, plus valuta fictivă, dar plus valută contabilistic aparentă. *În realitate ar fi un impozit pe capital deghizat.* Aceste două soluţii n-ar rezolva însă decât în parte problema lichidităţii Tezaurului. Pentru aceasta, numai o lovitură asupra Băncii Franţei poate da o formulă utilă.

Cucerim lumea, călare: după succesele continentale, iată că echipa noastră de cavalerişti, cu lt. Rang şi Ţopescu în frunte, au câştigat şi cele mai importante premii la concursul hipic de la Londra. De când Cavaleria nu mai serveşte la nimic în război, ne-am creat şi noi o cavalerie excelentă. Posedăm ca nimeni simţul vremurilor.

Radek, faimosul bolşevic care fusese arestat la Moscova, a fost pus în libertate, ca recompensă pentru denunţările sale: se zice că dânsul ar fi înlesnit mai toate arestările din ultima vreme. În toată Rusia, tulburările se ţin lanţ şi nu se poate încă prevedea cum va fi sfârşitul. Pentru moment toate şansele sunt pentru Stalin.

Tonegaru, avocatul care a împuşcat pe Stravolca[1], chiar dacă nu e un iresponsabil e cu siguranţă un ţicnit. Prietenii şi rudele povestesc despre dânsul fel de fel. Ca copil, a fugit din liceu, s-a îmbarcat pe un vapor ca „mousse" şi a făcut turul lumii. Ajuns în marină, a împins-o până la gradul de ofiţer (era deştept) şi ca atare a făcut războiul. După

[1] Până acum Stravolca n-a murit şi sunt sorţi ca să scape, cu toate cele 5 gloanţe pe care le are în el.

război, înainte de a fi avocatul Serviciului Maritim (căci a făcut şi Dreptul, pe când era în armată), a fost căpitan pe vasele acestui serviciu şi în această calitate a avut deja de furcă cu Justiţia. Vasul pe care-l comanda transporta un număr destul de mare de oi — peste 1000 — la Alexandria, în Egipt. Pe drum s-au îmbolnăvit mai multe oi şi au murit. Tonegaru le-a aruncat în mare, şi convins că oile sufereau de căldură din cauza lânei, a tuns pe cele care au supravieţuit şi a aruncat şi lâna în mare (zicea el!). Ajuns la Alexandria, negustorul căruia trebuiau predate oile *cu lână*, n-a vrut să le primească şi a făcut proces. Procesul a durat zece luni. În acest răstimp, oile care fuseseră date în pază unui crescător, au fătat şi le-a crescut şi lâna, aşa încât Tonegaru a putut să predea la sfârşitul procesului numărul de oi încărcat la Constanţa, *cu lână* cu tot, şi să scape de bucluc!

Altă istorioară: după câţiva ani de „muncă", zisul Tonegaru devenise fericitul proprietar al unui imobil în Galaţi; era pe vremea unei serii de incendii, mai mult sau mai puţin suspecte, în portul Dunării de Jos, şi prietenul nostru — om prevăzător — a vrut să ia precauţii pentru cazul izbucnirii unui foc în proprietatea sa. Făcuse şcoală fiecărui locatar, dând fiecăruia un rol: unul trebuia să telefoneze pompierilor, altul să dea alarma în casă, un al treilea să controleze robinetele de apă şi aşa mai departe. Într-o seară, a vrut să controleze dacă fiecare locatar va fi la postul său; s-a dus acasă şi a început să strige pe scări: foc, foc! Locatarul din etajul de sus s-a speriat, a sărit pe fereastră, şi s-a omorât! De aci un interminabil proces, care a întreţinut ani de zile veselia Palatului de Justiţie.

O altă ispravă a săvârşit-o mai de curând, după ce prima lui soţie îl părăsise tocmai ca să trăiască cu Stravolca. Tonegaru a pus un prieten să telefoneze doamnei că primul ei soţ murise şi că incinerarea lui avea loc chiar în acea zi, la ora cutare. Doamna cu dl Stravolca s-au îmbrăcat în negru şi s-au dus la ora cuvenită la Crematoriu, unde tocmai se proceda la incinerarea cuiva. Au depus flori pe sicriu, dar când să se aşeze au dat cu ochii de Tonegaru viu şi sănătos aşezat în faţa lor.

Poate că în gândul lui, şi cele cinci lovituri de revolver erau o farsă!

---

25 iunie. — Pe chestiunea Spaniei, cele două grupuri de Puteri se răţoiesc unul faţă de altul, ceea ce încântă presa iudeo-democratică fiindcă poate vorbi de „gravitatea situaţiei". Ceea ce n-o împiedecă dealtmintreli să dea printre informaţiile alarmante şi ştirea că „atmo-

sfera generală este caracterizată prin acalmie!“ N-au intervenit Franța și Anglia când a ocupat Germania zona demilitarizată a Renaniei, și o să intervină dacă cumva ar bombarda vreun port spaniol sau chiar mai multe! Bluf și copilărie!

Arhiepiscopul Cracoviei, Sapieha și Guvernul polinez se ceartă pe cadavrul lui Pilsudski. Arhiepiscopul vrea să-l mute dintr-un turn într-altul și Guvernul se opune. Ministerul și-a dat demisia pe această chestiune dar Președintele a respins-o. Cu toate lecțiile Istoriei, Polonia continuă să fie un Stat puțin serios.

Pe baza noului text de lege promulgat prin decret, Cancicov a scos din funcție sau a suspendat pe termen, o serie de funcționari superiori de la Ministerul de Finanțe, vinovați de neglijență în controlul operațiunilor subalternilor lor. Numai să nu fi nimerit alături, căci pungași cunoscuți n-au fost atinși prin această viguroasă inițiativă a bine intenționatului ministru.

Regele pleacă azi la Varșovia, cu Voievodul Mihai și cu Victoraș Antonescu. Dr. Angelescu a trebuit să sosească la Paris unde inaugurarea pavilionului românesc, la Expoziție, are loc mâine. Numai Tătărescu a rămas acasă. Țară fericită!

Dl Emilian Alexandrescu, prim-președinte al Tribunalului Constanța, a fost suspendat și dat în judecată „pentru fapte incompatibile cu demnitatea magistraturii“. După ministrul de Finanțe, iată și pe ministrul de Justiție ridicându-se împotriva funcționarilor necinstiți. La spartul târgului...

Familia primului ministru (Madame et Mademoiselle) înapoiată de la Paris povestește:

„En France, ma chère, e o oroare. Uvrierii români de la pavilionul nostru era să fie bătuți de cei francezi, fiindcă au vrut să lucreze pe când aceștia faisaient une grève démonstrative. Les ouvriers sont les

maîtres. Ah, dar pavillonul nostru, ce eroare, ma chère, e cât al Germaniei de mare, a costat peste 180 milioane. Pourquoi ma chère, ce gaspillage?“ (se vede că sunt pe ducă, și au devenit cu toții economi și cu durere de banul țării). „Dar pavillonul Sovietelor, quelle horreur, e o cartă mare pe un zid, o cartă a imperiului sovietic, cu puncte care se aprind și se sting. Și în limitele Imperiului e cuprinsă Basarabia!“ (Trăiască politica lui Titulescu și prietenia cu dl Litvinov!) „Am fost și la gală la Operă, în loje, invitate de dl și d-na Voronof[1]. M-me Cotnăreanu (Poisson) avea un collier de perle rose asupra căruia ochii tuturor erau ațintiți, iar dl Cotnăreanu (Poisson) — ah, pardon, Madame Voronof, avea unul de brillante mari cât aluna ce sclipeau de nu te puteai uita la ele! C'était magnifique“.

Ce zice dl ministru Sassu, cel cu demnitatea magistraturii, despre demnitatea primului ministru, care își lasă dama să apară „în suita“ peștilor și escrocilor.

Ziarele anunță că Guvernul va emite 2 miliarde rentă pentru investiții în căile ferate, anume pentru construcții. E ideea mea; expusă Regelui, de a investi cu lopata o monedă inexistentă în complectarea utilajului nostru economic, după exemplul Germaniei, urmând ca lichidarea conturilor să se facă odată cu asanarea acestei monede. Numai că Guvernul complică procedura prin emisiune de rentă pe care o va lombarda probabil la Banca Națională. Bine și așa; încă o idee furată, numai să o aplice cum trebuie.

Ne civilizăm: la 1 iulie vor începe să circule între București și Constanța automotoare aerodinamice cu mare viteză. Linia ferată a fost consolidată, în unele părți, în acest scop.

Cum trece vremea! Maria Josefa, blonda și frumoasa Arhiducesă de pe vremea trecerii mele prin Legația din Viena, acum 30 de ani, și-a celebrat a 70-a aniversare! Cu acest prilej, legitimiștii austrieci i-au oferit un automobil! Rămâne de văzut dacă această „mașină“ o va face să uite trăsurile cu roate aurite de la Curtea Habsburgilor.

---

[1] D-na Voronof, jidovcuță frumoasă e vara d-nei Lupescu și a d-nei Gusti!!

26 iunie. — În Camera Comunelor ședință importantă consacrată „Chestiunii spaniole". S-a vorbit de Spania, dar ca să audă Germania și Italia. Au luat cuvântul pe rând Neville Chamberlain, primul ministru și Edenicul Anthony, sau domnul de la Externe. Reprezentație bine organizată. Chamberlain a fost plin de „înțelegere" la adresa Germaniei și a explicat „justificata" ei atitudine față de mișelescul atentat împotriva vasului „Leipzig". Retragerea vaselor germane din controlul coastelor spaniole va face cu neputință probabil ca asemenea dezagreabile incidente să se mai întâmple. În concluzie, dl Neville Chamberlain a definit în modul următor atitudinea Marii Britanii în urma retragerii vaselor germane și italiene din sistemul de control al coastelor spanilor:

„În primul rând trebuie să se împlinească locul lăsat gol în sistemul de control;

În al doilea rând trebuie să se facă sforțări și mai mari spre a se obține repatrierea tuturor voluntarilor care luptă în Spania".

Primul ministru și-a terminat declarația făcând un călduros apel la oamenii politici răspunzători din Marea Britanie și din străinătate și i-a rugat să se abțină de la orice acțiune sau cuvinte susceptibile de a agrava situația internațională, căci dacă toți vor da dovadă de prudență și răbdare, *pacea poate fi încă salvată* (!!) Vorba aia: *in cauda venenum*!

Cuvântul de alarmă, dar împăciuitor, al d-lui Prime Ministre a fost complectat printr-o cuvântare dârză a Edenicului Bel-Ami, care a făcut și el următoarele declarații:

„Nu putem să ne dezinteresăm de evenimentele care se petrec acolo, după cum nu ne putem dezinteresa de evenimentele care se petrec oriunde în lume.

....

....

Cred că în stadiul actual al înarmărilor noastre și al unora din prietenii noștrii, nu trebuie să batem totdeauna în retragere când este vorba de interesele vitale ale Marii Britanii".

În concluzie Edenel a pus următoarea întrebare: „Fie-va oare Europa mereu la discreția unui incident internațional până când regula de drept va fi pretutindeni acceptată?"

La jocul de pocker, asemenea tactică e calificată de „bluff".

———

Șeba, amicul nostru Beșa, fostul ministru ciocoslovac la București, a fost numit la Shangai. Să fie o palmă pentru noi sau pentru Beșa? Depinde de importanța ce se dă Chinei și Shangaiului. În tot cazul dl Șeba e mai la locul lui la Shangai decât la București, deși mai nimerit ar fi fost să fie trimis în portul Marsiliei, sau la mă-sa acasă.

———

Regele, însoțit de Voievodul Guliță, a plecat aseară la Varșovia. Polonia poate fi fericită, va avea pentru 3 zile un Rege. Și la noi la fel, dar pentru motive opuse!

———

În Franța, cele mai importante organizații patronale din industria hotelieră au hotărât închiderea tuturor hotelurilor, cafenelelor și restaurantelor în semn de protest împotriva introducerii săptămânii de 40 de ore pentru personalul din aceste întreprinderi. În comunicatul dat publicității nu se indică însă *data* închiderii stabilimentelor vizate.

După cum se vede toate contribuie la succesul nenorocitei Expoziții Universale din Paris. Cu perspectiva de a nu avea ce mânca și unde sta, lumea se va precipita spre Orașul-Lumină, desigur!

———

Se zice că, între altele, rivalitatea dintre Anglia și Germania, în Spania, ar fi datorită și năzuințelor ambelor Puteri de a pune mâna pe regiunile miniere din nordul peninsulei Iberice. O fi.

———

Conflictul dintre arhiepiscopul Cracoviei Sapieha și Guvernul polon ia proporții. S-a ajuns la mari manifestări populare, în care se cer capul arhiepiscopului și o nouă reglementare a raporturilor dintre Stat și Vatican. De unde sare iepurele! Întotdeauna din pădurea prostiei omenești.

———

Universul de azi, reproduce în litere groase această perlă din interviul Majestății Sale Titulescu, pe care gazeta Peștelui o sărise „din inadvertență" în publicarea acelui interviu:

„Țin *să se știe* (!!!) că, dacă am fost în trecut în orice clipă (!) în serviciul națiunii mele, mă consider și azi tot în serviciul ei (taci moi!) și datoria de a lucra (?) pentru binele ei și apărarea ei (!!) *de rele*, nu va înceta decât odată cu viața mea!" Și oamenii ăștia se iau în serios!

Dl Octavian Goga a sosit la Belgrad. Pe urmele lui Neurath?

27 iunie. — Regele a sosit ieri la ora 4 la Varşovia. I s-a făcut o primire excepţional de călduroasă; proiectele de „uniune personală" despre care ne-a vorbit în mai multe rânduri Arcizewski să aibă oare o bază serioasă, şi să nu fie simple halucinaţii? Primit cu entuziasm şi alai în gările din Lwow (Lemberg) şi Przemysl, Regele a fost întâmpinat la Varşovia — dacă ziarele nu exagerează — cu super-alai şi cu super-entuziasm. A fost găzduit, împreună cu Voievodul Mihai la palatul Lazinski. Seara, la masă, toasturile oficiale, deşi călduroase, n-au trecut peste nota normală şi banală a unor asemenea manifestări. Nimic senzaţional afară numai de declaraţia Preşedintelui Moscicki că ridică Legaţia Poloniei la Bucureşti, la rangul de Ambasadă. Regele, în răspunsul său, a mulţumit Preşedintelui, dar mai puţin categoric, s-a mărginit să spună *„că se gândeşte şi el"* să transforme Legaţia României din Varşovia în Ambasadă. Nu că ar ezita; vanitos cum e, trebuie să fie încântat de propunerea lui Moscicki, dar n-are încă permisiunea stăpânilor de la Paris. Căci dacă Polonia face Ambasadă la Bucureşti, trebuie să facă şi Franţa, şi dacă Franţa înfiinţează Ambasadă la Bucureşti, trebuie să înfiinţeze Ambasadă şi la Praga şi la Belgrad, cel puţin. Şi o să reclame şi Olanda, şi Danemarca, şi Suedia şi Norvegia, şi Republica Liberia câte o Ambasadă. Aşa încât iniţiativa Poloniei riscă să schimbe ierarhia reprezentanţelor diplomatice pe tot globul pământului: nu vor mai fi decât Ambasade, şi Legaţiile vor dispărea. Şi nu va fi nci un rău: suveranitatea Statelor fiind una şi aceeaşi pentru fiecare din ele, e natural ca şi reprezentanţele lor să fie puse pe picior de egalitate. Cât timp, Ambasadele au fost rezervate marilor Puteri, a fost cel puţin un criteriu; dar azi, pentru ce reprezentantul României, cu 20 milioane locuitori, ar ceda pasul la Paris, la Londra, la Roma etc., reprezentantului micii Belgii, Turciei redusă la un trib kurd sau Republicii Chile pe care nimeni n-a văzut-o? Trăim în vremurile egalităţii democratice, egalitate să fie!

Pe când o parte din poporul polon aclama pe Regele Carol la Lwow, o altă parte spărgea geamurile arhiepiscopului Sapieha la Cracovia. Lupta în jurul cădelniţei încăpăţânatului prelat continuă, dârză. Presa Vaticanului salută cu mare căldură vizita Regelui nostru în Polonia; să-l creadă oare şi dânsa, deja Rege al Poloniei şi să vadă într-însul pacificatorul spiritelor?

Hotelierii şi restaurantorii din Franţa au hotărât să-şi închidă localurile pe ziua de 3 iulie („chestiunea" săptămânii de 40 ore). Cu Expoziţia deschisă, şi în plin sezon de circulaţie a străinilor, (şi străinii aduc în Franţa bani, nu glumă) ar fi un dezastru, înainte de toate pentru tezaurul public. Se pare însă că hotărârea hotelierilor constitue numai o ameninţare şi că Guvernul va ceda.

Sunt pungaşi şi în Ungaria, nu numai la noi. Consilierul Torday, de la Ministerul de Agricultură din Budapesta, a fost arestat în urma constatării unor fraude în stil mare.

Pavilionul României la Expoziţia din Paris a fost în fine inaugurat şi deschis publicului ieri. O lună şi 26 de zile întârziere, pentru o expoziţie care trebuie să dureze şase luni — e bine! Inaugurarea a făcut-o dr. Angelescu, „missus Domini". Bine că a murit Jean Charcot, căci s-ar fi strâmbat de râs în faţa carierei *imbecilului* de la sala de gardă a Salpetrierei, de acum 50 de ani! Keşketü Angelescu a silit astfel pe Gusti — Regele Profitorilor, să-şi înghită discursul său. Dar Gusti nu l-a înghiţit: a poftit presa, plus Văcăreasca, şi i-a dat drumul. Iar de ieri, vizitatorii Expoziţiei pot vizita o porcărie mai mult.

28 Iunie. Titulescu e dezlănţuit şi-şi face de cap. Vrea să se impună în România prin zarva pe care o face în Occident, graţie complicităţii presei iudeo-democratice şi a câtorva amici. E cea mai sigură metodă ca să sape un şanţ şi mai adânc între dânsul şi Regele Carol al României şi al Poloniei (!). Ziarele ne aduc ecoul unei noi conferinţe pe care a ţinut-o la Bordeaux, unde acest mutilat al naturii a fost poftit de mutilaţii de război. Conferinţă cu subiect general: securitate, pace, rahat. Lecţii Angliei, Franţei (mai ales), lumii întregi. Titulică Păturică începe să vorbească ca Messia. Să fie Balamucul în perspectivă?

Ce e nostim (aproape un sacrilegiu din partea mutilaţilor) e că conferinţa sa a fost „cuplată" cu una a unui domn *Chastenet*, primarul „unei comune din Gironde" (zic ziarele!) care a vorbit despre Statele Unite! O orgie de democraţie, după cum se vede! Iar după conferinţă, ilustrul mutilat prin persuasiune a fost sărbătorit la gazeta *Petite Gironde* de către directorul ei, dl *Chapon* (!!!). Ciudate coincidenţe de nume. Să nu fi fost sărbătoarea democraţiei, ci a neputinţei?

S-au împlinit 15 ani de la moartea lui Take Ionescu. Cum trece vremea! Cu acest prilej s-a celebrat, ca în toţi anii, un parastas la Sinaia. Şi ca în toţi anii, supravieţuitorii „takismului" şi-au dat întâlnire la mormântul fostului lor patron. E interesant de constatat fidelitatea acestor oameni, care numai prin calităţi morale n-au strălucit. Probabil că în sufletele cele mai mocirloase rămâne un colţ, curat, rezervat năzuinţelor către un ideal pe care mizeriile şi străduinţele vieţii l-au năruit.

———

Stravolca, avocatul care a primit gloanţele lui Tonegaru, a murit. A murit o săptămână după ce a fost împuşcat, tocmai când medicii-l socoteau salvat. „Il avait probablement mauvais caractère". Prin moartea victimei sale, deşi nu era simpatică nimărui, situaţia lui Tonegaru s-a agravat sensibil.

———

„Havas" anunţă că în urma retragerii Germaniei din controlul apelor spaniole, Neurath nu va mai fi invitat la Londra — cum fusese vorba — Anglia socotind că momentul unei conversaţii anglo-germane n-ar fi favorabil. Evident.

———

Mare eveniment pe care *Universul* îl destăinueşte cu caractere groase: dl şi d-na Stelian Popeşte au plecat în străinătate.

———

Vizita Regelui în Polonia continuă în freamăt de glorie şi sunete de surle. Ziua de ieri a fost zi de paradă. Revistă monstră, în care Polonia „şi-a etalat" forţele ei militare, cu 250 de avioane zburând deasupra legiunilor. Regele a fost făcut colonel al Regimentului 57 de Infanteri şi a plecat aseară în Poznania, unde va asista azi la manevre, şi va primi defilarea trupelor îmbrăcat în noua sa uniformă. Trebuie să fie fericit. Lucru mai nostim, e că par şi polinezii fericiţi.

———

Cum se abuzează de numele Regelui: Gavrilă Marinescu a povestit lui Şoneriu că înainte de Adunarea Generală a Băncii de Credit, a venit Hefter la el şi i-a cerut sprijinul Poliţiei pentru cazul în care s-ar încerca ceva împotriva lui, în cursul şedinţei. Hefter a mai adăugat că atacă

pe Kaufmann şi îi face dificultăţi din ordinul Regelui transmis prin Mitiţă Constantinescu şi prin Tătărescu. Marinescu nedumerit s-a dus la Mitiţă să-l întrebe dacă cele spuse de Hefter sunt adevărate. Mitiţă i-a răspuns în doi peri, că nu ştie nimic, dar că mai bine ar fi un român în locul lui Kaufmann (Hefter „destăinuise" lui Gavrilă că *dorinţa Regelui* era să numească pe Dorel Dumitrescu în locul lui Kaufmann). Neobţinând un răspuns clar de la Mitiţă, Gavrilă Marinescu s-a dus la Tătărescu, care a fost şi mai sibilin şi a sfârşit prin a declara că nu se amestecă în această afacere. Nelămurit, Maestrul poliţiilor şi-a luat inima în dinţi şi a pus chestiunea chiar Regelui, al cărui răspuns categoric a fost textual următorul: „Nu mă amestec într-o chestiune în care n-am ce căuta. Dar dacă m-aş amesteca, părerea mea este că Kaufmann trebuie să rămână la locul lui: e foarte bine acolo!"

Înapoiat la Poliţie, Gavrilă a chemat pe Hefter, l-a tratat de mincinos, şi i-a pus în vedere să se astâmpere dacă nu vrea să dea de bucluc.

———

La Iaşi, cu prilejul congresului Ligii Culturale, Iorga şi Cuza au fraternizat în crezul tineretelor lor şi au mâncat amândoi friptură de jidan. „Iaşul trebuie românizat" a declarat Apostolul Niculai; a omis însă să spună cum. Dar ce importanţă are lucrul în sine — vorbele, goalele vorbe, sunt totul, în viaţa omului!

———

29 Iunie. Regele şi-a consacrat ziua de ieri Armatei polone. Însoţit de mareşalul Riedz-Smigly şi de colonelul Beck care de astă dată îşi lăsase fracul în dulap şi îmbrăcase uniforma de artilerist, Regele a plecat din ajun la Biedrusk, lângă Poznan (Posen), unde s-a desfăşurat programul de fraternizare cu Armata. Ţivilii Moscicki, Victoraş Antonescu şi plenipotenţiarii au rămas la Varşovia. Pe stăpânul de casă l-a făcut mareşalul Smigly şi astfel s-a accentuat şi cu prilejul acestei regale vizite dualismul de conducere din Polonia. Regele a sosit la gara din apropierea de Biedrusk la ora 6 dimineaţa şi a pornit numaidecât spre câmpul de manevră unde s-a procedat la proclamarea Majestăţii Sale ca comandant onorific al Reg.57 Infanterie, în faţa trupei înşirate. Trâmbiţe, defilare, cuvântări patriotice şi marţiale, nimic n-a lipsit. Dacă trebuie să ne încredem în informaţiile agenţiilor telegrafice, Regele Carol a dovedit cu acest prilej un talent pe care i l-ar fi invidiat Fregoli: coborât din vagon şi plecat de la gară în uniformă de mareşal român, a

ajuns la câmpul de manevră şi a primit defilarea Regimentului 57 în uniformă de colonel polinez. Cum se vede, Regii fac minuni — în Polonia! Toată ziua s-a petrecut în fel de fel de petreceri marţiale: tiruri de artilerie şi de aviaţie la poligon, manevre, inspecţii, mese, toasturi — n-a lipsit nimic. Poznan a căzut pe nan şi Biedrusk pe usk. A fost o fericire pentru toată lumea, o adevărată beţie. Coloneii polinezi au jurat să apere România, ca odinioară magnaţii unguri pe Maria Teresia. A fost şi un moment de adâncă emoţie când Regele a cerut să meargă la locul bombardat de avioane (după bombardare bineînţeles), să vadă rezultatul tirului. Generalii au protestat, putea să fie o bombă care să facă farsa să sară tocmai când nu trebuia; eroic, Regele a insistat, şi a câştigat astfel o primă victorie în fruntea Armatei Iepurelui-Repede (traducere exactă a cuvintelor Riedz-Smigly). În rezumat putem striga nu numai: ura la Balcani — dar şi: ura la Polonia! C'est un progrès".

———

După ce presa iudeo-democratică ne-a ameninţat zece zile de-a rândul cu războiul, acum binevoeşte „să înregistreze" o *serioasă destindere* — deşi „toate greutăţile nu sunt încă învinse! E un noroc că nu sunt învinse căci despre ce ar mai scrie harhării din Apus?

———

Anglia a consimţit Chinei un împrumut de 10 milioane de livre st. În schimb i-au luat vămile.

———

Dl René Faillet a fost ales preşedinte al Consiliului Municipal din Paris cu 52 de voturi, contra 25 culese de candidatul comunist. Dată fiind stare de descompunere politică din Franţa, e un succes pentru cei care mai speră o îndreptare, şi sunt destui, şi printre ei suntem şi noi, prietenii din afară, care nu confundăm Franţa cu banda de profitori şi de descreieraţi care au pus stăpânire de dânsa.

———

Majestatea Sa Malaxa:

Malaxa îşi reface casele din parcul Filipescu şi s-a mutat la Băneasa, într-o vilă de lângă grajdurile cailor săi de curse, până se vor termina reparaţiile. Or casa e aproape de aeroport, şi aviatorii au obiceiul să zboare dis-de-dimineaţă, pe la orele 3 sau 4, fiindcă la acele ore starea atmosferică e mai prielnică — şi când zboară, avioanele fac zgomot şi împiedică pe dl Malaxa să doarmă. Ordin a fost dat să se zboare *seara*, şi nimeni nu mai are voie să se ridice dimineaţa, ca să nu tulbure somnul Stăpânului Ţării Româneşti.

———

Am fost ales preşedintele Asociaţiei Băncilor şi Marilor Industrii (Clubul Miliardarilor). Acum cinci ani, aceleaşi bănci mă tratau de bolşevic şi asmuţeau pe Grigoraş Sifilipescu împotriva mea. E o plăcere să vezi oamenii cu nasul în rahat — şi pentru mine o plăcere specială să mă văd ales de cei care m-au calomniat şi combătut. O plăcere analogă cu aceea pe care am resimţit-o când am citit pledoaria lui Rist pentru reducerea datoriilor. Dacă oamenii ar fi mai puţin pătimaşi, n-ar risca să se contrazică, de la o zi la alta.

———

30 iunie. Ministerul Chautemps s-a prezentat ieri înaintea Camerei şi Senatului, cu o declaraţie ministerială ca orişicare alta. Apel la unirea tuturor şi făgăduiala obişnuită de a soluţiona toate problemele la ordinea zilei. Camera a votat încredere în Guvern cu 393 de voturi contra 142.

Mai interesante decât declaraţia ministerială sunt măsurile care au fost luate de Guvern în noaptea care a precedat şedinţa Camerei şi înainte ca programul său să fi fost cunoscut printr-o declaraţie publică. Astfel s-a dispus închiderea, cu începere de ieri, a bursei de efecte şi titluri (a Bursei pur şi simplu), spre a se preîntâmpina orice speculaţie pe timpul dezbaterilor asupra deplinelor puteri. *S-a decretat de asemenea un moratorium*, tot cu începere de ieri, pe baza căruia Debitorul poate cere suspendarea datoriilor comerciale[1] care prevăd plata în aur sau devize. Cambiile nu pot fi protestate. Dobânda de întârziere va fi egală cu scontul Băncii Franţei.

Guvernul a depus, îndată după citirea declaraţiei la Cameră, un proiect de depline puteri, destul de larg în ce priveşte împuternicirile, dar într-un singur articol. Deplinele puteri sunt cerute până la 31 august; Guvernul a cerut discutarea lor imediată şi Camera a consimţit.

Banca Franţei a încetat orice operaţiune de schimb (până la votarea deplinelor puteri) afară de schimbul pentru turişti. În consecinţă fran-

[1] Ce zice Rist?

cul n-a mai fost cotat oficial nici la Londra nici la New York, căci măsurile de la Paris au fost luate de comun acord cu Anglia şi cu Statele Unite (convenţia monetară tripartită).

Noul ministru de Finanţe, Bonnet, a făcut după depunerea proiectului de depline puteri o lungă expunere înaintea Comisiei financiare în care a indicat în linii largi, programul de refacere financiară pe care Guvernul are de gând să-l aplice pe baza împuternicirilor cerute Parlamentului. În cursul expunerii sale, dl Bonnet a arătat că deficitul bugetului ordinar pe anul în curs va fi între 6 şi 7 miliarde franci, iar la bugetul extraordinar de 8½ miliarde. Cu privire la monedă, ministrul a precizat că ieşirile de aur s-au ridicat între 1 şi 22 iunie la 5 200 000 000 franci, iar între 23 şi 29 iunie la 2 500 000 000 franci. Disponibilităţile tezaurului nu mai sunt azi decât de 20 milioane franci. Tezaurul a trebuit să ceară un avans la Casa de Depuneri şi Economii în valoare de 400 milioane franci pentru a face faţă cheltuelilor zilnice[1]. Dl Bonnet a mai arătat că fondul de egalizare a schimburilor a terminat rezerva sa de devize[2].

Dl Bonnet a indicat următoarele remedii la îngrijorătoarea stare de lucruri pe care a constatat-o: 1)Suprimarea limitei inferioare a cursului francului fixată prin legea monetară (legea fixase valoarea aur a francului între limitele de 48 şi 43 miligrame aur — deşi actualmente limita inferioară nu e decât atinsă, ea prezintă inconveniente serioase în cazul unor presiuni prea mari asupra cursurilor, aşa încât se cere suprimarea ei); 2) sporirea avansurilor Băncii Franţei în cont curent la 10 miliarde franci; 3) acoperirea deficitelor prin „ajustări" ale taxelor şi impozitelor directe şi indirecte.

Cu alte cuvinte, devalorizare şi sporire de dări. Formulele premergătoare tuturor falimentelor.

Cel mai dobitoc român, Mihalache Dragomirescu, a primit Premiul Naţional pentru „critică"! E de necrezut! Dar ceea ce e şi mai de necrezut, e că s-au găsit o droaie de aşa-zişi intelectuali care să-l sărbătorească printr-un banchet cu discursuri, discursuri tâmpite, nu e vorba.

---

[1] Ce zice Rist?

[2] Aci nu mai întreb ce zice Rist, căci Rist căruia nu-i plac răspunsurile a demisionat din comisia pentru egalizarea schimburilor.

Regele s-a odihnit pe ziua de ieri şi s-a mărginit la manevre strategice în Varşovia. Ziarele noastre publică fotografii luate la diferite mese prezidate de Rege şi de Moscicki. Dl Ernest Urdăreanu ocupă regulat locuri de onoare, îndată după ministrul nostru de Externe. Ce a ajuns biata ţară românească. Deşi până acum nu văd donaţia Castelului de vânătoare despre care vorbea Arcizewski, e totuşi incontestabil că s-a făcut Regelui Carol la Varşovia şi în Polonia o primire care trece cu mult peste politeţele obişnuite în asemenea împrejurări. Regele nostru, pe de altă parte, se plimbă de alaltăieri tot îmbrăcat în colonel polonez.

(Urmează volumul III, 1 iulie – 31 decembrie 1937)

ANEXE

Anexa 1

Textul scrisorii trimise de Prinţul Nicolae Regelui Carol al II-lea, cu data de 9 aprilie 1937, scrisoare ce a fost citită în şedinţa Cosiliului de Coroană din aceeaşi zi.

9 aprilie 1937

SIRE,

Următor convorbirii avute ieri 8 crt. cu Majestatea Voastră şi în urma somaţiei primite de a da în 24 de ore un răspuns privitor la intenţiile mele de refacere a căsătoriei anulată în 1931, declar:

Ţinând seamă şi de sfaturile primite şi de greutăţile prin care a trecut Ţara în intervalul de la 1931 şi până astăzi, nu am înţeles să revin cu cererea de refacere a căsătoriei mele decât la un moment prielnic (!!) care să nu stinghereascā nici prestigiul Dinastiei (?) şi nici interesele Ţării şi de aceea am amânat luarea unei hotărâri definitive.

Somat însă de cererea categorică a Majestăţii Voastre de a lua o hotărâre, declar că:

Nu înţeleg a mă abate nici de la legile onoarei care-mi impun ţinerea cuvântului dat şi nici de la îndemnul sufletului meu, deci anunţ pe Majestatea Voastră că în intenţia mea este de a reface căsătoria anulată.

Sunt al Majestăţii Voastre, cu cel mai profund respect

Nicolae

Textul scrisorii adresată tot în ziua de 9 aprilie 1937 de către Prinţul Nicolae, Preşedintelui Consiliului de Miniştri.

9 aprilie 1937

DOMNULE PREŞEDINTE AL CONSILIULUI,

Mă refer la scrisoarea dvs. din 13 martie a.c. precum şi la convorbirea avută ieri 8 crt. cu domnia voastră şi delegaţia Guvernului şi vă comunic următoarele:

Somat de a da un răspuns în 24 ore la întrebările dvs., declar cele de mai jos în legătură cu căsătoria ce am contractat în anul 1931 şi care a fost anulată conform prevederilor art. 12 din Statutul Membrilor Casei Domnitoare:

Ţinând seamă de sfaturile primite şi de grutăţile prin care a trecut Ţara în intervalul de la 1931 şi până astăzi, nu am înţeles să revin cu cererea de refacere a căsătoriei mele decât la un moment prielnic, care să nu singherească nici prestigiul Dinastiei şi nici interesele Ţării şi de aceea am amânat luarea unei hotărâri definitive.

Somat însă de cererea categorică a domniei voastre de a lua o hotărâre, declar:

Nu înţeleg a mă abate nici de la legile onoarei care-mi impun ţinerea cuvântului dat şi nici de la îndemnul sufletului meu, deci vă anunţ că în intenţia mea este de a reface căsătoria anulată.

Vă rog, Domnule Preşedinte al Consiliului, a lua act de declaraţia mea, comunicând-o celor în drept şi a primi asigurarea consideraţiei ce vă păstrez.

Nicolae

Anexa 2

Numărul din foaia *Crezul nostru* care a provocat arestarea profesorului Gerota.

Anul III, Nr.56 ***Făgăraş, 1 aprilie 1937***

CREZUL NOSTRU

CINSTE
ADEVĂR
Fondator A.B.

Organ independent, apare cînd scapă de cenzură

Cinste
Adevăr

....

PUTEREA LUPEASCĂI

Ţara întreagă ştie că Făt-Frumos al României Mari are concubină pe evreica Grünberg zisă Lupescu. Ţara întreagă cunoaşte rolul şi puternica influenţă pe care o are Lupeasca pe lângă Făt-Frumos în afacerile de *furnituri, avansări* şi concesiuni...

Dar Făt-Frumos mai are şi darul de a se aprinde lesne când vede o femeie frumoasă (şi slavă Domnului că duduile putredului nostru Highleife nu aşteaptă decât să fie invitate de Făt-Frumos)...

În ultimul timp nevasta lui Auşnit şi nevasta lui Cârnu Munteanu, director la Radio Difuziune, au devenit favoritele lui Făt-Frumos.

Ambele au fost divorţate de soţii lor, pentru a rămâne cu firma de amante Regale.

Dar Lupeasca nu s-a lăsat nici convinsă nici învinsă; ea nu înţelege ca o alta să-i facă concurenţă în situaţia ei de *primă favorită* a lui Făt-Frumos.

Are şi ea oameni şi armele ei cu care-şi impune voinţa... Le-a dat ordin de a îndepărta pe cele două rivale. Ordinele au fost încercate de a se executa, dar n-au reuşit decât în parte: una din rivale, deşi cetăţeancă Română, totuşi profitându-se de faptul că e născută Italiancă, a fost expulzată peste graniţă.

Cealaltă, fostă nevasta lui Auşnit, oamenii Lupeascăi n-au reuşit s-o treacă peste graniţă; planul a fost amânat. Ura... să trăiască Făt-Frumos al României Mari...!

Mimoza Pudica

EXAGERARI INUTILE

Voievodul Mihai pe când era la Florenţa la mama sa s-a îmbolnăvit de apendicită; a fost operat şi s-a însănătoşit. Bucuria întregului popor, sinceră şi spontană, a fost manifestată sub toate formele. Şi aceasta era destul... Dumnezeu ne-a ajutat să-l vedem sănătos.

Dar cu ocazia întoarcerii lui în Bucureşti, lichelele şi linguşitorii au găsit ocazia să-şi manifeste slugărnicia. Au organizat o primire cu lume multă, cu manifestări exagerate şi zgomotoase, ca şi cum ar fi fost vorba de întoarcerea lui Mihai de la cine ştie ce acţiune războinică...!

Când şcolile se închideau din cauza gripei, credem că a fost lipsă de bun simţ ca *să se aducă cercetaşi şi şcolari, noaptea la gară*; să expui pe copii şi elevi la oboseli inutile, de a-i ţine în frig, până noaptea târziu ca să facă alai... paradă... copilului Mihai?

Regele e tată; natural să-şi iubească copilul. Dar de ce nu iubeşte şi pe copiii ţării...? căci numai iubire nu se numeşte ceea ce a făcut cu copiii, la 8 iunie şi acum cu ocazia venirii lui Mihai...!

Nu-l deprinde Majestatea Ta, pe copilul Ţării, cu fasturi, lux şi risipă; imprimă-i mai degrabă modestia, seriozitatea şi respectul pentru sănătatea şi *avutul* cetăţenilor lui, căci numai aşa va fi iubit de poporul său.

Teleson

Pagina 2

PENTRU CORNELIU CODREANU ŞEFUL PARTIDULUI „TOTUL PENTRU ŢARĂ"

În sentimentul meu de sinceră simpatie pentru multe acţiuni pline de speranţe pentru viitor ale Partidului „Totul pentru Ţară" mă cred obligat să fac atent pe dl Codreanu, şeful acestei organizaţii politice, asupra intenţiilor suspecte ale unor indivizi care se învârtesc şi activează în numele partidului său.

I. E vorba de individul Mihai Manoilescu pe care-l vedem nelipsit în diferite manifestaţii ale Partidului „Totul pentru Ţară" deşi nu este nici chemat, nici invitat.

Ce o fi căutând în mijlocul acestui partid al cărui principiu de frunte este „cinstea" un om fără cinste, fără morală ca Manoilescu, care a fost chemat la Tribunal să-şi justifice cum a făcut averea şi n-a scăpat decât la Casaţie cu *un singur vot* (acel vot fiind al unui membru coruptibil)...

b) Ai citit, d-le Codreanu, „Adevărul" din 20 martie 1937, prin care Filipescu numeşte pe Manoilescu, traficant de influenţă şi dezertor, reabilitat prin Tratatul din Bucureşti?

c) Ai citit, d-le Codreanu, ce zice „Dreptatea" din 14 martie a.c. despre banii studenţilor romanţeni şi despre banii minerilor de la Soricani luaţi de Manoilescu?

d) N-ai auzit, d-le Codreanu, că Manoilescu e omul Lupeascăi şi că într-o bună zi Partidul „Totul pentru Ţară" va fi infectat *cu miros de usturoi*?

A II-a întrebare:

În numărul 34 din 5 martie 1935 al publicaţiei necenzurate *Crezul Nostru* se aduc acuzaţii profesorului Nae Ionescu că a fost subvenţionat de finanţa ovreiască ca să apere pe Lupeasca prin ziarul său „Cuvântul" primind (5 milioane) câte 600 000 lei lunar de la Palat. Aceste acuzaţii au fost citite de mai multe persoane în dosarul pe care-l are Jean Naum, fostul consilier juridic al Regelui.

Prin sus-menţionatul număr al foaiei „Crezul Nostru“ profesorul Nae Ionescu a fost somat de elevii lui, ca să răspundă, prin orice cale, ori în vreo întrunire ocazională, *dacă sunt sau nu adevărate aceste acuzaţii ce* i se aduc...?

Dar până azi n-a spus nicăieri un cuvânt.

Şi întreb pe Codreanu dacă activarea şi prezenţa lui Nae Ionescu (asupra căruia apasă o gravă culpă morală) poate fi *compatibilă* şi demnă cu principiile de cinste şi moralitate ce ştim că stă în fruntea programului „Totul pentru Ţară“.

Nu simţi, d-le Codreanu, că profesorul Nae Ionescu miroase a hidrogen cu pucioasă marca... Grünberg-Lupescu...?

III. Procesul de la Târgu Mureş, în şedinţă secretă a Tribunalului, şedinţă din 9 iunie 1936, atunci când unul din inculpaţi a fost audiat (mi se pare Cantacuzino), a terfelit pe Lupeasca mai rău ca la uşa cortului...

Dar iată că, ca prin farmec, de atunci nimeni n-a mai zis un cuvânt de înalta doamnă...

Gurile rele spun că ar fi avut loc un compromis, o tocmeală... în vederea apropierii unei chemări la Guvern a Partidului „Totul pentru Ţară“.

Deşi eu nu cred, totuşi ia seama scumpe Codrene... Cărlutz nu e inteligent dar e viclean; e posibil să te prindă în cursă...

Infanteristul activ

Dumdum

Anexa 3

Răspunsul Prinţului Nicolae, din 10 aprilie 1937, la scrisoarea pe care i-a adresat-o profesorul N. Iorga, după ţinerea Consiliului de Coroană din 9 aprilie.

Reşedinţa Snagov
10 aprilie 1937

IUBITE DOMNULE PROFESOR,

Am primit scrisoarea dvs. şi ţin să vă mulţumesc din toată inima atât pentru sfaturile ce-mi daţi, cât mai ales pentru loialitatea cu care mi-aţi luat apărarea în Consiliul de Coroană ţinut ieri, 9 crt.

Am regăsit în dvs. şi cu această ocazie ca în toate împrejurările prin care a trecut Dinastia, sfuletul ales şi spiritul de dreptate care v-a călăuzit totdeauna în luarea hotărârilor grele care decideau de soarta instituţiilor Ţării noastre.

Pentru completa dvs. lămurire vă anexez copia celor două scrisori ce am adresat d-lui preşedinte al Consiliului de Miniştri ca răspuns la scrisorile ce mi-a adresat şi care regret că nu au fost aduse la cunoştinţă nici Consiliului de Coroană şi nici publicului aşa cum s-a făcut cu scrisorile ce mi-au fost adresate.

Pentru servirea adevărului şi în legătură cu cele cuprinse în scrisoarea dvs. ţin să vă declar:

Nu am provocat cu nimic schimbul de scrisori ce a avut loc şi hotărârile ce s-au luat în Consiliul de Coroană;

Nu am cerut schimbarea stării de fapt în care mă găsesc de la 1931 şi până astăzi;

Am declarat Majestăţii Sale Regelui în ziua de 6 curent, cu ocazia întrevederii ce am avut, că mă supun la orice hotărâri se vor lua, însă că nu înţeleg să dau nici un fel de scrisoare de renunţare la drepturile mele de Principe de Coroană, aşa cum mi se cere.

Cred că din cele expuse vă veţi face convingerea necesară judecării faptelor asupra cărora, distinsul profesor de istorie şi bun sfetnic ce am avut, va şti să vorbească la timpul său.

Primiţi, iubite domnule profesor, asigurarea stimei ce totdeauna v-am păstrat.

Nicolae

Anexa 4

Documentele privitoare la acţiunea Gărzii de Fier în primăvara anului 1937.

CIRCULARA
lui Zizi Cantacuzino în legătură cu scrisoarea A.S.R. Principelui Nicolae către dl. profesor Nicolae Iorga

Din scrisoarea A.S.R. Prinţului Nicolae către dl. profesor Iorga, dată din Snagov la 10 aprilie 1937 desprind:

1) Scrisorile Principelui către M.S.Regele și către dl prim-ministru din 9 aprilie* nu au fost aduse la cunștință nici în ziare și ceea ce îmbracă o formă de extremă gravitate, nici în Consiliul de Coroană.

Un prim-ministru falsifică, minte, dosește, ascunde, pentru a smulge o hotărâre îngrozitoare?

2) Principele nu a provocat cu nimic hotărârile luate în Consiliul de Coroană. Dar atunci cine a provocat?

3) Principele nu a cerut nimic.

4) Principele n-a dat nici o scrisoare de renunțare la drepturile de Principe de Coroană, așa cum i s-a cerut și cum a apărut tendențios și falsificat inducându-se în eroare întreaga opinie publică românească.

În fața acestei fantastice complotări, ne întrebăm:

I. *Cine răspunde*?

II. Ce măsuri vor trebui luate de toți iubitorii de Țară pentru ca infamia pusă la cale în contra Prințului Nicolae să nu se consume până la capăt.

(ss) General Cantacuzino

CIRCULARA

lui Zelea Codreanu către legionari cu prilejul obligării studenților de a-și da în scris cuvântul de onoare că se vor abține de la orice act sau manifestare politică.

Către studenții legionari!

Studențimea română este chemată să treacă pe sub jugul umilinței.

Este o uriașă jertfă care se cere unui Corp conștient de drepturile sale într-o țară.

Dragii mei, Dumnezeu vrea să pună tineretului celui nou în față, toate durerile posibile spre a se învrednici de mântuirea nației românești. După cum i le-a pus pe umeri însuși Fiului său pentru mântuirea lumii. Eu vă dau dezlegare: pășiți cu inima strânsă de durere pe sub furcile umilinței pe care, spre a vă dezonora, vi le-au întins acești dușmani, nu părinți, ai voștri.

* Zizi Cantacuzino face o confuzie: scrisorile din 9 aprilie au fost citite în Consiliul de Coroană (e drept că n-au fost date publicității conform hotărârii Consiliului) și scrisorile la care face aluzie Prințul în epistola adresată d-lui Iorga, *sunt scrisorile sale anterioare*, care într-adevăr n-au fost aduse la cunoștință Consiliului de Coroană și cu atât mai puțin publicate.

Măsura pe care ei v-o cer, pe lângă că este *ilegalitate*, pe lângă că este o impietare asupra drepturilor voastre pe care studentul român nu le va mai avea, dar orice jidănaș, băiat de prăvălie venit din Galiția, Ungaria sau Rusia și devenit peste noapte cetățean român, le are. Pe lângă aceasta, măsura este un îndemn pe față la *trădare* și *lașitate* adresat tineretului.

Cum își închipuie Statul și factorii săi conducători, că o nație va putea trăi pe lume cu un tineret căruia Statul i-a făcut școala trădării, a lașității, a mișeliei?

Crima guvernanților, sub acest aspect, este atât de odioasă și periclitează într-atât viitorul neamului acestuia, încât nu există ceva pe lume care să o poată egala.

Iscăliți dragii mei, cu sufletul încărcat de dureri și cu conștiinta umilirii la care sunteți expuși.

Nu uitați că toate aceste măsuri sunt îndreptate în contra voastra numai pentru că trăiți și creșteți în credința legionară.

Țineți minte, tineri, până la sfârșitul zilelor voastre pe cei ce vor să facă din noi niște mișei.

Și aduceți-vă aminte că Roma, cea nebiruită, și Armata romană, pururea biruitoare, au fost totuși învinse, definitiv învinse de bieții, săracii ucenici și credincioși ai Mântuitorului, care urmărind învățătura Sa, au primit din partea Romei păgâne și umilitoare toate umilințele și toate jertfele. Mai târziu, ce vreți mai uriașă înfrângere, toate drapelele armatei care a schingiuit, au omorât și au batjocorit semnul crucii, semnul celor umiliți și schingiuiți — s-au prăbușit.

Carmen Sylva, 2 aprilie 1937

(ss) Corneliu Zelea Codreanu

CIRCULARA

nr. 67 a Partidului „Totul pentru Țară", semnată de generalul Cantacuzino-Grănicerul, din 11 aprilie 1937 (după Consiliul de Coroană care a hotărât aplicarea art. 13 din Statutul Familiei Regale, Prințului Nicolae)

Partidul **„Totul pentru Țară"** este un partid politic local constituit prin certificatul nr.9 (sic) din 20 martie 1935 al Comisiei Centrale Electorale din Ministerul Justiției.

Au fost convocaţi toţi şefii de partide de mai multe ori şi acum, alaltăieri, în cazul Prinţului Nicolae. Eu nu am fost niciodată (convocat). Subliniez ridicolul chemării unui Grigore Filipescu, fără partid, şi nechemării mele, preşedintele unei organizaţii politice, suficient de puternică pentru a fi luată în seamă.

La Consiliul de Coroană s-au luat măsuri grave care tulbură inimile. Nu importă articolul 12 şi 13 ale Regulamentului (sic) Casei Regale, făcut ad-hoc de Ionel Brătianu contra Prinţului Carol când era exilat, şi nicidecum contra Prinţului, în vederea că ar putea ajunge la Tron.

Nicăieri şi niciodată un Prinţ, dacă a spus să fie lăsat în pace, cum a spus Prinţul Nicolae, şi nu cere nici posturi, nici onoruri, n-a păţit absolut nimica dacă a făcut o căsătorie morganatică.

Ceea ce importă însă este lichelismul primului ministru care ne vorbeşte de echivoc şi de prestigiul Dinastiei, când admite prezenţa şi amestecul în treburile Statului a doamnei Lupescu.

Prinţul Nicolae s-a căsătorit de 6 ani, cu o româncă creştină, din neamul băştinaş al Ţării, şi nu trăieşte cu o femeie din rasa cu care Neamul meu se vrăjmăşeşte pe viaţă şi pe moarte, femeie prin care azi jidanii şi jidăniţii conduc Ţara.

Prinţul Nicolae are şi copilaşi (inexact), este foarte logic să-i iubească. Nu zic că nu era mai bine să ia fată de Împărat, dar cui nu-i convine n-are decât să nu fie în relaţii cu soţia sa şi, deasupra, Guvernul nu are decât să nu-i dea Prinţului, cum şi doreşte, o însărcinare oficială. Iar, ca să iei deodată şi după 6 ani aceste măsuri neomenoase, în afară de autoritatea morală ce lipseşte pentru a le lua, mai este şi un dedesubt. Iată-l: Adevărul este că de 6 ani Prinţul Nicolae nu a vrut să se plece în faţa doamnei Lupescu şi n-a înţeles ca soţia sa legitimă şi română şi creştină să devină sluga intrusei venetice.

Dar ce ingratitudine! Îl aduce pe Fratele său pe Tron şi se vede, pentru motivele arătate mai sus, sechestrat şi arestat de Guvern la Snagov, umilit, maltratat şi poate dat afară din Ţara Sa pe care o iubeşte.

Ţara freamătă de indignare şi de nelinişte. (Nu e vorba de Ţara d-lui Tătărescu compusă din poliţie, agenţii liberali şi spionii; mai este şi o altă Ţară în afară de aceasta). În ceea ce ne priveşte, ne vom expune, după ce ne vom informa cu cea mai mare precizie, punctul nostru de vedere, printr-un comunicat-manifest adresat Ţării, sau mai bine-zis acelei părţi din Ţară care n-a fost întrebată la Consiliul de Coroană.

(ss) General Cantacuzino-Grănicerul

INDICE*

— nume de persoane —

* Întocmit de Cristina Arvatu.